DV 13

Gr 74

66

Register

A.	B.	C.
Akkas fol. 276 — 277,	Björneborg fol. 145 — 147,	Carlö 33 — 34,
	Bjurno 193 — 194,	
	Björkö 334 — 335,	

D.

E.

Turåminne fol. 140 — 143,
Esbo 230 — 231,

F.

Föglö fol. 200 — 203,
Finström 210 — 211,
Fredrikshamn 353 — 354

G.

H.

Hyrynsalmi fol. 5 — 6,
Hvittis bofjerd 149 — 150,
Hvittis 172 — 173,
Haliko 189 — 190,
Hammarland 198 — 199,
Hauho 262 — 264,
Hattula 265 — 266,
Hitola 398 — 399,

I.

Ilmola 81 — 83,
Ikalis 176 — 177,
Iomala, 206, — 207,
Ingå 228 — 229,
Ianakkala 254 — 255,
Idensalmi 284 — 287,
Ithis 324 — 325,
Iokkas 326 — 329,
Iontzenus 366 — 372,
Iääskis 373 — 376,
Ioachimvaara 402 — 403,
Imbilax 406 — 407,

K

Kemitrask fol. 10 — 11,
Kemifol. 26 — 27,
Kalajoki 48 — 50,
Kronoby 84 — 85,
Kelviå 92 — 93,
Kuortane 98 — 101,
Keuru 102 — 103,
Kumo 164 — 164,
Kjulo 165, — 166,
Karvia 180, — 182,
Kangenpää 183, — 184,
Karis 214 — 215,
Kisko 216 — 219,
Karislojo 222 — 223,
Kyrkslätt 232 — 233,
Kangasala 280 — 281,
Kisälax 298 — 299.
Kides 300 — 302,
Kaavi 306 — 307,
Kangasniemi 320, — 323,
Kivinebb 338 — 339,
Kymmene 349 — 352,
Klemis 358 — 361,
Kerimäki 377, — 386,
Kronoborg 400 — 401,

L

Limingo 35 — 36,
Lappfjärd 51 — 55,
Laihela 71 — 73,
Lillkyro 74 — 75,
Lappajärvi 90 — 91,
Lochteå 94 — 95,
Lappo 96 — 97, 139,
Laukas 108 — 111,
Lemo 120 — 125,
Levanpeldo Kulla 148,
Lemland 204 — 205,
Lojo 224 — 225,
Loppis 248 —
Lempälä 272 — 273,
Längelmäki 282 — 283,
Leppäverta 294 — 295,
Libelitz 303 — 305,
Luumäki 362 — 363,

M

Muhos 28 — 29,
Mulax 62 — 63,
Mustasaari 64 — 70,
Mouhijärvi 174 — 175,
Messuby 185 — 186,
Mäntzälä 316 — 317,

N

Nerpes 56 — 58,
Ny Carleby 79 — 80,
Nousis 112 — 116,
Nykyrka 132 — 134,
Norrmark 153, — 154,
Nackila 155 — 157,
Nurmijärvi 244 — 245,
Nurmis 310 — 311,
Nykyrka 336 — 337,

O

Orihmattilla 314 — 315,

P

Paldamo fol. 3 — 4,
Padasjärvi fol. 7 — 9,
Pyhäjoki 45 — 47,
Pedersöre 86 — 89,
Pyhäman 135 — 136,
Påmark 158,
Parkano 178 — 179,
Pungalaitio 175 — 176,
Pelkåne 270 — 271,
Piexmäki 290 — 293,
Pielis 308 — 309,
Pyttis 312 — 313,
Pumala 332 — 333,
Pyttis 344, — 348,
Pyhäjärvi 394 — 397,

R.

Rouvaniemi fol. 12—13,
Raumo 137—138,
Ruovesi 187—188,
Remito 212—213,
Rantalämbi 288—289,
Ruokolax 387—388,
Rantas 389—391,

S.

Sotkamo fol. 1—2,
Salo Härad 37—42,
Siikajoki 43—44,
Stor Kyro 76—77,
Saarijärvi 104—105,
Sastmola 159—160,
Siikais 161—162,
Säkylä 167—169,
St Mårtens Socken 197—
Saltvik 208—209,
Sjundeå 226—227,
Sääkmäki 267—269,
Sahalax 274—275,
Sysmä 318—319,
Sulkava 330—331,
St Andreæ 342—343,
Säkkjärvi 364—365,
Sakkola 392—393,
Sordavala 404—405,

T.

Öfver Torneå 14—21,
Neder Torneå 22—25,
Töfsala 130—131,
Tyrvis 170—171,
Tenala 220—221,
Thusby 246—247,
Tammela 249—251,
Tavastehus 256—257,
Tohmajärvi 296—297,

U.

Uleåborg 30—32,
Ulfsby 144—
Ulfsby moderkyrka 151—152,
Uskala 191—192,
Usdiala 252—253,

W.

Wörå 78,
Wiitasaari 106—107,
Wirmo 117—119,
Wehmo 126—129,
Wichtis 234—243,
Wånå 258—261.
Wesilax 278—279,
Walkjärvi 340—341,
Walkjala 355—
Wederlax 356—357,

H. Y. Z.

Å Ä Ö

Östermark 59 — 61.

Ink. d. 17. Jan 1815. N:o 154. Fol. 1.

Sotkamo

Ödmjukaste Memorial.

Till besvarande af Kejserliga Finska Hushålls-Sällskapets vördade Skrifvelse af den 28:de sistledne October, får i ödmjukhet aflämna följande uppgifter, om Potatoes planteringens häfd och framgång i Sotkamo Socken, enligt de förestallte puncter:

1:o I hela Sotkamo Socken kann icke mera uppges än ungefärligen fjerde delen af Hemmansbrukare, som idka Potatoes odling, och dertill några Torppare och Backstugubjon.

2:o Det mesta någon af Allmogen årligen kann utså af Potäter är en Tunna, men de fleste 8. 4. a 2. kappar. De få Ståndspersoner hvilcka finnas i Socknen,

utså årligen Två Tunnor och något deröfver.

3:o Ett och samma Land nyttjas vanligen till Potä-
ters planterande, hvilket årligen med rundelig
spillning försees, och derigenom blifver det bör-
digast. I fall landet är lågt, så är det med di-
ken försedt. Landet beredes väl genom djup och
tät plöjning, samt krattas sedan väl och afde-
las i bänckar, ifrån hvilckas gångar mullen
uppkastas på bänckarne, sedan ogräset blifvit
borrtrensadt, och Potäterne börja uppskjuta. —
Ståndspersonerne förvara sina potäter öfver vin-
tern, vanligtvis i Källrar, men Bönderne i bry-
på källrar, antingen under gålfvet af sina h-
ningspörten, eller tillsamman med Rofvor i gropar.
Potäter planteras så tidigt om Sommaren, som jorden
är fri från kälan, hvilket merendels inträffar i
första medlet af Junii Månad. Någon gång har
man gjort försök, att med plöjande nedsätta potä-
ter; men det har befunnits, att afkastningen på
dant sätt blir mindre, och att det är svårare att
hålla potatoes landet rent från ogräs.

4:o Potäter hafva för så korrt till tillbaka börjat
af allmogen cultiveras, att den ej synes hafva
hunnit af erfarenhet finna deras förmonlighet;
dock är att hoppas, att öfvertygelsen om potatoes
växtens förträffelighet efter hand blifver mera
allmän, hälst allmänheten ingalunda saknat er-
forderliga uppmuntringar i detta afseende. Ty sy-
nerhet bör jag vid detta tillfälle icke lämna obe-
rördt, det den fattigare delen af allmogen med
utmärkt fägnad emottogo det af Kejserliga
Finska Hushållnings-Sällskapet i sista Somma
benägit meddeldta understöd af Utsädes potäter.

5:o I denna Socken finnes ingen, hvilckens odling af po-
ter varit så anseenlig, att han kunnat deraf yttra
något betydligt qvantum åt andra till utsäde, eller gjor-
sig förtjent till någon distinction och belöning. Prise-

å potäter har i förra åren varit Ätta a 10. Riksda-
ler Riksgälds för Tunnan, då en Tunna Råg kostat 16 a
17. Riksdaler. —

6:o Såsom potatoes afkastningen i sistförlidne Sommar
slog ganska illa ut, i anseende till en långvarig och kylig
torr väderlek i början af Sommaren, som gjorde att po-
täterne ganska långsamt framskjöto, och derjemte uppkom-
mo under den långvariga torrkan Larver i ovanlig
myckenhet, hvilcka förordsakade mycken skada på
de uppskjutande späda potatoes telningarne. Så vo-
re understöd af Utsäde visserligen högst nödigt, men
innom Socknen kann det i nästa Vår svårligen er-
hållas, till det belopp som vore af nöden.
Sluteligen får jag äran i ödmjukhet tillkännagifva,
att det lämpeligaste sättet att befordra potatoes kul-
turens önskeliga framsteg i denna Socken, enligt min
öfvertygelse, vore, att genom benägigt gratis med-
deldt understöd af Utsädes potäter, gifva den fatti-
gare allmänheten tillfälle, att göra försök med den-
na nyttiga odling; då det vore anledning att hoppas,
det egna erfarenheten af dess nytta, blefve för en
hvar den kraftigaste uppmuntran, att den samma
fortsätta, och efter möjligheten utvidga.

Sotkamo den 23:de December 1814.

Gabriel Joh: s: Lagus
Kyrckoherde.

ak. d. 17. jan. 1815. n:o 155. 3.

Paldamo

Ödmjukaste Memorial.

Sedan hjelf gållit Stämma i Paldamo Moderkyrko Församling och kapell kapellanerna i Kajana och Saresniemi i sina Församlingar; får nu till kejserliga Hushållnings Sällskapet allerödmjukast aflemna de inhämtade upplysningarne angående de i Circulairet af den 28 Sept. 1814 uppgifna Punkterna om Potates odlingen.

1:o) I Moderkyrko gället idka af 120 Hemmans brukare ungefärligen 80 Potates odlingen, i Kajana kapell af 82 Hemmans brukare 56 och i Saresniemi kapell af 95 Hemmans brukare 63. En stor del af Torpare och In-

hård vinnyra åstad åfvan mad dra
odling.

2:o) Å Knoder byrkogården har od
gan Gunnit tångsa, i synnerhet i N
talax by. Ehr Hammand berättar s
nad i detta kyrkogård, som utgör ar
gan 3:a 5 tr:r, samt 2 tr:r och flera an
nu och något dränader. Men i Kojar
Kagall finnas ej flera, än två och i N
resnieni Kagall två, som utgör an tu
nu. De flesta utgör 4:a 8 kg:r och åfvan
an del dränader.

3:o) Skadan hvarad får Kotån
na af de flesta genom två a tre gån
gad djup glöjning; emman del af dr
som saknas obetydande indgåda, vän
åfvan jordan mad spada. En del nytt
ränlad, men en ganska stor del ned
ta Kotåtrenna genom glöjning. De, so
nedgöja Kotåtrenna, gör så detta glan
rings satt mera det skadeligaste, i
nnast i hvem sommar, allenast han
det hvarken gångad mät så afsvad
från ogräs, första gången ungefär
gen 2 veckor efter glantningen och
dra gången, när skadan kunnat ti
hafft qvarstår höjd öfvan jordan. D
som ej nyttja hack vid rengöra
gen, bortglocka ogräset och ner del åfv

kåga vid andra rengöringen. Kam
men land nyttja de flesta alltid; man
många Kanna åfvan fördalan ofta
byta om land och iakttaga det. Kåga
försilda vikan ängflade för Kotåt
landet och kanda ej hallar gå de flesta
fällan vara nödiga; annadan till glan
tåningen återväjd mara kåran och
gångunda fällan. Kotåtrenna förra
rad åfvan vintaren del ännda Kart
gölfvan, helst ändan det andra Kantet,
som de hålla minstra varmt och bloc
gjunit fad att dri förvara sig mat,
och del åfvan i grogar, dock fältrara
i försilda, än rof:grogar. De iakt
taga den försiktighaten vid förvarin
gen öfvad vintaren, att man fällan
för klagan dröfvar, att de fällan
beskonfit. Utglantåning sidan
ad den samma som för Konat, så
jordan om våran gunnit få ängen
vänna.

4:o Kältnan i Paldamo Kolm
har ej agantaligen tagit sin böjan
fad, än gun hallning hälsingat för
ungefärligen tin åa sedan begynta
ütdala ütsäda. En Wendu Eric Leino
nen i Melalax by har dock anfam id

kat odlingen i 20 års tid och dertill först f
skaffat sig utsäde ifrån Uleåborg och är
ännu den nätiskaste och kunnigaste skötar
af denna växt här; hvarföre han äfven
vit för några år sedan belönad af Sä
skapet. Kulturen har gjort och gör beskä
diga framsteg; emedan Allmogen nu
ra har särdeles smak för Potätes, hvar
de täta misswäxter förnämligast bidra

5°) Sedan den mäst förtjenta af
belöning redan förut erhållit den, an
her mig ej hafwa fälla skäl att ytter
gare rekommendera någon dertill. Elv
i Melalax by hafwa drifwit kulturen
längt, så att de kunna förse andra m
utsäde, men ej synnerligen i andra
är. Priset har warit, då de sålt i mind
parti, en kappe korn för en kappe Potäte
som minst kostat 20 Sdr, och en plåt i genn
gar; men då de sålt i större parti, hafwa
de nöjt sig med 12 Sdr Rgldr för kappen.

6°) Mehofwet af Potätes utsädes u
ning här är så mycket större, som den
växt igenom sista sommars starka torka
trifdes. Skulle således keiserliga Hushå
nings Sällskapet finna skäl, att göra en
äring af 10 a 12 Rdr utsäde, skulle det öka
mogens förbindelse och med största tack
het emottagas. Nämnde quantum af Po
tes kunde äfwen i Melalax by erhålla
2 Rdr, 32 Sdr Rgldr tunnan.

Till uppmuntran af Potätes odl
gen anser för tjenligare för Allmogen
att utsäde utdelas, då de lidit miswä
på denna växt, än att utdela hedersb
löningar, som ej göra synnerlig werka
på dess, mera enstaka brendes, mind
starka hedersk känsla. Paldamo den 4 J
1815.

Carl Fr. Ajmeldus.

k. d. 24. Jan. 1815. N:o 186.

Pot. Utsk. d. 20. Dec. & 29. April 1816. Sällsk. D

Wyrynsalmi

Ödmjukaste Memorial.

Til följe af keiserliga Finska Hushålls Sällska=
peti uti högtvördad skrifvelse af d: 28. sidstl:
September yttrade åstandan, får i djupaste öd=
mjukhet afgifva en kort underrättelse om Po=
tatoes odlingens närwarande tilstånd uti Wy=
rynsalmi Socken.

Oaktadt de så innom Socknen boende. Sta
Personer både genom upmuntringar och en
el af denne odlings handhafvande innom dera
kretsar i smått bjudit til at i flere än tre
befordra denna högst nyttiga näringsgren, äfven
Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapets venksa
åtgärd, genom särskildta upmuntringar och fl
särskildta gånger gratis utdelte Frö Poteter, stre
sig til denna aflägsna Socken; har likväl de
odling på så trackter af Socknen hunnit til
början, men på många ställen är nästan alde
ovidtagen, hvartil aflägsenheten och otilgängelig
ten ifrån hvarandra är ett och fördomen för
hvad nytt och ovanligt är det ändra förhindret.
väl tyckas dessa hinder småningom aftaga, och
ket med tiden fattar smak för denna vänt och
rar lust och håg för denna odling, hälst Ke
liga Finska Hushållnings Sällskapet ännu vill
sträcka Dess omsorg til denna fattiga Socke
medelst anordnandet af Frö Poteten anskaff
hvarpå innom denna Socken ej finnes någo
betydeligare tilgång, utan torde Herr Prost

Ajmeläus i Paldamo kunna fåsee denna
Socken med Frö Poteter, för hvilckas utdel=
ning jag ville besörja, och vid samma tilfälle med=
dela nödiga underrättelser om odlings sättet.

Af Bönder som innom denna Socken ut=
märkt sig genom Potateos odlingen, kan jag
upgifva endast Bonden Pohl Jundunen, åbo å
No 1. af Hyrensalmi By, hvilcken ej allenast drif=
vit denne odling til ett ymnigare eget behof, utan
ock i flere än tid kunnat försälja mindre
partier Frö Poteter til de behöfvande. Denna
Bonde, som således gjordt sig förtjent af All=
mänhetens aktning och afven för öfrigt är en
trefven handtbrukare, förständig och hederlig man,
får jag i djupaste ödmjukhet Recommendera
til Högganstig åtancka hos Keiserliga Finska Hushåll=
nings Sällskapet

Så vidt min tid och tilfälle medgifver, vill
jag härnäst i djupaste ödmjukhet afgifva en om=
ständeligare underrättelse – Hyrynsalmi d: 15. De=
cember 1814 –

Johan Wegelius.
Kyrkoherde i Hyrynsalmi –

k. d. 6. febr. 1815. N:o 212. 7.

Pudasjärvi

Memorial!

Till följe af Det wördade Kejserlige Finska Hushållnings Sällskapets skrifvelse af den 28. September sistledne, får jag äran härjemte insända en kort och enkel öfversigt af Potatöis Culturns

tillstånd i Pudasjärwi Soken. Tillag
endast hwad jag under min korta Ämbet
tid i denna Församling om Potatoës od
ling och des trefnad förnummit, neuligen
att Potatoës odlingen, oaktadt den bäst
skötsel icke gifwer någon lönande afkast
ning i de öfra eller nordligare til kuus
mo Soken gräntsande trakter, för d
stränga nattfroster, som oftast redan i
jan af Augusti månad der inträff
och så snart de spräda Potatoes skaf
och blad skadas af köld, wissna de
och förhindras äfwen Potäterne uti
deras wäxt, hwarföre också de äro få som
der idka Potatoës odling. Däremot äro de
flästa och största Potatoës Seminanter
uti nedra delen af Församlingen, hw
kölden mera sällan inträffar, och skull
potatoës odlingen der kunna bringas t
en betydlig afkastning igenom en
god och riktig skötsel. Pudasjärwi d
8. Jan. 1815.

J. Montin

Upgift öfver Potatoës Planteringen m.m. i Pudasjärwi Socken.

Deras stånd, hwilka, dels idka, dels icke idka Potatoës Plantering	Antalet af Hemmans brukare, hwilka Pot. Planteringen Idka	Icke	Antalet af Torpare Inhysningar hwilka Potatoes Plant. Idka	Icke
Kållaja By.				
Hemmans brukare i detta Byalag, hwilka idka Potates Plantering äro	8.	—	—	—
Hemmans Brukare i samma by, hwilka icke idka sagde Plantering	—	55.	—	—
Torpare och andre Inhysningar i samma byalag, som idka, äro	—	—	2.	—
Dito, Dito, som icke idka, äro	—	—	—	4
Pudasjärwi By.				
Hemmans Brukare i denna by, som idka potatoes Plantering, äro	6.	—	—	—
Dito, som icke idka, äro	—	8.	—	—
Af Torpare, Inhysningar, som idka potat.	—	—	1.	—
Sotkajärwi by.				
Hemmans Brukare, som idka, äro	12.	—	—	—
Dito — hwilka icke odla potäter	—	24.	—	—
Torpare och Inhysningar, som icke odla	—	—	—	6
Suhos by.				
Hemmans brukare, som idka, äro	2.	—	—	—
Dito, som icke odla potäter	—	8.	—	—
Kurki By.				
Hemmans Brukare, hwilka odla potates	3.	—	—	—
Dito — som icke odla — äro	—	60.	—	—
Torpare och Inhysningar, som icke odla	—	—	—	8
Hetetjärwi By.				
Hemmans Brukare, hwilka odla potätes	5.	—	—	—
Dito, som icke odla	—	1.	—	—
Af Torpare, Inhysningar, som odlar	—	—	1.	—
Summa	36.	156.	4.	

2do Omstående Potatoës Idkare, vardå delade i följande Class

Classerna.	Odlare Antal	Summan af hvad qvarenplanterat		Summa potatoës Utsäde
		Tr.	Kn.	Tr.
1ste Classen.				
Hemmans Bönkare, som idkat Potatis-Plantering	2.	1.	—	2.
2dra Classen.				
Hemmans Bönkare	3.	—	16.	1.
3dje Classen.				
Hemmans Bönkare	5.	—	9.	1.
4de Classen.				
Hemmans Bönkare	26	—	4.	3.
5te Classen.				
Torpare och Inhysningar	4.	—	1.	—
Summa	40.	1.	29.	8.

3die Potatoës Plantering en i Pudasjärvi Socken förrätt
mäst i vanlig åker, som består af sin och lös jord
ombytes qvart 3dje och 4de år: dikas af på, utan m
las blott haudt uti 6. qvarters breda Stadekar, hvarun
potäter nedsättes 3 a 4 tum djupt med graftar med sp
alns distance ifrån qvarn andra, vändas vid förta
5 a 6 tum långt. Ingen har hittils vid plantering
nyttigat plog, utan har förrättat densamma på före
nämnde sätt. Potatoës Plantering sker vanligen
emot slutet af Korn-Sådden, det är, i slutet af
och början af Juni månad. Redast de förestående
för nästa Sednejder hafva förvarad sitt Po
tatis utsädes förråd uti källrar, några uti jord
gar, upkastade på någon kort upphöjdt ställe, h
uti potatorne kastt hälst sig, uphöjdt ställe,
terne. De fattigare Gesinnade bönder eller
nader hafva nödgats använda hela sin afkast

af potäter til sitt nyppehåll, och följande år
skaffa sig åter nytt utsäde.

4to För 40 år sedan har potatoes Cultum upkommit
i Pudasjärvi. Då varande Bonden Henrik Ar
i Heteljärvi by har varit den förste, sitthen
förskaffat sig utsäde ifrån Uleåborg. Samma
tid har också Prästerskapet i Församlingen
begynt med Potatoës plantering. Cultum har
dareffter småningom, och i mahn af allmogens
tilltagande smak för denna växt, tiltagit
och utbredt sig. Men förnämligast har der-
till bidragit den förkofftiga utdelning af
potatoes utsäde, som skedde för
10. år sedan genom Kongl. Finska Hushålls
Sällskapets föranstaltande. Beklagligt, att
de sednaste misswäxt-åren hafft en olycklig
verkan uppå Potatoes Cultum- ty allmo
allmogen icke gynt i sednare den några
framsteg utan snarare mycket aftagit.

5to Ibland Allmogen har ingen i sådan mysksamhet
odlat potatoës, att han kunnat bestrida andra
med utsäde, och kan således icke någon med
skäl anmälas till belöning.

6to Om Wåhren har Potatoës utsäde i tillförselsen
med Skägen varit nog högt 9 a 10 Rdr Rgs Summa
som härrörer deraf att Utsädet måste upphandlas
i Uleåborg, och händer at under transporten en
stor del ofta skadas af köld. Hvaraf händer
att endast de förmögnare mogla förse sig
med potatoes utsäde. Och på det denna så
nyttiga potatoës odling måtte i framtiden
göra större framsteg uppåt i denna Pudasjärvi
Socken, wore understöd af Utsäde för nästa år

Kongl. Finska
Ekonomiska Memorial.

hafft af rådet, och vågar jag föreslå ett Qvantum af 10. Tunnor. Emom Församlingen skulle erhålla 4. Tunnor, och det öfriga ifrån Uleåborg. Men som de äro nödfälliga, hvilka kåst behöfva detta understöd, så anhåller jag å nyo[1] att[2] nyttja den vägnar, det täktes det nordaste skiftet. Finska Hushållnings Sällskapet utlof[3] gratis utdela bland dem de föreslagna Utsädes Qvantum. Detta, jemte kännedom för den, som i framtiden vill nyttiga sig med en anseenligare och behörig Potatoës Skörd är efter min tanka den kåsta utvägen, att i den delen upphjelpa Landtmannens välmåga i Österbotten.

Slutligen tillägger jag af egen erfarenhet förnummit rörande Potatoës Cultur, nemligen att Potatoës Landet bör hvart tredje år ombytas vål i åkren, Potaterne utsås mycket glest och icke för än jorden hemmit blifva efter önskan warm, rensas ofta och vattnas med gjunit eller skyfflad[4] vatten, m.m. Några af mina Åkrare, hvilka jag[5] derigenom erhållit en ökad afkastning, Cultivera[6] nu Potäter på detta sätt. Det är Exempel, som skal upplysa dessa trägna Bönder, och egennyttan sedan förmå honom till efterföljd.

Uleåborg den 6. Jan. 1815.

C. Montin.

Kongl. Finska Ekonomiska Memorial.

Uti vederbörligen denna Hushållnings-Sällskapet ingifven Berättelse, hvilken jag här nedan, med uplysning följande underrättelser om Potatoes odlingen i Vemo Träsk Församling:

Och de Ethnenämnde Sexton Tjera Hemman Ökokvarn, som denna Församling utgjör, hafva blott ett Exemplar Wanligt Hemman

[1] å nyo
[2] att
[3] utlof
[4] skyfflad
[5] jag
[6] Cultivera

mått mäst alla Åkrar i denne Socken, så har denne ringa början till Potateos Culturen afstadnat, men i synnerhet hafva 1811. och 1812 Års svåra Misswäxter, då icke Potateos frön kunnat erhållas, gjort aldeles slut med denne växtens fortsättande så att utom Ståndspersoner ganska få Hemmans ägare kunnat dermed fortfara och i dessa sednare åren icke haft tillgång till Potateos frö.

2:o Oaktat förenämnde svårigheter hafva dock de få i Socknen varande Ståndsperso-

mans brukare i Sommar odlat Potäter o
ej till större Quantité än Två à Tre kappar
på Hemmanet utom Klockaren Peter Wäl
kangas som plagar utså ungefärligen En
Half Tunna – Denna lilla Potates plant
ring sker i bänckar, som ränsas men ej
kupas. Nyssnämnde Klockare har en kä
lare, där han förwarat egne och andras
frö Potäter ofwer wintren, och har han
redan kring Tjugu års tid odlat i frågaw
rande wäxt, men Allmogen ej förr än
Keyserliga Finska Hushållnings Sällska
pet förr mera än Tjo år sedan hit skickade m
got litet Potäter till utsäde, hwarefter o
odlingen deraf war betydligare och mera
Allmän, men har sedermera af flere
ordsaker afstadnat. En stor del af All
mogen tycks dock fattadt smak för d
ne wäxt; men då Potäter till utsäde ej fö
hit på närmare håll än ihrån Kemi och
Torneå, komma sig ej Bönderne att derifr
anskaffa dem; hälst de ock äro så ömt ålig
att wintertiden Transportera hit, och d
med Wåthföre blifwer för sent – Den

afkastning, Cultiwera också nu potäter på detta
sätt. Det är Exempel, som skal uplysa den
träga Bonden, och egennytta sedan förm
honom till efter följd. Pudasjani Dec
6. Jan. 1815.

Ch. Montin

da utwäg att kunna här uphjelpa Potatoes-
odlingen, är, att Keyserliga Finska Hus-
hållnings Sällskapet täckes genom Herr
Contracts Prosten och Riddaren Castrens-
utgärd gunstigast hitsända i wåhr un-
gefär Nijo Tunnor till utsäde, då jag för-
säkrar att hafwa all möda ospard att
förmå Allmogen till denne odling och de-
rutti underwisa dem i Kemiträsk den
20de December 1814.

Joh. Kranck
Curam. Past: Gerens.

Finska
rdade
r anga-
Kavanjemi
dmjukhet af-
för det när-

set för
ra denne
tunnor
nedgif-
brukare
l någon
t befor-
Är in-
ver swäm-

mat mäst alla Åkrar i denne Sokn, så har
denne ringa början till Potateos Culturen
afstadnat, men i synnerhet hafwa 1810. och
1812 Års swåra missväxter, då icke Pota-
teos frön kunnat erhållas, gjordt aldeles
slut med denne växtens fortsättande så
att utom Ståndspersoner ganska få Hem-
mans ägare kunnat dermed fortfara
och i desse sednare Åren icke haft til-
gång till Potateos frö.

2o Oaktat förenämnde swårigheter hafwa
dock de få i Soknen warande Ståndsperso-

Keiserliga
Finska Hushållnings Sällskapet
i
Åbo

afkastning, Cultivera också nu potäter på detta sätt. Det är Exempel, som skal uplysa den träga Bonden, och egennytta sedan förmå honom till efterfölgd. Pudasjärvi Den 6. Jan. 1815.

Ch. Montin

k. d. 19. Jan. 1815. No. 160.

12.

Rouvaniemi

Ödmjukaste Memorial!

Till ödmjukaste följe af Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapets Höglvördade Skrifvelse af den 28de sistledne September angående Potatoes Culturen i denne Rovanjemi Sokn, har jag den äran att i ödmjukhet aflämna de underrättelser jag för det närvarande derom kan äga.

1mo Sedan Finska Hushållnings Sällskapet för ungefär Tio År sedan behagat förära denne Sokn Potateos frö tilsammans Fem tunnor som i 2ne År, så mycket tilgången medgifvit till hemmans Åboer och jordbrukare härstädes blifvit utdelte, har väl någon början till denne Culturen blifvit befordrad; men sedan flere missväxt År inträffat och en ovanlig Vårflod år 1807 öfversvämmat mäst alla Åkrar i denne Sokn, så har denne ringa början till Potateos Culturen afstadnat, men i synnerhet hafva 1810. och 1812 Års svåra missväxter, då icke Potateos frön kunnat erhållas, gjordt aldeles slut med denne växtens fortsättande så att utom Ståndspersoner ganska få hemmans ägare kunnat dermed fortfara och i desse sednare Åren icke haft tilgång till Potateos frö.

2o Oaktat förenämnde svårigheter hafva dock de få i Soknen varande Ståndsperso-

ner förfarit med denne Cultiveren och så
mycket möjeligt varit äfven bidrådt
några Socknebor med Potateos frö, så att
en del af allmogen åter i dessa sidsta åren
börjat med Potateos idkande, dock kun-
nat icke af hemmans åboer andre upgif-
vas än Skattebonden Johan Sundare som
framför alla andre gjort utmärkt flit
vid Potateos idkande och erhållit betyg-
lig afhjelpning deraf, så att han utom sig
behof årligen kunnat bidråda andre
med utsäde deraf, hvarigenom han tyc-
kes vara förtjent till distinction och be-
röm framför alla andre i denne Socken
hvarthill han hos Kejserlige Hushållnings
Sällskapet allerödmjukast Recommenderar
såsom uppmuntran för andre till större
flit och drift med Potateos Cultiveren.

3:o Hvad denne Cultiveren i allmänhet betra-
far, så kan den väl icke blifva så lönan-
där som i Södra Orterne, i anseende till
Ortens aflägsenhet och Climatets sträng-
het, men genom långlig erfarenhet har
jag dock funnit att den äfven här å
orten med fördel kan idkas och så mycket
mera förtjenar att på det högsta befordras
som denne Orten är nästan årligen expo-
nerad för misswäxter och spannemåls
brist och spannemålen med första moda
och kostnad måste anskaffas ifrån aflägs-
na orter.

4:o Om sättet till Potateos plantering kan ej nå-
gon beskrifning uppgifvas, men vanligen utvä-
jes här till Potateos land något stycke åker
på södra sidan af något hus å högland märk
som förut plöjes harfvas och gödes samt sedermera
spjelkes och beredes till 3ngar två
fröu å 1/2 qvarters afstånd och 1/2 qvarters djup-
lek nedsättes och gården med Kåssa öfver-
tackes och slättes — 3ngen symmerlig hop-
ning varkställes, utan sedan Potateos bladen
uppstiga och visa sig, kastas ifrån gångarne
af samma Mull på bäneckarne som med
Kåssa jämnkes och ogräset tillika bort-
rasses — Sedan ogräset åter uppstigit ran-
sas bäneckarne — Med plogning har här-
städes ännu ingen plantering blifvit för-
rättad — 3ngen förskiftad dikning har blif-
vit nyttjad icke eller har man varit an-
gelägen att tråda eller omsa Potateos lan-
det ej eller förnya utsädet, hvilket all
tyckes befordra växten.

5:o Potater plåga här utsås sedan korn utså-
det blifvit förrättad i början af Junii
månad och upptages i slutet af septem-
ber — De förvaras i goda källare eller ock
i landet brukelige jordgropar, där Potor
förvaras öfver Vinteren.

6:o Allmogen tyckes här städes äfven väl haf-
va någon smak och lust för Potateos plante-
ring, men så väl svåra misswäxt år som
brist på utsäde hafva förtinskat hopp och
drift till denne Cultur — 3ngen här å
Orten har kunnat försälja Potater till föda
dock hafva Stånds personerne och af allmo-
gen förenämnde Bonden Johan Sundare kun-
nat afsätta Potateos frön till utsäde åt

sine grannar, som kostat circa 12 kappen
då Rågen kostat 18 à 20. Rbr tunnan

7o Om Potateos Culturen skall befordras i
denne Sokn, så är understöd af detta ut
säde högst nödigt och kan icke utvidgas
utan betydlig utdelning deraf; Och om
Keiserliga Hushållnings Sälskapet Hög
gunstigt täcktes bevilja denne Sockn Pot
ters utdelning gratis till utsäde för denne Sokens
Jordbrukare, så skulle dertil fordras
à Åtta tunnor utsäde, hvarom ödmju
kast anhåller; Och får jag härjemte til
känna gifva att Herr Probsten och Ridda
ren Herr Magister Mathias Castren i
hemi som i flere År berömligen idkat
Potateos Culturen, äfven i detta År en
hållit betydlig afkastning deraf, kunde
aflämna förenämnde qvantum Pot
teos frön till Råvanjemi Sokn hva
ifrån de af Sokneboerne med sidsta
Vår före kunde afhämtas.

Med djup vördnad har äran fram
härda

Keiserliga Finska Hushållnings Sälskap

Råvanjemi den 26te
November 1814.

allerödmjukaste
tjenare
E. Hellma
Pastor i Råvanj

Öfver Torneå

Till det Keiserliga Finska Hushållnings
Sällskapet får, i anledning af Dess under den
28 September innevarande år utgångne Circulair
om Potatoes Kulturn, härmedelst ödmjukeligen
afgifva ej mindre en öfversigt af samma Kul
turs närvarande tillstånd i Öfvertorneå Sockens
Keisl. Ryska andel, i enlighet med de upgiften,
som från de särskildte delarne af denna vid sträck
ta Socken långsamt inkommit, än ock, yttran
de om det lämpeligaste sätt at befordra Kul
turns framsteg i allmänhet.

Uti Öfvertorneå Socken finnas 320 Rn
Hemmansegare och Nybyggare samt 60 Rn
Torpare och Inhysingar, som idka större och
mindre Jordbruk.

305 Hemmansbrukare och Nybyggare samt
46 Torpare och Inhysingar hafva innevaran
de år idkat potatoes odling, således hafva
15 af de förra och 14 af de sednare värit det
förutan.

Efter utsädet borde dessa potatoes odlare
kunna indelas i 3ne Klasser, sålunda, at, uti
1a Klassen räknas de som sådt öfver En tunna,
uti 2dra Klassen de som sådt från En half
till En hel tunna, och uti 3dje Klassen de,
som sådt under En half tunna.

Uti 1a Klassen räknas	2	odlare	som sådt 24 ton	och skördat	240 ton
2dra dito	6	do	do 5¼ do	do	47 do
3dje dito	343	do	do 30 do	do	357 do
Summa	351:	odlare	59¼ ton utsådt		644 ton skörd.

Jordens beredning är vanligen, at den vändes
tvänne gånger, merendels med spada, indelas se
dan i sängar, hvarefter sättning, rensning

och kupning verkställas för hand.

Ett och samma land har hittills med några undantag, blifvit nyttjat för potatoes sådet, utan vidare dikning än de diken, som genom indelningen i sängar uppkomma.

Upplantningen sker vanligen sista dagarna af Maj och första dagarne af Juni månader.

Att verkställa odlingen med plog har hittills innom denne socken icke kunnat komma i fråga hos någon annan än de tvenne odlare af första klassen, hvilka dock förrätta upplantering, rensning och kupning nästan endast för hand, - emedan de derigenom kunna sig med mera ordning kunna begagna större sådd på mindre land, hvarpa här och där den upodlade jordridden är så inskränkt, att plog ej kan göras användbar.

Förvaringen öfver vintern är i ganska ofullkomligt skick, ty utom de tvenne odlare af första klassen finnes ingen försedd med kallare, hvarföre man måste förvara potatoes stocken om hösten, och denna blandelsen utsådd, som i varmrum afsatherd, vara äfven vintern.

Vid de innom Svenska området af denne socken varande Prästegårdar och Militie Boställen, men i synnerhet vid Krongårdarne och Svanstein Brukslegendomar, har vid sedan 30 år tillbaka alltid varit någon potatoes odling, men behandlingen endast såsom trädgårdsväxt varit har den särdeles vackt allmogens uppmärksamhet för. Än jag och min broder Brukets Inspector Jonas Ekström, efter vår afflyttning från nämnde Brukslegendomar, de senare åren

å våra nu innehafvande hemman utvidgat odlingen äfven på vanlig åker och derpå erhållit så gynnig skörd, att afkastningen, jemförd med det här rådande kornsådet, påtagligen varit mångfaldigt förmonligare, - förnämligast tillvägabringen, at hvad som icke åtgått för eget hushållsbehof och kunnat lätt utsådes och gyttras, - blifvit användt till bränvin, hvarföre en betydlig contant inkomst erhållit, - ty utom denna utvägade öfverskottet mäst försäljas till fullkomlig vanyttes, och den utvidgade odlingen skulle gifvit, - om icke en så betydlig förlust, som vår grannar, okunnige om detta sätt att använda potatoes, förehådde oss, - ålminstone icke en vinst som dem nu tillvägabringa så påtagligt, och som kunnat gifva ett så fördelaktigt intryck för potatoes kultivens framsteg.

Ett skiftes tillvägabringande sällskapets omtanka och frikostighet att år 1872 hafva låtit utdela 4te tunnor frö potatoes i nedra, och innevarande år 17 tunnor i öfra delen af socknen var i denna sakernas ställning ganska välkommen, och har med detta är gjordt kultivens bruk innom socknen nästan allmänt.

Någon annan än jag och bemälte min broder Brukets Inspector Jonas Ekström, har icke hittills innom denna socken så utvidgat odlingen af potatoes kunnat afsättas, och har af vår skörd 1873 detta är sextio tunnor blifvit använda till utsådes (en del tillväxt innom Svenska Granlen), hvarföre priset varit en half tunna skorn för en tunna potatoes.

Underfund till utsådes vore visserligen ganska välkommen, sedan allmogen härstädes med så-

herhet kan säga fallat smak för varden; m
behafvet deraf skall ty värr icke upphöra (årligen) att bef
ra, förr än nödiga förvaringsrum anlägga, fö
lid vore ganska angelägit använda både up
muntringar och befallningar. Skulle öfver
borne Sockneboer detta år blefva ihogkomm
med fröpotatoes, så vågar föreslå 20 à 30 tun
hvetikel qvantum hårstäder med säkerhet fö
för Sex Riksdaler Sv: R: G: S: per tunna.

Då det högst nödiga Thushålls Källarehus
ofvan jordytan innehålla en anmodan
val lemna yttrande om det lämpeligaste sä
val befordra potatoes Kulturens framsteg, f
tager mig i anledning deraf förbinden anför
följande mina tankar:

I de så kallade Skogar eller Socknar af Finla
där Kulturen tillräfventyrs är aldeles okänd, f
de utdelning af fröpotatoes och föranstaltan
om någon undervisning vid potatoes odling
vara det tjenligaste sätt, att bibringa allmo
första kännedomen om denna nyttiga växt,
där hvarest den redan är något känd och
älskad; men anna icke så allmänt antag
at allmogen sjelfve vänd sig säkert för
vara lättrackligt utsäde, hvartill brist på
förvaringsrum borde vara ett vanligt och
betydligt hinder, skulle jag tro, att någ
utsatt premium på tunna för den som
lid lägsta pris förvarar och utsäljer ett be
tydligare qvantum fröpotatoes, vore lämpel
ty i det är vanligt, att allmogen i kort tid
het, hellre än att betala någon Riksdahle
högre pris, lemna potatoes utsädet kans
helt och hållet ohopt, då deremot någon R
dahler lägre pris än vanligt, med mend

utgift för det högst nödiga Thushållnings Källarehus,
skulle föranleda till en större odling, än endast
genom utsäden utdelning gratis. – Och på det
den, som förband sig, att till lindrigaste pröfning
i beredskap att förse större förråd utsädespotatoes, icke
måtte komma i förlägenhet om afsättning,
borde alla, som önskade skaffa utsäde, i god tid
på vintern anmäla sitt behof, då misstag,
betryckande till vid odlingen, kand afhjelpas,
het att företaga källarebygnad m:m: kande
tjena till grunder för bestämmandet af det
qvantum en hvar skulle få skaffa.

I afseende belöningar åt dem som odla
en större odling vågar jag anse mindre nödi
ga, – emedan denna växt sjelf tillräckligt be
löner sin odlare, – särdeles om allmänheten
till potatoes användande anvises ett mera af
vidgat behof, som alltid författar om en lö
nande afsättning, – den naturligaste och mäg
tigaste drifkjedren för all näringens och odlings
flit, – och som endast kan – och skall förorsaka
en så utvidgad odling, att potatoes production
blir tillräcklig för alle de behof hvartill
potatoes med mera förmån än sädesarterne
kan användas.

Omtankan, att i tillräcklig mängd erhålles
denna för så många behof användbara
växt, har väl redan på åtskilliga stallen
åstadkommit en ganska betydlig odling, mey
som alltid till dess användande, kan hända
i de flesta Finland Landskaper hittills lik
vad värkl nog enformig, så har odlingen
derigenom gjordt på halfva vägen
Genom Thushållnings Källarehus
skaffandena, och åtskillige privatas skrifter

är väl nästan all nödig anvisning till potato
användande given, och på allhelluga skalen a
de äfven använda både till brödföda och bränv
m:m: men dessa nyttiga anvisningar äro till
betydlig del okända – eller och förglömda af al
mogen, och skola kan hända länge blifva de
om icke mera verksamme utvägar vidtagas, s
igenom allmänheten vinnes för dess stimmen

Enligt någorlunda pålitliga beräkningar
skall en tunna potatoes, innevarande år strax
efter skörden, i Brahestad blifvit såld för 1
skilling 16 öre sv: Cr:G:S:. Om så är bevi
detta påtagligt, att odlingen för närvarand
dessmärkning är drifven vida högre än omtan
kan och konsten att använda denna växt,
vägledd alla hittills gifna anvisningar; – och
skulle förhållandet äfven på andra orter
vara någorlunda lika, så är detta en o
ständighet, som, på ett skånbart sätt, mo
arbetar skattarns allmännare framsteg, o
således är icke nödvändigt att afhjelpa, so
att experimentera odlingen, hvilken vid ett
dant förhållande tillbreder sin idkare, o
icke förlust, – åtminstone på intet sätt
den vinst, som han med rätta förtjenar;
ty då en tunna potatoes nu för tiden gäll
mindre än en fjerdedels tunna råg, så kan
den med skäl sägas vara i vanprís, – hvil
het vid genom skörd lätt inträffar med
denna växt, som icke kan förvaras åtm
året, och således alltid omtalen med veder
börlig förmon skall odlas. Fordrar en sådan
ålägg att hjelpa säden, som utan svår
het kan förvaras i flere år.

Att genom tillgång och öfverflöd på

vara vägledd sig till sättet för dess använ
dande kan låta sig göra, – men i denna skal
dning blir potatoes odlingen troligen lange neg
hon en mindre omtänksam allmoge, blott bin
dning förenligare med afsigten att åstadkomma
en allmän och utvidgad odling synes de vara,
att göra den till en nödvändighet.

I anledning härutaf tror jag mig såsom
det lämpeligaste sätt, att befordra potatoes
kulturens framsteg böra föreslå en tillkom
lig förändring vid brännvins tillverkningen,
sålunda: att brännvins brännen tillåtes en
dast af potatoes med tillsättning af ett visst
qvant malt per tunna, hvilket tillblandning
så vidt hittills känt är, icke kan umbäras.

Då vanan så mägtigt inrotat behofvet
af starcka drycker, och deras förbrukning hos
alla stationer är tillåten, – borde man skynda
taga för en afgjord sak, att brännvinets tillverk
ning och förbrukning, – hvaru väsentligen utan
verkig nödvändighet och nytta, kommer
att fortfara? – Det blir då en hög vigtig
omständighet, att tillse, huru denna afver
flödvara, hvars tillvarelse är grundad på
förminskning af de förnämsta födoämnen,
och hvarest så ofantligt mycket årligen
förtäres, medmenska skada för staten
kan anskaffas?

I goda år borde väl Finland frambringa till
räckligt spannmål både för lifsuppehälle
och brännvinsbehof, – men vid infallande miss
växt är säker man enligt nu gällande för
fattningen förekomma brännvinsbehofvets
skadliga verkningar på födoämnena, ge
nom inskränkning af tillverkningen, hvar

vid förbrukningen likväl är lika fri som
i goda år, och äfven någorlunda borde haf-
sin jemna gång, änskönt priset det ena
året är nästan dubbelt högre än det andra.
Hvar och en som har kännedom om hän-
delsernas vanliga gång vet alt för väl, at
vagtodt förbud och inskränkningar mot
bränvins införsel och tillverkning är den
på aldrig någon verklig brist, ty den
vanliga stegringen i priset betalar vid
dylika tillfällen könbrännare och kure-
drägare rikeligen för deras besvär, at
anskaffa tillräcklig bränvinstillgång,
hvarföre derhörda summor för evigt bor-
gå ur den allmänna rörelsen och förorsa-
ka en högst betydlig national förlust.
Förbud och inskränkningar mot brän-
vins tillverkningen gagna vid ett sådan
förhållande ganska ofullkomligt, och
utan rätter nöd använda tjena de nä-
stan endast, at befordra bränvins inför-
från främmande orter. Det naturligen-
ste borde vara, at genom goda författnin-
gar och deras noggranna efterlefnad i mo-
af möglighet söka förekomma consum-
tion, och för öfrigt tillse, at landets afkast-
ning kan förse äfven bränvins tillverkni-
gen; – Och detta stora ändamål skulle m-
säkert vinna om potatoes utgörde för
namsta ämnet vid denna tillverkning.
Dess företräde i detta afseende framför
den hittils nyttjade säden är så påtaglig
at den önskade förändringen på framtide
säkert af sig sjelf skall inträffa, men i
anseende till dess stora och nyttiga infly-

tande på allmänna välmågan i allmänhet
och potatoes odlingens framsteg i synner-
het, vore någon författning, som hastigt häm-
made sädesbränningen, ovedersägeligen en
välgerning för landet. – Om bränvinet
är ett verkligt ondt, så är vanan at
tillverka det af säd ett annat ondt,
som lägger sten på bördan.

Det är nu mera en erkänd sak, at
ett tunnland jord, då det besås med potatoes
ger tre à fyra gånger så stor afkastning i
bränvin, som med råg eller kornsäde, och som
jag förledit och detta år per tunnland korn-
säde skördat 60 tunnor potatoes och 6 tun-
nor korn, eller med afdrag af utsädet
56 tunnor potatoes och 5 tunnor korn, hvil-
ket till bränvin användt gifvit det förra
à 6 kor pr tunna 336 kannor och det sednare
à 16 kannor pr tunna 80 kor, så får jag näm-
na, at jag till alla delar erfarit verk-
ligheten af detta förhållande – äfven in-
nom pollirkeln, – i goda år; – men i miss-
växt år blir jemförelsen ännu mera
till potatoes odlingens fördel, efter den
erfarenhet 1810 och 1812 årens missväxter
här i orten gifvit, ty de nämde åren af-
kastade ett geomethriskt tunnland fult
50 tunnor potatoes, men icke mer än 6 tor
slödt korn och ännu mindre råg, hvarföre
genom utbyte eller försäljning knappast
erhölts godt sädeskorn till samma åker
följande året. Råg och kornsäde gåfvo
således blott utsädet åter – då potatoes,
om man afräknar 6 tor till nytt utsäde,
derutöfver gaf 44 tor, som i alla afseenden

svara mot en fullkomlig god säderväxt.

Genom en så potatoes inrättad bränvins brenning skulle således anda till tre fjerdedelar af de åkerfält, som billigt vårt hyrselse te at framdeles så för bränvins brenningen bliefvo ledige för kiftupphållet, - och åtta månaders brännings tid skulle icke kunna medtaga afskaffningen af så stor jordvård, som för nu varande tre månaders säderbrännerij. - Om man skulle antaga at potatoes odlingen genom denna författning utvidgade sig utöfver dess närvarande ställning, så mycket som fordrades för åtta månaders bränvinsbrenning (eller på en fjerdedel af de åkerfält, som nu för detta ändamål äro uptagne), så skulle efter det förhållande, som jag nämt om 1810 och 1812 årens missväxter, samma jord, som i goda år ger behofvet för åtta månaders brenning, i missväxt år säkert afskaffa tillräcklig för tre månader, - då råg och kornsäd likväl ger platt intet at bränna af - i tre ne månader.

Det förefaller vid första påseende svårt at behörigen kunna handhafva förbud mot säderbränning under en tid då bränning af potatoes är tillåten, men så snart brännu gen af potatoes hemmer lika en viss högd ver fäller detta förbud sig sjelft - emedan potatoes bränvin alltid kan säljas lika billigt som säderbränvin. - Då jag debiterar potatoes åkrarne för det korn de med sådan säd borde afskaffa, - för den tillökning i dagwerken som potatoes odlingen medtagit samt för halm och agnar, - och derefter finner potatoes priset blifwa en tiondedel

33⅓ Sv: Sk: 6: i:, så kostar en kanna potatoes bränvin, i 6 kr per tunna, 13⅓ Sv: 4r., då deremot kornbränvinet efter 19 Rdr 32 16⅔ Sv: 4r: mynt per tunna, och 6 kannor bränvin, kommer at kosta 37⅓ Sv: kannan. På lika sätt erhålles lika at byte i bränvin efter potatoes som säd, och då brännings beskaffenheten äfven förhåller sig alde les lika, så gör denna omkostnad uteslutan de från beräkningen ingen skilnad i förhål landet, klagol mera wid algör vad (wid potatoes brännung), emedan potatoes mäske kostar, mer som man derigenom undwiker tull och dagwerken wid gwarnrelser, - så borde äfven dessa omkostnader i det närmaste på gwistas. Potatoes massan mäske wal också malas (skrofas) lika väl fullkomligt jemt och fint mos, men med tillhjelp af tjenlig maskiner är detta lätt verkställdt. - Wid den i Carlscrona år 1801 verkställde prof brännung har man begagnat sig af räfflade trävalsar och dylika hafva äfven sedermera blifvit recommenderade uti utkomne böcker om bränvinbrännung af potatoes. Wida bättre och lättare at för handtraft begagnas äro dock slätta trävalsar mot hwilkas bakstida ett wasshanteligt brade tillpassas, som bestandigt afstryker det potatoes mos, som wallarne wid omwridningen draga på sig. Deras diameter bör wara 16: tum, och för at undwika onödig tyngd kunna de wara ihålige.

Den galud jag framstält öfver potatoes växtens företräde wid bränvins tillwerkningen, framför säderarterne, är så enkel och redan så allmänt bepröfwad och erkänd, at dess riktighet icke kan underkastas

något tvifvelsmål, och säkerligen har det ock
eller ända hittills endast en samling af sy
upplysta och erfarna landthushållare som d
skulle befordra hushållnings sällskapet, at lö
så angelägit som det är, at bät kunnande
afhjelpning icke förspöras utan at gifva fö
rese utbyte i brännvin än ett kunnande, hu
så angelägit är det och, at brännvins tillv
verkningen af sådt upphör.

Hänseende till potatoes odlingens ofull
kommade tillstånd i många orter förefalle
det, som skulle en fullkomlig allmän
förändring icke så lätt och hastigt kun
na tillvägabringas, men i anledning af
hvad jag själf i den vägen erfarit skulle
jag tro, at om bättre lemnades allmänhe
ten at förbereda sig på en sådan förän
dring, potatoes odlingen innom den tid
skulle göra otroliga framsteg. I stället
början kunde man genast inskränka
brännvinsbränningen till tre månader
för alla, som icke kunde visa sig gott
på stor potatoes skörd, at den vore till
räcklig för hushållsbehof och brännin för
hela vintern. Flere tiden borde pro
mier utdelas för källarbyggnader och
för tillverkningen af större partier po
tatoes bränvin. Likaledes vore det åtgö
för ändamålet tjenligt, at på vissa år
här och där på landet privilegiera nå
större bränneri inrättning för potatoes
där allmogen kunde tvinga förmenlig
afsättning på denna vara, i händelse
den efter vanligheten visade alt för
mycken trogbet at själf förändra sin

bränvinsbränning, och kunde denna ange
lägenhet genom öfverläggning med allmo
gen för hvarje socken afgöras. Ett be
stämdt förordnande från regeringen borde
dock vara bäst, emedan endast derigenom
han ur vägen rödjas de hinder, som af obe
tänksamhet och för ögonblicket gagnande
egennyttiga afsigter kunna upväckas.
Med ett ord, — sådanne författningar borde
vidtagas, at säder brännerna snart räkade
i concurrencie med potatoes bränvarena, —
de skulle då afvitvelaktigt utan dröjsmål
upphöra, at arbeta till sin förlust.

Den omständighet, at potatoes, sedan den
frusit är nästan otjenlig till sådanne, har hit
till genast mycket minskat dess värde och afsätt
ning, men ännu till bränvinbränning för
finner denna svårighet aldeles, emedan den
genom frysning till detta ändamål blir bät
tre och icke sämre. Det förefaller likväl
svårt, at vid ett större bränneri där potatoes
förrådet icke möjeligen kan tas på en gång
om hösten, för at i källare förvaras, under
vintern emottaga och i obarry väderlek
förvara ett större quantum dels frusen, dels
ofrusen, dels ock af sig själf mer eller mindre
skämd potatoes; men detta torde lätt sig
göra medelst förvaring i vatten, således at
en för behofvet tillräcklig stor basin an
lägges nära bränneriet och det från kylfaten
kommande varma vattnet efter behof skul
de inledas. Genom detta förvaringssätt
skulle potatoes i hvad väderlek som helst
på längre afstånd kunna afsättas även
vintertiden, utan at landtmannen

nödgades om hösten brådska med dess för-
sälgning och transportering, samt dermed
försätta den tid han då vid sitt jordbruk
mera nyttigt kan begagna.

Kanhända någon vid första påseende skal-
le finna ända till skadligt det potatoes
priset stegras, förnämligast till skada för
den fattigare klassen; - men de fattiga
vinna genom landtmannens ökade behof af
deras biträde vid en mera utvidgad potatoes
odling, - och som man med säkerhet torde
få hoppas, at en tillräcklig production
af en så lätt odlad och så ymnig skör-
gifvande växt icke länge skall uteblif-
va, blott egennyttan kraftigt väckes
och finner sin belöning; - så torde den
besarade dyrheten icke kunna anses så
som något antagligt skäl mot den för-
slagne förändringen vid bränvinsbrän-
ningen, häldst - då man öfverväger, at
om någon svårighet i ett fall kunde
befaras - vinsten i andra afseenden
blir mångdubbel, - och om man nu
finner betänkeligt, at utsätta pota-
toes odlingen för bränvinsbränningens
förödelser, huru har man då väl nå-
gonsin kunnat tillåta de mera ädla
och mindre skördgifvande sädesarternes
förstöring ??

Det är väl bekant, at potatoes äfven är
ganska användbar till brödbakning, hvar-
vid den af mig begagnade qvarnmaschin
med släta valsar är ganska tjenlig, em-
dan den fullkomligen jemt krossar potatoes
massan, som då den är klimpig oftar ger

ett ståhlbakadt bröd; - men som brödbakning
af potatoes i allmänhet faller sig mera be-
svärlig än af säd, så fruktar jag, at all-
mänheten derutinnan icke så lätt, som
med bränvinsbränning, antar en allmän
förändring, - ehuru nyttig den ock vore.

Af hvad jag i den vägen erfarit har ock
trott mig finna, at potatoes använd till
bröd knappast ger så stor spanmåls bespa-
ring, som då den användes till bränvin; -
dock beror denna jemförelse ganska myc-
ket af hvarje orts sed at bereda sitt bröd,
som här i orten af allmogen ätes färskt
och ojäset.

Hvad jag nu således, i anledning af
Kejsl:a Finska Hushållnings Sällskapets
Circulair, anfört om det i min tanka lam-
peligaste sätt, at befordra Potatoes kul-
turns framsteg, - vågar jag hoppas blifva
uphaget både med den upmärksamhet
och det öfverseende som egnar ett så up-
lyst samfund.

Öfvertorneå den 29 December 1814

Nils Ekström
Expeditions Befallningsmn

Neder Torneå

Ödmjukaste Memorial.

Få orter torde finnas där Potatoës Odlingen mera skulle gagna Allmänheten än i Neder Torneå Socken, emedan Jordmånen mest är lös bestående af Sand och Ler-mylla, Natt-frosterna skada nästan alldrig om våhren (ty den tjocka Snön sent och hastigt afsmälter) men väl ganska ofta beröfva i slutet af Juli och början af Augusti Månader Landtmannen den frukt han väntade sig af grönskande Råg och Korn åkrar; då deremot Potatoes redan gömt sina växande frukter under Jord-Alfvens skydd till hans framtida uppehälle. Öfverlygade att Potatoës växten, på lika jord-rymd, öfvergår i afkastning alla här å orten kultiverade Sädes-arter hafva några Ståndspersoner förr 10 år sedan begynt idka Potatoës och berättas (afledne Kontrakts Prosten och Ledamoten af Wasa Orden Herr Magister Gustaf Wilhelm Rydman hafva varit den Första, som i större Quantité utsådt dem i Åker med Plog och erhållit en ymnig Afkastnings Genom dessa exempel uppmuntrade, hafva småningom de vid Hafs-

kusten och Torneå Elf belägne Socken, årligen begy
att utsäd några kappor Potatoës. Men under de
sednaste emellan Ryssland och Sverige uppkomna kri
dess slutade Armeen i början November 1808, till dess
Junii månad påföljande år, låg i Vinter-quarte
uti denna glest bebodda ort. Förfärades Potatoës
utsädet nästan alldeles, större delen af den arbe
förut till Klasen dessutom tillhandahafts för hårda
fabrsåter. hvilka orsaker jämte flere påföljan
missväxts-år, en mängd Inbyggare och i synnerh
brist uppå tjenliga förvaringsrum för Potatoës
mycket ele strängt Vinter-månaderna, hafva
förhindrat såväl denna kulturens, som flera an
till Landtbruket hörande näringsgrenars fram
bland en Allmoge, som hittills bedrifvit Bo
skaps skötsel och fiskerierna såsom sina hu
Näringsgång. Genom dessa omständigheter ä
Potatoës som hyfsliga finska Hushålls sällskap
välgörare samt klarsynta och framme män gynnan
dess vänner haft och innevarande år, eller Kon
kulturen vänt dess högsta. I Neder Torneå Soc
Ryssby Anno 1805 Jordbrukare utsått 53 Tunn
och bekommit 662 Tunnor Potatoës men 1806 d
icke vinlagt sig om dessa kulturen.

Neder Tornea Socknens Allmoge tjänade af sina fo
dess sed, husesittare sig emellan hela sommaren me
fiskerier, som förr ett vant mycket lönan
mad i sednare åren, kan sägnas tillhöra Landtbru
förut, märkeligen expragia. Största delen upp

ännu årligen helad sin åker och besådd med korn, som
är nästan ortens ensådde. Åkarna äfvensom Potatoës
landen äro ofullständigen dikade och stymorna rensade
igen sten. Allena 4 ede på Emigrants bisogade
förfogning under 1:a Klassen upptagna Odlare,
hafva hvarken nödtorftigt plog till Potatoës utsäning och myllning
samt skyndat dem, men förr ofrigt nyttjas en och samma
åker hvarje år till Potatoës odlingen, göres nog
stark, upspadas i sängar, Potatoës nedsås och gren as
igen och gräs med menniskohänder samt hvarefter
myllas sedan kupas, genom hvilket förfarande odlingen sätt
mycken tid och möda förspilles, Potatoes sympathigen
i den jord upptagit sängen och tjocka stjelkar, samt
giva ~~del~~ i proportion dess mindre åtskillning i rader
till upplysning om det försök som här å orten blifvit
verkställdt vid Potatoës kultiverningen bisogar jag
hänföres en Underrättelse af Bygdemästaren Anders Lund
som samt äger den säkraste kännedom och erfarenhet
af allt ofta innevånare i detta ämne.

För Potatoës, som utsås i Junii månad och upptagas i
medio September, hafva Sönderne redan vunnit
mycken smak och ära i allmänhet tillmäta att hafva
efter skultiverad dem i större quantité och med större
drift. men det saknas ännu nödig kännedom hur
till dessa mycket växt jorden bör beredas, den rätt sköts
under sitt växande till tjenlig, öfver vintern förvaras
och förmånligast till föda användas. Endast två
eller tre af Allmogen hafva förfarit sig med källare
och nödgas till vårens consumera nästan alla sina med
brödes. Potatoës utsäd af sednare flere under det för-

na åren förjätves sökt förvara det i sina varma och fugt
fähus. Hvarföre jag i djupaste Ödmjukhet hos Sälsk
anhåller, att flere på Finska språket tryckta beskrifning
om rätta sättet att kultivera, förvara och använda Po
toës, måtte till denna socken öfverseändas, de som hitt
utmärkt sig, helst belönas med Medaller som mäs
värckande på detta Folkets lynne, ett någorlunda
Quantum frö Potatoës, af ortens egen produkt, antingen
Gratis eller emot nedsatt pris i nästkommande Vahr
delas och några vissa Odlare på tjenligt sätt upmun
att för billigt pris förse orten med tillräckeligt qu
tum Potatoës frö, till dess Allmogen sjelf hinner m
rätta sig nödiga Förvaringsrum. Förrätt i denn
del gå Sälskapet tillhanda, har jag af Provincial
dicus Herr Doctor Henrik Deutsch och af Orgelnisten
A. Lundson upptingat af den förra 30 och den se
20 Tunnor frö Potatoës som de åtagit sig att för
och i nästa Vahr lesverera, emot 8 Rd. Riksgäld
erhållande för hvarje tunna; doch hafva de beg
att Sälskapet Högst gunstigt till Martii Månad
stut nästkommande år, ville underrätta dem om
deras anbud antages eller icke. Riset uppå Pot
har om Hösten här varit, circa 5; men om Vahren
circa 9 Rd per Tunnan, hvilket bibehållit sig flere
år ehuru Rågen än blifvit betald med 22 än
åter 20 à 18 Rd. R.G.S. per Tunnan.
Slutligen återstår för mig den lika ömma som vi
tiga pligt, att uppgifva de fordbrukare, på denna
ort, som för utmärkt drift vid Potatoës kultu
gort sig förtjente af Sälskapets belöning och distin
ction, äfven har besvarandet af denna frå

i Sälskapets Högt-Vördade skrifvelse af den 28de
Nästledne September, förefallit mig svårast och for
drat mästa omtanka. Men efter moget öfver
vägande och ortens mäst ansedda och kunniga
Embetsmäns rådfrågande finner jag mig tvungen
att till tjenlig Heders-belönings erhållande,
både för drift, kundskap och förtjenst vid
Potatoës kulturen, Hos det Högt Respective
hejserliga Finska Hushålnings Sälskapet
ödmjukast anmäla, vice Orgelnisten vid
Neder Torneå Moderkyrcko Församling
Anders Lundson som i års tid be
ständigt utsått ifrån 4 till 5 à 6 Tunnor Potatoës
icke allenast i åker utan äfven utsvig och sanck
marck, årligen aflåtit det största quantum
frö Potatoës - genom denna växt rensat ogräset
ifrån sina åkrar och bragt dem till den
frugtbarhet de alldrig förut ägt. Han
har äfven sjelf uptunnit en Myllnings
Plog, som med en häst och karls tillhjelp
väl myllar Potatoës bänckar af en allnsbredt,
då ogräset upstiger, utan skada Stjelkarna,
är mycket enkel och nyttjas med fördel äfven
till Potatoës utsädets första nedmyllning,
ock har han uptäckt en Rifnings Machin
för Potatoës, som hans redan ofvanbemälte
hos följande Underrättelse närmare utreder;
Förrätt är han känd för ett sedigt
uppförande - arbetar sjelf alla dagar, då

hans tjenst åtföljande förrättningar det högre fo
hindrad, han med någon framgång sökt in
visa sina Grannar som rätta sättet att bru
vera Potatoës, ehuru han ännu har svåri
att rätt väl uttrycka sina tankar uppå
finska språket.

Hos Kejserliga finska Hushållnings-Sällska
ond hvars blotta tanke och åsyn de nu
för Finlands Uppodling så tidaböcker ned
skola vittna, vågar jag anbefalla, g
ändlika ömma Omvårdnad åt Neder-Tor
socken, som det öfriga Norrfinska Lapp
Finlands innevånare – både eder äro Ned
neå socknens Innebyggare, nu med de barn
ond Dess välfärd samhet de hafva redan n
lig välsignelse förmiddelst prof eller
sed stapels förmerkad omsorg, att lära hän
dessa i ett så mycket af Naturen vanlott
som icke mer fridsam och kunnig Odlare
jaknaneld Land – Ger hvarje rådsinnad
borgare det glada hopp att – alden Dag, u
Alexander den 1:ste Mägtiga och Väl
rande Spira, genom sina Hushållnings
Magens Upplysningar och Uppmuntring
även i denna högst Nordliga Ort så visa
naturs enskilt bärande Landtstrådhet prodla
och Fredliga Medborgare som lik sin bel
Förädla det kära ägtenskapliga Förråd, af hvilket
lödo ämnen till Lifvets Nödiga Uppeh
Neder Torneå den 12 December 1814.

Carl Jac. Borg
Nuvarande Kyrkoherde Pastor
i Neder Torneå Lappförs

25.

Summarisk Uppgift och Classificeration af de
Hemmans, Boställs och Torps Innehafvare samt
Bakbyggushjon i Kyrkoherdens Pastorat
uti Neder Torneå Socken, som År 1814 utsådt
Potatoës.

Namn	Hemmans Mantal	Jord	Utsådes Tunnor	Skörd Tunnor	Skörd Kappar
		Första Classen			
		Jordbrukare som utsådt 5 Tunnor och derutöfver af Potatoës.			
Raumo Stad	6 11/24	Cathrinaholms Kronolägenhets Medicus Herr Doctor Henrik Decksell	7	75	—
Pajala	16 4/8	Christinebergs Prestboställe Inspector Anders Sundgren	5	16	20 —
		Andra Classen			
		Jordbrukare som utsådt i tal 3 till och med 4 31/32 delar Tunnor Potatoës			
Torneå Landsförsamling	1 25/26	Torpare Gustaf Jacob Ernst Rydman	3	—	12 —
		Tredje Classen			
		Jordbrukare som utsådt i tal 2 till och med 2 27/31 delar Tunnor Potatoës			
Torneå Landsförsamling	1 6	Kronojägare Johan Martin Reinhardt	2	—	6 —
Torneå Stad	1 4/4	Rådman och Handelsman Govenius Enka	2	—	20 —
		Fjerde Classen			
		Jordbrukare som utsådt 1 till och med 1 31/32 Del Tunna Potatoës			
Torneå Landsförsamling	9 4/4	Krono Fogden Herr Jacob Hjekell	1	16	25 —
Torneå Stad	2 4/4	Rådman Handelsman Anders Swenson	1	—	18 —
Torneå Landsförsamling	18 25/26	Kronolägenhets Arrendatorn Reinhardt	1	16	20 —
Torneå Landsförs. Kr. Rumm	8 5/16	Kammajaren Nils Thomasson	1	6	14 —
		Transport	24	24	270 —

		Transport	24.	34.	2	
Hedv. Lamm	7. ¼	Mårten Olof Olofsson	1.	–		
—	26. ¾	Nasala Johan Mattsson	1.	7.		
		Femte Classen.				
		Jordbrukare som utsått Tiofrån 16 tid och mer 31 kappor Potatoes.				
		Enligt Specificat uppgifter hörde 7 Böndor och 3 ne Handtpersoner under denna Class som tillsammans utsått	6.	16.	8	
		Sjette Classen.				
		Jordbrukare som Tiofrån 8 till och med 15 kappor utsått Potatoes.				
		till denna Class höra 35 st bosatte Böndor och 1 Torpare hvilka efterlemnade förskrifvet uppgifter tillsammans utsått	10.	4.	1	
		Femte Classen.				
		Jordbrukare som utsått ifrån 4 tid och med 7 kappor Potatoes.				
		56 st Hemmans Åboer 4 Torpare och 2ne Backstugu hjon höra till denna Class, hvilka efterlemnade förskrifna uppgifter tillsammans utsådde	"	9.	5.	11
		Åttonde Classen.				
		Jordbrukare som utsått mindre än 4. kappor Potatoes.				
		62 Hemmans Åboer 2 Torpare och 2ne Backstugu hjon höra till denna Class som efter förskrifna uppgifter tillsammans utsådde	–	3.	2.	5
		Summa	55.	26.	6	

Således hafva År 1814 i hufvudsocken Torneå Landsförsamling 174 Hemmans och Hospitals 7 Torps Tinvar och 4 Backstugu hjon utsått Potatoes. Men der emot 145 Hemmans och Hospitalens 3 Torps Tinehafvare och obesuttne Backstugu hjon icke utsådde det minsta af Potat

Kongl. d. 25. febr. 1813. N:o 251. 38.

Muhos.

Sednaste Memorial!

Kongl. d. 19. jan. 1815. N:o 162. 26.

Kemi

Sednaste Memorial!

Emedan af gjorde mål, som jag nu skall tillhandla uti förevarande angelägenhet, den underdånigaste berättelse om Hushållningssällskapets i Wasa Län gnädigaste Circulaire, af den 28:de nästlidne September,

Så finner undertecknad Pastorat sig vara förhindrad, att kunna nu afgifva någon underdånig berättelse om Potatoes Cultiverings tillvägagående; Men skall Pastorat sig tillhandla att allvarligen, så vidt det är möjligt, befordra denna nyttiga växts förökande, att den varaktigen måtte blifva för Socknen och Landet gagnelig.

Enligt detta 15:de Gyllenmund Skötare, som underskrifves,

Muhos.

Underdånigste Memorial!

		Transport	24	34	
Uleå Lappmark	7. 4.	Nils Olof Olofsson	1	–	
—	26. 16.	Rasala Johan Mattsson Lundh Classen	1	7.	
		Förbrukare som tillfått Tioband 16 Tunnor med 31 Kappar Potatoes:			
		Enligt Specificerad uppgift hörande 7 Länder och 3ne Landspersoner under denna Class som tillkommans utsäde Sjette Classen.	6	16.	8
		Förbrukare som Tiobandet till och med 15 Kappar utsäde Potatoes.			
		Till denna Class höra 35 st bosatte Lön			

27.

Kemi Modersförsamling, hvarest ingår med 120 tjeldrum Lappmän idkande Potatises-bruk och 32 alldeles icke; och af de 10 Torpare och Backstugusittare hvilka ingå med sina Lotter, hvilke ingå med Potatises-bruk 15. Icke Potatises-bruk 5.

2. Tervola Kyrkoherde Församling, hvarest ingår med 92 Bönder, som äro hemmansägare, och af dessa 92 Bönder, som äro hemmansägare, nyttja Hemmansägare Bönderna tillsammans Potatis, och af 25 Torpare och Backstugusittare, som hafva rätt till jordbruk, bruka 3ne odla samma, ingår 3.

Lika lotter hvarest Simo Kyrkoherde bosatte Församling ega Potatises Cultiverad; nemligen 64 Bönder hemmansägare Bönderna hvarstädes planterat den nämnde år 53. Hemmansägare Bönderna, och af de 8. innom Kyrkoherdens personliga Torpare och Backstugusittare ingen dem med.

Uti förmenta Kemi och Ethundrade Sextio Tjo Soldatorpen, hvarest Bönder och Lappmän odlat och planterat Potatis 5. Hemmansägare äro och Torpare planterat i sina trädgårdar, En Tunna, 15. Ditto Sexton Kappar 40. Ditto alla Kappar och 10 T. Ditto, anse Kappar och Invånare.

Jordan för Potaterna, befinnes uti Bönder och Lappmän skiftande, uti den Tracten gifves och Växten ingalunda allaredo gröjnad och Jordmånen gantska mycket gröjningsmycken; emedan

[illegible] d. 24. febr. 1813. N:o 251.

Ödmjukaste Memorial!

[illegible] Kemi Moder Församling, hvarest ingår med 120 tjeldrum Lappmän idkande Potatises-bruk och 32 alldeles icke; och af de 10 Torpare och Backstugusittare hvilka ingå med sina Lotter, hvilke ingå med Potatises-bruk 15. Icke Potatises-bruk 5.

2. Tervola Kyrkoherde Församling, hvarest ingår med 92 Bönder, som äro hemmansägare, och af dessa 92 Bönder, som äro hemmansägare, nyttja Hemmansägare Bönderna tillsammans Potatis, och af 25 Torpare och Backstugusittare, som hafva rätt till jordbruk, bruka 3ne odla samma, ingår 3.

Lika lotter hvarest Simo Kyrkoherde bosatte Församling ega Potatises Cultiverad; nemligen 64 Bönder hemmansägare Bönderna hvarstädes planterat den nämnde år 53. Hemmansägare Bönderna, och af de 8. innom Kyrkoherdens personliga Torpare och Backstugusittare ingen dem med.

Uti förmenta Kemi och Ethundrade Sextio Tjo Soldatorpen, hvarest Bönder och Lappmän odlat och planterat Potatis 5. Hemmansägare äro och Torpare planterat i sina trädgårdar, En Tunna, 15. Ditto Sexton Kappar 40. Ditto alla Kappar och 10 T. Ditto, anse Kappar och Invånare.

Jordan för Potaterna, befinnes uti Bönder och Lappmän skiftande, uti den Tracten gifves och Växten ingalunda allaredo gröjnad och Jordmånen gantska mycket gröjningsmycken; emedan

[illegible] Kemi Moder Församling, hvarest ingår med 120 tjeldrum Lappmän idkande Potatises-bruk och 32 alldeles icke; och af de 10 Torpare och Backstugusittare hvilka ingå med sina Lotter, hvilke ingå med Potatises-bruk 15. Icke Potatises-bruk 5.

2. Tervola Kyrkoherde Församling, hvarest ingår med 92 Bönder, som äro hemmansägare, och af dessa 92 Bönder, som äro hemmansägare, nyttja Hemmansägare Bönderna tillsammans Potatis, och af 25 Torpare och Backstugusittare, som hafva rätt till jordbruk, bruka 3ne odla samma, ingår 3.

Lika lotter hvarest Simo Kyrkoherde bosatte Församling ega Potatises Cultiverad; nemligen 64 Bönder hemmansägare Bönderna hvarstädes planterat den nämnde år 53. Hemmansägare Bönderna, och af de 8. innom Kyrkoherdens personliga Torpare och Backstugusittare ingen dem med.

Uti förmenta Kemi och Ethundrade Sextio Tjo Soldatorpen, hvarest Bönder och Lappmän odlat och planterat Potatis 5. Hemmansägare äro och Torpare planterat i sina trädgårdar, En Tunna, 15. Ditto Sexton Kappar 40. Ditto alla Kappar och 10 T. Ditto, anse Kappar och Invånare.

Jordan för Potaterna, befinnes uti Bönder och Lappmän skiftande, uti den Tracten gifves och Växten ingalunda allaredo gröjnad och Jordmånen gantska mycket gröjningsmycken; emedan

		Transport	24.	24.	
Neder: Qaumo	7. 1/4.	Nårhd Olof Olofsson	1.	–	
—	26. 3/16.	Kasala Johan Mattsson	1.	7.	
		Femte Classen.			
		Fordbrukare som utsådt ifrån 16 till och med 31 Kappor Potatoes.			
		Enligt Speciella uppgiftet höra 7 Bönder och 3ne Standspersoner under denna Class som tillsammans utsått	6.	16.	8
		Sjette Classen.			
		Fordbrukare som ifrån 8 till och med 15 Kappor utsått Potatoës.			
		Till denna Class höra 35 st. bofaste Bön			

härstades, som i början ogärna åt Potäter, re
fattadt särdeles smak för denna wäxt.
Ifrån detta Pastorat, kan jag ej uppgifwa
någon som för utmärkt drift i denna wäg
sig förtjent af Distinction och belöning, såsom
och att icke heller någon ibland allmogen hin
som kunnat med utsäde bitrada andra. Ef
mig hände den olyckan 1813. om Hösten, att de
alla mine Potäter genom jordens till frys mi
den 20. och 29de September gingo förlorade, hwar
föranlåten att upköpa min wanliga utsä
Quantitet Tre Tunnor ifrån Ullerborg och Torn
och betalte å det sednare stället för Tunna
Tre Dikt daler 32 Sr. Wiksgälds.
Så allmogens Pogloshet för denna odling, till
del wållat denna Culturens mindre framsteg, har
i många sist förflutne år icke kunnat af Keys
liga Kinska Hushållnings Sällskapet begära under
af Potatoes utsade för denne Soken, men då till en
åhwen wärkeliga hinder legat allmogen i wägen
för en mera utwidgad Potatoes odling, och allmo
wid den nu å nyo wäckta frågan om Potatoes odl
gen, försäkrat sig wilja med mere flit och åhog
än härtills skedt, lägga sig på odlingen af denna
nya Poth wäxt, om Keyserliga Kinska Hushållnings
Sällskapet ännu täcktes förära dem några Tun
så har jag ödmjukast tillstyrka Keyserliga Kinska
hållnings Sällskapet härtill, hwarwid jag har lämn
den underrättelse, att utom de 20. Tunnor Potäter jag i
ännar förs alja, kunna de åhwen erhållas hos Hr
Doctor Deutsche och Organisten Lundson i Torneå för
Rdr 24 Sr. tunnan, i hwilken händelse penninge belöning
ej skulle anwändas. Kemi den 4. Januarii 1815.

M. Paetrer

d. 25. febr. 1815. No 251. 28.

Muhos.

Ödmjukaste Memorial!

Vid min ankomst för kort tid sedan til
denna Socken, lämnade Kapellanen Herr
Er: Joh: Snellman Keyserl. Hushållning Säll-
skapets högtvärdade skrifvelse til honom, hwar-
uti fordras underrättelse huru med Pota-
toes odlingen uti denna Muhos Socken —

vere Lefskapadt med förenämnde, att han för-
först med Maj:t Mened tillrådt sit Embete
och nu menar ej hade att göra med Pastors
rörnål, icke var uti tillfälle att härutti medde-
delad underrättelse. Det blir öfven för
för denna gång en omjörlighet att med den
ständighet som saken fordrade, och jag ålå-
fullgöra denna pligt. Nyligen ankommen
församlingen, afmattad med många Embets-
ner ömsesmål, och icke uti tillfälle att igenom-
ser och nödtorftigare uti denna vidlyftiga
de och strängt spridda Socken, för för grundlig
kännedom härom som fordrades til besvarand
af de efterskrifne punkter, måtte för närvarande
inskränker mig innom följande korta och
ofullständiga uppgift:

1:o De flesta Hemmans Brukare och Bafastug
Män hafver redan gjort försök med Potat
plantering.

2:o Afledne Prosten Hoppelgren och Kapellanen
Rajanen uti deras lifstid, och sedermera deras
Efterlefvor med 2:ne a 3:ne Ståndspersoner för
jordbrukare vid Moders Kyrkan, hafver anses
erlagen, utsatt potäten och skördat frukte
samt för mängden uti öfriga Socknar, säso

Kapellanen Rajanens hus ända til Sjuttje Sunn
det mässet om året. Jorden gifvas äfven churu
får, som utgår ifrån ad Nios Tunnor, men de flest
endast för kappar.

3:o Mässa utsäningen sättet här skedt med jordens
stärker gödande, plöjning och harfning, hvarpå
sädden skedt uti Bankar, hvilka blifvit nämnde
äfven af några Kupade. Sådning tiden är vanlig
då Korn utsäs, ty jorden blir fallen för fri från
ogräsen. Ståndspersoner äro än de enda som
några gång omlagt och nyttjadt förskilliga åker
slycken, och den vederbörligen dikat. Äfven vin
terne här potaterne mest blifvit förvarade uti
jord gropar, hvartil de höga Bergbankar lämnar
önskeligt tillfälle, churu de några gång äfven uti
dem blifvit skadade.

4:o 1778. eller 1779. har uti afledne Landshöfdingen
Sägerhorns tid en Bonde Gårds Hardicka Bo
ende uti Moders Kyrke by, gjort förste försök
med utsäningen af potatoes. Sednare tiden har
den allt mer tilltagit, så att allmogen också redan
fattat smak härföre.

5:o Ingen utom Ståndspersoner har utmärkt sig för
mera drift härutti, och hos dem finnes äfven i er
omkrets Sextje Sunnor förvarende til utsäde;

utom det att någon Bonde skall äfven hafva
något, så att utsäde för denna Socken ta
ej behöfvas annorstädes ifrån, emedan mången
de framfarne åren äfven utom Socken er
hållit härifrån utsäde, och har Tunnan van
ligen om våren kostat Sex a Åtta Riksdaler
Riksgälds Sedlar, ehuru den om hösten blifvit
såld til fyra Riksdaler.

6:o Utsatta belöningar til upmuntran för sådana
i synnerhet för mindre jordbrukare och Backsti
män, hvilka äfver vintern förvarat potäter,
så att de om våren hafva att förytra til
utsäde, torde lämpeligast befordra kulturens
framsteg. Muhos d: 5: Februari 1815.

H. Wurman
Kyrkohjerde

[illegible]

M. Faerren

d. 19. febr. 1815. N:o 157. 30. 31.

Uleåborg

Memorial!

Härjemte får jag den äran at insända et
sammandrag af de uplysningar om Potatoes
odlingen i Uleå Socken som jag kunnat
samla, och önskade jag at det kunde gifva
det vördade Keiserliga Finska Hushålls Gäll-
skapet den öfversigt af ämnet som bresvet
af den 28 September åskar.

All odling går sent och trögt i denna
handsort, där under et hårdt Climat Som-
mar värmen så kort tid värckar, där fattig-
dom och missväxter så svårt tryckt folket,
och utvägar saknas at öfver den långa
vintern

Förestående Potatoes Ukore varda delade i följande Clarser.

Classerne. 1:sta Clarsen.	Odlare antal	Summa af hvad hvarsoch en planterat. Tunnor	Kapr:	Summa Potatoes utsäde. Tunnor	Kpr:
Af Hemmans Ägare i Uleåsaw by Borgmä-stern Hr. Tenning	1.	10.	—	10.	—
Transport	1.	10.	—	10.	—

vintern förskaffa en ganska stor del af arbetande hopen mat och arbete, hvarför tröghet och dölskhet ganska mycket här inrotat sig och hindrar nyttiga förett och nya näringsfång som kunde förvara deras vilkor.

Jag skulle föreslå belöning i penning som offenteligen i socken tuga utdeltes den flitigaste odlaren på mindre hemman eller torp, och tror at den här vore sätt och verksammare uppmuntran til odlingsflit och omtancka i denna näringsgren än utdelningen af utsäde, som kunde anwändas mot ändamålet eller genom fällig förvaring skämmas och gå förlor.

Uleåborg den 9. Januarii 1815.

Henr. Wegelius.

[illegible]

M. Faerrer

Upgift öfver Potatoes Planteringen m. m. i Uleå Sokn.

Deras stånd, hvilka delz idka, delz icke idka Potatoes Planteringen	Antalet af Bonde hvilka Potatoes planteringen idka	icke	Antalet af Enhysingar Torpare m. fl. som Potatoes planteringen idka	icke
Uleåsuu By.				
Af Hemmans Brukare i detta Byalag idkas Potatoes Planteringen	89.	—		
Hemmans brukare i berörde Byalag hvilka icke idka sagde Plantering	—	24.		
Torpare och andre Enhysingar i samma Byalag som idka samma Plantering	—	—	20.	
Dito Do hvilka icke idka sagde Plantering	—	—	—	25.
Uleåsalö By.				
Alla Hemmans Ägare i Uleåsalö by hafva sika utsäde och plantera till Antalet af	46.			
Torpare Enhysingar m. fl. plantera Potatoes der samma stråde	—	—	10.	
Dito Dito hvilka icke äga sagde Plantering	—	—	—	5.
Summa	135.	24.	30.	30.

Förestående Potatoes Idkare varda delade i följande Clarser.

Classerne. 1ste Clarsen.	Ordinary antal	Summa af hvad hvarjeck en planterat. Tunnor	Kapr.	Summa Potatoes utsäde. Tunnor	Kpr.
Af Hemmans Ägare i Uleåsuu by Borgmästaren Hr. Tenning	1.	10.	—	10.	—
Transport	1.	10.	—	10.	—

Transport	1.	10.	—	1
9de Clarsen.				
Hemmansbrukare, tvistiga ifrån Potatey plantering af	4.	2.	—	8
5te Clarsen.				
Dito Dito af	12.	1.	—	12
4de Clarsen.				
Dito Dito af	4.	—	24.	3
5te Clarsen.				
Dito Dito af	14.	—	16.	2
6te Clarsen.				
Dito Dito af	53.	—	12.	10
7de Clarsen.				
Dito Dito af	29.	—	8.	5
Torpare och Inbyggare af	10.	—	8.	2
8te Clarsen.				
Hemmansbrukare af	19.	—	6.	3
Torpare och Inbyggare	20.	—	6.	3
Summa Summarum	165.	15.	16.	1

3:o Plantering som i Ulea Socken sker mera vanligt uti Hemmanen åkren med dikade på Potatey Vånkar, uti medlatten emellan hvilka Potatey ock så med plog, och göra sådden i slutet af Maj och af Juni månaden. — Plantering som af Potatey här i Socken användes i anseende till dess rikliga qvantité, som gifver tillfälle till förvarande af fuer Vintern, vacker nog

fardely uppmärksamhet, utom, att några bruka dem från Wästerbotten Jordgropar, andre gälfver i Boningen Rummen i Tåhny o. s. v.

4:to Af de uti Socknen är upbygt, att desse Handlanden Ahlström i Ulleåborg, omkring åren 1775. eller 1776. upkommit med i frågavarande Culture; och att den allt sedan dess idkat i mindre mohn nyttjad, utan att den i frågavarande tid kunnat göra synnerligt framsteg till afsättningen, oagtadt allmogen tyske och lajelse för samma vächt —.

5:to Som plantering af Potatey icke ännu kunnat göra sådana framsteg, att någon bland allmogen kunnat lefwa andre med utsäde, så kan härvid å Recommendation till belåning, för någon intet afseende hafwas —

6:to Då Potatey så om våhren så år priset 6. a 7. Rdr Bgs. mat högt i jemförelse med Rågen, hvilket härrör deraf, att utsädet erhålles af endast några Jordbrukare i Staden, hvaraf händer att den välige Bonden endast för skyldigheten af utsädet kommer i tillfälle att utså vida mindre Qvantité än han behöfver. Större delen af mindre förmögna Hemmansägare, Torpare och Inbyggare måsta återtaga sina lösa det dyra utsädet, hvaraf belappet för Ulea Socken spelle utgöra Ettthundrade Femtio Tunnor.

Tobias Erikson.
Sockenskrifvare.

A. Ahlström
Klockare i Ulleåborg.

d. 23. Jan. 1815 No. 149. 33.

Carlö

Ödmjukaste Memorial!

I anseende Farkill att communicationen e-
mellan denna S och fasta landet denna höst
war ovanligen länge afbruten, inhändi-
gade jag först den 10 i denna månad Kei-
serliga Finska Hushållnings Sällskapets
Högtärade skrifwelse af den 28 sistl. September;
hwaraf drögs målet med dess beswarande
och härrör. Nu sedan jag hunnit inhäm-
ta nödiga upplysningar skyndar jag mig
att härmedelst lämna de uti förbemäl-
te skrifwelse äskade underrättelser om
Potatoes planteringen uti detta Pastorat, som

Hvåda nyttiga Sådfamilinger

1:o Potatoes odlingar ibland annat i Småland
allmänt och dem, som äga jordbruk, ingå
följande 10 Hufvudsakerna undantagas

2:o Och cirka 50 Hufvudsorterna äfven alla
plantorna 2 a 12 Kappar; och 50 dito 16 a
Kappar; och 2 Hufvudsorterna 1 Kär
sund och 2 dito 1½ a 2 Tummar.

3:o Potatoerna plantanas mannamera uti ny
sammas Lund, sedan det, försedt med no
gon dikar, blifvit fördt med plog el
med Spade behörigen tillredt och efter
uti Rå 6 qvantars breda Sängar, hvilka
man ämnar använda till att förr framför
Upplantningen sker Sammas tid som
Konstgödsla, hvilken mannamera ingå
stan uti slutet af Maji och början af
Junii månad, om ej Dammarna ogynn
gare blifva att föra sned, Öfriga re
stan förvaras Potatoerne dels uti Ka
stan innanför inom några rader andra
dels uti jordgropar grafvar uti Sandgru
nar och jämte Potatisvinn mycket
dels blifva ofvanför och Boldrar.

4:o Potatoes Skörd kan väl mycket ökas
denna Skörjemetingar bland många sor
de öfriga och andra nordliga Landsk; m
först Sedmera Tider hafva förmycket
sena, begynt allmänna, ofvan
nedanför i Småland, idka odlingen dåligt.
Annan allmogen tyckes om Potatoerne
som dock nödvändigt och den för nyttig
ren och mera Hjälpande Smaken på dem
allmänt och mästan dagligen upp
av Kisa-Doppa allra helst.

5 Ringar, som gnaga på Potatoerna dock

i denna mängden oppna sig förklaring och
distinction och belöning den uppgifnas.

6:o Då vida en och annan ära mogna
och förnämna att sig nödigt skaffa till
vägens, sändas och mannamera alla vä
ren den så kallade Sorten 6, 7, och 8 för Hög
Ämnen och Sädanna, som med sitt Blad
för sina Sändar lät med Potatoer jämnad de
sydligare Delarna; så kunde en skyndsamhet
och skaffa sig nödvändiga ära och ök
bolningar dermed den vara och nödvän
dig förnödenhet uppgifna Sorter Hvarligen
och Potatoes odlingar uti denna Delen ämnä
ära synnerligen likväl och obetydlig. Hvarvid
skulle anses denna vara välkommen
man och de förnämsta Gårdarne än del
godsmännen, hvilken oftare välk, några
så stallen undantagen, bryka och en bo
ständig Sand, som skulle hemma och
och godsel, om den skall bära skörd och
lämna någon förmån förstning. Kall
mogen i denna Delen kan skaffad begynt
med en ovanlig drift och omvändelse särskilt
på Lilla Gårdarne och artificiel gödsel ifrån
Myntverken, Fabriker, Sockerbruk apotheken
Salen m: m:, så väl den artificiella gödseln
och många skrämmande Hinder de spillmängd.
Denna gödsla användes och den gamla
nogsam till gödsel och Komposten, hvarmed
en dessa Potatoes Land oftast får gamla li
kan och dessa, och dessom blod och slakt
ogn dessa obetydlig. Till samma ändan
sker Potatoes odlingar än idkandes och Potatis,
hvilket sänning och Vändrum annars skall
mera komma, dels minskas de dåtid ic
de bekämpas emmellan någon sändig ålder

utan ett nyss upptagit och uppgräfkadt
Land, hvilket under de 3 a 4 år, som
besås med Vofwår, tillredes till en bör
åker, dels emedan gödseln därtill hin
tillredas och anskaffas efter förrättad
Kornsådd, så wida Vofwårne sås uti
slutet af Junii månad. Afkastninge
därafter blir ock somliga år betydlig, o
de förytteras om Höstarna med förde
uti Uleåborg, där en kunna betalas me
3 a 4 och ibland ehuru mera sällan m
5 Rdr Rgdr — Likwäl är all anledning
hoppas att Potatoes odlingen skall småm
gom tilltaga, då tillfälle att upptage
åker snart upphör i brist af tjenlig mar
därtill, och Vofwårne icke gärna lyck
så uti en gammal åker, som uti e
nyst upptagit Land. Carlö den 22 Dec
ber 1814.

Er, Joh, Frosterus
Abr, tow

d. 17. Dec. 1814. N:o 67.

75.

Limingo

Korrt berättelse om Potatoes Planteringen i Limmingå Pastorat.

Jag hade gärna önskat att med all möjlig fullständighet, kunna besvara det Bref, hvarmed Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet gunstigt behagat hedra mig; men måste beklaga att min närvarande belägenhet icke tillåter det. Utom min ålderdom och de densamma åtföljande krämpor och bräckligheter, har jag varit hela hösten och är ännu plågad af en utmattande gigt feber samt tillika af en värck i ögonen, som satt mig utur stånd att sjelf kunna skrifva, utan med biträde af en annans hand. Jag måste därföre vara korrt och fässa min af kropps och själs lidanden spridda upmärcksamhet på de upgifna frågor samt endast med få ord besvara den.

1:o Kan det visst icke sägas att Potatoes utplanteringen i detta Pastorat är allmän. I Kembele församling, som består af 30 Hemman, Törnävä 122 inberäcknad med äldre och Nyare Hemman, Temmes kapell af 59, Limmingå Moderkyrko församling af 107. och Lumijoki kapell af äfven 107. Hemman, idka ännu knapt hälften denna odling. I sednare tider hafva dock äfven några Backstuga hjon då de varit i tillfälle att kunna förse sig med utsäde öfvertygade om nyttan deraf begynt att sysselsätta sig därmed. Man har sådes alt hopp att den alt mer och mer utbreder sig och tillika med uplysningen om de fördelar

som åtfölja denna plantering torde öfverall i Pastoratet b
mera allmän

2:o Potatoes utsäningen härstädes, kan ej mera bestämb
gifvas, än att några få lemmars brukare med bättre
komste, då hösst kölden ej gjör skada, och utsädet k
öfver stränga vintern förvaras, utsås två tunnor, a
ifrån 16 till 20 och mångdfaldigar emellan 4 a 8 kapp

3:o Sjelfva Potatoes Land, hvartill en och samma jord va
blifver nyttjad, gödes före plantteringen merendels med h
hästt fnilling samt efter jord mornes lösare eller fastar
dijkas; äfven som utsäningen förrättas efter inträffad so
värma, som dessa sistledne twänne Sommrar icke
nat ske förr än i medio af Junii månad, därefter
Potatoes landen blifva efter behof renfade och reng
att kupa Potatoes landen har hos Allmogen hä
än varit i bruk – 2 sednare tider tros sig några ha
funnit både för nyttigare och äfven lättare att utf
taterne under plogen, emedan jorden anses därige
blifva mura upplöst. De af allmogen, som äro i
att idka denna odling, föka några förvara utsä
blandat med agnar, andre efter någon tårckning, u
någon annan tillsatts i Tunnor eller andra Kärl, fa
andre antingen i jord gropar eller i deras boning
sahus eller källare de som hafva dem; men ofvan

blifver det dock af köld förderfvadt – En enda bonde härvid
kimmingå möder kyrka sager sig utan alle skada hafva nu
i flera års lid förvarat sina Potatoes i en jord grop som in
rymmer 10 a 12 Tunnor då han med halm väl öfverstackt den
samma och lämnat allenaste en liten öpning hvarigenom
han nu och då efter behof kunnat inslappa frisk luft.

4:o Allt sedan år 1776. har Allmogen agt kännedom om
Potatoes plantteringen som för del närvarande tyckes va
ra i tilltagande, och fallat för denna soda myeken
smak.

5:o Sätten har Potatoes afskastningen härstädes vanl. så gifvan
de och rundelig att den vena i någon belydelig måhn kunnat
med utsäs undsatta den andra, och bristen däraf har ofta
vållat alle En kappa Potatoes kostat säningo tiderna 12 –
lått och med 16 ßr Wanro, eller leka med Ragen

6:o Potatoes utsädes understöd vore särdeles för den fattiga
re delen af Allmogen högst nödig, hälst hösta sommars
långvariga torrcka och en tidig frost natt förminskade
afskastningen och förorsakade en allmän miswäxt på denna
jord frucht; men qvantiteten af utsädet kan ej bestämmas då
den mera vål mående delen efter vanligheten skaffar sig det,
annor städes ifrån och en stor del af de fattigare, hvilka kun
na förbraga och tycka om detta soda ämnet äfven önska
tillåt att förse sig med några kappors utsäde. En femton
eller Tjuga Tunnor lått utdelning bland de aldra fatti

gasse kunde vara nog till försök att göra början med- ja
ninge belöningar i ett fattigt land som detta torde känsk
värcka hos några, men jag fruktan att den verckan blo
vore för ögna blicket, då däremot tillgång på utsäd
om kulturen lyckades torde medföra en större verckan oc
da närmare till det påsyftade ändamålet — Lim
gå den 29. November 1814.

Georg Rajalin.

d. 6. Febr. 1815. nº 216. 37.

Salo Härad

Ödmjukaste Memorial.—

Ehuruväl den vidsträckta belägenheten af mitt betjenande Salo Härad i Uleå=borgs Län och öfverhopande giöromål med andre omständigheter betaga mig tillfälle, att lämna så noggranna uppgifter om Potatoes Kulturen i Härodet, som Kejsaliga Hushållnings Sällskapet uti Dess Högtvördade Circulaire af den 28de

sistvekne September begärt, får jag de
äran härhos ödmjukast afgifva de u
lysningar som jag denna sak rörande k
meddela, under förmodan, att Herrar
Pastorer i hvarje Sokn (hvilka äro
tillfälle att om potatoes kulturen i h
je församling inhämta nogare kännedo
närmare detaillera förhållandet deraf
1o. Af alla Soknar i Häradet är
lajoki den som mäst idkar potatoes
planteringen och där ganska få jordb
kare finnas, som ej utsår åtminstone
några kappar — Därnäst är Pyhäjoki
och Salo Soknar, men minst allmän
idkas denna odling i Sykajoki Sokn
För öfrigt idkas i alla Soknars mo
kyrckolän och Nedre Districten stör
potatoes plantering än i de öfre ka
lerne, hvarest den sednare blifvit k
och giort mindre framsteg. —
2o. I Kalajoki Sokn utsås i Nedre
strictet af större delen jordbrukare ifr
1. à 2. Tunnor till och med 4. à 5. Tunno
men där fins flere som hafva 6. till
à 10. Tunnors utsäde och de största p
toes planterare, som årligen utså 10. à

Tunnor och äfven kunna betjena sina gran-
nar med utsäde, äro Nämndeman Henrix
Helander, Bönderne Matts Thomason Häif-
välä, Anders Johanson Kähtävä, Matts
Samuelson Sjevilä, Matts Ruuttunen,
Eric Rautio, Jacob Kucko, Pehr Himango
och Matts Stenbäck. — Deremot utsås i
öfre Districtet af större delen endast 2, 4, 8.
à 16. kappar och en mindre del utså 1. till
2. à 2½ Tunnor. — Pyhäjoki Sokn — Nedre
Districtet utsår större delen 4. 8. à 16. kappar
och en mindre del till 2. à 3. Tunnor — de
största planterare där äro Bönderne Johan
Akonjemi i Haapajärfvi, Henrix Hurnasti
i Äulais samt Eric Asiskala och Pehr Pyhäluoto vid Moder-
kyrckan, hvilcka utså 4. à 6. Tunnor årligen,
Nybyggaren Henrix Toppila i Merijärfvi —
utsår 2. à 3. Tunnor och har uppbygt en —
Stenkällare att förvara potatoes, samt förmo-
deligen framdeles efter råd och lägenhet ökar
sin potatoes kultur. — I öfre Districtet
utsår en mindre del några kappar till och
med en Tunna, några få emellan 1. och 2. Tun-
nor och ganska många allsintet. — mäst ut-
märkt är Nämndeman Pähl Sammallahti
i Pyhäjärfvi som väl utsår endast 1¼. Tunna,

men så väl skoter sitt land, att han deraf årligen skall dricka afkastningen deraf till 20. Tum
Salo Socken.— Allmoge och förmögnare bö
mans åboer utså vanligen 1., 2. till 4. tunnor (churu få) 6. Tumor, men fattigare Bönder
och Nybyggare endast 2. till 8. Kappar, d
hemma i östra delen af Socken flere fatt
jordbrukare som ej alls idka potatoes od
förste planterare i denna Socken äro:— Rät
Johan Frieman, som på sitt hemman, i
by utsår 18. à 20. Tumor och Bonden And
Andersson Häiskilä i Älckyjoki by som
får emellan 8. och 10. Tumor, och hvarc
ledne Hösten redan för 10.-à-12. år sedan e
hölt Belöning för utmärket potatoes odli
Sijkajoki Socken.— Nedre Districtet utsår
flesta jordbrukare vanligen 8. till 16. à 20
par, men i östra Districtet endast nå
få som utsår 4. till 8. Kappar, de fles
1. à 2 Kappar och många hafva alls in
utsäde.— Hör ofvigt hinder i Sijkajoki S
inga som särdeles utmärkt sig för pota
Belöning.—

3:o Wanligen lages den bästa och löslaste
till potatoes land och nyttjas mörendels
dertill, utom några få som förändra del
torde vara nyttigast, att efter några år om
landet— jorden dikas, gödes, plöjes och ha

som annan åker, hvarvid sand och lösare jord
mon hälst gödes med Bosskapa spilning, men
tyngre jord, med Spilning af Kåhn och hä
star eller Spånjord och en del skola äfven
med fördel bruka Myhr stackar.— Potato
ne utplanteras vanligen samma tid som kor
net i slutet af Maji eller första dagarna
af Junii.— De flesta rensa och skuffa
potaterne, men sådane hinnas som ej vål
bry sig dermed utan på sin höjd, endast
en gång om sommaren rensa potatoes land
det och få högst fållan god afkastning.—
De som hafva sine utsäde planterad meron
dels under plog, mylla potaterne då de
någodt upvuxit och af de diken som då
uppkomma förmera landet till långa bån
kar, men en del, som hafva mindre ut
säde, upkasta bånkar med spade, göra hål
med grafta och ditkasta utsädet, hvarefter
bånkarne slätas med räffa och hvilket
planterings sätt anses för bäst men för
drar mycken mera tid och arbete än
att plantera under plog.—

Öfver Wintern förvara Potaterne olika; en
del nyttja djupa gropar grafda i sand
backar, som äro väl täckta och ej öpp
nas förrän om våhren, en del göra
gropar under sina stort- eller stugugålf

och en del nyttja dertill ett litet r
eller en Kammare som enkom derföre e
behof lindrigt eldas, men ej sällan h
att potäterne uti alla dessa förvaring
ställen bortfrysa eller för tidigt gro
bortruttna och hvarigenom potatoes odl
gens framsteg mycket hindras, ty då
bonde således mister sitt utsäde, när
han sällan kopa sig deraf mera än
kappar och arbetar på det sättet åter u
sig till ett större utsäde, som dock
drar mycken tid.—

4o. För omkring 30. år sedan har denna
blifvit först odlad i Häradet af någ
Stånds personer, hvarefter den smånin
spridt sig till allmogen i Soknarne
och Kapellerne, samt, i synnerhet de
sednare 10. åren, giort betydliga fram
som dock till en del hämmades u
sista krig då utsädet förlorades och
på de första påföljande åren var m
brist och dyrhet.— För fortgången
potatoes odlingen uti Pishäjoki och Sy
joki Soknars öfre Kapeller, hafva de
nerhet att tacka Kejserliga Hushå
nings Sällskapets prisvärda bemödan

genom de till dessa Kapellboer flere-
gångor gratis utdelta fropotäter som
ostridigt mycket bidragit till den
(ehuru ringa) odling deraf som nu
fins i dessa Kapeller.— För öfrigt
synes allmogen merendels hafva fattadt
smak för denna vält, utom någon min-
dre del, som okunnighet och fördom ännu
fjättra, men som man har all anled-
ning att hoppas, skall försvinna genom
uppmuntringar och goda efterdömmen
som nu blifvit mera allmänna, ehuru det-
ta såväl som alla nya upfinningar eller
förbättringar går långsamt och fordrar tid
innan det af en okunnig och fördoms-
full allmoge blir allmänt antagit.—

5o. De som i synnerhet utmärkt sig med
potatoes odling i detta Härad, har jag i
2ra puncten namngifvit och främst af
dem skulle jag anse förtjena någon
distruction eller belöning.— I Kalajoki
Sokn, Nämndeman Henric Helander,
som varit den första hvilken där
i större mon idkat potatoes odling och
har ett bland de större jordbruk här
å orten, men jag nödgas äfven anmär-

ka att han dessa sednare åren blifvit
nog fallen för starcka drycker.—
I Pyhäjoki Sokn, Nybyggaren Ren
Toppila i Merijärfvi, som väl ej har sa
stort utsäde, men ovanligt för sin ort och
såsom fattig Nybyggare, samt dessutom ä
driftig och idog, och Nämndeman Pähk
mallachti i Pyhäjärfvi, som för sin ort
är bland de största planterare, ehuru h
ej utsår mera än 1. Tunna 8. kappar, me
han skjöter utmärkt väl sitt land så at
han af detta lilla utsäde bringar en
skjörd af 20. Tunnor, då man i allmän
här ej kan räkna permedium öfver 6te
till 10de Kornet, och hans upmuntran
torde vänka på dessa råa kapellboer
hvilka han äfven ibland skall unde
stödt med utsäde.— I Salo Sok
Bonden Anders Andersson Häickilä,
trogit bibehållit och förökat det a
hans fader grundlagde potatoes b
I Sijkajoki Sokn, kan jag ej u
gifva någon som särdeles utmärkt
Priset på frö potatoes har varit
ganska olika, å olika tider och orte
ifrån ⅓ del till ½ ten af 1. Tunna Ra

värde och deröfver; merendels har frö pota-
toes om våhren kostat per medium 12 fd:
Riksgälds sedlar kappen.—
6o I Kalajoki Sokn och Brahestad torde
man väl i vår få kjöpa någodt mindre
quantum utsädes potatoes, men i de öf-
riga Soknarne altför obetydligt.— Priset
kan jag ej nu bestämma; härtills är
såldt för 4. à 5. Rd:r Riksgälds sedlar
Tunnan, men det stiger säkert ganska
betydligt, kanske till dubbelt, mot våh-
ren. och ehuruväl de som hafva god
vilja och förmåga således kunna få kö-
pa sig utsäde, finnas dock altför många,
som saknа bägge dera, och med skäl be-
farar jag, att för dessa ordsaker, de fat-
tiga, särdeles i Pyhäjoki, Salo och Sij-
kajoki Soknars öfre kapeller, som ej
härtills idkat potatoes plantering, eller
ej bespart sig utsäde, blifva till större
eller mindre del i saknad deraf nästa
vår.— Derföre vore väl understöd af frö
potatoes behöfligt, men om behofvet endast
för de fattigaste skall fyllas, erfordras—
minst 50.— à 60. Tunnor och dessa äro svå-
ra att erhålla och fordra mycken kostnad

som äfven ökas genom Transporten på en
af 15. à 16. mil, då erfarenheten de år
varit Committerad om denna utdelning
visat mig, att de mäst aflägsna Kapell
erne icke en gång vålat på en läng
väg afhämta det dem anvista under
utan jag merendels måst bestyra om
framkomst till hvarje Länsmans Stati
Angående lämpeligaste sättet att befor
potatoes Kulturens framsteg är min
ka, att gratis utdelat utsäde väl m
ket bör bidraga dertill, isynnerhet
det skulle fortsättas flere år å rad
Kulturen blefve allmänt och i större
vidtagen, men då kunde det blifva
vana för många, att altid vänta sig
utsädet gratis och derigenom blifva
mindre omtänckta att af sin årliga
skjörd aflägga och bespara eller sjelf
förskaffa sig nödigt utsäde. – Der
torde någon annan upmuntran blifv
mera värkande till ändamålet, som
till exempel – om de af allmogen hv
(i de orter där potatoes odlingen ä
idkas i mindre mon, bringa sitt ut
till en viss större högd, skulle erhålla

godt vist distinctions tecken och de som nu
hafva ringa eller intet utsäde, erhålla
viss bestämd penninge belöning för hvar
je Tunnas bevisligt utsäde i väl tillredd
och ansåd jord utöfver ett vist quantum
som borde stipuleras såsom det minsta en
hvar efter sitt mantal borde årligen utan
belöning utså. – En sådan belönings för
fattning borde till allas kännedom
kungöras i den ort där den skulle blif
va gällande och bestämmas endast för
några vissa år, då den efter inhämtad
erfarenhet om dess verckan kunde indra
gas eller förändras, ty sedan potatoes
odlingen en gång blefve allmänt och
i större högd vidtagen, skulle nog den
erhållna öfvertygelsen om nyttan och
vinsten deraf, befordra dess bibehållande
och äfven vidare förökande utan någon
publik upmuntran eller belöning. –

Salo den 16de Januarii 1815:e

Gubtherybonn

d. 13. jan 1815. N:o 150. 43.

Siikajoki

Keiserliga Finska Hushållnings Sällska-
pet har, uti dess ärade skrifvelse af den
22 sidstledne November, begärt af mig
underrättelse om Potatöes odlingen uti
detta Sijkajoki pastorat af Uleåborgs
Län, hvilkets längd, ifrån hafs kanten
till Idensalmi pastorat uti Kuopio Län,
utgör circa 16 mil. Till följe deraf
får jag äran härmedelst aflämna den.

För ungefärligen 20 år till luka
begynte först presterskapet, och några Bo-
ställs innehafvare med denne odling.
Sedermera har ock större delen af All-
mogen i synnerhet uti nedre delen af
Soknen begynt dermed, dock utan att
den varit särdeles upmuntrande och ve-
lat öka sig; ty jordmonen och Climatet
tycks ej gynna denne odling, och få af
allmogen utsätta årligen en tunna, men

de fläste af allmogen längt derunder, och
endast några kappar.

Jordmonen är på de fläste ställen af
Soknen mager och en torr sand, på andre
len för mycket stenbunden, och på en d
så kallad gäslera. På de förstnämde st
len lyckas ej potatoes odlingen, utan
tillräckelig gödsel: Men då allmogen
allmänhet, i synnerhet då svaga, m
bör ej nämna missvärt-år inträffa
nödgas förä och sälja en myckenhet hö
städerna, för at få pengar till Utlag
och brödföda, så hafva de så liten ladug
at de ej tycka sig böra använda på P
tatoes odling den spillning, som är
räcklig för deras åkrar.

Hvad Climatet vidkommer, så har
här å orten alltid korrta: men ock of
kalla somrar, under hvilka poteterna
taga snarare skada af kölden än kor
växten, och då bladen på de förre
gång blifva skadade hinna de ej å

växa up, och följakteligen växa ej eller rötterne
mera. Infalla åter torra somrar, så äro de
ock menlige för poteter uti en svag och san-
dig jordmon, ja det har händt, at man, en
sådan sommar, knappt fått utsädet igen.
Och i goda år villja ej poteterne uti en sådan
jord, oaktadt den noggrannaste skötsel,
gifva mera än 8 a 10 tunnor efter en tun-
nas utsäde. Och ingen kan föreställa sig
jordmonen för så usel, den är, som ej
sedt och försökt den.

I åkerjord, då den användes till pota-
töes odling, blir afkastningen ännu min-
dre, Då man nyttjar vissa potatöes
land, och väl göder dem emellan hvarje
skörd eller sådd, blir afkastningen vida
bättre än i åker, då den nyttjas första
och andra året till denna planlering.

At odla potatoes till afsalu har ej eller
lyckats, för några som försökt det, på
en penninglös ort, der fattige inhyses
män ock bakkstugjahjon, om de hafva
utväg

utväg till pengar, häldre köpa sig några ka
por spanmål, at mala till mjöl, och upblan
det med stamp af halm och barck, än at
pa sig poteter, dem de ej kunna använda
samma sätt.

Oaktadt dessa hinder vid poteters pl
tering, i denne sokn, är dock hopp, at allmä
efterhand mer och mer begynner lägga sig
på. Det kunde väl lända fattige backst
gu hjon och smärre hemmans innehafvare
upmuntran, at mer och mer begynna med
potatoes odlingen, om de wårtiden had
tillgång till utsäde af dem, och några ka
par gratis utdeltes till dem: men icke
gar jag begära något quantum till del
åt dem mot betalning; ty de hafva wis
gen icke utväg at erlägga den. Icke el
fins här i soknen någon bonde, som så sy
selsätter sig med poteter plantering, at h
skulle kunna vara vardig någon belön

Et hinder för Potatoes odlingen är ock,
allmogen under vara korsta sommar, som vi
vara otillräcklige till hö- och sädes bergninger
träder åkerns skötsel och såning, tycker sig
hafva tid till potatoes landets rengjörande från
gräs och deras kupande. Har äran framh
keiserliga Finska Hushållnings Sällskapet

ödmjukaste tj
J. A. Ca

Sijkajoki d. 4. Januarii
1815

d. 1. Martii 1816. N:o 168. 45.

Lot. Utsk. d. 29. April

Pyhäjoki

Memorial.

Härhos får insända ytterligare verification på
upgifne Bönders drift och förtjenst i Pota-
toes Culturen — Bonden Mats Kastari,
ehuru lika förtjent till belöning som Hur-
nasti, lärer icke numera komma i åtan-
ka, då han förut är glömd att dertill an-
mälas — Pyhäjoki den 15 Februarii 1816.

A. Fellman

k. d. 30. Dec. 1814. N:o 114.

Prot. Utskr. d. 20. Dec. 1815, & 29. April 1816. Sal. Sp. 2

Vore å Tingsförlaga Finska Hushållnings Sällskaps Stämbandsskrifvon gjorda frågor om Potatesens Kultivation i Björneborgs Län.

Mom. 1. ock 2.

Städesskattlossmän af	Länder				Torpare och Inhyses		Handtwerkare				
	alls icke	1:sta	1:a 2:a	2:a 3:e	alls icke	1:sta	alls icke	1:sta	1:a 2:a	2:a 3:e	3:e 4:e
Björneborgs Kapell	56.	125.	5.	—	—	—	—	—	—	—	1.
Björneborgs Stad	40.	25.	5.	—	—	—	—	—	2.	—	—
Kumo Kapellag.	9.	133.	5.	—	—	1.	—	—	1.	1.	1.
Pelkola — Dito,	—	80.	40.	10.	5.	20.	—	—	—	—	1.
Merijärvi — Dito,	—	62.	1.	—	3.	10.	—	—	—	—	1.
Norrskyrko Församl.	2.	110.	45.	17.	8.	28.	—	2.	2.	3.	2.
Hof:											
Nedre Kumo Hof											
Utkorrnande Fält	—	—	—	6:r							
Egentl. Markanivå Hof											
Kumo Stads Hof	—	—	—	5:r							
Egentl. Björneborgs Hof											
Pyhäjoki Eric	—	—	—	5:r							
Nedre Söderby Hof											
Pyhäjoki Hof	—	—	—	6:r							

Mom: 3.

Jorden beredas till sådning: Ifört genom plogning, men i smått genom omgrafvande med spade. I förra fallet om den, som i sednare nyttjas, är skarp jemn vid land, merendels lemnindre grå enteligen dikadt och rensadt, fallar stupadt. Stubbarne förvaras qvar vid roten hos Ståndspersoner i Kallmon, men hos Bönder och Torpare i gropar under deras boningshus; Ofta händer dock, att de under våra Kalla Vintrar frysa och rutna, eller ock i förstid gro och förderfvas.

Nom: 4.

I slutet af sistledne 70- och början af 80talet
ga Ständspersonen sönta frö Potäter ifrån
Stockholm, och började i smått kultivera den
Frydagarlan, hvarifrån de småningom ut
spriddes ibland Bönder, och har denna Kul
turen den tiden varit i tillväxande; in
dantagande sinder och ofta förekommande
flere missväxt, hvarinnad detta landet blif
vit hemsökt, då detta tillfälle hos de flesta
gick aldeles åt. Nu hafva de flesta alle, som
ligen kunnat förskaffa sig utsäde, börjat så
planterne dem, och emedan denna frukt den
väl, att de i sin fattigdom och bröd brist, red
Kalla tiden förlora allt sitt förnöd derpå, o
för de få, som hade råd och vilja att bes
re något till frö, lyckas det fallen att erhål
re dem oförskämde till sånings tiden.

Nom: 5.

De få som mig vitterligen i denna Kyrkeförs
för andre varit utmärkte drifftige, finnes up
nämnde i nom: 1 och 2. Desse hafva om vår
anlåtit till sina grannar Potatis frö, och ha
prisat dera värit halften emot det för Kägo
Hundem och något derutöfver. Dessutom hafva
Ständspersoner och i synnerhet Präster ba
genom undervisningar, uppmuntringar o
frö Potatens utdelning, dels för betalning, lo
och utdelning gratis, mäst bidragit till de
na kulturens befordran.

47.

Nom: 6.

	Behöfvet af frö Potat för första nästkommande sånings tid	Tillgång till
	Tunnor	Tunnor
I Pyhäjärvi Kapell	60.	3.
Pärjämäki Dito	10.	—
Hoapajärvi Dito	50.	15.
Oulaois — Dito	20.	2.
Merijärvi — Dito	10.	—
Moderkyrko-församling	20.	12.
Sa	170.	32.

För dessa 32 Tunnor frö Potater begäres 5 Riksdaler 16 Kilx Banco per Tunna. Och som, näst Kölden och jordens magerhet, svårigheten att förvara frö Potaten öfver Wintern, utrådigt är det förra hinder för denna kulturens tillväxt; så före här underskrifven till uppmuntran den af en penninge belöning af En Riksdaler Banco för hvaje Tunna ökadde frö Potaten, som näst före sånings tiden till behöfvande vederlägen försäljes. Pyhäjoki den 20 December 1814.

A. Öfellman

Kalajoki

Idmjukt Memorial.

Kejserliga Hushållnings Sällskapet har genom wördad skrifwelse under den 28 sistlidne October, behagat förelägga mig till beswarande utskilliga punkter, rörande potatoes culturen i detta Kalajoki Pastorat. Du jag nu får äran att

härutinnan

Jordtäcknen fullgöra icke åtliggande, u
vara jag minn Swara dels efter egen k
undom, dels enligt de upplysningar jag
genom inhämtade efter Swenska Lant
mätare, och följer darvid den ordning
till de mig föreslagne grunder förmanl

1:o Tegen Hemmansbrukare i de
rat säs utan att vidare potatoes odling,
fallet någon annan som blott har en
jordtäppa att sätta potäter i. Egentlig
Torpare finnes här allenast i någon
man de så kallade Backstugusittarne alg
singar.

2:o Potatoes utsäde har i allmänhet
quantum till alla rote Torp Lägenheter, gene
gen deras storlek som man och Swar Hus tillg
på jord att plantera uti. Odlarne
alla slag som något jordbruk idka, tyck
jag mig bäst kunna på följande sätt
dock inga fullgiltigare, klassificera:

Hemmansbrukare som tillsäga
sin Lägenhet utsäde — — — — — 8 T
Hemman och mera till sägna 4½ — — — 5 T
Hemman och mera 5 till sägna 7½ — — — 6 T
Hemman och mera 8 till sägna 9½ — — —
Backstugusittare och Innehafvare — — — — —

Tr 10

3:o Jorden brukas till potatoes plantering
på sådant sätt, att den enär gödsel ma
ko eller Lös spillning, och spillningen ma
jeb, man de så förmenar plöjas jorden alt
vanligt sätt med djupt. Den Hemmansb

Jor

Jord plöjning. Den spillningen måste användes för bästa till denna plantering men Backs spillningen för säm och spillningen efter Torpare. Ett ack Summa land mycket måste, och företrädesvis användes för potatoes. Potatesplantering sker vid samma tid som Korn sådden, Palnatok slutar med Maji allar början med Juni. Då jorden ogräs visar sig, som mest första sätt potatoes land med näffen och sedan ogräsat åtter ytterligare sig, brukar man med öfver potatoes bränslarna, ifrån de mellanrummen som följa bränslarna. Jorden slutar sig genast och lägger all ogräs till Jämmerna med ogräs. De som Hästa eller plantera med Spaden, göra därmed bäst och mest stöpa sin potäter där för att göras skulle med gräfven. Efter potatoes odling evärdskulle med Hästar plog. Manligen sättas potäterne två Kumar efter hvarandra; den förste rade sättas bakåt och den efterkommande och den tredje blir som till att följa de två förste, som utsäga en bänk. Potäterne förrygnar de som utsäga en bänk. Potäterne förrygnar till utsäde af den i jordgropar som hela vintern igenom väro skillgängelse, af den i förvaringsgropar allra bäst och mest bevingade sinnesan i sorg med det första sin upptäcks till födande. Vinden lämnar de sundaste och bästa skulle.

4:o Hvardan för 30 års tillbaka sin potäter vol
tere

taren sått sitt ord inskrifvit, men icke i mellan Pastoratets församlingar sed tidigt. I Eidsvo-
Kapell vårdnen den sin vårdnen till nägot högre
tio mo; i Rautio till andning kyrkan, och för-
en sedan skall undvarande Herr Landt-
Johan Nyman börjat planteran potäter i Pa-
jarvd sått där innehavande lärdom
ens Vederlag, Kommaster Hans förgätvet i
den partier utsynden till vandran Communen
bära dess städes. Culturen har i upplåtelsen
genom Länets Praktiker Landtbruksingenjören
gärdsen och upprättningen. Och den gjor-
alt man dig man framsyn i Sedanner
mo påtaglight, och äro potaterne nu emån
den ingen rade emot sömnaden.

3:o Vid iblandt 1000:- och dricköpare, pot-
Hava, ibland den som försumpar den
den, skall till anhållan och belöning,
svant, då måste allom gjorda sitt till mot
en så och Herren skänka sin välsignelse
och dela dessa med sig till utsynden dels
betalning, dels åt den fattiga gratis, den
Sin man Herr, minder den Sin minder
ger. Jag tyder mig vad icke bör ha
Kommen med dessa: Kämnärden
Henrik Helander och Vanden Matts Thomasson
vala i Kraun Ylivieska Ny, Vanden Anders Jo-
son Kähtavä i Kraun Alavieska Ny, Kämnä-
Matts Ruottunen och Vanden Matts Samuels-
sivola i Kraun Evijärvi Ny, Vandesmän Erik R-
ifrån

Kraun Rautio och Jacob Kucko i Kraun Pyhäjoki Ny,
Kämnärdesmän Petr Niemangs i Kraun Lohtajo-
Ny, samt Vanden och Polis Sergeanten Matts
Stenbäck den yngre och Vanden Göran Rahkola
i Kraun Karleby Ny. Tillsand dessa mö-
ningar de förste potatoes odlare, enägna de
förste, tillsand Hvilka Kämnärdesmän Helander
den förmyndt att vädna, och mäst Commun Ny
i Anderskähtavä. Men icke blott de som upp
vädnade ihåg jan sina många andra sin-
nen, som bidragit med utsynden, såsom jag upp
dejen på de mycken att bevaka. Jag har
ännu allom, att rätta sin potäter mera allt
mindre sinnen. De kasten blifvit sälde för
sen till och med för Herr Pastor Ny. Alfs per kom
na, som förvalpare med Magan och Pundre,
Pundren till den kvarbjudne ej Mång yrkade.

6:o Lindrestad till utsynden för en Commun
de den, för icke så mindre Ku och Hästar har
utsynden allra nödtorftigt den siennan Pastora-
tet. Yrkat för dett mörkvärdige förmo-
ning här i trakten Pastor Ny. Alfs.

För öfrigt har jag intet att förinna, -
att potatoes culturen tyckes i dessa Pastorat
begynda sig ställa, ihåg att gratis ihåg-
ladt utsynden allra primings Belöningar
till den 3:e Januarii bäst kan användas.

Då jag nu har intet mera att med dessa
sinnen och uppgifter till Eders Högvällning-
Full Rapport inkomma, ihågsinnar jag mig
den skyldigt att återstår underdånigst an hem-

Strand

[illegible] d. 10. Jan. 1815. N:o 139. 51.

Lappfjord

Ödmjukaste Memorial!

Härjämte för jag äran i djupaste ödmjukhet till Kägserliga Finska Hushåldnings Sälskapet insända, den äskade berättelsen om Potates Kulturens tillstånd i Lappsjords Sochn.

Lappsjord d: 4. Jan: 1815.

J. K. Ellander.

[illegible] ytterad önskan, dett blefwe till denna Sockn nogot förrad af linfrö afhänd för att begagnas nästa wår. Nä[illegible] fa idka reden härstädes linhadd, och [illegible] re äro sinnade att börja dermed, [illegible] dugligt frö kan swårligen erhållas.

Kalajoki d. 15:de December 1814.

Joh: Frosten

Berättelse om Potates kulturens tillstånd i Lappfjärds Sochn. —

Sedan jag så vidt möjligt varit, sökt inhämta alla de omständigheter, som kunna leda till et fullständigare svar å de puncter, Kägserliga Finska Hushåldnings Sällskapet behagadt framställa rörande Potates planteringen, får jag hvad denna Sochn vidkommer, i dyupaste ödmjukhet afgifva följande: —

1º Alla så väl Hemmans ägare som Torpare och Inhysingar idka Potates planteringen — Alla erkänna för sit behof denna jordfrukts verckeliga värde, och älska den; därföre har och dess utplantering stegit så vida:

2º At ~~de flesta~~ mänge Bönder årligen utså 3. Tnr, Andre 2, men allmännast 1. Tunna. Torpare Inhysingar och Handtvärckare i proportion af den jord de äga at använda, som kan uptagas till 8, 6, a 4. Kr utsäde —

Det vore en svår, och icke lätt igenomgången sak, at Classificet upgifva dem, som i större eller mindre grad cultivera denna jordfrukt; emedan Allmogen ei gemensamt inställer sig till de sammankomster som utlysas, och de få som komma, tillto sig icke at upgifva något för sina Grannar.

För at likväl erhålla så noga underrättel

...je, som möjligen kunde vinnas, har jag
anmodat Sacellanerne, hvar och en i sitt
pastell, at vid allehanda tillfällen göra sig underrättade
ter plantering och tillväxt, med alla
de omständigheter Kejserliga Finska Hu
hushållnings Sällskapets vördade skrifvelse
nehåller, och hvaraf afskrift in extenso
vet dem meddelad.

Om Skrå Kapell är ingenting särd
värdt at anmärkas, också har därifrån
Sacellanen, ei något skriftligt inkom
Likväl vet jag: at Potates plantering
ibland där finnes allmänneligen, ehuru i
de mäst, än på andra ställen i Socken
Pastorn Stenfors i Botom har
ligen ingifvit följande: Alla i Botom
ita potates odlingen. Svänne, nem
Herr Magister Stenfors, och Hä
Brusius, utså årligen öfver 2. Tn - 7. H
=mansbrukare 1. Tna, 15 De ungefär 6 à 8
Torpare och Inhysingar blott för Kappo
Tre dubbelbeskaffning efter utsädet,
varit det vanliga; men Magister St
fors har bevisligen erhållit 16de Kor
efter utsädet.

Uti Sideby Kapell, skall enligt Sac
nen Matts Lytells till mig inkom
skriftliga berättelse Bönderne utså
4 Tnr. årligt - Torpare 1. Tna, och andre
i mindre mån — Man når jag frå
efter inbärgningen af et sådant ut

har jag blifvit satt i förundran öfver den
dåliga tillväxt - Endast 10, a 15 Tunnor, efter 3,
a 4. Tnr utlägning i jorden — Sådant mäste
säkert härröra af en, antingen otjenlig
jord, eller illa förstådd, eller ock vårdslöshad ut=
ning — De hafva likväl som det berättas
med stora uppgräft jorden, och på vanligt
sätt nersatt frötet till denna jordfrukt —
Den förnämsta omständigheten som väl
har en så liten skörd, är onekeligen följ=
va maneken, som består därstädes på de
flesta ställen, af så kallad flygsand och
sten blandad lera - Då härtill kommer, at
Sideby Kapells tillvänare, ei äga tillräcklig
gödsel för sina späder åkrar, måste det va
ra ganska ringa, som kan användas på
Potates landen, och i följd däraf, måste af=
=kastningen blifva ringa —

Vid Wederkyrko Församlingen, uttår af
Bönderne 2 a 2½ Tna men fallan mindre
än 1. Tna - Af Torpare Inhysingar och Hand=
=várkare, fallan mera än 8. Tn= men väl
där under — afkastningen är vid goda år
omkring 10de 12te a 15de Potatis efter ed
det. —

Hvad Christinestads Församling, som e
hörer till denna Socken, vidkommer, får jag
nämna, at på denna lilla fläck, där näst

alla jordägor bestå af en stenbunden, och
allmänhet mindre tjenlig, eller och sva-
re arbetad mark för Potates odlingen
erhålles ända ~~[illegible]~~ lika så stor, och
kanske större afkastning efter utsädet
än på Landsbygden, där jordmån sy-
vara mera lös och förmänlig. — Men
Boen har liten jord at använda till
na plantering, och nödgas därföre v
skota och ansa den — En Borgare vid
Nordström skall årligen utsätta 5, a 6
och vanligen erhålla emellan 50, och
Trs afkastning efter detta utsäde —

3o — Allmänneligen beredes jorden för
tates utplanteringen, såsom annan
brukad åker, och gödes väl, antingen
spån mylla, eller annan samman
nen gödsel — De fläste nyttja hvarje
samma jordstycke, men flere hof
på sednare tider, trodt sig finna f
mån af ömsning ifrån et ställe
et annat — Vanligen dikas Land
där potäterne utsås, samt afdelas
vissa sängar eller Legar — De kupas
ränsas — Kupningen sker, dels med sp
dels med händerna, och verkställes
at o gräset med detsamma uprycks
En och annan har försökt, at, haldst

sandig jord, med gräfta eller annat redskap
giöra en öpning i jorden, ditströ en njupa
brunnen gödsel, och däruppå nedsätta Potä-
ten, och har därutaf erhållit den förmån-
ligaste växt

Endast få, som hafva större mark för
Potates utsädet, pläga någon gång, och sär-
deles då andra vår arbeten påskynda
med tillhjelp af plog förrätta utsättningen
Vist går utsättningen på sådant sätt
lättare och fortare, och arbetet blifver
mindre; men ordentelig kupning, som
befunnes vara så nödvändig, torde där
sällan äga rum, så framt ei noga icke
tages et vist afstånd emellan hvarje
fro som nedfälles i fåran efter plogen. —

Anmärkningsvärdt är, hvad Sacellanen
Litzell i Sideby uti sin skriftliga berät-
telse anför, och hvilket jag efven af fle-
re andre hördt bestyrkas — Hans ord lyda:
„Efven tager man af de nyss upkomne
„Potates stånden, endast kål eller skaft
„och planterar dem i jorden midsom
„mar tiden, och vid påkommande tore
„ka väter dem någon gång; hvilket of-
„ta gifver samma afkastning om hö-
„sten, som den vanliga Potates planterin-
„gen — Dessa, så utsolle stjelkar eller
skaft

"skaft, böra dock oftare och med varsam-
"myllas —
Om sådant låter sig giöra, och växten,
ligen kan blifva lika med den, som ut-
tes af den utvuxna potaten; så bord
utom andra stora förmåner, brist på
totes utsäde hägst sällan inträffa
De inbärgade Potäterne bevaras i
lare, i jordgropar, och i Boningsrum
alt efter hvars och ens lägenhet.

4º Omkring år 1774, eller 1775, blef d
toen i denna Sochn känd, och för
utsädet eller fröet hämtades ifrån
Tyskland — Flere år förbigingo i
nan Allmogen kände den — End
få Ståndspersoner utsådde några
Småningom började man inse v
det af deß ordentelige odling — E
år 1800, har odlingen af denna p
växt i betydlig måhn tilltagit, o
ätes den nu lika så begärligt f
bröd.

5º Hitintils har just ingen såldt någo
deles ~~utsade~~ till utsade af Potater-
heten af afkastningen, och brist på g
förvaringsrum om vintren, giöra, o
Allmogen förtär denna frukt må
om hösten, och sparar endast et vis
-tum till framdeles utsåning — Likvä

kan detta ei sägas om alla — Priset på
Potatoes utsadet var 5 Rdr R:G. Tnan, då
Rågen kåstade 16. Rdr Tn

6º Hittils hafva denna Sochns invånare
hülpit hvarandra så godt de kunnat
med Potates utsäde; men onekeligen
har ofta sådan brist därpå varit, at
de ifrån Björneborgs Lähn nödgats så
ka detsamma — Oaktadt jag ei erhål-
lit någon specifique upgift på behöf-
vet af utsädes Potäter for denna Sochn
så vet jag dock med vishet, at det
vore en stor välgiärning, särdeles
för några fattigare Bönder, Nybyg
gare och Torpare m:f: om de kun-
de få et understöd till utsäde, af
en 50, a 60, Tunnor. — Innom Försam-
lingen kunna de vist icke i år, erhålladet
de till utsäde behöfva: också tror jag ei
at därom någorstädt annu varit fråga.

Gratis utdeladt utsäde, ehuru för in
-nevarande år ganska behöfligt för den fat-
-tigare delen af denna Sochns Allmoge, tor
de egenteligen ei vara det verksammaste
medel till befordrande af Kulturens framsteg. — Pennin
-ge belöningar för Den eller De, som utaf
et vist utsäde kunnat bevisligen hämta
den största afkastning, skulle efter min

taucka vara den förnämsta stimulatio
åtminstone för de mindre formögne och
tigare — En liten silfver medaille at bär
på bröstet, såsom hederstecken för den, som
i Potates odlingen och dess utvidgande
utmärkt, skulle ibland de förmögnare
väcka en ganska stor täflan — Åtmin
har jag gjordt den anmärkningen,
Allmogen härstädes, är ganska känsl
för det, som kan utmarcka En, ibl
mängden af dess likar

Lappfjärd d: 4. Januarii
1815.

Isaac Eric Estlan

d. 15. Martii 1815. N:o 268. 56.

Vo Utsk. d. 20. Dec. & 29. April 1816. Sällsk d.

Nerpes.

Ädmjukaste Memorial.

Till ädmjukaste följe af Kejserliga Finska Hushållnings-
Sällskapets skrifvelse af den 28. September nästledit år, har jag med
all möjelig flit och noggrannhet bjudit till att samla upplysningar
om Potatoes culturens tillstånd innom Nerpes Pastorat, och har nu
äran att till Kejserliga Hushållnings Sällskapet insända resultatet

Transport, N. 10. 10. 8

af mina undersökningar i detta ämne:

1:o 2:o. Af nedanstående Tabell, hvari efter quantiteten af ut-
klassificerad, särskildt för hvarje församling i Pastoratet, de som
leder vår utplanterade Potatoes, tjenar Kejserliga Hushållnings-
Sällskapet inhämta, att antalet af Potatoes-Odlare stigit till 9.
neuliyen 575 vid Moderkyrkan; 149 vid Korpnäs kapel; 92. vid
tom kapel; 62. vid Petalax kapel, och 79 i Kaskö Stad. Dock
100de stycken af Sokenens Torpare, Inhyssingar, och fattiyare Nybyg-
äro här ej upptagne, ehuru de flesta åfven af dessse, åtminstone
och annat år, då en allmännare tillgång på Potatoes-Utsäde
kunna hvartera utså några Skeppar.

7:o. Till Potatoes-land, hvars tillredning består deri, att ett
några Odlare vändes med Spade, af större delen plöjes flere resp.
af alla årliga, goda, helst efter omständigheterna mestadels
dikas, nyttjas i allmänhet alltid ett och samma Land. Pot-
utsättas vanligen i början af Juni månad, och någon gång åfv-
mest på det sättet, att en person gör medelst gräfta, eller blotta
i jordens öppning, hvari en annan kastar utsädet Potatoes-
enda gör det ock med tillhjelp af plog. Sedan blifver sedan
lätt rensadt, men kupningen är ej ännu allmänt vidtagen
låtenna förvaras åfven vinterns allmänhet i groparne under
gemensamma bonings tuzor; Några förvara dem ock i sina boning
eller Kakus; andre i ordentliga, så kallade, Potatoes-rum, och gans
Jemna Kärtill Källare. Likväl finnes det endast i mycket kalla
trar, att man kunde åtminstone alla Potatoes-Sorter

Tabell,

som

innefattar classification, efter quantiteten af Utsäde, å alla de jordbrukare in-
nom Nedre Pastorat, hvilka sistledne vår planterade Potatoes.

	8. kyp. och derunder	9 a 12. kyp.	13 a 16. kyp.	17 a 20. kyp.	21 a 24. kyp.	25 a 28. kyp.	29 a 1 Tnr	1 Tnr 15 kyp.	15 kyp. 1 Tnr 16 kyp.	1 Tnr 2 Tnr	2 Tnr och öfver	Summa.
Nedre Mkyrka	202.	65.	159.	33.	16.	2.	33.	37.	18.	7.	3.	575.
Korpnäs kyrka	62.	55.	20.	2.			2.					149.
Pörtom kapel.	47.	14.	21.	5.	3.		1.				1.	92.
Petalax kapel.	50.	3.	5.				2.		2.			62.
Kaskö Stad.	23.	17.	13.	7.	2.	3.	3.	5.	5.		1.	79.
Summa.	384.	154.	226.	47.	21.	5.	41.	42.	25.	7.	5.	957.

Nedre d:n 26. februarii 1845.

Peter Öfwing.

Furumspastors gerning.

(Transport, N. 16. 17. 18.

4:o. Enligt flere gamle Personers sammanstämmande berättelser hafva Potatoema blifvit hitförda af de ifrån Pommern återkommande Soldater 1762, ifrån hvilken tid deras odling, igenom en och annans omtanka och drift så fortfarit, att allmogen, som först 20 år senare lärde sig att inse nyttan af Potatoes odlingen, och fattade allmännare smak för denna växten, kunnat efterhand få utsäde innom Soknen.

5:o. Potatoes odlingen har dock ei hunnit här så vida att den kan förtjena att belönas. Likvist vågar jag hoppas att Kejserliga Hushållnings Sällskapet anser Bonden Matts Andersson Granskog hafva gjort sig förtjent af dess uppmärksamhet dirigenom att han, framför andra så utvidgat sin plantering att han sistledes vår utplanterade 4½ Tna Potatoes, och ännu mer dirigenom att han med ansenlig kostnad uppfört en af grå sten hvälfd källare, hvari med säkerhet flere hundrade tunnor Potatoes, och andra rotsaker, kunna öfver vintern förvaras. Potatoes Utsäde, som i synnerhet i senare tider alltid funnits innom Soknen, har om våren kostat 5, a 8. ß Riksgälds kappen; och i missväxts år till och med 12 ß kappen. En kappe Råg har då efter omständigheterna kostat 18, 20, a 24 ß Rgs.

6:o. Den fattigare delen af Soknens Torpare, Inhyses personer, ja äfven Nybyggare, sakna väl i år, såsom vanligen, Potatoes utsäde ehuru jag ei kan erstämma quantiteten deraf. Tillgång på utsäde finnes säkert innom Soknen, och torde, för sista årets svagare afkastning, komma att gälla 7, a 8 ß. kappen.

Det har varit för mig omöjligt att få, ifrån de aflägsna Kapellerna, helst något sannolika uppgifter i detta ämne, för än jag, vid de nyligen förrättade Läseförhören derstädes, lyckades att förminska

den farhågan att allmogen skulle komma att utgöra skatt af sin
tatoes. Och som denna fruktan, ehuru ogrundad den är är, bortvä
hågen förnämna odling, så vågar jag yttra den önskan att k
liga Hushållnings Sällskapet efter tillgångarna behagade
åt de fattigaste Sokneboer något understöd af pengar till att kunn
skaffa sig Potatoes utsäde. På ditta sättet häfves allt misstroen
last; hvarefter mångens verksamhet äfven ökes af begäret att
någon distinction och belöning.

Nerpes den 28. februari 1815.

Peter Östring.
Curam Past: Hörnes i Nerpes.

d. 28. Dec. 1814. N:o 100. 59.

Pos. utsk. d. 20. Dec. & 29. April 1816.

Östermark

Aldra ödmjukaste Memorial.

I anledning af Kejsesk. Finska Hushållnings Sällskapets, under den 28 September innevarande år, till mig aflåtne vördade skrifvelse, får, sedan jag så väl enskildt, som förnämligast i en den 27 sistl. November hållen kyrka Stämma hört vederbörande Socknemän, jag den äran att härmedelst besvara de punkter, Kejsesk. Finska Hushållnings Sällskapet i nämnde dess respective skrifvelse önskar, i afseende å Potatoes kulturens tillstånd m. m. i detta Pastorat, så upplysta:

1:o Uti detta Pastorat, som utgöres af en Församling, innefattande med de i sednare tider tillkomne Nybyggen vid pass 50 förmedlade mantal, idka alla så väl Hemmansbrukare, hvilkas antal går till närmare 140, som Torpare till antalet 100, Potatoes odling. – Äfven Inhysingar, Sylningshjon och andre sådane, försumma icke, då de äga någon tillgång på jord, denna kultur.

2:o Ofvanstående Hemmansbrukare kunna, efter quantiteten af Potatoes utsädet, indelas uti tre likastora klasser, af hvilka hvarje klass innefattar 47 Odlare och 17 förmedlade mantal. – På hvarje helt mantal af första klassen utsås vid pass 3 tunnor af denna växt; på hvart helt mantal af andra klassen 2, och på hvart helt mantal af tredje klassen

erdass 1 tunna potäter. Åsven kunna ofvannämnde 100 Tor
re i detta afseende indelas i tre klasser, af hvilka första k
innefattar 15, andra 35, och tredje 50 Torpare. Hvarje till
klassen hörande Torpare utsår vid pass 16 kappar: de till d
6, och hvar till tredje klassen hörande Torpare 4 kappar
denna väte.

7:o Jorden beredes för Potatesens på följande sätt: om hö
plöjes i allmänhet det land, som nästa år skall dertill nyt
bäret om våren harfvas landet och gödes derpå väl, helst me
gödsel, hvarefter landet åter plöjes (spadas af ganska få) i
derpå i 5 å 6 quarters breda fångar, i hvilka potatesen
gräfla nedplanteras vid pass 2/3 quarter djupt i jorden
dem ifrån, hvarandra. Uplanteringen sker vid samma
som Kornet utsås, nemligen i början af Juni månad. Ett
land nyttjas dertill allt jemt, hvilket tillvägagår för öfrigt
Potatesen börjat gå upp och ogräs betydligen tagit öfverhan
fas de 1 å 2 gånger och hupas väl efter hvarje rensning.
denna kultur ännu kan anses vara fullt fast i sin barn
i denna församling, har man ännu ej påfunnit någo
gare sätt att sätta kulturen; dock skola några få i
re tider börjat verkställa åsyn, sjelfva uplanteringen
tillhjelp af plog, men huruvida jag ej erhållit pålitlig upp
öfver öfnaden förvaras potatesen nästan öfver all
trädkällaren inrättade under boningsrummen, der d
ofta skadas af kåld. Endast några få förvara dem i k
källaren, inrättade under jordens på någon nära gårds
lagen åker eller höjd, hvarpå man ytterligare upptäckt
mull och torf.

4:o Potatoes kulturen skall upptagen i detta Pastorat
vid pass 24 år tillbaka, derigenom, att en och annan inbygg
sjelf försett sig med några kappars utsäde ifrån näst

Norpes, Lappfjerds och Ulvsbo Socknar, der upplysningen varit och
ännu är större än i detta ifrån allmänna vägen och hafskusten
mera aflägsna Pastorat. Troligen hafva inflyttade personer ifrån
nämnde Pastorater, utom åtskilliga kringföreslut, i synnerhet upp-
lyst och uppmuntrat inbyggarne härstädes att drifva denna kul-
tur. Dessemera har kulturen alls är synbart tillagit sig en dan
allmogen fattat en synnerlig smak för denna växt.

5:o Utskickte Bönderne Nathanäel Carlsson Gumsi, Nämndemannen
Matts Persson Jakobsala, Johan Jonasson Idarviupää, Chri stian
Henrikssons Peldokoski, Joseph Jakobsson Djupbäck och Torpa-
ren sid. vice Korporalen Carl Jacob Ström hafva framför
andra i detta Pastorat utmärkt sig genom drift i Potatoes od-
ling, och med utsäde bistånd andre af sine beboende Socknemän,
hvarvid priset af en tuna potäter varit 1/2 mot en tuna Hag,
som gått i Sednare tider 15 å 16 Rdr Sv. Bko M:t. En tunna
potäter har säf. blifvit såld om vårarne för 5 Rdr 16 Sk
Bko M:t. Uti dessa anförde Potatoes Odlare hafva tillval Bönden
Nathanäel Carlsson Gumsi och förnämligast Torparen Carl
Jacob Ström, för utmärkt drift i denna väg framför alle
gjort sig förtjenta af distinction och belöning. Torparen
Ström har derjemte försett Församlingen med mycket godt
potatoes utsäde och upplyst en stor del af Socknen om
rätta sättet att drifva denna kultur, hvarvid de, som
följt hans råd, hafva stora fördelar. Vägledning härutin-
gar, hos hvilken. Ekonomiska Hushållnings Sällskapet, jag i all
ödmjukhet förestå ofta nämnde Bönden Nathanäel
Gumsi och förnämligast Torparen sid: vice kvartermästaren
Carl Jacob Ström till någon lämplig penninge belö-
ning.

6:o Socknemännen förde i ofvan anförde byrke-stämp tröd-
de sig ej behöfva understöd till Potatoes utsäde för nästkom-
mande år 1815, emedan potäter i nästa vår kunna erhållas

inom Församlingen för 8 a 10 Sr R:gs klappen. Dock erkä
Socknemännen under wiklig tacksamhet den huldhet, hvarm
hissn. Hushållnings Sällskapet delat afsöja dess behof g
talets utsäde. – – – –

Dessa äro de uppgifter jag förnämligast i ofta nämd
hyr ho-stämma, erhållit om Potatoes Odlingens tillstånd
i detta Pastorat. – Likväl har jag af kärlek till sanning
vid genomläsningen nödgats anföra de sälunda erhåll
Underrättelserne, emedan allmogen af en djupt inrotad for
att nemligen förr eller sednare blifva Skattlagd för odlen
af denna växt, möjligen icke velat rätt uppfylla my
sanningen.

Slutligen får, till ödmjukaste följe af hissn. Hus
Hushållnings Sällskapets önskan i dess respective stäm
te jag den ära att i största korthet bifoga några
märkningar rörande tänkbarigaste sättet att befordra
tag Potatisens framsteg:

1:o Bör landet, som dertill nyttjas, vara det består af
lerjord, något utspädas med sand.

2:o Må det behörigen dikas.

3:o Tykes det vara nödigt, att samma land dertill
jemt nyttjas.

4:o Landet väljes, om ske kan, så in vid något vat
å, Elf, Bäck, Träsk), som är klart, eller har åtminst
hårdt (fast) botten. Härigenom lätta vinnas att vat
taterna under långvarig torka och förnämligast af
kalder, emedan vatten afbefordrar kölden. Samtyg
deremot befordra kölden, hvilket jag nogsamt erfa
i Lappmarken.

5:o Till utsäde väljas stora potäter, emedan stora gro
(utsticka) nödvändigt upstå och roten blir månggrenigare
efter dem än efter små potäter, om än skilnaden örtskandet
i begge fallen vore af lika beskaffenhet. – Härigenom blir af-
kastningen af potäter ymnigare och utsäde besparas tillika,
emedan stora frön planteras glesare.

6:o Är det således högst förtarfligt, att frön, såsom nog
vanligt är på flere ställen i Österbotten, Wästerbotten och
Lappmarken förvänd de utplanterade.

7:o Böra potatisen under långvarig torka vätas, rensas och
krupas. Rensaredet, som upptager mycken både tid och besvär,
skulle efter min tanka anseenligen lättas, om potatisen län-
det alltid 1 a 2 år förut blefvet nyttjadt till stampe-land,
hvarigenom man erfarit att ogräset qväsers (detta nu lär-
vöra (allmänligen) tolerat), att hampan direkte är en fiende till ogräs, eller att
den mycketnet foglar, som ofta hålla sig å stampe-land,
då de med begärlighet nyttjade stampe-frön, tillika, såsom sak-
nande all lukt, hålla till goda en mängd af frön till ogräs.

8:o Omsider vågar jag anse det för högst nödigt, att allmo-
gen, åtminstone å de församlingar, der odlingen af denna
växt ännu är i sin början, blefve af höga öfverhetten
offentligen försäkrad om befrielse ifrån skatt till dess
kranar och tiondens utgörande till Pastorerne åtmin-
stone i nåder lyckad med 15 a 20 års vanlighet att ej
betala någon afgift för dess vård till höga kranan och
prästerskapet; emedan allmogen, som af skygghet inrätad
fordom besvärar en snar skattläggning, så ju
potatisen är ting, under verklig funktan driver
denna välgörande kultur.

Malax

Memorial!

Sedan Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse af den 28 Sept. 1814 blifvit mig tillhanda, hvarigenom Kongl. Maj:t Nådigst anbefallt mig att, i enlighet med Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning af den 19 Maj 1809, låta förrätta Mantals-Mönstring uti Malax Socken, och derefter till Kongl. Maj:t inkomma med Mönstrings-Rullorna, jemte Mönstrings-Protocollet, hvilken Kongl. Förordning jag ock, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Befallning af den 30 Maj 1810, låtit i Malax Socken kungöra, och derefter, i enlighet med Kongl. Förordningen af den 19 Maj 1809, låtit

370 Hemmans Brukare, hvilcke alla wäl undan
odla potatoes, äfven som alla Torpare och Inbyssi
några få af dessa sednare undantagne, som icke äg
någon jord, enhälligt odla denna Wext. —

2:do Årliga Utsädet utgår per Medium 350 Tnr. D
i Socknen varande Ståndspersoner utså vanligen
3 til 6 Tnar. De större Hemmans Ägare, som innehr
¼ mantal och deröfver ifrån 24 Tpr till och med ½ d
de mindre ifrån 6 till och med 24 ah 28 Tpr, hvar
Torpare 4 Tpr och hvarje Inbyssinge 2 Dkr. —

3:tio Till odlingen af Potatoes nyttjas vanligen
och samma Land, som altid är behängen dika
för min del har jag likväl jemte några få and
odlat denna Wext i Circulation, och utsädt följan
Året Hann, som altid väl lyckats. Sedan Jo
sädden är fanrättad Utsäs Potatoes, detta inträ
vanligen i slutet af Maj eller början af Juni m
all efter Wärens beskaffenhet. Landet löses
med Trädspock och harfvas, sedan vändes de
med Spada och indelas i Sängar, derefter utp
deras växtem på vanligt sätt med Hand, Sko
eller något annat Werktyg nyttjas icke.
Ungefär 2 a 3 veckor efter utplanteringen up
kastas tillräckeligt jord ifrån Gångarne öfven
gama, hvarigenom ogräset qwäfves, och förta
ningen undvikes, 2 a 3 veckor derefter renas
del ordentligt af Barn el grinnor allefter omständ

De få Ståndspersonen, som finnas innom Socknen hafva kallare och förvara sina Potatoes där, af Allmogen äro hafva endel Gropar under Golfvet af Bouingsrummet, där denna Wext förvaras, en del hafva dem i Snr på Golfvet i sin Stuga, en del åter hafva under Taket satt några Svankar öfven åfanna och uppå dem sina Potatoes i Kargar eller Sur. Detta sistnämnde förvaringssätt torde i Smått vara det säkraste, ty när, vid den ovanliga Köld vi hade sistledne vinter, alla andras Potatoes frös bort, bibehållas deras, som voro under Taket i Bouingsrummet förvarade, aldeles friska. —

4:to Strax efter Pommerska Kriget började odlingen af denna Wext. Af Socknens Soldater, som återkomma medförde hvar och en några Potatoes, dessa utdelades åt vänner och bekanta, man planterade och det lyckades, den erhållna Skörden delades åter Brödeligen, odlingen begyntes, man fattade smak för enkelten, som nu mera öfverallt blifvit så rotad, at hvar och en utan påminnelse villigt och gerna odlar så mycket af denna Wext, som omständigheterna fordra och tillåta. —

5:to Till Beloning anser jag ingen benägligad. alla odla väl denna Wext till eget behof och äfven några dennaöfver, så at de i smått till utsäde kunna hjelpa en och annan behöfvande, men ingen har än velat idka denna plantering i stort, och orsaken ligger i omstände afsättning; om Hösten 1813 Skördades ymnigt af denna Wext, största delen hade ett tillfälle öfverflödigt at sälja men man bör i Wasa, som är närmaste Stad 1:32 a 1:16 Rdr för Tnn. När nu Lagen alla dessa framstadna

(Transport, M. M. M. &

än kostat 14 Rdr Rgs pr Tna. och deröfver, anser Allmä
det vara större utrökning at beså sin Åker med S
än at använda en del deraf till odling af Potatoes, t
hvilckas förvarande ett drygt förlag dessutom fordr
genom Byggnad af Källare.

6to Utsäde fåås dels innom Pastoratet, dels ifrån
Wasa Stad. Intet understöd anser jag vara af nöde
Priset har om Wårarna varierat emellan 4 a 5
Rgs pr Tna. —

Får öfrigit torde här i Soknen, där alla villigt
genna odla denna Wäxt, inga penninge beläningar beh
egen fördel lärer vid alla näringar vara den sä
driffjäder, om således en vich afsättning, och ett em
kostnaden svarande pris altid kunde påräknas, t
jag icke, at odlingen af denna Wäxt betydeligen sk
utvidgas. —

Malax den 19 December
1814.

Aldraödmjukaste tjen
Benjsinius.

Mustasaari

Under dan-ödmjukaste Memorial.

Jag har för detta icke warit i tillfälle
at aflämna de uplysningar Högläfliga
Kejserliga Hushålls Sällskapet i Åbo in
fodrat om jordpäron planteringen
i Wasa och Mustasari Pastorat, hälst de
underrättelser jag förrutagt icke
warit så bestämda om planterin-
gens beskaffenhet i hwarje bya lag,
som det Högl. Kejserliga Hushålls Sällska-
pet

Transport, R. 16. 16. 8. 1

Förteckning öfver årligen tillfördat ung Potatoes i Mustola Jacobi Pockund, författad efter uppgift till allmänna Pokunsämnen den 12 December uti 1814 och jemförmera inkomna skriftliga underrättelser.

Moderkyrko Församlingen.	Tillökning af Tunnland planterning		Från Tunnland planterning		Till Tunnland planterning	
	Tunnr.	kr.	Tunnr.	kpk.	Tunnr.	kpk.
I Anicon Byn, som består uti 5 rökar						
planteras ny ägnad	—	—	—	—	5	—
och en Dito	—	—	—	—	3	—
Tunnland hemman Två Tunnor fröodeland	—	—	6	—	—	—
Tunnland Torpare-tuder 12 kappar fröar	—	24	—	—	—	—
I Wahlby ingå 20 rökar, derav						
Ett hemman planteras	—	—	1	16	—	—
Ett Dito	—	24	—	—	—	—
i ny ägnader, 20 kappar fröodeland	1	24	—	—	—	—
Nio Rökar, 16 kappar fröar	4	16	—	—	—	—
och 6 rökar 12 kappar i Sarvaja nöt	2	8	—	—	—	—
Tunnland Torpare à 3 kappar	—	6	—	—	—	—
och Tunnor Dyningh Jord à 2½ fröar	—	6	—	—	—	—
I Klemetsby ingå 30 rökar, derav						
ny planteras	—	—	—	—	4	—
och nio Dito	—	—	—	—	3	24
ny Dito	—	—	—	—	2	8
Tunnland Dito 2 Tunnor fröodeland	—	—	4	—	—	—
ny Dito	—	—	1	16	—	—
och ny ägnad	—	—	1	8	—	—
I Gerbyn planteras 22 ny ägnader sjelfva						
kappar Fröodeland	11	—	—	—	—	—
och Tunnland gårdar åtta kappar fröar	—	16	—	—	—	—
I Hellingby bestå uti 19 hemman,						
deraf 2ne hemman upgifvit två Tunnor						
fröodeland	—	—	4	—	—	—
Ett hemman	1	—	—	—	—	—
Tunnor Dito 24 kappar	1	16	—	—	—	—
Tio hemman 16 kappar uti Sarvaja	5	—	—	—	—	—
och Jord i 8 kappar fröodeland	1	—	—	—	—	—
Transport	30	16	16	8	16	—

jögt upbyst afsade, och skickat ifrån sig
Ett Tunnt formed att afsamma
bägarna underrättelser under sig
Lan at med dem afsar frägan
afgjordes en förrättning af dess
contributioner; jag vordgade skald
at i skara socker bäda gamen af
tägen Tungvrakan och under nämn
liga Jord Tullningar vid afsandi
och upfälda tillfällen kuda meddela
till samen afvartygelse, hvarmed
ej förrummade vi kuda upkasa Kong
Förordningen om kapitlan afgifter
afgiften och jordpatron af Tunnland
på till Tunnan som skattas Kop

Som jag jag vordgade förklarin
Lan vad ikke i anfarande till grun
individe bradighet, man vi de
i det närmaste pålitlig, och ut
upbygit jordnara jord rangen an
jögt, och Lan Pålands det jogt kappar
jag gallo jolle Kupet vrag nogsamt

förrättman

Transport	30.	16.	16.	8.	18
I Höfsjö By wås Gjorda wåkar, nemligen					
2ne plantera fw tunnor Grundarea	2.				
Ifr åfraga 12 wåkar satta potatos Engl. Gras	6				
Eskmo 4 Bönder Tillsagda 16 wåkar,					
Gödsla upptjäna 12: Kappar wå plantering	6.				
för Grunda Jorden					
Jungfund Boxen uti gjorda Jordmon					
wåxade 45 cåbar och plantera, nämligen	2				
wå Tunan Jorden fw tunnor Grund					
Tunnan Dito à 20 Kappar		1.	8.		
Gröa Rödkål à 12 Kappar Grundarea		1.	16.		
Cabbage Rödkål à 8 Kappar		4.	16		
och Hvitkål Rödkål à 4 Kapp: wå Grunda		2.	12		
uti Torpen och Bönderna 1					
wå Kappen Grund		1.	4.		
Karlsmo By beståår uti 22 wåkar, Grunda					
Jorden cåbar uti					3
Gröa Dito fw tunnor Grundarea				8	
2ne Dito à fw tunnor		2			
2ne à 24 Kappar		1.	16		
10. Dito à 16 Kappar Grundarea		5.			
3ne Dito à 6 Kappar			18		
Uti Karpero By, Grunda 32 cåbar Jord,					
wå Gödsla uti Tunnor plantera					
fw Tunnor 16 Kappar Grundarea				3.	
fw Tunnan Sådan				1.	8.
Hö Dito och wå Rötningsmon, fw					
Tunnan Grundarea		10.			
6 Rödkål cåbar à 24 Kappar		4.	16		
14. Dito à 16 Kappar		7.			
12 Rödkål Torpen och Bönder					
Gröa à 6 Kappar		3.			
Transport	90.	26.	30.	16.	21.

Transport	90.	26.	30.	16.	21.
Karlsro By 6 Rödkål uti Torpen,					
Grunda fw cåbar plantera				1.	20.
och fw Dito				1.	16.
fw Dito			1		
och 3ne à 16 Kappar Grundarea		1.	16.		
Hjeska 4 Bönder 7 wåkar plantera					
Rödkål Kappar wå Grunda wåkar		3.	16.		
Hwarmo By innehåller 22 cåbar upp-					
gifne:					
2 Tunnor, fw tunnor Grundarea		2			
20 Kappar à 16. Kappar wå Grunda Jorden		10			
Runsor By uti 14 Gammal Odlad,					
wälkar plantera:					
fw cåbar					3/4
Cabbage Rödkål uti Torpen 6 Kappar Grundarea		6	16		
I Ingsbyn, Som innehåller 19 wåkar					
plantera Gjorda cåbar 16 Kappar Grundarea, Gjör		7			
och Som Dito à Kappar Gröa		1.	8.		
3ne Torpen à 6 Kappar Grundarea			18		
Smedsbyn beståår uti 24 Gammal, uti					
wälkar plantera, innehåller:					
wå 3ne Gammal fw tunnor		3			
wå 10 Kappar Dito 16 Kappar		5.			
och 11. Dito 6 Kappar wå Grunda		2.	24.		
uti Stafsbyn, Grunda wå 13 wåkar					
plantera wå 1 Gammal		1.			
wå 12 Kappar Dito 16 Kappar Grundarea		6.			
Sundom By innehåller 70 wåkar allan					
Jordkåla Gammal, Som fw plantera				2	
2ne Dito fw tunnor Grundarea		2			
30. Dito à 16 Kappar för Grund		15.			
37. Dito à 8 Kappar		9.	8.		
4 Torpen à 6 Kappar		1.			
Transport	169.	4.	35.	20.	24.

Transport	169	4.	35.	20.	24.
Tohlyn beseen uf 26 oxboar, dsamf					
ettra plantere ku kumna Gras	8				
Herboar 24 kuggar Gwardar	3.				
10. Dito 16 kuggar	5.				
4. Dito 8 kuggar	1.				
3ne Torpar uf Bytinga Gon à 4 kuggr	12				
Tohlby einagallar 13. halw hana					
nar, Gwarar Kumna Gammar					
plantera ku kumna 16 kuggar Gwardar			3.		
fyr Gammar			1.	4.	
3ne Dito ku kumna Gras	½				
Gju Dito potatoskuggar u Gammar	½	16.			
Uti Waikars By wara 21. oxboar uf Gwilka					
2ne utjatta 2ne kumnor Gras					6
2ne Dito 3 kumnor 16 kuggar					1
6ne Dito					3
5ne Dito 2ne kumnor Gwardar			10		
3ne Dito à 1 kumna 16 kuggar			4.	16.	
6ne Dito			1.	8.	
3ne Dito och 2ne Bytinga una à 1 kumna	5.				
och 6 fyra oxboar à 16 kuggar	2				
2 Torpare à 20 kuggar	1.	8			
9 fyra Torpara och Bytinga Gon à 16 kuggar	2.				
1 Bytinga qwarna		6			
Uti Mikbyn finnas 16 oxboar, blandd					
Gwilka ku plantera			2		
tiu Dito ku kumna Gwardar	2				
ätta Dito à 16 kuggar	4.				
5 Dito à 8 kuggar	1.	8			
Uti Waikyn finn ut 24 hammar					
anagallar, plantera Potatos					
2ne oxboar ku kumna Gwardar			6.		
6 Dito à 1 kumna	8				
13 Dito à 16 kuggar	6.	16			
Transport	225.	6.	63.	16.	42.

Transport	225.	6	63.	16.	42.
Wästerwikby einagallar 10 oxboar,					
uf Gwilka plantera, namnagan:					
1 oxe	1.				
3 oxar à 16 kuggar uf Gwarja	3				
6 fyra oxboar 8 kuggar för Gras	24				
Qwesta Kapell.					
Kåskö By beseen uf 15 hammar,					
uf Gwilka 2ne hammar utjatta					
2ne kumnar Gwardar			4		
2ne Dito à 1 kumna	2				
6 Dito	24				
7 ½ Dito à 16 kuggar	3.	16			
4 ½ Dito à 8 kuggar	1.				
4 Torpare à 8 kuggar	1.				
Betsmokvarnan utgjorde 23 oxboar,					
Gwilka plantera Potatos och tala Julunder					
5 hammar 8 dgara				5	
6 Dito				3.	
3ne Dito à 1 kumna	3				
och 6 Dito	20				
17 ½ Dito à 8 kuggar	4.	6.			
I Qwesta By äro 50 Gård beseen, dsamf					
6 plantera				6	
6 Dito				3.	
6 Dito				3.	
6 Dito				2.	16.
6 Dito			2		
2ne Dito à 1 kumna 24 kuggar			3.	16	
10 ½ Dito à 1 kumna 16 kuggar			15.		
2ne Dito à 1 kumna 8 kuggar			2.	16.	
19 ½ Dito à 1 kumna	19.				
6 ½ Dito à 24 kuggar	4.	16			
4 ½ Dito à 16 kuggar	2				
2 ½ à 8 kuggar		16.			
Transport	272.	2.	90.	16.	66. 16.

Transport	272	2	90	16	66	16
af Torpare och Dytningsmän i						
Qvesslax planterad år			1	16		
Den Dito		1				
4/6 Dito 24 Kappar Qvarndamm		3				
7/6 à 16 Kappar		3	16			
4/6 à 8 Kappar		1				
Wasserby Bys Lassman uppå 39 Nakar, darmed						
den Utlatt						4
2ne Dito 2 Timmer Qvarndamm			4			
3ne Dito à 1½ Timmer 8 Kappar			3	24		
10/6 Dito à 1 Timmer		10				
20/6 Dito à 16 Kappar		10				
3/6 Dito à 12 Kappar		1	4			
4 Torpare Qvarn planterat för 1 Timmer		4				
Qvarnen		4	16			
9/6 Dito à 16 Kappar		1	8			
5/6 Dito à 8 Kappar						
Wesserbankmo By uttjord 16 Nakar						
planterad å Kungsland Dotter						3
å Ett Timmer			1	8		
å Ett Dito			1	4		
Half Hammar å 16 å Qvarnen		12				
3ne Dito à 16 Kappar		1	16			
9/6 Torpare af Dytningsmän à 8 Kappar		2	8			
Esserbankmo Hemman 1 Nakar						
af planterad Qvarn uppå 1 Timmer		4				
7/6 à 16 Kappar		3	16			
5/6 à 8 Kappar		1	8			
Replot Kapell						
å Björkö Hage 1 Timmerhall 34 Qvarnar						
planterad uppå 5 Hammar för 1 Timmer		5				
uppå 5/6 Dito 24 Kappar		3	24			
2/6 Dito à 16 Kappar		1	0			
4/6 Dito à 8 Kappar		1				
Transport	355	22	102	4	75	16

Transport	355	22	102	4	75	16
för Torparen		6				
Den Dito à 4 Kappar		8				
Replot Bys Lassman uppå 40 Nakar,						
utlagt Gilkan för qvarn planterad					2	16
För Dito					2	2
För Dito			1	16		
För Dito			1	4		
Hgrn Dito för 1 Timmer Qvarndamm	4					
16/6 Dito à 16 Kappar	8					
12/6 à 8 Kappar	3					
4/6 à 4 Kappar		16				
Norra Wallgrund uttjord 16 Nakar,						
Qvarnen för Hammare och Bor planterad					3	
4/6 Dito 24 Kappar Qvarndamm	3					
6/6 Dito à 16 Kappar	3					
7/6 à 8 Kappar	1	24				
å Södra Wallgrund By Qvarnen						
Gjutad 16 Hammare och Bor, planterad						
uppå 1/2 Hammare		2				
1/2 Dito			1	4		
1/2 Dito	1					
2ne Dito à 24 Kappar	1	24				
1/2 Dito		20				
7/6 Dito à 16 Kappar	3	16				
3ne Dito à 8 Kappar		24				
För Torparen		12				
Summa	367	14	107	28	83	2

Wasa den 12 Januarii 1845

Gustaf Fredrik Tandefelt
Bokhållare

förnimma at jordpäron planteringen
här å orten är öfver allt idkad och at
ingen finnes innom församlingen
som äger någon jord at bosa, som
ej planterar jordpäron. nästan
altid nytjas samma land till denna
plantering, äfven af dem som äga
till fälle till embyta. man vänder
vanligt vis jorden med spada, upkastar
gångar, utan at bekymra sig om sitt-
ligheten eller ordentlighet, blifva
sängarna ojämna och krokiga; några
bland allmogen trampa gångarna och
då jordpäronen börja komma up, kasta
mull öfver dem ifrån gångarna, hvarige-
nom ogräset qväfves, och besvärat, som
utföljer räfningen genom ogräsets
plockning med fingarna, förekommes.
Allbra och gogra personer på landet
äta denna frukt med största begär,

ifrån Laihela Pastorat

den förwaras under golfvet i Bonn
stugan i der varande kallare, som
fins i alla hus; dock har ~~man~~ större planteurs
gabs förse sig med grepar, hvaruti
af fruktan förvaras till våhra,
hälst förhäljningen denna ärs
är mera könande. Ut denna
trakt synes remiss af jordpäron
sådet icke blifva nödig, icke hell
vägen upmuntran betarfvas at
jordpäron planteringen, ty
man deraf kanner en och hvar
landshöfdningen Herr Baron Carl
har drifvit denna cultur i stort,
men då den är så allmän som hos
så könar en större planterung
för hushållets behof, icke mödan.
Allmogen wore nu genom de så
uptrakta priserna på lin och hamp
mycket hvarade at börja idka denna
wäxt, men oss trytar både hamp
och lin frö. Kan landtbon i god
blifva försedd med detta saknade

utsädet, så hoppas jag at man
snart nog skall få se öfver allt id-
kas en wäxt, som warit i långa
tider sällsynt, men nu nästan
alldeles utödd. Om ibland all-
mogen gratis skulle ut delas tryk-
ta underrättelser om hamp- och
lin sådden och alt hvad till dess be-
redning hörer derhos blefva sakt,
så wore det af förmonligen följ-
der, ty här å orten kännes icke
denna hushålls gren. Ut köpa sig
underrättelser genom skrifter, ehuru
nyttiga de ock vore, är ej allmogens
sak, men utsädet köper han hellre
ehuru ekunnig han ock är om rätt
bruk deraf. Wasa d. 12 Jan: 1815

Johan Tengström.
Pastor i Mustasaari.

Laihela Pastorat.

d. 30. Dec. 1814 N:o 110. 71.

Laihela

På Keyserlige Finska Hushållnings Sällskapets förelagde frågor uti vördad skrifvelse af den 28de sistledne September månad, rörande Potatoes Kulturen uti Laihela Moderkyrko och Jurva Kapell Församlingar, får undertecknad afgifva följande svar:

1mo Alla hemmans ägare, äfvensom alla Torpare, Inhyses hjon med flere, hvilka äga någon jordtäppa hvaruti växter kunna updrifvas, idka, utan vetterligt undantag, potatoes odlingen uti detta Pastorat.

2do Utaf Tabellen, som härvid är fogad, inhämtas härom detalierad underrättelse, hvaruti odlare af Hemmansbrukande allmoge och Torpare med flere äro indelade uti klasser efter qvantiten af utsädet och antalet af odlare för hvarje klass är ungefärligen upgifvit.

3tio Jorden beredes till plantering dels genom plöjning och dels genom vändning med spade till ordenteligt bruk och förses med behörig spillning. Ehuru flere odlare befunnit ombyte af jord bidraga till bättre växtlighet, har denne erfarenhet endast förmått ganska få till årligt ombyte; utan nyttjas allmännast et och samma land dertill; emedan få äga tillfälle till växling nära bohlstäderne, där man häldst planterar denne växt, för at hafva den under närmare vård emot vanartigas åvärckan, och närmare husen skyddad mot frost skador. Potäterne utsås vanligen Korn sådds tiden, ifrån medlet af Maji till och med de första dagarne af

ifrån Laihela Pastorat.

Junii Månad. Lågländta marcker updikas; men
en naturlig högd med sluttning finnes, anses de
ningen öfverflödig; å alla slags localer upgöras
kar för denna växt. Planteringen werkställes
plog då den är af större vidd; men på mindre lä
göres med gräfta eller stör gropar, hwaruti potät
insättas och öfvermyllas, hwarigenom sådden ans
bli ordenteligare tillstäld och wäxten mera förmo
stören är likväl härvid nu mera aflagd, emedan j
genom stötning dermed blir en för skarp läger
och derföre otreflig för plantan. Andre planter
sätt äro icke påfunne än desse sistnemnde, emed
ganska få upstiga lindor och under torfven ne
ta fröet blandadt med någon gödning, och lika s
finner man det planteradt på hårdvall omgif
med spillning och så öfvertäckt med påburen jor
ehuru ymnig frukt desse båda sätten någon gå
skänckt odlarena och desse sätten wist icke äro ob
kante. Känsningen förrättas några gångor i bör
af sommaren. Få äro de odlare som egenteligen kup
denne wäxt; de fleste ösa muld ifrån gångarne på st
rätterna och dymedelst qwäfva ogräset, lindra rensnin
mödan samt använda denna åtgärd så at den när
träder kupningen i formonlighet. Potäterne för
uti källrar och uti gropar, inrättade under Bonings
gor, hwaruti de endast skadadts af köld, hos några få
lösa hushållare.

4o. Kulturen af denne wäxt tog sin första början uti de
Socken år 1763. genom en Corporal Isaac Qvivander
en Soldat, som året förut hemkomne ifrån Sjuår
eller såkallade Pommerska Kriget, medtagit fröe
planterade dem å deras Torp täppor och meddelade s

mera till allmogen deraf, hwarefter planteringen oafbrutit fort-
fant; war för 20. år redan något allmän och innom sist-
förflutne 7. a 8. år stigit till den höjd, at ingen jord ägare är
aldeles utan denne odling som synes årligen tilltaga,
till bevis at allmogen har werckelig smak för densamme
och nyttjar den derföre ibland dess högtideligare anrätt-
ningar.

5o. Uti denne ~~[illegible]~~ Socken har, mig wetterligen, ingen gjordt
sig förtjent af distinction och belöning för utmärckt drift
vid denne plantering. Innvånarena utmärckte genom
den omtänckssammaste hushållning, hafva sin blick hufvud-
sakeligast fästad vid Spannemålen och behandla alt öf-
rigt som en bisak: äfven potäten, ehuru begärligt äten,
dess födande kraft och lönande odling erkänd, anses
dock för lägre klassens wäxt och ibland födvämnen,
ställd emellan Kornsädet och rofvan, oberättigad — så-
som derjemte oftare underkastad flere tillfälliga hin-
der under sin wäxt än Spannemålen — at uptaga nå-
gon tid, som kan användas på Sädes odlingen, Orsa-
kerne till et inskränckt are bruk af denne wäxt här-
städes än kanske uti några andre Socknar upgifvas
följande; 1mo. Socknen äger för liten åkerjord, at i större vidd
än härstädes sker, kultivera den, 2do. Misslyckas oftare
än Spannemålen genom ogynsam wäderlek och brist på
tid at behörigen wårda plantering 3o. En hvars odling
deraf ~~till~~ inbringar god såfvel hjelp, 4to. Sädes odlingen i
åker och så kallade Kyttländer lämnar icke tid öfrig
för widsträcktare potatoes kultur, 5o. Försälgnings tillfäl-
len hafva härstädes icke gifvit wäckelse till utmärckt drift
vid denna odling m.m. De som med utsäde hulpit an-
dre äro ej möjelige at nämna; där intet exempel kan
upgifvas at 2. a 3. Tunnor försäldts af en och samme
odlare på en gång, måste en sådan hjelp föregå obe-

märckt. Den som är i behof af utsäde tillhandlar sig de
ifrån flere händer. Priset på potäter har redan kring 10.
warit 6:a 4:pr. kappen om hösten och 8:pr. kappen om vå
ren till utsäde.

6:o Af utsädes understöd för nästkommande år, förkla
Församlingarna sig icke wara i behof.

Denne Socken skall jemte öfrige Finlands innvånar
med ouphörlig tacksamhet ihogkomma Keijserliga
ska Hushållnings Sällskapets uplysta och werksam
åtgärd at göra denna plantering allmän. Afsigten de
är uti denna Socken mäst wunnen, då odlingen är
allmän, som nemndt är, dess wärde känd och ut
årligt tilltagande. Allmännare belöningar med
sädesfrö eller penningar, synas nu mera ick
härstädes synnerligen wercka för deras ändamå
om icke då Keijserliga Finska Hushållnings Säll
pet behagar hugna någon uptäckt odlare med n
got penninge understöd, som under ogenäste omstä
heter lifnärersig och sin talrika famille på en af honom fruckt
gjord ödetrakt genom betydlig odling af ifråga
rande wäxt. Folck känslan tycker den trefligen
belönad af sin flits ymniga frukter, sedan de
na odling är så allmänt känd, och anser med för
telse utdelade gåfvor till fattiga, som äro det af
maklighet och misswärdad hushållning. Hvad ja
aldra ödmjukast på Keijserliga Finska Hushållnings S
skapets befallning wågar föreslå såsom bidragande
öka driften hos Sockneboerne af Potatoes odlingen
at Prästerskapet anbefalltes någon gång upläsa
fallningen af den 26. februarii 1805. om invånarenas för
uti Finnland ifrån utlagor för Potäter och Kongs

görelsen af den 22. December 1801. om Potatoes planteringens
upmuntran och utvidgande i Storfurstendömet Finland,
eller om en förnyad allmän kungörelse blefve utfärdad,
som uti ännu skarpare ordalag och hotelser, än sist-
nemnde förfallning det gjör, bevekte till mera utvid-
gad odling af detta ypperliga födo ämne. Innehållet
af desse förfallningar är visserligen tillkännagifvit,
uti utkomna skrifter; men desse ligga förgätne, om
slumret icke njuter wäckelser.

Laihela d. 15. December
1814.

Niclas Laqus,
Curam Last. Gerens
i Laihela.

Tabell som utvisar antalet af odlare för hvarje Class o

qvantiten af potatoes utsådet.

	Kommunens antal Gård:	Torpen:	7 Kusp:	6 Kusp:	5 Kusp:	4 Kusp:	3 Kusp:	2½ Kusp:	2 Kusp:	1½ Kusp:	1 Kusp:	Rappet	Tunnor	Kappar	Tunnor	Kappar
Bäddeby; derstädes åro	93:		1:				1:	1:	1:		7:	7:	26:	27:	23:	
Ö:r V:r		42:													10:	
Fackula by; derstädes åro	14:										14:					
Ö:r V:r		8:														
Jutkaja by; derstädes åro	50:										13:		21:	6:	10:	
Ö:r V:r		36:														
Jurva Kapell; derstädes åro	36:					1:	2:					1:	8:	2:	16:	
Ö:r V:r		48:											1:		7:	
Kommarla by; derstädes åro	5:										5:					
Ö:r V:r		3:														
Käijälä by; derstädes åro	16:												7:	6:	2:	
Ö:r V:r		7:														
Kyttälä by; derstädes åro	7:												7:			
Ö:r V:r		3:														
Mjellylä by; derstädes åro	15:											1:	4:	7:	3:	
Ö:r V:r		3:														
Pärälä by; derstädes åro	16:						1:						6:	5:		
Ö:r V:r		6:														
Sarvijoki by; derstädes åro	12:												2:	5:	5:	
Ö:r V:r		10:														
Storby — derstädes åro	19:							1:	4:	2:	4:		1:	2:	5:	
Ö:r V:r		5:														
Svartila by; derstädes åro	9:													3:	6:	
Ö:r V:r		2:														
Torstila by; derstädes åro	16:								1:	3:	1:		3:		4:	
Ö:r V:r		4:														

Laikela d. 15. Dec. 1814.

Nådashrgds

Till Ödmjukaste Memorial!

Till ödmjukaste följe af Kejserl: Finska Hushållnings Sällskapets skrifvelse af den 28 September sistledne får jag, rörande Potatoes kulturen uti Lillkyrå Socken, uti de puncter Kejserl: Hushållnings Sällskapet åstkar, lämna all den upplysning mig varit möjelig, at förskaffa.

Uti denna Socken finnas, utom Kråsebohlen 228 hemman under särskilda rökar, 110 Torpare och 70 inhyseingar med flere som jordbruk idka. Alla dessa 408 till antalet, utså årligen Potater, ingen enda undantagen.

At noga classificera dem, är ej möjligt; Allmo-

gen mindre uplyst och altid misstänksam vid nog
undersökningar och efterfrågningar, rörande
jordbruk eller någon gren däraf, undviker gärn
at lämna riktiga uplysningar och upgifter, af en
lig och djupt inrotad farhåga, at därmed någon
te påökning åsyftas. Den ungefärliga Classificatio
blir, som följer:

1. Classen som så 3 Tunnor — af de största hemman —
2: Classen - dito - 2. dito — af bättre hemman —
3: Classen - dito - 1. d:o 16 kapr. af medel sort hemman —
4: Classen - dito - 1. d:o — af mindre hemman —
5. Classen - dito — 16 kap: af ännu mindre hemman och bättre Torpare —
6: Classen - dito — 8 kapr af minsta hemman och Torpare -
7. Classen - dito — 4. kapr. af Torpare och inhysningar -

5a — 4

Uti denna Classification äro ej Prästebohlen uptag
På kyrkoherde bohlet sås 5 a 6 och på kapellans boh
3 a 4 Tunnor

3tio Potatoes jorden beredes genom påkörning af spä
mylla och annan fetare svart mylla, som finnes vid g
darna och omkring Ladugårds husen; äfvensom den
vanlig spilning gödes, dikas och brukas med vanlig
men plöjes och harfvas oftare, at jorden blir lösar
och lukrare än vid annat åkerbruk. Samma land
nyttjas flera, 5 a 6 år, då ett annat väljes, som å
flera år å rad nyttjas, hvarefter det förra eller
någodt annat återtages. Utsåningen sker stra
efter korn sädet, eller ännu sednare, då jorden

väl torr och fri ifrån kal: vatten. Känsningen förrät:
tas genom ogräsets bårtryckande, men vanligast, genom
mulls påösande ifrån sidorna till dess qväfvande
kupningen är ock känd, men ej allmänt i agttagen.
Öfver vintern förvaras potaterna uti källare och
jordgropar, hvilka erfarenheten redan lärt, så
väl förse, at de af kölden ej skadas.

4to Kulturen har upkommit efter så kallade Sju åra kri:
get, då den ifrån Pommern hemkomande Militairen
aldraförst med sig fört och här utsådt Potatoes. Ifrån
denna tiden — öfver ett halft Seculum, har denna jord=
växt varit känd och kultiverad, Dock ej allmänt, u=
tan endast af några få och till ett ringa quantum af
några kappars utsäde. Dess mera allmänna antagan
te och vidgade kultur, kan räkna sin början, efter
Keyserll: Finska Hushållnings Sällskapets stiftelse
då denna, jämte flera nyttiga närings grenar, så
kraftigt blifvit uplifvade; Och har denna kultur, se=
dan dess stora nytta uti hushållningen nu mera är
allmänt känd och allmogen för danna jordfrugt fat=
tad sådan smak, at den äfven vid alla gästabud, nyttjas
som stufning till fisk och kött rätter, stigit till den
höjd, som lokaln och jordmonen i denna Socken, be=
stående af en mera hård lera, tillåter.

5to Vid potatoes planteringen har likväl ej någon
användt så utmärkt drift, at den framför andra
förtjenar belöning. En hvar har endast åsyftadt
eget behof. Utsäde har altid funnits innom Socken,

så at hvad för någon däruti kunnat brista, har ha
teligen af andras öfverskott blifvit hulpen. Och då p
toes äfven i kringliggande Soknar allmänt kultiv
så har landsmannen ej haft uträkning, at bringa ku
ren till egentelig försäljning. Priset af Utsädet,
därom fråga varit, har svarat hälften mot h
så at två kappar patater kostat en kappa råg.

6to Utsäde till nästa vår finnes tillräckeligt innom
ken, ehuru äringen i höstas var mindre än van
i ansende till några svåra frost nätter uti augu
månad, hvaraf dock säden som redan fullmogen
tog någon skada, men potatoes bladen och stjelk
blefvo så svåra brände, at växten afstannade
de flästa af dem bärgades sedan ovanligen sm
Någodt mindre qvantum utsäde torde ~~kunna~~ i
vår kunna aflåtas, hvartil priset likväl ej än
utsättas

Detta är hvad Jag till svar å Keyserlige Hus
nings Sällskapets förestälte frågor får ödmjuka
lämna, och torde Keyserl: Hushållnings Sällskap
högt uplyst finna: at denna Sokn /och näppelig
la denna Landsort/ ej är i behof af det underst
Hans Keyserl: Majst allernådigst förunnat, till
tatoes planteringens utvidgande och allmän
antagande.

Joh: Forsman

Zellkyrå d. 9de December 1814.

30. Dec. 1814. No 115. 76.

Storkyro.

Ödmjukt Memorial.

Till skyldigt svar å Kejserliga Finska Hushåll-
nings Sällskapets bref af d. 28 September sistledne
får jag om Potatöes kulturen för Storkyro Sockn öd-
mjukast aflämna följande underrättelser:

1o Denna odling idkas så allmänt vid begge Socknens
kyrkogäll, att ingalunda någon hemmans brukare
eller Torpare finnes, som ej af denna växt årligen

utsått något, åfven som denna växt är den första hvartill backstugu hjon använda den jord de på någon baske än vid sina kojor kunna få tillstånd att sysnodla.

2:o Vid en sistledne Söndag af annan anledning hållen sammankomst med samtliga Sockenens åldermän, sökte jag få af årliga utsädet ~~qvantiteten~~ utredd, men detta befanns omöjligt att så som begärt är klassificera minst mellan 7 och 8 hundrade femmanter. De hemmans brukare, som drifvit denna kultur högst, sades utså vid pass 10 Tunnor om året; men de skola ej vara många. Öfver hufvud trodde man att på hemans brukare kunde räknas 3 tunnor på röken, och då dertill läggas Torpare och Inhysesfolk hjon ansåg man vid provisionett öfverslag, hela Sockenens utsäde kunna gå till 2000 Tunnor årligen.

3:o Jorden brukas med den härstades vanligaste plog eller så kallad tråd stock af dem, som hafva så stor land att häften derpå kan vändas. De som mellan stenar odlat sig en mindre täppa, vända den med spade. De som dertill hafva tillfälle ombyta land; men många så år ifrån år på samma ställe, emedan denna växt ej trifves på låglänta re ställen, och man ej heller ~~och man ej heller~~ i synnerhet för tjufvägar gå långt ifrån bolstaden. Man sade och, dett jag äfven sjelf märkt, att då man har tjenlig högländt och lös jord lyckas det väl nog att årligen nyttja samma land. — Till denna odling ansågs åtgå hälften så mycket gödsel som för vägs behöfs. — Jorden ~~hålles~~ hålles ej allenast väl dikad, utan lägges åfven i fångar eller bänkar. Potäterne utplanteras vanligen mot slutet af Maji månad, ~~eller~~ eller strax efter kornsådden, hvarvid de större seminanterne med fördel nyttjat plog, de mindre hugga med gräfsta ett hål för fröet. — Flere gånger om sommaren anser man nödigt att räfsa landet, och åtminstone engång att kupa. — Några förvara sina potäter öfver vintern i vanliga källrar andra ~~hafva~~ inrätat sig så kallade groprar, men de flästa hafva hvad som till mat skall nyttjas under gälfvet i sina bonings stugor. många sade sig och utan skada hafft dem i kar inne i bonings rummen, blott att de då ej rengöras innan de skola nyttjas, utan täter man litet mull följa med. Hvad man för följande året ämnar till utsäde inlägges vanligast i tråd kärill, hvilka gräfvas ner i jorden och hvilket skall lyckas väl nog blott belägenheten af stället är sådant att de ej om våren skadas af våta.

4:o Denna växt infördes i Storkyro år 1762, då tvenne Soldater af det från ~~af det från~~ sjuåriga kriget hemkommande Österbottens Regementes, Jacob Rönblad, som 85 år gammal ännu lefver, och Peter Lehmann, hvilken längesedan är död, i sina ränsslar hemburo några frön af denna frukt, för hvilken de i Pommern fått synnerlig smak och hvilka lyckades, småningom utbreddes, och nu ätas med begärlighet i alla hushåll, minst en, oftast två gånger om dagen.

5:o I sådana omständigheter, då alla med erfarenhet känna nyttan och fördelen af denna odling och tyfla att den utbreda anser jag och ansågo Socknemännerne belöningar ej behöfvas, ej vara tjenliga. Hvad man synnerligt önskade, var att den gamle förut nämnde Soldaten Jacob Rönblad, såsom den der infört en för hushållningen så nyttig befunnen växt, måtte

på något sätt distingveras. Han bär sina gråahår med heder, fick som blesserad afsked vid hemkomsten från Pommern, har sedan genom idoghet födt sig sjelf och lider ännu, ehuru van för och orklös ej alldeles brist. Någon medaille att bäras på bröstet, kan han, som sällan kommer ur sängen, ej visa. Ett silfver stycke skulle förmodeligen smickra honom mera och snart lämna som åminnelse hos hans efterkommande, om han ej sjelf nödgas använda det till mat.

6º Hjelse med utsäde behöfves ej i år och dertill skulle ej smått förslå. Priset är vanligen en tredjedel mot rågen, om hösten något mindre, om våren mera. Nu betalas 6 ßr kappen. Storkyrå d. 21 December 18

N. Ahjmelaeus

Wörå

Till Kejserliga Finska Hushålls Sällskapet.

Enligt Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets anmodan uti skrifvelse af den 28 sistledne September, får jag, til besvarande af de där framstälde frågor, afgifva följande uplysningar:

1º Alla Hemmans ägare och Torpare med flere, som hafva jordbruk, idka Potatoes plantering i detta Pastorat, äfven Inhysingar och Backstugu hjon, som af hemmans ägare få tillstånd, at upgräfta åt sig på stenig mark i backarne ett litet utsättnings land.

2º Årliga Utsädet af denna jordfrukt, utgör öfver hela Pastoratet ungefärligen 850 Tunnor, som efter hvar och ens större eller mindre jordbruk, är så nära proportioneradt, at någon Klassificering i qvantiteten af utsädet, icke kan göras. — Hemmansägare utsätta omkring 5 Tunnor på mantalet, samt Torpare och andre, som hafva jord ungefärligen 16 kappar på hvarje matlag.

3º Jorden til denna plantering beredes, dels genom plöjning och harfning, dels med spadning. I anseende til beqvämligheten af växtens skjötsel, blir ett och samma land, hvilket blifvit nära bohlstäderne til detta behof uptagit, behörigen dikadt och för öfrigt väl brukadt, vanligtvis altid nyttjadt. — Planteringen sker i början af Juni månad, uti därtil upmåkade sängar, och värkställes på det sätt: at en person, antingen med gräfta, eller ett rundt träd, gör ett hål i jorden, då en annan genast nedsätter

de

de til utsäde ämnade potatoes däruti, hwarefter jorden sedermera jämnas med en hacka eller räfsa. At sätta efter plog, är ej allmänt kän nyttjas likwäl af några. Öfweralt ränsas potäterne, och kupas äfwen skillige. Öfwer wintern förwaras de i därtill inrättade jordkällare, o skadas där sällan af köld.

4º Straxt efter så kallade Pommerska kriget har Potatoes kultur upkommit i denne Sokn, och af de från Pommern hemkomne mil personer blifwit införd; sedermera har den efter hand, intil denna tid, tiltagit, i måhn hwaraf Allmogen mer och mer fattat smak för dem nu oumbärliga, växt.

5º Någon, som i synnerhet utmärkt sig i denna del framför andr nes icke, ehuru än den ene, än den andra, kunnat med utsäde biträda andra, och då har priset, i jämnförelse med Rågen, de sednare åren, m förhållit sig som 2 til 9.

6º Ehuru afkastningen i år warit mindre gifwande, äger likw och en sjelf tillgång på utsäde för nästa år, och är således underst af, för denna socken, icke nödigt.

Några Stånds Personer, som til högre grad odlat Potatoes teringen, hafwa de sistförflutne åren saknat afsättning, icke all de öfrige tiderne af året, utan och sånings tiden, hwilket tydeli visar det framsteg Wörå Sokn gjort i denna odling, för at u främmande biträde därmed kunna fortfara.

Wörå d: 1 December 1814.

Esajas Wegelius.
Prost och Kyrkoherde.

d. 3. Jan. 1815. Nº 124. 79.

Nykarleby

Allerödmjukaste Memorial.

I anledning af Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets högtvördade skrifwelse af den 28de sistledne September, får jag äran härmed korteligen besvara de deruti gjorda frågor, i den ordning de äro framställda.

1º Uti Nykarleby Pastorat är, så mycket jag vet, ingen enda hemmansägare eller jordbrukare, som icke idkar Potatoes plantering. Hvar och en som sjelf äger, eller kan få nytjorätt till någon jord, odlar denna växt.

2º Det minsta qvantum som hwarje hemmansägare årligen utsår, tror jag mig kunna bestämma till en half Tunna, och det högsta till Två a Tre Tunnor. Några Ståndspersoner å Landet, och Handlande i Staden, äro dock, hwilka årligen utsätta ifrån fem till Tio Tunnor. Den noggranna kännedom som skulle fordras att indela Odlarena i klasser, nödgas jag tillstå att jag ej kunnat inhämta.

3º Jorden för Potäterna, åt hwilka allmennast ett och samma Land ständigt nytjas, beredes genom behörig gödning och upplöjning, eller ock uppwändning med spade, om den ej genom plöjning kan fås nog lucker och lös. Sedan Landet derpå någon dag fått torka, uppmakas det i vanliga bänkar af circa 5. qvarters bredd. Planteringen sker derefter allmennast på det sätt, att en person med en spetsig gräfta upphugger, hål för potäterna, hwilka af en annan i dem nedkastas, och till hwilket sednare göromål barn kunna användas. På detta sätt utplanterar en fullväxt person och ett barn minst 1. Tunna på dagen. — Vanligast ränsas potäterna

från ogräs; dock brukas äfven att ur gångarna uppkasta
öfver bänkarna till ogräsets qväfvande, och för att sålunda
vika åtminstone en ränsning. Under våta somrar hålles
detta sednare sätt icke för henligt. — Vanliga tiden till u
tering är, någon gång sista dagarna i Maj, men oftast b
af Juni månad, eller då jorden hunnit blifva torr och
om ock dermed skulle utdraga närmare Midsommaren
Allmennast förvaras potäterna öfver vintern uti källare, som
hafva inrättade under golfven af sina boningsstugor. Några
dem ock nedlagda i så kallade jordgropar, som i torra sandb
dertill uppgräfvas, och hvarest de med halm och tillräcklig j
täckas. Så kan dock förfaras endast med det qvantum, s
bestämdt till följande årets utsäde, emedan det under h
tertiden ej kan åtkommas. — Understundom händer vis
att de lida af köld, på hvilket sätt som hälst förvarade; m
oftast bibehållas de dock oskadda.

4° Redan vid mitt tillträde af Nyfarleby Pastorat
var odlingen af potatoes här temmeligen allmen, och
sedermera beständigt mer och mer tilltagit. Öfvertygelse
nyttan af denna växt, äfvensom smaken för den sam
i denna församling så allment utbredd och stadgad, att,
min tanka, ingen särdeles uppmuntran här behöfves
väckande af hågen och ifvern för potäters plauteran
hvarken genom penninge belöningar eller gratis ut
utsäde.

5° Jag kan icke uppgifva någon som gjort sig förh
af särdeles distinction, ehuru visserligen flere finna
vid förefallande behof kunnat biträda sina grannar
utsädes potäter. — Då afkastningen något är varit
och stark köld den följande vintern gjort att potäter
flere bortfrusit, har det händt att de om våren kostat 8. R

per Tunna. —

6° Det är icke att förmoda att något understöd till utsäde för näst-
kommande år här tarfvas, ehuru detta års afkastning icke var
bland de ymnigare. Om någon skulle råka i behof deraf, kan
han inom församlingen få köpa det qvantum, som han behöfver
och åstundar; men föga torde här dock finnas så stora förråd,
att äfven andra Orter kunde deraf bispringas. — Sistledne
höst såldes här En Tunna potäter för 2 – 2½ a 2⅔ Rd:r Rgds:
nästkommande vår kosta de förmodeligen något mer: kanske
omkring 4. Rd:r.

Nyfarleby d. 29. December, 1814. Georg Mathesius.

Ilmola

Ödmjukast Memorial.

Genom Circulaire Bref af den 28:de sistl. Sept. har Keiserl. Finska Hushållning Sällskapet ansett nödigt, att ifrån särskildte Pastorater i Finland infordra åtskilliga upplysningar rörande Potatoes Culturen: i följe hvaraf jag nu, i afseende å Ilmola Socken, får ödmjukast meddela följande svar å de i nämnde Circulair framställde frågor, i den ordning de deruti förekomma.

1° Ilmola Pastorat, bestående af Moderkyrko Församlingen, samt Kuricka, Kauhajoki, Jalasjärvi och Peräseinäjoki Kapeller, samt Alaseinäjoki By af Nurmo Kapell, utgöres för det närvarande af 586 hemmans Rökar, hvarunder höra 797 Torpare och jordbrukande Sytningmän. Boställen och hemman, som af Ståndspersoner bebos och hvilkas antal utgör 21 stl. äro i denna beräkning icke upptagne, äfvensom icke heller

Ö 3

Kurki By, hvilken njuter prästerlig betjening i W
dois kapell af Ruovesi, ehuru densamma underlyd
Elmola Pastorat.

Desse 586 hemmans åboer samt 797 Torp
re cultivera samteligen Potatoes växten, med und
tag af 35 Nybyggare och circa 80 Torpare. —
25 af dessa Nybyggen höra till Jalasjärvi; och 10
Peräseinäjoki kapell, samt af Torparne, som ej u
Potatoes, 23 till Moderkyrkoförsamlingen, 20 till
ricka, 18 till Peräseinäjoki, och 15 à 20 till J
lasjärvi kapell. Äfven Inhyseshjon, som sjelf
icke äga någon jord att disponera, pläga v
ligen genom dagsverk förvärfva sig rättighet
att uti Bondens åker plantera några kap
par Potäter.

2do Med undantag af Ståndspersonerne
(som i denna berättelse ej komma i fråga) f
nas i Kuricka 1, Kauhajoki 1, Jalasjärvi
och vid Moderkyrkan 2 Bönder, som utsått
Tunnor årligen, samt en som utsått vanlig
=6 Tunnor.

Af dem som utsått 4 Tr. årligen, finn
vetterligen icke flere än 5 Bönder, nemlig uti
Kuricka Kapell.

De hemmans ägare, som utså årligen 3 Tun
kunna anses utgöra ungefärligen 10de delen a
hemmanen i hvarje Församling, utom i Pe
räseinäjoki kapell, och Alaseinäjoki By, d
ingen utsått mera än kring två Tunnor.

De återstående nio tionde delar af hem
manen utså ifrån 2 till ½ Tunna, så att sam
hemmanen i denna Class kunna per medium
anses utså mindst En Tunna Potatoes årligen

Hvad Torpares och Sytningmäns utsåde

träffar, så är väl sådant mera svårt att bestämma,
men med ungefärlig visshet kan uppgifvas, att
=50 st. utså årligen En Tunna, 70 st. 16 kappar, 70 st.
12. kappar 447 st. 8. kappar och 80 st. 4 kappar år-
ligen, oberäknadt sådane Inhyseshjon, hvilka uti ar-
renderad jord utså några kappar, då sådan lä-
genhet gifves.

Resultatet häraf blir, att hemmansägarnes
årliga Potatoes utsäde är — — — 699 Tr.
samt Torpares och Sytningmäns — — 233 Tr.
Summa 932: Tunnor

3o Sättet att bereda jorden för Potatoes utsädet är
lika öfver hela Socknen. Potatoeslandet, som är di-
kadt, vanligen i 7 famnars tegar, plöjes djupt och
harfvas flere resor på längden och tvären, tills
jorden anses tillräckelig lös och lucker. Ett och
samma land nyttjas härtill beständigt: och haf-
va de som gjort försök, att så Potäterne än
på ett, än på ett annat ställe, trott sig finna,
att det vore förmonligast, att härtill årligen
nyttja samma land. — Potäterne utplanteras
sedan kornsädden blifvit gjord, och jorden hunnit
blifva väl varm. Sedan grodden uppkommit
och ogräset infinner sig, ränsas de 6 qvarters
breda sängarne; någon tid derefter kupas de
emedlertid längre vuxna Potatoes Stånden,
på det sätt att myllan ifrån gångarne upp-
kastas och utbredes å Sängarne. En och an-
nan, som ägt större utsäde, har någon gång
verkställt odlingen med plog, men har derved
icke funnit sin uträkning, förmodligen af det
skäl, att landet icke blifvit så väl gödslodt och

brukadt, som de mindre och ärligen nyttjade jo
saloey landen. — Den inbergade grödan fo
varas dels i kållare, dels i enkom härtill u
kastade jordgropar med eller utan stock-va
gar: hvilka sednare genom hela vintern bleffo
ovidrörda, och derigenom förvara Potaterne
emot frost, än kållarar, hvilka vanligen ej
vara med nog beskedd byggda, och således inf
på kölden, att fördärfva hvad i deras värd
blifvit anförtrodt.

4to Potatoey växten har i Wasa Län först
vid kånd genom det ifrån Pommerska krige
höstten 1762 återkomne krigsfolket. Likväl sk
uti Umeå Socken, växten ej blifvit sedd, än m
re planterad förr än 1777 då en Regements
siskant vid namn Joachim David Lyckman, ge
Hyttk, till Socknen inflyttade, såsom antagen d
nest, och började i smått idka denna plant
ring, samt bad en och annan utdelte någr
Potatoey åt sig utsåde. Sedan derpå Ständspo
nerne vidtagit odlingen af sine innehafvande
ställen och hemman, och smaken för växten
ningom hunnit utbreda sig äfven bland al
gen, förflöto icke många år, innan omtån
sammare Bönder ägde små Potatoeyland
vid sine Gårdstomter. Likväl har odling
icke varit allmän i Socknen förr än på
talet, efter hvilken tid denssamma ärligen
med raska steg tilltagit. Ty ära Pota
öfver allt i denna Socken en så begärlig fö
att de så väl vid högtidliga tillfällen, som
det dagliga lifvet, på Landtmannens bord
utgöra en efterlängtad och högtvärderad Rä

5to De som särdeles utmärkt sig genom drifftig
Potatoey plantering, äro 1o vid Skolerkyrkoförsamlin
gen Bonden Anders Hedlikauppila, hvilken, på sitt ½
Mantals Hemman, årligen plägat utså 6 Tn:r, samt
för bästa pris, tio 4 eller högst 6 Skeppr Pl:r kappen
om Wårtiden, då priset oftast är en gång tio så
dyrt, plägat försälja utsäde tio fattigt folk; samt
Bondehustrun Anna Simonsdr Palvitie, och dess Svä
gerska, Bondedottren Anna Andersdr på samma Hem
hvilka bägge Qvinnor, sedan längre tid tillbaka,
med särdeles omtanka skaft sig Potatoey land,
åtminstone 5 Tn:r årligen, och utöfver husbehof
agt årligt öfverskott, som de förytterligt för van
ligt pris; och flitteligen Bonden Jacob Aladiahto;
2do i Karitha kapell Bonden Isak Konckari; 3o i
Jalasjärvi Härads Stämdeman Isak Kivistö, samt
fle:, Kauhajoki Bonde, Henrik Toivanka, hvilka
samtliggen i flere år utsått 5 Tunnor Potater och
agt råd, att med utsåde bispringa dem som deraf
varit i behof. Potatoey priset i jemförelse mot
Rågen, förhåller sig i denna Socken vanligt som 1 till 3

De af förenämnde personer, som enligt min
öfvertygelse gjort sig tramför andra förtjente till
distinction äro Bonden Anders Kauppila, Härads Stäm
deman Isak Kivistö, samt Anna Simonsdr och Anna
Andersdr på Talvitie hemman. Om Kivistö med
hvad särskildt nämnas, att han sjelf kunnig i
skrifva och räkna, derutinnan med framgång äfven un
dervisat sine egne och afskilliga slägtingars Barn
samt och såsom särdeles drifftig Jordbrukare derutin
med ett föredömligt exempel förgått små likar.

6to Understod tio utsåde för näst kommande
de år, anser jag icke vara af nöden.

Som, enligt hvad ofvanföre är nämndt, Pota
toey odlingen uti Umeå Socken nu anses så
allmän

allmän, att endast några i ödemarkerne bosatte
byggare och Torpare, i anseende till der ofta
träffande nattfroster, icke nyttja denna plan
ring, är min öfvertygelse, att inga uppmunt
gar, än mindre uppoffringar här vidare i
ta afseende tarfvas. Men hvad enligt mi
tanke vore af mycken nytta, är att anlägg
ningar af ordentelige förvaringrum för
täterne under wintermånaderne genom ty
liga præmier uppmuntrades, så att Wår
den Utsäde för den fattige med säkerhe
vore att påräkna. Må hända vore det
ändamålet ledande, om en belöning sta
gades, för den som behörigen kunde styr
att han i Maji och Junii månader, s
mindst 20 à 30 Tunnor Potäter för ett p
som ej finge öfverstiga en tredje del af
gens då gångbara värde. Om, denna
löning bestämdes till En Rdr. för hvarje sål
da försåld Tunna, skulle detta troligen ha
va den verkan, att flere af dem, som nu
nyttja betydligare Potatoes plantering, sk
uppbygga källrar eller välförsedde Po
toes gropar, samt äfven det prejeri
rebyggas, som nu och då äger rum
den tid Potatoes utsädet är mera sa
synt.

Ulmola den 13. December 1814

Ernst Frostörn

Till Kejsers Finska Hushållning Sällskapet i Åbo.

d. 18. Nov. 1814. N:o 15. 84

k. d. 1. Dec. Jlos. Utsk. d.

Odmiukaste Memorial

Kronoby

Til följe af Högtvördad skrifvelse ånden 28 September sistledne, får jag följande meddela.
Potatoes plantering har uti detta Gästorat varit öfvad öfver 30 år, och småningom så utvidgat sig, at ingen som jord äger försämmar denna så högst gagneliga öfning.
Ingen hemmans ägare gifves, som ej årligen utsätter 2. 3. 4. 5. tunnor, ja mongen der öfver, sedan nu mera denna frukt på varje handa sätt nyttias i hushållet så för menniskior som boskap til föda.
Jorden beredes på mongahanda sätt ånder täffan om det förmonligaste, som efter flere års odling så af egne som andras försök blifvit utrönt: så til jordens bruk, gödande, och sättet åt utsättande.
Vid större utplantering, nyttias allmänt.

plogen såsom behändigast; men vid mindre nyttias gräf
som i monga afseenden torde vara förmonligare.
Korn sånings tiden, som härstädes är slutet af Mag
månad utsättes allmänt Löteter: ehuru ändertid
längt sednare med lika förmon, allt efter väderlek
förhållande.
Kupning och flitig rensning ansees såsom högst
vändigt.
Til förvaring hafva väl flere giort sig ordentelig
kållare, en del nyttia sand gropar der sådan lägen
finnes. Men det allmännaste ibland allmogen
är inredde kållare under sina bonings stågå
som äro dels beqvämliga dels och sällrast enär
visligen inrättas, at förvara Löteterne, både tid
geliga behöfvet vintern öfver, som utsättning om vå
Flere äro väl som visat mera flit och omtanka at
gen utvidga denna plantering, som aldrig nog kan
vidgas, sedan Löteter nog allmänt användes b
til: brännevins bränning och brodbakning, och det
stor förmon; så at upmuntringar genom någon slag
belöning hå å någden synes nu mera vara öf
flödig.
Och ehuru sistledne sommars ovanliga torka
på flere ställen giorde afkastningen svagare
än vanligt är, kan dock ingen brist å Löte
befaras: vanliga priset har nu i höst efter
sked inbärgning varit 2 à 2½ Rd R: G:M Dan

enär någon köpare infunnit sig.
Med vördnad fremhärdar

Kejserliga Finska Hushåls Sällskapets

Ödmiukaste tienare
Henric Stylin Hansson
Lastat Præs

Pronsby den 7 November
1814.

har smak för denna växt, och nyttjar den äfven till bröd, och bränvins tillvärkning — Man an ser väl tre tunnor potäter göra lika nytta i hushållet som en tunna Råg; men på lång tid hafva de ej i den proportion blefvit betalte. Förledit år till exempel, då Rågen gällde 15 Rd. Rgs., fälldes potäterna för 4 Rd. kappen. Den svaga afkastning vi sistledne höst finga af potäter gör väl att för det närvarande intet kan säljas deraf ut-tom Pastoratet, men hvar och en har tik väl så mycket, att här ej blir brist på utsäde. Med vördnad framlefver

[illegible] d. 6. febr. 1815. No. 214. 86.

Högvälborne Herr Öfverste, Ledamot i Keiserliga Regerings Konseljen, Ordförande i Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapet och Riddare af Kongl. Svenska Nordstjerne Orden!

Pedersön

Sedan jag haft tillfälle att göra mig noga underrättad om Potatoes odlingen innom hvar och en af detta Pastorats särskilta Församlingar, får jag nu äran bessara Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapets vördade

najön!

ka Hushållnings
rigenom i djupa
llskap om Pota-
torat, och besvara
ande, enligt de upp-

dkas denna odling

i äro:
t : 104.
: 23.
4.
let 12.
kt.

a äro: 48.
de : 15.
da äro: 8.

39, äfvensom
(inga inhyses finnas

äro: 81
57.
8.
39.

bref af den 28 sistledne September, som den
October hit ankom. Odlingen af potatoes
innom hela Pastoratet så allmän, att hvar
en som äger någon jord, använder större
mindre del deraf till plantering af denna
liga växt. Hemmans innehafvarena planter
af ifrån 2 till 4 à 5 tunnor hvar, ja äfven
nas de som utsatt 7 à 8 tunnor. Att inde
dem i klasser efter quantiteten af utsäde
ej möjligt; ty den som ena året utsatt
tunnor kan ett annat utsätta 4 à 5. — Sed
den blifvit gödd göres den genom flera plöjn
och harfningar så lös som möjligt, och utpla
potäterna strax efter kornsåningen. Ofta
tjas väl samma land dertill, men ej alltid. O
det lägt, så dikas det; men höga kullar o
kar dikas ej, och emedan man tror sig h

har smak för denna växt, och nyttjar den äfven
till bröd, och bränvins tillvärkning. — Man an
ser väl tre tunnor potäter göra lika nytta i
hushållet som en tunna Råg; men på lång
tid hafva de ej i den proportion blefvit
betalte. Förledit år till exempel, då Rågen
gällde 15 Rd. Rgs., sålldes potäterna för
4 Rd. kappen. Den svaga afkastning vi sist-
ledne höst finga af potäter gör väl att för
det närvarande intet kan säljas deraf ut-
som Pastoratet, men hvar och en har tik
väl så mycket, att här ej blir brist på utsä-
de. Med vördnad framlefver

funnit att ny jord är tjenligast för denna plan-
tering, så blifva nyligen upptagna gräftland af-
last dertill nyttjade.

Några sätta ut potäterna med gräfta uti förut
tillredda sängar, men allmännast sker likväl plan-
teringen så, att man i det tillredda landet med
plogen uppkör fåror, uti hvilka potäterna kastas,
och som strax vid plogens förnyade framkörande
blifva med jord betäckte, hvarefter man i Esse Kapell
kjör med en vällt öfver det utsatta päron landet. När
potäterne kommit upp, upkastas gångar och den upp-
tagna jorden bredes öfver sängarna. Nödvändigheten
af potatoes-landens ränsning är så erkänd, att den
icke försummas. För att faciletera detta arbete är i
synnerhet i Esse Kapell öfligt, att då de första bladen
af potäterne sticka fram räfsa landet med en
sådan varsamhet, att växten ej blifver rubbad, men
ogräset lösgjordt ifrån jord[illegible] till förvilsning; höst

...najön:

...ka Hushållnings
...rigenom i djupa
...llskap om Pota-
...torat, och besvara
...ande, enligt de upp-

...kas denna odling

...i äro:
...t : 104.
: 23.
4.
...tet 12.

...t.

...a äro: 48.
...de : 15.
...da äro: 8.

39, äfven som
(inga inhyses finnas

äro: 81
57.
8.
39.

ket verkställes innan gångarne uppkast

En och annan af allmogen har kä
hvaruti de förvara potäterna öfver v
några flera hafva till vinnande af sam
ändamål på höjder innredda gropar, m
fleste bevara dem i gropar under sän
nings stufvor, hvarest de af kölld alldrig
skadade.

Sedan för något mera än 40 år sedan
na plantering varit känd innom Pastorater
afledne Herr Prosten Aspegrens åtgärd; o
den samma genom hans äfvensom afledne
Lagman Edmans, samt några andra Stånd
sonens exempel och föreställningar, samt bem
de, att om vårarne hafva utsäde till hands
hos allmogen sådant framsteg, att det ick
är att befara, det den skal gå ut. Allm

har smak för denna växt, och nyttjar den äfven
till bröd, och bränvins tillverkning — Man an
ser väl tre tunnor potäter göra lika nytta i
hushållet som en tunna Råg; men på lång
tid hafva de ej i den proportion blefvit
betalte. Förledit år till exempel, då Rågen
gällde 15 Rdr Rgs, sålldes potäterna för
4 Rdr kappen. Den svaga afkastning vi sist-
ledne höst finga af potäter gör väl att för
det närvarande intet kan säljas deraf ut-
tom Pastoratet, men hvar och en har tik
väl så mycket, att här ej blir brist på utsä-
de. Med vördnad framlefver

Högvälborne Herr Öfverstens och Riddarens

Ödmjukaste tjänare

Jacob J. Chydenius

Gödersörd den 24. December 1814.

...najärvi

...ka Hushållnings
...rigenom i djupa
...llskap om Pota-
...torat, och besvara
...ande, enligt de upp-

...kas denna odling

...i äro:
...t : 104.
: 23.
4.
...tet 12.

idka alla, som jord äga denna växt.

Uti Kortesjärvi Kapell:

Hemansbrukare och Nybyggare som odla äro: 48.
Ditto som sista sommar icke haft utsäde: 15.
Bakstugu hjön och Inhysingar som odla äro: 8.

Uti Windala Kapell

Alla hemansbrukare, till antalet 39, äfvensom
bägge Torparana idka denna växt. (Inga inhyses finnas
i gället).

Uti Alajärvi Kapell:

Hemansbrukare, hvilka odla potatoes äro: 81
Ditto som icke idka — 57.
Torpare och Inhysingar som odla — 8.
Ditto som icke odla — 39.

...najärvi

...ka Hushållnings
...rigenom i djupa
...llskap om Pota-
...torat, och besvara
...ande, enligt de upp-

...dkas denna odling

...i äro:

...t : 104.
: 23.
4.
...tet 12.

...några flera ...
ändamål på höjder innredda gropar, ...
fleste bevara dem i gropar under sän-
nings stafvor, hvarest de af kölld alldrig
skadade.

Sedan för något mera än 40 år sedan
na plantering varit känd innom Pastorate...
afledne Herr Prosten Aspegrens åtgärd; ...
den samma genom hans äfvensom afledne ...
Lagman Admans, samt några andra Stån...
soners exempel och föreställningar, samt bem...
de, att om våraren hafva utsätte till hano...
hos allmogen sådant framsteg, att det ick...
är att befara, det den skal gå ut i Allm...

idka alla, som jord äga denna växt.

Uti Kortesjärvi Kapell:

Hemansbrukare och Nybyggare som odla äro: 48.
Ditto som sista sommar icke haft utsäde: 15.
Bakstugu hjön och Inhysingar som odla äro: 8.

Uti Windala Kapell

Alla hemansbrukare, till antalet 39, äfvensom
bägge Torparena idka denna växt. (Inga inhyses finnas
i gället).

Uti Alajärvi Kapell:

Hemansbrukare, hvilka odla potatoes äro: 81
Ditto som icke idka ——— 57.
Torpare och Inhysingar som odla ——— 8.
Ditto som icke odla ——— 39.

nägra flera hafva [illegible]
ändamål på höjder innredda gropar, m
fleste bevara dem i gropar under sän
nings stafvor, hvarest de af kölld alldrig
skadade.

Sedan för något mera än 40 år sedan
na plantering varit känd innom Pastorate
afledne Herr Prosten Aspegrens åtgärd; o
den samma genom hans äfvensom afledne
Lagman Edmans, samt några andra Stånd
sonens exempel och föreställningar, samt bem
de, att om våraine hafva utsäde till hand
hos allmogen sådant framsteg, att det ick
är att befara, det den skal gå ute Allm

L. d. 6. Febr. 1814. N:o 215. 70.

Lappajärvi

Allerödmjukaste Berättelse.

I anledning af Högvällofl. Kejserl. Finska Hushållnings Sällskapets högtvördade Bref, får jag härigenom i djupaste ödmjukhet underrätta Högbemäldte Sällskap om Potatoes Kulturens tillstånd i Lappajärvi Pastorat, och besvara de frågor Sällskapet framställt till besvarande, enligt de uppgifter jag erhållit om Kulturens tillstånd.

1°) Uti Pastoratets samteliga sju kyrkogäll idkas denna odling på följande sätt:

Vid Lappajärvi Moderkyrko gäll äro:

Hemansbrukare, som odla denna växt	: 104.
Ditto som odla ganska litet eller intet	: 23.
Torpare, som odla denna växt	4.
Ditto, som idka den ganska litet och intet	12.

Uti Evijärvi Kapell:

idka alla, som jord äga denna växt.

Uti Kortesjärvi Kapell:

Hemansbrukare och Nybyggare som odla äro	: 48.
Ditto som sista sommar icke haft utsäde	: 15.
Bakstugu hjön och Inhysingar som odla äro	: 8.

Uti Windala Kapell

Alla hemansbrukare, till antalet 39, äfvensom bägge Torparana idka denna växt. (Inga inhyses finnas i gället).

Uti Alajärvi Kapell:

Hemansbrukare, hvilka odla potatoes äro	: 81
Ditto som icke idka	57.
Torpare och Inhysingar som odla	8.
Ditto som icke odla	39.

Uti Soini Kapell
äro 39 hemans rökar och 4 Torpare, hvilka alla idka p
teringen Uti Lehtimäki Kapell:

Hemmansbrukare och Nybyggare som odla potäter äro: 2
Ditto som sista sommar icke haft utsäde ——
Bakstugaboer och inhyses, som odlat samma växt äro

2° Hvad Qvantiteten af årliga utsädet beträffar, har belopp
deraf både summatim och Klassevis varit ungefärligen f
Vid Lappajärvi Moderkyrkogäll hafva hemansbrukare
sått circa 200 Tr och Torparena 4½ ditto; af hv
förstnämnde äro
uti 1sta Klassen 2ne som utså circa 12 a 13 Tr
uti 2dra ditto 11 som utså —— 4 Tr
uti 3die ditto 91 —— 1½ Ta
1 Torpare som utsår —— 3 do
3 do do —— ½ do

ifrån Evijärvi Kapell har ej bestämdare underrättelse
na omständighet meddeladts, än att de som mest drif
denna plantering, gå ända till 8, 10 a 12 tunnors

I Kortesjärvi Kapell skall beloppet af utsäde
denna:
uti 1sta Klassen äro 12 bönder som utså 8 Tr
uti 2dra ditto 20 do som utså 7 do
3die ditto 6 do och 5 inhysingar 3 do

Hemansbrukarena i Windala Kapell utså årligen circa
2ne Torpare —— 8 k

Af dessa jordbrukare äro:
Uti 1sta Klassen 10 som utså circa 5 Tr
— 2dra ditto 19 som utså —— 2 do
— 3die ditto 10 som utså —— 1 do
Hvardera Torparen 4 a 6 kr.

Hemansbrukare i Alajärvi Kapell utså 39 Tr 16 kr
Torpare och inhyses 1 Ta

Af dessa Jordbrukare äro:
uti 1sta Klassen: 1 som utsår 3 Tr
— 2 do 5 som utså 2 do
— 3 do 10 som utså 1 do
— 4 do 14 do ½ do
— 5 do 59 do under ½ do

Uti Soini Kapell äro 37 hemansbrukare som så 2 Tr
2ne Ditto som utså —— 1 do
3 Torpare som så —— 1 do

Uti Lehtimäki Kapell äro:
i 1sta Klassen 4 bönder som så 4 Tr
— 2dra ditto 16 ditto —— 1 do och 16 kr
— 3 ditto 4 ditto och 8 inhysingar som utså 8 kr

3° Jorden beredes för Potäterne med den bästa gödsel och flere gån-
gors plöjning tills marken blir väl torr och mör; äfven är det
brukligt att omvärla päronland, och stundom sås de i de bördi-
gaste råg eller korn stubb landen, hvilka också äro dikade.
Odlingen, som vanligen förrättas, efter korn sådan, i slutet af
Maj eller början af Juni månad verkställes allmännast medelst
plöjning, samt kupas och rensas efter behof och omständigheter.
Öfver vintern förvaras de i välförsedda gropar inrättade i å-
brinkar eller andra backar för att derigenom hindra vattnets tillopp
eller ock i källrar gjorda under bonings rummen, och skadas
sällan.

4° Denna kultur skall vara uppkommen här i Socknen för 20
a 30 år sedan, genom Handlandens i Jacobstad och framledne
Prosten Aspegrens omtanka att befrämja denna kultur, som
sedermera genom det understöd och den uppmuntran Finska Hus-
hållnings Sällskapet för 8 a 9 år tillbaka lemnat densamma

vunnit de framsteg, att denna växt nu nästan allmänt i
och med smak njutes.

5o Men få torde likväl med så utmärkt drift idkat den
att de gjort sig förtjente af Sällskapets belöning. Dock
jag nämna: att Vertanen, Kautiainen och Lassila hemma
er i Haapajärvi by, Simons Andersson Försti i Purna
by, Kyluses i Kauhajärvi by samt Johan Strang och J
Lillstrang i Windala hafva så utvidgat sin Potatoes
ling, att de i betydligare mån biträdt andra med utsäd
har priset då varit $\frac{1}{3}$ a $\frac{1}{4}$ emot rågens värde.

6o Behofvet af utsäde för innevarande år, är uppgifvet för
järvi kapell till 100 Tr, för Kortesjärvi till 15 Tr
Lehtimäki 10 Tr. Troligast är dock, att Alajärvi ke
boernes uppgifter äro falska både hvad utsädet och o
gens tillstånd beträdsar för att derigenom vinna något på de
behöfvandes bekostnad. Mycket mera tror jag, att få bo
finnas, som icke sjelfve äro försedde med utsäde, eller
kunna förse sig dermed af sina grannar genom varu
eller penningar. Men om ock Sällskapet täcktes bevi
något understöd åt de fattigaste Torpare och inhys
äger icke någon inom Sorknen att föryttra något betydligare quant
potäter.

Windala d. 12 Jan. 1815. Henr. Gabr Alceni
Cur. gerens i Lappa

d. 3 Jan. 1815. No 122. 92. 96.

Kelviå

Aller ödmjukaste Memorial

Till kejserliga Finska Hushålls Sällskapet
får underskrefven i anledning af erhållen högt
vördad skrifvelse af den 28 sistledne September
inberätta om Potatoes odlingens tillstånd i
Kelviå Pastorat.

1o Alla hemans innehafvare i Kelviå moderhy
ko district och Ullava kapellgäll odla i mer och
mindre mån denna nyttiga växt, äfvenså
upbruka Torpare, Handtverkare och inhysingar
någondel af den jord de hafva och kunna få till denna
lönande plantering.

2) Ungefärliga utsådet i Pastoratet utgör 633 tunnor och Odlarena kunna på efterföljande sätt fördelas sina Classer

Hemansbrukare	Odlares antal	Utså tunne talet	Summan af hvarje Class	Summa summarum
i Kelviä moderkyrko district	1.	10.	10.	
	3.	8.	24.	
	11.	6.	66.	
	26.	4.	104.	
	45.	3.	135.	
	50.	2.	100.	
	36.	1.	36.	
	8	½	4.	479.
Torpare derstädes	28.	1.	28.	
do	11	½	5½	
do	6.	¼.	1½	35.
Inhysingar	20.	¼.	5.	
do	16.	⅛.	2.	7.
Hemansbrukare i Ullava kapell	6.	6.	36.	
do	8	4.	32.	
do	18	2	36.	104.
Torpare i Ullava	14.	½	7.	7.
Inhysingar derstädes	4.	¼.	1.	1.
Summa	311.	—	633.	633.

3°) Påron landet tillredes sålunda att dett upköres våren så tidigt plogen kan begagnas, gödes och upköres samt väl harfvas just då planteringen i slutet af Maji eller och i början af Juni skall verkställas. Sätt

gen förrättas dels med gräfta, dels med plog, som allmännast är vidtaget, och hvarmed så tillgår, att med plogen upköres en rät fåre, hvari straxt utsådet till 2. qvarters distence emellan hvart och ett påron, kastas af barn och andra med påron korgar på vissa distencer placerade personer; åter upköres en annan fåre, som nu täcker den första fårans utsäde och öpnar en ny för utsådets dylika insättning. Sedan trenne fåror med frö påron blifvit försatte, köres den fjerde fåran något djupare samt lämnas ledig och tom samt utmärkes med stickor till blifvande gång. De som vid sättningen omsom nyttja gräfta och plog tro sig i lika ansadd jord ej finna någon synnerlig skillnad i afkastningen. Påron landet dikas, om belägenheten sådant fordrar, rånsas och mullen ifrån den utmärkte gången upkastas 1 à 2 gångor ofvan sängen samt rånsas än ytterligare, om så fordras. Potatoes landet ombytes af somlige hvart tredje år, andre nyttja ett och samma land och en del förstå att göra dett lika fruktbart genom årligt påkörande af spån gödsell, sand eller annan ny jordart. Potäterne insättas så mulliga de ifrån landet tagas i påron kållare, gräfna i backbrinkar eller och förvaras de i gropar under boningsstugor, och skadas sällan af kölden.

4°) Kulturen berättas upkommit härstädes på 1760 talet då Pommerinkerne hemkommo och förde med sig till landet denna nyttiga växt. Synnerhet berättas att en bonde ifrån Kaustby kapell af Gamla Karleby socken vidnamn Erik Räf utmärkt sig härstädes genom nitfull fördelning af sitt updragna tilla frö förråd. Påron planteringen har i sednare tider ansenligen tilltagit, emedan allmogen erfarit fördelen af denna växtens mångfalldiga användande i hushållet, och fattat allmän smak för denna frukt.

5°) Då Potatoes kulturen är så allmän i Socknen torde egna fördelen vara bästa driffjädern till kulturens vidmagthållande. Dock får upgif-

va att Bonden Mickel Syrdjärvi med n
märkt drift handhaft denna odling - jämte
nom finnas många som med utsäde kunna
träda andra, och då Rågen kostat 15 Rd. Rg
har utsädes Päron gäldt circa 5 Rd. RgMt.
6o) Ehuru afkastningen förledne höst ej var alldeles
vande, torde en och hvar likväl hafva tillräckli
utsädes förråd; dock skulle den fattigaste Classen
ende af 6 a 8 hushåll, dels torpare dels inhyses
mycket upmuntrade om de hugnades med under
till utsädes päron, som innom Socknen torde nä
vår fås för 3 Rd 16 sd. a 4 Rd. RgMt.
Kelviå den 20 December 1814.

Carl Fredric Alcenius
Sth. Mag. Kapellan og Curan
gerens i Kelviå.

d. 28. Dec. 1814. Nr 97. 94. 96.

Lochteå

Ödmjukaste Memorial:

Till hörsammaste efterlefnad af Kejserliga
Finska Hushållnings-Sällskapets Högt Vördade
Skrifvelse af den 28 sistl. September, får
undertecknad i djupaste ödmjukhet lämna
följande äskade punctuella upplysningar
om Potatoes Kulturen i detta Lochteå Pa-
storat.

1o Potatoes odlingen är allmän i denna Sockn.
Hvar och en, äfven den minsta åkerbruks id-
kare, besår en del af sin jord med denna
växt för det säkra understöd til lifsuppehälle

som kulturen deraf medförer. I hän
til Pastoratets församlingar idkas Potato
planteringen

vid Moderkyrkan	af 164	Hemansbr. och	20 Torp
— Ylikannus	„ 133		„ 15
— Toholampi	„ 93		„ 12
— Lestijärvi	„ 33		„ 6
— Himango	„ 35		„ 9
Summa	458		„ 62

2do Denna Sockens Potatoes odlare kunna
delas uti 6 Klasser. De af första Klass
utså om året 8 Tunnor och äro til antalet
16; de af andra Klassen utså 5 Tunnor
äro til antalet 35; de af tredje Klassen
3 Tunnor och äro til antalet 80; fjerde
sen utsår 2 Tunnor och är til antalet 15
femte Klassen utsår 1 Tunna och är til
talet 120; sjette Klassen utsår ifrån 16
4 Kappar och är til antalet 110, hvariblan
Torpare och inhysingar räcknas. Således är
planterarenas antal i denna Socken 520
utsädet omkring 1000 Tunnor årligen.

3o Hvad jordens beredande för Potäterne betr
far, så plöjes den om våren med vanlig plo
ganska djupt 3ne gångor och gödes med vä
brunnen gödsel. Samma land nyttjas väl
en del Hemmansbrukare alt jemt, men

erfarenheten har lärt, att variation dermed har sina
fördelar. Landet dikas väl, emedan syra är högst
skadlig för denna växt. Potatoes utplanteras an-
tingen med plog eller gräfta i slutet af Maji
månad, ränsas sedan vanligen tvänne gångor om
sommaren, men blott en, då mull påmåkas
bänkarne från gångarna til qväfning af första
ogräset, hvilken påmåkning passerar härstädes
för kupning, och berömmes för egenskapen att
påskynda växten och öka afkastningen. Potä-
terne förvaras öfver vintern dels i källare un-
der boningsrummen, dels uti för det behofvet
inredda jordkulor, och skadas sällan, om ej
någon gång i ovanligt kalla vintrar och då
förvarinsrummen äro mindre väl försedda.

4o Potatoes kulturen upkomm i detta Pastorat
på 1760 talet, då några ifrån Pommerska
kriget hemkommande Soldater medbragte den-
na växt. Odlingen deraf har sedan gjort
skyndsamma fransteg årligen, hvaraf kan
slutas, att allmogen har smak för denna
jordfrukt, hvilken ock för mången utgör
förnämsta födoämnet.

5o Emedan Potatoes planteringen redan hunnit blif-
va så inhemsk, att få nu mera minnas dess in-
förande och upkomst, samt så allmän, att alla som
åstunda den, äro i tilfälle att få utsäde, så kan

just ingen anmälas til distinction och belöni
Den större plantering, som någon har, motiveras
mer af nit för växtens befordran, utan af en vid
tare egen användning deraf. Potatoes utsäde har a
år mer och mindre funnits inom Sockn, och har hög
priset för en Tunna deraf varit 5 Rdr 16 ß R. G. S.
då priset för en Tunna Råg varit 14 a 15 Rdr R. G.

6° Ehuru afkastningen af Potäter sista sommar
mindre gifvande, så väl för den långvariga to
som för det att frostnätterne medtogo för tidig
stjelkarna, så hoppas man dock, att utsäde för
nästkommande år kan inom Socknen tilräckelig
erhållas, och att priset för en Tunna deraf ej
komma att öfverstiga 5 Rdr R. G. S.

Dessa äro nu de upplysningar underteck
kunnat och skolat vid handen gifva i anled
af de uppgifna frågopuncterne. Af hvad an
blifvit, skönjes, att Allmogen i denna Sockn g
betydliga framsteg uti Potatoes planteringen, o
den redbara vinst i lisnäringen och hushållning
som denna jordväxt redan tilskyndat invånare
den kraftigaste uppmuntran för dem, att ej
nast fortfara dermed, utan äfven att sjelfve t
de befordra dess vidare framsteg. Jag skall o
underlåta, att både med exempel och undervis
gå mina åhörare til handa, så snart några n
anvisningar af erfarnare Män uppgifvas ti
komnande så väl af Potatoes kulturen i all
het, som ock af handhafningen och användnin
deraf. Lochteå den 10 December 1814.

Anders Törnudd
Kyrkoherde i Lochteå

d. 30. Dec. 1814. N:o 113. 96.

Lappo

Ödmjukast Memorial

På Keiserliga Hushållnings Sällskapets
vördade skrifvelse af d. 28. sist. Sept.
angående Potates Kulturen i Lappå
Pastorat i Wasa Län får jag äran
at ödmjukast afgifva följande svar.

1° At alla hemmansägare och Torpare, samt
de af inhysses hjonen som för året kunna
mot frakt erhålla någon jordfläck, odla
potäter. Hemmansägarenas antal är

vid Lappå Moderkyrko församling 180.
Kauhava Kapell 156.
Alahärmä ⁊ 85.
Ylihärmä ⁊ 94.
Nurmo ⁊ 49. 564

Torparenas antal än
vid Moderkyrko församlingen 185.
Kauhava Kapell 139.
Alahärmä ⁊ 56.
Ylihärmä ⁊ 50.
Nurmo ⁊ 57. 487

Inbyggerskionens antal, som odla potater än
vid Moder Kyrkan 200.
Kauhava Kapell 150.
Alahärmä ⁊ 92.
Ylihärmä ⁊ 85.
Nurmo ⁊ 80. 607

2:o Af Hemmansägare plantera:
Fyra tunnor af 115.
Tre ⁊ af 282.
Två ⁊ af 120.
En ⁊ af 47.

Af Torpare utsäs potäter.
En och half tunna af 150.
En tunna af 200.
Tre fjerdedels tunna af 100.
En half tunna af 157.

Inbyggerskionens utsäde kan ej wist bestämmas
emedan det beror derpå, huru mycket utsäl
och huru stor jord slaget de tunna får för år

3:o Jorden för potätsens beredes, dikad och g
behörigen. Några bytta om land wart
3:dje andre hvart 5 år; undan tagande den f

wore klassen af odlare, som ej hafwa tillfälle
dertill. Potätsens nedsättas wanligen första
Rålen gått ur jorden wid slutet af Maj och i
början af Juni. De skyddas af de första och
renspas af alla. Ploggen nyttjas allmänast
af de större odlarena och dräfftan jämte spa-
dan af de fattigare wid plantskiftningen. Potätsen-
na förwaras uti Källaren uti jordgropar, der
de ofta blifwa skadade af winterkölden.

4:o Kulturens första kännedom räknas ifrån
den tiden då denne orten soldaten återkom
me ifrån Pommerska kriget i första hälften
af 1760 talet., men de större framsteg derpå
ma i senare tider gjorts enkännedom förskaffades
invånare med drifwande tacksamhet wara en
följd af de uppmuntringar de i detta afseende
af Kejserliga Hushålls Sällskapet erhållit.

5:o Ingen af denna Sokns invånare kan i denna väg
på utmärkte sig, at han kunde förtjena distinction
och belöning. Det undersöktes en och annan kun-
nat göra sin granne med utsäde hjelp att
en half eller hel tunna och med några
kappe åt de fattigare.

6:o I anseende til den skarcka torcka som i denna
orten rådde i förtaden sommar, war skadet
af skörden ganska ringa, hwaraf brist på
utsäde är en följd i nästa wår, om icke Kejser-
liga Hushålls Sällskapet disponera
med undersökt i denna del, mot contant betal-
ning för de förmögnare och gratis åt de
fattigare, hwilkas wore lämpeligare wid
Kulturens befordran än penningars belöning-
ar. Beloppet af utsädes behofwet för
detta pastorat är enligt Klimogens egen uppgift
för moderkyrkoförsamlingen 24 tusende tunnor

för Kauhava Kapell Etthundrade Sextio tunnor
och för Alahärmä Sextio tunnor, Summa 1220
Ylihärmä och Nurmå Kapell församlingar
hafva gifvit tilkänna at de äga det qvan-
tum potätes, som de sjelfve behöfva til
säde för nästa år, men hafva icke någon
til afsalu.

Lappå d. 22. Dec. 1814.

Gabr. Hagus.
Kyrkoherde i Lappå

d. 30. Dec. 1814. N:o 112. 98.

Kuortane

Allerödmjukaste Memorial.

Till vördsamt svar uppå Keiserlige Finska Hushållnings Sällskapets högtvördade skrifvelse af den 26 sistl. September, angående Potatoes Kulturen, får jag äran följande uppgifva.

1:o Uti Kuortane Pastorat odlas för det närvarande Potatoes säde af en och hvar Fordbrukare, så väl Hemmans Åboer, Torpare, och Inhysingar, hvilka någon åkerlapp äga, äfven som af en del Gårds Söner och Mågar, som af sina Föräldrar fått tillstånd, att till denna plantering något visst stycke land för egen räkning upptaga.

2:o I Töysä Kapell, der denna odling i senare åren, med särdeles drift och mästa förmon begynt idkas, utså vanligen Sex Hemmans Åboer i Kyrkobyn, hvardera sem å sex tunnor årligen.

Vidpass hö:tenuman i Jössa, Sex i Alavo och Syra i Suorta
så ifrån Tre två Syra tunnor, och vissår något derutöfver. Å
rige båtare stenuman i Sockner, omkraut 230 tid antalet, p
thes en och annan förpare, så årligen utsådet vanligen mellan
två tunnor. Af fattigare Nybyggare, circa 100 tunnan, som
förpare och Inhyssingar utsås under en tunna, ända till endast
ra Kuppar, allt derefter de tunna förskaffa sig utsäde.

3:o Som åkern öfver allt i denna Socken nyttjas i tvåskift
ena halfva gärdet årligen vapes Råg och Korn, och den andra
trädes, så inhagnas vanligen uti trädes gärdet swissa åkerstycken,
ämnas till Kornland, att trädes året bära Korn för Kampa
Dessa inhagnor hafva i senare åren begynt så utvidgas, att man
dem bereder sitt Potatoes land, hvarigenom således dermed
ett årligt ombyte. Å den till Potatoes säde ämnade, vederbö
dikade åker, upprifvores och vändes derföre ragstubben om h
med den här brukelige Gaffelplogen. Om våren, så snart
blifvit tillbörligen upptörkad, harfvas den och göres, hälst
gödsel från stall och får fattan, plöjes och ånyo harfvas
tre gånger, för att blifva väl finoch mylig. Sedan Korn
förrättadt, eller vanligen i slutet af Maji eller början af Juni
Potatoes planteringen i fören, som med vanliga gaffelplogen
ges raka och några gleafvar emellan; i två, väl och tre och fyra
utmed hvarom, intkastas Potatorne, nog tätt, och hvar tredje el
fora lämnas tom, uhur hvilken, sedan Potatorne uppskjutit, m
ånyo sidor uppkastas, och de strödda plantorne, i enlo ogräset bl
samt landet sålunda formeras i sängar, hvilka sedan inp
mären med handarbete, mer och mindre noggrant rensas
En och annan har och begynt vidtaga ett gleafvar utplanterin
så att Potatorne nedkastas endast hvar fjerde fora, hvarv
den fördel vinnes, att Kupmängen och rensningen, par gång
sommaren kan ske medelst fram och återkörning med plog
Potatoes radvisas mellan rumen. — De förnämste Po
Odlare i Jössa församling anse dock detta sätt, att med plo
mylla Potatorne för mindre förr delaktiggt, hvarföre d

sine på förberörde sätt gödslade och genom flere körningar djupt och fint
beredde Potatoes land i två alns breda sängar, med tre qvarters breda
gång, mellan hvarje säng, före sådningen tydligen utmärkte. Potatorne
läggas derefter i trenne rader ofvanpå den utmed rätte sängen, och
ifrån gången skoflas mull till en tums betäckning derofver. Denna
upphöjning förmgas sedan par gånger i Juni, af sommaren, så väl
till ogräsets förstörande, som Potatoes plantornas mykning och bevarande
för de här å orten mast alla vårar härjande nattfrosten.

Sedan dessa anförde i Socknen allmänaste Methoden att cultivera denna
växt, odlas den väl och ännu af åtskillige Jordbrukare å ett och samma
land årligen, inom derlig förskild inhägnad åkerlappa, särdeles af
Nybyggare, förpare, m. fl. och det med mer och mindre noggrannhet förut
i anseende till landets beredning, som Potatorues plantering och rensning
dessas allmänaste förvaringsrum öfver vintren äro härstädes nä
stan öfver allt inrättade gropar eller Kjellrar under boningshusen,
der de för köld och röta äre väl conserverade. En och annan har
dessa små Kjellrar gjorda af gräsrötter. Uti April månad upptages
sed förrådet utur dessa förvaringsrum, och uti lägga pörtkorgar,
läggas på stänger under stugugolfvet, att tid förvaringstiden ut
sin grodd.

4:o När och huru tuberen uppkommit i Pastoratet Kan icke med
fallerhet bestämmas. Redan för trettio år tillbaka skall denna vext
varit här å orten Rågd och ogen och annan såsom en rarité odlad
i smått, under namn af främmande. I Bonden Henrik Herrala i
Jössa Kapell var dock den förste i Socknen, som med några tunnors
utsäde, det han år 1802 bekommit ifrån Taichela Prestegård, i
betydligare mån begynt utvidga sin Potatoes odling. Genom
hans industri och esterdöme i denna gren, har en allmän hog
blifvit väckt öfver hela Socknen för denna näringsgren, och
bland dess grannar i Lappi sträcker sig i synnerhet ere beromlig kap
tan att Kulturen årligen utvidga och med omtanka och flit
inlägga sig om dess framgång. Enskildtgen hafva och härtils gemenskap
samt bidragit den förnämliga Hushållnings Sällskapets gynnerstjäder
fri kostnad och uppmuntrade åtgjärd, att förhöja ansedenade gen

ninge summor, åren 1807, 1808, 1810 och 1812, fröpotäter blifvit
köpte och till de fattigare Socknebor gratis utdelte. — Hel
Potäter utgöra nu en omtyckt nästan dagelig rätt hela året
på Allmogens bord. Några driftiga Bogvinnor hafva äfven
gynt att vid brödbakning göra någon tillblandning af Pot
och i Tögsä skall man ock af dem gjort tillmäskning till bra

5o. Till Kreiserlige Hushållnings Sällskapets uppmärksam
får jag i ödmjukhet anmäla förommämnde Bonde Henrik
ifrån Tögsä, hvilken icke allenast såsom den förste och dri
Odlare af Potatoes växten å denna ort, med sin uppmuntran
syn förnämligast bidragit till Kulturens utvidgande och
liga behandling inom hela detta Pastorat, utan ock i fle
med utsäde i ganska betydlig mån biträdt så väl egn
utsokneboer. Det utsäde som åren 1807, 1808 och 1812 f
af Kreiserlige Hushållnings Sällskapet till denna Socken an
de Medel blifvit upphandladt, har till det mästa varit af
Bondes fröförråd. Äfven kan af honom ock hans grann
i år erhållas circa 40 tunnor för Tyra Riksdaller Kr
per tunna, allenast tidig requisition eker. — Tre
Potäter har merendels desse senare åren varit i lika pr
med en kappa Råg.

6o. Några ytterligare tillskotter af Kreiserliga Finska Hu
nings Sällskapet till upphandlande af Potatoes utsäde för
Socken, torde man icke nu mera våga att påräkna. I afse
skaffa denna växt förtroende hos Allmogen är ock en sådan
muntran här onödig. Men som å en del frostöme trak
om Socknen så väl denna växt, som alla andra säden näs
år skadas af vår och höst-froster, hvilket äfven sist förl
sommar inträffade genom de härstädes mycket stränga
natter emellan den 20de och 22dra Augusti, så är å nämnd
ter oftast, äfven som i år, en stor brist på utsäde, som
fattige, i brist af penningar att köpa med, icke förmår af

hvarigenom Kulturens uppkomst försvåras, och mången afskräcks
att våga ett med denna växt ofta misslyckadt försök.

Vid utdelningen af de år 1812 genom Kreiserlige Hushållnings
Sällskapets omsorg då till skänks erhållne fröpotäter, skedde det
aftal, att i den händelse planteringen skulle lyckas, borde det erhåll-
ne Utsädet med någon växt in natura om hösten återbetalas, för
att blifva ett förråd till fattiges understöd äfven ett annat år
men som växten också nämnde år i betydlig mån af kölden skada-
des, kunde intet påstående om utsädets återlefverering göras,
hälst som förvaringsrum för Potäterne icke heller utan någon
kostnad och omak hade kunnat anskaffas. — Denna sist nämn-
da olägenhet torde likväl derigenom tjenligast kunna för framtiden
afhjelpas, om uppbyggandet af ett sådant Socknе och fattig Maga-
zin, som finnes projecteradt och af de fleste Socknebor beviljadt
uti det den 28 November sistförledit år härom hållne och till Hög
Ort afgångne Socknestämmo Protocoll, blefve i Nåder fastställdt,
och en hvälfd Gräftens källare under samma Magazin, till förva-
rings rum för Potatoes, inrättadt, hvärtill lätt tillgång påsten
finnes å stället, men till hvilket företag en korrtsynt Allmoge
af skilda tankesätt, utan Öfverhetlig åtgjärd, svårligen låter
sig ledas.

Det verksammaste uppmuntrings Medel så väl till Potatoes
Kulturens uppkomst härstädes, som ock till underhjelpande af den-
na Allmoges sträfvande utur sin djupa vanmagt, genom gagnan-
de företag i odlingsvägen, anser jag vara, om först det öfver
40 år påkostade och ändteligen år 1811 af Ägodelnings Rätt
afdömde, men redan om sommaren samma år genom underdåni-
ga besvär Hans Kreiserlige Majestäts nådiga om pröfning
underställdte Storskifts mål, slutteligen blefve afgjordt,
och derigenom säkert utrymme för folkets arbets flit dem
vederbörligen anvist, samt ägande rätten till deras tillhörande
jord bibehållen uti tillbörlig säkerhet och helgd, och sedan,
om en hop hinder, som här fjettra Allmogens odlings förmå-
ga och arbets drift, genom Höga Öfverhetens visa och nå-

diga bidragande, blefve undanröjde, hvarom jag uti ö[illegible]
kaste Memorial till Högloflige Procurators Embetet af
29 November 1812, aflämnadt till vice Procuratorn och
Riddaren Högädle Herr J. F. Stichæus, under Dess Em-
resa genom Socknen samma år, vågade af gifva några ödm-
ka anmärkningar; af hvilket Memorial jag ansett tjen-
ett allerödmjukast här vidfoga ett utdrag.
Knortane den 14 December 1814.

C. F. Renbälk
Pastor i Knortane.

Utdrag af det allerödmjukaste Memorial angående
Landtkulturens och Allmänna Hushållningens till-
stånd i Knortane Pastorat, som till Det Högloff
Kiserlige Procurators Embetet blifvit af-
lämnadt den 23 November 1812.

— Denna Socken, bestående af tre Kyrko Län, nämligen Moder-
kyrkan med Alavo och Jögsä Kepeller, har alltid varit, och står
ännu i odlingsvägen ansenligen efter de fliste andre orter i
Länet. Omgifven och genomskuren af vidlyftiga och med Käll-
språng uppfyllde Myror, samt sumpige Mossor och Kärr, hvilka
med sin beständiga Kyla mäst årligen förordsaka stränga
natt froster, samt i mer och mindre mån alla somvarskada
sädesväxten å de vid Träsk och Åar belägne Hemmans åk-
rar, har åkerbruket härstädes icke kunnat med för-
mon drifvas, och sädes brist således alla tider besvärat
Inbyggarene. I anseende härtill, och så vida på tjenlig
Sörvedsskog inom Socknens område varit ömnig tillgång,
har Gjärnbruket härtills utgjort Allmogens för nämsta
Näringsfång, det de med fiske uti insjöarne sökt under-
hjelpa. Gjärnhandelen, som dock för varans transport
terande med vinter föror från så långt afstånd till Städerne,
alltid är föga lönande, har likväl till desse senare åren
nägerlunda kunnat fylla Allmogens nödvändigaste
behof, ehuru en stor del Gjärnbönder hos köpman ofta
fördjupat sig i så stor skuld, att de genom dess indrifning
slutligen blifvit alldeles ruinerade. Men sedan Gjärn-
skogen, som å oskiftad mark blifvit för oskonsamt
tillgripen, nu mera är nästan alldeles utödd, ängarne
genom vanhäft förlorat sin bördighet att underhålla

nödige dragare, samt arbetslönerne och näringsm
i senare tider stegrat i högre het, så har tjärubränner
å de flesta trakter i Sverige måst afstadna, hvar
Sockets hog nu blifvit mera värd än Kyrkolands b
samt träsk och Mossors uttappande. Så gjordes för
ora år tillbaka af Stommens ägarne kring Kaarla
träsk, genom Skattehemmans Innehafvare och Kro
skrifvaren Herr Schan Varicks bedrifvande, en
ödelig början till dagen af upparbetningen för
gråmligare bäfvarks erhållande härstädes i Nyba
stad, och vattnets fallande uti Stockholms store in
hvarigenom, utom mötande af der belägliga Skär
förmigliggande ängar lida genom strandväg, som årl
undergräfver och förstör en stor del af strändern
öfven en tillökning af äng till flere hundrade la
lar, förmodas medelst tillandning uppkomma,
det att tillfälle derigenom bestördes, att medels
ning skaffa afslopp för vattnet ifrån ängarne
ängar och vattusjuk Kärrmark, som nu för vatt
höst i träsket, icke är möjligt. Flere dylika mindre for
åro förfamna orsaks skull å åtskilliga andra trakter öd
förfarde, dels tillmanade, men så väl i anseende till de mil
ne krigs svårigheterne och fattigdomen, som ock för all
gues osäkerhet, och deraf härrörande tvekligheter o
losheter, hafva dessa nyttiga arbeten nu helt och hållet
stadnat, och torde icke, utan igenom höga öfverhet
nådiga uppmuntringar och kundens verksamma
rörande, stunna till ovisslig verkställighet bringas
Datum ut supra –

C. J. Reuterdahl

Skenäs

Allerödmjukaste Memorial!

Till underdån- ödmjukast besvarande af Höglofliga Hushållnings Sällskapets skrifvelse under den 22. sidstl. dene September, rörande Potatoes odlingens framgång och nu varande beskaffenhet, får jag om Skenäs Socken i lika ödmjukhet afgifva följande underrättelse:

1mo I Hela Pastoratet finnas omkring 250. större och mindre gamla och nya hemman och 120. jordbrukande Torpare och Inhyssingar; hvaraf ungefär två delar höra til Moderkyrkohan och en tredjedel til Muldia Kyrkogård, och i dessa Potatoes odlingen något när lika i bägge församlingarne, af omkring 160. gamla hemman och 160. Nybyggare, Torpare och Inhyssingar.

2do Sidstledit år utsåddes ungefärligen

Af Sjstoralets Ståndspersoner ---------- 10. ♯
Af tvänne Kanda bönder 1. Tunn: hvardera ---- 2.
Af Sem à 6. andre hemmans brukare ½. dr ---- 6.
Af omkring 45. hemman 8. til 10. Kappar ---- 13.½
Dito 100de hemman 4. à 6. Kappar ---------- 16.
Dr 60. Nybyggare och 100. Torpare och Inhysingar
1. 2. a 3. Kpr hvardera ---------- 10.⅔
58.⅙

3:o Mindre jordstycken beredas som vanliga Kalland, dikas
skötes väl och äro fördelest lönande. Potatoerna plantera
slutet af Maji och första dagarna i Junii, kupas och
Större plantermgar förrättas med här brukelig gaffelplog
(: Sahra :), då endast hvar fjerde får lämnas tom; hvilk
när potatoes-plantan upstuchit, upharkas til dess betä
de och tjenar til dike. Potatoerna förvaras i smått
dels under skalfvet af allmogens boningsrum, där de lä
ofta gro för mycket; större mängd, i vanliga rotgrop
äfven i jordhogar, efter Heijserliga Hushållnings Sällsk
egen anvisning; men detta fordrar största noggranlagenhet i
de til jordman där sjelfva potatoerne vuxit, den bered
gropens läge och djupleck, vinterns beskaffenhet, och t
til deras återuptagande m: m:, som endast torde vinn
nom längre erfarenhet, och härtils mera än en gång miss
hats.

4:o Potatoes kulturen härstädes synes varit föga känd för
1804, då 17. tunnor, til större delen genom Heijserliga
hållnings Sällskapets prisvärda omsorg, blifvit utplanterad
Ännu 1807. var den icke förbättrad, och blef, oagtadt sj
gare utdelningar, under påföljande krig, än mera försämrad
genom 1809. års tidiga nattfrosser nästan förstörd. Sedern
har denna plantering, likväl åter repat sig, och varit i år

tilfagande, samt mer och mer tilvunnit sig allmogens förtroende.

5:o För fördelen omtanka, i jemförelse med sina likar af allmogen, hafva, enligt underskrefvens kännedom, i synnerhet utmärkt sig Bonden Johan Johansson Kuttula ifrån Moderkyrkan och Michaël Nilsson Lahomäki från Mulola; hvilka hvardera med framgång i flera år utsatt en tunna och äfven med utsäde kunnat bistå sina grannar utan egentelig betalning, ehuru den förre mycket lidit under sistlidna krig, och priset här vanligen räknas til en kappa Råg för två kappar utsädes potatoes, som ändock sällan erhållas innom Socknen.

6:o I anseende til sistledne Sommars ovanliga torcka och alt för frodiga Vegetation, uppgå säkert mycken brist på nästa vårs-utsäde, och skulle åtminstone fyra tunnor vara af nöden för de mest behöfvande; hvilket förråd dock icke erhålles under 12:r a 15. Rubel Banco disponibler för tunnan och föga innom Socknen kan anskaffas. Likväl får jag allerödmjukast erindra, at 14. Rdr 45. k. rst:r äro behållne af sistledet års försköt, och at jag för denna Summa, utan afseende på högre pris, skall hålla tre tunnor potatoes tilhanda, til utsäde, åtminstone för någon del af dem, som ingen utväg hafva at sjelfve anskaffa sig sådant.

Utsädes utdelningen gratis är kanske icke den verksammaste uppmuntran; någon belöning för den, som efter sitt utsäde bevisligen skaffar den största afkastning, kunde troligen blifva ett kraftigare medel, at väcka en lyckelig täflan, hos en i allmänhet sattig och i synnerhet penningelös Allmoge.

Keuru den 30de December 1814.

Erland Rosenbeck
Pastor i Keuru

d. 30. Dec. 1814. No. 118.

Pot. Utsk. d. 20. Dec. & 29. April 1816. Sällsk. d

Kreedrna Ödmunkaste Memorial. —

Saarijärvi

Uti hagtwördad skrifwelse, af den 28 nästförwekne Sept-
ber, har Hagkoflige, Keiserlige Hushållnings Sällskapet, begiärt af mig, till förkitelig underrättelse
om Potatoes planteringen, i denna Saarijärvi Socken
den ringa möda, som härwidkan wara förenad, af
skyr, och undandrager ing mig wist icke, utan anser
för min största tillfredsställelse, om ing wid beskrifwandet af de frugor, som mig i ofwan wäl be-
mälte skrifwelse blifwit föreställte, kunde swara
emot Hagkofl: Sällskapets anskan. —

Frugo-punkterne iuro Sex. Swaren på dessa frugo-
skall ing afkunna i samma ordning, som de i mer
wäl bemälte skrifwelse finnas wara införde. Ing
skall grunda dessa mine swar, dels på egen kännedom
af saken, dels och på andras upgifter. —

1o Uti denna Socken, som består af 3:e Kyrko-Församlingar, finnas 418 hemmans räkar, eller delar, 123
torpare; 97: Inhysningar, och 12 handtwerkare,
hwilka tillsammans räknade gjöra 650 mattlan
Hälften af dessa, nämligen 325, hafwa idkadt Potatoes

In tice Jenna Ordning. —

2:o Vårligen Potatoes utsättandet sker Gammalmodigt sättandes uti mindre o
re, Gemen Gödsmitse emellan Och stämt. Så som nu stadt
och Gödsel 4 tummar, Gemen utgjordt den minsta Jalon mel
ordinarie, men så som nu stadt minder, tice och med 2
3 Loppor, den största. — Det Jalon neem Jesa, a stö
quantiteten uppsättandet, i respective klasser, och upgifvas
tient uti Ordinarie i Lemma klass, men sedan nog Gemen
ymnig icke gjörligit, emedan ingå icke mycket i tice fäcken,
consulera, och att förnya sig och Gemen Gubom. Vid Gem
delat skinnda Hyllo för Gör, tordo ling Gammalsta ny
mera detaillerad medgivandet Gesa, och sedan med Gemen
uti, och sedan med Gemen Gyglosliga Omständers upfö
dom. —

3:o Sedan tice Potatoes planterings, bevandt på olika sätt, efter des
och bestuffanget. Så som si Gemen annan med Lan-jord, b
ing, och gjödsel med Gin-Gödsel gemenad, medelmåtta Gem
och mo-mull-plöjas, Gemen och sedan den, så att
den fardig att bearbetas vidare. Så äfven som Gemen
mull-jord tice denna cultur, gjödsel den, med Gem
annan bestämd spetsning. Så som si Gatt mera att Gem
4 a 4 Loppor, Gemen si Gatt 2:a Gånger tice om byg
dessa Gemen mera på Lemnade att och sammans Lemd, til
Kärl Gemen med Gemen, och med Gemen uti den Potäter
med punkt ½ aker Gemen Gemen i quadrat. mera
pinjen och medelsiktiga Potatoes plantan Gemen bes
blifvet Lemnade: men så Gaglomdta icke på. — Pota
ne Gemen blifvet uti plantade, i Jenemt med Mo
och början med Gemi Mångfaldan, på Gvelken tid
på denna ort tjäna med jorden gemenligen bäst
och jorden början blifvas torr. Så som Gemen dat
Gem uti Gadt, Gemen med tillgång och plog vard Gem
plantering, så medan: att så nära ½ upstår på
mellantal Potatoes, åt mera Gemen Gemen, a
med den 4:e Gemen åtton åt Gem. Så 3:e bestämd
på annan Gemen blifvet jämnade med Kruttan

med Gem — den 4:e Gammalmodigt. Sättas planteringen Gatt, Gem blif
vet Gucces för det bättre och bäste. — Vanligen i Gem
mycket Gängbar, som icke Gemen Gubom Lämpade, Gemen pla
tornet Potäter i jordja Gundar, sedan de Gemen gödsel, hop
plöjt den, och gjordt den Gemenlagt bäst och Gladtan, Gem
Gemen den bevändt, att denna ordning, Gatt bättre trygg
med, — att potäterne mycket stora samt nätvändigt sig upp
det vardera, om si mycket möjligt — Gemen Gemen
mycket planterat Potäter, på sterila mån-vanan, så
dennes, att de med jämn spets, upbygdt med en fyrkantig, jord
formen, sätta en Potat i Gemen Gem med quadraten, och tvär
den sedan, med den upbygdt tvärsöver, varvid med gjord si
den med. Sättas plantering att skogs Gemen Gedemt
Gifven mångfaldan, den Potäter vanligt sådde, Gem Gem
mycket bäst bortbemärkt, så emedan det börjar tryga
öfverhanden. Vid denna Gemen Potäterne bäst
Lupiner, så emedan att mellan uti det 4:e tomma dikt
det ny Gemen, på de ½ med potäter besådda, och det
på tiodet, att Potatoes planterna, sedan halt och
gemet blifvet öfvervädta. Sättas Lupiner att Gem
och Gjödsel. — Öfver vintern Gem mycket förvara
Potäterne i jordgropar och Lador: att så Gem mo
mogen gjordt den mera jämn Frysa-fara. Ofta
det vintertiden varit mycket Lador, Gemen Potäterne
dessa tagit skador. —

Så äfven för 20 år sedan, tice bruka, flyttade jag från Kyrkbe
till detta Pastorat, Gvars vigen och mellanmogen Jorden mycket
pryd: den var så för den mästa del. Endast några
så Gem bonden Gränd personer, planterade den så
den gödsla. Vid min Gitflyttning ifrån Gammalmodigt
det, Gvars jag med mig 2:ne tum:r med denna vigt: den mest
jordja jag med det bästa tvenne år denna Gränd, och den
verdna, nästlade jag gratis åt mina Lappar och grannar
Sättas med en liten början tice denna Ordning, blandad med
mogen Gödsel: men jämn på vanligt början, med den
ny Cultur, om jag vandrade, sedan år 1806, så
Gödsel den sedan med mellanmogen Gödsel 20 tum

hvilken gjennemt blefvo fordelte imellem 243 seminanter. Och vor
denne Odling nu i sitt högsten flor, om hvilken krigs mengten, ung
kriget, uren 1808 och 1809, den sammen icke upmuntet och förstör
Allmogen hans sådor sinnet för denne frukt, mt de som mind
hafvo derom, nyttjande, till sin Egelgedagsmat, och vid sine
gästen-bud. —

5:o Kommenderande till brist på utsäde, och behof mt sjelf fortsätta
hans ingen så kunnat utvidgen Potatoes odlingen, mt Gen
kunnat med utsäde viträdes andra. Någon enden so
hafft större odling, hans kanskie gifvit mt sin grannen
en eller pear kappor; hvarföre ing och nu icke kan
nämnen någon, om icke en Bonde ifrån Kiningi byn, af
Karstula Empell, Elias Möttönen, som igenom utmärk
drift i denne väg giordt sig förtjent, af distinction och
någon belöning. — Då väg kappen, hans å orten gäldt
16 a 20 skillingar, hans Potatoes kappen blefvet betalt med 12
6:o Uti förste punkten af denne min berättelse, hans ing gifvit
vid handen, mt hans i Socknen, nämnd finnes 325 seminan
ter, som icke hafvo Potäter mt utså. Om endast 2:
por, mt hvar achen af dessa kunde beviljas, så fordrades
härtill omkring 20: tunnor. Ginom denne socken, är ing
möjelighet, mt få upköpen en kappen; tu utom det mt
äringen af denne vext i denne sommar, i anseende till
starck och beständig torcken, var ganska ringa, så vil
ingen gjerna bortsälja, det Gen sjelf behöfver. —
Denne närings gren, är å denne ort, där frost och rost,
nästan allen år, skadar allen sädes arter, och förordsaka
miss vext och hungersnöd, så nödvändig för allen, mt
bor recommendera sig sjelf, och mt allmogen utan nu
gren belöningar, eller andra upmuntringar, än sitt
eget behof, borde med alle nit och drift, vinläggen sig
om odlingen af denne vext. Härtill hans ingenomen
mine åhörare icke en — utan många gånger. Och
hafvo många villigt utlydt anmeningen. Och vor
min ödmiken önskan, mt någon af dessa, till upmun
tran för andra, blefve för sin kyldnad, i hog kommo
med något hedersteckn. —

Saarijärvi den (?)

d. 28. Dec. 1814. No 94. 106.

Wiitasaari

Ödmjukasse Memorial.

I anledning af Kejserl. Finska Hushållnings Sällskapets
högtvördade bref af den 28. sistförwekne September får jag
hedern i all ödmjukhet aflämna svar uppå de punkter, som
högtbemälte Sällskap önskar få uplysta angående Potatoes
kulturen i detta Wiitasaari Pastorat:

1:o Uti Wiitasaari Moderkyrko församling finnas Etthundra
de sextiofyra (164.) hemmans brukare, hvilka alla på tio när
idka potatoes odlingen. Torpare äro Etthundrade sextiofem
(165.) och göra det samma, utom tjugustycken odugliga lättingar.
Pichtipudas kapell invrymmer Etthundrade en (101.) hemmans bru:
kare, de där mäst mangrant odla potatoes växten, och af
Torpare som äro femtio till antalet, känner jag blott sjn,
som försummat växtens odling.
Kivijärvi kapell utgöres af sjuttiofyra (74.) hemmans åboer
och trettiosjn Torpare, de där äfven kultivera Potatoes. In:
hyoningar finnas uti alla tre församlingar, men äga in:
gen jord, och kunna derföre icke idka Potatoes växten på
annat sätt, än om de få någon åker Lapp emot dagsverken.

2:o Potatoes odlarene indelar jag uti fem Classer. Första Clas:
sens, som utså ¾ Tunna, Andra ½ do, Tredje 1. hel do, Fjerde 2 a 3 Tr,
Femte 6. a 7. Tr och derutöfver. Ungefärligen 220. höra till för:
sta Classen, 200 till andra, 100 till tredje, 28 till fjerde, och
6. till femte.

3:o De som kultivera Potäter i smått upskåta derlin krydd:

gärd Jångar, och utsätta dem tre rader i bredd, samt
och resa dem, men de i stort göra det med tillhjelp af plo
Jalunda, att kunna sära vesås, och den tredje lämnas oså
ifrån hvilken mullen upkastas Jasmart skaffen visa sig ofre
jord, och ogräset begynner taga öfverhand. Andra gången m
ogräset åter framkommer pöstro mylla med Jakspolning
då ingen rådgörning stort mera behöfves. All den stänp
ning, som i gården kan finnas föres gemenligen på potatoe
det, som af en del ombytes samt årligen och det med förde
men af andra bibehåller beständigt sin minder bädd. Som
i början af Junii månad förrättas vanligen Jården, och sp
gas i Oktober, då en del förvara dem uti djupa jordgropar
del Jand blandas med potåterne, och täckas som vanliga
rofgropar, men andra inbära dem uti klinkällaren, som är
nog vänliga i socknen. Sistledne vinter i synnerhet omkring
dagsljden bortfröso för många hela gropar, men ändock tok
allmänt, att bist på utsäde upptrades.

4:o Omkring åren 1783. eller 1784. kasva potåterne först blifv
bekanta i Wiitasaari, och är det framledne Cantzeli Kåt
Porthan, hvars ädelliga namn hör ofs förvaras uti ett va
nadsfullt minne, som först skall skaffat denna välsignel
växt sin födelseort, ifrån hvilken sid den vard årligen
tiudagande. Det yngre folk och barn åta råtten med
re smak, än de äldre och åldersstegna, som föredraga rofv

5:o Af den, som med mera drift odla potåter, och komma
räknas sin 5te Claesens odlare, äro mine älskade Br

bröder herrar vice Pastorerne och kapellanerne Claes Thelgren
vid Moderkyrkan och Joh: Fred: Rekoni i Kivijärvi. Enkefru
Engenieurskan Danielsson på sitt Skattehemman Bengtilä i
Hapaniemi by. Fråls bonden Jacob Severi i Säckarämäki krono
Bonden Matts Siala i Salamajärvi samt undertecknad.
Dessa hafva utom flere andra vid uppsåt brist på utsäde
kunnat bidraga behöfvande och det gemenligen gräsligt
minstone hafva mine Embetsbröder med mig så gjort och anser
för en glad Lifsregelsällskap, att så vidden allmän. Andre som
sålde, hafva i senare tider beräknat kappen till 1½ Dr, eller i
nästa gifvit två kappar potåter emot en kappa Rågsås att
priset vore ungefärligen sålunda emot Rågen.

6:o Jag förmoder, att ingen brist på potatoes utsäde skall blifva
för naskommande så, endast kolden skonar förvaringsstallen,
och lefver i den sköna öfvertygelsen, att kulturen tiudager snår
ningom. Ty det välförtjenta beröm gifver jag mine kare Sokne
borr, att de äro oförtrutna arbetare och sky inga möder att
göra sig välmående. Wiitasaari Communs hufvud principe
är den att öka sitt sammanlags förråd, så att han kan säk
ra åtminstone ett års besparing. Fallan följer han något
därå, men väl lånar åt behöfvande grannar. Med sitt
sköna kön och sin sista bestrider han gemenligen alla sina
utgående utskyldter. Åkerjorden är särdeles skenbunden od
förbrukad, hvarföre potatoes kulturen icke eller i hast kan
göra stora framsteg, men tilltager i den mon, som åkern

hinner utvidgas. Janseende dertill att Potatoes vi
för längre tid tillbaka härstädes varit känd, och nu
allmänt odlad, samt utsäde för nästa år efter form
dan tillräckligt, så förete sig inga sådana skäl, som
kunde föranleda Kejserl: Finska Hushållningssäl-
skapet att för denna gången tilldela Socknen någon
gratification. Wiitasaari d: 5. December 1814.

Joh. S. Boeström.

d: 9. Febr. 1815. N:o 228. 108

Laukas.

Ödmjukaste Memorial!

Uti högwördad skrifwelse af d: 26. Sept.
förledit år, har Kejserliga Finska Hus-
hålls Sällskapet önskat sig noggranna
uplysningar, angående Potatoes Culturens
fortkomst i Laukas Pastorat.
Under kanslan af det wälgörande in-
flytande, Kejserliga Finska Hushålls Säll-
skapets omwärdnad om Finska Fäderne jor-
dens förbättring, haft på des upkomst och wäl-
stånd, gör jag mig et sårdeles nöje af,
at gå detta wördade Sällskap tilhanda
med de uplysningar, jag, under utskilliga

[illegible] Hushålls Sällskapets [illegible] angående Potatoes [illegible] Socknen af [illegible] Dels af [illegible] männernes
i härom hållen Socknestämma, lämnade uppgif-
ter och intyganden; hvarvid jag finner lämpe-
ligast, att följa samma numrerade ordning, som
Sällskapet vid frågornas och de äskade upplys-
ningarnes framställning behagat utstaka.
Hvad således
1:o Angår Potatoes odlarenas antal, så finnes
wiserligen i Nousis ingen hwarken hemmans
Åbo, Torpare, Handtwärkare eller Wackstu-
guhjon, som icke i större eller mindre mån
odlar och nyttjar i frågawarande wäxt.
2:o Thurn årliga utsädets belopp är så myc-
ket swårare att noggrannt bestämma, som
Odlarena sjelfwe ofta icke känna det, och

författningen med denna Psalm
ng synbarligen passt i Sankas Vahn, d
mot samler mig.
Ett av dessa för sig den större omst
de, at Potatoes ingalunda införande i den
Vahn i allmänhet gör regelen tvifv
i ovissa delar, at den är ny och
lig; till exempel, förlänar sig långsamt
gerna mycket, och ibland hela veckor
i ovissa till Rullen och längre veck
torna och ibland hela år mer, samt
ger fuktig och kylsam, gotländska ibl
lust sumpig hjelm, till det andra, s
Vahn människorna i denna del utan
grundlagt, at förenkla utsädet åtmi
tone. Efter denna Anledning förm

nämnder sinne att Tullstugan för-
gon följande:

1:o Att alla Bönder församlade, i gamla Sankas
Pastorat utan undantag, i den ordning
som kommande 8 Söndagar ningsin 200. nä
alla dessa Männe sitten tillgång att åhö
a om varom, anlingen af nåd förrätt
allen annan lag af Bönder församlade, eller
annan åtskillnad af sinsten sedvanlig Tull-
stugans handel. Ingen för 10. kommande
Söndagen sitten undra vändt sig om
denna skuldsättning, vid af förlust, att
at de dessutta utnämda tjenlig jord utvist.
De första Förrätter skulle denn till nä-
gon Förrätt utsatt om året, som aldrig

[illegible] Gudstjenst
[illegible] förrättande
[illegible] Pastor
[illegible] Tull
[illegible] Tullstugan
[illegible] Tullstugan
[illegible] Tullstugan

[illegible] Tuggrenningar ty de [illegible] annat [illegible]
[illegible] un senaste. De uro för lutu at upta
[illegible] ulne, skuru i Volumn finnas 100.
[illegible] Torg lugnaste, utan förde sig, at i
[illegible] unga sina barn med Tuggrenning.

2:o Hvad Försöken utsätter omlagning 2
[illegible] Timmer utlagning, uppi upp,
[illegible] tillnagon utsä i allmänget 4 á 5. gång
[illegible] de nägon under 2. Timma om året,
[illegible] un Torgen under Pastoratet, som alla
[illegible] utsättas un Timma, uf gamet uf Kapi
[illegible] gen ock förfallne utsäde til sina begyn
[illegible] gynnas.

3:o Jorden til Potatoes planteringen bör
[illegible] altid med gaffelplog; på smått jorden
[illegible] warm klippen magot torr, plöjd om

[illegible] och upptagande 2. dagar, på Kärnd förlining,
[illegible] utbredd och dagen sättes Potatoerna i plog
[illegible] fors botn, fasen tvärt emot under fasen,
[illegible] i 3:ne sättas utan, den sjunde tvärs af
[illegible] så vidare öfver hela landet, upta 3 á
[illegible] 4 under de ogräset visar sig jämte tvär
[illegible] til Potatons blad, harfvas med en lätt
[illegible] vid hast och om ytterligare ogräs visar
[illegible] sig, ansas för hand, men Tugel aldrig
[illegible] utom god Stånds förhållande. Innanmarkens upt
[illegible] tjäl samma sätt alla de til Potatons, dock
[illegible] endast i blund. Uti dessa Potatons an
[illegible] sätt i trägen, utan förskr blott med mull,
[illegible] fotk och bredd vänd, ofta undersökas de
[illegible] sätta. Utsättningen sker omlagen skall
[illegible] så de innanmarkens samt vänna intressenterna

[illegible] il Gårdom sällan Socknar samtala, lämnade upptäck
[illegible] ter och intagande, förrän dag finner lämpn
[illegible] ligast, att följa samma numrerade ordning, som
[illegible] Publiquet vid försäljningar och de näst upplysa
[illegible] omgivande stämpställning bör jagat utstrida.

Hvad följde

1:o Angår Potatoes odlarenas rätt, så finns
[illegible] författningen i Novelis ingen förmån lämnad
[illegible] Åbo, Torpare, Handtverkare eller Manufak
[illegible] turister, som icke äfvenväl äga mindre inom
[illegible] städer, och rättsjur i försäljningsrätt.

2:o Ehuru författningen utsädet bestämt [illegible]
[illegible] Tunor förmår att nogaräkt bestämma, som
[illegible] odlarenas jämförs ofta icke Tunnan det, utan

i slutet af Maji eller början af Juni
nader. Mierendels förwaras Potatoes
i rofgrozar inwed, eller under bonn
husen. Någon enda har efter anm
ning widtagit den seden at begra
utsådet, som altid lyckas, då däremot
den förra utwägen nästan altid m
lyckas, hwarigenom utsåde tryter de
4º Potatoes planteringen har först inkom
mit, mig witterligen, med Öfwerste Lo
tenanten och Riddaren Herr Carl Waden
stierna ungefär 2 ½ år sedan; genom
sådes Potat utdelningar til Allmogen
Finska Hushålls Sällskapet, hos Allmog
mera allmän gjord, och är nu först

uppmuntrande och beredande til allmän;
nare antagande, ehuru det går läng-
samt, fordrar tålamod och kostnad.
5º Ingen annan kan jag namngifwa
som utmärkt sig bland sina likar för be-
tydeligare Potat plantering, än förut näm-
de Torpare på Jokiniemi Torp under Pa-
stors Bostället, Matts Mattsson; hans årli-
ga utsåde har wäl blott warit 1. Tunna,
men hans åker är ganska ringa, och i jämn-
förelse med sina likar och hemmans brü-
karena är det utmärkt. Jag skulle dock
icke ännu, efter min öfwertygelse, kunna
föreslå honom til någon annan belöning,
än den, som Finska Hushålls Sällskapet
til en början, taktes wid en allmän Sockn-

[illegible] af Socknemännernes
i härom hållen Socknestämma, lämnade uppgif-
ter och intyganden; hwarwid jag finner lämpe-
ligast, att följa samma numrerade ordning, som
Sällskapet wid frågornas och de äskade upplys-
ningarnes framställning behagat utstaka.
Hwad således
1º Angår Potatoes odlarenas antal, så finnes
wisserligen i Nousis ingen hwarken hemmans
Åbo, Torpare, Handtwärkare eller Wackstu-
guhjon, som icke i större eller mindre mån
odlar och nyttjar i frågawarande wäxt.
2º Thuru årliga utsådets belopp är så myc-
ket swårare att noggrant bestämma, som
Odlarena sjelfwe ofta icke känna det, och

stämma, låta betyga honom sin [illegible]
ja och uppmärksamhet, ofwer hans första
de drift, at i denna Hushålls gren gag[illegible]
sig och sina Sockneboer, med anmaning,
utwidga detta nyttiga yrke, för et dåri[illegible]
göra sig förtjent af någon ytterligare belo[illegible]
priset på utsädes Potatoes har warit ju[illegible]
i 10. år 5. Rdr per Tunnan, då Rågen [illegible]
erat ifrån ~~til~~ 10. til och med 15. Rdr
6o Förledit års Potatoes skörd har warit [illegible]
ringa, at det torde blifwa swårt, at få köpa [illegible]
för de 17. Rdr 21. sch: 4. rst Banco, som hos [illegible]
innestå sedan 1814. års redowisning för [illegible]
tatoes medlen, således kan jag ej för [illegible]
år förnsla något understod, utan hoppa[illegible]
wid bättre skörd få framdeles anmäla[illegible]
hurtil. Laukas d: 17. Jan: 1815.

Adolph Arvi[illegible]
Pastor i Lau[illegible]

[illegible]uk. d: 24. Jan. 1815.
[illegible]edn. d. 19. Apr. 1817.
[illegible]sk d. 2 Maj s. å. final

N:o 183.

112.

116.

Wördsamt Embets Memorial.

Nousis

Till följe af Leiserliga Finnska Hushålls Sällskapets den 23 sistledne October inhändigade wördade skrifwelse af den 28 nästföregående September, får jag härmedelst äran, angående Potatoes culturens tillstånd i denna Nousis Socken af lämna följande underrättelser, hämtade dels af egen lång erfarenhet, dels af Socknemännernes i härom hållen Socknestämma, lämnade uppgifter och intyganden; hwarwid jag finner lämpeligast, att följa samma numrerade ordning, som Sällskapet wid frågornas och de äskade upplysningarnes framställning behagat utstaka.

Hwad således

1o Angår Potatoes odlarenas antal, så finnes wiserligen i Nousis ingen hwarken hemmans Åbo, Torpare, Handtwärkare eller Wackstuguhjon, som icke i större eller mindre mån odlar och nyttjar i frågawarande wäxt.

2o Thurn årliga utsädets belopp är så mycket swårare att noggrant bestämma, som odlarena sjelfwe ofta icke känna det, och

dit samma dessutom vissa icke vid alla ö
Man jag dock grad. Hammaid Kärnorna b
stor med sammanlig påverkan uppgå dervid
ligen utsädd qvantum, och dessutor classifi
den på följande sätt: namligen att af
200 stammaid Kärnor som i Novelis sigsad,

1.	årligen omkring	—	10.	Timmer
1.	do	do	8.	do
20.	do	do	— 6.	do
60.	do	do	4.	do
60.	do	do	3.	do
40.	do	do	2.	do
18.	do	do	1.	do

Smalkan Konsens och Qvalitäten af
Enskan i Detta afseende emot stora, ja
Då den nya Sven verkligen utsatta 2 a 3. kil
med 4. Timmor. Potatoes, beloppar sig emo
utsädd sig sedan öfver 2 a 3 skäppingar
emot mindre.

3:o Lemnande jordens bearbetning och öfri
omständigheter vid Potatisens sättande och
rande öfver vintern, lemna mig tillfälle
detaillera alla de olägenheter, som härvid
svarja odlaren olika bekymmer och omtanke
ta sig. Öfver huvud kan af den mig gjorda
gång på Potatoes som i denna Socken, så
både till nytt bruk och utsäde, utföras till
nits, magorlunda flertal, det sättet att
man olika stora emot, ingalunda ser af
fisbonnen oemot, utan som de i sådant
mål ajort skarpsinnade försök, och naturlig
vallt det, om icke för utsädesemnen
dock vigaste och lättaste odlings sättet.
förrätta Potatoes plantsringen med handen
val bruklade 5 a 6 qvarter bredt sängar och
på något skjeft betäcka samma sängar
vid blandad sängjord, samt sedan Potate
kommit upp, väl mylla öfver allsamman
med af emellan som bort, och som afla

gan formuliga: man detta jättat jäsom mara
bestämligt utsättjas endast i smått sig af vor
ja. — Det mesta utsädet af Potatoes sker
med plog på det sättet, att sedan det till Potato
toes plantering ämnade landet väl upptorkat
(helst på olika ställen och i olika år skar väg
olika tecken, dock oftast i slutet af Maji manad
blifvit af stora delen med spar godsel upp
gra åsar med Kreatürs spetning väl uppgödd
och minst två gånger kultiv sig djupt plöjde upp
Sedan gemenligen som sparar i bredd emot
med Potatoes tagen i fyrkanta Potäterne, af
de största cirka kubik, utskuten, och jemväl 5-
sparar utgöra en tagom jämn af 6 a 7 qvar
tums bredd, gemenligen på en del sorter 2 tum
sparar af andra emellan en mycket djup
och grof fåra, som strax vid utsättningen
gen tydligen utmärker de blifvande sängarna
garna: och jämnade continuerar med skoftet
ningen i lika många sparar och lika mel
lanrullar tills hela landet blifvet fullt. — Di
ter är lämnad sparorna nogon tid, och stun
den enda fullo myllningen skar, oppna, man
ofvan på gemenligen sedan Potäterne jemnt
uppvända till nästa tunn land. Den för
sta och lyckligaste Potatoes odlare i Nordis
fvidelen, jag strax skall hedra vara att nam
na, lutar strax efter utplantsningen jor
naden namnde sätt, utlora vanlig jämblan
det sängjordsel ofvan hela Potatoes landet,
till den mängd att allsammans blir strax
val ofvanför det samma, hvarefter mellan
gen står i vanlig ordning sedan Potäter
ne jemnt framträngas genom godseln,
Detta att sig antagna sättet, att med god
sel ofvanför de Potatoes landen strax

efter sättningen tillskrifvas han, till hvad
del, den rika skörd uf Potatoes han alla
och åtan tillgången lärt, då mästadtan annan
han allmän, erfaret. ——— Ofvanstående del
manda plantningssättet hafva åtan
några af allmogen, efter Skandbarbarnen
rampas vidan börjat, att upsätta Potat
ne i stor utsträckning, att upblomning åt
som upsättningen kan fortsättas med pl
tningen brukas här icke, men väl runtom
när på backarne; dock har en stor del, d
mera verau till föda kommande af den oft
nog prövad och altid lyckosamma rutinen
begynt att upsätta Potaterne i sina
vartund på åkrarna, lika med rofvorn
—— Ehr nägra upplyst att ock samma
tatoes kund bestämdigt, uf andra och de
sta gröna efter nägra år upplyst
uf samma land omkring dermed.

Hvad Potäternes förvarande vid kom
på er åtan förfallandt därmed nyttad
lika. Nägra hafva val upräddat Pot
källare och jordgropar i hvilka Potäter
nog jämt förvarat åtan vinbarn
man största delen hafva sina Potäter
jord i stråb vanliga Era = på Halland
lera del med del åtan sådant, ehi
Da de icke fallen uf en eller annan
blifvit skadade och förfrysta.

Hvad tiden angår da Potatoes kultu
först upp kommit i Norrige så är nog fäl
vet, utan torde icke allmogen, kunde
denna vext, förr än efter femtio
meno sanningen utrönas synnerligen för
ska Prigar, allar förjandt utrönas 1763.

an och annan Ekland, förrådet av Under Officer
Dickman, hvilken lätt vagon myckenhet utrön
Enkland hitförde, båda gula och annu rikare
röda Potater, icke allmänt spridt med mycken
framgång begynta odla hemmastadan och med
nästa försök, och med sitt exempel öppnat
stadt sina grannar och andra Socknebarn
till samma nytt kännedom förfarande, ofvan trogne
härmad i början tillgick och nog så åtan
samt och svårighet Sundt vädja sig vid en
sprund, som än blifvit på allmänd och begärlig

5:o Ekland Norrige hafva Bönderna
Henrik Mattson Vainiopää Pekka och Jacob
mattson Nummis Pappila utmärkt sig som
förrådet kunniga vilsta Vrigtiga och Nyttige
Potatoes odlare; den förstnämnde som med
skäl kan anses såsom den vidlyftigaste och för
manligaste Potatoes odlingens Patron vid den
der i Norrige har icke allmänt vunnen spridn
kungen tiden tillbaka, de Potatoes cultiveren som
stadt kunn vara nog klen och obetydlig i vida
större granskap och med en ungefär ojämförlig
gen högre uppdrifven stånd och förråd, än
någon annan, vilket Potatoes plantskingan
varigenom kunnat att upblesa och till utsträckt
nyttominstrande upmuntra. ~~At~~ Ehr Pastorin
tan och mödosamt förrådet kännedom uf den
bästa och förmanligaste odlings sätt, hvarvid
i denna väg en allmänd Era, som för alla
andra, 3:e januarii har kan värdt den största
som i Norrige inför och med sitt uptändande kärl
de åtnjuta, det icke allmänt till ogräsaktig kan
mundt och vanskings behandlat misstänka, utan
och till uplysningens befordran, så förrådet
tega och en allmänd antagna bruk, att de
varmyckna Potäterne sedan de upkommit, den
januarii allar fästmannade åtar, har vid så

som yngre och ungre odlare icke hunnit åstad-
komma vid det gagn som den förra; som han dag-
ligen sina väl anlagda och förträffeligen ut-
verade Potatoes åtnjuta kunde då tvenne mogna
unga och hvilliga Kordar som ej den utgälla,
allmän uppmärksamhet, och i flera afseenden
vinna mästa rum god afsättning för sina Barkum-
Och som bägge förnämnde Wouden försynta,
förnämligast i sådant avseende anlagda
väl inrättade Plan Gårdare, förtjäna att
vid förvara sina Potater, att de för den
på att allar annat fälla oliferit skadade, så ha
de alla våras mästa rum god tillgång för
mägd i brist af årstyp stadd Godsunderr,
som den förnämnde ofvan, nyttan alltid tå
ligen godt pris förfalt sina pro Potatoes, och
fallan gratis utdelt af sitt rika förråd at
ra fattiga och behöfvande. Hartill kommer
att wälnämnde Wouden ofvan i flera andra
hänseende gjort sig på förtjänstliga för
utmärkta: den förra genom att förre årligen
förfallet och vanligtvis bland hemmans icke
re ringa bryggnad och flyttning på åtskilliga
ställe, en mycket torr och förträfflig plan bar
bryggnad, hvilken ofvan som dera inrednings
förfarens inrättning afser en egen och nyttig
synnal, att förtiga dess vidlyftiga åker uppo
gar och lingårdningar, samt den förträff
liga qvarnen hemmans i alla afseenden
genom blifvet författ, icke mindre än den
fallsynta och mycket ryktbara brunn hvil
och alla dagar gör, att sin på på bägge
förvarfvande förmögenhet: den senare
flera Planteller bryggnaden, hvilket ofv
vande efvan sina anlagda (qvarter) i dessa
lämnat det första afstyrkande, sin ädel

mjölka och veldalat kreaturbolla skötsel. m. m. så
uppsatt till vett pedant skulle jag, för min vidare
del, icke kunna annat anmärka Wouden ovärdiga vett
af dess kejserliga Kungliga Hushållning Publikum
förtjänt. Och i synnerhet Publikum tacklig bör
vardiga den med sin vanliga prisbelönade
bärnäs på bröstet, är jag förfalrad, att ingen kan
mera af den och dessa publikt ekonomiska anlag
lag kunde vinna att skilt distinction tacken illa
användt allas uppskynt, hälst som de jämnaldes den
förtjenstfulla icke minder i moraliskt än ekonomiskt
afseende äro vederlaglig och publikt mångsidig
stils Kund.

Hvem i innevarande tall fyllnadet vett pära nyttjade
Potatoes förvaringsrum ofvan i denna delen äro för
an den del nog känd, så vett många mindre så
att pro Potater till nästa vår väsentligen tillgodo,
torde doch denna brist hos oss på ofvan att de flesta
ofvan vett dennes bevarande det Kejserliga Hushåll
Publikum, denna uppgift vett. Men om för den fast-
tigaste delen ganom Publikum förfors hälst 30.
40 a 50 Tunnor goda pro Potater god drägligt pris
Kund erhållas vore hjelpen nyttoligen välkommen.

Ofvan förteckningen öfver de fyllnadet vax i den
nu församling vaccinerade vidare torde till
Kejserliga Hushållnings Publikum inkommit. Jag
på sigen en förteckningen god framsidan torde
Kunna innehåga den prisna och för mig nog känn-
bara förnöjelsen, att hartill hafva varit
ibland dem, dar den välgörande vaccinationen
ännu obetydligt ännu aldrig blifvit vanligt. Jag
i maju af sin tillvaro, torde doch i nedra delen
af Abo Skärgård, på förfamlingar gifvas i synnerhet
ofvan land dessa, flera blifvit vaccinerade av
Doctor, mästaren af min afhärdna Son Magister
Hoelckert åren 1804. 1805. och 1807, av det öfvrige
af afhärdna Doctor Adjuncten Mendelin; men hvil-

Kens Förteckning aldrig blifvit i Församlingen [illegible]
och således förmodeligen icke eller blifvit till Kejs[illegible]
hålls Sällskapet inlämnad, några äfven af Mendel[illegible]
efterträdare ur varande Socken Adjuncten i [illegible]
kind. — Också i år har en vida större m[illegible]
barn, än de som på den inlämnade Förteckning
finnas upptagne, blifvit vaccinerad, men hos [illegible]
denna hjelp dels varit för sen, dels misslyck[illegible]
och sätt utan verkan, och det beklageligen [illegible]
gra flera gånger, tills de blifvit af smitt[illegible]
por angrepne och äfven aflidit. Så skedde m[illegible]
twå mycket saknade barn sedan de blifvit [illegible]
gånger förgäfves vaccinerade. Men hv[illegible]
rar för sådant? Visserligen borde med sådan
försök continueras tills ändamålet vanns; m[illegible]
en Bonde tillåter 2 a 3 dylika fåfänga försök, [illegible]
att undra, om han vägrar det fjerde. — Ostri[illegible]
är ock att ehuru den nog starka fördomen emot [illegible]
nationen, genom de idkeliga i tid och otid gjorda förs[illegible]
gar deremot, nu mera hos en stor del nog mycket aftagit,
dock ingalunda aldeles upphört eller blifvit utrotad [illegible]
mare kännedom af Kinnska Nationens lynne och esprit gör [illegible]
den farhogan nog sannolik, att ett allmänt och frivilligt
nationens antagande af Kinnska Bonden, åtminstone af
rande generation föga är att vänta. Det nog allmän[illegible]
liga misstroendet Bonden hyser till alt hvad af
personer projecteras, verkar nog synbarligen [illegible]
i denna sak och mången anser för en vällust, ja
ker sig inlägga en särdeles heder, då han kan [illegible]
sig emot hvad herremän villja hafva fram. [illegible]
tom, huru mången anser icke sina barns dö[illegible]
en välgerning och att villja hindra den vor[illegible]
des att streta emot egit väl. Jag kanner [illegible]
mögen Bonde i granskapet hvilken 1805. va[illegible]
deles ifrig att låta vaccinera sina då ägan[illegible]
sta barn, men som nu ehuru han erfarit och [illegible]
öfvertygad om nyttan, icke ifrigt satte sig emot [illegible]
gres vaccinering, visst icke af annan orsak, [illegible]
de voro i hans tycke för många, och att han [illegible]
hoppades att häst genom kopporna blifva af
med något, äfvensom han altid då något
hans barn dött, visat sig särdeles glad —

Den största tjenst den nyttigaste välgerning som
det keiserliga Kinnska Hushålls Sällskapet nänsin
kunnat eller kunde bevisa menskligheten och Fä-
derneslandet, vore visserligen, om Sällskapet hos vår
milde och om sina undersåtares äfvensom hela mensk-
lighetens väl, så omsinte keisare, ville så recom-
mendera den välsignade vaccinationen, att dess
antagande eller förkastande, icke mera be-
rodde af fördomssälle, elake och egennyttige
föräldrars nycker, utan blefve för alla en
nödvändighet. Hvem blefve väl lidande derige-
nom? Och borde väl en fader eller moder äga rätt
att sträcka sin blindhet och envishet, ända till att
tillskynda sina barn plågor, lyten ja en ryslig
död? Kunde och borde icke sådant förekommas.
Hvarföre då blunda vid en sak hvarpå så
många tusende medmenniskors välfärd och
lif beror? Salus hominum et Reipublica
suprema lex esto! — Nousis Prest-
gård den 18. Januarii 1815.

Jos. Hoelker
Kyrkoherde.

P. S. I anseende till min sjuklighet i De-
cember äfvensom i början af innevarande
månad har med denna berättelses inläm-
nande aldeles emot min vilja och före-
sats, så länge kommit att anstå. —

J. H. —

Litt den af herr Kyrkoherden Hoeckert i föregående Memorial införda berättelse om Bönderne Henric Mattsson i från Vainipohja Jacola och Jacob Mattsson i från Nummis Pappila, sällsynta oeconomiska anlag och förtjenster, blifvit i dag i offentelig och i laga tid förut pålyst Kyrkostämma upplåst och af Församlingens talrikt samlade Ledamöter med enhälligt bifall godkänd och bekräftad, varder härmedelst i hela Församlingens namn intygadt, med tillägg, att samtelige Församlingens Ledamöter, som alla utan undantag nog samt kände berörde Bönders särdeles drift och lyckeligen utöfvade utmärkta Kunskaper utiflere i Memorialet äfven vidrörde delar af Landthushållningen, och som af dem redan i många år haf ett så mycket mera nyttigt och uppmuntrande efterdöme, som deras hemman och särdeles välhäfdade samt af sådan orsak allmän uppmärksamhet väckande åkrar och ängar ligga vid allmänna vägar, enhälligt och med värma önskade dessa lika så driftige och kunnige som särdeles lyckelige och äfven i moraliskt afseende i bästa måtto kände samt allmänt aktade Landtmän något af dem så väl förtjent distinctions tecken af det Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapet, hvartill de äfven härmedelst på hela Församlingens vägnar i all ödmjukhet och med fullt förtroende till välbemälte Sällskaps villfarighet att nu som altid hedra och belöna utmärkta förtjenster, recommenderas. Nousis Kyrka den 27. October 1816.

På Kyrkostämmans vägnar

Jos. Hoeckert, Kyrkoherde — Andreas Lotch, Kapellan — Johan Rostedt, Söhne Adjunct. — Ivensberg, Exped. Förr.

Henric Henricsson Pitula, Johan Jacobsson Virila, Matts Johansson Rinkula

Simon Simonsson Pankela, Matts Mattsson Mäkilä, Johan Johansson Ahdasmäki

Wirmo

Ödmjukaste Memorial.

Det är och skall alltid blifva mig en kärpligt att, så vidt min af trägna kabets göromål uppgifna tid det tillåter, ehuru på afstånd medverka till Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapets uppfylla bemödande, förwärt lands odling och förbättring i Hushållningen. Keiserliga Hushållnings Sällskapet har uti bref af den 23 sistledne September behagat eska af mig några uppgifter angående odlingen af Potater i detta Pastorat; dem jag, så mycket jag derom kunnat samla tillförliteliga underrättelser, ödmjukast will meddela.

Hvad mängden af dem som i detta Pastorat odla denna nyttiga jordfrukt vidkommer; så finnes väl ingen jordbrukare härstädes, som icke i jemförelse med sin ägovidd utsår mer och mindre potater; men i allmänhet måste man afdela potates odlarena i detta Pastorat, i anseende till deras locala beskaffenhet, uti tvänne Classer: den norra och den södra.

Den förra eller Norra Classen som utgöres af skogs- eller den såkallade Korpis trakten ~~utgöres~~ innefattar fem tjo ett hemman

och småstjo två torpare utom mindre stycken
Rågor, hvilkas lega emellan vidlyftiga
jor, men nu lätt förrymgilla på hall lega
ellan en vattadjupt grus botten, alla år
åre utsatta för tryst väder och Höstfro
ner, och hafva derföre icke tillmet Brunga i
potates odling vidare än till några mindre lag
marker till Kohl Rudror.

Årliga utsädet för denna Potatesart, kan
dock uti förhållet emellan några två stu
potater på hvarje kammare och en tunna på hve
tors, som sälsdes åtgår 152 tunnor utsäd
efter afvikelserne mindre eller jordbrä

Den innan ellan södra Glasen, potates od
som höra till Modyttorps och Mjölsta Kapell fö
innelingar innefattar 339 kammare Utsädes
161. torpare, hvilken såsom nämnde förslagtig
lega och småttra jordart, tunna tages årlig
sälja 3 tunnor på hvarje kammare och innge
ligen 1½ tunna på hvart torp, utgöra sålunda
årligt utsäde af 1090 tunnor potater, och då
härtill lägges de anmärkte plantager, s
vid Lechlis, Saris, Kallis och andra Herregår
uti Potater årligen behöfs; kan jag uti
knapt antaga, att Kring 1300 tunnor potat
i detta Pastorat årligen planteras.

Vintra sättet af denna Växt varierar efter
för potaterne; så är den skiljaktig, efter de
hvarje odlare finner den för sin jord och om
Bäst lämplighet. — De flesta Bönder
höstsäja potates tunnorna och de äfrige

Sent, om åro läglända: sedan, om vårens
gående lämnat något djupt och kallt vatten
gångar samt Kärrs uti Åkerhavs mellan hvar
slående och flödningen jemnas lämnat med plad
ellan harf.

Plantoringen verkställes näst näst efter
vanligen i Slutet af Maj eller i Början af Juni, och är omständer
af ersta gärden lämnas de mäst förgående, hvil
den hvarken tramsens ellan stötas, utan utmär
kas med märkstickan pinnar, samt sedan ogräset
jemte potates plantorne börja visa sig, afsam
jord, ingrafvas med spade ifrån de utmärkta
gångarna, så mycket mull å de sålunda formerade
sängarna, att ogräset derigenom förgrafvas och
potates plantorna täckas. Genom denna operation
blifver både vidare rensning och kupning för hela
sommaren besparad: den kunde väl och med
blotta ögat verkställas; men man anser detta
arbete besvärligt, i anseende dertill att den med
dagen från gångarna upplockade mullen till
veral måste med spade och kratta på sängarna
utbredas och jemnas.

Ännu har jag åtvne den åtgärd anmärka;
det några äro noga varsamhet kärt, att, då starka
frostnätter om våren hafva skadat de ung
dagsomma Potates plantorna, och dessa genast
om morgonen med mull öfvergjutas; de växt
tillfrisknar och framkommer.

Mindre odlare, som icke äga dragare, bruka
de med spade och kratta göra kuperna tillbör
ligen stora och ludarti plantera potatesen
väl färdiga sängar, och sedan om sommaren

för Gamla Kanada och Lägas samt ogräsat till an
Lahof anmärkes.

Ifrån trinitatis förmanas potaterne, skal
fällaske Barmus, allan högan afvanjord, mul
Kåddaek med Hulm och Skarn tvättas med
och magnar samt flitteligen bräckta med mi
ne skalfalu vegtla; men sista förmaningen
har tilval i synnerhet och sedan att Kaf
dats, Bietvit emot de svarta och Lång mot
dus och Hafvare särskildt i skiftes hafva
drofvor författ sig med medjordiske Kalla
skal af kvad, skal af sten; men ni skal saw i
synnerhet till höglandet mark ibn hafst tillfäll
Gärdsill, hafva begagt sig Kallarne afsvanj
af dibbla trämskaporna förmedst mellan
ojarna med tillgående Kreaturskäl, ibn hvilka
rotfrädens förtvinskaligen förmanas, så att
fästen trinitatis Kräuga Kold och samman
stunden trämma, icke kunnat intrampa.

Potatos odlingen har trul i sista Pastor
nedan i Lappmarken är rätt sidad, men sann
gom, har allmogens smak för denna jordfrug
så tilltagit, att den numera anses för ett ne
nödigt födoämne, hvarvid icke nu gående va
misväxtår noga förmåga tinnafall bidra

En stor del Socken Inbyggare uppfö
gad i Modersmålet och Mjeldois församlingar
Gafva och Bragt afhandlingen af sina plant
ningar så vidt, att de icke allenast hafv
tater tillräckligen för eget behof, utan oc
kunnat om höstarna, afsyttra dem
till Åbo och Nadendals Städer och om va
ne

förra sina grannar med utsäde: Uppmun
ringar och Belöningar för denna odlings tjenst
gjorde icke mindre nödige.

Men då sjukdom sammar, som i anförande
till långvarig svår Köld och snörmarna Vinter
dig tonda, var åsom i denna Dela för all
sammanskrift på misgynnande förorsakade
nu så allmänt misfrätt på potater, att de flesta
jordbrukare knapt torde kunna utsäde, unge
fär minsta att behöfvas till sina sådana
barn; så vore det visserligen högst önskligt,
om genom skyndsam hjelpsamhet dessvärre
åtgärd medan tid vore möjlig att för
detta Pastorat anskaffa hälft 100 tunnor utsäd
de potater, för de förmögnare emot kontant
betalning, och åt de fattigaste gratis, på det
i Christi namn utgifna manings
ord i sista år icke måtte saknas i detta
Pastorat tillfälle.

Wirmo Kanzligård den 20 December 1814.

Jacob Fr. Gadolin

Lemo

Ödmjukaste Memorial!

Till Ödmjukt svar å vördade skrifvelsen för den 28: sistl:ne Sept: har äran afgifva.

1:o Att alla som innom Lemo och Stskais Församlingar jordbruk äga, Potatoes planlering idka. Att Hemmans brukaren vid Moderkyrkan äro 54, samt vid kapellet 63. Tårparen, inhysningar med flere i Lemo 39, och i Stskais eller Willnäs 49.

2:o Jordägarenas sammanslagne hemmantal, olika mantal och ägoryme gör, att de ej med utrückning på det hela kunna classificeras, för att likväl lemna Högloff. Kejserlige Kushållnings Sällskapet all den upplysning för mig varit möjeligt att anskaffa, har jag i offentelig Socknestämma förtecknadt hvarje jordbrukares utsädes upgifter och får de samma in Originali vidfogadt aflemna, hvaraf inhemtas, att Potatoes utsädet i moderkyrko gället på 27 5/24 dels förmedlade mantal utgjort 256. Tunnor och 6. kappar samt vid kapellet på 40 1/3 dels mantals ägoryme 246. Tunnor och 19. kappar.

3:o Innmöre inhägnader gör man vanligen jorden med spade lös och lucker. I större genom ploying merendels 3:ne särskilte gånger. I brist på gödsell hvar förutom denne vält ej väl trifs, nyttjas gemenligen ett och samma land. Ombyte har likväl funnits tjenligare samt

ney jord ofvast eller förmenligaste. De stör-
åkerstycken elikas. Mindre lappar där dra
ej kunna nyttjas, afslelas i så kallade sångar och
ogräset under stadse tiden tillagen rensas och
spad. Potsplanteringen har mästedels i medio Ju
förriggått. En tidigare gör all förderf sammanpack
och hårdnar. Det regnligaro åkerjord förr sker
gen med tillhjelp af plog, som betydligen lättar
des besväret. Det Lyra plog torde efter hvar an
fälles potatoes. Den jemte lemnar ledig, som
vanligt ständerd upskjutas med Spade upkastag och
gerom rådnen all vidare rensning och kupning
ces. Vid det planteringen sker med händer o
gång på tår gödsel Jemnes, har en groppen dera
öfver tvarse Potatoes ställde, betydligen ökade
drygen. Sen och med allmogen ära här i Pastora
sedda med hvässola sten fallarbo och gada rotgroppar,
ofta potatoes vänder öfver och under de strängaste vi
skade förvarats. En och annan mindre bemedlad
rad försökt använda ofvanjord upplösning i torra
kerlupper, på finska Kurmui kallade. Sistledne
har Revendatorn Mattis Salois i en sådan hast
Junnor förvarad, hvaraf ej mera än en fjer
tagit köldskada. För Säpparen Mattis Nilsfari
Del åter för några år tillbaka ock en dylik händ
5:n 6: kappar af mellanader blifvit upsatte.

Uti för 50: år sedan gjorde soldaten återkommen
Borr mot ryska kriget förrik ölsorten af denne rädd
då bestod i afslingar röda tie potatoes. Sedermera t
Amerikaperne från Sverige, införskrifvit, och
ord för lideto gångse potatoes slag. Den derab
medhavd genom afsalu tie allmogen utspridt o
sednare åren ömsinkeligen tilvaxit samt med m
vorit ringkerd begärlighet öfverall förtagen och
sådeles besparing för både bröd och säfved
I allen öfver ock allmogen nyttjas.

Uti Strängnäs Jemnes ennom Pastoratets både Säf
lingar, som både vinder rätte tiden och efterål or
bättrad förfaldt potatoes i Åbo. Ibland dessa mä
merkel tredrennas Jetzels Göransson rembodd, hvilk
årligen planterar sitt Junnor och deraf ivanlige
esperantask, en så rik skörd, att han både Åbo
och närlider gjort betydlig afsalo: Öfver en so

Sin Höglofl. Kejserl. Hushållnings Sällskapet i Åbo.

Kyrkoherden Thomas Michelsson Kallela sänder årligen
odlade sin Junnor samt observationer i flere afseenden
gjort sig för Patriotismen allmänt känd och öfver sly-
tigen sin Höglofl. Kejserlige Hushållnings Sällskapet är-
lemnadt Modell på en åkerhacka i sistlöp Sommar med
nyttan för del användt handvalk alla är bekvämt
behöfver anda med adfärdes Potatoes, hvarvid värdi-
den Bör kappar i pris, mer endels Svarat emot En
kappe råg. Afsende Torde jemväl förtjena Klock-
kare Erikan Stenia Strandes sköna Pojkar, hvilken i
sin ändrikte högvördes odelt förvarat denne rådet sin
den gryntide, att hon af sitt vid rådet i Junni
månad afsedt i Åbo, för att vårda af 50: kärs dal-
der svenske kärkgrädningsrål. Lika som Steelis Gärd-
Säpparen Herrman Frischelm Jacobsson Kakala, som
på all dags verke sårp årligen gjort Lyra Junnors
Potatoes odlade och dermed sin det mödsta fram-
sköt sig Personers Nyttande, sin någon slags hug-
komst härigenom i dömpskhet varder anmärkt.

Öfv Denne och Afskeds Lärjungar haftra för mödsa
är ängsgifvit sig vara i behof minst af 40: Junnor
odlades Potatoes. Ennom Åbo stift de ej att erhålla
och i sådant fall kan ej heller något pris hållas
från bestämmas och för den skulle blir [illegible] ord
högre Åbo allt kändbar och oftast omöjelig, att
erlägga. Åbo Akademegård den 9de December 1854.

Abr. Cajanus.

Uskis eller Wilbra Kappell Gilds Hemmansbrukare.

Hemmanen	Hemmansägare	Grannskapsmän	Hela mant.	Skattens Qvarter	Skattens Öre
Nästholm	Hmn Hemman.	Kr. Professor Lippenyckold.	2 3/4.	12.	—
Hellnäs.	Uskila.	h. Henrik Johansson	1/4.	2.	—
	Perola	h. Henrik Anderssen	1/4.	2.	
	Nåsvalu	h. gmstr. Henrikssen	1/4.	2.	
	Reikila	h. Anders Johanssen	1/4.	2.	
	Myskola	Kr. Lisa Henriksd.	1/4.	2.	
Sulsala	. . .	h. Johan Danielsson	1/4.	2.	
	. . .	h. Michel Michelsson	1/4.	2.	
Strikes	Käryla	h. Henrik Henrikssen	1/4.	1.	15.
	Ylis Hemmila	h. Michel Mattsson.	1/4.	2.	—
	Nedergrila	h. Jacob Mattsson	1/4.	2.	—
Graukes	Tuskola	h. Anders Johansson	1/4.	2.	—
	Gerila	Hemmd: Johan Anderssen	1/4.	2.	—
	Magnila	h. Johan Johansson	1/4.	1.	15.
Lichila	. . .	h. Anders Johansson	1/4.	2.	15.
	. . .	h. Johan Henrikssen	1/4.	2.	—
Hallbackes	Enstaka	h. Henrik Henrikssen	1/4.	2.	—
Tiurila	h. Kusthåll	h. Simon Simonsson	1/4.	2.	—
	h. Hytta	h. Henrik Mattsson	1/4.	2.	15.
Gruvlax	Lill Jakola	h. E. Sara Henriksd.	1/4.	2.	15.
	Stor Jakola	h. Erik Eriksson	1/4.	2.	—
Ytti	Enstaka	h. E. Anna Henriksd.	1/4.	2.	—
Kaccapacki	Esperla	Kr. Mattr. Mattsson	1/4.	2.	—
	Hemmila	Kr. Jacob Jacobsson	1/4.	2.	—
	Hedola	Kapp: Ahlbergs Enskd.	1/4.	2.	—
Fillinsbord	Reikila	h. Johan Anderssen.	1/4.	2.	—
	Enstaka	Kr. Johan Anderssen	1/4.	2.	—
Kaviaci	. . .	h. Jacob Ahlberg.	1/4.	1.	15.
	. . .	h. d:o h: E. Kabelskan.	1/4.	2.	—
Kamaci	. . .	h: E. Enskd Mårtensd.	1/4.	2.	—
	. . .	h. Anders Henrikssen	1/4.	2.	—
Franbakyla	Enstaka	h: Henrik Ericsson	1/4.	4.	—
Hoiersbo	Ditto.	h. Henrik Mattsson	1/4.	3.	—
Wahsiersbo	Ditto	h. Anders Anderssen	1/4.	3.	—
Kemmala	Ditto	Kr. Johan Henr:sson	1/2.	2.	—
Kalcis	Ditto.	h: E. Maria Johansd.	1/4.	2.	—
		Transport	19 3/4	88:	15:

		Transport.	19 3/4	Dr.	15
Trujkila	Drw Andersson	Fr: Kapell. Rasbotorp	2/4		6.
Kanneila	Enskatta	Fr: Apotheker Trudenthal	2.		24.
Kervalla	Silfvola	Ehr: Henrik Matthisson	2/4		1.
	Pokila	Fr: Lag: Johan Johansson	3/4		1.
	Mattila	Fr: Lag: Anders Andersson	2/4		1.
Manned	Kinnickala	Ehr: Matts Matthisson	2/4		1.
	Wrånäsbacken	Fr: Michel Henr: Son	2/4		1.
	Kuckila & Soppala	Ehr: E. Britta Anders D:	2/4		2.
	Kalleis & Soppala	Ehr. Eric Johansson	2/4		2.
Kehlis &	Wermis Säteri	Fr: Kron: Lieut: Gottlieb Richter	2		4.
Kåskais	Enskatta	Ehr: E. Lisa Michelsd:	2/4		4.
Myrais	Klockila & Rothgård	Ehr. Henrik Matthisson	2/4		11.
	Kuckila & Soppala	Ehr: Johan Johansson	2/4		
Hedbrinks	Klockis Kuskais	Fr: Bar: Wrede Stabsk: Mannerheim	2		4.
Säraila	Ekbergård	Ehr: Matts Johansson	2/4		2.
	Stedergård	Ehr: Anders Henriksson	2/4		2.
Kåsila	Enskatta	Ehr: Anders Johansson	2/4		1.
	Do	Fr: Kapell. R: Wasaborg	4.		24.
Klepola	Do	Ehr. Michel Matthisson	2/4		1.
Kervavais	Do	Ehr. Henrik Anderson	1/6.		6.
Andelais	Drw Andersson	Ehr: Simon Simonsson	2/4		4.
Wrida	Enskatta	Ehr: Petter Mårtensson	2/4		2.
Henrics	. . . . .	Fr: Henrik Henriksson	2/4		2.
	. . . . .	Fr. Gothard Johansson	11/24		6.
Lembais	Ehrenhr. Berg	Fr. Henrik Johansson	11/24		6.
	Do Do	Fr: Jacob Johansson	11/24		10.
	Do Do	Hr: Säterie Maj: Erik: C.R. von Fieber	2 2/4		12.
Lucks		Summa	40 8/8		194.

Lemo Moderkyrka den 20: Nov: 1814.

Abr. Backbird.

Hellnäs Kapell Gästa Tjänarens inhysningar uti sin

Namnen	Torpets.	Innehafvarens	Betalas: Fr	Öre
Kåthalm	Salarieerne	Tjänst: Joseph Ericsson	1.	
	Torkila	Tjänst: E. Lisa Carlsd:		
	Palmsparred	Tjänst: Matts Matsson.	1/4	
	Nytorp	Tjänst: Henrik Ersson	1.	
	Kandela	Tjänst: Henrik Ersson.	1/4	
Kåsvid	Enskatta	Afsk: Corp: Eric Carlström		6.
Lankarla	Skattegele Torp	Tjänst: Eric Johansson	2/4	
Backais	Stålhmans Tjänst	E: h: h: Johan Stålle.	1.	
Svinsta	Dragone Tjänst	Tjänst: Johan Johansson		15.
Kreapais	. . . . .	Tjänst: Simon Danielsson		
	Kerkila	E. h: Henrik Andersson.	1/4	
Lechjala	Kreipalais	Tjänst: Anders Andersson.	1.	
Larsais	Mårtmans Tjänst	E. Kyrk: Gabriel Forsenius.		15.
Kierstis	. . . . .	Sned: Johan Ersson.		12.
Wallgårds	Engelbyn & Co	Enk. Henrik Johansson		4.
Larsalla	. . . . .	E. Gråll: Hofsnickare.		8.
Lehtis	. . . . .	Tjänst. Matts Henriksson		4.
	. . . . .	Sp. Tjänst. Michel Michelsson		4.
Koskais	. . . . .	E: Sold: Johan Ahlström	1/4	3
Kraisa	. . . . .	Tjänst: Johan Michelsson		
	. . . . .	Tjänst. Henrik Mattsson senior	1/4	
	. . . . .	Tjänst. Henrik Mattsson junior	1/4	
	. . . . .	Tjänst: Magnus Johansson		
	. . . . .	Tjänst: Matts Johansson	1/4	
	. . . . .	Skräd: Jonas Lidström.		
Skaisa	. . . . .	E: Sold: Johan Henrikson		20.
	Kandela	Enk: Petter Mattsson		14.
Kalmais	Kakala	Tjänst: Matts Karlsson.	1.	
	Kalmala	Sp. Tjänst: Erik Mattsson.		8.
Kråsa	. . . . .	Afsk: Sold. Johan Klinta		
Lenckais	. . . . .	Sned Simon Johansson	1/4	
	Tonka	Tjänst. Matts Johansson	1.	
		Afsk: Sold. Anders Ersson		14.
Kvarnbacka	. . . . .	Afsk: Sold. Johan Ersson		15.
	. . . . .	Fäbod: Sk: Gabr. Lithman	2.	
Lembais	. . . . .	Tjänst Anders Svensson	2.	
Lucks	Kandela	Tjänst. Matts Simonsson	1.	14.
	Kerkhaps Do	Tjänst: Johan Jacobsson	1.	14.
	Kålskala	Tjänst. Henrik Mattsson	2.	14.
		Transport.	34:	22.

Kemo Stadet Kyrka Gälde Kommunikanter.

		Transport	34:	22:					
Rotes	Sandala	Bärp: Abrah: Abr:sson	2:	1½					
	Rijka	Bärp. Eric Thomasson	1.	—					
	Stakala	Bärp: Henr: Erich: Eric:sson	4.	—					
	Sommar	Bärp. Johan Wessman	—	8					
	Kyttila	Bärp. Henr. Mattsson	2.	—					
	Broge	Bärp: Erik Mattsson	4.	—					
	Dragon Bärp.	Bär. Michel Ahlgren	1.	—					
	Klockare Gohl.	Erik: Anna Strandell	5.	—					
	Dragone Torpet.	Bg. Maria Johannd:r	1.	—					
	. . .	Henric	—	—					
		Summa	52:	14					

Kemo Stadet den 20. Nov: 1814.
Abr. Saalin.

					Namn	Kemman	Kommerskarer	Rega marckal	Betaler Sun:or	Betaler Kapr.
					Sandala	½ Kusth: dang:	Kemo Kapeln Hr: L: Kallesko	5/16.	1.	—
						½ Kusth: dang:	Mk. Kusth: Henrics arfvingar	5/16	1.	—
						½ Kusth: ½ dang.	Sto: Henric Simonsson	7/12.	3.	—
					Stickala	Enstaka	Fabriksören Isömman	1½.	5.	—
					Rijka	½ kemman	Hr: Johan Henricsson	¼	4.	—
						½ Dito.	Hr: Henric Larsson	¼	5.	—
					Stakala	Enstaka	Mkt: Johan Herlofsson	½.	3	—
					Kyttila	Enstaka	Kusth: Johan Jacobsson	¾.	5.	—
					Broge	Dito	Sandelsk: Peter Wahlberg	1¼.	4.	—
					Sommar	Dito	Hr: Malachias Lauerer	½.	4.	—
					Henrics	Do	Hr: Mattis Ericsson.	7/8.	4	—
					Kyttila	Do Kemman	Hr: Mattis Ericsson.	5/8	5.	—
					Stakärd	½ kusthäll	Kusth: Mattis Andersson	5/8.	5.	—
						½ Do.	Kusth: Marten Jacobsson	1.	4.	—
					Ericsons	Enstaka	Arrl Majorskan Fr: Willebrand			
					Kallela	½ kemman	Hr: Michel Mattsson	5/6	9.	—
					Stickala	½ kemman	Hr: Jacob Henricsson	¼.	2.	—
					Kallela	Stickala	Hr: Henric Henricsson	¼	2.	—
					Reikilas	Hr: Johan Johansson		¼	4.	—
					Eskeskylas	Kraftsdg: Jacob Jacobsson		½.	4.	—
					Enstaka	Kr. dg: Johan Simonsson.		¼	3.	—
					Klockskylas	Hr: Anders Ericsson		½	3.	—
					Reskikylas	Hr: Johan Mattsson.		½	6.	—
					Eskeskylas	Hr: Mattis Andersson		1.	5.	—
					Sahlberg	Hr Sadelk: D. Blumenberg.		¼.	7.	—
					Reikis	Enstaka	Hr: Johan Pettersson			
					Kallela Klockarned:g.	½ Kemman	Fr: W: Thomas Michelsson	5/8	7.	—
							Transporte -	15 11/24	110.	—

		Transport.	15 11/24	110
Munderjorsbo	Öfvergård	Lbn: Johan Ericsson	13.	
Stortvallen	Enstaka	hr: Johan Henriksson	3/8	2.
Sechskala	Dito	hr: Jacob Michaelsson	1/4.	2.
Forsnäs	1/2. Heman	Landsfiskg. Johan Johansson	1/2	4.
	1/2. do	hr: adg: Matts Thomasson	1/2.	2
Hägnäs	Enstaka	Krogvärdinn. Carlberg	1/2.	1.
	Dito.	Arrend: Matts Matsson	1/2.	4
Skolan	1/2. Heman	hr: Johan Matsson	3/8	2.
	1/2. do	hr: Simon Simonsson	3/8.	2.
Öfvernäs	Enstaka	hr: Jacob Johansson	1/2.	2.
Stortvallen	1/2. Heman	hr: E. Maria Henriksd.	1/2	3.
	1/2. do	hr: Henric Mattsson	1/2.	3.
Hr. Nikas	1/2. Hästhåll.	h: E. Anna Johansd.	1/2	5.
	1/2. do	h: Simon Simonsson	1/2.	2.
Nickarla	Enstaka	hr: Thomas Andersson	1/2.	5.
Ostbacka	do	hr. Matts Matsson.	6.	4.
Heijas	Jakola	hr: Jsac Johansson	1/2	3.
	Nybacka	hr: Anders Ericsson	1/2.	1.
	Jernvik	Nämd: Simon Henriksson	1/2.	1.
	Garika	hr: Johan Henriksson	1/2.	3.
Lerdalen	Enskifte	Lbn: Jacob Ekroth	1/2	4.
	Skatte.	hr: Johan Mattsson	1/2.	4.
Mustulas	Öfvergård	hr. Johan Johansson	1/2.	7.
	Nedergård	hr. Jacob Simonsson	1/2.	4.
Kallas	Öfvergård.	Lbn: adg: Eric Mattsson	1/4.	2.
	1/2 Nedergård	Lbtn. Johan Mattson	3/8.	3.
Skola	Enskifte	Lt: Jacob Fuchsberg.	1/2.	4
Strandegård	do	Andersk: Jon Carlsson	1/4.	6.
		Summa	27 5/24	214

Denne Mönsterskrifning den 20: Nov: 1814.

Abr: Faulin.

Mönsterskrifning å Sörets Tärpar en enkg: ängar m. flere

Benämningen	Torpets.	Innehafvare	Kr.	Skatten öre.
Strandegård	Kärkälä	Tärp: Johan Johansson	2.	—
	Solanuski	Tärp. Daniel Johansson	—	10.
	Klockare	Enkan Anna Wreckman	—	1
	Klockaren	Michaël Montell	—	14.
Soldat.	Svned	Henric Henriksson	—	10.
Strickskala	Krogs	Tärp: Simon Simonsson	2.	—
Mattsbo.	Kärnmunski	Enk: Maria Johans.	—	10.
	Till.	Lärare Sekr: Simon Wreck.	—	15.
	Svned	Thomas Thomasson	—	14.
	Öfvergårds	Enk: Kristina Ericsd.	—	14.
Stortvallen	Tärp.	Matts Hellander	—	13.
Seppsbacka	Selsvola	Tärp. Anders Ringqvist	1.	—
	Drag. Korpral	Arrend. Fredrik Johansson	1.	—
Tjäras	Dito.	Tärp: Henric Andersson	—	14.
	Svenvedes	Skom: Matts Gabrielsson	—	—
	Ericsvedt	Tärp. Anders Henriksson	2.	—
Nyrud	Hvalsviksstad	Tärp: Matts Andersson	2.	14
	Orsala	Tärp: Eric Ericsson	2.	—
	Backa	Tärp: Gustaf Svedberg	2.	—
	Svinnedskorpa	Tärp: Johan Sigfridsson	2.	—
	Kallfari	Tärp: Matts Eriksson	2.	—
	Tarvo	Tärp: Fredrik Eriksson	1.	—
Nyrud	Drag. Korpral	Thomas Svensson	2.	—
	Skatala	Tärp. Anders Andersson	—	13.
	Sellenpers	Tärp. Simon Simonsson	2.	—
	Kuskari	Tärp: Isac Abrahamsson	—	8.
Strickla	Ströhle	Enk: Brita Henriksd.	1.	—
	Orke Utbyggnad	Innehafvare af Ströhle.	1.	15.
		Tärp: E. Lisa Andersd.	—	13.
Ericsvik		Sim: Fredrik Ahlgren	—	8.
Mias	Sold: Tärp.	Carl Svanroth	—	—
Nickarla	Skattbygdet	Lbn: Simon Andersson	1.	—
Heijas	Jakola	Lbn. Henric Johansson	2.	—
	Garika	Henric Mattsson	1.	13.
	Skräddaren	Tärp. Johan Henriksson	—	8
Kallas	Leppsvadnus	Johan Johansson	—	8.
	Lyxvandet	Matts Andersson	—	4.
	do	Matts Henriksson	—	
Strastila	Skomakaren.	Mathias.	—	
Denne d. 20. Nov: 1814.	Abr. Faulin.	Summa	42:	6:

Wehmo

Berättelse om Potatoes Odlingen i Wehmo och Lokalaa Församlingar.

Uppå Kejserliga Finska Hushållnings-Sällskapets under den 22 sistledne September till mig aflåtne högtvärdade skrifvelse, angående Potatoes plantering i Wehmo Socken får jag i dimpaste ödmjukhet äran aflämna följande.

1. Uti Wehmo och Lokalaa Församlingar idkas icke allenast alla jordägare denne plantering, utan och Handtwärkare, Torpare, samt inhysingar, ja till och med hvarje Dreng och Piga som tjenar för stat.

2. At richtigt bestämma den qvantitet som årligen utsås är ej möjeligt, då många hemmans ägare ej en gång sielfve veta uppgifva sitt utsäde. Men man kan doch med någorlunda visshet antaga ett medium af 2½ tunna på hvart hemman, 10 kappor på hvarje Torp och 5 kappor på hvarje Handtwärkare och inhysinge, hvilket på 290 hemmans brukare 77 Torpare och 56 inhysingar skulle utgjöra en Summa af 760 tunnor.

Af desse som nu odla potatoes torde l
peligen kunna uptagas i

1. Classen de som utså	2 Tunnor	15 hemman.	1
2 D° de som utså omkring	4 D°	40 D°	16
3 D° de som utså circa	2½ D°	100 D°	25
4 D° de som utså —	2. D°	60 D°	12
5 D° de som utså —	1. D°	75 D°	7
		290.	72

Torpare och inhysningar kunna ej b
sificeras, men när de 35 Tunnor, som
desse tilsammans utså, läggas til 72
så upkommer däraf den förut upgi
Summan.

3. Hvad jordmåns beredningen betr
far, så sker den mäst med Spade
doch upköres landet förut ett par ga
ger at lätta gräfningen. I flera år
nyttjas ett och samma land af de flesste, m
en del ömsar oftare då därtil tilfälle
gifves. Landet som ämnas til Potater
kas väl, och afdelas i Sängar, som ej ä
bredare än två alnar, uti desse planter
gemenligen fyra rader potater på 9 a 10 tu
afstånd ifrån hvarannan, sedermera öfve
fares med räfsa at groparna blifva väl fy

När potaterne komma upp och ogräset vanli
gen följer med, då skåflas mullen ifrån mellan
gångerna på sängen, och därmed förtfares än-
nu engång om ogräset vill taga öfverhand
och mull är at tilgå. Ingen kupning är
känd ibland allmogen och är den äfven
sällsynt hos Ständspersoner. Tiden at ut-
plantera denne växt, afbidas tils marken
blir väl torr och varm. Skulle andre ar-
beten då påskynda at man ej hant orden
teligen gräfva och bereda Potatoes landet,
så är väl den methoden känd, at efter
plogen straat utplantera, men detta företag
ehuru lätt, undvikes gerna; ty afkastnin-
gen blir altid mindre efter mindre arbete.
Isynnerhet i denne Socken där leerjord råder,
och på få ställen fins mylla och sandblan-
dad jord.

At förvara sine växter öfver vintern i
Källrar och så kallade Rofgropar är en
känd sak, och om kölden någon gång
giorde skada hvilket sällan händer, så
förstår Bondhustrun at tina upp de förfrus-
ne i måskningskaret och tilreda af dem
bränvin.

4. Om tiden til Potatoes culturens början i
denne Sokn är mig tilförlitelig underrättel.

se lämnad af Personer som sielfve öfverlef-
den. År 1762, då Regementerne hem anlä-
ifrån Pommern, sågs Potater första gånge
i Wehmo. Fältväbel Neunbohm som då
nehade Dotila Rusthåll och sitt bost-
nära invid, förde med sig ifrån Pomm
några Kappor, började dess planterin
och försedde småningom ej allenast
Herrskaperna utan ock allmogen m
utsäde och underrättade dem om de
odling och stora nytta. Utom dess lef
ännu flera gamla Krigsmän, som ha
tillfälle at hämta med sig några p
ter dem de vid sine torp utplanter
och därigenom spridde dess odling, at
sedan 1781 då jag kom til denne
orten har denne växt varit ett
dett förnämsta såfvel ämne i hvar
gård och Koija.

5. I denne Sokn känner jag doch ing
som utmärkt sig och giordt sig förtjen
af belöning för sitt bemödande med
odlingen af denne växt. Men icke fin
här heller någon som kunde beskylla
för försummelig, utom dem som af lätt

och fyllerie försumma att. Så nödigt Bon-
den anseer sitt arbete vara på Råg korn
och ärt åkern, så nödvändigt anseer han
dett vara i Potatoes täppan. Måtte han
en gång blifva lika uplysh om nyttan
af Ångskötseln, så kunde hans tillstånd
föga bättre önskas, men huglösheten
härutinnan är förr stor och beklagelig.

6. Den svåraste och nästan enda miss-
väat som på Potater varit, inföll
i detta år. Alla rotväxter och Våhr
sädet hade samma öde. Innom ett
helt år fick denne Soknen ej fägna
sig af två timmars rägn. Om närsin
Soknen varit i behof af utsäde, så är dett
värckeligen nu. Och ehuru en stor del hem-
manstrukare redan ifrån Sverige förskaf-
fat sig denne nödvändige växt, så äro de
fleste doch ännu i behof. Den ena kan nu
ej hielpa den andra, utan alla måste utom
Soknen åtminstone söka halfva utsädet.
Keijserli Hushållnings Sällskapets vid-
tagna beslut, at med utsäde bistå de
behöfvande, gifver dett gladaste hopp
åt den nödstälte Landtmannen. Måtte

allenast förrådet vara så tilräckeligt
denne Sokn kunde erhålla två a tre hun-
drade tunnor.

At potatoes ej blifvit med större drift u-
tiverade i Wehmo, därtil ligger orsaken
både i jordmån och afsättningen. Jorden
härstädes så snart den någorlunda förnu-
tigt skötes, gifver alla år om icke ym-
doch god skörd af Råg korn och ärter.
Afsättningen af desse sädesslag är sä-
re och snällare än på Potater. Sin Sä-
kan Bonden aflåta hemma, men Po-
terna måste han släpa til Åbo, och
måste ofta sälja dem til underpris.
Därföre har han ej bekymrat sig, at
utvigda potatoes odlingen mera än t-
eget behof. Däremot hafva flera
hemmansbrukare, Dragoner och Gor-
pare i synnerhet de som bo invid de
så kallade Wehmo Sund, börjat me-
at plantera Pepparroth, på hvilke
vahra de hafva snar afsättning, o-
hvartildei sina aldeles snäfva lägen-
heter behöfva endast en mindre
jord lapp, för at därifrån erhålla

så stor afkastning, at de därmed kunna
afbörda alla sine utskylder. At på ett
år drifva denne växt til full mognad,
känna de aldeles väl, och deras flit
därvid, behöfver ingen större upmun-
tran, än den de i desse framflutne
åren haft vid dess afsättning. Ett jord-
stycke som afkastar ungefär tre tunnor Po-
tater, kan ofta gifva af sig trettio Lispund
Pepparoth. Bonden kan då säkert räkna
på at erhålla 100 Riksdaler för peppar-
roten, då han af samma land ej kan
för potater få mera än 20 Rs.

Då jag hört mine Sockne boer klaga
at gräsväxten årligen aftagit på
deras ängar, har jag föreslagit dem
ibland andra förbättringar, ett sätt
at på torra ängsbrinkar plantera
potater, sålunda, at man utstakar
ett jordstycke af fem qvarters bredd, gjö-
der den väl utsätter i vanlig ordning potater
på den, och sedan å ömse sidor kör med vänd-
plogen en torf på dett giödda och planterade
stället, samt sluteligen kastar ur foran
mull i den öppningen som blir emellan
de emot hvarannan vända torfvorne.

Detta sätt är ej nytt, doch okänt af allmog
men för ängen och dess Husbonde förmån
Ty försh erhåller han en härlig växt och
sitt arbete betalt. Ett par år därefter, d
torfven väl murknat plöjer han up
dett stället, besår dett med Råg och vanli
hemvaxit hööfrö, så får han skörda
icke 10 Kornet doch 7 Kornet Råg och i f
år växer den onyttiga baken godt
Ingen har doch följt detta råd. Jag ho
doch at exempel skall värcka om ej sna
doch med tiden.

Wehmo den 19 Decembris 1814.

Isaac Enebera

D. 10. Jan. 1815. No 142. 130. 132.

Töffala

Till wördsammast svar
På Kejserl: Finska Hushållnings
Sällskapets högtvördade Bref af 28 Sept.
Potätodlingens läge i Töffala Sokn.

1. Ingen jordägare finnes numera i Töffala Pastorat,
2. som icke odlar Potäter. Ena året kunna jordägare
af dem utså mera, et annat år mindre, de plä=
ga och icke noga mäta utsädet; derfore är icke
så lätt att bestämma hvars och ens utsädes
quantum: Följande upgift borde doch vara när=
mast träffad, när den ena läges till den andra.

Utaf 250. Hemmans ägare i Töffala utså 10
större seminanter 6 Tunnor, 60 Seminanter
ungefär 4 Tunnor, 40 Seminanter 3 Tunnor,
100 Seminanter 2 Tunnor, 40 Seminanter 1. Tunna
hvar. och af Soknens 200 Torpare, Handt=

=värkare samt andra inhysingar ut
100. mera-jordägande i Tunna, och 100
fattigare 15 kappar, hvar för sig.
Årliga utsädes Summa således 810

3. Jorden beredes såsom till annat säde. En
nyttja årligen samma åker, ända bryta om
årligen, förrän ligaste en föregående året gj
åker. Utsäningen sker gemenligen omvälla
eller efter annat vårsäde. Största delen
plöja potaterne, större delen fälla dem
de är icke allmänt bruk, renskuringen för
mar ingen. Till rotväxtens förvarande
wintern, hafve många gode källare, a
värma en kammare därtill, de fattige
gropar. Endast under Kallare ventvår ha
några potater frusit; i hvilken händelse
vin med någon tillsats af malt, att
utaf dem blefvit tillverkad

4. Någon början till kulturen har här
redan för 1770. vid 1780 var hon all
men har än däreffter årligen tilltagit.

5. De som i detta yrke utmärkt sig ä
än att de till någon belönings ärhållan
de föreslås. Det har ock ingen, mera nu
1802 – då fråga om belöning redan förv
gjort anspråk därpå, så vida alla trod
af rik afkastning vara tillräckligen belön
att bespörja andra med utsäde, har icke
behöft, då äfven de fattigaste af deras lilla
kastning sparat behöfveligit utsäde. Da
har hvad som kommit kunnat embäras,
tiden blefvet sålt i Åbo: vid Augusti
för samma pris som någon, men längre
höften för hälften mindre och så vidare.

Re=

Redan år 1802 har enl ett Sokne stämme pro=
tocoll, årliga utförselen varit 2000 Tunnor: än
visare belöper hon sig denna tiden så högt, ja
långt högre. Tänkande därtill, och då potater
året ikring utgjöra Soknboernas halfva föda,
så hafva de visst intet för vårten.

6. Det är både vanligt jordgrödorna misslyckt,
utom minsta delen som sådt i lycklig tid
och i bördigaste jord, finge de flesta föga mer
än de utsådt, och ganska många icke en gång
halfva utsädet: Derföre vore understöd till
utsäde högst af nöden, och det till belopp af
300 Tunnor: om eljest understödet tidigt om
våren, af godt slag och gratis eller dock för
civilt pris kände ärhållas. Genom sådant
understöd skulle jordägarena här i Soknen
anse sig tillräckeligen belönte för dit de
kanske framför alla Soknar i Landet – berömv=
ligen utmärkt sig i Potat odlingen, och
därigenom jemväl i framledne vargare åren
kunnat så väl föda sig som sine många
fattiga, att de icke behöft besvära kringlig=
gande Soknar med lizgande.

Efter allt utspende skulle merberörde under=
stöd kommit från främmande ort tillskynda
Töffala boerne i åtskinstone i några år en gynn=
sam afkastning.

Töffala den 28 December 1814. Elias Laqus

Nykyrka

Skuggerstorp Memorial.

Vid underdånigst Anhållan af Kyrkoherden Pastoren Prosten Magister Johan Ström, vid Församlingens Pastorat-Ting i Församlingen, som hölls den 26 Sept. innevarande År, för Församlingens Pastor Primarium Theologiæ Professorem, och Contracts Prosten Magister Johan Ström, vid förenämnde

Som Jag i anseende till min sjuklekom ad nästaw
stundigt förhindrad, så har vice Pastor Widquist
af mig blifvit tillagd att göra förfrågan hos
förenämnde Ledamöter uppå de punkter som
Herr Domprosten och Riddaren högvördige G. Gadolin
låtit underrätta om, hvilket han och expedierat
den 15. i denne månad å Nästt som medföljande
Protocoll utvisar.

Nykyrka d. 15. November 1814.

J. Wrom

som ähnnu ähnnu ähnnu

och upmunttrat alle under samme
Masugn warande Bönder, Torpare
och Inhysingar, hwilka alle åfwen fun-
nit nytan deraf.

6to. Som detta års skjördi anseende till
torkan war något fin; så hafwa
icke alle nu tillräckeligen utsäde till
nåsta år och skulle efter Socken boernes
yttrande åtminstone 100de Tunnor behöf-
was, hwilka nu innom Församlin-
gen icke kunna erhållas.

Nykyrka den
15 Nov: 1814.

Adam R. Widquist.
Vice Pastor

d. 30. Dec. 1814. No. 110. 135.

Pyhämaa

Ödmjukaste Memorial!

I anledning af Kejserl. Finska Hushållnings Sällsta-
pets til mig afläten Hogtvördade skrifvelse af den
28 sidstl. September, angående Potatoes kulturen i
Pyhämaa Pastorat, har jag i all ödmjukhet derom
lämna följande underrättelse:
1o Alla Gemmans brukare utan undantag uti Bag-
ge Pastoratets Förhamlinger, äfvenhom alla Lorpa-
re, Inhysinger och andre som den allraminste jord-
lapp äga, idka denna odling.

2:o Gammanbolare uttså om året 2 a 3 til ofmo-
ror. Andra åtgärd för jordens mindre ofarlighet,
de minst en tredjedel af den samma til åkra
och förr man i den bestämma ordning myckat ofbo-
lare uttså, så kunna de ej falla för i flyhamma
tid granliteten af dröd utsäde, indalat i några
3:o Jorden bereds för potatesens madkt glödning
ger, förrimellan den förses ganska väl gå gö-
i fångar af gemenligen 6 a 7 quarters bredd; dref
ej ofsmalare, ty utsäde mår i jorden, sedan de
a ramde fått dertil tillräckelig underbyggning
fyllas det ej för, ej så lönande för utplant-
gen i fångar. Genemligen nyttjas utsäden
en och samma för dertil, och dess bekväm-
dagt utplanteras 2 a 3 verkar för Johanni;
altid och ransas minst 2 gånger: dock bruka
ge ogräsning med den gott som af mallarna
i fångarna uppkastas, hvarigenom tarkning mi-
ofvanpå fullkomligen förhindras. Detta
lab innan det hinner uppkyla. Potatesen
rad i kallare och gropar och stadas därunder gan
fallan af köld.
4:o Potates kulturen har nu sommit i flatt
saladt, at de ifrån sista sommarens krigat
lomma soldater med sig hemtade af denna
til utsäde: allikevål dem tidas för potates
olikerit kultiverade, och ärd ofr 30 års tid
fullt bröd med alt större framgång årligen
bevisar tydligen at allmogen redan kommit fulla
smak för denna växt.
5:o Har utmarkt stift i denna dag för inpri-

Lastadt gjordt sig förtjent af distinction eller befrim-
dock haswa sonligen så utvägat sin potates odling,
alt de i förgående åren kunnat mer utsäde något
vitrada sina grannar.
6:o På vida ofvanlig torka i sistlidne sommar finder
de för alla utsådes växt och framgång, så har åtmin-
potates växten i den grad misslyckats at utsäde
för mahte ofalen nödkommande år är förenligen af nöd-
60 a 70 kungar voro emot dagligt gröt til detta ända-
mål ganska välkomna, hälst för det närvarande in-
varu församlingen, ej för det högsta gröt en gång, av andra
dagga stöd at utfallas.
Slutligen, til befordrande af potates kultu-
rens ännu större framgång i detta Lastadt, stulle-
jag ansa gratis utdelad utsäde åt de fattigare
dess myckat bidragande dertil, ty i annat fall af-
dessa fåtaligen för dess denna kultur, utmin-
dra sig någon tid.
d. 9 Dec. 1814.

Liphamn Vedens Prästgård

O. J. Lalander.
Pastor loci.

Raumo

Aller Ödmjukaste Memorial.

Uppå Dett Respective Kejser. Finska Hus-
hållnings Sällskapets Hoggunstiga Anmo-
dan angående Potatoes Culturen i Raumo
har äran inberätta följande: Nem.
Uti detta Pastorat finns nästan ingen
hvarken af Hemmans brukare, torpare
eller andra Backstugu hjon som hälst
nagon den minsta lägenhet har, den
icke flitigt idkar Potatoes odlingen i
mohn af sina wilkor
Huru mycket en och hvar Jordagare
Arligen utsår, kan icke bestämt uppgå
så wida Jordbruks idkarene icke ellesjelf
we äro wiße på quantiteten af hvar-
ken utsädet eller skorden, följaktligen
kunna de icke eller classificeras; men hade
de om wåren förut blifwit derom erinrade

3

Culturen är uppkommen efter förra Tom-
mersta Kriget, då Soldaterne wid sin åter-
komst, brägte första afwelen hem med sig;
sedan hafwa Vorgarene i Staden som årligen
besöka Lyska orterne, hämtat mer och mindre
till ymnigare odling, så att den i alla år wa-
rit i wederbörlig gång så wäl i Staden som på
landet, så att de ock kunnat hjelpa den fattigare
hopen med utsäde och åtwen haft något til
afsälu: priset i förra åren har warit 2 Rd
a 2 och 32 skill. kunnan men i år 4 Rd Riksgr —
Ingen har särdeles giordt sig förtjent af
Distinction och belönning; ty hwarochen är up-
muntrad til denna kraftens odling af deß re-
dan kända nytta och den försummelige af sin
egen skada. Raumo den 12 Decembr 1814.

Eric Levein
Kyrkoherde
i Raumo

så hade de nu kunnat giöra att nöjaktigt
sed för ett sammans; så mycket kunde man
af dröas uppgift, att de som i år sådde ut
kunnor fingo endast Fem igen, hwartill
länge continuerade torkan wäl orsaken.
Jorden beredes wäl och giöds torfteligen,
och samma land nyttjas merendels årligen
dikas, Utplanteringen ker om wåren så
kiälan är gången utur jorden och sedan
intet mera har att befara några natt-
kupningen ker medelst myllans upkast
i från diken och renningen förrättas
gånger om sommaren. Några få wärk-
odlingen med plog hwilket sätt omkring
ne berg är wanligt. Hos oß stickes Potäter
ned uti holar efter en dertil inrättad
ta. Förwaringen öfwer winteren ker
kallrar och i brist af dem, uti dertil gjord
kallade Purmor. Dett lättaste sätt til
odling lärer wara den som efter Ra
Vöers enhälliga intygan, nyttjas
Kyskar: nem de kasta up gröpar och
uti dem 1. eller ½ kappa Potäter och sedan
tacka med Jord hwilket sätt kall wara
gifwande och icke bättre i torra åren an
det wanliga hos oß, åtminstone skulle man
spara derigenom både Jord och arbete, ja
fattigaste som intet äger mera land, an
kring sin koja kunde på detta sättet, med ringa
kommatill en ymnig skörd —

d. 19. Dec. 1814. No. 71. 139

Lappo

Odmjukaste Berättelse.

Hvad Potatoes culturen uti denne Lappo-
Socken (af Abo Län) widkommer, så idkas
den väl öfver alt til och med af de-
fattigaste Jichyses hjon; men så olika
at de icke kunna classificeras. De för-
ste äro Säterie Fusthållarene Johan
Johansson och Johan Mattsson Rähdais
hvilka, af denne wäxt, några år, för-
sålt omkring 100de Tunc. hvarderas. Föröfrigt
finnes och hemmans åboer som, wissa
år, förgttrat flere Hjotal Tunnor af sagde
wäxt; men bestämt kan deras utsädes
Quantum icke uppgifvas; doch will man
förmoda at de fläste hemmans utsä-
fran 6 a 7 til minst 2 Tunc. Utsädet
sker genom plantering, at så med plog
har funnits mindre lönande. Äkerns
bruks väl lös, gödes årligen och upkastas
uti smala rimsor eller sängar, myllas
och ränsas. Wäxten förvaras uti källrar,
jordgropar och så kallade Purmor. Af dessa
förvarings ställen synes jordgropen uga
förekrädet endast wäxten, under- och uf-
van med Torr halm från jorden skiljes
och tacket förvaras at det icke läker.
Åringen har i goda år warit 10de och 12te
och något där öfver; men innevarande
år war här total misswäxt, så erhöllo
3die kornet och största delen icke utsädet;
hvarföre tilgången af denne wäxt är
svår och nästan omöjelig. Utsädet för

Tvenne

Hvarjehanda Skrifpapper

Hvilka Justitie-Kollegium

Lappo den 5:te December 1814.

Wallenström

Landshöfding

i Lappo

Tvenne Hvarjehanda Skrifpapper — rik:

Hvilka Justitie-Kollegium — yrka Jus-

— —

Lappo den 5:te December 1814. — to —

Wallenström

Landshöfding

i Lappo

Herr Landshöfding Wallenström anförde, att Hans Excellence Herr Generalen och Riddaren af Kongl. Svärds Orden med Flera, Herrar Ordensbröder, Kommendörer af Kongl. Svärds Orden, Riddare af Kongl. Svärds Orden af första, andra och tredje Klassen, Herrar Kommendörer af Kongl. Nordstjerne Orden, Riddare af Kongl. Nordstjerne Orden af första och andra Klassen, Herrar Kommendörer af Kongl. Vasa Orden, Riddare af Kongl. Vasa Orden af första och andra Klassen, samt Herrar Kommendörer af Kongl. Carl XIII:de Orden, Riddare af Kongl. Carl XIII:de Orden af första och andra Klassen,

Skrifvelse, her jag ärem et
herhos och i största Ödmjukhet
sänder nergående Pro Memoria
gående Potatöes-Kulturen i Eura
minne Pastorat, och Fremhärd
med djup vördnad att ...

Höglofligen Kejserligen Finska
Hus-Hållnings-Sällskapet

Eura-Åminne — Ödmjukaste Hem
Erstgd. den 10. Ja-
nuarii 1815. — Henr: Torhro

Ödmjukaste Pro memoria,—

Till Höglofliga Kejserliga Finska Hus-Hållnings-Sällskapet i Åbo,—

Från Eura-Åminne Pastorat.—

Dd.—

1o.— Alla De Respective Stånds-Personer,— Hem-mans brukare,— Torpare och Inhysingar med Flera,— Som bo och vistas uti Eura-Åminne Pastorat, och antingen i Moderkyrko-Församlingen eller Luvia Kapell äga Jordbruk, Idka redan Potatöes Planteringen.—

2o.— Men alla Pastoratets Invånare utså icke om året en lika Qvantitet, utan lämpa Den efter vidden af den Jord de äga;— Efter uppgift bestiger Sig för hvarje Odlare den största till 5:— Tunnor,— och den minsta till 4:— Kappar;— Och Som Hemmanen eller Gårdarne i Pastoratet äro för det närvarande 215,— eller i Moderkyrko-Församlingen 158,— och i Luvia Kapell 57;— Så föranleder deras uppgifna Årliga Potatöes Odling och utsädes-Storlek mig att här indela Dem uti följande Tim Klasser,— Af hvilka Den Första eller 7:— Hemman utså 5:— Tunnor hvardera,— Den Andra eller 9:— Hemman 4:— Tunnor, Den Tredje—

eller 60:- hemman, 3:- Tunnor, - Den Fjerde eller hemman, 2:- Tunnor, - eller Den Femte eller 60 man 1:- Tunna, - som göra för hemmanen i Sa En årlig Utsädes-Qvantité af 46:- Tunnor; - åter Torparn eller Jordägande, Inbyggare med lika i Sattoratet vidkommer; - Så utgör Rö uppå den Säkra 200:- Som nu dessa afven, föregifvande, årligen utså Potäter ifrån eller 15:- till eller med 4:- Kappar hvarje Rö; Så man räknar gee medium blott 8: Kappar, på uppkommer deraf ett årligt Utsäde af 5 vor eller 10: Kappar, hvilka lagde till hemmans Ägares 46:- Tunnor, göra in hela Sattoratet 51¼:- Tunnor eller 10: Kappar 3tio - Jorden, för Potäterna beredes, Sådes på det sätt, att den plöjes 3ne gånger och lika många, samt göres af de flere med Sä ning, innan utplanteringen förrättas; - Att Ett och samma land allt jemt, åtminstone i innan det täckas med någon annan nyttig Växt lämnas ett år i Träde, till Potatoës Odlingen varit och år annan i bland Allmogen ett mä Allmänt bruk, - dock hafva några i senare Tid föranledde af Respective Ständs-Personers gifna Exempel och egen erfarenhet, Qvarn 3die a. A begynt flytta sin Plantering till ett annat Stäl

Innan detta ombytes-Sätt af Jord vara mera lö nande; - Landet årligen behörigen, utan fälles af de flere och årligen, - dock förrättas en Sär ning följande, att sedan Potäterne blifvit u tet af Maij eller början af Junii Månader utplan terade och Jorden 2:a Quarters lång grop ofvan jord, indelas Landet i Gångar, och den emellan lig je Gång liggande mullen upphackas uppå Skelfva Gången, hvarigenom Landet således blifver åtskadt, ogräset grafves, och Potatoës-Stånden knäppes, - hvar efter de och ännu en gång litets för Jo barkningen renfas och fredas för allt ogräs; — (Den som åtkommen Större Ökning, verkställa den utplanteringen med tillhjelp af En Häst för vanlig Plog, och anses ett sådant plöjnings-Sätt lätt å Orten för sett lättaste och fördelaktigaste, Jag vida både hö och arbete benägnare befinnes, — Men till deras utplantering, som äro å Smått, nyttjas Landen eller en liten hå Spade, med hvilken en grop göres för hvarje Potät, som nedlagges i gropen och genast betäckes med den derutur upptagna Mullen; — Öfver vintertiden för varas Potäterne af En del i Källare, och af En annan åter i Jordgropar, hvilka senare, då de icke varit väl förgrädde, med fort, när strang vinter inträffat, den ola genhet, att det ädla Jordgrons-Förrådet, såsom om vintertiden förledit år, blifvit skadadt af Köld, och Ägarens förlorat både sin föda och sitt Utsäde. —

4to.— Potatöis kulturen har i Eura-Aminne Pas
uppkommit i början af 1770-talet, och blifvit
de där i Socknen vordne respective Stånds-Per
benägna försorg och gifna efterdöme uträtta
hvilken tid den och allt mer och mer tilltagit
i kännedomen i denna kärna gjort de största fram
orda Allmogen, som funnit nyttan af den sam
dan fattat sådana smak för denna rotfrukt, a
anser densamma af lika nödvändighet för sig och
dera, som alla andra föde-ämnen.——

5to.— Den nytta och vinst de Eura-Aminne Pas
invånare fått erfara af den Potatöis-Odling,
ärligen allt mer och mer uppliftvat den till fr
flit och drift i denna väg, och bragt ratt mån
få utvidga denna kultur, att de deraf njutit
nästa fitt Eget husliga behof, utan och varit
falle att med Potatien till afsalu, eller såsom
förrättat arbete, bitråda andra så väl föda
fader, då och gångbara gripet varit 2:r K.D.— a.
16. Skr.— Kirkogald för Tunnan, eller ett kunte
del mot Rag-Tunnans värde;— Och som de Odlare
ska anfägen sig för lika berättigade till belöning
vidgad Odling, blefve ratt många, och denna belö
utverkad endaft åt En eller Annan, kunde för
ning och egentlig Allmoge verka mera åtrunds
mistroget av verklig Arbets-flit och drift; så
det vara radligaft att icke har namna och
ra Mågon drog såsom förgent dertill.——

6to.— Potatöis Afkastningen var förliden höst ovanligen
god:— En del erholl dubbla afkastet, och den andra
åter blott sin enkådda qvantitet,— doch hafva de flesta
varit förgfälligen om, att åtven häraf förvara
sig utsädet för nästa vår;— Men som ratt många,
i synnerhet de fattigare, ano i verkeligt behof af
nästa Utsäde, och priset på Potaterne, som förliden
kunna så innom Församlingen, varit i år 4:r a. 5:
K.D. Kirkogald för Tunnan;— så tackas Högloflige
Kejserliga Hallrådet tillåta mig att i första Ordnat
het för annalo,— Det 4:r a. 6:— Tunnor gratis till de
fattigare utdelade Utsädes-Potatien vore ett ganska
verksamt Medel att åtven för framtiden bibehålla
kulturen, tillförda dess framsteg, och uppliftva den
drift, som detta Näringsfatets invånare redan i denna
väg så förmeligen visa och dagalagt.——

— Eura-Aminne Prästegård den 10. Januarii —
1815.

Henr. Sommelius.
— Vice Kontrakts Prost i Eura-Aminne. —

K. d. 19. Jan. 1815. N:o 165. 144

Ulfsby

Ödmjukaste Memorial

Enligt Högl. kejserligen Justitiarie Sälskapets högt wördade Skrifwelse af den 28 sistwekne Septemb. har jag, genom Circulaire-bref af den 10 sistwekne Novemb. till samtligen Herrar Capellaner i Pastoratet, infordrat, i likställighet med den mig meddelta högen Förskrift, fullständigen Förteckningar för hwarje i Ulfsby Pastorat warande 7 körkogjäll, rörande Potatoes Odlingen härstädes, och har jag erhållit för 6 körkogjäll medföljande Förteckningar, som jag härmedelst har äran i ödmjukhet insända; men för Björneborgs Lands och Stads Församlingar har jag ej ännu erhållit någon Förteckning, af orsak, att Capellanen w: Pastor Wahlroos nyss gifwit mig wid handen, att han omöjeligen kan bekomma wederbörlig kännedom härmed, för än wid nu snart stående allmänna Gudförhör, wid hwilkas förrättande, efter hans tanker, dessa fragor kunna bäst uplösas.

Du snart denna nu af honom saknade Förningen erhollen, så skall jag genast hafva uran denhamma öfversända.

Björneborg den 14 Januarii 1815

Fred: LeBell

d. 10. Maji 1815. N:o 340.

Björneborg

Ödmjukaste Memorial.

Uargående Sirars å Potatoes Culturen i Björneborgs Stads och Lands Församlingar, nyligen till mig insända af Herr Vice Pastoren och Capellanen Carl Wahlroos, får jag hårhos uran i ödmjukhet öfverlämna till Högloflig Kejserl. Finska Guvernements Skulle skaffat. Björneborg den 26 April 1815

Fred: LeBell

Svar på kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets fråga ängående Potatoes odlingen:

Björneborgs Stad bestående af 442 tomter, får årligen ungefär 450 Tunnor samt för 3,500; brukar sin jord med spade samt dikas i sänger; frukten förvaras i källrar; af dem som först idkat odlingen af Potatoes är Medicinä Doctoren Assessoren och Riddaren Herr B: Björnlund: Råd- och Handelsmannen Pehr Antonä Molin fick igenom sin idaghet År 1814 omkring 500 Tunnor, utsäde är ej af nöden

Björneborg d: 12. Aprilis 1815.

Carl Wahlros
m: past: at Sajloiwen

Svar på kejserliga finska Hushållnings Sällskapets fråga angående Potatoes vollingen i Björneborgs Lands församling:

1o. Alla Hemmans ägare idka potatoes planteringen äfven som Torpare och Bakstuga kjöne.

2o. Utsädet är ungefärligen 356 Tunnor: odlarena kunna indelas i 3ne Classer utom Torpare nemligen 32 utså 4. Tunnor 5 5/6 kap. 40 — 2 Tun. och 20 omkring 1. Tunna; af Torpare utså en del En Tunna, en del 15 kap. och endel 7½ kappar; Bakstugubo erne alla tillsammans omtrent 6. Tunnor.

3o. Större delen beredes jorden med spade samt dikar, 10de delen med plog samt lägger utsädet i fårorne. Utplanteringen sker sedan kjelan fyrsvunnit af en del förr af en del sednare. Potäterne förvaras almänt i källrar, äfven i gropar.

4o. Culturen här härstädes uppkommit ungefär för 40 år tillbaka igenom framledne Hr. Majoran Enskyldts föranstaltande samt vårdras högt af Allmogen.

5o. Ibland dem som med mesta framgång odlat Potatoes äro: Hr. Maj. C. Reinholdt Brander som af 14 Tunnors utsäde bekommit 80. — Bonden Mich. Arvela i från Bredvik a 5 — 50. Tunnor.

Utsäde är ej af nöden.

Björneborg d. 12. April 1815.

Carl Wahlros
w: past: adj: Saxlois.

Levanpeldo
Kulla

För detta Levanpeldo Kapell gjäll, får jag i ödmjukhet afgifva efterföljande svar, huruledes Potatoes Culturen härstädes tillagit och brukas.

1o. 31. Hemmans brukare idka Potatoes odlingen
51. st. Torpare — Dito — Dito —
23. st. Enhysningar — Dito — Dito —

2o. Ungefärliga utsädet för Hemmans Åboer, Torpare och Enhysningar om året är 105: tun: 23. k:

		Tunnor	Kap:
	Af Hemmans brukare:		
1. sta	Classen 1. st.	7.	—
2ra	— Dito 2ne st.	6.	—
3dje	— Dito 5. st.	5.	—
4de	— Dito 7. st.	3.	—
5te	— Dito 4. st.	2.	—
6te	— Dito 6. st.	1.	—
7de	— Dito 6. st.	—	15
	31.	Sa 82	—
	Af Torpare:		
1. sta	Classen 25. st.		15.
2ra	— Dito 26. st.		10.
	Sa 51.	Sa 19	15.
	Af Enhysningar:		
1. sta	Classen 13. st.		6.
2ra	— Dito 10. st.		5.
	Sa 23	Sa 4:	8.
	Hela Summan	105:	23

3to Jorden beredes för Potatoes, med något spillning och främmand mull, dikas, rensas och af några kupas, planteras såsnart när

Hvittis boställe

Uppgifter och Svar om Potatoes Planteringen uti Hvittisbofjerds Kapell; i anledning af Höglofl: Kejserl: Finska Hushålls Sällskapets frågor uti dess vördade Skrifvelse, af den 28 September 1814.

1:mo Alla Hemmansbrukare, innom detta Kapell, som och alla Torpare, jämte Inhysningar, hvilka dertill jord kunna erhålla; idka Potatoes odling.

2:do Dessa Potatoes odlare, kunna i anseende til qvantiteten af utsädet indelas i fem Classer: nemligen, af dem som plantera ifrån 6 til 8 Tunnor, äro 6 Hemmansbrukare, ifrån 4 til 6 Tunnor 12 Hemmansbrukare, och 3 Torpare, ifrån 2 til 4 Tunnor 27 Hemmansbrukare, och 20 Torpare, ifrån 1 til 2 Tunn: 47 Torpare under 1 Tunn: 20 Torpare, och 32 Inhysningar.

3:tio Vanligen, begynnes härstädes med jordens beredning i början af Junii Månad; då Landet, sedan det efter dess beskaffenhet gjordt blifvit, upköres med plog väl djupt, och sedan det litet torkat harfvas, samt åter efter några dagar plöjes, och jämnas med harf, derefter göres Sängarne, til 5 a 6 qvarters bredd, hvaruti Potaterne, radevis nedsättes dels med handen dels med Spada til 4 a 5 tums djupleki, ungefärligen 2:ne qvarter eller litet mindre, ifrån, hvilken plantering förrättas härstädes i början af Junii; så snart ogräset begynner visa sig, upkastas mullen, uti gångarne på Sängarne, hvilka åter jämnas med en trädräffla, sedan ogräset å nyo begynner upskjuta, upränsas det och Potatoes stånden kupas af de flesta odlare.

vår utsäde är gjort, dels med plog och dels med hand, förvaras öfver vintern i kellrar, Potatoes och grupar, hållas lider stadda af köld.

4:to Potatoes Culturen har uppkommit vid Prästgården sedan, genom Baron Hastfer, hvilken tilförer och annan lämnat utsäde, gjort i nare tider framsteg, och allmogen fann bästa smak för Päron.

5:to Kunnat, en och annan bibehålla andra, men medelmåttigt Tjenneht Domderne Matts Hjälm, Johan Klas Anders Wallin och Thomas Kapp, årligen med 10 Tunnor, för 6 Skeppen i järngörelse, Ragen kostat 12 Rdr, men då Ragen kostat 15 a 16 Rdr Tunnan så har Potatoes kop: varit 8 S: Riksgäld.

6:to För närvarande är til undestöd för sädet är ej af nöden.

Hulla den 9 December 1814.

Afvordblad

De hvilkas odling varit widlyftigare, hafwa wäl
tilhjelp af Skog wärkställd planteringen; men, and-
anse, en del fället at nedsätta Potaterne med han
fördelaktigare i anseende til afkastningen. Årl
ombytes Potatoes Land af dem, som äro i tillfälle
Dessa Jordfrukter hafwa härtils blifwit wäl för
härstädes uti dertil inrättade jordgropar, hvilka
wäl täckte, med halm, näfver, sand och torf: och
den i wintras warande stränga kölden, inträn
sig uti någon mindre, wäl försedd Grop, hvar
de däruti förwarade Potaterne til en del dog
4to Enligt äldre, Personers uppgift, skall Potatoes
gen härstädes tagit sin början ungefärligen år
då några Borgare, först hitförd denna frukt i
Tyskars Kryddhåll, hvaraf denna växt snart
utbredt sig så wid, at den, som för 30 år sedan
ska sparsamt nyttjades, numera med storsta
utgör de slättas förnämsta födoämne.
5to Innom denna församling hafwa Rusthållar
Matts Holmberg, Landbonden Johan Braawik
Borgarena Thomas Busé, Jacob Öfwerwijk samt
raum Kapajärfwi, utmärkt sig i denna del så
at de årligen kunnat förnytra 15 a 20 Tunnor
för 5 Rdr 24 Mynt da Lägre gald 15 a 16 Rdr
rna mynt; Men ibland dessa Odlare, har dock
sidstnämnde Ephraim Kapajärfwi upbrakt sin
til den höjd: at han om hösten, år 1813 da
na wäxt wan öfwer-all något gifwande, ethe

efter som Tjerdingars utsäde 4 Tunnor, samt i år
då en del i Kapellet knapt hinga 4de kornet inbär-
gade han efter samma quantum utsäde, 20 Tunnor
Ofanämnde Borgare, nyttjar all under Torpet upstagne
jord om 4 Kappelarads utsäde, til Potatoes Land.
Hans sätt at odla denna växt består däruti; at
han i början af Junii begynner härmed, då han
först upgräfwer med Spada jorden något djupt, gör
Gångarne alns breda, hvaruti han med Spada
nedsätter Potaterne, i 2ne rader, 2ne quarter ifrån
hvarandra ässkils; gångarne gräfwer han något
djupa ränsar och kupar dem ofta, samt äfven
wallnar Potatoes Stånden wid infallande torka
3:a 4 gånger om Sommaren. Han har äfven
årligen förnyttrat af denna frukt, til större och
mindre quantum; men i stöd til närmare 30
Tunnor efter 4 Rdr 24 Mynt för tunnan.
6to Churuwäl afkastningen i år war för de slätte
nog swag i anseende til den i somras warande
långa torka, och i synnerhet för dem som i sand-
jord hade sine Potateer utsatte; så kan ändock
innom Kapellet utsäde, erhållas, så mycket
som för de behöfwande til utsäde kan föreras
til det härstädes wanliga priset, à 5 Rdr 12 M för
tunnan.

Hwittisbofjerd den 6 December 1814

Fredr: Joh: Brander
Kapellan

Til ödmiukaste följe af Professoren Probsten och Riddaren Högvördige Herr Doctor Fred: Leibells vördade Circulair Bref af den 10 November ianledning af Höglof Keiserl: Finska Hushålnings Sällskapets skrifvelse af den 28: sidstvekne September, angående Potatis Odlingen, får jag äran af lemna följande svar uppå de utinämnde Circulair förelagde frågor, ifrån Ulfsby Moderkyrka Församling nemligen

1:o At alla så väl Hemmans Åboer som Torparen och Inhysningar som något jordbruk äga plantera Potateis: efter det de äga jord och utsäde dertil.

2:o Att 2/3 af Hemmans Åboer utså årligen 6 a 7 Tunnor 1/4 1. a 5. och 1/3 2. a 3. tunnor, samt Torparen en del 2. a 3. tunnor. samt de flästa ifrån Kaptal til hal a hell Tn.

3:o Jorden til Potaters planteringen beredes vanligen så at den om hösten förut vältas eller plöjes och om våren när kjelan gått utur jorden beredes med harf och plog. Potates landet ömses af de fläste vart 3:ie eller fjerde år men Torparen och Inhysningar som äga föga mera åter jord än de behöfva til Potaters Planteringen använda den årligen til samma behof. hvilken de gemenligen updika uti sängar och utplantera Potaterne med handerne hvilka sedermera efter behof. rensas de som utplantera, Potater uti större qvantitet nyttja därvid mastadet plog således at en Karlkör plogen med en häst och 3 a 4. personer sätta Potaterne uti foran 4:ra forår sättes med Potater och den 5:te lämnas tum. de med Potatis, satta fororne slätas eller täckas traxt med räfsa eller något annat dertill inrättad redskap. Sedan när ogräset och Potaterne börja Upskiuta upkastas mullen ifrån de toma

sjorone uppå sångarne, hvarigenom Pot
blifva mylladе och ogräset förqvefves an
Kupan, de vanligen icke, hvad förvarande
vintern vidkommer så för varadе af
som icke äga kellare uti jord groparn
de då groparne äro mindre förseddа
uti stränga vintrar blifva Rötskadde

4te/3 Potates Planteringen har börjatс hä
samlingen omkring 40 år sedan, hvilk
Småningom tilltagit så att den nuår al
och har allmogen öfver all största sm
det samma vårt.

5te/3 Hvilka som synnerligt utmärkt sig u
Potatес Odlingen kan jag ej eger sig fl
Majoren och Riddaren Carl Gripenberg
innehafver Holmagårds Majors Boställ
han utsår årligen 10 à 11 Tunnor, hvarti
beredes med harf och plog, så snart hö
gått utur jorden och den blifvit upto
torkad af Solen utsäted Potaterne g
jamt fält. en Karl med bredvingad p
plöjer och allt efter landets lägd fä
Potaterne i fåran af 3: à 4 personer
hvilka alla hafva sina qistra, dittom
Efter den går lika många som sä
våt kramen och varm häst spillning
hjelpa frukten, hvilken derigenom
der mera styrka at drifva. Jedan sl

åter en sura som lemnat land, och så lända
fort fares med planteringen uti hvar annan
fåra, uti detta sätt lemnas jorden tile ogräset
visar sig, då landet rätter när det åter tager
ogräs, och Potaterne kunnit något öfver jorden
taga ringan bort ifrån plogen och i stället
binder framtill en halm stoppa, hvar med, jedan
plöjer uti alla torna fårorne, hvarigenom
Potaterne på en gång bliva mylladе och renſadе,
hvarvid observeres at en gårds mätte lera hästen
och en Karl styra plogen, 10de à 12 Kornet harvarit
den vanliga åringen, men ovanlig torka och tidiga
natt frästen har i år vållat at endast 6te Kornet erhölls
hvanligen har priset för Potetes vari så dant
at ungefär fyra Tunnor däraf svara emot
en Tunna Råg, men i år då afkastningen
af Potetes varit ganska ringa äro de långt
dyrare.

6te Innom Församlingen finnes icke Potetes til
af sälje utan mästa hvar och en vara omtenkt
at af sitt ringa förråd besparа sitt jädet.

Gammelby den 9de/3 December 1814.

Joh. Öhl
Fr: Past och Kapellan
i Ölsby

Norrmark

Enligt Högvördige Herr Doctoren Profes=
soren och vidt berömde Probsten samt Riddarens
högt vördade Skrifvelse af den 10 sistledne
November rörande om potatoes odling i
kyrko gällets med dey särskilta frågor till
dvar får jag i allerödmiukhet kämna föl=
jandt.

1mo.

Alla Gemmans brukare til antalet 50 id=
ka potatoes odling. Dorpare och inhysningar
äfven alla som jord bruk lite hälst har.

2do.

Det högsta som Gemmans brukare här i för=
samlingen utsår är 5 tunnor om året af dem
äro 10. Gemman. 4 tunnor hås äfven af 10.
Gemmans brukare. 20 Gemman äro som så
3 tunnor. 2 tunnor får de som ännu icke
hunnit till Rätta kännedom om denna
väg t; deras antal äro 10. Gemmans bru=
kare. ibland Dorpare och inhysningar äro
några som så 3 tunnor om året, ehuru
de hafva mindre äker, än de minsta Gem=
mans brukare. således äro dessa Gemmans
brukare i fyra särskilta Classer.

3tio

Jorden eller äkern beredes här i församling=
en för potatoes olika sätt. en del gjöjer trå
gångar om våren. och en del allenast en

gning. Af mark Ulan godset Ödeby- Af gran
fäd Vikar. Alt Gulla Ar ett af skatte
Alt ämne. Gran Lika til återplantering
gran så att Alt det Liklan och ur jorden
af Ödeby vid slutet af Maji månad
Lägas af Kärsab. en Alt nära skattad potatoes
i jorden und Klagan i stunna gran Lägga
tag af den tredie Dämma ätan Gröda
gröna potatoerne Gömmes väga Afvarten
Skaffning Häst. Alt är gröna Arna i Lägga
af Kärning- man Ar som gratan i närka
und tra Stacka potatoes, Kärsab af und jäm
myllad tagen måste ifrån den Enskyla gran
Lastar på stunna ginger- Ödeby Stunna
vägra Gröda återstatta potatoerne und
Ulan ut Gratan vägra ginger Gröda
förvaras Öfver ~~det~~ vinkan i Lagar ty
som Gratan 4 a 5. Alnar djupa Lagan Ska
aldrig af Kälcka man Ar Gröda Gratan
Lägra Lider ofta Skada i Dymarsk fäst
vinkan

4 to

Circa 30. Tån Gran Ulstaren Lägg Dammit
i Lörsenkingan gamm Gräs Lag Lagrat Tanstan
Ulan Tån marken Ar Klagallmans Carpolan
som varit skrifgifter til Alt ald gröna Gra
Ar Carlingen Gjort Gram 6 Tay

5 to

Dem som Gratan Gran i Lörsenkingan Ämnade
fÿ om potatoes aling. Dan jag Tån Uggifna
andra Tån Högvälborna Gref Baron Landshöf
dingen och Riddaren Carl Constantin de Ca-
nall. Men i det Tån Alt som min vagen Gröna
om mig Gnälf, Ja dem jag af Tay Gulf Tun-
nan Utsädt Ar Gallit 85 Tunnor Ar Lägga
potatoes. Ärligen Gran Högvälborna Gref Baron
Landshöfdingen och Riddaren Carl Constantin
de Canall Gref. minst 30. Tunnor Utsädt
Ar Gröna Gran af den Tunnan Lidna an-
Tra und Utsädt. Ärligen Gran jag ock Gref
Gulgät andra af Gullit pris Gå att Tun-
na potatoes emillan 8 a 10. kaggar Kär
Gulade Gran potatoes Gög Ja grön varit Tun-
nor- mot 1. Tunna Kär- Man må i det Gall det
vida Gögra.

6 ta

Under Tard Tid Utsädt Gör måste Dammarna
Ar grunda afgrafna, Gröna Tardan af Gälcka
Gjorde afgälig Skada Tid denna Tid- Gran
Ska vädrig vara Ar om 20 Tunnor. i Lör-
senkingan Ulan Tyrks Gullet Gås Gör Ar Gög
Dan Tid Gance per Tunna.

Norrmark den 8 December 1844.

Fr. Wallenius
Lagman i Norrmarks Lagsk.

Naukila

Uppgift om Potat Odlingen och dess idkare innom Naukila Thy nämbd gäll af Ulsby Socken

§1.

Hemmansbrukare, som idka Potat Odlingen, utgjör till antalet 89. Torpare 64. inhyses och andre jordbrukare, 82. och äro följande:

Odlings Idkaren	Sun	Kop	Odlings Idkaren	Sun	Kop
Klomfar Uppgård	4	—	Torp. Ysalo	3	15
Do	3	—	gf. Sold. Kaski	—	4
Kesskipere	2	—	gf. Dof. Siik	—	2
Do Ysalo	1	15	inf. E. Caisa	—	2
Laurila	3	15	inf. E. Tuulina	—	2
Torp. Kairola	—	10	Ylis Granni	1	15
Torp. Tuhola	—	10	Ala Granni	1	—
Torp. Anders	—	5	Ojala	3	—
gf. Sold. Lagerspets	—	5	gf. Bond. Persson	—	10
Torp. Laarm	—	5	Tuoma	1	15
Skredd. Walin	—	3	Mikola	1	10
inf. Maija Lunde	—	3	Stor Teinila	4	—
Bond. Mikael	—	2	Lill Teinila	4	—
inf. E. Lisa Elias	—	3	Rauvala	2	—
inf. E. Lisa Grön	—	3	Ungluri	3	—
inf. Maija Gustafs	—	1	Niljanen	2	—
Torp. Tyni	2	15	gf. E. Ulrika	—	5
Härmälä	3	—	Paavola	2	—
Kruusi	2	5	Uotila	2	—
Do	2	10	gf. Bond. Mats	—	10
Wikari	1	20	Puosi	1	—
Pempsi	2	—	Kniukki	3	—
Torp. Huuppila	1		gf. Bond. Mats	—	15
Torp. Grönberg	—	15	Torp. Levomäki	—	10
Torp. Henrichs	—	10	Torp. Markila	—	5
Torp. Yrjöja	—	5	Torp. Pakola	—	5
Transport	31	10	Transport	65	

	Transport	65	17
Tattara	Corp. Lehtilä	–	5.
	Corp. Stenn	–	10.
	Corp. Glaad	–	5.
	Corp. Holand	–	5
	Corp. Heiman	–	5.
	Corp. Giers	–	3.
	Smed Norlund	–	5.
	Skred: Mosander	–	10.
	gfreid. Lind	–	5.
	gfreid. Green	–	10.
	gf. Rel. Grön	–	2.
	Fänst Johan	–	5.
	inf. Gröndahl	–	2
	gf. Dag Flygelt	–	2
	inf. Lisa Nystberg	–	2.
	Smed. Sandqvist	–	5.
	inf. Mikael	–	5.
	inf. Flinda	–	3.
Leipiltä	V. Kälki	–	4. –
	Kares	–	5 –
	Do	–	5. –
	Lahtola		5 –
	E. Do	–	6 –
	Nissilä		3 –
	Lombola		1. 15
	Do Enokan		2 3 –
	V. Ylisambola		3 –
	V. Hans		4. 2 –
	Pyllijoki		2 –
	Corp. Kidoma		1. –
	Corp. Mikola		– 15.
	Corp. Ojala		1. –
	Corp. Mäenpä		– 15.
	Corp. Vetola		– 15.
	Corp. Randala		– 10.
	Corp Luomalain		– 2.
	Corp. Arvela		6. –
	V. Kapola		1. –
	Bond. Forsman		– 10.
	Transport.		116. –

	Transport		
Leipiltä	Corp. Parman		
	Corp. Lillanpä		
	Corp. Rahwala		
	Corp. Lilja		
	Corp. Lof		
	Corp. Blåsa		
	Corp. Granbach		
	Corp. Tälkäri		
	Corp. Heinwala		
	E. Bond. Arelin		
	Corp. Jaakar:		
	gfreid. Hellsten		
	gf. Sold. Tapp.		
	gf. Drag. Parman		
	Herd. Mats		
	inf. Sandberg		
	inf. Lisa Tarkk		
	inf. Lisa Wärn		
	gfreid. Corpp.		
	inf. Henrich		
Do	Bond. Leppä		
	Hagaluoti		
	Do		
	Tyrjälä		
	Do		
	Marchu		
	Mattila		
	Pirkola		
	Corp. Kenkiv		
	Corp. Pyykkö		
	Corp. Pyssola		
	Corp. Mäkelä		
	Corp. Salonen		
	inf. Pehtola		
	Corp. Mattila		
	Corp. Ahonen		
	inf. Simola		
	Corp. Wahren		
	Transport.		

	Transport	148.	27.
Lila	Corp. Hoviffo	–	2
	Corp. Elli	–	2
	Corp. Säijäri	–	10.
	gf. Dag. Gräfström	–	5.
	inf. Henrich Gök	–	2.
	Sold. E. Lisa Ax	–	3
	Sold. E. Lisa Kåhl	–	2.
	Corp. Karpela	–	5.
Lila	E. Bond. Karlsro	–	10
	E. Bond. Malm	–	10
	E. Bond. Lääti	–	10
	E. Bond. Erkkilä	–	10
	E. Bond. Tuomola	–	10
	Corp. Willig	–	5
	gf. Drag. Pihlen	–	5
	Skogvaktken Johan	–	2.
Ukby	Bond. Ysoppere	3.	–
	Bond. Do	3	–
	E. Bond. Mäkilä	1.	–
	V. Pentala	2.	15
	V. Do	2.	–
	inf. E. Majabrander	–	2
Lila	Bond. Ryssä	–	1 15
	E. Bond. Do	–	1. –
	Bond. Pehjala	2.	–
	Bond. Do	2.	15.
	Corp. Ojala	–	5
	Smed. Norlund	–	2
	Sold. E. Anna Wärnfors	–	3
Lila	Bofälk Arnbäcken	–	15
	Do E. Wonden	–	10
	inf. Johan	–	2.
Lila	Präste Bohlet	1.	5
	Bond. Herrala	1.	–
	Bond. Do	2.	15
	Bond. Wenicka	1	20
	Bond. Do	2.	–
	Klockaren	–	10
	Transport	189.	14.

	Transport	182.	14.
Nåkila	Skom. Ericsson	–	5
	gf. Sold. Lönn	–	4
	inf. Michel	–	3
	gf. Läg. Ekengren	–	2
	inf. Emb. Maja	–	1
Masia	Bond. Kaarla	1.	5
	Do Do	1.	10
	E. Wanska	2.	–
	E. Bond. Pöllki	1.	15
	Bond. Salonpeika	2.	5
	E. Bond. Munki	1.	10
	Do Do	1.	15
	Bond. Gabell	2.	–
	Bond. Kuriltu	1.	–
	Do Do	–	20
	Do Do	–	25
	E. Ollanmaka	1	15
	E. Pentala	–	15
	E. Ollanari	–	20
	Corp. Erkkilä	–	10
	Corp. Matts	–	5
	Corp. Pitkämäki	–	6
	Corp. Tupamäki	–	5
	Corp. Hunerjoki	–	4
	Corp. Hunelgård	–	10
	Skom. Levin	–	5
	Skom. Munter	–	3
	Skom. Friman	–	10
	gf. Sold Erimadig	–	2
	gf. Sold. Ahlberg	–	5
Mölnarby	Bond. Pietilä	2.	–
	Do Nissilä	2.	15
	Corp. Lare	–	5
	Corp. Henrich	–	10
	Skred. Rosenlöf	–	5
	inf. Sk: Fork	–	5
	gf. Sold. Arlig	–	2
	Corp. Walberg	–	3
	Transport	208.	24.

	Transport	208.	24.		Transport		
Rusksåle	Wappula	—	2	—	Ryssila	Herden Styri	
	Wikola	—	2	—		Hyppinge	
	Nuoni	—	2	—		Do Likola	
	gl. Bell-Anna	—	—	10.		Torp. Rosendahl	
	Knuttila	—	2.	—		Torp. Erikilä	
	Nikki	—	2	—		Torp. Raijala	
	Torp. Wolfman	—	15	—		Torp. Makelä	
	Torp. Makelä	—	10			Inhys. Ek	
	Torp. Puoliväli	—	5			Krom. Hesperlun	
	inh. Pasnerus	—	2.			Krom. Adolfsson	
	Torp. Hultapeldo	—	4			gl. sold. Ahlbeck	
	inh. Enk. Berg	—	—	2.		gl. sold. Ahlström	
	gl. sold. Mårs	—	—	9.		Herden Mats.	
Ryssila	Annika	—	4.	—		inh. Ysep. Pulkinen	
	Glasmästeri	—	2.	—		gl. sold. Emil. Ström	
	Do	—	2.	—			
	Transport	228.	17.				

Uti som äfvan anförde lägenheter äro inga, finnas inga andre, som icke tillhöra Adelig, än de Ryska, som icke äga någon

§2.

I den myckenhet, som föregående mätto anträffat är, bliver gemeligen Potaterne hvarken innom Kyrko-gället dyrkade.

§3.

Jorden för Potaterne beredes af dem, som dem utplantera, med plöjning, flitig harfning och gödsel, men med spada af dem, som ha[illegible] hänvisat till Adelig; skjer om åk med dubbning, dels med plog dels med spada, inrätt ut 5. a 6. qvarter tegar eller sängar.

§4.

Tiden till Potatis utplantering plägar mera vara i slutet af Maj — eller i början af Juni med hvarje år, allt efter som jorden [illegible] väderleken [illegible] tyckes vara. Det

§5.

Potat utplantering [illegible] näsan af ingen odlare, utan bliver likform rest hålen, utsatt utsatt med hand, på en half alns afstånd från hvarje frö.

§6.

Sedan Potat-plantan till någon höjd uppnått och gräset börjar taga öfverhanden, så skjer det af några, men af de flesta bliver Mullen af de med plog öppnade diken mellan tegarne eller sängarne, upkastad med spada och utbredd uppå upkommna gräset till des förgrönande, hvarigenom befor drat bliver, att icke flere än tvenne gångare högre, är gräs rensningen nödig.

§7.

Näsan [illegible] efter allmänt bruk, bliver ett erkännande till Potat Adelingen.

§8.

Sedan Potaterne bliva utom höjden uppkomne, bliva de förvarade öfver vinter uti kallkar eller i jorden ingrafna gropar, hvaraf de mera dels bliva oskadde.

§9.

År 1774 har Potat culturen upkommit i detta Kyrko-gäll, derigenom, att då varande Rusthållaren Johan Rahola uti Leistilä By hade i sin Rusthåll skaffat sig 5. kappar Potater, hvaraf han om hösten dersä hade hafte afkastning af [illegible] och alt sedan har denne cultur blivit med en sådan framgång idkat, att den kan dess hafva givit en ståndaktig god framtid.

§10.

Ehuru allmogen funnit och finner denne växts flora nytta till sin näring och hvarje handa andre behöfver, har dock ingen innom detta Kyrko-gäll uttryckligen af en sådan drift i denne Adelig, att han kan förtiena någon distinction och belöning.

§ 11.

Då utsädes Potäter blifvit kiöpt, har
sätt i förmånförelse med Rågen, merendels
för arande emot en tredie del.

§ 12.

Eljuru afskaffningen för innevarande
år varit vissare, än förmodena är,
finnes dock en sådan tillgång uppe
tater innom detta Kyrkiogäll, att
säde för nästa år kan erhållas, em
ett pris af 12. skillingar a Riksgä
för en kappa.

Naukila d. 9. December 1814.

Daniel Hedgren

Pämark

Potatoës Odling

1:o Uti Pämarks Kyrkogjäll idkas af alle samtoligen
som hafva det minsta jordbruk, nämn:e 34 Hemmansägare,
19 Nybyggare 43 Torpare och 12 Inhysingar.

2:o Desse utsä årligen ungefär följande quantum:

Alla	Hemmans brukare	Tvenne	Tunnor	Potatoës	hvar
Tjo	D:o	Tvänne	D:o		
Sexton	D:o	En	D:o		
Tvenne	Nybyggare	Tvänne	D:o		
Nio	D:o	En	D:o		
Sju	D:o		20	kappar	
Tjo	Torpare		20	D:o	
Elfverton	D:o		16.	D:o	
Femton	D:o		8.	D:o	
Sju	Inhysingar		8.	D:o	
Fem	D:o		4	D:o	

3:o Jorden plöjes, harfvas och sjädes om våren för Potatoës, sedan
den gemenligen året förut burit annat helst Kål rötter. Pota-
töes landet dikas förutan någorstädes der marken är synnerligen
högländ och slutt. Utplanteringen sker sällan tidigare än d. 20. Maj.
En gör färan med en af häst dragen plog, då en annan genast i djupet af hvarje annan fåre nedfaller Potater samman vid pass
¾ quarter emellan stycken. Sedan dragas alla fårarne igen med
en räfsa, dock ej för än de mäste Potatoës plantorne efter någon
tid synliga fram. Kupandet verkställes sedermera i tjenlig tid,
då mellanfåran varsamt uppköres med plogsäfven med spade af
dem, som äga mindre land. Rensningen förrättas med fingrarne
och sker gemenligen blott en gång uti slutet af Juli eller början
af Augusti månader. Uti jordkällrar förvaras potaterne äfven
vinterns och skadas sällan af köld, helst utsädet, som ända nogare
gömmes afsides.

4:o År 1781 hafva et par Hemmansbrukare först hemtat några kap-
par Potatoës uti Kyrkogjället ifrån Kjörneborgs Stad. Denna växt har
ifrån den tid noga hastigt här utbredt sig, och erkänts för ganska
god och sund till föda: men den alltför steniga och tåla öfversvämningen underkastade jordmån har altid härstädes lagt hinder af-
vew för denna så nyttiga odling.

5° Churu ingen härstädes på något utmärkt sätt h[illegible] utvidga sin Potatoes odling, kan dock den behöfvande [illegible] menligen få af sin Granne inlösa Potaten ungefär 3. [illegible] med 1. dito Råg.

6° Dessa kunna således hos hvarandra erhålla u[illegible] om några skulle oförmodeligen råka i behof deraf [illegible] kommande år; men till andra orter utom Kyrkogjället [illegible] föga eller intet att föryttras.

Påmark d. 6. December 1814.

Johan Pomlin
Predikan[illegible]

d. 5. febr. 1815. N:o 211. 159.

Sastmola

Utaf Dett Högtvordande Kejserligen finska Hushållnings Sällskaget Ahbo hvar jag genom skrifvelse af den 28. September sistledet år, som jag den 19. November erhöll, blifvit anmodad att lemna Sällskaget upplysning om Potatoes kulturen m: m: uti Sastmola och Sykäy Församlingar; hvarom jag nu, sedan jag genom anställten kyrkostämmor, som annorstädes blifvit underrättad om denna vänstens uppkomst och odlingssätt härstädes, fur i odmjukhet, i afseende på Moderkyrko Församlingen, af lemna fäljande uppgift:

1°. Alla Hemmansbrukare, Torpare, Inhysingar, samt alle andre som jordbruk hafva idka denna odling.

2°. Hemmansäboerne uthå mer och mindre efter tillgången af utsäde. Deras antal är Mittio ätten, af hvilka hvar utså sex Tunnor årligen, men de öfrige vanligen Två Tunnor. Torpare hvilkas antal är Etthundrade Trettio två utså vanligen Tjo Kappar, Inhyses och andra til antal Fyrtio sex utså allenast några Kappar, efter det de äro i tilfälle att uti denna stade bundna marken uppbyta sig potatoes land. Uti närmare Classer har jag ej kunnat indela odlarene i anseende til quantiteten af utsädet.

3:o Hvarje jordägare skall under tid de Potatoes åtgärder som gäldes den wäl snart gående flera gånger som anordnad är, hålla sina ängar och landet tillbörligen rent från ogräs och annat illa växande, som ej mellertid åtgärdas kan, samt slutligen uti Maji och Junii månader åtgräfva potatisarne med ogräset och jorden, som dertill behöfves, så att de ej komma i dagen, hvarigenom de skola förstöras, samt hvar gärdsgårdsman skall vara skyldig att hålla sina diken, så att de ej förorsaka skada på andras ägor, under vite af 1 Rdr för hvarje försummad gång.

4:o Den som underlåter att i rätt tid och ordning upptaga sina potatisar, eller som ej i tid och ordning upptager sina potatisar, eller som ej i tid och ordning upptager sina potatisar, eller som ej i tid och ordning upptager

Sijkais

I anledning af Högtvördade Kaiserliga Finska Hushållnings Sällskapets i Åbo till Herr Kyrkoherden i Sastmola Gabriel Bergelin aflåtne skrifvelse af den 28. sistl. September samt Tälbemälde Herr Kyrkoherdes anordnande under den 22. nästl. November, höllts Kyrkostämma i Sijkais Kyrka den 4. December 1814. rörande Potatoes kulturen m.m. uti denna församling; hvarvid till uplysning härutinnan af församlingens närvarande ledamöter, efter Otta dagar förutskedd kungörelse härom lemnades följande upgift:

1mo Alla Hemmansbrukare i församlingen äfvensom Torpare, Inhysningar och andra som jordbruk hafva idka denna Odling.

2do Hemmansbrukare samt andra Odlare utså mer och mindre om året, men de förre vanligen omkring två Tunnor och de sednare mindre, tillokmed allenast några kappar sättes af dem som hafva minsta jordbruk. Odlarena sades icke kunna indelas uti närmare än de uti detta momentet upgifne klasser i anseende till qvantiteten afutsädet, men deras antal är Gemtio fem Hemmansbrukare omkring Ottatio Torpare samt närmare Tretio Inhysningar och andra.

3tio Jorden för Potäterne beredes på sätt: att icke ett och samma land alltid nyttjas; dels dikas landet dels lemnas det odikadt; vanligen utsättas Potäterna emot slutet af Maji Månad; ränsas men icke alltid kupas de, understundom verkställes Odlingen med säkallad Sahra- eller Twågrenig

Ploag i denna Stenbundna marck, på det satt at en
upplöjes deri sedan utsädet eller fröet på 3/8 alns dj
sättes, följande betäcker sedan det utsatta fröet och så
tinneras samt hwar sjette fora lemnas tom för dit
enär ogräset börjar sticka fram upkastas för att d
kupa de upkomne ständen dels qwäfwa ogräset med,
hwad Potæternes förwarande öfwer Vintern angår, så
dez at desamma ofta af köld skadas derigenom at
få Stenlaggda källare i Församlingen finnas, utan
ras de upkastade jordgropar som täckas med bräder,
och torf.

4to För längre än Tjugu år tillbakars har kulturen up
mit i Församlingen och är det icke utan at den i sednar
werkeligen kan ansees hafwa gjort framsteg, hwarföre
Allmogen redan fattat synnerlig smak för denna wäl
wäxt.

5to Ingen i synnerhet anmälte sig för utmärkt drift i
wäg till förtjent distinction och belöning samt är
tet man i denna Stenhöllstriga jordmohn kunnat biträ
andra med utsäde.

6to Understod till utsäde för nästkommande år sades vis
wara af nöden, emedan Allmogen som ej med källare är
de, hafwa under sistl. Vinter genom den då inträffade
kölden till det mässa förlorat det till utsäde destin
Potatoes quantum och hwad ändteligen blef utsätt tog
dels af torkan dels af nattfrosten under nästl. Som
hwarigenom Församlingens ledamöter wara försatte i
ligit behof af utsädes Potæter för nästkommande år
da inom Församlingen utsäde icke kan erhållas, hwa

ock menige man yttrade sin högsta önskan wara at detta
Capell finge minst Etthundrade Tunnor; samt ändteli
gen trodde denna Församlings lemmar, hwaruti mig före
nar at gratis utdeladt utsäde vore werksammaste me
del till befordrande af Potatoes kulturens framsteg.
Datum ut supra.

In fidem Protocolli:
Gust: Henr: Achander
Sacell: i Sijkaus.

d. 10. Febr. 1815. No 236. 163.

Kumo

Aldra ödmjukaste Memorial:

Anledning af Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets skrifwelse af den 2:dre sistledne September 1814, för jag allerödmjukast besvara de här följande punkter, rörande Potatoes kulturen m: m: i Kumo Pastorat, uppå hvilka Högtbemälte Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet önskat få upplysning:

1mo Alla Hemmans Brukare i Kumo Pastorat, icke en enda undantagen, nemlig: 213 vid Moderkyrko Länet och 59 vid Harjavalda Kapell Församling, hafwa för längre tider tillbaka redan begynnt med potatoes kulturen, och i synnerhet har denna wäxt i sednare tider wunnit allmänt bifall. Samma uppgift gäller äfwen om Torpare, Inhysingar m: m:

2do Hemmans Brukare i hela Pastoratet, som icka potatoes-kulturen, torde kunna indelas uti följande 4ra klasser: 1o Herr Öfwersten och Rid: Gustaf von Knorring, som årligen utsår omkring 15. Tunnor. 2o Omkring 12 Jordbrukare så af Ständs personer som allmoge, som utplantera ifrån 6 till 8. tunnor. 3o Omkring 50. som utså ifrån 3. till 6. Tunn: och 4to de öfriga 209 ifrån 1. till 3. tunn: årligen — Torpare och Inhyses hjon utplantera vanligen ifrån 10 kappor till 1. Tunna och en del något mera.

3tio Jorden till potatoes wäxten plöjes vanligen 3ne gångor (i synnerhet i Moderkyrko-Länet, som består af Lerjord) om våren, så snart kälan i Jorden upp-

länat och vinter väden barrkal — Ett och samma nyttjat bestämmigt i Kumo Pastorat till potatos som ock är vad örkade — Uthplanteringen skeer slutet af Maji, och i början af Junii; allt efter väderleken — Behandlingen skeer på 3ne sätt 1o. Händerna, då ogräset borttagas — 2o. med plog då snart potatos stånden vuxit till 4re tum öfverstarcy landet i barth väder modet lätt skadas vid ogräsets nedmyllan och potatos stånden snart så ligga, samt 4o. med plog, då potatos blifvit med plog i hvarann fora, upphörey mellan hvarvid potatos stånden blifwa kupade och fått nedmyllade — Uthplanteringen skal allmänast af hemmanbrukare med plog — De om hösten upptagna potatos förvaras härstädes i gropar äro grafwa i jorden uppå något högt och torrt samt försedde med gått, vappar och tak af hvarvid de fallad af kold skada — 1818 ab förvinter kold trängde sig tjäfvad uti ew del väl täckta gropar, och gjorde skada uppå frukten —

4to Kulturen beträffar härstädes i sin början vanligen genom soldater, som hemkomit ifrån krigat efter freden i Hamburg år 1762, hvarmed sig hembragt benälte rotfrukt och i smått börjat uthplantera den; men så allmänyttan märkte och nytta, har samma dermera blifvit allt mera omtyckt, så att odlingen i senare tider blifvit i hemmet i

Kumo Socken nyttiket värdet —

5to Ehuru väl icke någon jordbrukare besynnerligen anmärkt sig, så att han till något större belopp ofvan egit behof örkat potatos kulturen, och dymedelst kunde anmäla till undfående af någon belöning, så äro dock flere som om vareu med tillfälle inom förflutne tiden kunnat bidraga andra behöfvande. Allmänaste priset har varit om vårtiden 5: Kpr. Tunnan då lagen kostat 15. Uthplantskickbar.

6to Den owanliga barrkan i sista sommar och den tidigt om hösten inträffade frost, som åtskilje skadade mera omtalda växter, förorsakade väl en svår missväxt ofvan uppå potatos, så att i synnerhet i moderjordiga landet, som består af ler jord, icke skördades nyttiket ofver 2ne korn; men likväl torde utsäde kunna erhållas inom Socken, helst i Norrjärvalda kapell, som äger sandjord, för 6 a 7 dickbordes skickbart för Tunnan —

Kumo den 8de Februarii 1815.

Under Hr Brostens och Kyrkoherdens J. Avallans försäkring

Loco Sigilli

Carl Gottfrid Forsius
Adj: minist: in Kumo.

D. 14. Dec. 1814. Nr 53. 165.

Kjulo

Ir Cögt Respective Herrar Vedamöter i Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet.

De underrättelser om Potatoes Kulturens tillstånd och framsteg uti Kjulå Pastorat, som Kejserlige Finska Hushållnings Sällskapet, i wördad skrifwelse af den 28. sidstledne September af mig åskat, får jag härmedelst äran meddela.

1mo får jag widhanden gifwa at denna Odling idkas allmänt och utan något undantag af alla,

som kärstädes jord odla, nemligen af 6
sinseliga Hemmanens Brukare, 86 Torpare
Handtwerkare och 3 d. Predikter samt 100
Backstugusitjare eller Inhyseshjon
af 277 Hushåll. —

2:do Utom de 3:ne i detta Pastorat
jemte Hemmanet Hjulsholms Säterigårds Ägare
vi Tiedesstunda som därstädes utsår årligen
nor Potatoes, Lands Fiskalen Helenius som på
de Kungsgårdarne Rekruter utsår 6 och underst
Pastor som på Prästegården åtven nu
6 Tunnor, Kunna Potatoes Odlarena bli
nogsom därstädes indelas i följande 4 Class

1:sta Classen utsår 2 Tunnor,

Och består utom afvannämnde 3:ne Hushålls-
personer af de större Hemmanen i Pa-
storatet, till et antal af —— 50.

2:dra Classen utsår 1 Tunna,

Bestående af 14 mindre Hemman och
6:te större Torp, tillsammans 50.

3:dje Classen utsår ½ Tunna,

Och består af 50 mindre Torp samt
Handtwerkare och fält. Soldater till antal 74.

och

4:de Classen som utsår ¼ Tunna,

Består af Backstugusittjare och Inhys-
singar till et antal af —— 100.

Hela Quantiteten af hela Kjula Pastorats
Potatoes Utsäde är följaktl. 234.
och Odlarenas antal — 277.

3:tio Beträffande Potatoes Jordens beredning så
pläjes den först hösten och lemnas sedan i vinter-
fåra emellan trägårdssängar, hälst i en dikad närbelägen
bättre åker, hvilken som har att nyttjas att varieras
med Land, och blott i nödfall i samma led som
året förut, emedan erfarenheten visat att detta
och samma ställe vederlikas; sedan utplanteras
de i behörigt afstånd i från hvarandra, nemligen i
början af Junii Månad, hvarpå och renses. — Nä-
ste år hackas åtven med tillhjelp af Plog verk-
tyg och behöfligt och hafva sedermera försummas vidare
men icke så förvarande. I sedan uptagas de, eller
med spadar och med gräfter och förvaras af några
få i Källare, men af större delen i vanliga Kopf-
eller Potatoes gropar ute hvilka de förvaras öf-
ver Wintern oftast oskadde, undantagande i de
strängaste vintrar, då de tillvid af köld skadas. —

4:to Potatoes Kulturen skall hafva upkommit i
detta Pastorat för ungefärligen 45 a 50 år tilba-
ka, på det sätt, att dåvarande Disponenten af Kju-
la hölmes Gård Majoren och Riddaren Pehr Rosbeck
först försökte det med några odlingar, hvarifrån
den sedan småningom utbredt sig, blandad allmogen.
Att försämras de sednare tider har gjort ovanliga
frosten och att allmogen redan hemmit sätta stock
för dessa växt är otvifvelaktigt och bestyrkes,
utom min egen erfarenhet, af Pastoratets Tabell-
verk, hvaraf tillgängliga årliga Potatoes Utsädet
för och till år 1802 är upgifven blott till 43 Tunnor
för hela Pastoratet, men för år 1803 ända till
år 1811, till 130 a 135 Tunnor, och kunden nu
befinnes vara försökt efter förfarandet egen upp-
gift, i nyss härom hållen Tabellverkets, till om-
förmälte Quantitet af 234 Tunnor. —

5° Enligt den kännedom jag under min kort
se i Församlingen hunnit inhämta, finner
icke någon som gjort sig känd för utmärkt
i Potatoes odlingen, utan har den härstädes gjort
na framsteg hos Allmogen; Orsaken härtill
jag wara at de fläste, ja, blott ganska få med
ärd Frälse Landbönder och Torpare under Kp
gård, dit de utgöra många Dagswerken och
tor i sud, som uptaga hela deras tid. Dock bi
åtskillige Hemmansbrukare äfwensom Prästegå
närmaste torp och Backstugahjon med utsäde
dedel emot Rågen, så at 1 kappe Potatoes kostat
Banco då Rågkappen kostat 16 skilling dito. –

6° Widkommande ytterst behofwet af Potatoes
till nästkommande år, så wore det wäl behöflig
nerhet för ringare Torpare och dylika, åtminstone
Qwantum af ungefär 30 Tunnor, i anseende till i
ten ganska swag wäxt i denne Soken, hälst Pot
nom Församlingen ej finnas till afsalu; Och
jag et litet partie gratis utdeladt utsäde till d
gare, för det werksammaste medel at än ytt
befordra Potatoes Kulturen i denna Församling
som någon stipulerad penningesumma för He
brukarene för wissa utstakade Tunnelands Pot
ling, emedan mine Sokneboer, ingalunda fel
jag, utan blott förmåga, att upfylla Keiserliga
Hushållnings Sällskapets önskningar och bem
den i denna goda sak. – Ajulä Prästeg
den 24. November 1814.

P. J. Holmberg
Kyrkoherde i Församl.

14. Dec. 1814. N° 52. 167

Säkylä

Högtrespectiva keiserliga Finska Hushållnings Sällskapet!

Till ödmiukaste åtlydnad af keiserliga Finska Hushållnings Sällskapets Högtvördade befallning, genom skrifvelse af den 28 sistwekne September, angående Potatoeskulturen uti Säkylä Pastorat, får jag härmedelst både efter den kunskap, jag genom en längre erfarenhet äger, och nu medelst en nogare undersökning mig förwärfvat, i djup ödmiukhet afgifva följande berättelse:

Potatoeskulturen härstädes har uppkommit under

förra kriget med Ryssland. derigenom, att några från hemkomne krigsmän medförde det första utsäd och har allmogen i sednare tider fattat särdeles mera för denna vara, hvarföre och kulturen deraf numera gjort något större framsteg.

Den i djup ödmjukhet härhos följande förteckning Odlarena, i synnerhet hvad Torpare och Inhysesmän angår, tyckes väl icke särdeles bevisa sanningen, men den är ock författad efter deras egen uppgift och stäld hyrkstämma, och är icke aldeles riktig: emedan denna undersökning, som jag sednemera fått förevåkt hos dem den härtogen, som skulle vara. Nödigheta afsyftan härmed vidra ej annat, än kunna belägga med någon särskild afgift för denna Odling; till förmånde hvaraf de trott sig kunna än aldeles neka tillgon hafd utplantering, än uppgifva sitt gjorda utsäde för mindre än det verkligen varit.

I detta Kapitel finnas efter uppgiftingar, tvenne Torpare och 20. Inhysesmän undantagne, som icke idka denna Odling; men derföre kan jag icke namngifva någon härstädes på utmärkt sig, att han gjort sig förtjent distinction, och belöning. Jorden beredes mer med plogen än spada, och sedan hon blifvit väl varm, luckras och rättas, utan afseende på någon viss tid, utplanteringen i agttagande af den djupning, kupning och rensning som kommande gräswext är nödvändig. Många finnas som dertill alldeles nyttja ett och samma land, andra som hvart annat eller tredje året förnya det, och hafva årligen, ymnogare skörd. Öfver vintren förvaras de rar och gropar och skadas icke af köld: hvarföre och ingen brist är på utsäde, hvilket afslåtes för sex Riks Gälds myntkappen. Underskrefven har i synnerhet bidragit andra med utsäde emot 3dje delen af prisets

Förteckning å dem, som i Sahlas Kapellag Odlat Potatoes.

	Tr.	kpr.
1:o Klemmans Brukare:		
1. som utsätt	6.	15.
5.	3.	
9.	2.	
6.	1.	15.
15.	1.	
3.		20.
18.		15.
2:o Torpare och Inhysningar:		
1.	1.	
1.		20.
1.		15.
3.		10.
15.		8.
1.		6.
2.		5.
20.		4.
3.		3.
6.		2.
4.		1.

Sahlas Kapellegård d. 10. Decembr. 1814.

Fred. Joh. Colérus.

Med djup wördnad har äran att framhärda

Högt respectiva keiserliga Finska Hushållnings-
Sällskapets

Allre Ödmukaste tjenare
Fredr. Joh. Colérus.

Tyrvis

Ödmjukaste Memorial!

Thurn intagen af de kraftigaste kanslor öfver kej=
serliga finska hus hållnings Sällskapets ju-
vidt bekanta och högt beprisliga patriotiska
Vemödanden för ju väl allmänt som enskildt
väl, samt den lifligaste önskan, att i allt hvad

uns högbemälte Öfverhet mig anmodat, [illegible]
skyndsammaste uträtta, har jag dock ej [illegible]
högtvördade Öfverhet åstunda, kunnat b[illegible]
de skäl mig bifallit, genom skrift uns den
nu September, angående Pastorats Tillkom[illegible]
vid Pastorat, föreställa; Man finner jag nö[illegible]
ligen vara it i Tillfällen, att vid anställa b[illegible]
hus för Präst, nu fallen Pastor särskilt be höfli[illegible]
giftas, så får jag härmedelst tillkännagif[illegible]

2do Att i Tyrvis Moderskyrko Församling [illegible]
lote uns de hemmans bruken, som idka Pastor[illegible]
gan 184, och allenast 3, som icke Tullinnen[illegible]
vänta, uns den förenämde orsak, att dessas inn[illegible]
vande jord är särskilt obenlig. Corpuren, Inf[illegible]
och vanlig jord bruken, som odla Pastorats i
de Församling, äro 222, jemte 54 Gårdar, s[illegible]
tills vidare jord, sedvanligt skall, förbehållande jord[illegible]
ligaste, såsom jämväl uträknade tabellen.

I Kyckä Kapell Församling äro de hemman
varande rusthåll, som odla Pastorats 110, och s[illegible]
som skattlagde äro den jordvärt hvar tugas, s[illegible]
förenämnde. Corpuren, Inspektions m. m. som i
de Församling idka Pastorats Tullinnen, äro 11[illegible]
9, som tillhandas, för varmåld jordens afsö[illegible]
sats, ej gunnit sig vid, att det verkställa

3dje Uti hemmans bruken i omförmälte M[illegible]
lo gård, äro 1. Som årligen utsår Pastorats om[illegible]
Tunnor; 9. Som utsår omskring 4 Tunnor; 72. om[illegible]
nor; och 102. omkr. 1. Tunna. Uti Corpuren, In[illegible]
varande jordbruken 5. Styckna äfvenväl 1. Tunna;

lenn 1. och ½ Tunna; 69. smällan ½ Tunna och 8. Kappar, jemte
106. under 8. Kappar.

Hemmans bruken i Kyckä Kapell äro 2. Som utsår Pa[illegible]
tator årligen omkring 6. Tunnor; 7. omkr. 4. Tunnor; 41. omkr.
2. Tunnor och 60. under 1. Tunna. Corpuren, Inspekt. m. m. i
samma Kapell, 8. Styckna äfvenväl 1. Tunna; 26. smällan 1. och ½. Tun-
na; 32. smällan ½. Tunna och 8. Kappar jemte 50. under 8. Kapp-
nar.

4te Jordbeskaffenheten för Pastorats skjäl i samma Soc-
ken, genom upplysning uns dem, som innehafvat vred-
lopet egor och genom upgrefning med Ogaden
uns den, som hafver Mindre Tunder, jemte gobunde
med 220 Kappar allan handt spilning; den mot natu-
ren stridande jord är här mycket allmän, utan ute och
samma Land särskilt nyttjas; Tillen delning brukas,
som på vanlig Ogaden Tunder; Tätplantningen förut-
tan vid samma Tid, som Hornet går; och hvar Stal-
lar vid samma Tid, som särskilt ligga Tillfällen, med
lar Mästa uns allas, som Potatisen får i hvarann
plojning, så under, att Potatisen får i hvarann
furen; och aflas några dagar derpå, upplöjas stal
de ledigen furorna, hvarigenom Gödningen och ogras
Tills nu det varo ningen göras; Man intet kunnat
Gödning jemte här bruket; Jord förställes
vidare Tillfälligt varo ning med Gunder. Potatis
nen förvaras öfver Vintren i Tullen och jord gro-
pen jemte stadas Tullen uns Höld.

5te Emällan åren 1770 och 1780, äro Pastorats Tull-
nen upkommit i detta Pastorat, förmodeligen derige-
nom, att Allmogen, dels uns Ofvanstående personer hyr
sal och invandra, dels genom ensor så Oker orsaken,
blifvit särskilt upmuntrade, och jordan alltid varit
gen blifvit utvidgad jemte förädt; och så uns alle
Mogen mycket omtyckt för dess goda smak jemte
närvarande art.

5to Enligt Kyrkolagen 2:dra Kapitlet 5:te Paragrafen
Jagvalagte, Kordan ingan i Annan Socken för Kyrkoherdens
ellen allan Kolönings för Pastorats adlingan i Sö-
dra Vinge, som Kyrkan ägt nu i sin Mon, Lydelse
nog villig, att Kolönen dan uppå sina grannar
utgöda Kolgöra.

6to Vid allmänna Socknestämman, som jag vid
6. sistlidna November, för att förrätta Kyrkoherde Kölds,
Socken Inventarium, har Kyrkoherden Kölds sig
egn. de Kolgörande innom Socknen, med sig
Kors utgöda för dessa åre, utan underrättelse
den allmänneligen kungjorde Sondag, af
resp. Kontingenten i sistlidna års vara så
satte inbärgningen för de flesta Kinnafä-
vorsting utgödate.

Tygerås den 19. April
1815.

Johan Rosenda
Kyrkoherde i Tygerås

Hvittis

Skolans Disciplinar Memorial

Efter beställning af den 28 sistl. Augusti
September månad har jag i Hvittis Skolas Disciplinar
Kapitel och Kriminal Domstol uppsyningsmannaskap
hållning och förhandlingar uppsatt följande
Memorial:

Uti Hvittis Wisdan Lydelse och jemte Kapitels
gifvet finns för Undermarskande 207. Gum-
mundt Kapitel. Af dessa utestående
gruar återigen ifrom af vigd 2 Gummor
till ass vind 1. Gumma. Skandt Hemmansman
ass Possessionaten 5 a 6. Dito. Återigen utestående
vid anteckning 410. Gummor
Kompanie 190, af hvilka en Gumma för ifrom
10 Kuggar till ass vind 5 a 6 Kuggar Summa
60 Gummor — Af 112 inskrivningar utestående
Gumma ass en afsteg vid ass tillfälle
ifrom 6 till ass vind 2 Kuggar Summa
15 a 16. Gummor —
Uti Wambula Kapell, äro 64 Gummor vid
bokföra. Enligt odlan i Lilla Jörgelunda
vind Mona Kyrka bortvid ifrom 4. Gum-
mor till hvilk Summa 120. Gummor
Kompanie 76, för Gumma återstår ifrom
10 till 4 a 5 Kuggar. Summa 20 Gummor
Af 43 bortfallne Gifvor ifrom en Gumma
ifrom 4 till ass vind 2 Kuggar. Sum-
ma 4 a 5. Gummor —

Ute kanvalza kupall üwo 61. Gemmen
kuwo, Gemmenow uf den fältho valigen
ad wad 2 Gemmon till ad 20 Kuppor Gemmen
Of 4 ½. kompura üfsüttes Gemmedrow
6 till ad wad 4 Kuppor. Summa 6 a 7
44 Lefftpringen ifram 5 till 2 Kupp
kuwo Gemmedrow Gemmedrow bandhen
kulturs. Da fem ni ingen jord, fesom ufsyddes
ad dang Gefftrow acondera fef Pälds Gem
mot dagh vardand ütgörandes, undras Gö ad
tidnen. Pälstes Gemmedrow plogen, tilvärk
ad Vidh fesom mennen wärn. Gemmedigen
kuwo valigen ut ad Gemmen kand, afsyddes ny
Gemmen medbrüntigfahren uf ombytat, ad
en Gemad 4 a 5 till wid. Kuppor kand Gemmen
widbringad dem, mugen dennen wad Gem
I bodjen ad wiadat uf Gemij Gemmen
fältho vi, vad buren tidan ingedat
vändrenlagen. Kunfring ad Kuppen
fölfummad ni, ombidan wedjen
Ofwan bruchare fömmanad Pälstem
ütitan Gälmen ad Gyrogen, Gemmen
vi ofwan uf Gold skendes.
Gemmen Kulten, fom wadmen öfwan 60 wid wa
Dodan ogabliffad fölf infoad uf Gem
Gen fomma üti fejen tan gnodmen, Gälla wa
Gemmen fesom wadmen bladat bringad Gem
fullbordlig fat, om fodf jordmon fod
Kulfen, wom wadmen ugnungen Gem
jord bafiad mäft uf Gud Lagen

175.

fommen ofwan uf flod vandad. Ny Jord ut
wadmen, om wadmen bömmad ifrad 6 Gemmen ag
bofmad Gud till fulla, uf falja fom Pälds
6, 9, 10 a 11. mild uf Gemmen Gemmen Gemmen
Gudmad dem dafifmad. Ny flodstrow blott
fod ugt bafod. Gemmen ningen uf Gemmen
ibland wandt dalb fod Gold, ugn af
dalb fod bandan fesom i dalbmad, dod
fesom de Gemmilo Gemmad fömfa Gemmen
mennen wad nödigt ütfyddes. Wandigt
Gud Gen Kuppe bleffad bafmad wad 6-
Gögt 8 pfa N. G. M. Gemm i mäfta wan
Gord den fod pringen ni mellanbo.
Wälla ad Gemmen Gud Gögt ufpeche Gemmen
Gud fullbringa Ordesgemen i dennen Gem
fod ordnad Gif 20 a 25 Gemmon till
ütfyddes ad fattiga gratis allan ad mad
billigt pris, wara Gud ombefalet ad Gemfa
ligt Gemingen bafömingad wara Gud
Gemmen wodjen

Gvettes Gemfta gnod den 1. December 1814

Jsac Alexander

Mouhijärvi

Högvördige Herr Dom-Prost och Riddare af Kejserliga St. Vladimirs Ordens Fjerde Class!!

Så ock

Det Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet!

Uppå Högvördige Herr Dom-Prosten och Riddarens samt Kejserl. Hushållnings Sällskapets Höggunstiga anmodan i Högtvördadt bref af den 28. sistförvekne September, rörande Potatoes kulturens tillstånd uti detta Mouhijärvi Pastorat, får jag härmedelst äran i största ödmjukhet aflämna följande underrättelse.

Hvad först Potatoes odlingen i denne Församling beträffar,

så idkas den öfver hufvud af alla som jord bruka, t
med Inhysingar, hvartill de i synnerhet blifvit upp
de af det förträffeliga födo-ämne, som denne vårt fr
andra Rotsaker tillbjuder sin odlare.

För något mera än Fyratio år sedan gjordes denne v
i Socken alldraförst bekant af min aflidne Fader Cont
sten och Kyrkoherden Isaac Polviander, som deraf ut
got till utsäde åt sina driftigare Sockneboer, de åter till
Grannar och Anhöriga, hvarigenom culturen af denna
småningom utbredde sig uti Församlingen; men seda
Hushållnings Sällskapet för ungefärl. 10. år tillbaka, gr
nade utsäde till Sockn har den samme gjort betydl
framsteg i synnerhet de sistförflutne åren, så att odla
deraf, enligt Sockneboernes egen uppgift, för närvarande
på följande sätt classificeras neml. Arrendatorn af Sol
Gård Herr Ryttmästaren Eric Johan Örnhjelm utsä
nor. 1. Hemmans Åboe 8. Tunl. 1. dito 7. Tunl. 4. dito 5.
E. dito 4. Tunl. 30. dito 3. Tunl. 86. dito 2. Tunl. 15. dito
15. Kpr. 124. dito 1. Tunna 64. dito 15. Kpr. 44. dito 10.
33. dito förrätta ett utsäde af 5. Kpr. Potäter.

Den jord man lämnat för Potäterne beredes härå o
leenda, att Landet genast om Våren, så snart det reder
tingen upvändes med spade eller ock plöjes upp att torc
efter det igen sladdas, och sedan gödsel deruppå blifvit
och utbredt upplöjes det åter och fastsladdas för and
gen. Sedan nu jorden på omförmält sätt blifvit bered
ställes utsädet af de Fattigare, som med ringare ägor äro
medelst handsättning på ett och samma Land, men de
större tillgång deraf ombyta merendels jord, af hvilka
plöja sina Potäter på det sätt, att trenne upkörde fär
och den fjerde lämnas öppen, hvaraf myllan vid tillta

ogräs och för att qväfva den samma upkastas, men vid infallande vå-
ta Somrar och deraf följande myckenhet af ogräs rensas sängarne, då
äfven den från diken upkastade mullen makas till roten af plantan.

Då våren är mild och varm, förrättas utsädet i slutet af
Maji Månad: men i annat fall och att hindra den späda
Plantans skadande af frost, hvarigenom framtida hopp om
en rikare skörd skulle försvinna, i början af Junii månad.

Potäterne förvaras här mäst i gropar öfver vintren, hvar-
under de någon gång vid inträffande långvarig stark köld
skadas, men en del förmögnare Hemmans brukare äro äfven
med Kellare, eller annat dertill tjenligt rum försedde, hvar-
uti de Potäter, som äro ämnade till dagligt bruk införas,
hvaremot de som äro bestämde till utsäde förvaras uti Fa-
stager, inlagde med Linskaf, Hackelse eller torr Sand, tils
utsädes tiden infaller, då de från vinter qvarteret uppta-
gas, samt flyttas uti halfvarmt rum.

Ibland dem af Allmogen, som med utmärktare drift id-
kat Potatoes odlingen härstädes, äro Bönderne Thomas Kinc-
ki i Westola by, samt Thomas Saicka från Saickala Byalag,
af hvilka den förstnämnde verkstält ett årligt utsäde af 8.
men den senare af 7. Tunnor allt medelst handsättning, uti
väl brukade och dikade länder, hvarföre de äfven fått hugna
sig i detta år af nendeligare Skörd än andra. Men om de
härigenom gjort sig förtjente af någon belöning, det under-
ställes Kejserl. Hushållnings Sällskapets högtuplysta omprö-
vande.

Ehuru Potatoes afkastningen, i anseende till den ovanliga
torcka vi hade i sista Sommar var nog ringa, åtminstone
här i Församlingen; har dock ej någon klagat öfver särdeles

brist på utsäde, hälst här varit öfligt, att dels gratis åt
tingar meddela, dels och låna utsäde åt hvarandra, hvart
förmögnare vist sig villige, då de derom anlitte blifvit. I an
härtill kan ej heller priset å Potäterne i denne Socken
såvida, efter hvad jag har mig bekant, ingen förslat af
frösort hvarken innom eller utom Socken.

Slutligen får jag lemna Högvördige Dom-Prosten
Riddaren, samt Kejserl. Hushållnings Sällskapet den
ställande underrättelse, att som Allmogen fattat stor smä
denne växt, samt erfarit, att den framför andra Rots
mäst afkastande, så vinlägga de sig ock nu utan någon
muntran af Publique medel om Potatoes planteringen
vidgande.

Framhärdar med djupaste vördnad att vara

Högvördige Herr Dom-Prosten och Riddarens

samt

Det Kejserliga Hushållnings Sällskapets

allerödmjukaste tjenare

Dan: Polviander

d. 19. Jan. 1815. N:o 167. 176. 183

Ikalis

Ödmjukaste Memorial.

Enligt Kejserl. Finska Hus-hållnings Sällskapets vördade anmodan
i skrifvelse af den 28 sistl. September, har jag härmed jemte
insändande af Herrar Kapellanerne Stenmans och Lindlöfs
samt Sokne Adjuncten Hällstens af mig fordrade och

erhållne upgifter angående Hangaupää Karvia och Kana[la]
Potatoes kultur, för Pkalis Pastorats Moderkyrko an[del]
afsemna följande:

Af något öfver 200. Hemman och 300. Torpare [sam]
Inbyggingar vid moderkyrko församlingen odlas Potatoes
mer och mindre mon, ungefärligen ½ tunnor af Hemman
hälften däremot af Torpare och inbyggingar årligen då
fennes: men som det fallan kan conserveras öfver de
infallande kalla vintrar; så kan myckenheten af årlig
sådet för hvarje odlare icke bestämmas utan en sär[skild]
undersökning, som lämpeligast borde kunna ske af Kro-
Betjeningen i Socknen. — Ehjelst brukas jorden vid Pota[tes]
kulturen nästan öfverallt i moderkyrko församlingen b[ådde]
som i Kapellerne; så att åkern vanligt, plöjes, dikas, ran[sakas]
och äfven af en del kupas, samt förvaras utsädet öfver vin[tern]
mått i Sandgropar, där de likväl ofta blifvit skadade.

Enligt Sokne Adjunkten Hällfens upgift skall han [till]
Pkalis pastorat år 1785. infört denna växt, som i allmänh[et]
älskes af allmogen, och borde kulturen och hafva gjort bät[tre]
steg än nu förspörjes, därest mera tillgång på utsäde fan[ns]
hvarföre och någon synnerligen icke varit i tillfälle att fram[för]
dra utmärka sig. Om icke Kapellanerne Rothovius och Hen[rik]

Nä de framflutne åren kunnat bispringa en del åhörare med utsädes
potatoer. Äfven som den förstnämdes Broder Ägodelnings rätts Leda-
moten förra Studeranden Daniel Rothovius i smått förädlat
Potatoes genom utsäde af frö knoppar, som ganska väl för-
nom lyckats.

I anseende till dess allmänna Potatoes nesp växt i detta
är skulle moderkyrko församlingen visst vara i behof af fem-
tie eller sextie tunnor utsädes potatoer om de samma kunde
erhållas: då för det närvarande utsäde tryter och ej fenines in-
nom församlingen. Och skulle jag äfven tycka att Pkalis od-
lingen snarare kan återupplifvas och vinna framsteg om kyrkor.
Hushållnings sällskapet skulle finna på tillgång och utväg
att gratis kunna utdela utsäde: dock att någon penninge
belöning till uppmuntran äfven finge utmärka dem som
gjort och framdeles kunna göra kulturen allmännare
och vidsträktare än hittills skedt.

Pkalis den 14. Januarii 1815.

Jacob Hällfors.

180.

Karvia

Ödmjukt Memorial!

Till ödmjuk åtlydnad af Hr Herr Kyrkoherdens, till mig ankomne Memorial af den

178.

Parkano

Ödmjukaste Memorial!

Till svar å Herr Kyrko Herdens skrifvelse af den 11. November sistl: får aflemna följande:

1o Uti Parkano Kyrko gäld är Tjugu fyra gamla skattande hemman - 3. Krono och 13. Academie Nybyggare - 44. Skatte Jägare och 28. Torpare - samt 35. inhyrningar hvilka alla idka Potatoes plantering -

2o Beträffande utsädet af Potatoes i detta Kyrko gäld, är det aldeles ringa så att utsädet är det högsta - En Tunna Femton kappor och derunder - af dem som utsätt 1½ Tna allenast 3. i sidsta sommars - En Tna ungefär 4 - ½ Tna 20. - 10 kappor 30. - 5 kappor och derunder 80 stycken —

3o Hvad sjelfva beredningen af jorden för Potaterne vidkommer; så beredes den finare ännu till annat utsäde äfvensom gödes rundligare dock nyttja mestadelen samma jord årligen - men uti sednare tider

187.

...ngräa

...a hus hållning...
...aflåtne
...ber, hvilken
...ad, får jag
...nad inhäm=
...tta Kapell
...ilka Kej=
...skar få up=
...tta Kapell
...r 56. hvil=
...n.
...n ej bestämt
...utsädet
...winteren;
...å mindre
...samt utsäd
...lle hvarefter

Kavia

Ödmjukt Memorial!

Till ädmjuk åtlydnad af Eder Kyrkoherdens, till mig anhämne Memorial af den [illegible]

179.

den 6te 50 Junnor - hvarof åter 5:ne Loerne erhöll utsäde af en allmogne Junnit, hållit vid denna mindre Spannmåls rika ort, nyttar af detta nämnde Sädo ämne har dett blifvit kultiverat med så mycket större åtaudka —

De årligen tått på dvarannan följande nattfrosten, har förekommit utridgandet af denna kultur - hvarför ej stellen någon kunnat komma långre dermed åter tvåtråda andra, om ej med obetydelig hjelp till utsäde, som då varit; halfva priset med Lägen —

Sidstledne Junnaey totala misslyckade förrsåkte, så när en alkna, utsädy årsit för nästa år, hvartil minst skulle fordras Tjuga Junnor, som ej innan förrsommingen kan erhållas —

Starkano den 3. December 1814.

Carl Fredr Hallstén
Sakne Adjunct

[illegible] hus hållning
[illegible] afsätne
[illegible] ter, hvilken
[illegible] så får jag
[illegible] ned ensam=
[illegible] tta Kapell
[illegible] ilka Kyj=
[illegible] sker så up=
[illegible] tta Kapell
[illegible] 16. April=
[illegible] ow.
[illegible] ow ej bestånt
[illegible] utsädet
[illegible] o winteren;
[illegible] å mindre
[illegible] sennt utsäd
[illegible] lle hvarefter

hafra en del sommit anbytet af jord vara tjenligare för
likningen af potatoes land har erfarenheten redan visa
nyttigare hvarför det af nästadelen redan är beredt till
5 Januar skreda Tegar ad derefter som hvar jord
rar - tiden får utsädet Septemmaer endast en varmare
vähr hvarefter ytlauteringen rättas; af en del Kyrko
räknas det - men endast så som med tillhjelp af plo
sädet, hafra sommit lättare, att Lemna jordan efter
potaterne kommit något på jordne, kära åfven med
då ogräset förspinner - Jämt någon tid förpå upkastet
la Tegar hvarigenom det blir bäte räknat ad kyr
förvaring sättet är dett minst tjenliga för så
ter, hvilka förvaras uti orter brukliga jord gropa
de som oftast hända skada af köld —

Kulturen, vid detta Kyrko gäld, af potatoes, har tjug
90. talet af sednaste århundradet - stark hvad potatoe
far - hvar det 1795. som jag först utsådde 4. kappa
dare 12. Junnor - hvaraf jag delade åt sakne boer
till utsäde - året förpå sklauterade jag 5. Junnor d

Kyrkoherden
högärevördige och högstände
herr Jacob Hällfors

Skolij

Karvia

Ödmjukt Memorial!

Till ödmjuk åtlydnad af Ett Herr Kyrkoherdens, till mig ankomne Memorial af den 11. dennes, angående Potatoes kulturen i Karvia Kapell Församling, får jag äran afgifva följande

Berättelse

Nästan hvart hemman och Nybygge i denna Församling, hvilka samman räknade äro 54., idka Potatis odling mer och mindre

ar 87. Torpare 61. och Inhysingar 56. hvilka alla idka potates odlingen.

2:o Årliga utsädet af potatoes kan ej bestämt upgifvas emedan dett beror af utsädet som oftast Ikadas af Köld om winteren; få af hemmans Brukare utså mindre än en half Tunna.

3:o Jorden tilredes väl med plog samt utsås 2. a 3. år på ett och samma ställe hvarefter

efter hvars arb ens förmåga. Det jam
gård åsyud Torpare hvaraf bestämmes
arb in del Enbyggningar hvilka äro
för 40. till antalet.

Här finnes ej flere, än 2. eller 3. h
hvilka årligen utgå omkring två tun
latis.— 40. hemman utgå vid pass 1
arb de öfriga 11. eller 12. hemman, emo
2. 3. eller 4. Kappor.— Samma förhål
är med Torpare arb Enbyggningar af
ka de som äro med vårsäende, utg
7. a 8. Kappor.

Seden, som till Potatos odlingen a
beredes medelst plöjande med den kr
bruckliga två spetsiga Plogen — (Samma kallad
ja ett arb samma land flere år, an
omlägga det öfrane arb kastan alla
det beskrifven sätt.— Den vanliga
terings tiden är början af Junii må
Sedan plantan, eller skaffet skjutit
får 2. qvarter ofvan jorden, skrapa

Kyrko herde Embetet
Hyggia vårdsp. och Sa
Jacob Hall

arb när gräset derefter åter börjar taga
öfverhanden, afskaffas det medelst rans
ning, hvilket sällan sker mer än engång
— Ingen verkställer utplanteringen med
plog, utan alla bruka det mera vanliga
sättet att med handen ingräfva frön
i jorden.— Afkastningen, hvilken här
sällan är så rik, som i andra Socknar
orter, emedan fend vår Nattfrost of
ta beskrifva de späda plantorna, blir
lika del mästa redan förkärf innan den
strängare vinter kölden infaller.

Utsädet förvaras uti Gropar, gräfda
murändels i någon Sandbacke, hvilka gro
par inmantlas ard förfodras med två väg
gar. Potatis lider der sällan af köld,
med mindre den är ovanlig arb groparn
vårdslöst tillslutes.

Seden, då förstå början med Potat
odlingen påstådes blifvit gjord, kan ej bestämt
uppges; men det är bekant, att denna

gräs

ar 87. Torpare 61. och Inbyggingar 56. hvil
ka alla idka Potatis odlingen.

2:o Årliga utsädet af Potatis kan ej bestämt
uppgifvas emedan dett beror af utsädet
som oftast skadas af köld om winteren;
så att hemmans Brukare utså mindre
än en halfs Tunna.

3:o Jorden tillredes väl med plog samt utsäd
2. a 3. år på ett och samma ställe derefter

hus hållnings
afsätne
ner, hvilken
erad. Här jag
med inhäm
detta Kapell
hvilka hög
ligger så up

växt, redan mer än 30. år varit kän
att odlingen alt sedan fortfärt, som
senare åren något mera tilltagit.
litet tillfredsställande underrättelse kan
nas om, huru och genom hvilken
växt först blifvit hitförd och huru
då blifvit ansedd. — Nu förtäres den
god smak af både unga och gamla

Ehuru alla redan erkänna den mån
nyttan af Potatoes odlingen, har lik
gen, icke engång den eljest driftigaste
brukaren, särdeles utmärkt sig med
kultur. — Sällan har någon haft mer
knapt till eget behof. Likväl har
här, varit nästan lägre än annorstäd
Kappa Potatis har kostat 6 a 8 Pr
då en tunna Råg kostat 14. a 15 Rd
ma mynt.

Som afhastningen af Potatis i
ganska ringa, så synes understöd till

Kyrkoherden
högärevördige och
herr Jacob Hall
Skall

ärs utsäde äfven härstädes vara af nöden.
Denna brist torde någorlunda kunna afhjelpas, om hälst femton tunnor blefve utdelt bland de fattigare af Församlingens medlemmar, hvilket vore så mycket nödvändigare, som knapt en enda finnes, hvilken kunde biträda ~~den~~ andra med Potatis utsäde.

Varvia den 28. november 1814.

Joh. Lindhof

...ngräa

...a hus hållning
...v aflåtne
...mber, hvilken
...erad, får jag
...ennat inhäm=
...detta Kapell
...hvilka Kej=
...önskar få up=

...detta Kapell
är 87. Torpare 61. och Inhysingar 56. hvil=
ka alla idka potates odlingen.

2:o Årliga utsädet af potatoes kan ej bestämt
upgifvas emedan dett beror af utsädet
som oftast Ikadas af Köld om winteren;
få af hemmans Brukare utså mindre
än en half Tunna.

3:o Jorden tilredes väl med plog samt utsås
2. a 3. år på ett och samma ställe hvarefter

Kyrkoherden
högärevördige och Ho
herr Jacob Hall
Skall

187. 4

Kangangiää

ödmjukaste Memorial!

Med anledning af Kejserlige Finska hushållnings Sällskapets till herr Kyrkoherden aflåtne Skrifvelse af den 28 sistl. September, hvilken i afskrift blifvit mig communicerad, får jag enligt den kännedom som jag kunnat inhämta om potatoes kulturen uti detta Kapell härmed besvara de punkter hvilka Kejserliga hushållnings Sällskapet önskar få uplysta.

1º Hemmans Brukans antal vid detta Kapell är 87. Torpare 61. och Inhysingar 56. hvilka alla idka potates odlingen.

2º Årliga utsädet af potatoes kan ej bestämt upgifvas emedan dett beror af utsädet som oftast skadas af köld om winteren; få af hemmans Brukare utså mindre än en half Tunna.

3º Jorden tilredes väl med plog samt utsås 2. a 3. år på ett och samma ställe hvarefter

dett ~~[illegible]~~ åter på ett annat ställe planteras
dikas ordenteligen, utsädet förrättas gem
gen i slutet af Maji månad i händelse
den tiden är fri från winter Kyla: f
plantera Potatoes med plog de flästa
sätta dem med händer, ogräset bårträn
af alla men få kupa dem, Potaterne
waras öfver winteren dels uti rum
blifva lindrigt wärmde, dels äfven i jo
par hvori utsädes potaterne likväl o
blifva Skadade då Kalla wintrar inf

4:o När och huru Kulturen upkommit inno
detta Kapell känner jag ej, men att
innom de 22 år jag warit präst uti för
lingen, giort ansenligt framsteg är en all
känd sanning. Och älskas frugten
i anseende till Smaken och nyttan af hv
en i allmänhet.

5:o För någon Synnerlig eller utmärkt dri
för andra, kan ej någon egenteligen
till belöning så wida många ännu ej
så utvidga Potates odlingen att de
eller kunnat biträda sina granna
har utsädes Potaterne mästa=dels bl
Skaffade och upköpte från andra orte

6:o I anseende till sistledit års Kalla vinter Skad
des utsädes Potaterne och för den långva=
riga torckan i sistledne Sommar blef afkast
ningen aldeles ringa, så att detta Kapell i
nästa wåhr Skulle behöfva minst adertön
(18) Tunnor till utsäde om odlingen något
så när åter Skall blifva uplifvad och vin=
na fortgång.

Kanganpää den 10 December 1814.

E. Stenman
Kapellan

Ink. d. 10. Dec. 1814. N:o 42. 183

Messuby

Högloflige Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet!

Till svar å Högloflige Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets Högtvördade skrifvelse angående Potatoes kulturen, får jag i djupaste ödmjukhet lämna följande:

Hvad första punkten angår, huru många innom detta Messuby Pastorat idka Potatoes odling, kan jag med full visshet och öfvertygelse, så mycket mer, som jag hvarje Sommar Bgalegvis, personligen undersökt, säga, att alla, vare sig Hemmans brukare, Torpare och Inhysingar idka denna odling.

Beträffande Andra punkten, huru mycket Potatoes odlare årligen utså: har jag dels sjelf erfarit, dels blifvit underrättad af Åboerne å hvarje Pastoratets församlingar, att hvar och en odlare, rättar sitt utsäde gemenligen efter personers antal i Hushållet: till exempel. Ett Hushåll af Två Personer får 16. Kappor, och ett af 12 personer icke under Tre tunnor, men ofta emellan 4 och 5. tunnor: — Hemmans Innehafvare och Landbönder innom detta Pastorat äro 218. Hälften af dessa Jordbrukare, eller 109. äga 6. a 7. Personers hushåll, och andra hälften ifrån 7. till 12. — Således höra, ungefärligen, till första Classen 109. Åboer, som årligen så minst, emellan 4 och 5. tunnor, och till den Andra lika andal Åboer, hvilka utså vanligt vis, emellan 1. och 2. tunnor. — Torpare och Inhysingar fins, ungefärligen 413. af dessa äga 313. 2. a 3. personers hushåll, således höra till denna Klass 313. som årligen utså emellan 16. a 20. Kappor, och till den Andra, som utså mellan 1 och 2. tunnor, höra 100. hushåll.

Beträffande 3je Punkten, huru man bereder jorden för Potäterne m. m. får jag till upplysning och underrättelse lämna: Jorden plöjes och gödes i alla hänseenden väl. — Vanligt vis, dock med något undantag, nyttjas ett och samma land allt jemt. — Landet dikas, eller sättas i Tegar af de, som vid utsåningen icke nyttja Plog. — Dessa rensa och kupa, är väl besvärligt, men mer lönande. — De flästa nyttja Plog, lägga Potäterne, en del i hvar annan, de mästa i hvarje tredje fåra, sedan Plantone blifva

fynliga, uppkörs med Ryg som toma fåran, därigenom blifva de fränpa-
och Kupade, detta sätt är lätt, men ej så mycket giftande, som för
Potatesens utplantering verkställes här å Orten ifrån den 5. till den
15. Juni. — Att förvara Potatesen öfver vinteren, brukas i detta
Pastorat i allmänhet, detta sätt: Om hösten tages urasen så många
tunnor, som tros förslå till Martii eller April månaden, desse
vares i de så kallade Källare Pöten, hvilka äro förfärdade med
stöder, och ekas efter vederlekens beskaffenhet, det öfriga för
jemte Ulfvet, lägges i djupa underjordiska gropar, hvilka upp
stås på sådana ställen och i en sådan ordning, att intet vatten
då, dessa gropar täckes väl, — öpnas först, som först är i Mars
eller April — Detta sätt är förträffligt, — sista vinteren
var ovanligt kall, skördades i detta Pastorat, mig vitterligen,
hos 2ne Jordbrukare

4de Hvar och huru Kulturen uppkommet. Pastoratet m.m. Då
turen kom ifrån det så kallade Pommerska Kriget 1762,
en och annan Soldat hemtat med sig något, men i synnerhet
Korporal några Kappor af denna Växt, denna Korporalen skaf
därpå kommit genom gifte i Höstkyro med en vid namn
då Finnehustru af Rikala Hemman i Taiska Kapelle, och
gifvit åt denna Berätt en Kappa — Därifrån skall Pot
sedermera småningom utbredt sig öfver hela Pastoratet, na
har allmänheten fattat en så stor smak för denna växt, a
na af alla med synnerlig drift Kultiveras, eller på sätt, i
punkten sagt är

5te Uppgift om dem som för utmärkt drift i denna väg gjort sig
tjente af distinction och belöning: enligt min fulla öfvertygelse
vederhörlig kan jag ej nämna flere, än, Finnehustrun af
Rasthåle i Taiska Kapelle, Eric Johansson, denna Mannen har
många hänseenden gjort sig förtjent, ej allenast af Taiska
Boer, utan äfven af hela Moderkyrko Länets Innevånare
samhet, begynnerligen genom det, att Han hållit Potates
tia föda och utföre, tia salu, för billigt pris — ty 1810
Han 1. tunna Potates för 1. Riksdalers 32/ör: R:gs Myt
na spannmål Kostade då, här i orten 10. Riksdaler

1813. och 1814. sålde Han 1. tunna Potates för 4. Riksdaler
spannmålen gälde dessa åren ifrån 14. till 16. Riksdaler, allt i Riks-
gäldi myt — I Korpida Byalag, som lyder under Mustasby Pastorat,
finns åtven en Åbo vid namn Göran Josephsson Heikilä, som utmärkt
sig för eftertänksamhet och drift i denna väg — Han har åtven bå
tia föda och utföre tillåt Potates tia salu för förträffligt pris
Vid Mustasby Moderkyrko församlingen, kan jag, beklagligtvis, ej dessvärre
någon —

6te Om underhörd tia utföre för närstkommande år är af näturen m.m.
afkastningen var å Potatesene i år ringa, hos de flesta ej större, än
ifrån 3 till 5. Kornet, sedt hos en och annan till och med emellan
9. och 10. — att åtskillige Socknes Boer, begynnerligen aforn fattige
Klassen för nästa år behöfva utföre, är utan all tvifvel, dessa
torde kunna hjelpas med, ungefär tjen, 20. a 30. tunnor — den
mer nämnde Rasthållaren Eric Kovero, torde sig ha att afleta
15 a 20. tunnor för 5. Riks dalen i Riks gälds myt å tunnan, och
om mer skulle behöfvas B. af Allmogen i torde kod vid Moderkyrkan
finnas en och annan som kunde gerna tia, för lika
pris — Det lämpligaste sätt, att än vidare befordra Kul-
turens framsteg, är, enligt min tanke, penningar åt fattige af
Socknes Boer, för att kunna, begynnerligen i år, köpa sig utföre,
min Rasthållaren Eric Kovero i ifrån Taiska, och skatte Bonden
Göran Josephsson Heikilä i ifrån Korpida Byalag, välförtjente,
borde annorlunda i dag Kommer —

Jag äran med synnerlig vördnad och högaktning framhärda

Högloflige Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets

Mustasby den 6. December 1814.

allerödmjukaste tjen
Henr. Wick

Ruovesi

Ödmjukast Memorial.

Till ödmjukast följe af Kejserlige Finska Hushåll-
nings Sällskapets vördade skrifvelse af den 22de sist
ledne September, får jag nu afgifva berättelse om
Potatoes culturen i Ruovesi Pastorat:

I detta Pastorat finnes 332. Hemmans Rökar
nemligen vid Konungs å Kapell 16. Lehtimaki 10.
Ezäri 36. Wirdois 94. Kuru 36. och vid Moderkyrck
Församlingen 145. — Nybyggare tillsammans 106. nem
i Ezäri 9. i Wirdois 19. i Kuru 19: och vid Moderkyr
ko Församlingen 59. samt 309. Torpare, nemligen: i
Konungs å Kapell 4. Lehtimaki 8. i Ezäri 25. i Wird
36. i Kuru 61. och vid Moderkyrcko Församlingen 121.
Dessa idka alla Potatoes plantering, några få und
tagne, hwilka lämnat denne cultur, för det den
hos dem icke synts vilja trifvas. —

Potatoes culturen idkas äfven af en del Inhyse
hjon och handtverckare, då de därtill kunna få na
godt titel jordstycke af jordägare

Om nu Potatoes odlare i detta Pastorat, för sis

ledit år, då potatoes utsädet til det högsta gå
4. Tunnor, delas i 3. Classer, så att til 1. Class
nas de, som utsatt ifrån 4. till och med 2. Tun
til 2dra Classen de som planterat mindre än 2.
til 15. kapr och til 3die Classen de som plant
derunder; så finnes nu i Pastoratet Hemmans
och lägenheters innehafvare af
1a Classen tillsammans – 62.
2dra Classen – do – – 84.
3die Classen – hit höra alla andra
Hvad jordens beredande för potatoerne vidkom
så plöjes vanligen landet om hösten – om våren
kalan gått ur jorden, och jorden finnes tjenlig,
den andra gången, hvarefter sedan jorden någ
fått vädras, köres den åter med sladd öfver – d
ningen derpå och utbredes, hvarefter jorden åt
plöjes och öfver sladdas efter några dagar: la
dikas vanligen såsom annan åker, utom der p
planteras å höga kullar, hvarest vattnet uta
ning har sitt fria utlopp – Potatoes landet vä
merendels efter några år om. Planteringen af
toes anställes här så snart jorden blifvit torr o
som på denna ort sällan inträffar, förän i bör
vid medlet af Junii månad.

Sällan bli de härstädes kupade men väl
En del så potatoerne i öppen fora, då hvar 3die
för lämnas osådd, för att upplöjas eller uppskå
att qvåfva ogräset sedan det uppvuxit – En del
satte sina potatoer ut i uppskåtade sängar, like
sängar, då de flitigare måste ränsas. –

Sedan potaterne blifvit om hösten uptagne
de vanligen i jord gropar, hvilcka väl torckas – d
i dertil gjorda gropar under bonings rummen
händer såsom i sistledne vinter, att de i gropar
köld skadas.

Redan omkring åren 1776. och 1777. har afledne Prosten
Forselius å denne Sockens Prästegård gjort en början med
potatoes växtens odling, ungefär samma tid, eller kort efter
har afledne Directeuren Austrell begynt idka samma
cultur å Beccala Gård. Af Allmogen har denna cultur
icke blifvit vidtagen för än åren 1788. eller 1789. då
de fått till en liten början tillhandla sig utsäde häraf
ifrån Orivesi Socken, samt i Kapellerna omkring 1794.
då de fått sig utsäde af Jacobsstads boer. Hvarefter
denna cultur småningom efter hand blifvit mer och mer
allmänt vidtagen, idkad och ökt, ända till sistledit år,
då den hastigt gick tillbaka, af orsak att en ganska
sträng köld 1813. tidigt i September månad inföll, då
de fläste af våre landtmän ännu icke upptagit sine
potatoer, hvilcke förfröso i jorden – derpå följde en
så svår vinter att denne vänt i sine vinter läger blefvo
skadde, af detta skadda utsäde utplanterades likväl i
brist på bättre utsäde, ehuru minst en tredjedel mindre
än förr; häraf kunde icke en gång i början någon lö-
nande växt väntas; men derpå blef äfven denna svaga
växt af sistledit års svåra torcka så qvafd, att de stånd
som uppkommo, gofvo potatoer icke större än nötter,
landtman fick föga öfver utsädet, ja en del icke det en
gång: Och, som på hela nejden icke står att få utsäde till
nästa år ärfrugtans värdt att denne nyttige växt aldeles
går ut, om icke Kejserlige Hushållnings Sällskapet gunst
besörjer för utsädet: men som Kejserlige Hushålls Sällska
till större poster härtillejkan bidraga, hafva Församlingens
Ledamöter dock vågat göra sig det glada hopp, det
bemälte Sällskap täcktes förse Ruovesi M. K: Sockneboer
hälst med 25. Tunnor, Wirdois med 15. och Kuru med 13. tun

Ruovesi den 31. Januarii 1815.

J: Forselius.

d. 13. Jan. 1815 N:o 152. 191.

Uskela

Ödmjukaste memorial!

d. 16. Dec. 1814. N:o 66. 189.

Haliko

Vördsamt Memorial.

Enligt Keiserl. Hushållnings-Sällskapets anmodan, uti dess till mig aflåtne Respective Skrifvelse af den 28 sistledne September, får jag härmedelst äran, att, angående Potatoes-kulturens tillstånd i detta Pastorat, punktvis meddela följande underrättelse:

1:o Så vidt mig bekandt blifvit, fins inom Pastoratets område, ingen Jordbrukare, som icke i större eller mindre grad, i proportion af den jord han besitter, kultiverar i fråga varande Jordfrukt.

2:o Odlarena, kunna beqvämligast indelas i Tyra klasser. Till den Första höra, 212 hela Hemmans ägare, hvilka per medium räknadt, ungefärligen kunna anses utså Tyra

Uskela

Ödmjukaste memorial!

Gunnor Potatoes kurdera, om året. Sia
inemot 50 klufna Hemmans ägare, som
åminstone anses årligen utsäd. En Gunna
den Fredje: circa 200 Kor: Sorppare, h
kvardera mindre anses plantera ut 1 Su
tin den Fjerde: omkring 100 gamla Hemm
der, eller deras Enkor, samt arbetsföre k
gu Boer och Drängsfinkar, på hvilka af h
äfven kan beräknas ungefärligen 2 kap
årligt utsäde.

2:o Jorden för Potatoes plantering
olika. Svahare Åkrar, opptorrkallerar
länder med Spade, emedan dem i fångan g
med bredt Spetjärn, Grän-moffla, eller s
och bortplocka ohnefär 2 a 3 gånger dun
tiden; men de som i större lega uthilet k
denna Jord slaget, bedrifva gemenligen
Potatern med plog i twar annan fåra
likaledes med plog kupas och rensas,
gor under växttiden, efter behof. Af
en del, med slade 3 a 4 veckor efter atp
ningen, som gemenligen verkställes
jorden blifvit väl torr, efter medlet af
lätt tillpacka mullen. Potat landet
dymedelst äfven aga det först uppsp
dgräset. Förfaringssättet Åkrare, sy
gen om Potat land, dika och träda o
förut det samma, städning om vintern
dera i sin jordmån består af dess, gö

med mullblandad sädesgårds- eller ork väl-
brunnen Spån-gödsel samt bemörka sig, att
medelst sladdning, tillbörning, och 2 a 3 gångers
plöjning, bereda jorden väl fin och lucker.
Potatesne, som vanligen omkring Michaeli tiden
i torr väder upptagas, af en del med plog, af
andre med Spada, förvaras öfver vintren i Gro-
par, gräfde i Åkerbackar, sammeligen djupa
och förtjenligt täckta, där de väl conserveras.

4:o Potat kulturen, som redan inemot 50
år oaktadt icke allmänt, varit känd å denna
ort, har i senare tider gjort betydliga fram-
steg, och har nu mera af allmogen känd och an-
sedd såsom en af de förmånligaste

5:o Utom sådan anledning, och för att ej beröfva
de österlag Jordbrukaren, hvarest Potat kultu-
ren än ät föga känd och ansedd, en mera tydlig
och widlyftare uppmuntran, anser jag wid detta
tillfälle icke nödigt att uppgifwa, utgöre som i den-
na väg kunnat utmärkas, hälst det ock torde
blifwa nog snart, att göra sitt rättesnöre wid dylik
skiftere. Priset på Potaterne har de sednare åren
här varit omkring 8 skr. Swenskt Riksmynt.

6:o Emedan de tid en ogynnsam ordentligt torka,
har Potat: kulturen här i detta Socken i
grad misslyckats, att de flaste Åkrare som
knappast bekommit dubbelt gjorda utsäde;
hvarföre och Potaten nu, ehuru Församlingen,
allestes icke till köps kunna erhållas. För de

svagaste och fattigaste Odlare, för hvilka
kulturen, i anseende till de, i sednare tider
stegrade Spanmåls priser, är af dubbel
utgör således bristen på utsädes Potater
fälle att dem erhålla, en högst tryckande
dighet. Gratis utdeladt utsäde utgör
äfven alltid, men i synnerhet för närv
det kraftigaste och verksammaste medel
befordran af denna högst nyttiga kult
framsteg i vårt fattiga Fosterland och
Kejsers. Dushållnings Sällskapet äfven
till näst kommande vår, behaga ihogkom
åtminstone de fattigaste Potat-Odlare
Församling; skulle de derigenom, utan
lämpeligast uppmuntras, att fortfar
den industri, hvaraf de äfven i denna
härtill gjort sig kände. Baliko
15 December 1814.

Sw. Ignatius

13. Jan. 1815 No 152. 191. 193

Uskela

Ödmjukaste memorial!

Till ödmjukaste villfarande af Kejserliga Finska Hushåll-
ningssällskapets: Skrifvelse af den 28. September förledit år
yttrade önskan om underrättelses erhållande, angående Potatoes
culturens tillstånd: Uskela Pastorat får jag ödmjukast af-
gifva de: detta afseende åskade upgifter, efter de uplysningar
som hämtninnar kunnat erhållas, samt punktevis besvara säl-
skapets frågor:

1:o Potatoes ödlingen idkas numera öfverallt: socknes af
alla, som hafva något jordbruk, utan undantag, så att man med sä-

icke skulle intraffa med sannfärdig

Lika omöjeligt synes det vara, at klassificera odlarena
af denna växt, då emellan dem, som utså omkring 10. tun-
nor, och dem som utså en och annan kappe potater, fin-
nes en stor myckenhet odlare, hvilkas antal och ut-
säde icke kan bestämmas.

Uti 1811 års Pastoral Tabell är ungefärliga utsädet af
Potater i Bjerno upgifvit til 200. tunnor. Sedermera

herzeb kan beräkna årliga utsädet derav. Aret förut sagts
till omkring 1152 tunnor — Kärat utsäg vid prass 927. tunnor
manskuttare, som in summa med tillägna hemmar, Prästegården
kapellany 6 dalen likväl oberäknade, förgöra ett antal af 260
hvilka 144. höra till St. Berdby kapelle och 116 till Jakobs
samt de återstående 225. tunnor af Torpare och inhysingar, hv
antal, såsom ärligen undersökt skall förändringar, väl icke kan be
upgifvas, men likväl med säkerhet sagas till åtminstone 500—

2do De bland ödlarene, som till det ringaste utsäg:

6. Tunnor, ärotill antalet 12. Större egendomar innehafvare, utsäg

5 Tunnor ——— 27. mindre rusthålls innehafvare —

4. Tunnor ——— 105. Större hemmans innehafvare —

3. Tunnor ——— 64. något mindre hemmans d:o —

2. Tunnor ——— 44. minste hemmans d:o —

Summa - 264. hemmansbrukare. Summa

Bland Torpare och andra ödlare kan deras antal, som utsä
ne, sagas ungefärligen 150, deras åter, som så 5. kappar
samt ändteligen deras, som blott så 10. kappar till 200—

3to Jorden för Potatens bredd vanligast af dem, som hafva
medelst plöjning och harfning, som, sedan jorden noggrannt förbe
emot så länge, att den samma erhåller behörig mjukhet, vänd
så mer af sattizare Torpare och inhysingar, som icke kunna
sig dragare eller ock icke Potatoes, redan: mindre betydenhet,
hjelp af spade — Jeden jorden blifvit tillräckligt verckställd
ringedt med plog, såsom begynnelsegrafvare och betecknande dess
skulle att sedan Gjerdebetter lemte färe lemnas obe
Sedermera, sedan Potatesne upplagts ungefär 1. decimeter
blifvit sådde gånger ränsade, upharfvade och mullen löses
och Potatoes-Bäden, hvarefter med hvarnim och räfsor
till Potatoes odling nyttjas gemenligen alt jemt ett och samma
undantag af några få, som äfven härtill obetydelig betjen
Cobl akam, utöfver de vanliga Potatoes-landerne — Pot

Lövaraf merendels: kallrar eller i brist deraf: fördgropar, dels in
lagda: sand, dels utan — sällan har det händt, att de senaste blifvit
skadade af frost —

5to Hittills torde hafva förut upkommit deruppom, att sådan
tome, som kunna klassificera sig för det så kallade Pomerska knöl
hänvisade derför Potates bred sig, och har densamma jemnom gjort
såsom franskog, att föga något backstugehjon en gång emot
brist på jord, icke tyckes vilja, att genom odling sig för
skaffa sig en potatislapp till några kappars utsäde —

6to Hvarutöfver några sådane klagomål mången gockna, som fram för
andre: Hvarefter utmärkte sig i befordrandet af Potatens odlingens
framsteg: deruti har icke någon uppmuntran kunnat erhållas —

7mo Potatens afskräckande förhållande är var öfverallt gan
ringa, så att den knappast öfverstig utsädet, hvarföre en så gyn
nig tillgång på utsäde: är som de föregående väl icke förnö
men tyckes icke derföre en Potat brist

Upsala den 10. Januari 1813. Fac. Mallert

icke skulle inträffa med jemnaren.

Lika omöjligt synes det vara, at klassificiera odlarena af denna växt, då emellan dem, som utså omkring 10. tunnor, och dem som utså en och annan kappe potater, finnes en stor mycketenhet odlare, hvilkas antal och utsäde icke kan bestämmas.

Uti 1811 års Pastoral Tabell är ungefärliga utsädet af Potater i Bjerno upgifvit til 200. tunnor. Sedermera

Bjerno

Ödmjukaste Memorial

Med anledning och til ödmjukt följe af Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets, under den 28 sistledne September mig meddelte vördade skrifvelse, får jag härmedelst afgifva de uplysningar, rörande Potatoes Culturen i Bjerno Pastorat, som för mig, och enligt den kännedom jag därom inhemtat, möjeliga vara kunna.

1º Alla Hemmans brukare och Torpare utan undantag, i alla Pastoratets församlingar, idka denna odling, til och med inhysningar, som minsta jordbruk äga, beså sullilla jordlapp hälst med potater.

2º Uti denna vidsträkta församling, där flere hundrade Hemmans ägare, och hundrade tals Torpare, Inhysningar, med flere, idka denna plantering, blir det alt för svårt, at enligt sanning ens ungefärligen upgifva årliga utsädet däraf. Jag ser mig därföre nödsakad, at hälre lemna denna fråga obesvarad, än genom en blott gissning upgifva något tunnetal, som förmodeligen icke skulle inträffa med sannfärdigheten.

Lika omöjeligt synes det vara, at klassificera odlarena af denna växt, då emellan dem, som utså omkring 10. tunnor, och dem som utså en och annan kappe potater, finnes en stor mycknehet odlare, hvilckas antal och utsäde icke kan bestämmas.

Uti 1811 års Pastoral Tabell är ungefärliga utsädet af Potater i Bjerno upgifvit til 200. tunnor. Sedermera

hardenna odling visserligen icke minskats, utan hä
rit i tiltagande.

3º Såsom all annan åker, äro potat länderna i
väldikade. De tilredas gemenligen med plog och sl
indelas sedan med plog i sängar, af vid pass 6 qvarte
uti hvilcka potaterna sättas, när jorden blifvit torr
Merendels nytjas därtil ett och samma land årligen.
Sedan ogräset upkommit, upkastas mull ifrån gå
på sängarna, hvilcketär befunnit nyttigt, både så
myllning, och til ogräsets qväfvande. I Julii och
månader rensar man bort ogräset, efter som en hvar fö
nat arbete därtil hinner. — De som icke äga köl
kellrar, förvara sina potater uti jordgropar, där de
skadas af köld.

4º Vid den frågan: När och huru Potatoes Cultu
Bjerno Pastorat upkommit, hoppas och i ödmjukhe
håller jag, det kejserliga Hushållnings Sällskapet
gar fästa någon upmärcksamhet, på följande, uppå t
diga berättelser grundade, och i församlingen känd
Afskedade Föraren Anders Storck, hvilcken ännu
vid 87. års ålder, skall vid sin hemkomst ifrån sju
kriget, på 1760 talet ifrån Pommern, inpackade
par ullstrumpor; hitfört de första Potater, dem ha
vid sitt torp i Torckila by, där han ännu bor, utplan
Ifrån den tid hafva Potaterna varit kända, samt med
mindre drift odlade i Bjerno Socken.
I anseende til ett så sällsynt och patriotiskt bestyr, s
vit första anledningen til monga tusende menniskors
medel, vågar jag begagna ett länge efterlängtadt, o
yppadt tilfälle, at ödmjukeligen recommendera n
Förare Storck, hvilcken altid varit känd för fromt o
skedeligt upförande, samt nu tryckes af hög ålder och
dom, til någon penninge gåfva, af de medel kejs

Hushållnings Sällskapet disponerar til Potatoes culturens
befrämjande.

5º Den i femte momentet af förrberörde skrifvelse äskade
upgift, äger för närvarande icke rum för Bjerno Pastorat.

6º Då sistledne sommar en så total missväxt på Potater —
inträffade, at största delen bärgade däraf föga mer än hvad
de utsätt, så blir visserligen nästa vår mycken brist på —
utsäde. 50 tunnor är det minsta som kunde utifrån behöf
va inhemtas. Och skulle en skutlast däraf i nästa Maji må-
nad uti Haliko viken inlöpa, så kunde Sagu, Kimito, —
Bjerno, Uskela, Haliko och Kisko soknar erhålla så mycket
Potater til utsäde, at en nu befarad utgång på denna växt,
skulle förekommas. — Någon annan upmuntring, —
synes på denna ort icke behöfvas. — Intet pris på denna
vahra kan utsättas, såvida ingen fins, som däraf har at —
aflåta. — Bjerno den 7 November 1814

Gust. Rancken
Pastor i Bjerno

Pungalaitie

Till ödmjukast följe af Keiserl. Finska Hushållnings Sällskapets högtvördade Skrifvelse af den 28 sistvekne September, har jag, för att så mycket bättre kunna besvara och utreda de puncter, som Keiserlega Hushållnings Sällskapet önskar få uplysta, oaktadt den kundskap jag af egen ärfarenhet haft om Totatoes odlingens beskaffenhet i detta Tastorat, ytterligare undersökt dess beskaffenhet och genom en sådan undersökning funnit och ännämtat: —

1mo Att alla som idko jordbruk, idka äfven Totatoes odling både hemmansbrukare, Torpare och Inhysingar —

2do Hum mycket Totatoes Hemmansbrukare och andra odlare ungefärligen utså årligen, innämtas af följande Hemmansbrukare i detta Tastorat äro 119 till antalet, hvilcka, efter qvantiteten af utsädet indelas uti 3 Klasser, då till första Klassen höra 16, som utså två tunnor, till andra 69, som utså en tunna och till den tredje de 34, som utså tjugu Kappar, alla Hemmansbrukare. Torpare och Inhysingar indelas uti två Klassen, då till den förra höra 125, som utså sex kappar och till den sednare 52, som utså tre kappar; altså och i följe häraf utsås af samtelige jordägare härstädes ungefärligen 153 tunnor 26 kappar Totäter årligen —

3tio Torden för Totäterne, som behörigen dikas och hvartill merändels brukas ett och samma Land beredes på följande sätt: om Wintren släpas tillräckeligen gödning på Totatoes Landet, som om våren ut-

bredes, därnäst, sedan jorden hunnit behörigen
plöjes jorden sladdas och frigöres, sluteligen
jorden, på sätt som jagkan, blifvit tillredt utsä-
ne antingen i slutet af Maji eller i början af
som går så till: att den ena med lillhjelp af
kor eller plöjer jorden, gå tvenne eller flere
efter honom och utså Potäter uti den uppkom-
faror alt genom hela Potatoes landet, och i
skick lämnas det, utan vidare ålgörd, än
och räfsek, sedan det börjar öfverhölja alle-
ka Jorden. Potaterne förvaras öfver Vint-
antingen uti af trä byggde källare eller
uti inrättade groparr i Jorden, uti hvilka
de ofta af köld skadas —

4to Potatoes kulturen har uppkommit ungefärligen
sedan, då en och annan af nyfikenhet, försök,
andra orter, sig utsäde af denna växt, som dem
varit aldeles obekant. Sedermera har den småning-
bredt sig och i synnerhet i senare tider stegit till
vidd, som den för det närvarande finnes. Allm
har ock redan hunnit fatta smak för denna säd
5to Ingen har så uti märkt sig i Potatoes kulturen
hon kunde förtjena någon belöning derföre, om
och annan kunnat bibringa den andra med någ
de. Tvifvet är det icke att hon i senare tider sedd
skillingar Riksgälds Sedlar, kappen —
6to Har gap denna säd en ganska ringa
Potatesbolliger icke en gång inbärgade, hvad de
deraf, hvaraf följer at understånd af utsäde för

kommande År ed af näden, åtminstone för de
fattigares räkning. Beloppet deraf vore nemligen
ungefärligen 12 Tunnor Potäter, som intet
kunna innom församlingen erhållas —

Så förhåller det sig med Potatoes kulturen i detta
Tafvorat, hvilken ingalunda ännu stiget till
den vidd och höjd, som den både borde och kunde
stiga om allmogen skulle använda mera flit
på dess odling och rätt inse dess mångfaldiga
nytta. Enligt min tanka vore det lämpeligaste sätt att befordra kulturens framsteg, om
utsäde gratis utdeltes åt de fattigare och Tennin-
ge belöningar då och då åt en och annan ibland
dem, som för utmärkt drift i denna väg framde-
les gjöra sig förtjente af någon belöning, hvilket
jag dock likväl lämnar Höglofl. Hushålls-
ninga Sällskapets omprövning och godkännande.
Höbleforss uti Carl Löfvenstad och
Höga vaktmäg Höglofl. Kejserlig
Kgl. Majts Bergs Fullmägt

Lungalätiö
13 Decembris
1814

Carl-Axel Lasta
Kjörmen
Aaron Aftén

d. 24. Jan. 1815. No. 181. 197

St. Mårtens Sok.

Ödmiukast Memorial.

Till följe af Kejserliga Finska Hus hållnings Sällskapets Högtvördade Skrifvelse, af den 28. September sidsthedit år, rörande Potatoes odlingen i St. Mårtens Pastorat, får jag härmedelst allerödmiukast tillkänna gifva, att jag på nogaste efterfrågan, funnit härmed så beskaffat vara, som följer: —

Ingen Vonde eller Stands Person i Pastoratet finnes, som icke, med deß vederlike täflar om denna växtens odling, icke någon Torpare, Handtvärcks man, eller Vackstugu Jöhn, den där, på den ringaste jord torfva fått hof, uracktåter, att med culturen af denna växt, fram för all annan, vara sysselsatt. Såsom ett medium, till årligt utsäde hos Hem=

mans och Egendoms innehafvare, tages Sex
nor och äfven såsom ett medium till afkast-
ningen, Sjette Kornet — Sielfva jorden härtill
redes, såsom annan, till vår-säde ämnad jor
Sand-mylla, där den kan finnas, väljes hälst
till och giödes af en stor del, med brunnen Hus-
sel, blandad med granvis — Några nytt
och samma land, några åter göra ombyte
med — Utsädet sker på Sängar, sådane
de brukas i våra krydd-gårdar och sedan
tan hunnit till en tvär hands höigd ofvan jor
ränsas den samt sedermera kupas — Följ
årets utsäde, förvaras öfver vinteren i kall
dels af Sten-dels och af Träd-upförda, hvar
nog sällan blir skadt, och om våren därpå
den jorden blifvit tämmeligen torr, utsättes
och när sådant uträttas af en van hand, gå
tämmeligen fort — Med Potatoes Plantering
hafva de St. Mårtens Boer, för 30. år sedan
giordt en Början och i synnerhet i sednare tid
fattat smak för denna växt, hvaraf en de
brukare kunnat förytta flere tunnor årligen
efter som afkastningen varit till — Ehuru
efter detta utsäde, sidstledit år, varit nog
härstädes, har dock hvar och en tillräckligt ut
utan att söka sådant annorstädes.

St. Mårtens Prästgård, d. 19. Januarii 1815.

Just. Joh. Hosslen
Kyrkoherde

d. 3. Jan. 1815. N:o 125. 198.

Hammarland

Högvördigste Herr Dom Prost och Theolo-
giä Professor Primarius, samt Viddare
af Keiserl: St: Wladimirs Ordens Jäm-
de Class!

Så och

Respective Herrar Ledamöter utaf
Keiserl: Finska Hushållnings Sällskapet!

Med anledning af Högvördigste Herr Dom-
Prostens m:m: vördade Bref af den 28de
sidstledne September, angående Potatoes
odlingen, får jag ärad besvara de däri-

nekunna munchen.

1:o Kyrkoherden skall vid Pastorat af 94 mantal Kronones i Norra Tyrö Församling och 67 uti Lagalax, hvilka tillsammans utgöra, förutom tionde Spannmål, hvarifrån tillsammans Torpare och Inbyggare uti nämnde socknar, hvad de kunna, lika med de Socknar, uti hvilka af samma utgöra skola.

2:o Kyrkoherden skall njuta hvart år tillsammans fjerdingsman, fram skall vid 2 Kyrkor af hvarje Spannmålsart, samt 2 kannor af hvarje Torpare och Inbyggare, som hemman eller Lägenhet, ett medium Lagak omkring Kronones tiondeskyldige Ödesmål, hvilken tillsammans skall utgöra uti Lagalax uti Clasgod, samt 2 kannor af hvarje Torpare och Inbyggare, som vid Kyrkan innehar

omsom hulpit den andre med utsäde, så
jag icke annåla någon viss som förtjent belo
dock anmärkes, at Bönderne Eric Jöransson
benby, Matts Mattsson i Kåsby, och Simon An
i Sälis ett eller annat år bärgat 30 à 40 Tunnor
af de aflåtit endel mot 8 à 12 ß Riksgds Lagg
Fågen Lostat något öfver dubbelt.
6to Ö anseende till den starka torke som hel
leden Sommar fortfor, har odlingen dekta år, i
rehe med de förre, varit minst lovande, och
kunnat gifva 5te à 6te Kornet, om vexlen
af obehörigt folks tillgrepp fått stå tills den
riktig mognad. Af dessa ordsaker äro så, som
vår med utsäde kunna bilrade andra, och
de behöfvandes utsäde för nästkommande år,
ett quantum af 70 à 80 Tunnor, blifva det
ligaste hätt af befordra Kulturens fortfarande
framstege.

Med vördnad har äran framhärda
Högvördigste Herr Dom Prostens, Theologia
Sorens och Fiddarens
samt
Respective Herrar Ledamöternes af Kejser
Finska Hushållning Sällskapets

Hammarland d: 2: Dec: 1814.

Eller ödmj
Carl Magnus

d. 10. febr. 1815. N:o 231 200.

Föglö

Ödmjukaste Memorial

De uplysningar Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet i
Åbo punktewis åstat, rörande Potatöes planteringen i
Föglö Pastorat, får jag enligt de underrättelser och med
den fullständighet jag de samma kunnat samla, härmed
delst i så måtto ödmjukast afgifwa:

Föglö Moderkyrko-Län

1:o Hemmansbrukare i Föglö Moderkyrko-Län, till antalet 81,
idka allesammans Potatöes plantering; men betraffande
inhysingar, Torpare, Lotsar och Handtwerkare, som utgöra
40, odla enligt uppgift 32 denna wäxt, 8 således icke.
2:o Hwad angår beloppet af årliga utsädet, så kunna

Hemmansbönder förelad i 10 Skatter; mellan

3 Hemmansbönder äga	½ och ¾ Ören tillsa
9 D:r	½ och 1 D:r
6 D:r	¾ och 1 D:r
21 D:r	1 D:r
10 D:r	1 och 1¼ D:r
14 D:r	1 och 1½ D:r
6 D:r	1½ och 2 D:r
4 D:r	2 D:r
2 D:r	2 och 2½ D:r
2 D:r	2 och 3 D:r

De andra allas för Skatten uthrymd falla äga

1	3 Skpf.
4	5 D:r
5	6 D:r
3	7 D:r
6	8 D:r
4	10 D:r
4	16 D:r
5	1 Öre

Är vid jordens boskrivning för Skattskyldens fulla mätning ombytte Land, om icke alltid tillgängligt, lika hemmant emellan allas hemmans bredja ägor; och ödeslagt mycket till mantalet öfverstiga alet, som alltså hemmantalet ifrån allas ingår, då annant Land ägandes, skönjes tillagen alltid som med lika tillgänglighet ifrån allas; och Skattskyldens förhållande, huruvida de äga mer eller mindre, än som hemmantalet utvisar, icke att tillräkna, utan allenast att efterse, huru mycket hemmantalet för hvarje by i synnerhet, efter som de äro belägne, bör vara förhöjt eller förminskat.

Skattskyldens fördelning emellan Hemmansbönderna i Wasaborg, där emellan inga Gårdar finnas, är gjord efter hemmantalet, som hvarje by i synnerhet är satt för, och efter som de äro belägne till Land, hvilket de äga, och efter de Skattskyldens antal

Hällarn, förrenar Patrunar nu del i Finger, [illegible]
Hummar, nu del i Fähn, der de ofta nog [illegible]

4:o Enligt ägaste Seale Patrons Odlingar belägne
Fogle Plantorna för ungefär 40 år sedan gra
ne Krono Bokhållare Johan Hille och Pehr Som
dahl Fogle Norder-Forsamling, som ständerna i
göring på Svaaborg Hafs Patrunar samt sig h
Fogle i 2 början har Kulturen af dessa ny
ingar Hafs förra framgång, men i sednare
nesningar tillbagat, att erfarenheten nu mer
ännu sorgfullig öfwerse

5:o Uppe Hemmansbrukare, namnigen Johan Carlson i
boda, Johan Petter Blomberg, Johan Söberg och Joh
lund i Kalsö Husen synes för endera så väl
vårdat sig i denna trakt, att de nödvändigt
erhållit den högsta odlingsgåfvan, nemligen
20 Kronor och ägat Penningpremier, då under
med samma åtnjutit de Kronan erhållen nu
14 Kronor i dessa Husen samma Hemmansbr
Kronat ändamålen under Inspektionen med
Magon förmälte Lords Bonden Johan Petter
Carlsson Forsbom, i det han för Kronan för
värdigade å Hemmanet N:r 1 i Kalsö, bl
på allt, såväl under mantal som den enskil
Drifts och av honom Enbyggning Kronan förs
och i denna trakt tillförne äfstigit till de fö

Carl Magnus

den högsta erlangade Priset rusallan Rugen och Potatisen dess
ör har vunnit som Bilaga

6:o Utöfver för näst kommande tvenne blir tvisnärligen att tvenne
gande Inspektor för mönja och synes förnärligen Kronan erhål-
las innom Forsamlingen, är nemnde till den ringare
tesvärdningen fästlade Höfto Vard med Inspektorn Enbyggaren
Pellskogen förenar detta Inspektorat och Fullmägt
Penningpremier 30 Bönder Husen för å ena mindre 2 a 3 Kronor
tvenne; 22 D:o 4 Kronor; 15 D:o 5 a 6 Kronor; 6 D:o 7
a 8; 6 D:o 9-10 a 11, samt 2 D:o alla intet, hvarmed Inspek
tören, att, då consumtionen tvingar å afvenyrningarna, åtmin-
stone 30 hemmans bönder inom Upphvid sedan sådana
utöfver för nästa tvenne, hvilken förra Kronan för nä-
ra på nägot sätt under Inspektorn
Förtar Rugen

1:o alla Hemmansbönder i Förtar odla ägaste Potatisen, men å
ämförelse med modernare Lands-Sätten ganska inskränkt, hvar-
med sedan, 10 till antalet, idka tvenne eller allena den-
ne odling, men minst 6 Husen ägnade sig

2:o i Husmanden till granskaren uti närvarande Kronan
förordnade å förlidne 7 Klasser; namnigen

19 näst minst		4 Rygg.
2	D:o	5 —
16	D:o	6
6	D:o	8
2	D:o	10
4	D:o	12
2	D:o	16

3:o Jordan hvarken med skog, ej skattarne nyttja
medan, de tillåtit egendom innehafva plikt upbära
mellan Kyrkan upp ofvan skogarne och Lappmarken
kvarligt och dennes land nyttjas bestämdigt
vid ide uti alle.

4:o Plikt kulturen upbommit i Ingelland, varom
någon upbörd mäddelas, ej åda hvar den bo
skogarne tider gjord någon skyndsam och
dyrtill torde böra sålde till nytt i bo
jord, som ofvan nämt, där något skyndligt
finns, måste anmälde till ena, antingen
på stämma; men klagan förnämligast i
vid jordskörsel, ej i nödvändighet att bo
anmälde all upmärksamhet ej skyndsamhet
5:o Ingen hvar gjord sig förbjudit till någon
användning; dylikom äro alle ännu lä
varliga skattens odlare, ej
6:o evo de så väl innehavande, som alle
ev i bohof uti utskylder till att bloge
11 timmer, enligt upgiften i gällden. No 2
timmer förmånligare hafva klima erhållas

Lottunga Lagall

1:o Uti Lottunga äro 20 hemmans bönder ej
lands skyldig bo, som ofvan allmänna upbörd
skattarne

2:o	Uti hemmans bönder	vid sig ingifver
	15 Bönder	1 m ½ b. enligt
	5 D:o	½ m 2 D:o

Vart [illegible]

Vattuskyldig skattmyrid soldat i Lottunga, hvari mycket skattar
de vise, varom hvar sig ej kunnat erhålla upgift.

3:o Med jordens användande för skattare, ofvanom hemd lan
det ombud ej dödning angår, jämte skogs tider, skatt
tarnas upbärande, användning, så gälla hemd samt bli
vet uttaxt i samma grund vid utdelning Lagle-Lant
till förmånligare hafva de skogs bönder upoffrar
under sig egolfvar: de ofvan förmänt undantagen
sagor allde sälja.

4:o Klagat skatten hvar skattarne upbommit i Lottunga än
i Utdelar Lagle-Lant; men ingående uti i skatten tider
med den ansorg, att allmogen synes innehafva hvarje
skatt tyckt för dem inget.

5:o Besvär på skattarne, i synnerhet mot Ingen, är
ingafvar vid samma som andra förut bliswit upgifvande,
undantagen som l:3 – äldre innehavande hvarunder den stagning
i grund dätta enkla brist kan innebära.

6:o Skattens utsädd i Lottunga torde förmodligen icke bero
Lagen för uppkommande Sommar, innehav, Ingall bonum,
vid stagningen från en närstående förebyggd åbo
ning blefve förstörd med en granntlig skattare

Och dessa upbörder, som för innehavande inneha i stånd att
samla och mäddela, så ingafvar hemd framstag skattens Kyrkan
an i Vogels Utdelar och Lottunga Ingall förmånligare till när
varande tid gjorde, och odlingen på dem inget, så väl
hvar som annorstädes, än uttörligen bör bestämmas, är

synbart, och kanske en och annan upmuntran därtill, [illegible]
gen anwänd, äfwen här wore nyttig; men penning [illegible]
ningar torde hos ganska få tjena för ändamålet, [illegible]
wigtigt är det wisserligen, at i rätter tid [illegible]
utsäde, åt de behöfwande: retande för den af [illegible]
äreteke intagne, må han och fumas i den läg[illegible]
klassen, wore en penning på bröstet; men [illegible]
mäst bidragande för odlingen wore wäl en öp[illegible]
till god säker winst för sin möda, afgjordt må [illegible]
ra, at ingen ting så retar som winsten; äfwensom [illegible]
nödwändigaste ting för lifwet skola wanwårdas, [illegible]
driften mera äggas genom beräkningen af en [illegible]
lig och säker winst i afsättnings wägen.

Föglö d. 20 Januari 1815

Matts Gnegr[illegible]

Carl Magnus [illegible]

d. 20. Dec. 1814. Nr 75. 204.

Lemland

Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet!

Till beswarande af Kejserliga Hushållnings Sällskapets till mig ankomne Skrifwelse af den 28 sist: September, angående Potatis Kulturn i Lemlands Pastorat, får jag den äran aflemna följande:

1mo I Lemlands Moderkyrkas Församling, såsom ock i Lumparlands Kapell, idkas Potatis odlingen äfwer allt, så väl af Hemmansbrukare som äfven Torpare och Inhyshjon. De förstnemnde utgöra i Lemland (93 (nittio tre) och i Lumparlands Kapell (34. (Trettio fyra). Inhyses hjon med Torpare och Gärdningsmän i Lemland 78. (Sjutio åtta) och i Lumparland 14. (Fjorton) e

2do Hemmans-Brukares årliga Utsäde af Potatis, är 2. Tunnor och litet utöfwer; andras 1. ja 16. kappor; så att deras indelning endast kan blifva i Tvenne Classer: Torpare och andra Inhyses som äfven Gärdningsmäns Utsäde, utgöres af 3. 4. a 16 kappor till det mästa.

3tio Djorden af Hemmansbrukare till Potatis land, beredes i samma ordning som deras äfriga Wårländen — hvartill brukas Plog, dikning och Gödsel — Hemmansbrukare byta om hwarje annat år sit land till Potatis sådden; men

Torpare och andre yttermera hafwa ej jord
härtill. Alla dika, rensa och kupa sina Pota
med mycken omsorg. Potaterne planteras ut
slutet af Maj månad eller början af Junii efter
tidens tidigare eller sednare wärma; De flede
mansbrukare sätta med plog då hwarje fjerde
ra lemnas osådd; hwilken sedan skaften hun
wäxa till qwarter, upplöjes och tillredes derig
till sängar af 3 fårar; en del sätta i hwarje
nan fåra endast, och plöja på samma
up, hwarmedelst de genom den upkörda m
erhålla sina länder, kupade och ränsade.
wintern förwaras Potaterne uti källaren, jor
par eller och uti upwärmde boningsrum, sä
sportsatt någons Potater blifvit om vintern
frusne eller af köld skadade.

4to Omkring fyratio år sedan, har Potatis od
warit i detta Pastorat. Jägmästar Mallen på
hemman Skaag i Lumparlands kapel, har är
förskrifvit sig något litet Potatis ifrån Swe
samma år hade Båtsmännerne ifrån Swea
hämtat Potatis till Lemland, och sålt dem
tals. Denna kultur har gjort årliga fram
och det är att hoppas, att den ännu skall
fara; emedan Allmogen redan nog känner
af denna wäxt och fattat för densamma
ganska stort förtroende.

5to Af Hemmansbrukare hafwa Bönderne Matts Matts=
son och Pehr Jacobsson i Norrboda by, af Lumparlands ka=
pell, mäst utmärkt sig; dymedelst, at de biståt sine
grannar med utsäde, besparat spannemål, medelst
bränvins bränning af Potatis och altid erhållit efter in=
tygan ¼ kanna godt bränvin efter en kappe
potatis; 1813, kostade 1. kappe Råg 24 skr. RGsr
och Potatis kappen 12. a 8 skr. Desse twenne omnemn=
de Bönder wore de som jag vågade recomendera hos
det Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet
till någon belöning sig sjelf och andra till upmuntran.

6to Torkan i denna Sommar gjorde, att, af kast=
ningen på Potatis ej war på långt när swaran=
de emot förra årens, doik finnes bönder som haf=
wa fått 20 Tunnor. För fattigt folk är utsäde högst
nödigt, för detta År. Åsynnerhet Bne. i Torparen Daniel
Uhr i Knutsboda och Torp. Anders Jacobsson i Helles=
torp af Lemland, samt Torparen Anderstedt i
Lumparlands kapel, alla utfattiga och med många
Barn, hwilka ej idkat någon annat än som Pota=
tis sådden, uparbetat sig land i Etenbunden marik
och sålunda lifnärt sig. Flere andra att förtiga af
nästan samma beskaffenhet, och för att afhjelpa
desses behof någorlunda, vore behof af 8 a 9 Tunnor
till utsäde hwilket Quantum kunde erhållas innom
Pastoratet emot 12 skr på kappen, och således penninge
belöning tjenligast. Lemlands Prestegård d. 12.
December 1814.

Cunrad Ad. Hjerpe.
Past. i Lemland.

20. Dec. 1814. N:o 76. 206. 18. 212.

Jomala

Vördsamt Memorial.

För ett Land, hvars invånare icke sällan af egna produkter sakna tilräckeliga födo ämnen, är det en lycka att äga ett vördadt Samfund, som med värma, uplyst nit och verksamhet sträcker sin omtanka till alla närings-grenar, och jordbruket i synnerhet. Det är icke utan skäl Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapet tidigt fästat sin upmärksamhet vid vigten af Potatoes kulturen för Landet. Nyttan af denna växt är alt för märkelig för att icke af Sällskapets uplysta Medlemmar inses. Och då Sällskapet, under sitt ädla bemödande att främja odlingen af denna gagnande växt, samt att upfylla en vis och nådig Regerings välgörande afsikter, äfven täckts af mig i detta ämne aska några upgifter; ~~i detta~~ skyndar jag att meddela, hvad jag, innom min krets, dels genom egna anmärkningar, dels under samtal med trovärdiga Personer af mine Socknebor, kunnat inhämta. Då Ålandär en ort, hvarest jordbruket öfveralt än icke idkas med den drift, som på flere andra trakter af Åbo Län, kan jag väl icke hafva nöjet att ifrån detta Pastorat lämna underrättelser, som fullt svara emot Keiserlig Sällskapets önskan; att anmäla sakens verkeliga förhållande är min plikt. Och

Till ödmjukaste följe af Höglåfl. Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapets wördade skrifwelse af den 28:de sistl. September, får äran aflämna följande:

Utaf de 125 hemansbrukare som ungefärligen i Saltwiks församling finnas, är ingen som helt och hållet underlåter potates odlingen, ehuruwäl deras utsäde, i mån af hemanens störlek och andra omständigheter, är ganska

får jag därvid åran följa ordningen i de framställda frågorna.

1:o Elf 160 Hemmansbrukare som finnas inom denna Församling gifva icke åtkar Potatoes odling, åfvensom de 98 här befintliga Torpare, Inhyseshjon och Gårdfästare hvilka äga någon jordbruka, alltid använda en del deraf till potatoes.

2:o Enligt hvad jag vid allmän Sockenstämma och under enskilta tillfällen inhemtat, torde de i föregående punkten upgifna 258 odlare i Tre Kluster indelas. Till den förra hänför jag omkring 70 Hemmans brukare, hvilka vanligen utså half an till ett Tunnor. Den andra klassen utgöres af 90 mindre Hemmansoch 40 större Torpare, hvilka utsätta omkring En Tunna, Tredje af 58 mindre Torpare, Inhyseshjon m.m. som blott äro att utplantera en half Tunna och derunder.

3:o Till potatoes odling användas Hemmansbrukare gemenligen några små Täppor, som kunna finnas invid gården, vissa Torpare, som behörigen dikade, om våren dödas med Spillning eller Höstar eller ock Spån-nyllia, hvarefter landet plöjes til plantering, som mot slutet af Maji månad vanligen vältas. Så de mindre slyeken upkastas man fångar, hvarefter ringen sker med händerna. På större åker begar verkställes med tillhjelp af plog, då 4 fever almannark besättes med utsprar femte lämnas tom. Annat sätt att kultivera växten känt. Sedan potatoes plantorne i Juni månad upkommit till någon storlek, bortlages det qvarstående ogräset, kupningen på det sättet verkställes, att man med en spade

torna förenas upkastar mull i kring plantorne. Denna rensning och kupning verkställes en eller par gånger om sommaren efter behof. Som man kommit i erfarenhet deraf, att växten ej väl trifs då den flere år å rad på ett och samma ställe planteras, ombyter man gärna land hvart tredje eller fjerde år. I kallbar eller andra små med Elf-stäfver försedde åkrar, förvaras potatorne öfver vintrarne. Vid stark köld händer likväl ofta att potatorne i dess förvaringsrum skadas.

4:o I fråga om autentiska anteckningar kan jag ej med visshet upgifva när och huru potatoes kulturen i Socknen uppkommit; enligt flere äldre personers sammanstämmande berättelser, har växten likväl omkring 40 år varit här på orten känd och blifvit ifrån den tiden efter hand mer och mer odlad. Allmogen har nu här mycken smak för denna förfrukt, och är ingen som icke vet att på den samma sätta ett förnämt värde.

5:o Då allmogen härstädes öfverallt bort känna nyttan af potatoes, och en hvar i sin mån söker odla denna växt, kan jag ej upgifva någon som i denna väg framför andra sig särdeles utmärkt. Jag torde likväl få anföra nämna trenne Bönder: Carl Pehrson i Sibby by och Mattis Jacobsson i Norrsunda, för hvilka det, närmast år 1813 upteknades, att, af mindre än Två Tunners utsäde, i tjenlig och väl brukad jord, skördat omkring 30 Tunnor, och vore sålides äfven i tillfälle att försedva, vår med utsäde bistådda några af sine Socknebor. Åtskillige andre finnes äfven i Socknen, som en och annan gång med utsäde i mindre mån gå sine grannar tillhanda. Priset har dessa senare åren om våren varit 4 a 5 Rdr. Tunnan och sålides vid pass en tredje del emot Tagen.

Till Ödmjukaste följe af Höglofl. Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets vordade skrifvelse af den 28:de sistl. September, får äran afstamma följande:

Uttag de 125 hemmansbrukare som ungefärligen i Sockenwikes församling finnas, är ingen som holtz och hallet underlåter potates odlingen, ehuruwäl deras utsäde, i man af hemmanens storlek och andra omständigheter, är ganska

6o. Janseende till den starka torkan som här sistledne Sommar var
blef afkastningen af Potäter denna höst ringa. Understöd till ut
nästa är torde således bli af nöden. Att än bestämma beloppet är
får likväl upgifva det till ungefärligen 50 Tunnor. Många äga
till eget behof, men ingen af dem jag frågat, tror sig af denna
något öfverskott till afsalu.

Slutligen får jag äfven ödmjukast yttra mig om lämpeligaste
befordra kulturens framsteg. Då, efter hvad jag nyss haft ära
tillgången på Potäter är knapp, och varan i samma mån dyr
att åtkomma, vore efter min tanka, gratis utdeladt utsäde,
för närvarande här på orten tjenligast. Torpare och andra min
lade personer komme då i tilfälle att genast för ändamålet
vara, den de kanske hade svårt att få för penningar. Skulle
soner blifva hugnade med hopp om någon pennir ve belöning
les om de väl använda den erhållna gåfvan, vore så mycket
Sådane upmuntringar i förening med goda exempel af Stän
ne på Landet, jämte hvars och ens öfvertygelse om växtens nyt
som jag förmodar, hos allmogen ägga odlings hågen,
den ej ~~af en~~ gräfves af en omständighet, som, tilåfrenty
Landet mer än annorstädes, betager odlaren nöjet, att sj
ta frukten af sin, på Rot-växter i allmänhet nedla
da.

Jomala Prestegård den 9 December 1814.

Elias Stadius

Kejser. Finska Hushålln. Sällskapet i Åbo.

d. 28. Dec. 1814. N:o 93. 208. 212.

Saltvik

Allerödmjukaste Memorial.

Till ödmjukaste följe af Höglåfl. Keiserliga Finska Hus-
hållnings Sällskapets wördade skrifwelse af den 28de sistl.
September, får äran aflämna följande:

Utaf de 125 hemansbrukare som ungefärligen i Salt-
wiks församling finnas, är ingen som helt och hållet under-
låter potates odlingen, ehuruwäl deras utsäde, i mån af
hemanens storlek och andra omständigheter, är ganska

olika. Afwensa förhåller det sig med torpare och i
singar, bland hwilka, till et antal af wid pass 84, kn
någon som äger et jordstycke, uragtlåter denna plan
Hos största delen af denna församlings hemans bruka
ej utsädet öfwer 24 kap. à 1 tunna; likwäl finnas m
som i sednare tider utwidgat sin plantering. Efter de
rättelser det warit mig möjligt at inhämta, förhåller
larenas antal i denna församling, efter qvantiteten
utsäde ungefärligen så, at de som utså 24 kap. äro wi
49; en tunna: 48; 1½ tunna: 18; och 2 tunnor: 10. Af to
och inhysingar finnas wid pass 45 som utså 8 kap. 28
utså 12 kap. och 7 som utså 16 kap.

Potates landen beredas här på wanligt sätt med
gånger förnyade plöjningar och sladdningar, och en
några bland dem som hafwa litet utsäde, wända sit la
med spada. Bönderne, som hafwa tillgång på jord, omby
ligen sit potates land, och nyttja därtill än det ena än d
åkerstycket; men torpare och inhysingar, som äro mera in
nyttja gemenligen et och samma land år från år. Potater
planteras wanligen först sedan det öfriga wårsadet är för
men wid deras ränsning wisas mycken wårdslöshet, och de
wanligen ej på annat sätt, än at jorden ifrån fararna u
öfwer potäterna, och sedan öfwerlämnas potates landet
sig sjelft. Största delen nedplöja sina potäter, hwarwid
4de eller 5te fåran lämnas tom, och längre fram upkast
fleste hafwa källare, dock ej enkom för rotfrugter upförda
de förwara sina potäter; dock finnas äfwen många, som
af källare hålla dem öfwer wintern i sina stugor. Sällan
det at potäterne öfwer wintern af kold skadas, men h
som förwara dem i hus, händer gemenligen at de så
ra, at de nästan blifwa obrukbara.

Enligt gammalt och trowärdigt folks försäkran, har

tates odlingen på 30 à 40 år märkeligen tilltagit, äfwensom
allmogens smak för denna wäxt är afgjord. Uti denna församling kan ingen egenteligen upgifwas, som skulle förtjena distinction
eller belöning för utmärkt drift wid potates odlingen, ehuruwäl
en och annan kunnat med någon tunna till utsäde bitrada andra. Priset på potates har under de förflutna åren wanligen
warit 10 à 12 sk. Rd för kappen.

Följden af detta års torra sommar, war en nästan allmän
misswäxt på potates, utom hos dem hwilkas land woro belägna
på mera lanka och lågländta ställen. Brist på utsäde för nästa år är således at befara, och i denna församling äro de ganska få, som med utsäde för nästa år, kunna bistå andra, så
wida nästan alla känna samma behof, hwarföre äfwen något
understöd till utsäde för nästa år wore ganska nödigt, äfwensom tjenligaste sättet at befordra kulturen af denna nyttiga
wäxt, torde wara, åt de fattigare gratis utdeladt utsäde,
som för nästa år näppeligen torde kunna fås under 24 sk.
Rd kappen, och kanske ej till något pris.

Saltwik den 28 November 1814.

J. N. Snellman.

k. d. 19. Jan. 1815. N:o 163. 212.

Rimito

Ödmjukaste Memorial.

k. d. 24. Jan. 1815. N:o 180. 210.

Finström

Ödmjukt Memorial

Hindrad af sjuktighet och mycket arbete, har jag enligt böjelse och pligt, intet kunnat på det utgångne året aflämna de under=rättelser om potatoes culturen här i Pasto=ratet, som det Kyrkerliga Finska Hushåll=nings Sällskapet, uti wördad Skrifwelse

...ka Hushåll...
...tledne Novem...
...rifwelse, får
...hvara de
...ng angående
...Pastorat.

Rimito

Ödmjukast Memorial.

af den 28 sidstl. Nov. behagadt af mig
fordra, jag får därföre nu i ödmju
meddela sagde uplysningar efter
nedom jag har ock kunnat mig för
hvad således 1:o potatoes odlingen betr
så är den här i Pastoratet allmänt
både af hemmans brukare ock andra,
ingen som har tillgång till tientig
försummar den samma. Men denna
sker 2:o uti olika quantitet efter olika
gång af land eller jord, så at ungefär
utsädet på et helt hemman är 1 tunna
et klufwit ½ tunna, ock i bland
några kappar. En detaillerad uppgift
lig så framt man intet igenom
for ock efterfrågningar skulle söka
3:o alla de som ödka mera nämnde
betjena sig merendels utaf öppen åker
med plog wärkställes. Herr Magoren

mer som utsår 8 tunnor uti et ock samma
land, gör här et undantag. För warandet
af denna wäxt, sker det i lättare, det ock i
boningsrum.

4:o denna cultur menes hafwa för 40 år se-
dan här blifwit införd, ock tills nu under-
hållen.

5:o de som i denna wäg utmärkt sig, äro 2:ne
inhyses män som intet allenast försedt egit
behof utan ock kunnadt biträda andre. Pri-
set har nu warit 12 sch. tyd för kappen, i
anseende till detta förflutna årets klena wäxt.

6:o Således är wisserligen nyget understöd till
utsäde nödigt som beräknas till 50 tunnor,
men hvad mycket en ock hwar i anseende till
penningar brist, eller sparsamhet af sitt lilla
förråd åstundar, det kan jag intet bestämma:
några tunnor gratis utdeladt utsäde anseer
jag wara lämpligaste sätt at befordra

...ka Hushålls
...ledne Novem:
...rifvelse, får
...hvara de
...ng angående
...t Pastorat.

culturens framskeg.
wid detta tillfälle utbeder jag mig i ödmj
tillstånd at få nämna, det jag emottagit
hit försända vaccin nalan ock glas, ock at
redan därom underrättadt wederbörande
nateurer, men jag bör ock tillika lämna
hägnande underrättelsen at vaccination
tet här fortsättes, så at endast ugfödde
det närwarande utrecka, ock sålades ehuru
koppor här wisadt sig så har det warit ganska
obetydeligt, ock utminstone i denna böka
blott et enda barn dödt af koppor. Allmeg
sen redan nödwändigheten af vaccination
koppor ock därföre at den intet skall mot
tas, ock ofwer dess bibehållande will jag
upmärksam, så mycket mig möjeligt
Finnström d. 14.
Jan: 1815.

G. Hörman

d. 19. Jan. 1815. N:o 163. 212

Rimito

Ödmjukaste Memorial.

Till följe af Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets den 18 sistledne November inhändigade vördade skrifvelse, får jag den äran, att härmed besvara de puncter, hvari åskas uplysning angående Potatoes culturen i Rimitto Pastorat.

1mo. Alla Possessionater, Hemmansbrukare, Torpare, Backstugu hjon och andre, som nu gon jord äga eller disponera, idka härdo toes odlingen.

2do. Possessionaterne utså vanligen omtrent 14 Tunnor om året, Hemmansbrukare 5 Tr., Jord Torpare 1 Tna och Backstugu hjon 10 Kapr Potäter.

3o. De fläste Hemmans brukare nyttjar ex dels till Potäterne ett och samma land, som de dika upplösa, och årligen göda, samt verkställa planteringen mäst med plog ungefärligen sammanhå då de utså sitt korn. Sedan Potäterne upskjutit ur jorden sina stjelkar 1 gr kupas och rensas de. Öfver Vintren varas de dels i källrar, dels i jord gropar och hafva i desse sistnämnde intet blifvit frostbitne, allenast groparne varit på högländta ställen gräfne, och med granris så väl på botten som sidorne beklädt samt äfven med granris och 6 Qvarter högt mull öfvertäckte.

4o. Enligt de äldsta Församlingens Invånare

berättelse, skall Potatoes culturen hafva här upkommit före 40 år sedan därigenom, att Regeringen förärt det första utsädet, och har sedan årligen så tilltagit, att ej allenast Possessionater och Hemmansbrukare, utan och Torpare, de sistförflutne åren kunnat förytra Potäter.

5o. Oaktadt den långvariga starka torkan sistledne Sommar, hafva dock alle fått här så mycket Potäter, som de till sitt vanliga utsäde behöfva.

Rimitto den 9de Januarii 1815.

Joh. Forsbom
Past.

d. 25. Nov. 1814. N:o 22.

m. d. 1. Dec. Pot. Utsk. 1

214

Karis

Vördsamt Memorial.

Enligit keiserl. Finska Hushållnings Sällskapets vördade skrifvelse af d. 28 sidstl. September, at upgifva Pastoratets Potatoes odlares antal, och hum mycket af denna växt i Församlingarna kultiveras, och med hvad förmon den drifves m.m. får jag härmed innelykt aflemna en Förtekning på odlarenas antal; samt svar på de öfrige omständigheter, hvarom begäres underrättelse. I är har afkastningen varit så ringa, at ei alla en gång, fått utsädet igen, i ansende til den starcka torckan, som förorsakat denna brist: Bock hafva några, som träffat utså sina Potäter på lågländ och swal jord fått tämeligen god växt; men det är obetydligt emot det hela, den är i alla fall ganska swag. Den kan ej utsättas til mera än 2dra somlige 3die kornet: då den de förra åren varit omkring 7de a 8de kornet.

Karis d. 16 Nowember 1814.

Joh: Nordlund.
kyrckoherde.

Upgift öfver Potatoes Planteringen i Karis-Pastorat.

1:o

	Hemmanens antal	Tunnland
Uti Karis Moderkyrkoko Församling, med Svartå grand, finnas med Bostället och Rappfäll 124 hemman, en del större en del mindre; och i Snappertuna kapell Församling finns 100 hemman til antalet, äfven större och mindre, tillsammans 224 hemman, utom Raseborg och Svartå Bruk. De bättre Torparena i dessa Församlingar äro 119; med 25 Bruks arbetare inbegripne de mindre Torpare, Handtwärkare och Inspektion gör til antalet 151. Ingen finns, som äger jord, som ej idkar Potatoes Planteringen.		

2:o

I Karis Pastorat utsår Raseborg fr. d. öfverste Säte		20	20
Bruks ägaren af Svartå Bruk; och Öfverste Lieut. Ridderswärd på Rappfäll		14	28.
Prestgården och Degerby gwarden		12	24.
Mölbolstad Clemets Bonden utsår årligen		8	8.
Dalaby öfwerjägare Bonden, Bäckmora ditto, Klöfsen Snapsen ditto och Kyby Rappfäll		7	28.
Mollnarby Anttsin, Bergsmora Rappfäll, Kleimo ditto, Svartsarböle Bonden gwarden		6	24.
Mölbolstad knutes Bonden, Sannäs Ers ditto, Lappi Supers ditto gwarden		5	15.
De öfrige 113 Hemmans ägare	gwarden	4.	452
68 ditto	gwarden	3.	204
28 ditto	gwarden	2.	56
Torpare til antalet 119	gwarden	2	238.
Handtwärkare, Bruks arbetare och Inspektion 151. til antalet		1.	151
	Summa utsädet årligen Tunnor		1248.

3:o

Sedan jorden om wären, någorlunda uptorkat, plöjes den, allmännast nyttias samma land därtill, dikat ag gödt af somliga, en ag annan nyttias ny jord med mera förmon. Vanligen sker utplanteringen 2 a 3 weckor för Johanni, renfors af alla ag kupas af somliga. De flesse nedplöja Potaterne, ag en del nysätta dem i fwar, andre åter uti swar annan fåra; då de efter någon tid sedan upgräfwa begynner wäxa upplöja den torra fåran, hwarigenom Potaterne blifwa på en

gång både rensade och kupade; en del åter lemna hvar 5 a 6
tom, tid dess Potaterne böja komma upp, då landet kratta, och
blifver upryckt, och det ogräs som blifver qvar, sedan barrtorfvan
Mitzaeli tider blifva de upptagne, hvarefter de strax vedsatter och
ras öfver vintren, uti de dåtid gjorde med sand och torf väl
täkte groparne, som sallan frysa.

4:o

För ungefärligen 40 år tillbaka, eller vid kringvandrets återkomst från
Pommerska kriget vid början af 1760 talet, har denna växt uti
storat blifvit något känd, samt åtven efter hand något nyttiad till
men då nytten deraf uti sednare tider blifvit af allmogen mera
ligen insedd och godkänd, har dess odling årligen vunnit tillväx

5:o

Såvida ingen särdeles utmärkt sig, emedan de fleste äro något
så kan i någon måtto till erhållande af belöning och allmog
icke landbonden obenägen använda sin möllnarby Anka, som emell
mon med bifnad, ehuru han ännu, såsom nyligen blifven jämte
ännu ej hunnit drifva odlingen så högt, at han kunnat förvär
granar med uthåde: ock medlidsamt Element Bonden Gabriel Ha
son, som förmår andra omlagt sig om Potatoes plantering
å dem något effende kunde göras. Och anses 4 famn
Potäter vara svarande emot en famn säd.

6:o

Uthåde för nästkommande år torde innom denna församl
genom en förnuftig besparing och en derpå följande ömsesidig
samjet för eget behof erhållas: ehuru afskiftningen i år wa
ga omkring 2dra kornet och åtven derunder; då likväl afskur
de föregående åren vunit omkring 7de kornet; hvarför
na växt hushåde ej finnes till afsalu, kan mäset derå
stämmas. Och skulle för de fattiga räkning något gratis k
erhållas till uthåde, vore visst en stor välgerning.

Karis Prestgård 7:te Novemb. 1814. Joh: Nordlund.
Pastor.

Finsk. d. 28. Dec. 1814. N:o 104. 220.

Not. 14/1. d. 20. Dec. & 27. Ejusd.

Ödmjuka Memorial.

Tenala

Finsk. d. 13. Dec. 1814. N:o 49. 216.

Kisko.

Till efterlefnad, af Vällofliga Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets, högtvördade skrifvelse, under den 28. sistli September, får jag i djupaste ödmjukhet inlämna följande berättelse, om Potatoes Culturen uti Kisko Pastorat.

§1.

Kisko Pastorat med underlydande Suomusjärvi Kapell, består af 94 1/2 oförmedlade mantal, 150 Hemmansrökar, samt 209. Torpare med Enkeshningar. Af dessa bo, uti moderkyrko Församlings Åbo-Lanska del, som utgör 30 1/4 mantal, 42. hemmans brukare, och 96. torpare; I Nyländska delen, eller så kallade Kisko-Bahl, bestående af 23 7/8 dels mantal, 41. hemmans Innehafvare, och 51. torpare; samt i Suomusjärvi Kapell, som åfven lyder under Åbo Län, och innehar 40 och 1/4 dels mantal, 67. Hemmans förvaltare, och 60. torpare. Härtil komma än, såsom ett Bihang 84. Åbo-er under Örijärvi kappar Gruf va, i Nyland Län, hvilka alla äga ett litet jordbruk den de använda mäst till Potatoes plantering så at deras antal som i detta Pastorat utsäda Potatoes blir sammantagit 447.

Odnjaka de Memoriål.

Tornea

gång både rensade och kupade; en del åter lemna par 5 a 6 fot
form, tit dess Potaterne böja komma upp, då landet kattas, och sy
blifver upnyttjat, och det gräs som blifver qvar, sedan barrensas. Under
mellan tiden blifva de uptagne, hvarefter de svaret vedfattes och förva
ras öfver wintren, uti de dåttel gjorde med sand och torf väl öfver
täkte groparne som fallen frysa.

4:o

För at nu kunna upte, hvem mycket Potatoes
här utsättes, är nödigt at dela dem i följande
Classer; uti Åbo kånska delen af Nader kyr
förfamlingen, finnas stemman som årligen
sätta 4. Tunnor, til Antal _____
i Nylåndska delen eller Kiiskis Bahl Dito 2.
samt Suomusjärvi kapell Dito _____

Fa

af sådane Hemman som plantera 3. Tunnor
är i Åbo kån vid Moderkyrkan _____
uti Kiiskis Bahl Dito _____
och Suomusjärvi kapell Dito _____

5a

samt af sådane små Hemman som utsätta
2. Tunnor uti Åbo kån _____
Kiiskis Bahl Dito _____
Suomusjärvi kapell Dito _____

5a

af 293. Torpare, de sådane som utsätta 2. Tunnor
årligen uti Moderkyrko Åbo kångs delen _____
i Kiiskis Bahl Dito _____
Suomusjärvi kapell Dito _____
samt under Orijärvi Koppar Gruf va Dito _____

5a

af Torpare som utsätta endast 1. Tunna vöxes
Åbo kån _____
Kiiskis Bahl Dito _____
Suomusjärvi kapell Dito _____
samt Orijärvi Gruf va Dito _____

5a

Ulom dessa finnas än Enhysningar, som plantera
blott 15. kappar och af dem vinnas i Moderkyrkeens
Åbo kån _____ 8.
Nylands kån eller Kiiskis Bahl _____ 7.
samt Suomusjärvi Kapell _____ 10.

15a 25.

När alla dessa Tunnor multipliceras, så befin
ner Potatoes utsädet i detta Pastorat årligen, til
929. Tunnor 15. kappar, och fölkes åfven 9. Tunnor
å hvarje mantals jord.

Hvarken Hemmans Enneehafvare, Torpare
eller Enhysningar, som äga hälft den mindre
Jordlapp, finnas här hvilka icke utsäda Potatoes.

§ 2.

Uhuru Potatoes växa uti alla Jordarter, än lik-
väl icke alla lika lönande, fast de ock väl gödas
och beredas. Uti Kärr jord samt väl dikad och ustor-
kad svart kärr mylla, synas vara mäst tjenliga,
deremot torr jord och hård lera mindre gifvande.
Uti Kärrjorden behöfver endast gödas med något af
förmultnade Stånor vid vedtrafvar, och kärr-
myllan lätet krämas med sönderfallade Vätter-
stockar, så gifva de nog ymnog afkastning. Dere-
mot måste Sand och Lerjorden mycket gödas med
gamlingar af kärr mylla förmultnade Stånor, mur-
gnus och annat sådant, om någon växt skall kunna
väntas. Spillningar efter Boskap och Fåstar, får
undantagne, äro mindre tjenliga under Potatoes
växten, såsom mycket kortkande. Af för snämnde
Jordmoner finns uti Kiiskis Pastorat å några ställen
mer och mindre, hvarföre och Culturen där med förde

gäng både rensade och kupade, en del åter lemna qvar 5 à 6 f
form, till dess Potaterne böja komma upp, då landet kratt
blifver upryckt, och det ogräs som blifver qvar, sedan bar
Midsommars tiden blifva de upstyme, hvarefter de stort
ras öfver wintren, uti de dälar gjorde med sand och
täckte groparne som fallen frysa.

4:o

Kon. Maj:ts. d. 20. Dec. & 24. Apr.

Ödmjuka Memorial.

Senata

förmon idkas; men å flesta kanter är enda
och Lerjord, och där will växten icke aldeles
i synnerhet vid infallande torra somrar. Se
jorden sålunda med tjenliga ämnen blifvit g
beredes den vidare olika efter utrymmet eller
små läppor och trånga inhägnaden vändas m
spade, och delas i vissa fångar med upkastade
eller gångar två alnar breda, där intryckes
med Hand. hvarefter jorden med klappbräde
packas och jämnas. Större landstycken och
Tegar å Boht åkern, plöjas tvänt å tuinstone
gångor, samt tredje gången med sökallade får
hvarunder utsädet inkälles af närvarande
andre personer, uti fyra fåror, men den Femte
tom och utmärkes med några pinnar längs m
ket. Efter värkställt utsäde, ligger landet o
des potatoes grop och begynna at upskjuta Bla
upplöses Mullen af de utmärkta fårorne m
och jämkas öfver landet samt tillpackas med
så at det lilleka förgrafver upkomna Gräset.
början af Julii månad vändas landet andra gå
hvarvid äfven någon kupning sker med potatoes
det tiden tillåter, och hvilken visst sker till förmon
växten, samt vore önskligt at därmed hann
öfver allt. Erfarenheten har lärt, at alltjämt
de af jemn hand, icke sker med nya, hvarför
på denna ort, af dem som äga utrymme därtil, o
af land blifvit vidlagen; så at när, ett styke
potatoes ett år högst två, så väljes ett annat d
och användes slett förra endera, antingen
roths plantering eller någon annan växt. Alla
länder, böra vara väl dikade, även omkring
fedda med utfall för flödevatten, ehvad kunna

blifva sura och vattusjuka växten till ingen nytta.

Någon viss tid till utsättning lär med säkerhet icke kunna bestämmas, utan beror den af värme och väderlek. At utsätta potatoes i kall jord tidigt om våren är skadligt, utan först sedan jorden fått af Solen någon värme, derföre bör ock i synnerhet uti några framflutna år, i anseende till längvariga Vårkölden hära orten, vanliga utsättningstiden vara i slut af Maji och i början af Junii månader.

Sättet at plantera potatoes, sker så väl genom Ingräfning i jorden med Hand, som med stj ning uti större Jord stycken. Stundom är den a dem andra sättet förmonligare, allt efter väderleken. Fortfar tångvarig toreka, så lyckas ingräfning bätt af den orsak at jorden då genast blir tillpackad och derigenom bibehåller sin mull, hvilken växten drif med plog planterade jorden ligger lös och tonar samt dervigenom förlorar kraften at nära utsädet. Ehjest nyttjas utplanteringen med plog, här näst an allmänt, emedan den a lenligen lättar Culturen, lönar äfven lika väl som ensta Ingreningen med Hand, när väderleken ä gynnande. Öfver Vinkern förvaras potatoes dels uti Källrar dels gräfna Groptar, antingen under Jonings rum eller uti höglänta och torra Backar. De sistnämnde äro ock säkrare at förvara utsädes potatoes för köld, i anseende därtill af de öppnas först om våren då blidare luft in källeri; men uti den Källrar, där ofta dörren måste öppnas tven kallaste tiden, händer lättare at potatoes taga skada, ställ som dörren ofta värdslöst lämnas up, Husbonden ed känbar skada.

gäng både ransade och kupade; en del åter lemna hvar 5 a 6 fam
form, til dess Potaterne böja komma upp, då landet kratttas, och gro
blåsor upptäckt, at det gräs som blåsor gjort, sedan bortrepas. Under
mitgaly, tider blåsa de uptagne, hvarefter de strax vidfästes afforsa
ras öfver wintren, uti de dåtil giorde med sand och torf väl öfver-
täckte groparne som fallen frysa.

4:o

§3.

Allt ifrån år 1763, efter kriegsfolkets återkomst från Pommern, ehrsom derifrån hitkämtade Potatoes, hvilka därtill åtminstone i Finland nyttjades aldeles okända, hafva väl denna växt i denna socken efter de äldstas berättelse, af en och annan blifvit odlad, ehuru obetydligen; emedan folket då ännu icke visste huru den skulle cultiveras, eller hvilken mångfaldig deras nytta var. Ungefär för 12. a 13. år sedan, har allmogen först tagit sig fod vidden, och i samma mohn har Culturen gjordt anseenliga framsteg; så at den, nu med tiltagande flit planteras och användes både till och Brännvins brännande; hvartill de igenom kejserliga hushållnings Sällskapets ofvan flit och möda utgifna och åfven till förnämsta undervisning kringspridde beskrifningar om denna växts både Cultur och mångfaldiga nytta icke litet bidragit, til at förliga de många uldekta Belöningar.

§4.

Sedan Potatoes Culturen uti detta Pastorat så tillvagat at en och hvar läser af utsädan icke allenast till eget bruk utan äfven till afsalu så mycket önskligt är; så synes några belöningar till uppmuntran därtill, nu mera icke vara af nöden, emedan afskaffningen och tillkommande deraf är bästa drifffjädern och anmaningen att därmed fortfara; utan kunde Belöningar till något nyttigare ändamål användas, som till åtnjutande större flit vid åkerbruk, del af många, ähuru

219.

här vanskötes, sedan för mycket sedjande lagit öfverhand; tiltakande och Malsjuken tilbrännande, Gräsväxten för kreaturen tillhanda affallnad och för lust.

At Potatoes Culturen i sednare tider gjordt ansenliga framsteg kan deraf slutas: at ehuru intet för En Tunna Rög, uti flere år vanl 13. a 14. Riksdaler Riksgälds mynt, har likväl en Tunna Potater icke kostat mera än 2. först 3. Riksdaler 16 ß samma mynt, undantagandes i år, då allmän misswäxt å Potatoes inträffat i anseende til den öfver hela sommaren fortfarande Torrkan; hvarföre ock Potatoes nu här allmänt gälla Sex Riksdaler 32 ß tia ag med 8. Riksdaler Tunnan. Men oaktadt denna misswäxt finny likväl innom Soknen, så mycket Potatoes, at igenom sparsom hushållning alla kunna erhålla nödigt utsäde til nästkommande Wåhr; så mycket mer som et fartyg med Potater nyligen ifrån aflägsne orter ankommit til Kofsis Bruk, och igenom Kungörelser till Församlingarne utgiuder dem tia Tunnan emot 14. Skillingar i Riksgälds mynt eller 50. Kopek i Kejserliga Assignater för Kappan, så at en hvar äger tillgång att förse sig så väl med utsäde som andra förmodenheter, ehuru vatnen är något dyr.

I korthet har jag nu berättat om Potatoes Culturen i detta Pastorat, hvilke wälloflöga Kejserliga hushållnings Sällskapet

gång både rensade och kupade, en del åter lemna hvar 5 a 6 fa-
tom, til dess Potäterne börja komma up, då landet krattas, och ogrä-
blifver upnyckt, och det ogräs som blifver qvar, sedan bortrensas. Omkring
Michaelis tiden blifva de uptagne, hvarefter de straxt nedsättas och förva-
ras öfver wintren, uti de dåtil giorde med sand och torf wäl öfver-
täkte gropar, som sällan frysa.

4:o

finna den bristfällig och sakna därvid än
ytterligare förklaringar, så vill jag underrätta
derom, dem aflemna.

Framhårdar med djupaste vördnad

Vällofliga Kejserliga Hushållnings Sällskapets

Kisko d. 1. Dec.
1814.

allerödmjukaste Gjenare
Gust. Joh. Tenlenius

d. 28. Dec. 1814.

N:o 104.

220.

Not. Utsk. d. 20. Dec. & 29. Apr.

Ödmjuka & Memorial.

Tenala

Till ödmjukt svar å Höglofliga Kejserliga finnska
Hushållnings Sällskapets vördade bref af den 28 sept.
1814 får jag åran punctvis aflämna följande.

1:mo Alle Gårdsägare, Hemmansbrukare, torpare, inhy-
singar och andre som jord äga och bruka odla potatoes
plantering.

2do ungefärliga utsädet här i socknen har förr
varit omkring 400 tunnor, men sedan Prestkulla
och Kilax gårdar i sednare tider äfven som finnby
Boställe börjat idka potatoes planteringen i mera
vidd så förmodar jag att årliga utsädet kan oppgå
till 100 tunnor, hälldst allmogen äfven ansenligt
utsträkt denna näringsgren, omöjeligt blifver det
att bestämma utsädet på 100 tunnor mer eller mindre

emedan Allmogen dels intet kan tröde gå[ende] a[f]ven
intet alltid vill upptaga dem.

Till Classification tror jag följa[nde] N:o 1. Brefkulle 70 Tr.
N:o 2. Skiak 30 Tr. N:o 3. Karsby 20 Tr. N:o 4. Hiemby
bofälle 16. Tr.

3:tio varaligen brukas jorden med Gå i landet för
detta ändamål brukelig fä[hä]rdes Sammanland ny
dertill beständigt undantagandes på öfvanvände sät
däs circulation af potatois, ofvan kälvörter Hufvu
häl hvarn och äng vart nyttjad; öfverallt dikas pota
åkrarne och udplanteras potatois om våren så snart
jorden blifvit nog tör för att kunna bekvämligen gräf
och potatisarne derifrån insättas i vanna rummen åro
någott grodde, jag har försökt att plantera potatois
om hösten nyss förrän jorden tillfrusit och derefter
gång skördad tredje hörnet men vanligen hinappast fär
utsäd igen, dock har jag dervat gjort försök
gräfvit små potatois ganska välsmakelige men litet till
antalet, omsådningen af dessa små potatois har endast in
lönat mödan.

På Bonde Gumman och torp köpas och rensas de med
gärder, uti vid första plantsängen på det sättet allmän
ingen björes med Gaffelplog en fåra ifrån hvarandra med
potatois, ½ alen och ibland om mindre ifrån hvarandra de
andra fåran lämnas objord och så consentrivis i så
potatois stjelkarne oppvärd till ½ tums höjd upphjöres
den förut objord fåran hvarmedelst potatois myllas
två vallar derefter rensas och klupas de vid minder ut
med hand vid första höjes den lämnade fåren andra
gången och på några dalen såsom förr sig med en dertill
gjord fyra tums bred och något inböjd tor[n]skacka
eller björes två fåror hvarefter potatois plantéras de
den tredje blifver objord som lämnas till myllningen
jag har erfarit att det första sättet gifver större årning
det sednare som spar gård men intet att säga att mått bru
keligt bland Allmogen, som inga singar och Backhugg
sjuor som intet hafva tillfälle till gödsel eller i trädgår

det den i anseende till andra plantsängar intet kan
kan brukas, nyttjas spada,

Potatois förvaras vanligen uti källare eller dertill för
skilde gjorde groptar och i bägge afseenden skadas icke
sällan af frost för att förekomma det bör jag ö
nyttjar så försiktig det medel jag nyttjat och som sällan
lyckats,

i potkällaren där potatois och andra gårdsfruktes förvares
bör ingen jernugn kål insättas, hvarifrån emellan pota
terne bör stöds för mycket luftrör anläggas hvilka
vid blid väderlek öppnas medelst dertill anbragte luckor
och rörkakelugnen uppdragas som i händelse af svår
köld ej genomdrager källaren.

4:to 1763. började potatois plantsängen göra uti
socknen,

Allmogens smakeligaste föda är potatois
5:to för det närvarande kan jag intet anmäla någon sär
deles utmärkt lyckad föda potatois cultiveren den nyttjas
med den idag gående förändras tillgången af gödsel dragtes
och folk medgifva såsom endast förhindrande af belöning
att jag anmärka det afskedade Dragon vid förra
för jag åsyn Kongl. Nyländska Dragone Regemente Isaac
Olman var den förste som efter 1760 års krig vid
sin hemkomst plantevade potatois och utdelte derutaf
utsäd i socknen.

Jämnförelsevis med ängen har potatois priset vanligen varit ½ dr. undantagande i år då det öfverstiger hälften.

potatois

6:to innom församlingen finnes ingalles mindre till
afsalu äga rummen som finnes knappast skördar
till utsäd och således torde 400 tr. bliva det minsta
qvantum som är den socknen för nästkommande års
utsäd blifver behöfligt.

Till befordrande af potatois cultiveren anser jag
nog tjenlig den särskilde plantérings och förskilde
myllnings plog jag inrättat och försökt jag

skall sätta den ära att till Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets Modellkammare insända prof.

Dessa belöningar för culturen af potatoës äro ej så mycket mera önskliga som de antingen ej sättas för dagen eller skrinläggas, de potatoës som uppmuntrandet och täflan gretz åstadkommit, utgöra vår bästa godtgörelse för Umeå socken, för vanligen mera öfverflödig för Umeå socken, för vanligen mera öfverflödig för Umeå socken, för vanligen mera öfverflödig

3º Sand mylla är befunnen vara bästa jor
för potäternes växt, hvilken Köres och redes väl sa
något godes. Dikningen försummas ingalunda om
marken ligger lågt eller är vattusjuk men på hog
ländta sandbackar profvas den mindre nödig i synn
het om afhällning befinnes vara åt flere sidor. Att
bruka ett och samma land i flera års tid jämt och sa
till potätes land ansees för mindre lönande utan
3 högst 4 års tid bytes det omemot ett annat so
då åter utsees och på vanligt vis tillredes om plan
ringen skall gagna och lyckas. Tiden till Potatoes p
teringen inträffar olika efter års tidens beskaffenh
somliga år förr andra sednare alt efter som jord
blir lagom torr att den ei klibbar sig i händerne. Vi
slutet af maii och början af junii månad sällan tid
utsås potäterne här å orten.

För detta har allmänhetens sed varit
sätta potäterne då också stielkarne sedan de skutil
blifvit kupade, men emedan rensningen derefter
tagit längre tid, har desse sednare åren potäterne
plöjning kommit i bruk då jämväl ränsningen
med plog och mindre besvär värkställas.

4º Potatoes kulturen har i mer samt mindre g
blifvit idkad alt sedan år 1763, då efter allmänn
gen ifrån Pommerske kriget hemkommit krigsfol
meddelt något utsäde som de haft hem med sig till
början åt sine grannar, hvarefter odlingen smoni
gom utvidgat sig i landet.

5º På särdeles utmärkt sätt har ingen
detta Pastorat distingverat sig vidare än att en hva
som haft råd och lägenhet därtil, hjelpt sin grann

med utsäde som då svarat omtrent emot hälften eller tredje
delen af råg priset.

6º Om understöd till utsäde för nästkom-
mande år kan intet bestammas: troligen torde doch Sokne
boerne kunna hjelpa hvarandra. Sistledne altför stränga win-
ter medtog anseenligt af utsadet för innevarande år, tillväl
befants ingen synnerlig brist sistledne våras på utsäde; man
hoppas således att för tillkommande tider också kunna um-
bära fremmande understöd.

Intet lämpeligare sätt till ptatoes planteringen än
det nu brukeliga kan jag uppgifva utan tror dett till ändamålets
vinnande vara tjenligast. Karislojo den 24 December 1814.

Isaac Florin

Lojo

Ödmjukaste Berättelse.

Uppå Kejserliga Finska Hushållning Sällskapets Dogt vordade Skrifvelse af den 28. förvikne September får jag den ären att följande hvad vordsammast afgifva:

1o Alla Demmans brukare och uppare uti hvar och en af församlingarna i Lojo Pastorat idka utan undantag potatoes odlingen. Backstugu Barn som icke hafva något egentligt jordbruk, bjuda äfven till att kring deras Boningar efter lägenhet och tillfälle göra upplägor för nämnde odling, äfvensom arbetsföra inhysingar uti andres oppna jord vanligen söka utrymme för något potatoes utsäde, hvilken förmån de genom arbete hos jordägarena plåga aftjena.

2o Så vida man i detta vidsträkta pa-

storat-

stora[t] icke en gång kunnat uppgöra
gen nyaktighet emellan åbo[rne] å Colonpet
talokes utsäde, emedan det gör hälder
mycket olika i anseende till olika jord
vidd, jord mon och hus hålls dricht
hemmans och jordenekare i allmänhet
per försinnaden och Herremän, så emell
jagning icke allenast i den afstånde
Lefiskatorn af odlare.

2:o

Jordeby för prästerne Enkan på vanl
stäld, med den åtskillnad emellan att de
re gåder, af ofanliga med granris klandr
Dagsgnidning, och af andra anbingar me
Spann myllra eller dån gödsel, eller fyll
med kärr jord, hvilken egentligen val d
vande, emedan prästerne skola Elisa
gen Caska då de planteras i kåren
vanlig Brände och hyckade. — De som ha
va ubynnne, emedan prästens Land
mindre hvart annat eller tredje å
den vanliga åker jorden, uti hvilka
säden inplöjas dels i fina dels i hvi
annan fåra, hvilket sednare medför
för man att sedan prästen skaffar
ning så att Prästens Land upp skyld
de då medelst den sämre sådens oppmar
Elisa Cäde hyrade och rensade. — d
some för att besparra jord, utlå den i
svarje fåra, hvilka dock den 5te eller

ledig, dem de sedan upp skåla att for-
mera längden och smala sidorna för vad noy
agtar ning. — Prästerne på Landet vanli-
gen omkring med det af Junii månad, då
jorden blifvit torr och varm, samt upptagas
ofta nader tekand Caskepotat, vid slutet
af Septembris och början af Octobris, delsme-
delst gräsning, men i synnerhet med plöjning, och
för man ofta sedan rätten Säde i Kalland af-
förskilde kin rätlade grupper, uti hvilka de
under stundom af hvad skador af Kråk, då
dessa icke dag bist förjodde.

4:o

Sednare, som det så kallade pommerska
linjet åter kommit i tankar, skola inför-
prästerne: sedan kan odlingen omkring 1772
af Regeringen blifvit gynnad och sedan
1776. skall den redan varit mer allmän,
endoch den gjort årliga framsteg, sedan
allmogen lärt inse dess nytta men nog-
samt kännes prästerne dess nytta
och många skadliga anfäkter bakom.

5:o

Emedan de flesta dag angelägne att-
genom egen odling göra sig pasto-
ates behof, eller inom socknen någon af-
sättning på prästen icke mått att på-
räkna, samt af Regementen från Lä-

derna och Sjöknsten äfven för hvaran n
för sels af dem; så han någon sändeles n
märkt odling drift icke egentligen f
sports, ehuru utsäde vid för efallande
hof många stades kunnat erhållas, d
priset allmänne ligen icke öfver stigit 6
a 8 Dr Bfr pr kappe.

6o Ehuru potatoes afkastningen förledet
år var ovanligt knapp, kan nöd torf
tigt utsäde för detta innevarande
likväl besparas; men till köps torde f
ga kunna erhållas, hvar före något pr
icke hellen kan uppgifvas, hellst potat
ne äfven mot vären och utsädes tid
först blifva sökte och begärlige

Lejo den 17de Januari 1815.

Abr. Joh. Logren
Curam Gerens

d. 10. jan. 1815. No 136. 226

Sjundeå

Ödmjukaste Memorial.

Till ödmjukaste förje af Kejserliga Tilska Hushåll-
nings Sällskapets begäran i wördad Skrifwelse af
den 28de sistl. September, får jag angående Po-
tatoes kulturen i Sjundeå Församling afgif-
wa följande:

1o Denne odling idkas härstädes öfveralt, så wäl
af Hemmansbrukare, som Torpare, Inhysingar. m. m.

2o Efter qvantiteten af utsädet dela sig odlarne un-
gefärligen i 8ta klasser, nemli:

a/. de som utplantera	10. Tr	och deröfver äro	8.
b/. de som utplantera	6. Tr	———	15.
c/. de som utplantera	5. Tr	———	40.
d/. de som utplantera	4. Tr	———	40.
		Transp.	93.

Transp. 9½.

a/. de som utplantera ½. 7½ års ——— 15.
b/. de som utplantera 2. 7½ ——— 130.
c/. de som utplantera 1. 7½ ——— 50.
d.f. de som utplantera 1½. kpr ——— 50.
7½ 298.

3:o Uken jord som till ostronträdsplantering användes, och hvarmed kärret väljes bör mycket, dikena med omsorg att upfylla all synnerhet: gödsla, kärret med spillning efter hästar eller får, och göras genom upreparad plöjning så lös och luckra som möjligt är. Allmänmarkens mycket olika och samma land; likväl hafva många redan insett fördelen af ombytte. De flesta odlare använda utplanteringsplog, eller kärrt gaffelplogen, den man här kallas Jonsköns såsom bäst till kärrjord. Man sätter ostronträden: dels i hvarje fur, till ¾ alns afstånd ifrån hvarje stubbe, och då kommer på hvarje tunnland att komma 1500 träd, att upkastas till gång när stubbarna kommit till ½. tums tjocklek och ogräs begynner visa sig. Vid gångarnes upkastande fallen mullen på ömse sidor plantstubben och bildar då i stället för dikena dels stora och ostronträdens i hvarannan fur ¾ alns afstånd. I hvilket fall ingen gång behöfver upgrafvas, utan förrättas då rensning och kupning genom förnyade plöjningar i de tomma fåren. Helst gälla man minsta delen plantorna på, än det förra nämda; ty ehuru det senare sättet något besparar arbetsmanskap, fordras dock i det förra en större jordvidd, och som stubben blifver mycket glesare, så

lämnas derigenom ett så mycket öppnare luftdrag för östronträdslarne att under lämplig torrka från rötterne afsuga den för växtens fortgång nödvändiga vätska. — Utsådes tiden rätta sig efter vår värmen. Den vanligaste är slutet af Maji månad, då jorden förlorat sin vinter kalla och begynner varmna. — Öfver vintren förvaras man ostronträdsplantorna i jordgropar, hvilka, anlagde i tjenliga sandbackar, och med omsorg täckte, merendels erhålla köden.

4:o Tiden af kultiverings införande i Skattmantals härad i bestämd upgifvas. Troligen omkring 1770. — men o-fullkomligt är att förtroendet och nödtorftigheten för denna växt ännu det senaste decennium ojämförligen mera ökat i hänseende till de föregångne. — Likväl kan säkert i hänseende till odlare särskildt upgifvas såsom framför

5:o någon odlare förtjent uppgifvas såsom framför andra förtjent till belöning, som vida högen och mödan att kultivera denna växt är allmän, och torde af hvarje jordbrukare i annan afseende jämförd kan minekas. — Men såsom anmärkningsvärt ut-

ber jag mig så nämnd, att undertecknad hos en och annan försökt till försök att af så kallade frön magnade kvarnar, upodlingsplantor, hvilka, utsatte i likhet med kål- och rotplantor, gifvit en skörd, ehuru lill antalet af stubbar, och förädlad till smaken, men mycket liten till storlek, knappt af knappnens storlek. - Ämnet att tredje årets utplantering af dessa från frö upodlade växt-stubbar har väl frambragt något större växt, men icke af mantig storlek. Må hända skall detta en fortsatt be-

handling för den egennärksamme odlaren uppkäcka fan
att förskaffa denna fort af potäter och fullkomna d
odlingssätt till icke ringa vinst för kulturen! —
må hända skulle i detta afseende en utsatt be
pelig belöning ej vara utan önskad verkan, [illegible]
men jag återtager förtgången af den åsyfade belö
ning. Genom Sockens har de föregångne åren
lett sannolik nödig tillgång till utsäde; att genast
på en 1:a Potatisåker har fallas uppgått till mera
6 a 8 tunnl. årligen., äfven då en 2:a Åker kastat
2½ a 24 tunnl. sammanpressade men
6:o För nästa vår inträffar saken härstädes helt
af utsäde, som af misslyckade tillgångar ej kan
hjelpas. Detta härrör dels af sista årets alltför
knappa skörd, som på så skälen uppgick tillmera
än ½ kornet i sen förgås af brist på regn under
växte-tiden. I dels och af en ovanlig consumtion
föröfsakad af de i socknen i vinter gvarlåtna för
lagda matroser, hvilkens entusiasmerade och höga
betalnings pris afslockade från dem som ägde pota
ter äfven eget behof, så att öfverflöd hvarmed de
i annor händelse kunnat till utsäde betjena
sina behöfvande grannar. Man befarar således mi
sfall att kulturen för närta år mycket måste in
skränkas, om från andre orter utsäde ej stå att
få. Huru stor qvantitet som för socknen vore
nödig, kan ännu ej bestämmas. Troligen vore
femtiotu T:r ej för mycket? —

Sjundeå d. 28.
December 1814.

P. Fr. Wasenius
Pastor.

k. d. 9. Dec. 1814. N:r 40.

228 232

Ingå

Till Kejserliga Finska Hushållningssällskapet. Åbo.

Med anledning af Sällskapets ärade skrifvelse
af den 28. Sept. förlidet år, har jag haft äran medde-
la, för att inhemta nödiga underrättelser om
potatoes kulturen uti Ingå Socken, och hafver för
dy att bespara den pluntlet Sällskapet önskar
så upplysta — emot
1:o Öfverhufvud idkas denna plantering allmänt
af hvarje hemman Socknen bonde i mer eller min-
dre mohn, hvaraf
2:o skrifs, i samråd med de af församlingen som bäst
kunna förhållandet deraf, följande tabell: I
1:sta klassen, efter deras angifvande utsäde emellan:
1:a klassen: De som utså emellan 15. och 20. tunnor:
Som äro: afliden Landtman Böling, Enkorna Jöb
Bonden Lucas Gumse och Tennbole Skräddare. —
2:a Kl: ifr 10. till 14: tn. Tennbole Skog och Gumkulla,
Strömsby, Enkorna H. öfriga hemman. Barn Bagge, Gum-
bole Bagge, Lyngbole Bagge, Kulsan Bagge, Nedstad
Snobben och Skeppan — Stålbole alfs och Östergård,
Wästangvarn — Näs Bagge. Wasa Bagge och Kalkalla.
3:a Kl: ifr 6. till 10. tn. Laukala H. Hemman, Mora, Ned-
jabole, Långvik H. Hvasbole S. Tekter H. Hemman.

4. Bl: i ♂. 4. kl. 6. h:r Engartkila 7. Östra och Westerby
lyar, Svåra Bagge — Braskog 6 — Stug 4. Kamgård
4. gramar —

5:o Bl: i ♂ 7. kl. 5. h:r: Kärs Bagge, Korby 4. Koppara
Strand, Degerby 7. Degers 2. Torbacka 4. Gumma
backa 2. Maggböle 2. Domarby 4. gramar. —
6 Backsvingar och mindre Gammaly åbor, emellan
1. och 3. Timmer.

7:o Torken dertill beredy med plog ellen älden — De i
ny 2:dra klassen som nyttja dessa utjäde: Storre quant
beså samma land om hösten med hoete ellen väg
öfrige nyttja mästadels samma land, utom de som
dessutom nyttja nybrötte och plogland, som besås
med hafre, och sedan gödde med får gödsle. — Sm
pigare ställen dikas, ty sådan skogat trifvas bättre
i torr än fuktig jord. — Utplanteringen skeer med
älder, så snart vårvärmen begynner i Junii sig. Sk
ley med dertill inrättade krattor, men kungas sedan
— undersökningen medhanfores ogräset, så snart det börja
visa sig, hvilket alltid sker för än potates planter
upkommit. — Förvaring öfver vinter, i källare och sand
gropar, dock Länsmannen Wahlig som tagit inrede sig sin
källare, skalfte af der att Smedje kol, hvari de bäst
hålit sig. — Någon gång har det väl händt, att
dessutom hos en och annan skadats af frost och vinterva
men detta är icke generelt.

8:o När och hvem kulturen upkommit: Sökanen, har först in
fanitet af den dåtagande undervärderelse, som utfö

ger finny införd uti Finska Tidningen för år 1804.
under N:ris 47. och 49. — Jemväl nägonstädes att de om-
kring 1770. inkommit hvarn Saxen sått denne Sort,
och sedan den tiden i kultur mer och mer tilltagit.

9:o De som: synnerhet gjordt sig förtjenta af åtskillnad
i denne väg, är afsidade Krono Landtman Wahlig,
hvilken räkt omsorgsfullt årligen hållit omkring
tillgande 50. a 60. timmar utsådes potteten åtskild
handtkäl och den spridde kådaw, utan att vedan
4. gångor ifrån frö förnyadt sitt utsäde. Där-
näst kan kallas Löjt Rusten, och Kronofogden Hög
Lindquist och Sergeanten Anders Bredfält, som på
sed efter dess afsidne fader, Soldaten Bredfält inne
hafvande Soldata Torp, årligen omsorgsligt kon-
stadt afsåda utsådes potteten: utan att vanligt gå
ga andra i denne väg vid åtskilde Sockenmän.
Löjt har i synnerhet emot rågen vanligen —
varit ¼ mark ¼ del. — i proportion efter afskaftnin
gen. —

6:o Missväxten i detta år har varit total, hvad
potaty betråffar, hvarföre jag ord å de fattiges
vägnar, som ej förmå köpa sig utsäde, hvilket
redan betalay med sex Tolfdelar timmar, ang
len vat dem tid understöd af Kyrkoherden Hafgrens
sällskapet måtte förunnas konung (50.) timmar
första insträngande Vår; så att de fattigare dersa
kunde erhålla litet hvarje — Innom denne förfamling
kan synnerligen erhållas något utsäde för nästkommande
år. — Finja prästegård d. 28. Novbr 1814.

Joh. Ahman

d. 6. febr. 1815. No. 213. 230

Esbo.

Memorial!

I anledning af Kejserl. Finska Hushållnings Sällskapets till mig, d:o 28 sistledne September, utfärdade skrifvelse, har jag äran härmedelst besvara de frågor Sällskapet, i afseende å Potatoes kulturen innom Esbo Församling, mig föreställt.

1o Idkas Potatoes kulturen öfver hela för=

232

...ställt

...sällskap!

...Kejserl. Finska Hus-
...istrekne September,
...till allmänt väl=
...så glädande, att
...öger i sjelfva yrd=
...ligt min pligt, som
...Medlem, kunde
...Hushållnings Säll=
...ömma deltagande.

Den högste välsignar säkert så ädlet företag, och framtiden skall med beundran påminna sig Kejserl. Finska Hushållnings Sällskapets verksamma omsorg för sine mindre upplysta medmenniskor. Enligt den öfvertygelse och kännedom jag sjelf äger, och de underrättelser jag kunnat inhämta, får jag äran till svar, å de från Kejserl. Finska Hushållnings Sällskapet ankomne frågor aflämna följande:

Hela min anförtrodda Församling innehåller 105½ förmedlade mantal. Desse delade utgöra 229 särskilta hushåll eller gårdar, Torpare undantagne, hvilkas antal är 106. Alla id=

samlingen, så väl af Hemmansbrukare som
Torpare och Inhysesfolk. Med Undantag, hvar
ett en kojа sig uppbygger, finnes ock ett Jo
tolags Land, och torde antalen deraf besty
ga till omkring 3 à 400.

2:o Bero årliga utsädet af hvarje Hem
mans åkervidd, och kan jag så mycket min
dre indela Odlarena uti Classer, som alle
hålla med hvarandra att i denna väg ut
märka sig.

3:o. Ägare af små Hemmansdelar, Torpare
och Inhysingar plägа vanligen hafva vid
Landet för Potates planteringen insådde och
årligen besådde; Men å större Gårdar och Hem
mans skjes att flitigt ombyte. Dik
ning försummas icke der Localen sådant fo
dras, och jorden redes fin och besås, så snart
vår värmen hunnit någon stadgа. Rän
ning försummas icke, och verkställes på för
re fallet kupning och räfning, så en gång
med plogа. Potatesen förvaras af de förmö
gnare uti välfda sten Källrar och af andra

uti i sand grafda och vältäckta gropar, hvarest
potatesen för köld fredade, så framt groparne
ej varit öfverflödigt och ända till taket fylde
och man försummat att med så ytterligare be
täcka skyddet taket.

4:o Kulturen har minst för 40 år sedan
härstädes uppkommit, och gjort dagelija
framsteg. – Potates ätas högst begärligt öf
ver allt innom församlingen.

5:o Ehuru samtelige Socken-Boer använder
all möjlig flit vid potatesens odlingen, och således
icke vänd, åtminstone i afseende å mängden,
i behof af andras biträde till utsäde, kan
jag likväl icke underlåta att nämna, det vice Amira-
len och Comendeuren Välborne Herr Olof
Rönstedt å Mackylä, och Majoren
Välborne Herr Fredric von Zonden å Ahl-
berga, måste utmärkt sig ibland oss i denna
väg; i anledning hvaraf ock, å förenämnde
ställen, icke obetydlige lager till afsalu
varit att tillgå. Under de sist framflutne åren
då Råg Tunan gått 15 Rdr R:G:S:, har sl. Tunna

[illegible] gjort. Sinstnämnda
[illegible] Septembri,
[illegible] allmänt väc-
[illegible] så gådavara, att
[illegible] egen i sjelfva verket
[illegible] sigt min pligt, som
[illegible] sedlum, finnas
[illegible] Kurhållnings Sälls
[illegible] ämnad deltagande.

Den högsta välsignar sjätte så ädelt företag, och framför den
skall med behörig yämkhet sig Kejserl. Finska Kurhållnings
Sällskapets verksamhet anförtro för sina nådiga uppsyn
med mennisko. I enlighet dels öfvertygelse och kännedom väg
sjelf äger, och de underrättelser väg kunna inhämta, för-
jäg samt till sjelf, så del ifrån Kejserl. Finska Kurhållnings
Sällskapet ankomne frågor aflämna följande:

Hela min anförtrodda Församling innehåller 105½ förmedla
de mantal. Derest delade fullgöra 229 fastbrukade kurhåll eller
gårdar, Torpare undantagne, kurhåls antal är 106½ Hela id-

Potäter blifvit betalt med 7 högst 4 Rf.
Men i år, då Rågen kostar 12 Rf, gäller
1. Tunna slätäter 6 Rf.

6:o Fastän misswäxten å Potäter i År
hos oss är allmän, så tror jag likwäl att
icke bristen är så stor att wi på långt af-
stånd behöfwa förse oss med utsäde för
nästa år.

Med högaktning har äran förblifwa

Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets

Ödmjuke
tjenare

Esbo d: 8 December
1814.

Adam Joh: Tamelander

Till Kejserl. Finska Hushållnings Sällskapet i Åbo.

d. 18. Jan. 1815. N:o 156. 232

Kyrkslätt

Högloft. Kejserl. Finska Hushållnings-Sällskap!

Det förtroende mig blifvit uppdragit, genom Kejserl. Finska Hus-
hållnings-Sällskapets ärade skrifvelse af den 28 sistwikne September,
att upplysa och besvara några frågor, ledande till allmänt väl-
stånd, nit och för framtiden; är ett företag så glädande, att
jag önskade mig en erfarenhet, den jag icke äger i sjelfva yrd-
bruket, hwarmed jag för kommandat tider, enligt min pligt, som
Embetsman, samt önskan som Samhällets Medlem, kunde
vara nyttig och svarande mot Kejserlige Hushållnings Säll-
skapets nu, som alltid, för allmänt väl, ömma deltagande.
Den högsta välsignar säkert så ädlt företag, och framtiden
skall med beundran påminna sig Kejserl. Finska Hushållnings
Sällskapets verksamma omsorg för sine mindre upplyste
med-menniskor. Enligt den öfvertygelse och kännedom jag
sjelf äger, och de underrättelser jag kunnat inhämta, får
jag äran till svar, å de från Kejserl. Finska Hushållnings
Sällskapet ankomne frågor aflämna följande:

Hela min anförtrodda Församling innehåller 105½ förmedla-
de mantal. Desse delade utgöra 229 särskilta hushåll eller
gårdar, Torpare undantagne, hvilkas antal är 106. Alla id-

= ska Potatoes-kulturen. Äldrige, fuktige, sjukliga, sjukdomsmycket skadade inskrymningar skola genast gjordes, och dem de möjligen af sina vänder. Vid Potatis-sjukdomen kunna erhållas, är i det hela så obetydlig, att densamma ingen beräkning kan göras.

Så ofta sådana skador indela sig jordbrukare, som ännu omöjligt hvad sjelfva Potatis-odlingen betyder, emedan odlingen sjelfva utgjort, torde likväl här på sig göra; så mycket beräkningen större gårdar, som af Ständspersoner och Rättskrivare ännu vad med undersökandet torde, utgöra 37 ½ Mantal, hvilka utgöra ungefärligen 20 Tumor hvardera. Torpen inberäknade, som gör 743 Tumor. De andre gårdsegare, både och adelse, till Mantal 68 ¾ utså på hvarje mantal 10 Tumor, som gör 341 ¼, hvarför hela utsädet skulle utgöra 1086 ¼ Tumor.

Uti jordbruket, hvilka genom 3-skiftes bruk af sin ägor, utsäden samma, efter jordens skyldighet Växelbruk med Potatoes växten, nyttjas allmänt dertill hvarje år, att ej samma återfalle. Som efterväxten sjelfva till befrande godhet af några blad förer af sådan under sjelfva sjelfmingen, hvilken vanligen verkställes med gödsel-stack, men dagtyda så rensa och hugga med plogen, sedan sådet 4 a 5 år efter hvarann och 5te eller 6te året hvarannan tomt, hvilket sedan till en gång upptagas, den rensningen sker dereften med händer. Dock kommer här skadegörelsen, hvilka anse arbetet dåligt sålunda, att potatoms sättas i 2ne fåror, och då de börja uppblomma redes handen med räfva, och då ogräs börjar tillväga skrer det 3je gången upp, hvarefter sedan stolpen sorlet blifvit i gaffeln tagit genom ett dertill gjort bräde eller halm; medlen skyer då upp för plogen och hafver sig på sidorne, hvarigenom rensningen och hugningen på en gång verkställes. Slutligen gäller sjelfva handt-

sjuk, och är vanligen kringsatt, ännan sjukdom med vänen, sedan skadar förbrukade och jordens bästa varmt att sätter. Sedan nu, oftaring skulle ske, potatisarne blifvit upptagne, förvarad de uti af sten murade skafvar eller i jordens gräfda, skrof och mörka grupar, i hvilka skogar de dock oftast skadas af möldsvamp och oleska ej öra innanför byggde med stolpar och sedan täckas med små kartåm som qvarbliva inom.

Som Potatoes växten införsel i vårt land genom Tyskarens, som kommer från Pommern efter 1st ära kringsjuk, har denna växt här denna växt här blifvit glansfärd och småningom tillvägagått, synnerligen på vår jord och med dess skola.

Fullmäran Generaliteten Brenner, egaren af ett litet hemman i Kanstorp uti och Ängelholms Socken Johan Bonnberg sänd Tabell öfver af denne förfarelsing åro för nämnande det endast ej kan uppgifvas och tillbyggnader anmäla, såsom de första skulle af denna växt. Det hafva, så stort som vår Jälsk Potatoes. Det har vanligen om sådan 3 Tumor sjelfver utgjort en Tumma Säges värde, allt i mon af större eller mindre tillgång.

Ehuru innevarande år, i afseende å Potatoes växten, för mycken torka varit det minskgifvande jag öfverbefval, sker jag dock denna förfarelsing ega utväg och tillgång på utsäd nästa vår, hvarföre skrift tillväga så snart nog dygn, emedan redan, mot all vanlighet, sumpar betäckt med älla Rubel; men så hafva ock en stor del skrikne-boer ej två 8dm Tunnel af sin rätta sjud; hvarföre tillgången är öfver förmodan liten.

Mig återstår enligt Kejserl. Hushållnings Sällskapets värda bi-
yttra min tänke, om verksammaste sättet, att genom belöning att
tingen i Contant, eller gratis utdelat utsäde, befrämja Spelfrut
Potatoes Culturens utvidgande; men fruktar, att utom en
ovanlig Contant belöning, ingendera skulle verka till detta stora
ändamål, snarare efter mine å höraren lynne, skulle jag tro
att någon utvärtes prydnad, hvars bärande utmärkte den
idoge, verkade till täflan igenom lopsset att framdeles kun-
na vinna samma uppmärksamhet af det stora Sällskap-
som för sine, så mer som mindre lyckliga landsmän, ej har
någon, hvarken möda eller kostnad ospard.

Om jag till någon del, genom dessa yttranden kun-
nat uppfylla Kejser. Finska Hushållnings Sällskapets ön-
skan, ansåge jag mig lycklig, och har äran
Ned all vördnad framhärda

Högloft. Kejserl. Finska Hushållnings Sällskapets

Ödmjukaste Tjenare
Johan Ahlström

Kyrkstätts Prestegård den 27de
December 1814.

Wichtis

Ödmjukaste Memorial!

Kejserl. Finska Hushållnings Sällskapet har i
Högtvördad skrifvelse af den 28 sistl. Septem-
ber åskat af mig upplysning om Potates
Culturen i Wihtis Pastorat genom besvaran-

de uf de übne Bullsängt äggifwa günstar, wan fwillu fiaz, i den ordninga kanfwat dewäg Lagan, fun ömyiskast mödstan.

1mo I Wikbis Moderbyalo Sörfamlinga nätnat 22 Stund Personar oc 140 Tünder ibland hanumanb bruknas, samt i Bykhäjarvi Engall Sörfamling 1 Stund Person oc 75 Tünder, fwillu allan, iddo nu ändun dagan, ibland Potatisan oklugan. Jordbruknan i Moderbyalo Sörfamling nan 47 oc i Engallat 8 Dt Lergwan fö Jordfamanmalb i Moderbyalo tunat 376 oc i Engallat 184. Inhygningar oc Backstiga Gan circa 100 i Moderbyalo kunat oc 40 i Engallat Jordkrub ibland, samt Killisan öfwan allan Jordan oklugan, skiön, iwansamb till bestämd förmögenhet oc öfwanum, i mindra mogdan Gammanb bruknas.

2do I ibland Stund Personar öfwa i Moderbyalo kunat 2ne ock nast 15 till oc med 20 Dt nar, 10 Gt. 10 till 12 Dt nar och 11 7 à 8 till oc med 10 Dt nar, samt Engall Jordan, fwillan aj ägar mera än 15 à 20 Lagg ibland ödan jord circa 2 Dt nar. Jordanan i Moderbyalo Sörfamlingan Tunna dalat i Dt Claffer, oc fwillu 10 änligan öfwa 5 à 7 Dt nar

60 St. 3 à 5 Tünnar oc 70 i Jan 1 till oc med 3 Tünnar, samt i Engallat 7 Tünder 6 Tünnar, 30 i Jan 3 till 5 Dt nar oc 38 i Jan 1 till oc med 3 Tünnar. Jordbrucksakan ja i Moderbyalo Jan Engall Sörfamlingan circa 53, Jan ha en Dt Lerg fwillan oc under 10 i egna Jub med dwäldt Jordmanb ädan Lergan, dock ödli ga Potatisan öfwa den aj mera än 1 till 2 Dt nar. Lergwan fö i Moderbyalo, Jan Engall Sörfamlingan tillsammans 460 oc fwillu mästan 350 Tünnar ödnas ibland Jordlergwan, da under den Ogenmälb oc 10 Inhygsab, Jafwan fulads mindan äggodlad jord oc öfwa med öfriga Inhygningar, 132 till antalat, i Jan 5 till 15 oc 20 Laggar, man allan Jordlergwan i Jan 1 till 2 Tünnar, ökan an oc Brukningarna, fwillan öfligan fer 3 à 4 Dt nar.

3tio Till Potatisab oklugan nätgäb gammaligan den löfsta jordman Jafwan hanligaste, fwillan om wären oc de flasta fönst äggläjab, fadan stugab i barmyllan artificiel gödning oc gan ab oc mäst samt fäst gödning lagb om lag, oc i Jand myllan Salpet Ogen gödning med glöga gödsel after med oc lägansatt, fwillan

i vinterliga ordningar och löjen och stundom till förnö
öka sig, som ej äro i tillfälle att tillvarata ärftliga
gåvningar, göra dessa stolturas lundar med alltför
gödsel. Om det stolturas idkare mycket uppfyller att
att och sammma lund, emedan de ej kunnat tillfälle
till anbyta, vanka och stöta dalar som kunna
vaxen övergunna vinterlud om, den andra sommar
en vinnan sommar tradja nå, uppan många gå i dem
lundar, i synnerhet: ängallat och varen samt
Mord Ostan dalar med Medelpads länsat, och det
med jämförelse förmån. I Medelpads stora
linjan sommar vändande jordmån nå flera fall
dig lagen uno stolturas lundarna dikades, med rum
i bondens och med — vanlig i synnerhet ängarna, i
ängallat, sommar jordmån mycket nå samdrag
dlar vårsäm, uno stolturas lundarna i många by
lag försommarligen dikades, men i de flesta nog
likväl. Vanliga tidpunkter äro i slutet av
Maj dlar början av Juni månad, och vår stun
las fördela med de flesta med slag, en del på
blott en gång och lämnas den andra dan, brillan
samt blindgrav, på sinsta tyska vis,
basta två gravar och lämnas den 3:e dan, på gång
de flesta i Medelpads länsat, men basta förar
dlar i ängallat 3 à 4 gravar och lämnas den 4:
dlar 5:e dan. Det först nämnda tillvägagångssättet

[illegible] september 1813.

[illegible]

vänsta medelst skadning som i början är nödvändigt
mycket nyttigt, emedan jordan därigenom genast
och befallar nödig fuktighet för att befordra
gräsvaxt, sedan stolturas växtsätt blir en skadlig
utan följd allra nödvändigt erfordrar att
ängar blir, nämligen den tanken att
med på ängallat kändskap allra smällen grannarna
ändra slag, synnerligen de nämnda stolturas
förstår öfvervattnande och ogräsat gräsväx,
så det tutar börjar visa sig, sändes den
första slagen i blindgravarna genomskära
medelst på stolturas jämngrunna och jämnade
så mycket möjligt nå med jemnan ordning
sjalfva stolturas ständen, syrar i den nä
mnda förändring, sedan stolturas växtsätt
att bort och dåga stolturas. Om som basta
är 4 gravar, så motsvarigt vid mera basgrav
med nämnningen om ej ogräsat skall dagas
öfvarsvämmas. Dänstningar och bredstråga
som förr nämnts jordan i bruk på många ställ
ställning, dock i ängarna på 1½ till 2 år
mer brand. Stolturas förvarande öfvan vin

ren i sandgropar, i de gropar som äro välför-
sedde i synnerhet med träd bärar och väl öf-
vertäckte, samt hafva drag rör, frysa ej Po-
taterne icke heller fördärfvas af röta, ha-
het ofta händt i saknad af rör som utdra-
ger den fuktiga ångan ifrån gropen, en
och annan har lidit skada af kölden, emed-
dan deras gropar ej varit rätt uppkasta-
de och väl täckte; men deste hafva af skad-
dan blifvit wise.

4to I Wihtis Pastorat har Potatoes odlingen
börjat circa 1763, de ifrån Pommern åter-
komne Soldater skola därifrån hämtat
det första utsädet, emellan 1770 och 1780 skal
Potatoes odlingen varit nog inskränkt, emed-
dan det af allmogen då för tiden ansetts
för särdeles bäckerhet att vid deras gästa-
bod hafva några Potates i Doppan. Af det
i andra punkten uppgifna utsädet för hvar-
je Class så af Stands personer som allmogen
finnes, det Potatoes odlingen kan anses
hafva i sednare tider gjort wackra fram-
steg, och kan jag säkert uppgifva, att odlings-

lusten varit alt mer och mer i tilltagande
sedan 1802, hvartill de ibland allmogen gratis
utdelade underrättelser för Menige man om
förnämligaste sättet att drifva Potatoes
planteringen, jämte Prästerskapets sorgfäl-
liga bemödande att vid alla lägliga tillfäl-
len bära sina åhörare känna fördelen
af sagde odling, ansenligen bidragit.
Det allmogen fattat smak för Potatoes odlin-
gen, finnes nog samt däraf, att den som
äger eller kan få något land till uppodning,
besår det med Potater.

5to Att namngifva någon som för utmärkt
drift i Potatoes odlingen gjort sig förtjent
af Distinction och belöning kan jag icke,
emedan de fleste af Stands personer haf-
va häruti lika distinguerat sig, och biträdt
andra med utsäde i synnerhet i des år
då afkastningen varit rundeligare, och
som den för den ena odlaren å ett och sam-
ma år, i anseende till mer eller mindre
fördelaktig jordmån, varit större än för
den andra, så har den ena ett år en annan

att rannat Lunnat bitanda andra, j
narfat agen ändrahafvandt, med ätfö
Ten uf Stumstagandrub Lorgan vid manna
Tjac Saft fär jag Hob Lagfart Hus Fullmä
Dullstagat ödmjukast rekomendera att Hes
nes Hugnand med nägon belöning för
anvanda flit ach verkata vid Kolnatorp
adligan, som har väl icke Lunnat bitanda
andra med ätfärd, anmodan som fullsam
fattlig ach behandelig i sitt Hus fall nä
gata förtanan att svara som förordnat, j
narfat de Lunnar fiskefortlekan utan dä
nsstanstningan vanit fä likat kanandt, ma
fär det att som Lord ibland Lorgan va
ra den andra som fä ifrån 4 till ach med
4 Lunnar Kolnatorp om ärak, ach det ide
i alla jord dan som anvanden bli Hes
ach väx fodan ätnar manandt i ny bö
ach Ovadja händer. — Forsist ä frö allar
färda Kolnatorp sin jämförelsevis med
nägan Lagstadat fan fullit sig i det nä
mnsta som att bli som dä nägo gorsat
vanit ifrån 10 till 14 Rdr dalar, som Kol

Lub Lastat 2 à 3 Rdr Lunnan.

6te Om nägonsin ändra fär ach ätfärda Kolnatorp
vanit ach nöden, fä wä vid vidt i detta Pastorat
för vatten vä, emedan de flesta Lastadt ic.
de förbudt, som man fägar, ofvan andra
Lorant, anfaras fä Lanja, vilan har Capitain
Toll ä Kvarla, fvilken förbudt vanligan 4dr
ach 5te ach ersatt, att som fädda tidigt ach sitt
till stora dalan ä lag Landt stalla som i
sig Lorna samman Sölt sig fördrigt, vidrag
till tidigare gradt ach fardigare värkt.
Vill nägot fä vara väggifven balagdt ach nödigt
ätfärda, nödgas jag nämnarda följande. —
Ofvandt garsamma böra Lunnar förse sig
skalfven med nödigt ätfärd, likasa, ätnamsam,
stora dalan ach Londvarn; man fvad lor
gare ach ifrigare, till antalet vanner
600, beträtta, fä lorde fä ach den vana,
sasom anmodat fattigt, fridlen Lunna Hal
pen sig skalfva, jemte lugnat för risket att Hus
dan ach de sistnämnde bafästen i det nämna

Decemb. 1814.

ste hela utsädet och den andra hälften
kanske hälfwa, hwaraf följde efter den
lindrigaste beräkning att circa 300 Rdr
utsädes Potater skulle behöfwas, om alla
skola kunna något så när förhjelpas till
vanligt utsäde. Innom detta Pastorat
är mig witterligen ej någon som i år
kan biträdra andra med utsäde, och sålades
kan af mig på utsädes Potatoes
ej något pris sättas, nu för tiden betalas
här för en kappa ifrån 8 till 10 Sr Rdr.

Skulle det Kejserl. Hushållnings Sällskapet
hafwa utvägar att bispringa detta Pastorat
med 100 à 150 Rdr wore högst önskeligt och
werkeligen högst af nöden, jag nödgas nämna,
att de mäst behöfwande äro så fattige
att de ej mäkta lösa utsädet om det
hålles dyrt, hwarföre jag anser gratis
utdeladt utsäde till de fattigaste i år
werksammast bidragen till Potatoes od-
lingens widmakthållande och befrämjande,
i en framtid och i synnerhet de år då

Oktober 1814.

Johan Ernst

skörden är lönande torde penninge belöning
för en och annan driftig idkare kraftigt
befordra Culturens framstegs, i synnerhet
å de orter där den ej hunnit så långt
som i detta Pastorat, hwarest den swårligen
torde kunna drifwas högre i anseende
till bristande tillfälle på förmånlig af-
sättning, om ej en närmare kännedom
af dess mångfalldiga anwändande till
odlarens werkeliga båtnad än kunde där-
till bidragen, som är att hoppas.

Framhärdar med djup wördnad att wara

Kejserl. Finska Hushållnings Sällskapets

Wihtis den 7de Januarii 1815.

ödmjukaste tjenare
Abrah: Wilh: Juderus.

Nurmijärvi

Jörjan af 760 talet, Kropp Poteterne, Näfbals ifran Standspersoners Krydd- och Herrskaps Trägarden i Nurmyarvi Socn, till allmogens sina hos Tappors sängar. Nyttan och smaken af Förträffelige Vexten, lifvade längsamt dess odlung emot de hindren, som tröghet och fördomar hos allmenheten åstadkomer.

Afledne bonden Johan Tapola i Bortby, utmärkte sig på 780 talet — igenom plantering af tunna tal i åker med klog; kättare sättet och rundelig afkastning, gjorde åt han för billigt pris sålde och af Patriotisk nyt lande, åt sina medbröder, Potates utsäde. Ifran detta Stamhus, erhöll Poteti brukt, sedan fart, åt ingen hatestaga bor, som antingen äger eller får hyra sig, en jord torfva, är utan Poteter — —

Hemmans ägare i allmenhet utsätta

desse idka Potatoes odlingen.

2:o Herrgårdar utså om året minst 30 Tunnor, större hemman 4:ra Tr., och mindre hemman 2:ne Tr., Handtverkare 10 a 15 kappar, och Inhyses 6 a 8 kapp.

3:o Jorden beredes på vanligt sätt genom plöjning och

ärligen – ifrån minst 3 till 7 a 8 Tunnor, allt
efter det som deras jord art och ukrarnes lag
het med gifva: derföre kan ingen klassicalen
bestämt, uppå dem gifvas.

Åt söder hållande Mullbacken – Så sand
blandat Gergrund, väl dikat och giödt, Dis
i slutet af May och början af Juny Månader
i hvar en aller 3:ne plog fåra åtsädet, Rå
sas med plog och kupas med det samma. Ber
i slutet af September. Förvaras i jord grop
på Landbacken. Afkastningen har i med
mattiga år varit 7:a 8:de Kornet. Kräset
2 a 3 Rd:r eikgent Tunnan. Detta årets
starcka samar torcka, qväfde vägten
2:ra Kornet: Dock förmodar jag ingen
brist hårstädes uppkomma på åtsäde

Nurmyärvi d:r 21 Dec: 1814.

J. Fabritius

desse idka Potatoes odlingen.

2:o Herrgårdar ulså om året minst 30 Tunnor, större
hemman 4:ra Tr:, och mindre hemman 2:ne Tr:, Handver-
kare 10 a 15 kappar, och Inhysses 6 a 8 kapp.

3:o Jorden beredes på vanligt sätt genom plöjning och

Keiserliga Finska Hush[illegible]
Sällskapet
J. Åbo

d. 15. Dec. 1814. N:o 65. 248.

Loppis

Uppå Keiserliga Högloflig Finska Hushållnings Sällskapets Högtvördade Bref af d: 28 September 1814, lämnar, i fram Loppis Pastoral, til ödmjukast svar:

1mo Alla hemmans ägare så och Torpare och Inhyses hjon i denna Församling som jordbruk idka [illegible] [illegible] [illegible] med

d. 13. Jan. 1815. N:o 151. 246.

Thusby

Ödmjukaste Memorial!

I anledning af Det Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapets Högtvördade skrifvelse af den 28de September sistledit år, får jag i djupaste ödmjukhet om Potatoes kulturen i denna Thusby Församling af Nyland aflämna följande underrättelse:

1o I denna Församling finnes Hemmansbrukare 151, Jordtorpare 76, Handtverkare 17 och arbetsföre Inhyses 21. alla dessa idka Potatoes odlingen.

2o Herrgårdar utså om året minst 30 Tunnor, större hemman 4ra Tr., och mindre hemman 2ne Tr., Handtverkare 10 a 15 kappar, och Inhyses 6 a 8 kapp.

3o Jorden beredes på vanligt sätt genom plöjning och

d. 15. Dec. 1814. N:o 65. 248.

Loppis

Uppe Reiserligen Höglofligt Kinsten Hushållnings Sällskapets Högtvörd Bref af d: 28 September 1814, lämnar, i fram Loppis Pastoral, til ödmjukast svar:

1mo. Allen Hemmans ägare så och Torpare och Inhyses hjon i denna Församling som jordbruk idkan [illegible] [illegible] med

247.

12te kornet och ofta däröfwer i goda år, men sistledne året blått till 5te kornet, för den starka torckans skull. Större delen i Soknen kunna biträda de fattigare med utsäde; priset har årligen warit sådant, att 3 Tr. Potäter har swarat emot 1 tunna Råg i dess wärde.

6o. Ingen brist på utsäde af Potäter finnes i denna Socken, utan äga Hemmans Innehafware därafbäde till föda och afsalo.

Thusby den 4de Januarii 1815.

Sim: Tusselius
Pastor.

harsning samt göttsell; en del nyttja ett och samm[illegible] land årligen, men en annan del besår de länder med [illegible] täter som året förut varit sätta med hwit- och r[illegible] kål och sådda med korn; alla länder dikas w[illegible] och tilredes till Potatoes planteringen, och Potäter utplanteras sedan jorden är väl torr, ungefärligen då kornet sås; Potäterna insättas i jorden med plog, 3ne fåror i bredd, och den 4de fåran lämnas [illegible] pen, som, sedan potäts plantan blir synlig, upplöpes hwarigenom Potäterna blifwa kupade; en del [illegible] uphacka Potät landet med järn hackor, ränsa och [illegible] la med händerna; Potäterna uptages med plog [illegible] förvaras sedan öfwer wintern i källare och [illegible] gropar, och hafwa sällan tagit skada af köld.

4o. Potät planteringen i denna Församling har warit i bruk mellan 40 a 50 år; har i sednare tider gjort ansenligt framsteg, sedan folket sett nyttan däraf.

5o. Alla hafwa tillräckligen sin belöning af Potäter afkastningen, hwilken årligen upgått till 8de, 9de [illegible]

d. 15. Dec. 1814. N:o 65. 248.

Copied

Uppå Kongl. Majestets nådiga befallning och Herr Landshöfdingens Excellentiæ Höglofl. Kongl. Wasa uti d:o 28 September 1814 lämnade, förnya Copis Pastorat, till efterrättelse förmant:

1mo. Skola Communerne tvångsvis sköta och förbygga sjelfve i sam-
ma förhållande som jordbruket idkas gemensamt uti potates planterings: de som ej vägra måste nu nu lika kappas
jord förskaffas som erfordras samt tillsyningsmän dit tid potaterne land.

2do. De åtskilde potates varieteterne afstakas samma dagen: classification

Semina-ter. mahl	Semina-ter. mahl	Semina-ter. mahl	Semina-ter. mahl	Semina-ter. mahl	Semina-ter. mahl	Semina-ter. mahl	Semina-ter. mahl	Semina-ter. mahl	Semina-ter. mahl	Semina-ter. mahl	Semina-ter. mahl
4.	10.	20.	70.	40.	30.	10.	20.	15.	12	8.	4.
åtskilde	åtskilde	åtskilde	åtskilde	åtskilde	åtskilde	åtskilde	åtskilde	åtskilde	åtskilde	åtskilde	åtskilde
6 Rdr. 5 Rdr.	4½ Rdr.	3 Rdr.	2 Rdr.	2½ Rdr.	1½ Rdr.	1 Rdr.	½ Rdr.	⅜ Rdr.	¼ Rdr.	⅛ Rdr.	

3tio. Uppå potates fältets skiftas dragne ena kreatur fördt gödsel, hvilken gödsel jemnaverv utbredes och nedplöjas. Uppå potaterne fältet plöjd landet mellan gångarne och fältets potates i hvarje fåra:
De fältets och fälländer att i hvarje fåra fältets ej dess tredje land
mot utan, hvilken dess tredje allan tomma fåran skolen planto-
ran dommit öfveran jordan ifrån plöjas, hvarvigenom ogräset
i de andra fårorna mot dess upkommen mellan öfveran-
tvålad och förgyrkfvades. Gemenligen uppfylt att ej stam-
mar landet mödigas, hvilket landet dock ofta ej mägt fyl-
lande allan fältet icke tillräcklig. Ordnen förbestämda mätt-
stocken måste förbi fyld potates. Uppå potatis plantorne
dommit väl öfveran jordan och sprödra icke stadt fara tals
som emellan två raderne landet emellertid så att icke ogräs
bort rifvas med jämnaren allan öfveran fåran fala land
ifrån med en tråd allan jämn jemnt. — Potates förvarades
öfveran vinterns i jordgropar, hvilken väro grafven icke
i någon kulla allan yttersta kanten högt ifrån vattnet

bort för snön, icke heller i någon dåld där vattnet [illegible]
lar sig; utan på sidan eller i branten af någon [illegible]
där snö sig samlar men något vatten aldrig stad[illegible]

Angående redannämnde potat-landets [illegible]
sande så får jag uppgifva ett nytt och säkert sätt at [illegible]
potat-landet rent för alt ogräs förutan at folket [illegible]
dermed besvärar, som består deruti, at sedan ogr[illegible]
set börjar visa sig bör man sätta ett eller par [illegible]
den får i potat landet hvilken upåta alt derstä[illegible]
des befintligen ogräs; men skada ej på något sätt potates stjelk[illegible]

4to År 1774. har potates culturen först upkommit i detta Pa[illegible]

5to Ingen distinction eller belöning tycks vara af nöden [illegible]
städes til uppmuntran i potates odlings vägen; men [illegible]
skulle någon sådan nåd vederfara den hvilk[illegible]
gjordt den första kärr-upodlingen i denna Socka[illegible]
så vore detta vårdeligen til landets framtida [illegible]
välstånd mer än mycket bidragande, hvarom [illegible]
hos följer en särskild odmjukast ansökning.

6to Potates utsäde til nästa trähr lärer ingen behöf[illegible]
vara söka af andra om de annors vanligt vi[illegible]
hållas friska i groparna. Koppi, Prästgå[illegible]
d: 28 November 1814.

Nin Berghall

d. 19. Jan. 1815. No 159. 249

Tammela

Ödmjukt Memorial.

Medelst Höytvördadt Bref af den 28 sistlidne September har Kejserl. Finska Hushållnings Sällskapet af mig eskat uppgift om Potatoes culturens tillstånd i Tammela Pastorat. Sådant får jag den äran att nu, med så mycket större tillfredsställelse, efter komma, som jag tror mig med skäl kunna försäkra denna nyttiga del af jordbruket vara härstädes i så önskeligt tilltagande, att den ingen annan uppmuntran behöfver, än sin egen här nogsamt kända förmonlighet. Jag går att punktevis besvara Kejserl. Hushållnings Sällskapets Skrifvelse.

1o I hela denna Socken är, bland alla, som jordbruk idka, af hvad benämning de vara må, Potatoes odlingen så allmänt vedertagen, att i detta afseende knappast något enda undantag äger rum. Hemmans brukare finnas i Moderkyrkogället 203, i Jockis ka-

pellgåll 75, i Bertula Ditto 37 och i Humpi-
la 33, eller tillsammans 350, Herre Gårdar-
ne inberäknade; samt andra jordbrukande
Hushåll ungefär lika många.

2º Huru mycket Potatoes dessa årligen utså, är
väl ganska svårt att bestämma, dels för
svårigheten att derom få riktig kännedom,
dels ock derföre att Allmogen oftast anten
ökar eller mindskar sitt Potatoes bruk allt
efter sin större eller mindre, lättare eller svå-
rare tillgång till utsädes Potäter. Likväl sy-
nes mig det ungefärliga medeltalet kunna
riktigast träffas i den uppgift, att de fleste
Hemmans brukare utså ifrån half till en hel
Tunna, de andre, eller en mindre del, ägande stör-
re tillgång på jord, ifrån Två till fyra Tunnor
Nybyggare, Torpare, m. fl. dylike, åtmindstone
några kappar hvarje; Ståndspersoner och Gods
ägare ifrån fem till Tjugu à Trettio Tunnor
årligen.

3º Jorden för Potäterne beredes på vanligt sätt
till nödig finhet, dikas efter behof såsom med
all annan åkerjord här är brukligt, och för-
ses med årlig gödsel. Vid Potäternes så va-
utsättning som upptagning nyttjas plog blo-
af dem som hafva någon större planterin
De fleste bruka härtill alltjämt ett och sa-
ma land; en del byta om landet sidst efter
tre års Potatoes odling. Utsädes tiden infal-
ler här strax efter förrättadt Korn-utsä-
de om våren, vanligast i förra hälften af Ju-
nii månad. Rensning och kupning är än-
nu föga bruklig, förnämligast af brist på tid och
arbetare under den äfven så vigtiga som korr-

ta Sommaren. Öfver vintern förvaras Potä-
terne allmännast uti dylika jordgropar, som
till Rofvors förvarande äro öfver hela Finland
både kände och brukade, och hvilka stundom
med väggar och golf af träd eller bräder försedde äro
så goda förvarings ställen för Potäterne, att
desse sällan utan synnerlig vårdslöshet, der
förderfvas. De af Allmogen som hafva min-
dre quantum deraf, förvara dem i sina så kal-
lade Källare-kamrar, helst som hvälfda un-
derjordiska Källrar här äro nog sällsynte.

4º Redan i flere Decennier har Potatoes culturen
varit här i Soknen känd, och är sannolikt in-
förd genom Ståndspersoner, hos hvilka den i
början (enligt än gängse sägen) försöktes i
deras Trädgårdar. Nu mera har Allmogen
fattat en så allmännelig smak för denna
växt att den sällan och ogärna saknas, mindst
vid någon högtidlighet eller då någon Gäst
skall fägnas. Hvarföre den och gärna odlas, så
långt sådant utan synnerligt intrång i det
egenteliga åkerbruket eller Spanmåls-od-
lingen (som är och förblifver denna Lands
orts hufvudsakeliga näringsfång) kan lå-
ta sig göra.

5º Vid sådan beskaffenhet kan jag icke näm-
na någon bland Allmogen, som i detta hän-
seende skulle hafva sig synnerligen ut-
märkt. Grannar pläga biträda hvar an-
dra med nödigt utsäde, men lita deruti ock
på Ståndspersoners förråder. Det vanliga
priset å Potäterne är Tredje delen mot Råg-

priset.

6o Den svåra torrka, hvarmed nästan hela nedra delen af Finland sistl. Sommar hem-söktes, har jämväl här i Soknen (utom andra olyckor) vållat en så allmän miss-växt på Potäter, att näppeligen någon erhållit synnerligt öfver utsädet, men väl många derunder. En naturlig följd häraf är, att wida mindre myc-kenhet än vanligt varit, kommer att instundande vår af denna jordfrukt utsättas; och sålunda är behofvet af understöd till utsäde af Potäter nu dess mera känbart som sådane inom Försam-lingen icke finnas till afsalu, oaktadt och många deraf än hafva någon ringa utsädes besparing; men deremot lika många, och kanske större delen, hafva derå ingen tillgång. Enär man alltså efter behofvet i hänseende till Potatoes odlingens vidmagthållande i sitt förra flor, äfvensom dess möjeliga utvidgande så skulle väl omkring 100: Tunnor Ut-sädes Potäter instundande vår för Tam-mela Pastorat vara nödiga. Men jag vå-gar likväl icke ansvara derföre om en hälften af detta qvantum här kan, e-mot Contant betalning, afsättas, mindst ifall priset blefve högre än det ofvananförde och här vanliga; eme-dan Allmogen, till största delen fattig

och ännu bärande tung känning af de nyss framfarne flere missväxt åren, hellre inskränker sitt Potatoes utsäde, än dyrt köper. Skulle Högt Respective Kejserl. Hushållnings Sällskapet kunna gra-tis försträcka denna Socken något qvan-tum goda Potäter till utsäde; så vore sådant visserligen af en synnerligt välgö-rande verckan för det närvarande, helst derigenom skulle förekommas den mind-skning i Potatoes culturen, som eljest i nästa Sommar här ofelbart inträffar. Att för öfrigt, hvad gratis kunde af slikt utsäde Soknen tillfalla, skall iblande de fattigaste jordbrukande hushåll utde-las, derom torde jag kunna, i samråd med Fattig Directionerne härstädes, dra-ga lämpelig försorg. — För att lindra Transport kostnaden för en slik gåfva, vå-gar hos Högt Respective Kejserl. Sällska-pet jag ödmjukast hemställa om icke hos Högvälloff. Lands Höfdinge Embetet i Tava-stehus kunde begäras, att visse hemman som här i Församlingen äro i tour att uppbådas till Krono Skjuts, måtte åläggas att emot Krono Skjuts lega transportera sådana Potäter, och derföre få sin Krono Skjuts tour sig till godo beräk-nad. Jag förmodar att Lands Höfdinge Embetet är berättigadt att i så nyttig och

vigtig sak, som den i fråga varande, en slik åtgärd vidtaga. – Jag önskade äfven att kunna förmå Församlingen att denna Kronoskjuts-lega sjelf betala; men kan ännu icke ansvara, om jag i denna del kan bringa förslaget till verkställighet.

Tammela Prestegård den 14. Januarii 1815.

Nils M. Tolpo.

d. 10. febr. 1815. N:o 234. ~~247~~ 254

Janakkala

Till ödmjukaste följe af Högloft. Keiserlig Finska Hushållnings Sällskapets Högtvördade Skrifvelse af den 28. Sept. 1814 får jag åran här med afgifva min berättelse angående [illegible] Pastorat.

[illegible] d. 9. Dec. 1814. N:o 39. 252

Urdiala

Ödmjukaste Memorial!

Till besvarande af Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapets i Åbo till mig den 4:de sistl. November ankomne högtärade pres angående beskaffenheten utaf Potatoës Kulturen innom Urdiala Pastorat; får-

Janakkala

Till ödmjukaste följe af Höglofl. Regerings Sinsa Hälsällningar Dat. Sa vell Gästvördaste Skrifvelse af den 28. Sept. 1814 får jag åran härmed afgifva min berättelse angående

255. Pastorat.

vigtig sak, som den i frågavarande en sådan åtgärd vidtaga. - Jag önskade äfven att kunna förena Församlingen att lemna Krono-skjuts-legan sjelf betala; men kan ännu icke anse, om jag i denna del kan bringa saken. Lix

jag åran att härmedelst lemna följande uppgift:

1mo. Omkring 90. gamla hemman, som jemte mera blifvit klufna jemte tillkomne Nybyggen finnas i Urdiala; så att Summan af hemmantalet blifver vidpass 160. Torpares antal är minst 275. äfvensom en mycket trängfängar bo uti Socken: till 60 a 70 hall hvilka alla till någon del idka Potatis odlingen.

2do. Uti Hongola Gärd jemte Welkala Lägh hålt utsås årligen tjugu Tunnor Potäter, i Kolljo Gärd 10. Tunnor: å Prestgården 6 Tunnor, å Matku gärd 4 a 5. Tunnor, hvilka således kunna räknas till Odlare af 1ma Glasen. Odlare af andra Glasen utså dels dels 2. tunnor ärl: till innemot 80. hemmansbrukare. Till 3die Glasen höra de, som utså dels ½ dels 1. Tunna till ett antal af 80. hemmansbrukare och 70. Torpare. Och slutligen till 4de Glasen de, som utså dels 20. dels 15. dels 10. dels Kappar ärl: utgörande, Gerca 260, a 70 jordbrukare och Torpare dels trängfängar.

3do. Jorden bereder sålunda, att den om våren först upplöjes till att torka, sedan fladdarden och gödsel utsprides, sättes potäterna, efter Plog uti hvarannan fora ½ alns emellan hvarje fora - äfven renodlas och dikning i akrtager samt kupning endast så lunda, att mullen med tillhjelp af plog upplöjes emellan hvarje stråka af potatoes ständen. - Dikväl potäter äfven del jordbrukare utan plogforor uti omrättade berghar och ofta elkas uti jorden. Herrar Prosperonater ömsa emellan potatisländerna, äfvensom en del Bönder det göra dock nyttjar större delen af Bönder ett och samma tatisland. Potäterne utplanteras dels i slutet af Skapdels i början af Junii månad. Öfver vintern förvaras uti tjenliga med sand och halm eller granris betäckta groplar; äfven förvara en del dem uti Kellare, stundom blifva de likväl af kölden skadade.

4to. Kulturen skall vara ypperkommen omkring år 1776. och af framlidne Herr Assessoren och Hongola Gårds Inne hafvaren, Enoch Tunelhjelm uti Pastoratet införd, samt har sedermera årligen gjort ansenliga framsteg, äfven hos allmogen vunnit smak, så att ingen jordbrukare, som icke sysselsätter sig med detta yrke.

5to. För utmärkt drift uti Potatoes Kulturen har i synnerhet utmärkt sig Öfversten och Riddaren, samt Hongola Gårds Inne hafvaren, Välborne Herr Elias Tunelhjelm, årligen till Sockne boarne bekost kunnat förtära 100 Tunnor, Herr Kapten Johan Tunelhjelm, Herr Ministerial

vigtig sak, som den i frågavarande,
en sådan åtgärd vidtaga. – Jag önska-
de även att kunna förena Församlingen att denna Kronoskjuts-lega
själf betala; men kan ännu icke an-
skaffa, om jag i denna del kan bringa
saken. Lik

Skrifvaren Elis Elfvenberg, hvilken är den enda
som i år fått gå vid Kornet, samt Ståndspersonerna
i allmänhet hafva mera smak för Potatis od-
gen än Bönderne.
6:o Som en total misswäxt lär i sällsynthet
hvad potäterne beträffar inträffat, emedan
ingen härstädes kan säga någon Kappe, ju
omkring 50. Tunnor af nöden till utsäde
nästa vår. Urdiala och Skjula Kapell
lans. Pohl den 6. December 1814.

Enligt Kejserliga Finska Hushålls
ningens Sällskapets ända anmoda
skrifvit af

Isaias Wegelius
tilf: predikant och
Kyrkoherdens Gerend i Urd-
ala

Uppgift om Potatis Kulturen i Urdiala –

d. 10. feb. 1815. N:o 234. 254.

Jamakka-la

Till underdånigste följe af Höglofl. Kejserlig Finska Hushållnings Sällskapets Sagtvördade Skrifvelse af den 28. Sept. 1814 får jag ödmjukast göra underdånigst anmälan om berättelse angående Potatoes culturen i Jamakkala Pastorat.

Åren 1764. togs Potatoes odlingen först början uti Haanjärvi Kapell, då jag af de Potatoes jag vid min flyttning ifrån Tammela till Haanjärvi Cathedra 15. a 16. Kappar Potatoes åt de Haanjärvi Bönder till utsäde, hvilka icke kunnade, förskaffade de sig Potatoes till utsäde dels ifrån Tavastehus, dels ifrån Helsingfors, så att man efter efter två a tre år sådd Potatoes i alla byar. Så snart i stort Potatoes odling eller allmänhet af alla Gemenmanbrukare, utom de af Torpare, Handtverkare och Bibyssingar, som äga något jordbruk.

Uti detta Pastorat äro ungefär fyra hundrade Hemman med större och mindre tillsammans Ängen, samt vid pass 200 Torps desse Hemman Rännor, i ansenlig till Potatoes odlingen, delas i tre Klasser, af hvilka den första Klassen utsäde ungefär 5. Tunnor och något derutöfver. Den andra Klassen utsäde 3. Tunnor och derutöfver. Den tredie Klassen utsäde 2. a 2½ Tunnor. Så som samma sätt

Kunna Torpen fördelat uti Tre Klasser, [illegible]
hvilka den första Klassen utsäd vid pass
2. Kannor; den andra Klassen 1½. kannor
och den tredie Klassen 20. Kappor, något
eller mindre. Dessa Jordbeskaffenheter
hyllingar som ägas uppå Gål, och där vid några
åkrar lappj. Kunna ock utsäd vägna 10. kap-
por, vägna mera och vägna mindre;
ingen som kan få sig en jord lappj. undersöka
utt utsäd potatoes.

Jorden till Potatär bruukt måsten på sam-
fatt, som till vägen och Pennt; namnl.
snart jorden om vägnar blifvna så to
utt ingen Plåga mårkelig där uti, plöja
den up, harfvad och stadder så fin, sp
vägna dagar, sedan den är af luft
och vädret upklar, giödsla den med de
sta spillning man har, och plöjt up an
gången, då den åter upplöjt och bru
sämn, för utt så mycket bättre kunna sätt
där uti potatoes, som stiur på utt-sättet,
en plöjer, och den andra går efter, och
kastar potatoes i foran, utt grannar nam
len Grop potät. Än de bruka att sätta
Potatär uti Gras annan sorts, för utt gif
vandningen lättare, som stiur på det sätt, att
man plöjer up den Kanna foran, Gras
som ogräset upryckt och aldrig und
lut, samt potatoerne, som efter blifvna ni

god tridrörda, retad till fradigam växt, i synnerhet
om vägen snart på fallen.

Då denna Jorden utsås de potatoes på utsädliga
tidn. De för mästa potatoes utsät gemenliga
i medlet af Maji månad, om annars vädret
tåten och jordens beskaffenhet det tillåter.
men de utsås och potatoes i Juni månad, och
gifves mera det exempel, att de som utsätt po-
tatoes först för Johannis dagen, tridrörda efter
en gamsad god växt.

Det synes de och kunnat erfaras, att potatoerne
ej tåndigt vägna på utt ställen, hvarföre de
efter syna allra först de största potatoärne på
utt utsätt ställen. Den potatoes ärnen består
uti den jord, så vidat den gemenliger, men
som jord, kännes de mäst odla de.

Då tvida de alla gifves sedt utsätten af potatoes
cultiveren, så gifves de och med fördelat drifst
i sådana tidn bösjat med desse odling, men
man kan vända sitt nygia vägnar, som för
utmärkt drifst i denna vägn gifvet sig förtient
af distinction och belöning.

Omsedt den Råkbrun misstrogtan, som inföll
förledit år, så gifves de tillråd i denna Socken
så mycket potatoes, att de ej bristfvas mågot
[illegible] till nödtorft i år. Men som de
inbo Gast potatoes till afsalu, ej allenast kunna
i orten vägnar köpare, så kan man inbo
allen prodise utsättas priset på dem.

Jämtkala d:n 3. Febr. 1815.

Nils Signell

k. d. 30. Jan. 1815. N:o 190. 256

Tavastehus.

Ödmjukaste Memorial.

Til följe af Mögloflige Keiserl: Finska Hushållnings-Sällskapets högtvördade skrifvelse af den 28. sidstl:ne September, rörande Potatoës-kulturen uti detta Tavastehus Pastorat, får jag ödmjukast afgifva följande uplysningar:

1:o Uti Landsförsamlingen, innefattande 47. hemmans Åboer och 24 Torpare, idkas Potatoës-kultur med fördel af hvar och en utaf dessa, äfvensom af en och annan Gerningsman och Inhysinge, som dertil tilfälle äger.

2:o I Stadsförsaml: kultiveras denna växt af 108. innevånare,

uti den af Högs Krunan til Staden donerade mark.

3:o Hemmans- och andre jordbrukare i Landsförsamlingen af ungefärligen 100. Tunnor potatoes om året, nämligen sälunda 6. af den utplantera minst 4. Tnor, 20. omkring 2. Tnor, 11. omkr. 1. Tna, och 24. ½ Tna årligen..

4:o Årliga utsädet i Staden tages per medium til 300. Tunnor, hvilka hunna nyssnämnde 108. odlare af denna jordfrukt lämpligen fördelas i följande 3. klasser, nemligen: til 1:sta klassen 17. som få minst 6. Tnor, til 2:dra 34. som utplantera circa 3. Tnor, 56. omkring 1. Tna årligen..

5:o Jorden, som uti detta pastorat består mäst af sandmylla, hvaraf de flesta med tillhjelp af här å orten brukelig gödselslag sälunda den om våren torfvor med tillbörlig spilning upplöjes, derefter väl köres med jernharf och sedermera med slagd. Vid nedsättningen af säterne, som sker med plog, lemnas hvar 3:dje och af några den 4:de ran ledig, för att, sedan potatoes plantorne hunnit til 2 à 3 tum efter förrättningen öfverhörning med risharf eller slagd, sedermera ömas, och den emellan til kupning vegagnas, hvaraf rensning och ytterligare kupning mästedels anbefales. Årligt om ej land til potatoes sådd sker ifrån, utan nyttjas det dertil nä år å råd, innan det får hvila eller til annat behof upptages. ma land indelas vanligen i vegar genom dikning, för att förek ma fyra i jorden, som anses vara skadlig för potatoes växten planteringen förrättas merendels i början eller slut i medio af m månad. Til förvaringsrum öfver vintern för potatorne nyttja källare af dem, som dermed äro försedde, men för öfrigt och gemenhet af allmogen å landet förgropar, och genom dessa varingssätt har hälden sällan skadat denna jordfrukt.

6:o När och huru potatoes kulturen härstädes uppkommit, kan ej sätt bestämmas; men så mycket är likväl bekant, att den vant sig ifrån medlet af 1770.talet, samt att den allt sedan varit i til gande ej mindre idkad stads- än landsboerne, hvilka sednare äf redan fattat smak för denna växt.

7:o f. d: Lazaretts Bokhållaren Emanuel Wijkberg, har med utmärkt drift i denna väg gjort sig af dessinction och belöning förtjent, derigenom at han i sednare åker utplanterat 40. à 50. Tnor årligen, hvarigenom han kommit i tillfälle at tillskaffa andre med utsäde, och har mäst genomförelse wis med någon vanit sådant, at man vanligen erhållit 4. Tnor potater emot en Tna Rög.

8:o Omkring 40. Tnor skulle den fattigare delen af församlingens medlemmar behöfva i nästa vår, såsom underkänt til utsäde, hvilka troligen erhållas innom Församlingen för 6 à 7 Rdr Rgd Tunnan.

9:o Till följe af Församlingen i omnämnde höglofliga Hushållnings-Sällskapets högtvördade skrif, rörande tämpeligaste sättet at bedriva potatoes kulturens tunnskog, för all ödmjukhet jag afsluta det yttrande, at sedan kulturen af denna växt redan här i församl. vunnit den höjd at så församlingar emellannan med denne hunna jemnföras skrif, sedan man af erfarenheten inhämtat, at peoniare belöningar eller gratis utdelade utsäde sällan och het ganska få, varit rätt tjenligt til det ändamål, man dermed åsyftat, mig tillåtes, at föreslå det utlåning af utsäde om våren, med förbindelse af återbetalning in natura på följande höst utan vänt, hanske är den mäst verksamma uppmuntran til kulturens ännu ytterligare befrämjande, som Höglofliga Hushållnings Sällskapet han vidtaga..

10:o Utven han jag icke underlåta at omnämna, det jag med framgång gjort försök, at ifrån från uppdraga potatoes växt sålunda, at jag emot hösten insamlat de mäst mognade potatoes knoppar, hvilka jag torrarat upphängde uti varmt rum, och om våren sönderbrutit, förat så från utspirade ifrån knopparne, hvarefter jag, så tidigt jag gödt tillåtit, i vanlig trädgårdsjord utsatt plantorne från. Sedan plantorne uppnått ungefär 3 tums höjd, har jag tältet utplantera dem å hall jord i vanliga sängar på vid pass 8. tums afstånd ifrån hvarandra, hvarunder jemväl mellan dessa planter en sådan skärfsel, som är vanlig med kål- och trädgårds plantor, medelst vattnande, hufvande och rensande, blifvit tagttagen. Genom ett slikt behandlingssätt har det lyckats mig, at redan det första året erhålla potatoes af mindre förmodligt storlek, samt at 2:dra och 3:dje året derpå af enkamme skörda en ymnigare och tredigare växt, än af gamle grödpotatoes.. Tavastehus den 29 December 1814.

Matth. Thurbeson
vice pastor.

Till Höglofliga Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet i Åbo.

d. 3. febr. 1815. N:o 203. 258. 263.

Wäna

Höglofl. Kyrkoherde Tronska Husheller. Sal-
skapet.

Do undertecknade af Wäna Församling, Kyrkoherde
Tronshalls Sockenstämma uti hemvarande Skrif-
velse af den 28. nästlidne September erhållen
förmån, författat Tillägg, som jag allmän-
hetens medlem, afgifvande, Sällskapets
[illegible]

[illegible] af Wäna Socken, Kyrkoherde
Tronshalls Sockenstämma uti hemvarande Skrif-
velse af den 28. nästlidne September erhållen
förmån, författat Tillägg, som jag allmän-
hetens medlem, afgifvande, Sällskapets

[illegible]

härved de af Sällskapet utstakade
puncter:

1:o Uti Wåna Moderkyrko Församling
114 hemmans brukare, utom de få Stå-
personer har finnes i Torpare äro ut-
denne Församling 76 – Uti den delen
Rengo Kapel Församling, som hörer
Wåna Pastorat äro utom Kapellans
let 55: hemmans rökar och 26: Torp-
hvilka alla så väl i Rengo som
nå idka Potatoes odlingen i Inhys-
gar och Soknehandtverkare med flere
lika idka icke jordbrud, få af den
hafva upodlat endast ett obetydlig
Potatoes Plantage invid Som-
Rummen –

2:o Af Ståndspersonerne utsäs i Wåna ar-
gen emellan 40 och 50: tunnor i
Allmogen har Rusthållaren Gabriel
Thias son Klemola i Hattelmala by
Wåna utmärkt sig: År 1813 hade
utsått 17: tunnor och nästledet år 1
13: tunnor Potäter – Vanligen utsä-

hemmans brukarena 3: tunnor och toga nå-
gon Torpare får mindre än 1: Tunna, men
de flesta 2: Tn: Således kan man med
säkerhet antaga att uti Wåna Pastorat
årligen utplanteras minst 500: tunnor
Potäter –

3:o Vanligast beredes jorden härstädes till den-
na Plantering medelst dett härtill äm-
ne de jordstyckets läggande i Vinter for
sladdning om vahren så snart jorden finnes torr
gödseln slapas på dett sladdade landet,
utbredes och genast inplöjes, sedan
tiden infaller till Potaternes utsätt-
ning, som nitraffar här å orten i slu-
tet af Maj eller ock i början af Junii
månad, sladdas åter landet och derup-
på företages utsättningen, som verka-
ställes sålunda: att landet plöjes och
under plöjningen gå flere personer
för att kasta Potaterne uti den
upkörda foran, och sedan hela lan-

ta sig efter Potatoes landets läge, de
lägtänta och fuktiga dikas, de på höjden
bestående af torr sandmylla ej: Mo-
jord lemnas odikade – Att uti jord-
gropar förvara Potaterne är här dett
Allmännaste sättet och sällan händer
någon skada, minst af Kold, men
någon gång mot vahren af Vata –

det sålunda blifvit utsatt, lemnas dett
vid, intill dess ogräset visar sig, hvar
på dett sladdas, ocksa af somliga öfver
körs med lätt harf, att förstöra ogräset
Sedan likväl ogräset längre in på som
maren åter visar sig, sker ränsningen
medelst dess upryckande och förstöra
med händerna. Allmännast nyttjas
Allmogen ett och samma land till pota
toes plantering, ehuru man söktt
da dem in på växel brukat af po
tater och korn, hvilken omväxlin
har på orten, hvarest hvetet ut
trifves, är enligt erfarenheten fr
monligast. Den enda af mina gr
nar i denne Hattelmala by som
häruti följt mitt exempel, är
omnämnde Rusthållaren Klemol
Han har icke allenast häruti, ut
ock uti planteringen såvida var
upmärksam på min behandling
att han lämnat hvar annan fr

Högärevördige och Widkerunde Herr
Domkrof, samt Riddare af Kesser Co
St Wladimirs Ordens 4de Plats.

Hauho

260

tom, för att utom den här å orten vanlig
ga och förr ut omrörda sladdningen eller
harfningen, upköra de toma fororne
för att än ytterligare förstöra ogräset
och kupa potatoes stånden. Att här
till lämna hvarannan fora vore tjen
ligare i anseende till ränsningen och kup
ningen, men vår torra och sandiga jord
mån tål detta icke — Man förlorar der
uppå mer än myket då torra som
rar inträffa. Hvad dikningen vid
kommer, så förstå jordbrukarena rätt
ta sig efter potatoes landets läge, de
lägsta och fuktiga dikas, de på höjden
bestående af torr sandmylla ej. Mo
jord lemnas odikade. Att uti jords
gropar förvara potaterne är här dett
Allmännaste sättet och sällan händer
någon skada, minst af kold, men
någon gång mot vähren af vata.

Höywarorärdiga och Nidkärsamde Herr
Domprost, samt Riddare af Kejs:r Co:
St Wladimirs Ordens 4de Classe.

Hauho

det felande bleffvit utfatt, lemnas det
wid, intill dess ogräset väsen sig, hvar
på dett skeddes, och så är samtliga ofvan
förer med lätt hast, att förstöra ogräs
Sedan likväl ogräset längre in på sä
maren är väsen sig, sker rensningen
medelst dess upryckande, sig förstår
med handerna. Allmänna Kyrkio
Allmogen att sig jemwäl tilhålla
vid plantering, sker man sökt

4:o Att noga bestämma tiden när potatoes
rent begifvit sig, begärd i Wasa är svårt,
troligt likväl, att så snart denna vara
kommit i Finland, har ock kulturen
jetsd i Wasa, man började har här som
norrifrån, gått steg för steg. Så
sedan har Allmogen undfått sina
landsmutsplanterat an sig. Annan
dem de erhållet af Stands personen
Potatoes are nu widen Borders förs
fodd: Här Arbeta Kerlen i Wasa
Pungs för för Sig en Kopp med
Potatoes penta Salteke. Sand
sig dertill en Kopp med ät Soppa
god hau en smaklig frukost mal
sig gar skjed till sitt Arbete

5:o Ingen som förfarer dessinition sig
minnes Kan upgifwa annat än
att Häradshöfdingen Gabriel Math
Klemetti tekoställe upmuntran,
dem till efterföljd

6:o Tygsom nästa är besvärande af denna punkt
att underlåt till afhjelp nästkommande
Wäfer blefver af nöden så här som Kanske
i flere andre socken följer af den obehagelige
Insekten i nästlidet år i stor skala. Man
embarger i Wasa sig Rengo kopp mer än
till formet. De ära wid äfa allehanda blok
skadade på afhjelp, man af ett hvad är
hemtat, en beklagelig tanke, att de mäste
förmenskas utfödet med dyr vahr, sig vars
Så att de proletter som så kommo att ute
ingen lönande vård Kan förwänta,
men att hellst ungefärligen behöfvet
af utfödet är spart i Sidens Kejserliga
Finska Sällskapet besörgt om andra
orters sig Församlingars behöfver, vore
dett en glädje för Fattigvårdens att
så att understöd af circa 20. Tunnor.
Men ännu dessa Församlingar är ingen
tillgång att förvänta i Man har här i orten
redan betalt emellan 6 sig 7. Dr Tunnan

det sålunda blifvit utsått, lemnas dett
vid, intill dess ogräset visar sig, hvar
på dett sladdas, icksa af somliga öfver
köres med lätt harf, att förstöra ogräset
Sedan likväl ogräset längre in på Som-
maren åter visar sig, sker ränsningen
medelst dess upryckande, och förstöra
med händerna i Allmännaft nyttjen
Allmogen ett och samma land till pota-
toes planterings, ehuru man sökt

Hvad ytterst vidkommer Sällskapets af mig
eskade yttrande huru Potatoes Kulturen
best kunde befrämjas här i orten; så
jag ödmjukast förestå ett gratis medde
utsäde åt de fattigare med nogaste
sign, ett sådant dertill, men icke t
föda användes, innan som den tack
samma jorden samme utsäde dä
mångfalldiget.

I djupaste vördnad framlefver

Högloflige Kejserlige Hushålls Sällskapets

Allerödmjukaste
Tjena

C. Danma

d. 11. April 1815. N:o 311. 262 265

Högärevördige och Widkerunde Herr
Domkrost, samt Riddare af Kejserl:a
St. Wladimirs Ordens 4:de Plats.

Hauho

Uppå de af Högloflige Kejserl:a Finska
Hushållnings Sällskapet framstälte
frågor angående Potatoes Skötseln
innom Hauho Pastorat, får jag äran
at härhos, i ödmjukhet, aflämna följan:

[illegible]	15.	Matlag.
Hemmans Vönder	195.	
Torpare, som utgöra ränta eller dagsverken	129.	
Backstugu och Sytningshjon	89.	
Handtvärkare	36.	
Matlagen å Säterien äro	20.	
" Säteri-torp	30.	
" Preste bohlen	3.	
" Deras torp	5.	
	582.	

och kan, hvad Hattula Pastorat bedreffer, antagas

Åt Svar: Ord 1:o Extra Dan 1:sta frågan
många Dannemän Bönder icke förstå ord
Jordbetalo Församlingar icke känna dem
Där förut Jarkatt: Att i Hauho Pastorat finn
jordbrukare, som icke idkar Potatoes
ringa undantag Svar och nysom har en jord
sättar Potatoes.

På 2:dra frågan: Huru mycket Potatoes
mantal Skördar och andra Socknar uti
svarar: Att de sätta åtskilt svaret uppgi
samman 1172 Skeppor. Jag kan det
anledning att tro det är riktigast för
i synnerhet att eliera dem, som att af
i allmänhet undvara samma uppgift. D
erop, att man med samma uppgift
i Dannemans Bönder kan komma till 510. Nd. m
skattering är oförmögen. Förutom de
Landbönder undvara endast 30 Tunnor och
ringare antal, som sätta Potatoes, kan
räknas.

3:e frågan: Huru man bäst kan jorden
tåter och skötsel svaret: jorden
med Plog och Harf och Harfvandet ogräs
na Sandjordar ej lätt och torr. I mån
ty jordmonen är lätt och torr, så mån
da det lätt att sätta Potaterne, dra
mannadel med Plog och Harf. Potat
förvaras i jordgropar och täcka sälla
sådas.

4:de sista frågan: När och huru Kulturen
nytt Jordmån: Pastoratet svarar: att
skall i början af 1770-talet, förmodlig
Lodna Prosten Nottmarck åtgärdat
en stalt. Och tyckes Kulturen vara allmän
vara: tillräcklig, ty Allmogen

allerödmjukast

Hjorm

Samma

Förteckning på dem som vanligen plåga utsäda det största
antum af Potatoes, innom Hauho Pastorat.

	Utsäde Tunnor	Berg Tunnor
Enke Fru Prostinnan Wallenia	—	20. 150.
Öfverstens och Riddaren Stiernberg	—	10. 60.
Öfversten och Riddaren von Plåten	—	10. 50.
Underteknad Pastor	—	10. 50.
Lusthållaren Matts Hartanoinen Mathantala	—	8. 30.
Majoren Schulman	—	8. 30.
Assessoren Schreck	—	8. 25.
Kornet Rombeli	—	6. 20.
Majoren von Kramer	—	6. 30.
Öfverstens Kapenteas	—	6. 24.
Majoren Christiernin	—	6. 25.
Capitaine Klingstierhielm	—	6. 25.
Fältskrufvaren Nicola Johan Wikiälä	—	6. 24.
Kornet Rombeli	—	6. 25.
Fendrich Pentilä Johan Kajanila	—	5. 25.
Krigs Rådet Palmfeldt	—	5. 25.
Kornet Becker	—	5. 25.
Kornet Favorin	—	5. 25.
Assessor Favorin	—	5. 24.
Capitaine Jorgenstrom	—	5. 30.
Consistorii Notarius Wallenius	—	5. 25.
Capitaine Schildt	—	5. 25.
Rusthållaren Eric Wuoli Jälki	—	5. 25.
Dito Matts Dito	—	5. 26.
Rusthållaren Zander Keskonen	—	

De Öfrige Hemmansbrukare plåga
sätta 4. 3. 2. och 1. Tunna; somliga och
odlat 2 Tunna. Torpare och Jordägare
har så några kappar.

Thor Wallenius
Pastor i Hauho.

Summa 582.

och Pan, Gvad Hattula Pastorat beträffar, antagen

för ingen del numera wara denna Högstnyttiga
wäyt förutan.
5o Åstas uppgift om dem, som för utmärkt drift
i denna wäg, giordt sig förtiente af Distinction
och belöning etc. denna uppgift fås af den här-
hos följande Förteckning. Högsta priset här in-
nom Landet på Potatoes har warit 5 Riksdaler
för Tunnan; men wanligen 3.
6o Frågas: Om understöd till utsäde för näst
kommande är är af nöden etc. och dertill swa-
ras: Huru Potatoes wäyten här på Orten, i an-
seende till en långwarig och stark torcke, wan
nog ringa; så fås här dock innom Socknen
till utsäde, åtminstone för 4 a 5 Riksdaler
Tunnan.
Hwad den saken beträffar: huru wida Pota-
toes Culturen kunde på något sätt befordras?
Så tror jag, at någon liten penninge belö-
ning, torde dertill mäst bidraga. Elsest will
Allmogen gierna spara sin åker till Råg-
och Korn, samt kin Utsäde.
Dessa äro de upplysningar som jag nu får
äran at lämna Högloffl. Kaiserl. Jus-hållnings-
Sällskapet; och at sådant ej stedt förr, har
härrördt deraf, at jag först under mina reser
på Juhl upbörden, kunde förskaffa mig sielf
sagde upplysningar.
Framhärdar med all wördnad
Högärewördige och Widtberömde Herr
Domprostens och Riddarens

Hauho Prästgård
d. 30. Januari 1815.

ödmjukaste tienare
Iwar Wallenius.

[illegible]	15.	Matlag.
Hemmans Vönder	195.	
Torpare, som utgöra ränta eller dagsverken	129.	
Backstugu och Sytningshjon	89.	
Handtwärkare	36.	
Matlagen å Säterien äro	20.	
Säteri-torp	30.	
Presse bohlen	3.	
Deras torp	5.	
	582.	

och kan, hwad Hattula Pastorat bedreffer, antages

Allerödmjukeste
Tjen
C. Damm

Hattula

Memorial.

Anledning af Höglåfliga Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets höjtvördade Skrifvelse af den 28. sistledne September Månad, får jag besvara de punkter som Sällskapet önskar få upplysta om Potatoes odlingen i Hattula Pastorat. —

Innom detta Pastorat äro 582. Matlag, eller Vökar

Hvartill räknas Vusthållare	75.	Matlag.
Hemmans Vönder	195.	—
Torpare, som utgöra ränta eller Dagsvärken	129.	—
Backstugu och Sytningshjon	89.	—
Handtvärkare	36.	—
Matlagen å Säterien äro	20.	—
— Säteri-torp	30.	—
— Kreste bohlen	3.	—
— Deras torp	5.	—
	582.	—

och kan, hvad Hattula Pastorat betreffer, antages

för Jakob uti alla, som mathay Gall, Svarja, grad, odlad och i Svarja varande Kapp, samt dem förskaffa sig av den obygdigare del uti sin fod- and. Svarja Nybyning och Landtvärdare, som matthay Gall hava uti sådt utplantera åtminstone Lappar Potatoes. — Jorda utplanteringen uti den Kapp i Hattula dem för Jordbrukare, så länge till nor och minsta till 2. Lappar, såsom för Nybyning och Landtvärdare, — och Länsman Potatoes Odlare vidlad i 5. Klabar, nämligen de som utplantera 2. Lappar till 1. Lappar, — b:o 2. Lappar till 1. Lappar, c:o nen till 3. Lappar, d:o Fråu 3. till 2. Lappar, e:o Fråu 2. till 16. a 20. Lappar Potatoes. —

Antalet uti minsta Klabens Potatoes Odlare ser —— 125.
—— 2:a Klabens dersa 3 Lappar —— 140.
—— i större Klaben dersa ungefärl. —— 130.
—— —— efter dessa circa —— 184.
i högsta och största Klabens antal Potatoes Odlare —— 3.
582.

Jordens för Potatoes utplanteringen redas så uti, den Potatoes öfvad av Lappar, skjuta jorden så ofta som jordmanden för och vid sista skjutningen sätta Potatoes i Lappar, stubbar och skafver, uti som jorden och av det upptagit finnes. — Men de, som utplantera blott några Lappar, bereda jorden sjelfva samt vanta landet och Lappa Potatoes med handens omedelbarhet, då dessamot den vida cultiveras i högre grad, uti öfvervinna

med hand så svart som möjligt förut upprifvet vara så, och ingen del därefter skjuta innan de blåda skarorna, svarigenom både upgivning och vanbinning sker; utan som Potatoes genom skjutning upptagas skall förvara man de i därtill inrättade gropar, och gömmas de uti några under skalpak i sina boningshus. Warandes uti Potatoes Landtvärdare de duk och ingifvas särskild mest att och samma land de i gropar förvarade Potatoes Endast upp Sold, de groparne riktigt inrättade äro. —

Potatoes cultiveras sedan jorden så som mäst, såsom de gamle sed vanligt, ofvan 30. a 40. år sker, på det sättet att Harrow, som uti sagt Gäster i Vestra och vidsträckta Landtbygden Jerk, som vapt insmutsat samt smärningsvand vant allmogen att den odla och förbara, — och den denna ordning, bland invånarna i Hattula och Tyrvänds församlingar, så vuxen hafven nyord bakgödsjord framför svarta mycket bidrager att de hälsor sakt samt för denna växt och druf upptäckt nu så benägen del sin jord, samt att de, i samband till Javastegens stadd vara belägen, upmuntrade tillfälle att dit tillsalu inför Potatoes Odlare hafven några uti denna

Hattula socknestämma vardt ofvanstående uppsats
fästadan fast, i anseende att högst stigande
till Åbo transporteras potatoes till salu. —

Då potatoes plantering här så flitigt, uti
vid en, i sin grad idka, vinning möjligt att fa
i stånd åtminstone någon individ, som i denna
del egnar en god förtjenst, det uttmuntrar sig
Kejserliga hushållningssällskap att tillse
uti potatoes culturen. — Då sådan har lagt
att salja potatoes, hafva uti 5:a 6. R:ksdalers
par förvaring kunna, de tagithimmen vanligen
äring 12. Rdr Sv: R:mt. — och äga de, som i stor
granskilt utplanteran potatoes, sådan sig utfa
till mästare; men bland de flitiga och
110. maskar, som undersökt besvaras uti 3. Lagman
tatoes till utsäd så grann vara, som god
XI. tunnor, eller: stenungar 55. Rdr Sv:
och ibland alla uppmuntringar så det
= ratt männen vore det undersökt uti 55.
ziffra att de flitiga, som så skulle vaida
den tillsammans uppmuntringar och
flitiga uti potatoes Culturen. —

År 1811. utplanterade potates i Hattula
den 22. Maji — och 1812. tunna d. 1 Juni — och 1813. tunna d.
och blåstadt och, 1814. utplanterade potatoes tunna
den 26. Maji.

Hattula den 2. Januarii 1815.

Wilh. Åkerman

d. 17. Dec. 1814. N:o 69. 268. 272.

a

Utgift om Jordägarnes Kulturen.

I anledning af de moments, Kejserliga Finska
Hushållnings Sällskapet, uti Sitt Gut af latum Bref
vexe, af den 28 förflutne September. förordnade
potatoes odlingen, begynnt utspreda; meddelas
följande uppgift

Säärmäki pastorat, innefattar 101 ofrälse mantal. Af alla åbor och Jordbrukare i mantal. Det denna vidsträckt; ingen emellertid

d. 17. Dec. 1814. N:o 69. 267.

Säärmäki

Memorial.

Rörande potatoes culturen i Säärmäki Socken; för innevarande, tillagde uppgift, till Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet, afgifvet, afsändes.

Säärmäki d:n 12 December 1814.

Adam Salvenius.

d Finska
ing 240 Kubikfot
" 130.
ing 50 Kubikfot
vara följande,
Det: af of-
) 10, som finns
nen, hvilka
anligen
i innan.
innevarande til
n å mantalet
och Socken
förbrukas
Jordslags

Kattula Församling warit oförtrutne nog, att
sistledne hösst, i anseende till högst stigande pr
till Åbo transportera Potatoes till salu. —
Du Potatoes planteringen här så flitigt, af hvar
och en, i sin grad, idkas, blir ej möjligt att här
ifrån utmärka någon individu, som i denna
del äger något förträde, dock utmärker sig
Katinala bj i omtänksamhet och flit att sysselsätta
af Potatoes culturen. — De få, som här haft att
att sälja potatoes, hafva sätt 5. a 6. Riksdalers
[illegible]
Kring 12
grant
till n
110. ma
tatoes
/XI./ h
och
=rats
gifn
den
flit

den 22
och sist
den

d. 17. Dec. 1814. N:o 69. 268 272

Uppgift om Pordparons Kulturen.

I anledning af de momenter, Kejserliga Finska Hushållings Sällskapet, uti dess hit aflatne Skrifvelse, af den 28 sistledne Septembr. rörande potatoes vägten, behagadt utstaka; meddelas följande uppgift

Säxmäki pastorat, innefattar 101 oförmedlade mantal. Af alla åbor och Pordbrukare idkas denna rotfrukt; ingen undantagen.
Egentelige Hemmansbrukare med klufne andelar och landbönder, äro omkring 240. Hushåll.
Torpare och Racken Handtwärckare 130.
Backstugu Gjon och Tichysinger omkring 50 Hushåll.
— Skillnaden, til classer, befinnes wara följande, i anseende til storleken af årligt utsädet: Af ofwan omrörde mantal, finnas 10, som Tinna hafwas och äges af Stands Personer, hwilka til en del utså eller plantera årligen hwardera emellan 7 och 15 tunnor.
Andra Classen 91 mantal anwända til årligt utsäde 3 til 4 tunnor å mantalet.
Tredje Classen Torpare möllnare och Racken Handtwärckare pläga til utsäde förbruka ifrån 8 til 10 à 12 Kappar, och Backstugu

Gjönen med Dikgrävningarna ifrån 5 tilg
gen. Allmänningarna afdelningen den de
männingarna längangen vorit Ete Lan
I Lanen sednast förrättiden är, den den
vorit mitdragit på denna ordning, för
fast fruktbarhet så tidigt at bladorna
mark af aldelad skadvandt, medan rotten
liten af den. I år, för skadan Lanen
drack den svenska af längvarige
denna rotvägt ifrån sin vanliga skord
Svarja skaft innehöll vid sten Stad, m
ganska små: Hemjämta fruktbarorna
jen af augusti tidigade alla potat skaft, m
tagandt i de odenlanden som voro bela
nära Gjoran. Ofvanför dalen af dalen bor
gafven å Lerjord i år endast bekommit 2 Lan
En del gav tidvis ingallist ifrån 3 tj
och med Ete Lanut.

3:e Jorden för potatoes, anbytas oftast af stör
dalen. En mindre del ärdgad ogräs samma
som tidvis i synnerhet den gröda vanes, m
tillkörning af sand och grus ifrån blandad. Jor
dalöjd om vanes ofta ifrån bord och sten
allen omväxlande grusaktiga sand; Man om
det skallat anbytes, men det skallat Gödsel
förut ingående. Efter skadelig hackning af
finkörning, ingående potaterne, omvändelse
dest i Hemvanan jorden. I Lyddgärden

Lortil bruddas sandjorten ganska lätt med
lantbrand. Vår planteras ofvanvist nagot ofvan
Jordbygnet, så at de inglöjde potat landorna skadd
vidrörd tid gräsvanet af ogräd. af ogon det
tid därefter skjöd den ledige stråna. Dregnig
Sommaren måste dock jämnet vanligt, til utrotandt
af ogräd, vidtagas. Potaterne förvarad i kortit
uppstack, af til detta bruk vidmagthållna Jord
gropar, skalfst i sandig Jordman, på sidorna förvara
de äg stödde af klenen från vara sorden och til lad
idealarder undanstöder samt väl tillrigt halmtäkt
med mullbar halm af ofvan ofvanpå med Jord.
I gödsel gropar, när de skjort väl tillsluten,
hafva rättaren ganska fallan tagit stad.

Jör 30 à 40 år tillbaka, är potatoes odlingen gan
bräjad. Jälunda: at Standsforsarne först, ifrån skadorna
förskaffadt sig ätbarde, hafvaften allmogen ofvan fram
mogen vidtagit denna odling, och gav än utan i sadan
en tidan snabbt så stor spridd för denna rot, at den i
ungdagen tiden utträngt rofvorna, i synnerhet som
den så lätt skallan, finnes tillgång til sordjurd.

Ehuru ingen af Bordnarne Jordbrukare i gemenigen man
ag med störd drift idkat denna vext, har dock ingen
valat Lersorn skiften ansvald, til ingen förg
dampt: anspandt för gödsel, at dennes förgyttra, och
bisprunga bekämpande, utgöra nägaktig tillökning.
Just genförenska väl med vägen, har vanit 3dje skiften
ag ofvan nämnda, så potatisvärden vanit gemeng.

En Exact i Jordan, hafva åtskilliga ingifvit sig bekämpa
at dessa tid utsända, ansökt så kallade Metskarna:
men på ingenstans tillstyrjan Gärna, hafva Bordnarne mid
lamman, ansökt sig skiften Hulpen til utsänd, genom
nämnda Hjälpsamhet. af dem som ofvan i den

erhållit förmänligare afkastning. För 8. i synnerhet för 12. Sr. Kappen, ansee Församlingar ledamöter, deras behof, som sjelfve icke äga utsäde, innom Socken, kunna fyllas.

Denne Prästegårds åkerjord, består mest af hårdstenlera, hvilken jag til potät sådd, bjudit til at inkom med handgrus, men sällan erhållit 7 kornet, oftast 3. 4 och 6te.

I anseende til, instundande vår, inträffande utsädes behof, torde det vara ganska lämpeligt befordrande af potät kulturens allmännare framsteg, om en quantite af 15 Kannor til de mest i saknad af nödigt potät utsäde varande Jordbrukare äfven hår, genom lägliga Hushållnings Sällskapets försorg, anskaffades ifrån införde och utdeltes.

Säxmäki, d. 12 Decembr. 1814.

Adam Salvenius

d. 8. Dec. 1814. N:o 35.

270 272

Pelkäne

Memorial:

Till ödmjukaste följe af Kejserl. Finska Hushållnings Sällskapets högtvördade skrifvelse af den 28 nästl. September, rörande Potatoes culturen uti Pelkäne Pastoral, får jag uppgifva följande, i hast erhållne, underrättelser:

1:o Hemmans Åboerne, med Landbonder inberäknade, äro här 240. samt Torpare Handtvärkare och Inhysingar, som nyttja Potatoes växten, 251.

2:o Utsädet af Poteter mäter af ganska få med mått, och kan derföre icke, utom andra svårigheter, bestämt, utan tingefärl. uppgifvas, enl. den underrättelse jag uti Sockne Stäm=

[illegible]

om Beskaffenheten af Potatoes culturen i Lempala Församling, får efter Redd undersökning i behörig Socken-stämma den 17. innevarande, i all ödmjukhet aflämna följande uplysning:

Potatoes culturen är längt för dette så allmänneligen vidtagen i denna Församling at äfven det fattigaste Inhyses-Hjon, som förmått tillhyra sig några fammar

man den 13. dennes Kunnat erhålla:

6. hemmans åboer utså ungefär	5. Tunnor som gör tillsam	
12 Dito	4.	
63 do	3.	
159 do	2.	
30 Torpare	1.	
72. do Gärningsm. och inhyssingar	½	
69. Fattigare inhyssingar	⅓	
80. än fattigare do	⅕	Su.

3:o Vanligen nyttjas ett och samma land i flere år till potatoes växten, och det odlikadt, om jordmon är torr sandblandad, som plöjes och göres fin samt strax Korn sådden eller så snart jorden hunnit bli nägo da varm gödes då och poteterne på en gång inplöj endel, i hvar, af andra, uti hvarannan fora, som sätta och poteter uti varme foror efter hvarandra, o na den tredje tom. Sedan Poteterne hunnit gro ett qvarter i skaft ränsas de af ogräs, af endel med der, af andra med harf ellen sladd, och af somliga plöjning uti de vid planteringen lemnade torra fo Fattigt folck bereda Potatoes landet med spade och indela det uti vissa fångar, samt Kupa, hvilket, åfv plöjningen uti torna foror ne, lyckas väl, då jordem ar ler mycket fuktig — Öfver vintern förvaras Poteter djupa jord groppar och händer stendorr att de af frö köld och vatten skadas.

4:o Majorn sedermera Öfverste för Nylands och Tavastehus Lä= ners Dragone Regemente Eric Sjernvall började öfver 40. år sedan å Myttola Sekund Majorns Boställe, först cultivera Potatoes växten uti Finland uti denne Socken som sedan småningom utvidgat sig utan vidare uppmuntran, än nyttan som af alla erkännes, och med välbehag njutes.

5:o Enke Frw Kapten Skan Fredrica Sjöstedt innehafvare af Rusula Ruskhåll och därunder lydande Maula Skatte= Augments hemman har utmärkt uti Potatoes cultu= rew i det att hon genom stenbrytning ökt denne växt ifrån 3. till närmare 6. tunnors utsäde, och bi= tradt andra med 8 a 10. tunnor till utsäde, emot 3. a 4 Rdr. RGS. för tunnan då Rågen gällt ifrån 12. till 15. Rdr. RGS.

6:o I anseende till de flere framflutne miss vade åren som drabbat en stor del af Församlingens inwånare uti torftiga omständigheter och att torrkan un= der sistledens sommar skadade Poteterne, vore wiss erligen tjugu a 30. tunnor poteter till utsäde af nöden, i synnerhet för de fattigare i Enlass 10. Tunnor äro budna till sale inom Församlingen —

om Bästa sättet att Potatoes cultiveras i Lempäälä Sö= socken, som efter skedd undersökning i behörig ordn= ning den 17. innevarande, i all ödmjukhet afla= mina följande upplysning:

Potatoes cultiveren är länge sedan ett så allmänneligen wid tagen i denna Församling att äfven det fattigaste inhyses-hjon, som förmått tillbyta sig några famna

emot fem Rdr. Rgs. för tunnan.

Ingen vidare uppmuntran, för Potatoes culturen, anser jag nödig, än endast understöd [illegible] utsäde, för de fattigare; hvilket jag derföre [illegible] mjukast underställer Kejserlige Finska [illegible] hållnings Sällskapets högt upplysta och [illegible] rättvisa bepröfvande.

Telkäne den 24. November 1814.

Henr. Aspegren

närmast Tammerfors Post Contor

[illegible] 10. Febr. 1815. No 233. 272

Lempälä

Ödmjukast Memorial

Till Styldigt upfyllande af Högt respective Kejserliga Hushålls-Dällskapets, i högtvördad Skrifvelse af den 28. sidstledne September, yttrade önskan, at underrättas om Beskaffenheten af Potatoes culturen i Lempälä Församling, får efter Sedd undersökning i behörig Dockenstämma den 17. innevarande, i all ödmjukhet aflämna följande upplysning:

Potatoes culturen är längt för detta så allmänneligen vidtagen i denna Församling at äfven det fattigaste Inhyses-Hjon, som förmått tillhyra sig några fammar

Jord, som ensamma all ombalig idogsat i stallsalen uf dette sin
Hemmanstorpare och Lägenhets åbo skulde idem all sin
lära icke behöfva till sitt uttal ingenämnd, emedan den
den sundra kasten om vall kostlig stalldrom Gärsel, och ingen
som försummar en så angelägen syssla skall sig skaf
2:o vanskande til olika tillgång på utsäde, som alder dem
det sälja vägt, så kan blott ingenstädes inga sig:
kyandomb sina Hassan; skulle sådd uti planteru ta 5. tun
17. stille, som utfalla 20 ½. tunnor; 167. Bondehemman
planteru 1. a 2. stille och sina 114. Lägenhets sand inhysin
skulle intså ta 3 stille, kunna och de fattigaste annan
3:o potatoes Jorden, som fallan ombytab, brandt såsom vanlig
jord med den skillnad, at den offtare plojat och gödslad, ma
stlad, ennedan Jorden, jaden potatoesen med och ofta ut
mäo upsallta, uppbärab i Lägenhets så besörja sig bli
berne vänskap och Lugnda. Några så sätta med mycken
sid begynt nyttja den Methoden, at i Swarandan sätja
granska grändt plojab, medsalla utsädet neg gläs jam
ingen alles något mo Gästgifvet omkring Granja utsädd
och sedan alldt plöja den andra allra följande sådan så
som möjligt är, till at bakäcka och med mull omgifva
ord. Öfwan vinteren förvarad potatoesen dell i källar
dels ock mäst i vinkällaren för grocer, hvarsa me
gemenligen alltid finnes den afladde.
4:o
Lempäälä Pastorat har förmodel vanid ibland de förste
Finland, som vinterägit potatoes kulturen, förmodeligen a

dessa, at den finnes så ansenlig mängd Grönsaker och Rund
Personer, hvilka ofelbart häruti förgätsallmogen med aldrig
emotsäger exempel, hvarsom äfven funden för samma vägt
och den icke begärlig som Kulturen allmänt.
Uti hvad förut i vårt jämkat är omnämndt kunna följa, att
ingen distinction Hushåldet kan göras emellan, dy
hvar och en med vaden nogsamt öfverlygd om sin utsäde
nytta uti denna vägt, så allvidare rymmas kan Norrb
vara öfverflödig. Utsädet kan härtills icke hellre bröstet,
och kan alldt så högt i händelse uti Prefost, funet kan
det vanliga Pröfvet varid 6. stille Rts. fallan mer men ofta
mindre.
Lämpeligt ligger Hoppet man äfven i den, ovidkand så intrasse
mistningt på potatoes, finna regelmessigt utsäde innom kor
rum, som torde vara tillräckligt till egna Behofvets.
Vidare tillägg kan uti ändrapastorens Gröbtid icke bifogat
anses i detta Pastorat alt tydeligt vara gjordt som kan
göras till potatoes cultivens befordrande, och skulle för
mohn Hushåldet, som mästadels med Jord kan, vara mycket
uppmuntrande sed denna vägt, så torde jag, förr ingen
ord vara sikare Ränteggå än Lempäälä Pastorat.

Lempäälä Pastorat d. 29. Novembr 1814.

Den ödmjukaste
Tjenare
Tervelius.

Sahala

Till följe af Keiserliga Finska Hushållnings Sällska-
pets vördade skrifvelse af den 28. sistv: September ankom-
men den 13 November sistedit år, rörande Potatoes kultu-
ren i detta Pastorat, får jag härmedelst ödmjukast
afgifva svar å de puncter Sällskapet önskar få uplysta.

1o. I detta Pastorat som består af 105 hemman idka alla
potatoes kulturen, äfven som Torpare och Inhysingar.
och kunna indelas i följande Classer nemlen. Till den
Första Classen kan beräknas 25. hemmans brukare som
utgöra fjerde delen af Församlingen utså 3. tunnor årligen
i Andra Classen 50. hemmans brukare hvilka utså 2 tunnor
och i den Tredje Classen 30 hemmans brukare som utså
En tuna. Torpare och Inhysingar utså half tunna.
10. kapr 5. 3. a 2. kapr alt därester de jord äga.

2o. Jorden för Potaterna beredes med plog, och landet som
därtill nyttjas ömsas hos en del hvart annat, hos en del
hvart tredje år, samt lämnas odikaet. Potaterne

utplanteras i medio af maji månad, och ränsas
snart ogräset stigit till ungefär ett qvarters lan
dessa förvaras öfver vintern i 3. a 4. alnars djupa gr
och skadas ej af kold, allenast de väl med halm
täckes.

3o. Denna kulturen har i detta Pastorat upk
mit för 30. år tilbakas, och har i dessa sednare
gjordt anseenligt framsteg, samt har allmogen
för denna växt fattadt mycken smak, och nyt
vid alla deras gästabud.

4o. I detta Pastorat har ej någon med så utm
drift idkadt denna plantering, att de därvid gjor
sig förtjent af någon belöning, ehuru väl en och
nan kunnat vara i tillfälle att biträda någ
med några kappars utsäde. Priset för Potat
har varit 3. Rd. 16. skil:r tunnan, då en tunna
råg kostat 14. a 15. Rd. r:g:m:

5o. Ingen af denna församlings Leddmöt

sade sig vara i behof af något utsade för inneva-
rande år, utan trodde sig med ~~egit~~ egit förråd
komma till rätta, ehuru de ej eller hafva något att
aflåta till salu. Huteligen

Hvad mitt egit yttrande härom beträffar, så har
tiden för mina trägna Embets göromål icke tillåtit,
att, sysslosätta mig särdeles med denna kultur, hvar-
före jag således icke är i tillfälle att lämna Säll-
skapet någon uplysning ~~i~~ denna fråga, hälst Säll-
skapet äger den vida större än jag någonsin vore
i stånd att meddela. Sahalax Prästegård

den 14. Januarii 1815.

F. Tacklinius
Pastor

Akkas.

Memorial.

Med anledning af Kejserliga Finska Hushållnings-Sällskapets wördade Skrifwelse af den 28: September nästlidit år, rörande Potates kulturen uti Finland, får jag ifrån Akkas Souken meddela följande underrättelser:

1o. Alla Hemmansbrukare uti Akkas Souken idka Potates odlingen, äfwensom alla Torpare som jord äga, samt alla de inhyses och Backstugu hjon, som möjligen kunna få tillstånd att upptaga obrukad jord till Potates plantering.

2o. Hemmansbrukare finnas uti Souknen 166: bland hwilka innehafwaren af Haudois Säteri Lieutenanten Herr Baron Carl Joh. Melin utsått wanligen 10. a 12. Tunnor; Kurwola Säteri 8: Tunnor, Wiala Rusthåll 6. Tr. Konhof 6. Tr. Kurisjärwi Säterie utgörande fyra rökar 16: Tr. Prestegården 6: Tunnor och Naskala Kapellansbohl 4: Tunnor. – De större Rusthålls och hemmans ägare ungefär 50: rökar 3: Tunnor hwar; de mindre ditto, ungefär 50: rökar 2 Tunnor hwar, och de minsta hemmans ägare 56: till antalet 1: Tunna hwar. Summa, utsäde 364: Tunnor. – De Torpare som äga större ägor utså wanligen 1: Tunna; de mindre uti proportion. Inhyses och Backstugu hjon ifrån 1: till 10: kappar årligen, torde utgöra om trent 60: Tunnor; således blifwer hela utsädes summan 424: Tunnor, på 60: förmedlade Mantal. Men då misswäxt år inträffa blifwer utsädet det följande året anseenligen förminskat, stundom ända till hälften.

3o. Wanligast nyttjas samma Potates Land alla år, i anseende till den swårighet, och dryga Kostnad af arbete (och aflägse ifrån tillsläpad sand) samt ymnig god gödsel som behöfwes för att bereda den hårda leran till lös och lucker, och som icke kan ske innom första året. Potates Landet dikas, plöjes och sladdas eller wältras flere gånger, tills jorden blifwit fin, hwarefter

utplanteringen förrättas ungefär vid samma tid som
ret så, sålunda, att färor upplöjas, hvarutii Potat
förut fått skjuta grodd uti warm rum, nedfallen
2. qvarters afstånd ifrån hvartannat. Då der fö
sådan upplöjes blifver fröet nedmyllat, men fåren
nas tom; och så förfares att utsätta fröet uti
annan fåra. — Sedan Potates qvasten uppkommit
ogräset äfven begynt växa, upplöjes de tomma fåro
antingen af en ofvad häst, eller så, att en karl dri
plogen och den andra styrer densamma. Dock bru
en del utsätta Potates uti twenne fåror uti sti
att lemna den tredje tom. — För egen del har jag
til utplantera Potates uti tre fåror efter hvarand
samt sedan lätt köra två tomma fåror; i mitten
hvilka jag, då ogräset börjar visa sig lätt mejs
bred fåra, hvaraf Potates qvasten får utsende
råtta kryddgårds fängar, och hvarjemte mera fukt
bibehålles, än då hvarann fåra upplöjes. — Vanlig
begöfver Potates qvasten derefter ränsfasten gång
de flesta Bönder förfumma att ränsniga, hvarmed
äfven ogräset, wåtare år tager alldeles öfverhan
Pelöfningen förrättas för på årsen med den två gån
ga så kallade gaffel Plogen, som äfven tykes v
den tjenligaste för jordmånen för å årsen. — Po
förwaras öfver wintern på de flesta ställen uti
par under jordelen, och conserveras tämmeligen, o
uti väl inrättade Källrar förwaras de bäst.

4:o Potates kulturen skall här uti Socknen kom
uti bruk för ungefär 30. år sedan; har årligen t
och skulle säkert göra betydligare framsteg, om tjen
uppmuntringar erhölles. Allen ogc och tjenige gåk
Potates med största begärlighet; men den sträfva
svårt att förarthuren heter.

5:o Deremot finnas, som så utsvidar Potates plant
gen, att de kunna med utsäde hvarken hinna grann
för att uppgifva dem, som gjort sig förtjente af di

gtion och belöning, derutii fordras en längre uppmärk-
samhet, och säkrare upplysningar. Potates har kostat
uti goda år 3 Rdr 16 Sk. a 4 Rdr 24 Sk. tunnan; men är då allmän
brist warit, har den blifvit betalt med 6. Rdr 24 Sk.

6:o Då utsäde under misswäxt tryter, kan Potates få
ifrån Sawolaxeges, hvarest finnes en ganska tjenlig jord-
mån till Potates Kultur, samt äfven något ifrån Da-
mäki Socken, hvarest äfven på afsides liggande ställen få-
nes god tjenlig jord. Att hämta utsäde ifrån dessa bely-
se för lång wäg, och under winter månaderne wore trans-
porten, för kölderns skull, äfwentyrlig.

Önskeligt wore, att Potates kulturen härstädes, genom tjen
liga uppmuntringar skulle befordras, hvartill jag skulle
föreslå penningne belöning för Torpare och mindre be-
medlade, samt en tjenlig disposition för de mera wäl-
mående, som gjort sig kända för utmärkte drift i denna
wäg. Sikride borde Kyrkoherdens tillsyning och wård
pets härom skeende förbättring genom allmän kun-
görelse dem tillkännagifwas. Denna uppmuntran
wore så mycket nödwändigare, som beständiga miswäxt
år på Spannmål warmar Socknen.

Pelkas Prestegård den 31. Martii 1815.

P. Tamelander.
Kyrkoherde.

Till så vidlig som skyldig och ödmjukast efterlefnad af Kejs:l. Finska Hushållnings Sällskapets till mig ankomne vördade skrifvelse af d:n 28 Sept: detta år, har jag dels genom utfärdade och anstådde Kyrko Stämmor, dels genom privata undersökningar sjudet till att om Potatoes kulturen i Wesilax Socken inhämta möjliga underrättelser och upplysningar, dem jag härmed har äran allerödmjukast meddela.

Memb. 1:o Att alla Hemmans Brukare och mästa alla Torpare i Socknen odla Potatoes odling.

2:o Finns 50 Hemmans Brukare vid Moderförsamlingen utså årl: 3 Tn:r, vid pass 100 de utså vanl: 2 Tn:r och de öfrige något öfver 100 de Hemmans Innehafvare utså åtminstone 1 Tn:r. Torpare och Inhysingar, hvilka här utgöra stort antal, utså 4 – 8 a 12 tär och med 20 Kpr:r.

3:o Förden för Potaterne beredes mäst öfver allt med plöjning 2 gånger om våren före Såningen, 3:dje gången vid tjelfra Såningen då utsädet fälles i fåran, och 4:de gången midt i Sommarn, hvarigenom ogräset nedmyllas, då vidare rensning i åre manhet icke brukas eller behöfs. Somliga men ganska få rensa Potatesländerne medelst ogräsets upprycknade med händerne. Hälsta nyttja samma jord till Potatesland, hvilket äfven som annan åker i denne och näst gränsande Socknar efter min tanke icke vederbörligen dikas. Allt åker bruk här är annu mycket efterdet i Österbotten, men Fördomarne tyckas dock, allt däreftersom upplysningen stiger, och Ståndspersonerne hvilka hafst tillfälle att se bruket på andre orter, föregå Allmogen med godt exempel, småningom förbora sitt välde. Mot slutet af Maji månad nedsätta vanligen Potatesne som icke egentl: sedermera kupas. Potaterne förvaras öfver vintern i Jordgropar och Källrar där de ofta af köld och röta skadas. Somliga förvara dem i husen, i hvilka de, såsom det säges bäst afskadde både hållas.

4:o För vid pass 40 år sedan skall denne kultur uppkommit i Socknen, och varit allt sedermera i tillagande, hälst äfven Allmogen fattat smak för denna växt.

5:o Herr Landtr: Joh: Berg, Förvaltare af Lauko och Sötbergs Kronos Säterier och Innehafvare af Bäcko Krono Herrman, samt Hr Ingenieuren Anders Bergqvist såsom Innehafvare af Tapola Skatte Herrman i Wesilax Kyrkoby, äfven som Innehafvaren af Ytterjala Herrman i Hvorkala By Ankar Ulrica Kaskelin, hafva i synnerhet och framför alla andra uti längre tider gjort sig kända för att marknadrift i denna väg och förtjena af Tystnaden, hvartill Desse Herr Berg, Bergqvist och Ulrica Kaskelin allerödmjukast Recommenderas, hälst Desse så utvidgat Potatesodling att De årl: kunnat och Patriotiskt velat med utsädes bidrade fler andra, och utbyter 2 Kpr:r Potater mot 1 Kpr Råg.

6°. Såsom Potatoes äfven som all annan vår Sädes växt i Socknen
långvarig Tårka i detta år öfver allt misslyckats, så är i hela Pas-
tet stort och bekymrande behof af understöd till Potatoes utsäde
nästkommande år, hvilket utsäde för högre eller lägre pris i
Församlingen svårligen nu kan erhållas, då fläste i år icke
skjördade Potatoes utöfver utsädet. Är derföre Församlingens
allmänhet och min i synnerhet allerödmjukaste anhållan, det
tes Kejserl. Finska Hushålls Sällskapet nådgunstigt förhjelpa
Wesilax Sockens innevånare till erhållande af denne välsigna-
de växts utsäde, och taga i behjertande att denne Socken, såsom
säges, ännu hittills aldrig fått något understöd ifrån Stats Ca-
san till nämnde växts utsäde, då likväl så många andra Soc-
nar i detta och flere andre Län skola så ofta och så länge
begagna sig af denna förmon och flere resor blifvit hugna
med undsättning. Både gratis utdeladt utsäde och penning
Belöningar vore visserligen det lämpeligaste att i denna
männa utsädes brist i denna Socken icke allenast hindra
denna kulturens afstadnande härstädes, utan och värksamt
fordra Dess upphjelpande och utvidgande i framtiden,
om jag på det enträgnaste allerödmjukast anhåller med
försäkran att både utsädets och Penninge belöningars ut-
lande skall samvetsgrant och efter Kejserl. Hushålls Sällska-
pets föreskrift äfven som till ändamålets vinnande mäst
dragande sätt värkställas, och om så fordras en noga Redovisning
för utdelningen vördsamt insändas.

I Tottjerfvi Kapell Församling, hörande till detta Pastorat, utsäde
ligen, utom hvad å Tottjerfvi Frälse Säterie utsäs, vid pass 6 Tr.
Potæter, så att ungefärl. 20 Hemmans Innehafvare utså hvardera
2 Tr. och 12 Bönder hvilka utså 1 Tr. De under Tottjerfvi Frälse
Säterie hörande Torpare utså 10-12 a 20 Kpr. årligen. Pro-
duren med så väl Potatoes länderne som med Potæters förvaran
det öfver vintern är samma som om Moderförsamling afvan
mält är. Äfven där är nu allmänt behof af utsäde för näst
kommande år.

Att Kejserl. Hushållnings Sällskapet sträckt Dess patriotiskt nitiska och

omsorg äfven för oss i Wesilax, för det får jag tillika med mina åhörare
aflägga vår allerödmjukaste Tacksägelse. Måtte vi i framtiden kun-
na i denna närings gren värdigt svara mot detta i nämnde Skrif-
velse declarerade förtroende och vördade ynnest! —

Wesilax den 24 Decemb. 1814.

C. C. Hildén
Kongl. Hofprezikant och
Kyrkoh. i Wesilax.

d. 3. Jan. 1815. N:o 123. 280

Kangasala

Ödmjukt Memorial!

Till skylldigt svar å Kejserliga Hushållnings Sällskapets högtärade Skrifvelse af den 28 sidstledne September angående Potatoes kullturen i Kangasala-Pastorat får jag i all ödmjukhet anföra följande, nämligen:

1:mo Alla hemmans brukare så väl i Moderkyrkosom Kapell-församlingen, idka gerna Potatoes-Odlingen, äfvensom hvarje Torpare, Inhysning

och alle andre som möjeligen dertill tillfälle
hafva kunna.
2do Utom Liuxiala och Wägsjö Gårdar, hvarest
sås circa 15. tunnor, finnas i detta Pastorat ungefär
gen 50. jordägare, som utså ifrån 6. till 10. tunnor,
150, som utså 2 tunnor och något derutöfver, som
100, som utså något mera eller mindre än 1. tunna
Torpare och Inhysningar oberäknade, hvilaka utså
i proportion efter den mindre jordyta de kunna
få om händer.
3o Utaf en del nyttjas dertill ett och samma land
af andra ombytes landet för denna växt årligen
äfvenså så olika nyttjas dikning. Sånings tid
är den samma som Kornets, i Maj månad, förr
sednare efter värmans och väderlekens olika beskaffenhet
Sedan jorden genom plog och sladd blifvit gjor
lös och lucker; gödes den hällst med spån-mylla
hvarefter igen med plog öppnas en fåra derutöfver
flere till hands varande personer nedfälla Potäter
ne på ½ alns distance emellan hvarje potat; som
dette blifvit verckställdt; täckes potäterne, igenom
oppnande af en ny fåra, i hvileken fortfares på
samma sätt, hvarvid några lämna en ledig fåra
emellan, andre åter så uti hvarje. Om ogräs
viser sig, köres landet med en tung sladd, hvarom
de små potat-skaften dock icke taga någon skada
men ogräset hindras att växa. Torpare och in-
hysningar som hafva litet land, pläga stundom
kupa sine potäter. En del Gemmans brukare
pläga äfven upplöja de tomma fårorna, hvarigenom
mylla öckes å de besådda. Öfver vintren
förvaras potäterne gemenligen i gropar.

4o Emedan kulturen redan för något mera än 40.
år sedan uppkommit härstädes, förmodeligen derige-
nom att allmogen härifrån under sine resor till Åbo
fått se och smaka denna växt; så har hon redan allmänt
härå orten hunnit fatta smak för dens amma.
5o Sedan alla i Pastoratet, hvar och en efter förmågo
och tillfälle idka Potatoes-odlingen; så kan antingen
icke någon eller ock alla anses förtjente af belöning
derföre. De som fått öfver egit behof hafva förytt-
rat sitt öfverflöd till ett pris som svarar emot ¼
del af Rågtunnans.
6o Wid nyligen anställd offentelig Sockne stämma, hvar-
vid jag till en del inhämtat de nu gifna underrättelser,
yttrade väl församlingen; i gemen att ett understöd
till utsäde för nästa år vore ganska nödigt; dock
har ingen sedermera särskildt anmält sig hos
mig dertill. I anseende till den svåra torcka som
i sidstledne somras förorsakade en allmänt missväxt
så å Potäter som allt annat vår-säde, torde icke
heller utsäde innom Pastoratet stå att erhållas.
Skulle emellertid någon hjelp högqunstigt blifva
förunnad åt de mest fattige och nödställtta (hvaraf i detta
Pastorat säkerligen finnes en större mängd än i flere
andre församlingar) så vore väl naturligtvis utsäde
in natura mest bidragande till ändamålet, men i anseende
till den longa transporten å tjuga mils afstånd, som
säkerligen äfven afskräkt de fattiga härstädes att an-
möla sig till någon hjelp, torde dock dock något understöd af penningar vara
mera tjenligt. Kangasala Prestegård den 20.
December 1814.

Abr. Liljenstrand

Langelmäki

Ödmjukaste Memorial!

Sedan vid näste års slut, en svår och långvarig sjukdom satt mig utur stånd, att uppfylla den skylldighet, som då i afseende å Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets vördade bref rörande Potatis odlingen, mig alegat; så får jag

nu, efter någorlunda återvunnen hälsa, i
rätta följande.

1:o Potatis odlingen idkas allmänt utaf hemm
brukarena i Längelmäki Pastorat, och det
da, att de större hemmanen, hvaraf 30 hör
till Moderkyrko Församlingen och 15 till
vesi Kapell, utså gemenligen alla år omk
tjugu Kapn, men de mindre, ibland hvilk
man räknar 25 vid Moderkyrkan och 10
Kapellet, icke mera än femton Kapn; o
de aldra minsta, som vid Moderkyrkan
38 och vid Kapellet 26, endast tjo Kap
äfvensom de större torpen, utaf hvilka fin
25 vid Moderkyrkan och 19 vid Kapellet,
utså årligen omkring tjo Kapn, samt de
dre, som äro 60 vid Moderkyrko Församling
och 32 vid Kapellet, icke mera än seq Ka
Men däremot finnas ibland handtverckare

ysingar gauska få, som idka Potatis odlingen.

2:o Den för Potatis utsädet bestämda jorden tillredes
nästan på samma sätt, som den för råg sädet,
och nyttjas dertill gemenligen ett och samma
land alla år, som väl dikas, och hvarest po
taterne utsås omkring medlet af Juni månad,
samt rensas, så snart det uppstigande ogräset
sådant fordrar; då däremot kupningen på
gauska få ställen är öflig, Också förvaras Po
teterne öfver vintern uti jord gropar, där
de sällan utaf kölden taga någon skada

3:o Redan för femtjo år tillbakar har Potatis
kulturen varit känd i Längelmäki; men
på hvad sätt den uppkommit, kan ej nu
utredas. Onekeligt är dock, att den i sednar
tider gjort framsteg och att allmogen redan
fattat smak för denna vägt.

4:o Uti Längelmäki Pastorat finnas ej några sa

dane, som i denne väg gjort sig förtjente till
distinction och belöning; äfvensom icke eller
sådane kunna upptes, som så utvidgat Po-
tatis odlingen, att de i betydligare mon kun-
nat biträda andre med utsäde.

5:o Visserligen äro Längelmäki Pastorats innevän-
re i behof af utsäde för nästa vår, och
möjeligen ännu ~~vill den tiden~~ omskring fin-
nas kunde ibland dem gratis utdelas
så vore detta onekeligen et kraftigt med
till Potatis odlingens utvidgande härstädes
svarest inom församlingen potatäg svårligt
finnes till salu; hvarföre äfven mängen,
i handelse utsäde ej kan utifrån anskaffas
måste med kännbar förlust de sin Potatis
odling mycket hindras.

Längelmäki prästegård den 20 Februarii 1815.

Henric Keilin
Kyrkoherde.

d. 10. Febr. 1815. No 229. 284

Identsalem

Välborne Herr Öfverste och Ledamot i Kej-
serliga Regerings Conseilen samt Riddare
af Kongl. Svenska Nordstjerne Orden.

I anledning af Kejserliga Finska Hushåll-
nings Sällskapets till mig aflåtne högtvördade
skrifvelse af den 28 sidstlidne September, som
jag hade äran att bekomma den 11 derpå föl-
jande October, får till Herr Öfversten och Rid.

3:o Den jord, som en gång blifvit af Banden til Pota-
tes odling upläten, och på sätt som sker med kåhl-
land, beredd, har härtill blifvit bibehållen til
samma vält, utan afseende på jordmonens mer el-
ler mindre tjenlighet; at dika Potatoes länder, at
kupa och rensa dem, har ansetts af allmogen för en
onödig och fruktlös möda; så snart jorden blifvit

daren såsom Sällskapets nuvarande Ordf
jag härmedelst angående Potatoes kult
i Idensalmi Pastorat, ödmjukast afgifva
underrättelser jag kunnat förskaffa mig.
na Sockens vidsträckta omfång och den
härrörande svårigheten, att på en kortt
hämta detaillerade underrättelser, hafva
att jag icke en gång ännu, efter ett så la
dröjsmål, kan så fullständigt besvara de
Kejserl. Hushållnings Sällskapet önskat
lysta som sakens vigt skulle fordra, utan
inskränka mig inom följande mindre om
deliga upgift:

1° Antalet af de hemmansbrukare bland
mogen som i detta Pastorat idka Potatoes
kan för det närvarande icke noga uppgi
Efter min kännedom äro de knappt mer

i handelse utsäde af kan utifrån
måste med kanban förlust de sin Potat
odling mycket hindras.

Längelmäki prästegård den 20 Februarii 1815.

Henric Kerlin
Kyrkoherde.

Etthundra, och utgöra således blott en tolfte el-
ter trettonde-del af jordägarena i Soknen.
Dock äro härunder icke inbegripne omkring
tjuga hushåll af Ståndspersoner, hvilka alla
odla Potäter. Bland Torpare och Inhysin-
gar äro de ganska få, som utplantera den-
na växt.

2° Hum mycket Potatoes härstädes utsås
om året, kan ejheller noga uppgifvas. Ef-
ter de underrättelser jag fått, kan det
qvantum som af jordbrukarena bland All-
mogen blifvit nästlidne år utsådt, upta-
gas högst till femtio tunnor. De få, här
boende Ståndspersoner utså ungefärligen
hälften så mycket. Att indela Odlarena
uti klasser, efter qvantiteten af utsädet,
och uppgifva antalet af Odlare för hvarje

3° Den jord, som en gång blifvit af Banden til Pota-
toes odling uplåten, och på sätt som sker med kåhl-
land, beredd, har härtill blifvit bibehållen til
samma vält, utan afseende på jordmonens mer el-
ler mindre tjenlighet; at dika Potatoes länder, at
kupa och rensa dem, har ansetts af Allmogen för en
onödig och fruktlöj möda; På snart jorden blifvit

klass, skulle, i det skick kulturen nu
så mycket mindre löna mödan, som
flesta af Bondeståndet utsått blott
kappar och knappt någon af dem, m
än en tunna.

3:o Af åtskilliga beredes jorden för Pot
tämmeligen väl, men de flesta hafva ä
icke blifvit rätt vane dervid. Oftast
gås det felet, att Potäterne icke nedsä
5:o nog djupt, äfvensom att ett och samm
land dertill mästadels nyttjas. Utp
teringen sker vanligen i sängar, och
i rättan tid om våren, eller vid somm
början. Att behörigen kupa och rän
täterne, hafva få ännu lärt sig. — Sa
ket jag känner, verkställes utplanteri
sällan med tilhjelp af plog, utan

[illegible]
mässa med käuban förlust de sin Potäter
odling mycket hindras.

Längelmäki prästegård den 20 Februarii 1815.

Henric Kerlin
Kyrkoherde.

sättas Potäterne vanligen uti små, med
hackor eller med händerne gjorda gropar
eller fåror, hvilka sedan med kratta eller
räfsa jämnas och fyllas. Öfver vintern för-
varas de gemenligen antingen under golfvet
i boningsrummen eller uti dertill upkasta-
de jordgropar. Dock har det ofta händt, att
de förruttnat af för mycken värma, eller
och blifvit af köld skadade.

4:o Redan år 1773 hafva denna Församlings
Medlemmar, såsom ett Soknestämmo-Protocoll
för den 4:de Julii samma år, utvisar, blifvit
af sin dåvarande Pastor upmanade att idka
Potatoes plantering, och fått det löfte, att en
och hvar skulle efter requisition och genom
Landshöfdinge-Embetets i Lovisa föranstal-
tande, erhålla så mycket utsäde han åstun-
dade. Likväl kan kulturens upkomst bland

3:o Den jord, som en gång blifvit af Bonden til Pota-
toes odling uplåten, och på sätt som sker med kåhl-
land, beredd, har härtill blifvit bibehållen til
samma vält, utan afseende på jordmonens mer el-
ler mindre tjenlighet; at dika Potatoes länder, at
kupa och rensa dem, har ansetts af allmogen för en
onödig och fruktlöj möda; så snart jorden blifvit

Allmogen härstädes icke räknas tidigare
baka, än ifrån åren 1803 och 1804 då H
Landshöfdingen och Commendeuren af W
begynte att med särdeles nit och omsorg
främja densamma. Också gjorde Potat
odlingen synbara framsteg under denne
lyste och verksamme Höfdings styrelse
så att Allmogen nästan öfveralt börjar
fatta smak för i fråga varande växt
ken af många redan odlades med sy
lig omtanka; Men under det sedermer
inträffade kriget förlorade de fleste h
de bespart till utsäde och derjemte bäd
och vana att idka denna plantering, h
igenom odlingen nästan helt och hå
afstadnade.
5° Ehuru, såsom förut är nämdt, flere
nos före kriget, som utmärkte sig ge

[illegible]
måste med käuban förlust de sin Potat
odling mycket hindras.

Längelmäki prästegård den 20 Februarii 1815.

Henric Keilin
Kyrkoherde.

drift i denna väg, kan likväl för det
närvarande ingen af mig upgifvas såsom
egenteligen förtjenande belöning derföre, så
framt Kejserl. Hushållnings Sällskapet ej
skulle såsom sådan anse åboen å Vrono Ny-
bygges hemmanet N:o 13 i Lambaanjärvi by
och denna Moderkyrko-Församling Olof
Bastion, hvilken årligen, mer än någon
annan af Allmogen, så vidt jag känner,
idkat kulturen af Potatoes, hvaraf han
och sidstlidne år inbärgat tolf tunnor, och
som, jemte det han med utsäde biträdt an-
dra, äfven i öfrigt är en idog arbetare och
redelig man. — Priset på Potatoes har här-
städes sålunda förhållit sig till Råg-pri-
set, att när en tunna Råg kostat 20 till
22 Rubel Banco-Assignationer, har en tun-
na Potäter kostat ifrån 10 till och med

[illegible]

3° Den jord, som en gång blifvit af Banden til Pota-
toes odling uplåten, och, på sätt som sker med kåhl-
land, beredd, har härtill blifvit bibehållen til
samma vält, utan afseende på jordmonens mer el-
ler mindre tjenlighet; at dika Potatoes länder, at
kupa och rensa dem, har ansett af Allmogen för en
onödig och fruktlöj möda; På snart jorden blifvit

12 Rubel.

6:o För näskommande sommar är emo-
at till utsäde af nämden för Allmogen
sådes till ett belopp af 50 eller åtmin-
70 tunnor, hålsk potäter icke kunna
hållas inom Församlingen.

Slutligen får jag den äran att
hast tillägga, att efter min tanka, det bä-
ligaste sätt att befordra den afstadnade
toes kultiveren hos Allmogen i denna kro-
är att gratis utdela utsäde, emedan fol-
är i behof deraf. I händelse Hennes Ma-
nings Sällskapet derhos täcktes med penn-
belöningar eller hederstecken, framdeles
komma dem som genom drift och omtanka
na del kunna utmärka sig, skall det visse
göra sin goda verkan.

Med vördnad har jag äran att framhar
Välborne Herr Öfverstens och Riddar

Edensalmi den 18 Januarii 1815.

ödmjukaste tjen
Petter Joh Ca

maste med Kauban förlust Je. Nu Cohl
odling mycket hindras.

Sangelmäki prästegård den 20 Februarii 1815.

Henric Heelin
Kyrkoherde.

Rautalambi

å första ödemarkens afgifna svar, så de för-
gor, den besvärliga finska husbållning, säll-
skapet ut verdad skrifvelse af den 28:e De-
stembr 1814. Punkterne till besvarande af-
gående potatoes odlingen innom Rautalam-
bi passerar.

1:o Ut i Kuopio-kyrko-församlingen finnas 320. hem-
man brukare och 210 torpare, såsat uti hargasal-
mi kapell 54. bönder och 29. torpare, som icke
potatoes odling; men icke utöfver 24. hemmansä-
gare och 60 torpare, hvilka dels förr sommar, dels
och varit uti tillfälle, at skaffar sig utsäde.

2:o Efter inhämtade sakkunnas underrättelser har jag be-
funnit uppgifva, at qvantiteten af utsädet hos all-
mogen icke öfverstiger 12. a 16. kappar; på hvarje
tråkad tagen och icke går under 8:e kappar om å-
ret; då däremot de stång personer, som bo inom
församlingen, årligen utså de största mästa 1. tunna,
och jag omkring 2. tunnor.

3:o Den jord, som en gång blifvit af bönder till potato-
toes odling upbrutten, och på hvilken man sken med säkel-
hard, beredes han härefter blifvit bibehållen till
samma värde, icke allenast på jordmonens mer el-
ler mindre fruktbarhet; at dika potatoes kräfver, at
kupa och rensa dem, har anseds af allmogen för en
mödig och fruktlös möda; så snart jorden blifvit

vaxen och torr, vittja potatesen varligast u-
hål, som med en skörända därtill förenad
härvid har jag likväl anmärka, at de Bonde-
som ligga närmare kyrkan, i socknar dädes
flått odlingen med plog, så till sådning, som
ning och upptagning. — Men än ofta har det
händt de förflutna åren, at de til utsäde åmna
potates blifvit skadade af köld, ehuru de
människ, i likhet med rofvor förvarade, uti jor
gropar; Nu mera har inrättningen af källar
och gropar, hvilka öfver allt väl täcka, med ingen
blifvit mera godkänd och vidtagen.

4:o. Potatesens kulturen, upkomst innom Sockna Kyr-
kor. Hos egenkelägen Riksrådet, Landshöfdingen
Excellis Herr Olof Tibelius, hvilken med utmär-
nit, fått äfven här beskrifna odlingen af den
nyttiga jordfrukt och i sådan afsigt åren 1806-
1807. gratis fått utdela flere Tunnor til för-
både, fördelaste enemän många af denna förfa-
ling hemmany brukare och torpare; Denna nyt-
kade ovanliga sågelägen, tragt odlingen af berör
frukt så vida, at hvarje jord brukare nu skulle
äga ymnig tillgång, så til födoämne, som til ut-
fälsk drunogen redan skattar mycken smak för denna
växt, om icke förra kriget, som i synnerhet
var ödeläggande, så til sägande, qvälst hela
ling tystnades, och de framflutna åren, förfvå-

åtkomsten af utsäde.

5:o. Af det föregående torde kefferliga Riksk hushåll-
ning, Sällskapet häggunstigt inhämta, at ämnen
här kan upgifvas, som för närvarande nit gjort sig för-
tjent af någon belöning, ehuru en och annan med an-
gen kappas utsäde kunnat tilhöda sin grannes, och
det emot hälften af hans gångbara dag priser.

6:o. Skall potatoes odlingen befordra, så bör an-
kring 20. Tunnor utsäde, gratis fördelt emellan
de tillgälle af jordbrukarene innom denna
församling af största vigt; hvarföre jag ären-
ligt bifogar denne ansökning Sällskapet behagar skifta
qvantum, i den sakta förhoppning, at kefferliga
Riksk hushållning, Sällskapet, qvantum benägit för-
skrifva premiegan til inköp därtill, såsnart er-
fer Tio §. 1. Kongl. Nådiga Reglementet pre-
Tunna, emot den fasta försäkran, at sådane måtte
och slag af nig skola vidtagas, som sakkunnige leda
til ändamålet vinnande, och slutligen pröfva den-
na församling i stånd, at potatoes odling täfla
med många andra örter, som hushållen af bästa
lättskötsel, och bästgifvande jordfrukt.

Landsalan den 8 Mars 1814.

Joh. Fr. Hedberg

Piexemäki

Förteckning öfwer de Åboer innom Pjexämäki Moder Församling som idka Potatoes odlingen, fördelte efter utsädet i 3ne Classer: nämligen 1ste Classen ifrån 1. till och med 8 kappors utsäde, elen andra eller utöfwer til och med 16. kappors dito och den 3 dje ifrån 16 kappors och derutöfwer: utwisandes Förteckningen tillika hurudan afkastningen hwarje odlare efter sit gjorda utsäde erhållit, sidstledne höst år 1814.

Storhärs Lägen	Byanamn	Hemm. Nr.	Odlarens Namn	1ste Class. ifr 1.–8 kap. utsäd. afk.		2dre Class. ifr 8–16. utsäd. afk.		3: Class. ifr 16. & c. uts. afk.	
				Tunn.	K.K.	T.K.	T.K.	T.K.	T.K.
Pjexämäki	Jhalais	1.	Bond. Staff. Jänti	4.	2.–				

d. 13. Martii 1815. N:o 279. 290

Högwördige och Wäldtbeprägde Theologiæ Professor Primarie och Domtrost samt Riddare af Kejserliga St. Vladimirs Orden!

Piexemäki

Uppå Högtwördade Skrifwelsen af den 28de September 1814 har jag funnit mig plikting i förwäg rapwalta Herr Domtrosten Professoren och Riddaren med dessa rader, till jag i rätt. Maji månad, will Gud! kan wara tilfälle att specifikt och mera bestämdt hwara på de i Herr Domtrostens och Riddarens

2. B. Mart: Karlam — 1. 8

5. B. Henr. Marikam — 3. 2

Pyhitty

Piexämäki

Förteckning öfwer de Åboer innom Piexämäki Moder Församling som icka Potatoes odlingen, fördelte efter utsädet i 3ne Classer: nämligen 1ste Classen ifrån 1. till ocs med 8 kappors utsäde, den andra der utöfwer til ocs med 16. kappors dito ocs den 3 dje ifrån 16 kappors ocs derutöfwer: utwisandes Förteckningen tillika hurudan afkastningen hwarje odlare efter sit gjorda utsäde erhållit, sidstledne höst år 1814.

Förhörs Lägret	Byanamn	Hemm. No.	Odlarens Namn	1ste Class. ifr 1.–8 kap. utsäd. afk.		2dre Class. ifr 8–16. utsäd. afk.		3: Class. ifr 16. & c. uts. afk.	
				Tunk.	Kk.	T.K.	T.K.	T.K.	T.K.
Piexämäki	Jhalais	1.	Bond. Staff. Jänti	4.	2.–				

291.

wördade Skrifwelse til beswarande fö-
ställde frågor, rörande Potatoes cultu-
ren inom Piexämäki Pastorat.
Ostands Personerne i Dokner hiefwa i
ga tider idkat planteringen afsagda
ga Fördwärpt, dock ej til större afkast
än egit husbehof. Ikands Höfdin-
och Widdarens Olof Vibelintid kom Pot-
culturen i gång här i Dokner; ty i fl-
skof förskaffades genom denne Herres
stall rätsädes potatter til rätdel min-
hwarigenom denna wärpt så rätbredt
bland allmogen, att de fleste Fördbrut
cultiwera densamme i större eller mind-
wån, och kunna äfwen åtskillige bet-
andre behöfwande med rätsäde. Tri-
Potatoes Kappan har garit 12 Skilling
Wiksgs: Mästedels förwara Bönderne
na Potatter rätt de stugor eller kamr-
där de hålla sina matwahror, och hwi-
derföre emellan åt eldas, dock ick-
warne, som sjelfwa Bonings stugan

eller Kärtet. Här förwaras de i stora Kärt-
korgar ibland agnar och sörpa. Närmast
kring husen, och inan utwarne derom kring
widtaga träffar man oftanämnde Po-
tatter utsädda.
Har äran framlefwa med all wördnad
Högwördige och Widtberömde Herr Theol.
Professorens, Domtrostens och Widdarens

Piexämäki d. 1sta
Februarii 1815.

Ödmjukaste Tjenare
Petter Bonsdorff

2. B. Mart: Kariam — 1. 8
5. B. Henr Marikam — 32

Pieksemäki

Förteckning öfver de Adser inom Pieksemäki Moder Församling
som icke Kolades odlingen, fördelte efter utsädet i 3ne klasser: som
1ste klassen ifrån 1. till och med 8 kappors utsäde, elew andra eller utskyldt til
och med 16. kappors ditto och den 3dje ifrån 16 kappors och derutöfwer:
utwisandes Förteckningen tillika hwarulunda afkastningen hwar-
je odlare efter sit gjorda utsäde erhållit sistledne hösk. år 1814.

Hemmans Namn.	Nr.	Odlarens Namn.	1ste Klass: ifr. 1–8 kpr utsäde.	2dra Klass: ifr 8–16. utsäde.	3dje Klass: ifr 16 & öfw. utsäde.
			Summa Rdr.	S:K.	S:K.	S:K.
Pieksemäki		Thalais	1. Bond: Staff: Janki	4.2.–		
		Suontjenkaipa	4. Bond: Pekka Hiirinen	– 5. – 4.		
		Dito	4. B: Henr: Hiirinen	– 1. – 5.		
		Syrjäkoski	3. B: Abram Kärkkäin	– 1. – 3.		
		Koyhola	2. B: Matts Turpein	– 1. – 2.		
		Dito	do B: Abram Turpein	– 1. – 2.		
		Dito	do B: Lars Kyllikäin	– 1. – 2.		
Thalais		Thalais	2. B: Pahl Tarwain	– 1. – 3.		
		Dito	1. B: Johan Marklain	1. 5.		
		Dito	do B: Christen Tikkinen	– 1. – 3		
Wanaja		Wanaja	1. Bond Joh: Hirwin	1. – 5		
Soliwesi		Soliwesi	1. B: Nils Wahlain	– 1. – 4.		
Hangamäki		Hangamäki	3. B: Peter Kauppin	– 4. – 10		
		Dito	2. B: Pahl Hämin	– 6 1. – 2		
		Dito	do B: Henr: Luokain	– 3. – 5.		
		Dito	3. B: Pahl Waikain	– 1. – 4		
Isi Halla		Sawamäki	1. B: Henr: Hiwin	– 1. – 4		
		Hylmämäki	do B: Joh: Savolain	– 1. – 6		
		Dito	B: Olof Hiwin	– 1. – 4		
		Dito	3. B: Joh: Kauppin	– 1 – 2		
		Dito	1. B: Joh: Hiwin	1. – 4		
Iskalamäki		Hangamäki	do B: Henr: Häckkin	– 2. – 8		
		Dito	do B: Daniel ditto	– 1. – 4		
		Dito	1. B: Pahl Jankkin	– 1. – 4		
		Niskamäki	Jorpo Pahl Nykain	1. 1–		
			B: Enk: Joh: Ruisain	– 3. – 8		
			Kyrk: Herr Waukkain	– 3. 1. –		
			2. B: Mårt: Karvain	– 1 8		
			5. B: Herr Marckain	– 3 9 –		
Ruwos.		Cyrilly				

Lägenhetens Lagel	Byanamn	Hemmans Nr.	Odlarens Namn	1sta Classen Tfl. 1 — 8 kap.		2dra Classen Tfl. 8 — 16 kap.		3dje Classen Tfl. 16 — 24 kap.	
				uttlade	afskaff	uttlade	afskaff	uttlade	afskaff
				D. K.	D. K.	D. K.	D. K.	D. K.	D. K.
Wehmais	Wehmais.	2.	B. Michel Rijpin	— 3	4.				
	Kymokolva.	6.	B. Hanff Pulkoin	— 3.	2. —				
	Suontjeutaipal	3.	B. Michel Rijpin,	— 1.	1. —				
	Dito	2.	B. Simon Rijpin	— 3	— 4.				
	Dito	1.	B. Johan Kuttuin	— 2	— 3.				
	Dito	2.	B. Michel Kallain	— 2.	— 4.				
Kuckola	Kuckola	4	B. Johan Erkain					1.	2
	Dito	2.	B. Adam Dito					1.	2
	Dito	2.	B. Petr Dito	— 3.	1. —				
	Dito	2.	B. Hassan Dito	— 3.	— 6.				
	Dito	3.	B. Pahl Nykain			— 16.	2 —		
	Dito	2.	B. Henr. Nyssoin			— 10.	2. —		
	Dito		B. Michel Sormuin	— 3	— 16.				
	Dito		B. Lars Parchain	— 4	— 16.				
	Dito		B. Lars Jappinn	— 3.	— 8				
	Dito	1.	B. Olof Marckain	— 3.	— 14.				
	Suontjeutaipal	8	B. Eric Erppa			— 16.	— 16.		
			B. anders Dito	— 5.	— 10				
			B. Claes Nykain			— 16.	2 —		
		2.	B. Joh. Kainulain	— 3.	— 8				
	Jäppilä	1.	B. Pahl Friedlebsain	— 2.	— 4.				
			B. Henr. Nyssain	— 2.	— 4.				
		2.	B. Pahl Nyssain	— 3.	— 4				
			B. Pahl Johan Dito	— 4.	— 8				
			B. Pahl Suhonen	— 1.	— 2.				
			B. Lars Lars Nyssoin	— 2.	— 4.				
		4.	B. Joh. Jacob Jäppin	— 1.	— 3.				
		6.	B. Jonas Nebsain	— 1.	— 4.				
Kahkola	Kahkola	1.	B. Joh. Nyssoin	— 2.	— 4				
			B. Joh. Johan Dito	— 1.	— 2.				
	Ylkiala	2.	B. Henr. Sikain					— 16	2
Rummuka	Rummuka	2.	B. Henr. Nebsain	— 4.	— 16.				
	Wäyrylä	1.	B. Joh. Siefvast	— 1.	— 8				
		2.	B. Nils Halonen	— 2.	— 12.				
Haaveri	Haaveri	15.	Nils Halonen	— 6	1. —				
		10	B. Matts Pellikain	— 4.	— 16.				
		1.	Carl Lundberg	— 4.	1. —				
		2.	Thomas Romain	— 2.	— 10				
		9.	Sp. Carl Hynnien	— 2.	— 8				
			Jonas Savander					— 16	2
Sykamäki	Sykamäki	1.	B. M. Joh. Tarchuin	— 3.	— 12.				
		3.	B. Pahl Marckain	— 8.	1. —				

Lägenhetens Lagel	Byanamn	Hemmans Nr.	Odlarens Namn	1sta Classen Tfl. 1 — 8 kap.		2dra Classen Tfl. 8 — 16 kap.		3dje Classen Tfl. 16 — 24 kap.	
				uttlade	afskaff	uttlade	afskaff	uttlade	afskaff
				D. K.	D. K.	D. K.	D. K.	D. K.	D. K.
äki	Kangelmäki	2.	B. Nils Davidsson	— 1.	— 16.				
		6.	Sam. Johan Suhain	— 1	— 5.				
		8	B. Pellen Davidsson	— 1	— 6.				
		12.	B. Simon Pulkain	— 8	3. 3.				
äki	Tokalamäki	10	B. Jonas Pulkain	— 16	2. —				
		7.	B. Lars Nykain	— 14	— 24				
		2.	B. Michel Solain	— 7.	— 7.				
		4.	B. Henr. Hiidsen	— 8	— 16.				
		11.	B. Pahl Nykain			— 10	— 24		
äki	Wackiamäki	1.	B. Gustaf Ykain	— 4.	1 —				
		2.	B. David Kaupin	— 2	— 10.				
		3	B. Adam Lusain	— 2	— 4.				
		4.	B. Pahl Suhain	— 3	— 10.				
		5.	B. Jonas Kaupin	— 3	— 16.				
		7.	B. Peller Pajain	— 2	— 6.				
		8.	B. Lars Ykain	— 1.	— 3.				
		9.	B. Lars Dito			— 16	3 —		
			B. Gustaf Dito	— 5.	1 —				
			B. Johan Dito			— 10	— 17		
		10.	Joh. Pinnin	— 2	— 9				
		11.	B. Joh. Karjalain	— 4	— 16.				
äki	Kallimäki	2.	Enkefru Tavastjerna	— 4	— 8				
		3.	B. Morten Torfvain	— 2	— 16.				
			B. Matts Halonen	— 3.	— 20				
		4.	B. David Eulakin	— 4	— 16.				
		6.	Sp. Henr. Sippinen	— 2	— 16.				
		9.	B. Gustaf Torfvain	— 3	— 16.				
			B. Claes Dito	— 3	— 16.				
		10.	B. Adam Nyssoin	— 1.	— 3.				
			B. Matts Gäule	— 2	— 10.				
			B. anders Kaipain	— 1	— 3				
		13.	B. Eric Kaipain	— 3.	— 8				
		14.	B. Adam Häinin	— 1	— 3.				
		15.	B. Michel Nyssoin	— 2.	— 16.				
		17.	B. Adam Kolomain	— 4.	1 —				
ämi	Weitasalmi.	1.	B. David Burain	— 3.	— 8				
		3	B. Olof Sikain	— 4	— 16.				
		4.	B. Eric Solain	— 2	— 9				
			B. Johan Solain	— 3	— 10				
			B. Matts Solain	— 2	— 6.				
	Waisala	1.	B. Henr. Waisain	— 1	— 2.				
		2.	B. Henr. Dito	— 2.	— 8				
		3.	B. Nils Asikain	— 1.	— 4				
		5	B. Lars Nyssoin	— 2	— 8				
		6.	B. Abrah. Kaupain	— 1.	— 20				
		7.	B. Arvid Waisain	— 2.	— 8				
	Wehmais	2.	B. Henr. Kalsi	— 8	— 12.				
			B. Henr. Joh. Dito	— 9	— 20				
		3.	Sadn. G. Saabe					1.	— 10
		4.	Bond. Dav. Bruuko	— 6	— 16.				
		5	Gästg. Mich. Sippinen					1	4
			B. Anders Laitinen	— 2	— 6.				
		6	B. Henr. Ulvinin			12.	2		

Län, Fögderi och Lagsaga	Byanamn	Hemm.	Namn	1ste Classen 1 pr. 1 tia 8		2dra Classen 8 pr. 8 tia 16		3dje Classen 16 pr.	
				utlade	efterskatt	utlade	efterskatt	utlade	
				D. k.	D. k.	D. k.	D. k.	D. k.	
	Wehmais.	6.	B. Jonas Nyskaw	—	2 — 10.				
		7.	B. Johan Collan	—	2 — 8				
		—	B. Pähl Pyllkoin	—	5 — 20				
		—	B. Fredrik dito	—	6 — 30				
		—	Sp. Henr. Jacob	—	2 — 16.				
	Pjelamäki	1.	Sc. Claes Collan	—	1 — 8				
		—	B. Johan dito	—	2 — 4				
		2.	Landsk. David Gahnberg						1/2
	Svanjala	1.	B. Joh. Kajalainen	—	4 — 12				
		2.	B. Joh. Johans. do	—	2. — 8				
		3.	B. Pähl Soppron	—	1. — 6.				
	Löyttölä	2.	Eb. Joh. Jacobs	—	4 — 2.				
	Niskanila	2.	Jäg. Com. Borenius	—	5 — 16.				
		1.	Demoiselle Idanden	—	1. — 8				
	Jurmumäki	3.	K. M. B. H. Pelkonen	—	3 — 6.				
		4.	B. Olof Vaukaren	—	4 — 8				
		5.	B. Adam Korhonen	—	1. — 3.				
		—	Sp. Henr. Ylönen	—	1. — 3.				
	Syltilä	1.	Eb. enk. Fru Backman	—	5 — 12				
		—	Sp. Joh. Partanen	—	1. — 4				
		—	Sp. Enoch Pyttönen	—	2 — 6.				
		2.	Enk. Fru Kajanus						20
		—	Sp. Joh. Kaplas	—	1. — 5.				
		3.	Sp. ad. Wanhkoin	—	2 — 5				
		7.	B. Mårtt. Hämäläinen	—	1. — 5				2 —
		—	Regem. Skrifv. Forsell						
		—	Sp. Ehr. Erlanden	—	1. — 5				
		10	B. Mich. Romakanen	—	1. — 4				
	Juntsebyn	8 & 9	Hemmansk. Nohlen	—	—				2 —
		1.	Major v. G. Stolander						24
		3.	v. Capt. Stolander			10	3⅓		
		6.	Inv. Gabr. Wahlroos			7	2⅔		
		7	Enkefru Hartman						26
		—	v. Kloet & Woolma.			12.	5		
	Lacko	1.	B. & S. David Sohn	—	8 — 24.				

Examinerades den 30te augusti 1815.

Peter Bonsdorff
Bisk. & Prost.

Lägenhetsmemoria.

Till Consistorium har jag äran af Herr Domprosten Professorn och Riddaren af Kejserliga St. Wladimirs ordens Fjerde Classe, samt Kejserliga Finska Hofkapellets Sekreterare, under den 28 Februari September till mig afladne Respective Skrifvelse, samt jag härigenom har äran afgifva den underdåniga anmälan om Potatoes culturen i detta Pastorat, som i anseende till localen, tiderna af Socknens och dess Kringliggande mönnars vana mig enkelt och vill jag för mera redighets skull följa de af Hög-välborna Sällskaps upgifna punkter i den ordning desamma hänföra mig meddelta.

1mo Detta Pastorat äger ej någon Kapell, hvilket af 450 Hemmansbrukare samt ett lika mångt Torpare och Inbyggare tillsammans af Hemmans finnas varierande ofta ungefärligen 2/3 Potatoes och tillåta af Torpare, men Inbyggare som hvad ej nyttja åker- utan blott trädgårds bruk, alsmin-

Dde Bönderne utsädes i allmänhet ad H. 6 a 8 k
några så undantagne, hvilke utsås nägot mera, men
emot vanligen 3 a 4 Kappor. Herrskapens åkermått
1. 2. 3. 4 til ork med 5 Tunnor.

Hö som utsädet ad så många, så plöjes jorden
af Bönderne flere gånger, och bereder sedan medelst
hielp af spade och rälsa til ordentlig bäddar, uti
potaterne planteras. Efter några år ändras detta utsäte
ok annat land, hvilket åter det ad samma sätt användes
så snart jorden fullkomligen upptinad, utsädes denne
och emot samma af alla en gång, men knapas allena
af Stadspersonerne, hvilke med plog vanligast utsäden
sammas. Potaterne förvaras öfver vinter i gropar hos Bönderne,
gifwen hos Prästerne, samt i grepar hos Herrskapet
ne. De förre stadna ofta af för mycken därmed utsäde
sedrand af Mögel och valtn.

Hö af Stadspersonerne har denne vinter blifvit
anskaffning 40 ad, och torde utsädet då hämtades från
land eller nyland, hvilket sedrare åtminstone skedde
talandi ad 1774 af dåvarande Rynkeborgen Grossen
Gabriel Rhogius, men bland allmogen äfven denne
nd allmän förra åren 1804 och 1805, då detta år
Vårdade och evigt saknade Skyrsman, numera
denne af Kongl Svenska Nordstjerne Orden Herr
af Wibelii, med den denne Herre så egnad tro
verksamhet åstund allmänhet utbredde deresamma
stiger, hvilket i detta Pastorat, mer ad på flere
ställen visade sig förvånande verkningar, har äfven
märket bidragit att förskaffa culturen af denne
anklad allmogen rätt verkeligen för den sattad
och gen dess flera nytta i många fallegid afseende
legad.

5to Uthom Stadspersonerne, hvilke endast gräd
fond hafwa åran nämnd til något större quantitet utsäde
vånd, finnes här eller gräd i Kammer, ej egentlig
mer ad en enda bonde, ad namn Lokan Jö

de i Mustinmäki by af detta Pastorat, hvilken årligen
sig Garnbinnar, och som jämväl allför ofta och nästan
allad ad, med utsädd, gifwes vänder hans tälet sig vanligen
tedalad med hälften eller tägen, hvilket sedan Sockne-bon
Sedan man skulle efter min tanke kunna förfara en
lämpelig belöning, och tager jag mig den frihet at bö-
nam därtil hos Herr Domprosten Strokes ford och Kid-
daren, samt Hejdfortig Enskes Hushållning sällskapet
ädelmodeligast anmäla.

6te Sedsta sommar misslyckades denne vanligen
delas gräd för Stadspersoner samt Bönder, och för-
fond ej tillgång til utsäde emellan Sockne. Hvar detta
må skall kommas erhållas lämnar jag til Herr Dom-
prosten Professorn och Riddaren samt det Hejdfortig
Enskes Hushållnings sällskapets Gagnande nytta pröfning
men finner jag fast med yttersta grannelsö undgås upp,
ad det, at den denne brist på ett eller annat sätt
afhjelpes, utdel denne vanligen förstades åtminstone til
del massa, och fordras med all möjlig omsorg en all
fond lång tid at kommas i det skick, den redan
vanligen. Weloppet af det behöfliga utsädet, som nyt-
nyttigt torde kunna erhållas ifrån Gela delen land,
ad gräd at beräkna. Tagen a 30 Tunnor vore
efter min tanke det nödigaste minstå, som åtminstone
til nyttan del skulle afhjelpa det förfarit varande
behöfvet.

Det lämpeligaste sätt at befordra culturens
framsteg af denne vanligen, vore förmodeligen ökade
ning af beloningen, dock icke i penningar, hvilken
sedrare jag fod inga del andra gånger så tjenligt
eller til åtskillnad bedandes. Nagon liten silfvermed
hagand om 8 a 10 ducats vigt, eller icke en silfver me-
dail af hvilka på framsidan, med inscriptionen på finska
språket, skulle förmodeligen undfara den bästa ver-

Kan. Dess slags vedermälen, såsom varaktigare synbare blefve alltid mera smickrande, och för vinna ett gadt ändamåt kunde man på ej den mänskliga fåfängan denna cilla nå Gratis aldelt utsade bidrage jämrat säkert härtil i synnerhet i ä, då äfven den mäst tänksamma sielf ej förmår förskaffa sig de ma. Leppävirda den 14 December 1814.

Gabriel Krogius
Prost och Kyrkoherde
i Leppävirda Pastorat

d. 30. Dec. 1814. No 117. 296

Tohmajavi

Ödmjukaste Memorial!

Om Potatoes Culturens tinstånd och framsteg uti detta Thomajäwe Pastorat, får jag ännu i all ödmjukhet aftämna följande upgift: Ehuru uti detta Pastorat, med private Torpare inberäknade, äro tillhundrade Jordbrukare, så finnas likväl för dett närvarande, uti den Thomajäwe Moderkyrko Församling, endast Sextjo, och uti kistelys vara kapell Församling blott trettjo hemmans åboer, hvilka idka -

Uppå Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets hos mig medelst skrifvelse af den 28. sistl. Sept. gjorda förfrågan, om Potatoes Kulturen i Kesälax Socken. får jag till svar afgifva följande:

1mo Uti denna Socken som består af 115 Hemman, hvilka äro fördelta i ungefär 200. Mattag, idkas Potatoes odlingen af vid pass 2/3 delar, och af de få Torpare här

denna ordning, då ännu alle Torpare och Backstugusittare fått
urakthållit denna näringsgren.

2:o Ändock Personerne hafva årligen utsatt från alla kappar-
ne tunnor, då däremot Bönderne vanligen gjort två emot
pass utsäde, så att hela dess ägo utsäde, ingenstädes uppgått
till tolf tunnor.

3:o Efter den föreskrifne Kongl: Finska Hushållnings Sällskapets
år 1801. tryckt i tryck å finska språket för allmogen, hvar-
har denna växt blifvit bodad, och ordningen aldrig med för-
lopp af ränsning verkställd.

4:o Ändan i Borgå år 1770. hafva Ständers Personer
ren från andra orter förskaffat sig utsäde af potatisen
växt, och var dess odling åren 1804. 5. 6. 7. och 1808. redan
Allmogen, som fattat någon smak för denna drycka, i be-
tagande, men under förstnämnde krig förlade medlen
mässa förråder, och har i senare tider ingen tvingan å
denna landsort vanit att finga.

5:o De af Allmogen, som i synnerhet med utmärkt drift
na växt, af hvilka förtjente någon distinction, äro Bön-
hans Simmonen från Kandoskyla, Sven Hammar från Kir-

297.

Anders Warenius Enka Catharina Clarinen från Lakemwara By,
hälft de ubi Ejngu ära tid, oaflonstitt idkat denna näringsgren, och
ej med någon belöning ännu blifvit ihogkomne.

6:o Lärda en tidig Frost åtom sidstledne Höst, tin strösta delen för-
störde denna nyttiga växt, så saledes den ymnogare utsädet för nästa
år så vore ett mindre än 30. tin 40. tunnor för allmogen att nära,
af hvilka flotaler ej minsta förtjenst för något pris erhålles,
hvilket nu är lika med ingen, som betalas med lösa Riksdrr Riksgälds
sedlar eller Adertons Rubel i Banco Assignationer, tunnan.

Lämpeligaste sättet, att i denna landsort befordra Potatois Cultu-
rens framsteg, anser jag förnämligast vara genom belöningar, eller
något dylikt sätt. Före 1808. ag kng utdelte dessa premier, och
de hade sin goda verkan. Nu tin en Borgå är det en nödvändighet,
att utsäde genom Krono af Säkne Befallningens åtgärd, gratis utdelas
till de skötsamde Jemmanbrukare, och att den förvecklingen älag-
ne såsom åbor skyldighet å krono Jord, att årligen odla minst så
tin hela kappar flotatois. – Thomasärd den 16. December 1814.

P. Warenius

Uppå Kejserliga Finska Hushållnings-
Sällskapets hos mig medelst skrifvelse af
den 28. sistl:o Sept. gjorda förfrågan, om
Potatoes kulturen i Pedersöre Socken, får
jag till svar afgifva följande:

1mo Uti denna Socken som består af 115
Hemman, hvilka äro fördelta i ungefär
200. Mantag, idkas Potatoes odlingen så
vid pass 2/3 delar, och af de få Torpare här

genom framledne Prosten Dinters föranstaltande

d. 6. Jan. 1815. N:o 134. 300

Kides

Högwördige och Widt berömde Herr Domprost,
Riddare af Keiserlige Wladimir Ordens fjerde Class!

d. 19. Jan. 1815. N:o 166. 298

Kesälax

Ödmjukaste Memorial.

Uppå Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets hos mig medelst skrifvelse af den 28. sistl. Sept. gjorda förfrågan, om Potatoes Kulturen i Kesälax Socken. får jag till svar afgifva följande:

1mo Uti denna Socken som består af 115 Hemman, hvilka äro fördelta i ungefär 200. Matlag, idkas Potatoes odlingen af vid pass 2/3 delar, och af de få Torpare här

finnas, utsås Potatoes endast af nå
Inhysingar idka härstädes intet jord
2do Årliga utsädet af Potatoes är obety
Stånds Personerne som bestå af 3. Hu
utså vanligen omkring en Tunna, h
och enligt Böndernes egen uppgif
nas 5. hvilka utså ungefärligen 10
årligen, en annan del 5. a 6. kapp
och större delen blott 2. a 3. kappor.
3tio Jorden för Potatoes beredes medelst
ning och plöjning 2. a 3. gångor
dikning. Ett och samma land
jas oftast alt jemt dertill.
Potatoerne utplanteras i början af
månad. De kupas icke. Ogräset
rensas med händerna i Utplanter
gen sker dels medelst sättning efter
och dels medelst plantering i bänk
4to För ungefärl. 15 år sedan har Potatoes
kulturen blifvit vidtagen af några

302. 306.

genom framledne Prosten Dinters föranstaltande

d. 6. Jan. 1815. No 134. 300

Kides

Högwördige och Vidt berömde Herr Dom Prost,
Riddare af Keiserlige Wladimir Ordens fjerde Class!

299

bland allmogen, ehuru den långt för-
ut varit i bruk hos Stånds Personerne.
Det är besynnerligt att dess odling icke
gjort betydliga framsteg, då likväl All-
mogen gerna åter berörde växt.
5to Ingen har härstädes utmärkt sig genom
Potatoes odling. De äro ganska få i bland
allmogen som kunnat biträda hvarandra
med någon kappas utsäde, hvars pris
då ansetts vara 2/3. af råg priset.
6to Understöd till utsäde för nästkommande
år, vore visserligen af nöden. Beloppet
deraf kan väl icke noga bestämmas,
men med 4. Tunnor torde den behöfvan-
de delen blifva hulpen. Innom den-
na Socken finnes icke utsädes Potatoes
till salu.
Efter min tanka borde inga peninge
belöningar utdelas för Potatoes odlingen.

ty de som redan hunnit göra framst
deruti, njuta ock årligen sin belöning
af och önska ingen betalning derför
Men om utsäde utdelas gratis, och
och en som erhållit det, ålägges att
ligen öka sitt utsäde, åtminstone så
ket att det efter 3. år vore fördubbladt
hvaröfver Krona Fogdarne, med sine
och Fjerdingsmän, hvart 3dje år i Ma
månad borde anställa noga undersö
hvarvid den försumlige odlaren blefv
fordrad till någon peninge plikt
torde det kanske icke vara oljänligt
del att befrämja denna nyttiga v
tens odling — Kesälax Prästegård
21. December 1814.

Eric Lucan
präpet Pastor

genom tremledne Prosten Dinters föranstaltande

d. d. 6. Jan. 1815. N:o 134. 300

Kides

Högwördige och Widt berömde Herr Domprost,
Riddare af Keyserlige Wladimirs Ordens fjerde Class!
samt
Det Keyserlige Hushållnings Sällskapet!!

Till ödmjukt Swar å Keyserl: Hushållnings Sällskapets
Högtwördade Brifwelse af d: 28de sistwekne September,
rörande Potatoes Culturens idkande i detta Kides
Pastorat, får jag i diupaste ödmjukhet aflemna
följande:

1o. Utaf Fem hundrade hela Hemmans åboer i detta
Pastoratets Kides och Bräkylä Församlingar, idka, wid
gaf tre hundrade femtje, Potatoes planteringen,
och utom desse, Torpare, Backstugu Hjon, Handtwärk
kare, Lyrcke och Sökne Betjente, tillsammans
ungefär, ett hundrade —

2o. Quantum af Potoes utsädet öfwer hela Pastorat
kan wäl icke bestämdt uppgås, man förmodar
det samme torde uppgå till Fyratio tunnor
ler något derutöfwer. Ständspersonerne, hvilka
Otta till antalet, utså årligen en tunna, men
mindre, efter en hwars tillgång på utsäde, och
omständigheter, för gången. De öfrige, jemte
mögnare Bänder, till sammans ungefär tre
utså ifrån Otta till sexton kappar. De mindre
förmögne icke denna ödling i smått, ifrån
till tre à fyra kappar.

3o. Jorden för Potatoes sädden, beredes af
Personerne såsom wanligt kryddgårds jord
upbrukad med tillblandning af ren Spillning
hälst efter hästar, på artificiel gödsel hafwa
ska få här å orten än tänkt: Af allmogen
gas den på lika sätt med dess kål och tobak
por, det will säga, wäl gödd och uplöst, med
skilnad likwäl, at det för Potatoes bestämde

plöjes

genom tramledne Prosten Dinters föranstaltande

plöjes, då fleste delen sår i hwarje, ganska få i
hwar annan fåra. Ingen, så mycket jag kan erinra
mig, dikar sitt Potatoes land, hwilket ej eller lär wa-
ra af nöden här, där det är så litet och när inwid Gårds-
Domten beläget. Ständspersonerne hwilka alle
utså i hwarannan fåra, ränsa och kupa medelst
plöjning i twå omgånger, för sommaren, men
af allmogen gifwa sig ganska få tid till denna
så angelägna åtgärd. De hwilke hafwa mycket
Stenbunden jord, som är fallet för de fleste här-
å orten, nyttja altstadigt ett och samme land.
De få återstående, i synnerhet Ständspersoner-
ne, wäxla dermed årligen, efter tillgång och
lägenhet. Några få af deste nedsätta Potäterne
i Bänkar eller sängar, såsom, säga de, begwäm-
ligare och lättare at ränsa, men om detta der-
före alltid warit mer lönande är här ännu
outredt.

Potäterne utsås här så tidigt om Våren, som
kan, sedan kälen smultit och jorden blifwit
ligt torr, som här sällan inträffar för än wid
af Maij Månad. En hwar glär ock låta frukten
spricka till grodd innan den nedsättes.
Öfwer Wintren förwaras den af Allmogen
under Pört golfwen, Karsinat kallade, ett
ket tjenligt förwaringsställe, men af Stånds
Personerne, hos hwilka detta ej låter göra sig, i jor
Gropar, i hwilka den dock ofta blifwit
af kölden, ehuru sorgfälligt de ock warit
te. detta har händt de twänne nästförgå
ne Wintrarne. Några hafwa låtit gräfwa
garna i Conisk forme, och dessa hafwa saaf
at Potäterne i dem, wid uptagningen om
warit alldeles friske och oskadde.

4o. Potatoes Culturen skall uppkommit i detta
Pastorat, år 1778, då ett ringa quantum

genom

genom framledne Prosten Winters föranstaltande
blifwit ifrån Randasalmi Socken hitlemtedt, och
har han då utdelt deraf åt några få Stånds Per-
soner. Sedermera har odlingen så utwidgat sig
efterhand, som i Puncterne 1sta och andra här
omförmäldt är.

5o. Till belöningsoch än mindre till distinctions und-
fående haringen här städes ännu i detta afseende
gjort sig förtjent, och kan jag ej dertill föreslå
någon. Å de få af Stånds Personerne och Allmo-
gen hwilka med något större ålog än den öfriga ho-
pen, idket i fråga warande odling, torde än nå-
got afseende icke kunna hafwas. Utsädes Potä-
ter gå här wanligen i jemnt pris med Vågen, de
bytes kappa emot kappa. Grennarne hafwa med
utsäde, en hwar efter Vad och lägenhet hulpit hwar-
andre wid förefallande behofe

fälde, hwarom [illegible]
wid uppbörden af rättigheterne, som här wanligen
ker wid hultiden. Den länge höstan och det

6o. Sednaste Sommarens länge fortfarande torr
wållade at inbärgningen af Potäter war
ringa, derföre torde här i nästa Vår int
någon brist på behöfligt utsäde. Innom
lär det samme näppeligen till Kops Kun
erhållas. Med, ungefär, tolf à femton t
till Kott, kan, må hända, denna brist af
till det mästa, i fall Kölden i nästa Vin
i de Kommer at Skada den del ej hwarl
till utsäde.

Med ding wördnad och högaktning
åren at wara

Högwördiga och Widtberömde Herr Dom
samt
det Keyserliga Hushållnings Sällskapets

Kides d: 16 December
1814.

Ödmjukaste tjen
W. Abr. Hougberg

Pastorat, år 1778, då ett ringa quantum

genom

d. 10. Febr. 1815. No 230. 303. 306.

Libelitz

Keyserliga Finska Hushållnings-Sällskapet!

Omtänkt att, så wid möjligt är, uppfylla Keyserliga Hushållnings Sällskapets åstundan, yttrad genom wördad Skrifwelse af den 28 sjtl. September, wärande Potatoes Kulturen i Libelitz Pastorat, har jag finnit nödigt, att, utom wid flere tillfällen gjorda förfrågningar af enskilta personer, inhemta upplysningar af Bygelagen samfäldt, hwartill ingen bättre lägenhet gifwits, än wid uppbörden af rättigheterna, som här wanligen ker wid Tulteden. Den långa hösten och det

ovanligare sent inträffande väntarsförat, utom
omständigheter, hafwa gjort att stort nästfall,
jag icke får vän un satt mej i tillfälla, att
sala. resultaterne båda af så mycket olika for
gav oss mäst egen erfarenhet att rätta
sant bör jag anmärka, att de numerära näst
na framdeles äro allar lämna svåra mycket
osäkerliga, hvarför jag ock nyttjar blott siffra
i första decimalen.

1:o Å Wredeshyrkodulan af Lidbeck Pastorat äro
sammans brukade allar Mantlig, som icke Potatis
odling, af 820 som äga icke idka. Torparna, Lutfis
som idka, äro 10, som icke idka 140. — Å Kronobr
Kongsåll Torpamling äro icke anda sammans brukan
icke idkande 220. Icke anda Torpara m. fl. 30, a
idkande 20.

2:o Sammans brukarna af andra odlare tillsammans
Pastoratet, utgöra omkring 446 Tunnor Potatis
à 32 Kappar Tunnan. Af dessa äro ungefär 2
som 1 à 2 Kappar, 74 som 3 à 4, 41 som 5 à 6, 35
7 à 8, 7 som 9 à 10, 3 som 11 à 12, 2 som 13 à 14
15 à 16, 3 som 19 à 20 och 4 som omkring 30 Tunnor

3:o Hvarken brukad mängden genom skörjning, gödsling
Bruken sedan den uppgrävts i händer, förutom potatis
planterad lördagen Kongsåll vägtar; under nyttjas
bänd, utan lägga potaterne i sammanen skogsfåra
så vid nästa förstad regelbunden undangallas. Jag för

tyckt att sätta jens nu brukligt på många orter i Jemtland,
bestående deruti, att i det samma jordan undra gången
skjort, utan att jorden vara gödd, lägga potaterne till
en half aln ifrån framvindan i tvenna fåror,
så tvenna följande sommar tvenna, och så vidare vä-
xelvis. Efter den, som lägger potaterna, följer en annan
som lyfter en näfva fällning på hvar potat. Så undvi-
kes genom de tvenna fåror regelbunden. Jemväl blir
det, att ehuru potatisplantan vänjer till 2 à 3 quarters
längd, då ogräs näfvas och jordas på så obetydlig
vis; detta tagel vanligtvis bort genom regelbunden
undra skogsfåra emellan hvarje tvenna potat ränder,
hvarigenom näfva potaterna lyftes. Samma ändamål
och samma besparing så icke hela sommaren öfver. Hvar
får fått öfver 20 så kommet. Detta sätt skall hällan så
lär allvarlig ska fält. — Den så får en orsak hvar funnit,
att att ej samma hand vält jamt den nyttjad, om jordan
väl brukad och bevarad; under vana får bättre att ombyta
land — Jämning vid brukligt sätt den annars nödig — Po-
taterne planterad ej får en gången med mera; som
vanligen har i första skiftet af Juni månad — Ut-
lu hafwa vänt ej förstått att lyfta potaterne; man
allmänt vanligt så — Potaterne förvarad öfver
vintern, både i källaren för Husbehofvet, dels ock
båda för dem och allmogen i Landsorten, med under-
lagd granris allar halm. Förvarna äro förskilda med
tak och dörr, hvarom några Rader vid brukligt. Ut-
den Radar potaterna ofta dold, så framt ej förstås ve-
rit mycket vått, så att, genom förfrusnad afsmakar, vatten

kommit i gropen.

4º Potatoes Kulturen skall först uppkommit här i Dockan omkring några och 20 år sedan, eller kort efter förra get, då Svenska Kronan gaf Allmogen en liten hjelp till utsäde från Jocksen Magasin. Sedan den tillhafwa framstegen warit långsamma; emedan man saknat uppmuntran, till ehs den sednare utdelningen skedde förledne sommar, hwilken å ngo lifa menighetens slumrande hog för ehnna odlingen. Nytan öfver allt ätes denna wäxt med mycket smak både af odlare och icke odlare. En ehl ska dock ännu mera kofwan.

5º Ehuru några mer och andra mindre winnlet sig om Potatoes Kulturen, kan dock ingen ännu ansees genom utmärkt drift i denna wäg hafwa gjort sig förtjent af distinction och belöning. Så äro också ch, som ännu kunna beträda andra med något litet till utsäde och har priset då warit ungefärl. twå tredjedelar jemförelsewis med Rågen.

6º Understöd till utsäde för innarande år ad ... serligen af nöden, och wore hos Allmogen ganska wälkommit. Beloppet af ehtta brof ad ungefär 100 tunnor eller chröfver. Sig har wid gjorda efterfrågningar icke funnit någon i Församlingen, som har potäter att fär yttra, till hwad pris som helst. Men ganska

Lucitz d. 28 Januarii 1845.

många, som hittills icke planterat, skulle göra ehl, om de blefwo med understöd hugnade.

Ej öfrigt är jag öfwertygad, att det lämpeligaste medel, att befordra Kulturens framsteg här å orten, ad gratis utdeladt årligt utsäde, hwarmed penningebelöningar, i ehtta afseende, på intet satt kunna jemföras; helst en obetänksam Allmoge äger så många lockande tillfällen att bortslösa en lättfången penning, och utsäde i alla fall för penningar här i landet icke står att lösas.

Framhärdar med all wördnad

Kejserliga Finska Hushållnings-Sällskapets

odmjukaste tjenare

N. J. Berander.

d. 2. Martii 1815. No 258. 16. 306.

Kasvi

Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet i Åbo

De upplysningar Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet i vördadt bref under den 28. näsbledne September af mig, angående Potatoes cultiveren i detta Pastorat, fordrat, får jag äran härhos afgifva:

1mo Utaf de inom denna Sokn befinteliga 500. mattlag cultiveras Potäter af omkring 200. hushåll, alla Hemans brukare, emedan inga torp finnas, och inhysingar icke så jord därtil — Således äro 300. mattlag hos hvilka denne vårt icke finnes.

2do Förenämnde Potäts odlare kunna indelas i 3ne Classer: Endast 6. hushåll odla årligen ifrån 1. till 2. tunnor, 12. emellan 4. och 8. kappor och de öfriga blott 1. a 2. kappor —

3tio Jorden för Potäterne beredes medelst 2ne gångor plöjning och harfning om våren, utom den som höften förut föregått: och som man vanligen nyttiar denne frugt i trädes åkern, så följer däraf, att korn altid sås efter Potäterne och desse efter kornet, ty åkrarne hos oss hållas i två skiften, så at halfva åkern ligger altid i träde, då man undantager de ställen som besås med lin, hampa, —

Potäter oc tobak de där altid nyttias i Trädes åkerw, mew som lik-
tröna en obetydlig del däraf.— Dikning, som jä wära Nordländ-
fallaw behöfs, dä härtfådes i anseende till kärr brek, en ganska wäl
sak, äfwen som tiden till potaternes utplantering, som werkeligen
snart jorden hunit blifwa tillbörligen torr oc warm, som allt
hinder för dä i början af Junii månad.—

De fä af allmogen som plantera tunetals hafwa lärt af ortens be-
syner att förrätta det genom plog, dä utsädet fälles i twenne rum
maw hunit med 11 färor, hwarefter 2ne färor lämnas tomma som
gängar emellan de förut nämnde fäorne.— Räkningen werkställ
med ortens wanliga grift harfwer wid den tid dä potaterne bör
så sig, oc därefter trampas de tomma fårerne, oc om något ogräs
skulle uppkomma, uppryckas och så de, hwarefter äfwen kupningen
denne mindre allmänt, skjer genom plöjning alt oc så.

Sedan man säte grödan upptagen, torckas den hälft inom rum, sa-
ges sedan i groplar, att för allmogen i denna ort i anseende tid och
turen mycket wäl kändt förwaringssätt, hwarföre ock fallaw
at potäterne skadas af köld.

4to Omkring 20. år tillbaka har Potät, wästen börjat blifwa hos Allmo-
kant.— Det förtta frö ä utsprit af Ständspersonerne.— Sedermera
harmedelst Landtförordningens i Länet ägnad kanske 12 a 13. Juni
sammantagit för flere år blifwit utdelt, men som krono betjä-
altid haft detta i commission, kan jag icke bestämd uppgifwa hwa
genom dessa anstalter har cultueren likwäl i senare tider gjor-
ga framsteg, hwartil icke mindre smaken oc öfwertygelsen w
len af denne wäst framför all annan odling warit werksam, m
ten på utsäde har satt öfwer rinnerliga hinder för dess widm
dande.

5to Härahnemndemannen Michel Hardikain ors Bonde jemw
som Grekinew bägge ifrån Skajärfwi by äro de, som fram
icke allenast mäst odlat Potates plantering ors som däruti
nitiske, ettan som ock kunat lämna fine granar frö potat
sielf haft werkelig nytta deraf; emedan deras inbärgning
är stegit till 20. a 30. tunn. ors ibland därutöfwer.— Sjelf utsäd
den har priset gatt nära wägens wärde, men an hoppen torde
wara något lägre.

6to Då så litet Potäter i denne församling ännu odlas, wore
af utsäde i samma mon större. Om man hade att utdela
Junior torde de, rätt använde, för nästföljande åren märkelig
cultueren.— Men inom Soknew kan för närwarande icke

något utsäde, så wida torckan anseenligen förringat afkastningen.—
Denne utdelning borde wist icke, efter min tanke, werckställas såsom
hittintills skjett, då man wanligen gifwit 1. högst 2. kappor för ett hushåll
räkning. Utan torde ändamålet då säkrast befrämjas om alla de
som skola så utsäde borde så åtminstone 6. kpr, emedan nyfikenheten
i synnerhet hos barnen redan under wäxt tiden förtar afkastningen af
1. a 2. kappor plantering. Och som ingen kan gjöra anspråk å nå-
got utsäde gratis, så borde den som emottager mer eller mindre däraf
wara efterbart pliktig att icke allenast plantera allt hwad han fått,
utan ock att påföljande året afstemma till sin gräns emot lika för-
delse antingen lika mycket utsäde, eller ock dess wärde i penningar, som
då skulle anwändas till upprätt åt en annan. Dessutom borde den
samma år och därpå wara skyldig att plantera minst dubbelt så mycket,
och gärnedes fortfara så widt dess beskaffenhet förorda. Öfwer allt detta
borde krono betjäningen åtwenson Nämndemän wid ansvar hafwa noga
tillsyn ors wore det äfwen för mig högst tillfredsställande att, gärnedes-
komma i tillfälle att yrcka ors befordra dem i alla ortter men i synner-
het i detta frost landta land så nyttiga wäxt.

Om allsä endast det omnämnde grantrum utsädes potäter kunde gra-
tis erhållas, ors dess utdelning fanit efterlyw å omförmälte sätt skje-
de, så skulle ju cultueren derofwan inom några år så utbredd att
hwart enda hushåll kunde årligen plantera tunetals. Nyttan, den
swarje odlare genast skulle erfara wore wäl den werksamaste belöning
gen: men om den fattigare, som i denne odling utmärckt sig finge i
belöning något år efter gift af dess krono betalagor eller ock deremot
swarande penningar, ors den förmögnare någon medaille på bröstet;
hoppas jag att alt som kan gjöras wore gjort ors ändamålet wun-
nit; emedan man i ortens för denne cultur tjänlige små ors wäl häf-
dade åkrar mer endels skjördar ifrån 10. tillors med 20. kornet.—
Tjänseende tillnödiga underrättelsers winnande, såsom ock flere om-
bet reser icke mindre inom än utom Soknew i Contractets förfaulin-
gar, har jag med denne berättelse icke förr kunnet inkomma i dag
wi dew 4. Februari 1815.

Lauckiljaelm.

d. 30. Dec. 1814. No. 116. 308. 16.

Pielis

Kejserliga finska Hushållnings Sällskapet i Åbo.

Det Högvällofliga Kejserliga Hushållnings Sällskapets Högtvördade Skrifvelse af den 28de September sistvekne, hade jag äran bekomma den 8 Oktober derpå följande, och skyndar at efter äskan meddela de underrättelser, som i anseende til Potatoes kulturens i denna Sokn nu varande skick, efter min kännedom, varit mig möjelige.

1o. Kan efter medeltal upgifvas, at hälften af Hemmans brukarne idka denna odling. Storskiftet och Ägodelningarne hafva icke härstädes berett synnerligt folfäste för Torpare, så vida desse Öfverhetligt välmenande författningar icke ännu blifvit och kanske icke kunnat blifva verkstälde. — Bland Inhysingarne i denna Sokn, kan icke väntas denna Hushålls drift, som efter

gammal sed utgöres blott af et lönst uträkna
sätt at handtera tiggare stafven och ikläda
bettlare masqver, til en märkelig inkräktning af
verkeligen behöfvandes rätt.

2o. Då Ståndspersonerne undantagas, utsås Potatoes
af de driftigaste Hemmans brukare åtta och
mindre driftige och Nybyggare fyra kappor och
derunder.

3o. Beredes jorden på i Orten för Råg och korn
ligt sätt utan bänkar, hvartil samma jordstycke
merändels nytjas årligen. Dikningssättet i denna
Sokn, är icke allenast nästan okändt, utan och för
vändt. Planteringen af Potatoes verkställes samma
tid som korn sådden. — Af Ståndspersoner
de med plog och öfven i sängar eller bänkar efter
det af utsädet, hvilket sistnämnda sätt understundom
nytjas äfven af Allmogen. Poteterne förvaras i jord
gropar af dem, som fått större kunskap om denne
frugts gagnelighet til föda och utsäde. — De fläste
Hemmans brukarne hafva ock för sed, at förvara den
ne frugt under sine stugu golf, som de kalla Kolpitsa
men ganska få i de vanliga rof gropar. — I bägge
afseenden förfelar ändamålet oftast, både för föda och
utsädet, antingen genom köld eller värma. Sand eller
agnar som i denna afsigt nytjas til förvarings medel,
hafva icke kunnat förekomma missräkningar.

4o. Har ungefär 60 eller 70 år sedan, genom den driftige
Kyrkoherden Jacob Stenius Poteterne härstädes blifvit
tiverade och denna hushållsdrift så af den om sit
omtänksamme Landshöfdingen och Riddaren Valborne

Herr Olof Vibelius uplifvad medelst understöd
af förra Höga Kongl. Svenska Kronan, at
största delen af församlingen erkänner nyttan af
denne frugt.

5o. I denna församling hafva tvänne vårdar och
en vårdinna blifvit med heders tekn utmärkte,
men obetydlig hjelp af utsäde hafva de gifvit åt
behöfvande deraf. — Jemförelsevis med Rågen, har
priset varit hälften.

6o. De senare åren, har väl til församlingens
tjenst blifvit skickade å Höga Kronans vägnar
fyra eller fem tunnor, men denna Lands fäderliga
hjelp har säkert af de fläste blifvit missbrukad,
som synes deraf, at de med detta utsäde hulpne,
icke hafva utsäde åt sig sjelfve, än mindre åt andre.
I denna församling kan åtminstone för-
nästkommande år ingen prästera det behöfliga
utsädet, så vida på denna växt blifvit en all-
män missväxt genom torka.

Åt befordra denna lönande kulturen,
är efter min tanka den, at belöna dem som för-
vara det mästa utsäde både för sig sjelf och andre;
hvartil kunskapen om jordgropars anläggning för-
nämligast torde vara bidragande och hvaruti ka-
pellanen i församlingen Herr Sam. Fredr. Montin
genom sit exempel med fördel föregått många.

Åt efter tilgångarne utdela Potatoes utsä-
de in natura och icke i penningar, är säkert det
bästa, emedan penningen lätteligen kunde af den

fattigare förvandlas til anskaffande af and
närmaste behofver.

Om jag genom desse upgifter svara
Kejserliga Hushållnings Sällskapets förtro
för mig, skall det vara min fägnad, at til
fordrande af en god sak, icke hafva för
sanningen. Pielis den 6 December 1814.

Jacob Abr. Strömer,
Kyrkoherde i Piel

d. 2. Martii 1815. No. 257. 310 16.

Nunnis

Ödmjukaste Memorial!

Uf ren nyt för Potatoes plantaringens
kultur och dess befrämjande, får jag äran ef-
terkomma Kejserliga Finska Hushållnings-
Sällskapets önskan, at lämna Sällskapet,
efter min ringa kännedom, upgifningar,
och beskrifva de Trägor, Sällskapet äskat.

Nästan alla hemmansbrukare idka
denna odling i smått efter tilgång til utsäde
ifrån 2 til 4 kappar: någon enda mera. För-
den för Potatoes beredes genom plöjning och
harfning, sedan åkern väl blifvit gödd, hvar-
på den indelas i bänkar. Ibland ombytes han-
det; också brukas nedplöjning. Frö-inhältningen

Kjer sork Gulsz mat gunk, grutstun allar s
öfsser at ygrunndar mäki jordan. Mat
ok grünsmata ymsk bleksus. Man vill at
Lukt sam ikkjum kann. Va förrum ok
inntarn iki gragum ändar Vemingo-
Kastari gotrat Skarsina kallast, sum ä
ikki skulus at koltan, mun talt tugu m
ok i förrid hikstu gardan. Ikka förun
jun ok enedis Jurii kimum Kolatab ga
orden ikksus. - Jor 10 ün ägisrab rammu
Kälkin ägbortmik kur, gantom Kyrkjarsk
ok Kromberjinnjanö förserg. Ok kur Ka
skulut ury sumuk för kumm mäk, ondu
gung mojaligan kann kit ikksus. Jngan
vittarligan kur gamum ämunder visi
ma mäg gjort sig förkjant ok dessindu
kalöning, ok gun Zu sin gamlum kimum
ury obarygkligt ikksuka lat ungan kuggu
krukan ändra. Mun sin skuld, kur sin sat
förnamlig mot skugun ymsk: En kugg
för 4 kuggum Kolatab. - Gintning 40
kimum Kolatab varu ok minz kuggu
ligu kalogat kit ikksuk för kamlum gi
ting, kum sig sin ok kit kärligan. Ef kum
förnamligan kimum Kro-Kolatab u
ida nokkallub. - Orkand mskägsangat,
gummarkt kriss gin skurbluka kuggan,
skrum sin kärligaka Kro-Kolatab ku
ning. Ef ok Gyan ukärmuka ok Kiss
mad skuld-Kögnk, om 12a sin mikl uskum
förkrysku da, ok ok mik Kommar-lu
gun ok öfsser no mikl, kum kit kumm
skn, kkis ogärligt ok förnamligt. - Om
skuligaligusta skuld, ok kisserdom Kildun

Kärnarligs Kyrkjuskullums Kallkungat i Åbo.

kommer, vantar jag mig för nu förrug at
tämma mik ytterma. Kan Kallkungen af
sig sielf andra mäjaligen kärkusta kilgärning
kit ikksuka kimda ugkimmas. Jolkat kär skuld
fikk aftor rätta Kötö-kämkad: mun ätta andra
kärning gisrad kit kyd ikksuka! Kär skulla
ok samum ok Költ, kraka ok nyk ofkuka
Gamskan Kärkungen kim ämärkad mot en ankid
Gotlands Kängarkad, ok kim Kandkuk kalw
Gäkskall simma sin nätkärstigu Kängrung
kan da kok in i rätta ur kallkunda Gro-kim
madkjimmin madkärjina nödgad kärn.
Wurmis Kappt. kan 14 Februarii 1615.

M. W. Winter
Kyrkoherde

d. 13. Dec. 1814. No. 48. 319. 16.

Nyttes

Ödmjukast Memorial!

Jan ledning af Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets, under den 28 sistledne September, aflåtne vördade skrifvelse, angående Potatoës kulturen, i de Annexe församlingar, som höra under detta Pastorat; får jag äran, härmed i ödmjukhet, aflämna den under rättelse, som jag därom kunnat inhämta, enligt de frågor, som i omnämnde skrifvelse äro fram ställde.

1o. Huru många Hemmansbrukare uti hvar och en af Pastoratets församlingar, idka denna odling, och huru många icke ej? Alle i församlingarne, som äga någon jord, och bruka den, idka äfven Potatoes plante-

ring, utan at vederbörligen någon sådant utm-
låten.

2:o Huru mycket Potatoes hemmans bru-
och andre, dylane angefärligen utsås om året

I Elims Socken, med underlydande Ami-
Kapell Församling åro
Sädes gårdar på hvilka utsås ifrån 5 til 10
inalles — — — — —
Ständo personers och de större Bonde hem-
man, dår utsädet kan ifrån 2 til 5 tun: — —
Större hemmans delar som utsätta ifrån
1 til 2 tunnor — — — — —
De minste hemmans delars åboer, samt
Torpare som
sätta ifrån 15 til 40 kappor — — —
Handtwärkare, tinhyses och backstu-
jon som utså ifrån 4 kap: til 16. — —

I Nyttids Ströms församling.
Ströms Bruk samt större Gårdar
hvarest utsås ifrån 10 til 15 tunnor — —
Ständs personers och de större Stände-
hemmars hvarest utsås ifr. 2 til 5 tun —
Större hemmans delar på hvilka sås
ifrån 1 til 2 tun: — — — —
Mindre hemmans brukare och torpa-
re som så ifrån 15 til 40 kapp: — —
Handtwärkare och tinhyses, som sät-
ta ifrån 4 til 16 kappor — —

3:o Huru man bereder jorden för Potat.
Om detta samma lader därtill nyttjas et-
I dessa församlingar, hvare stupadkungs Jord
till detsamma bäst kan användas, beredas Pota-
tåderne genom upplandning af den hvilk
ifrån, hvilig mat jord och stundom äfven gro
Allmogens Potatoes tåeden, särdeles de

hemmans delarnes, torpares och tinhyses, bästa til större
delen, af deras fordna kål och rot kåls tappar, hvil-
ka numera Potatoes til skiftes årligen plantera. Förfa-
renerde rot mästers plantering, han i samma mån
min skall, som Potatoes odlingen vann tillägnande,
Hvarje enskilt tillgång på jord flyttas Potat upsätet
ifrån dyl: na fältet til de andra, så min skall hvart
annat år eller tredje år, hvilket senare tillämpas i frå-
de, eller som vanliga jord, hvilken med rot vasten alter-
nat tå sätt. Ofvan jorden i dessa församlingar fö-
alla sorter säden, med mycken förnöjelighet dikas,
så för tares även på samma sätt med Potatoes lan-
derne, hvilka näst följande år igen dikas.
Potaterne upplanteras om våren, sedan jorden blif-
vet torr och luften varm, vid slutet af Maji
Plantering sker vanligen med plog, uti den kvar-
som sätteret bryd gårds fången, och trånga ste-
bål kon, den slogs icke kan nyttjas. Af allmogen
plantera de tvenne sätt bruka, men ständs per-
soners och de som så små bönder äro, sätta
i svarandan förda Kärningen skeer efter det
Potat ständen börja visa sig, då ogräset tack upp stick
medelst plogbugg eller lediga fånan, hvilket sker
två eller tre gånger om sommaren. Men där Potaten
ne äro tätare satte, och kärningen icke kan ske
med plog, förrättas den med rensa vid första tillfäl-
nuligen och sedan med händerne, då Potaterne ge-
nuligen kupas af den som har tid därtill
Öfven vintern förvaras de i källaren, den öfver
Allmogen til de små jordbrukare under golfvet af-
deras stufvar.

4:o Huru Kulturen uptommer i sär-
rater. Enligt berättelse har Potat kulturen
hos allmogen tagit början omkring år 1780, men
efter 1788 års krig blifvit rätt allmen. Nu är all-
menheten redan fullkomligen öfvertygad
om Potaternes stora nytta, hvarföre de i det
ta år, så misswäxten på denna för träffeliga rot

växt varit så känbar, klagan är allmen, och
den stor.
5o Upgift om dem som för utmärkt drift i
väg gjort sig förtjente af distinction och belöning
Vitterligen har väl ingen på utmärkt sätt lagt
på Potet kulturen, dock hafva de fläste Pos
ter och Hånds personer, de fruktbarare åren,
haft så mycket, at de kunnat med utsäde för
underhafvande och grannar, hvar emot de
ligen är hållet lika mått af hafra, som här
gen gäller til hälften emot rågen.
6o Om understöd til utsäde för nästkommande
är af nöden etc?
Då de äro få som detta år fått öfver andra
af det utsäde de gjort, så kan man väl förest
sig, at nästa år bristen på utsäde måste blifva
Och då Poteterne redan vid början af denna
hårstädes gällde 5 Rd: Rgs, och sedermera betalt
8 til 9 Rubel för tunnan, som de förra åren sällan
öfver stigit 4 Rubel, lär de tvifvels utan i vår
mycket mer, hällst de lära vara ganska få som
va något at förytra däraf.
Att med penningar förse mängden af fattiga, til
ta behof, tyckes icke vara möjeligt, kanske
dre tjenligt, så vida ingen tilgång på utsäde at
köpa, lärer blifva i vår, åtminstone på landet
i staden torde kanske en eller annan hafva nå
förytra. Säkraste utväg at afhjelpa denna
torde det vara, om några hundrade tunnor
ten kunde med första öppe vatten nästa vår förskaffas hit
staden, eller hvad ännu lägligare vore för land
til den så kallade Marknadsbacken vid Abborfors
och sedan säljas til de mäst behöfvande för mo
pris. Men hvilka svårigheter lära icke
en så stor anstalt, Och huru litet vågar
förmoda upfyllandet af en önskan, som
seende til miss växten på Potatoes öfver hela
land, som man hört, synes nästan omöjelig

Lovisa den 8de December 1814.

C. A. Hougberg

den 19. Dec. 1814. No 73. 316.

Mäntzälä

Odmjukaste Memorial

d. 10. Jan: 1815. No 141. 314

Orihmattila

Ödmjukt Memorial.

Till ödmjukt svar uppå Kejserliga Finska Hushållnings
Sällskapets Högtärade skrifvelse af d: 28de September
detta år, som mig tillhanda kom d: 26te derpå följande October
angående Potatoes odlingen innom denna Orimattila För
samling, till hvilken ej hörer något kapell; får jag äran
lämna följande upplysningar, sedan jag hunnit kringfara
Församlingen, för att inhämta så säkra underrättelser,
som möjeligt är.
1o Alla Hemmans Brukare, till antalet Femhundrade tretti
fem (535) sammantagne med de Egendomar, Rusthåll och
Hemman, hvilka innehafves af Herremän, idka Pota
toes odlingen, äfven så Gord Torpare och Enhyslingar, som der
till äga tillfälle, fast ej i ymnoghet, så att jag med skäl kan
säga, det ingen uragtlåter denna plantering innom Ori

Församling id
och mindre män;
igen öfverens
d därtil. Utom
lit et belopp
ll och åhoga
gen, idkas den
Torpare och un
asser. Första

Mantalå

Oekonomiska Memorial

315

malkila Församling. NB. Allhär finnes så m
Hemmans Brukare, hvarav orsaken, att gam
man äro delta i 4. 5. 6. 7. a 8. delar.

2:o Uppå de Rusthåll och Hemman, hvilcka besittes af
och som äro 8. till antalet, plantera årligen 6. a
Potatoes, uthom på Sommarnäs Gård, hvaraf mått
20. a 25. Tor. — Af Bönder äro 12. Hemmansdel
plantera 2. a 3. Tunnor, 20. som plantera 1. a 1
284. ifrån ½. till 1. Tunna och 69. ifrån 8. kop
14. kor. Torpare och Inhyseingar, hvilkas an
ej så noga kan bestämma, plantera ifrån 4.
a 10. kappor årligen.

3:o Jorden till Potatoes plantseringen bereder näs
öfver hela Församlingen. Den plöjes upp om hö
Landet omväxlas och behörigen dikas, så vida i
ler af Sorten är lerjord. Vanligen utplantera
vädret i början af Juni månad, då plantering
dels sker med plog, så att i hvartannat får
toes, på det Kupningen och rensningen ock må
förrättas med plogen. Till denna rensning har
gra är brukat en egen inventerad Trä plog,
af en Karl då den andra för plogen. Med denna
har jag, som planterat 4. Tor årligen, rensat minst
På Kapellans Bolet planteras endast 2. Tor men i
till en å, som löper derunder och förorsakar Kart
så der fallan utlades igen. Potatoes förvaras här i
par, där hålen fallan skadat dem, när de rätt
4:o Att Potatoes plantseringen redan i 40. år varit

hos några och att den gjorda framsteg ehuru obetydliga
är vist, men huru de inkommit i Församlingen; kan
jag ej så noga på. Säkert är liksål, att nästan alla fattas
smak för denna välsmakande växt.

5:o Hvem som utmärkt sig i denna Församling, vid Odlingen
af Potatoes, var det Lands Höfdingen i Tavastehus och Kä
laren af Kejserliga S:t Annæ Ordens Första Class samt Kong
Svenska Svärds Orden Herr Gust. Fredr. Stjernvall, medan
han ännu bodde här å sin Gård Sommarnäs och Arren
datoren af nämnde Gård Herr Majoren Casper von Kra
mer. De hafva årligen utsatt 20. a 25. Tunnor och hafva
de förra åren, haft gott Manna säde åt andra; men ej i år;
emedan först Torkan tvingade växten härav och sedan
den tidiga frosten, som förstörde resten, så att denna
egen som förr kunnat hjelpa andre, nu med möda
har afsäde till eget behof. Denna olycka drabbar
de hela Församlingen. — Priset på Potatoes har da
rit 2. 3. a 4. Rdr R:gs Tunnan, då Lagen har gällt
11. 12. a 13. Rdr per Tna.

6:o Huru en del kunna hjelpa sig med afsäde af Potatoes
för vårkommande år; så saknar doch största delen
detta nästan helt och hållet, hvarföre beloppet uppå
denna Församlings bruk vore ganska betydlig; dock
vore det en af de största välgerningar om denna för-
samling blefve hulpen med hälft femtio Tunnor. Der-
af blefve dock ej mycket för hvarje behöfvande till af-

Församling vid
och minst 20 man;
egen afverens —
därtil. Uttom
till et belopp
och ahoga —
gen, i åtnit der-
Torpare och un-
ares. Förs-

Mantalsk

Odlingskassa Memorial

Vid detta Protocoll, som blott består af en Församling id-
kas Potatoes plantering av allmänt; denna i mer och mindre mån;
af alla, som hafva hushåll, utvägar, eller genom någon öfverens-
kommelse med jordägare kunna förskaffa sig jord därtill. Uttom
gårdar, som bebos af Herrar och Standspersoner till et belopp
af ej flere än åtta; hvilkas med större drift och ähogn-
än allmogen, lastsig på Potatoes plantering, i dhes der-
samma af 228. hemmans brukare, 324. Torpare och un-
gefär 94. Inhysingar.

Deste Potatoes odlare kunna delas i 4. Classer. Förste-

Vädeträdsk Kärbar, klagan är allmen, och
den stora
5to Upgiften om dem som förut märkt dri
väg gjordt sig förtjente af distinction och belöning
Vidkommen kan välinger på utmärkt sätt lagt
på Roten kultiveren, dock hafva de tre klasser, Bon-
den och Husbonden, de fruktbärande trän, i
haft så nyt ett, att de kommat med att såde för
dubbelhafvande och grannan, hvilken mot d
tigen åthållet lika mått af hafra, som kän
gen gällen til hälften enlot tvägade,
6to Om under skiel til utsäde som näst kommun

Säde. Innom Församlingen kan vist ike
för i år. Och de som i Städerna haft att
es, hafva tagit redan i höstas Se Leder Sp
Otto Kpt Li. Gd Tunnan.

Till winnande af en större verksamhet i för
i anseende till Rikets Odlingens utvidgand
het så väl Hans Kejserliga Majestät, som
ga Finska Hushållnings Sällskapet åstu
efter min tanke, belöningar af penningar
efter Tunne talet af Rikets plantering
het bidraga, äfven som ett sätt mätt
lynnerligen i år, gratis skulle en viss
tionerad penninge belöning utlåtas
den jag dek kunde praestera dem, som
lig; Trots jag läkert en tafvlan upphäm
Lokal, att bringa denna nyttiga och
vänt, så tjenlig för både menniskor och
till ymnighet i landet, belynnerligen
vår sådet nog ofta af frost skadas. Den
en nog om äfven för frost, blir dock
joreden ofraft, och är, då sommaren
som sittande, vid den tiden, när vårsädet
nästan fullvuxen; churu Kladen
Örtnabäck den 27. December 1814.

klasten utgöres af Gårdarne, hvilkas utsäd per medium
gen 20 a 30. tunnor: Den andra af de hemmans brukare
kas utsäde belöper sig til omkring 7. a 8. tunnor och
afven tyes ej flere än afven 4. eller 5. styken: Den tred
dem, som utsäd 4 a 5. tunnor, hvilkas antal kan anlägg
omgefär 200. och fjerde klasten af dem som hafva mind
erligt utsäde, ifrån enhalf till En a två tunnor, ut
eller Inhyssingar, som allenast så kappstals, all efter
äro i tillfälle, at, af jordägare hyra sig jord till dette
Så Ståndspersoner som innanlägne nyttias i denna
och samma tanel att jämt till Potatoes plantering
tiet, så snart tjälen om våren gått ur jorden plöjes, s
ora dagar efter gröfningen sladdas, hvarefter oran
gödsel hälld den som fås ur stallet) darpå, uti så
är slagad, börjas med potaterings: hvilket all, o
ren icke är synnerligt lång, sker omkring den 20 dett
de som utsäd tunnetals, varkställa odlingen med lit
af gröfgrmende, som utsäd allenast några kappor, gri
Ståndspersonerne sätta utsädet i hvar annan fåre, m
dorne lemna vanligast allenast hvar tred, i före
ningen sköts i den fåre utsädet sattes.

Så vida torre stenbundne backar, både stallen, d
tillgång fins på sandblandad mylla, nyttjas till
toes odlingen, så anses detsamma ej heller för alde
vändig; men där utsädet sker å lagland eller lerj
dikas den förgjälles. Så snart ogräs visar sig efter
förättad utsäde, öfverkörer landet med stadt, för
da ogräsen; Men den Potatoes stjelkarne väl

jord, till ungefär ett qvarters höga, knypas de med plog,
som köres i den tomma fåren. De som ej med tillhjelp af
plog förätta utsädet, besörja om rättningen medelst o-
gräsets afplockande. Den som äger ett med ogräs bevuxet
Potatoes land, anses för vårdslös.

Potaterne förvaras öfver vintern i väl förseda, och en
kom därtill inrättade gropar, hvaruti del hafva under golf-
vet af sina boningshus; tillväl händer det, då strängare
vintrar infalla, at Potaterne skadas af köld. De frusne
nyttjas till brännvins brännings.

Öfver 40. år hafva Potaterne varit kände i detta la-
skap. Ståndspersonerne hafva börjat med odlingen, och
Bönderne, som sågo den nytta de med sig förde, följde de för-
ras exempel, ehuru det i början skedde mera trögt: men ef-
ter hand utbredde sig så allmänt, at redan år 1790. då jag kom
till församlingen, endast få Inhyssingar funnos, som ej hade sina
Potatoes kappor. Ehuru Potaterne en ganska begärlig vara,
och anses 1. Tunna Potatoes svarar i hushållet emot 10. kapp-
per säd.

Ståndspersonerne hafva, då missväxt ej inträffat, kunnat
förse de behöfvande med utsäde; Men den ovanligt dåliga
bärgning, i förledne höst, har gjordt, at Potatoes ej
ej äro till Kops annan städen. Utom Herrarne Lands-
höfdingen och Riddaren Mollerswärd samt Öfverstelöjt
Riddaren Nordenskjöld, hvilcka med synnerlig drift-
idkat i fråga varande wäxts odling, hafva ej flere än
Bonden Mats Johansson Magnusa i Sörjärvsby och Lan-
bonden Anders Johansson Mattila i Kyrkobyn utmark

sig med potatoes odlingen, af hvilka hvardera utså en
omkring 9. tunnor.
Under mina undersökningar om förråderne af utsä-
för nästkommande år, hafva allenast få i Församlingen
anmält sig som behöfvande af understöd, hvilkas bar-
ver upgå till 6. Tunnor. Men i anseende till Detkeis-
ga Finska Hushållnings Sällskapets bref af den 2.
September, vågar jag, såsom mera befordrande kulta-
ren, föreslå penninge belöningar framför gratis ut-
delt utsäde, och hvilka belöningar, i händelse de en-
hållas, skola efter anvisning disponeras och dåtom
behörig redo visas. Mentzelä den 7. December 1814

And. Joh. Asp

15. Dec. 1814. No 64. 318. 321

Sysmä

Ödmjukaste Memorial

Enligt Kejserliga Hushållnings Sällskapets vördade af den 28 sistledne September, den jag erhöll den 9: der på följande November, skyndar jag, att i ödmjukhet lämna de upgifter, deri af mig begäres, rörande Potatoes Kulturen i detta Pastorat. Hvad planteringen

af denna växt angår, först för i Mäler-församlingen
jag åran i ödmjukhet uppgifva:

1:o Att här finnes 279 hemmans brukare och 405 torpare
de äro ganska få, som icke idka potatoes uppodling
i ett olika grad.

2:o Att potatoes uthädet är mycket olika. Åkrarne kunna
delas i 2ne Classer. Den förra består af omkring 50 Tun-
ne. åfven desse utså årligen olika. Från 2 Tunnor kan
med 12 och tjugu för denna växt en tjenlig jord.
Den senare åter, som utgör största delen af Åkrarne
hemmans brukare, dels torpare, planterar årligen från
10 kappar till En. Desse åkrar hafva jord mohn emot
ner två lera. Dessa bjuda väl till, att med sand och
erhålla jemna årsan lösande grödning befordra denna
men denna jordart will ändock icke gifva den för
som fordrade emot möda.

3:o Att som lige nyttja ett och samma land samfälligt åtnjuta
bäste, så nemligen jord mohn det medgifven desjuvfl
ken åro merendels olikade, och planteringen förrätta
fort jorden varmnar. Odlingen werkställes sålunda
jorden bereds med plog, harf och stadel ändtan, hvil
den blifver mör och lucker, hvarefter utsädet, som
tagit någon grodd, planteras i plogfåran, och täckes med
mull som fåller derifrån vid när maske förrättas
ses sidermera efter växtens uppkomst, men så årligen
kupa. Föräringen väl torr, förvaras i gropar, war
så svanlig och langvarig kåld inträffar.

4:o Att redan för 30 år tillbaka, har en och an hörsel
början med denna odling; men merendels vänt
lönande: ingalunda af brist på vilja och möda att
denna växt; ty allmogen har verkeligen fattat
detta fäloråmne.

5:o Att jag icke kan uppgifva någon, som för särdeles och
märkelig i befrämjande af potatoes kulturen, gjort
sig förtjent af distinction eller belöning: men bör icke eller
lämna obemäld, att de, som jorden gifvit en mandeligare
förråring, med välvilja alåd bidrall sine i denna del o:
tycke vare granar; ty så mycket saf va gen skänkt åstar,
att några kunat vara åfvigt till salu.

6:o Att under skåd för nästa år, är högst af nöden, måste man med
ro beklaga. Ty den langvariga torrika, vi hade sistlidne
somar och höst gjorde, att icke omgång de som hade jord mohn
för sig, fingo knappast ut sädet. Dikså var denna ringa för:
åring, om jag så får kalla den till sina kärnor, som bönor. Så:
ledes är det en omöjlighet, att innan församlingen så nå:
got skulle för nästa år. Undfäller derföre ödmjukast om
Kejserliga Hushållnings Sällskapets Patriotiska bistånd
i denna del, kommande likväl till del wördade Sällska:
pets egit bepröfvande hvem stort quantum möjligt:
vis kan anskaffas. Till befrämjande af denna kulturens
framsteg, vore för framtiden efter min åfvertygelse, några
penninge belöningar, dertill de werk samste; ty allmogen
är så beskaffad, att fördenen gång gnäll, tappas den alltid
så hjelpen af samma grund.

Uti Potatoes plantelingen dernäst i Kapellet Luhanyo,
belägit 4 mil från Moderkyrkan in i Päjane in sjö tid
Kommer, får jag åfven åran om den af Åbaer och Potatoes
kulturen derstädes i ödmjukhet lämna följande uppgifter.
Där finnes 47 hemmans brukare och 20 torpare. Dessa
icke område odling vidare de få ståndspersoner eller pi:
nes. Desse icke eller till större utsäde, än några kappars,
dem de kunat åtkomma från Moderkyrkan samling. Blenk
lera är ock der rådande. Drift på utsäde, har ock gjort dem
oråerksame i omrörde Odling. Sysslmä den 7 Dec: 1814.

De
Carlström

9te Sn. Der Patronats Einwohner unterthänigste Vorstellung über allerhöchst Ihro Majestät Befehl, wegen Anbauung mehrerer Kartoffeln, und Anlegung mehrerer Brandweinbrennereyen.

9. Febr. 1815. No 231. 320, Ihro Majestät

Königsberg

Allerunterthänigstes Memorial

Die Vorgängerin Vorstellung unterm 28. September, sich Ihro Majestät Allerhöchster Befehl, wegen Anbauung mehrerer Kartoffeln, und Anlegung mehrerer Brandweinbrennereyen, allerunterthänigst zu Füssen legende, ersuchen wir Ihro Majestät, Allergnädigst geruhen wollen, Ihro Majestät Allerhöchsten Befehl, wegen Anbauung mehrerer Kartoffeln, und Anlegung mehrerer Brandweinbrennereyen, Ihro Majestät Allerunterthänigst zu Füssen legende

9te Dn. Den Vormund Dinemarken maten bört Kärn-
dörne tjenstfrikt åtta allmänt för myndbåtn
nåbörd, och stämning och bevit med mera stärk
nåtan att fåra, till bestyrkning uti Kärn, uthan kä-
randen upmanas tjenstdag och vittnesmål föra.
Ditto. Samma kärksamhet nu mera anagen.
10de Dn. Grund gav prästen på Pataber tjenstförsalen vid
nest Ting mera.
Dito. Kärkhan anmod Ting nästa, utan det stannar,
som för Kärkan.
11te Dn. Den stora Stämsan angående Dinemarken och för-
mynderskap till nästkommande Ting nästa vore.
Dito. Ditto.
12te Dn. Kärn ingående skulle till nästa bestämmas.
Dito. Anklagning för Tiuren, för med uthan dr, förklaring
mån åtta sinnesstan annan nogare anklagning kasser,
mutta på Vattu för att noggrannare bestämma.
13de Dn. Tinget i detta Vatu ingen, som Pundr, utgått
till gemensamt gemål, förgyldna Stadier.
Dito. Ingen av dem, den Kommendanten Zahlkar,
som ock min förbud med sig, med Indianerna hyra
Tiuren mera det gemål, sader för kärkan betalade.
Vardan uthan denna fragan på förmyndarna till
bästa bevarande, till sista tinges Stämsan
Förmyndarna uthan dem, som för combank be-
stämmande uthan förmyndarna sig med Pataber ås-
tadkommo, uthan förmyndarna sig till Zahlkar förfogade
och till dr uti Zahlkar förfogade hyra
Pundr för rättsta vård, uthan dr med det förstna
skulle för rättsta vård, uthan dr med det förstna
skulle varmedelst sig till bästa förmyndarna, som
det tillhörde dr uti Zahlkar förfogade hyra
Pundr, uthan dr med det förstna skulle för rättsta
vård, uthan dr med det förstna skulle för rättsta
vård, uthan dr med det förstna skulle för rättsta
vård

Classification
af Potatoes odlarene vid Kangasniemi
Församling

Potäter utplanterades af / *Qvantiteten*	Skörde-progno-stiker	Hem-kommande kro-nor.	Kr.
	Hlr.	*Hlr.*	
En kappa	—	19.	1
Två dito	—	15.	—
Tre dito	—	10.	—
Fyra dito	2.	10.	—
Fem dito	—	2.	—
Sexa dito	—	2.	—
Sju dito	1.	—	—
Åtta dito	3.	6.	—
Half Tunna	4.	1.	—
En Tunna	2.	2.	—
Summa	12.	67.	1
Potatoes odling i åkas icke af	—	30.	28

Kangasniemi å Prästegården den 28. Januari 18

Aron Molan

322.

Berättelse uti Protocollet af den tillförordnade Polisstyrelse i Joutsa Kangasniemi Församlingar den 8de Januarii år 1815.

§ 2.

Derhan det Gjordt Respective Författningar Ransakning Gästrad Gällande Dalstorpet angående Potatisens Vinterförvaring uti Jordkällare under den 23. September förlidet år, samt uti Kyrkoherdens Archiv förvarande Protocoller Handlingar, varefter Kyrkoherden Magister Johan Gabriel Lagus anmälte, att Potatisens förvaring uti Jordkällare, hvarom Kongl. Förordningen och Placat utkommo år 1813, ännu icke Allmänt utvidgades i Församlingen, utan Potatisen förvarades, såsom ock varit fallet med Spannmål, uti Stugor, Kamrar och Loft, hvilket Förhållande, så vidt Församlingen vid detta tillfälle kunnat upfattas, synes vara hufvudsakligaste orsaken till Potatisens ringa Skörd, hvarför Församlingen Kyrkoherden anmodade, att vid Predikstolen tillkännagifva Församlingen, att Potatisen borde uti Jordkällare förvaras, hvarjemte Kyrkoherden Magister Lagus anmälte, att han Församlingen tillkännagifvit

6te §. Då Qvarn fått sin anläggen bläsbräd vara
Dto. Dylsom i dylet är vidstående anläng hvar
vid uplantaringen nyttjat plog, hvar
förnn bläsbrit nyttjander, den de Qvarn
nålagt Potäter: Men de stunder anläng
Gården nyttjat spade: hvarvid och allad
bränsle Rägn som Potäter, endast bet
derpå.

7de §. Qvarn förvarad Potäterne öfver Vint
Dto. Vid Qvarngropar. Man sådje så Vinter
en flera Stellen bläsbräd Gärda ned de
ne avendigt stenkasch långsmägne Kol

8de §. Kän och Qvarn Qvar cultiveren nyttjad.
Dto. Kuen Gärds ägarinnen ordinarie
idkat magen Potät plantering, Qvar de
Allmogen vanligt vidtagne den, förenar
lidas. Då Qvarn nämnesmän nyttjad
bägärdad, klaffat ut ur sk, ad de Vor
§§. i Lusnemi by Kammeltuna Sock
tikarne nu genom upladen Protocoll
Åhr 1792 om höstan bäst stada Kröft Schol
Prästegården, skall Qvarn ad Vinden straf
Ordförmanden tigenstakall bägärd ad
sinen Potäter, den Qvarn förd Qvarn
Dagen skall Qvarn förenämnda Vor
tagit ad Qvarn, förenämnd öfver Vinter
och upplantarens påföljande Vår. Qvar
ad Qvarn förvarandes till upplantering
vat dengs. Afplantaringen derauf nyttjad
Qvarn åtta tall förlag, utan tall ingen ofta
ställiga mindre Dynamund upplantering

Då skall denn adling i den allmänna
öfver ad i Lusnemi by, utan ad upplant
leg tall flera byar bada innan denne
och upförs även St Michels tall Lusnemi
Pachajärvi byar gränsande Gårdsamhäng
dningarna, ad många oregellad upplant
Lahikain, hvarb vanligen fängst ad Potäter
vanligt emellan Finger och Tratsjo Ringar
Kändadeb nyttjade ad Vorden Lars Pa
för anbefalt Finger än sedan öfver Helsing
fors Gubförd nägra Potäter ad egenom
upplantering förvärd dem Qvarn ad Qvar
gen Kännad Potäter ytställiga Qvarn Vol
stora Qvarn upplantering nyttjad Qvarn
tall förlag och vanligen upplantarna Qvarn
Qvarn. Vår Qvarn tillfälla vall. ad Qvarn
Stenfors Qvarnförenämnda anmärkt, Qvarn
Stenfors, vanligen år 1789. och nägra Qvarn
de är gafvit sina Qvarnplantsmän Qvarn
Vallad Qvarn Potäter tall upplantering, Qvarn
de äcke vandrat sig ad cultivera Qvarn
fonds, utan om Qvarn ad Qvarn förlänt
Qvarn de af sin plantering i upplantering

ä. d. 20. Martii 1815. N:r 271. 334 26

Ithis

Protocollum Memorial.

333.

dem Datum tillämpad egen bärda Kol-
sina medlantsmän i Församlingen
och åsinnen Gud välsignen barn, emedan
jag i grund af Författaren Reglerade
Hushållningds Hållsätt Qvarnälv-
nämda Provinsen ödmjukast Gottnä
digst, till egen och andras upmun-
tran och välfärdige sig om dessa
culter, Egogårdsting klen ifrågakom-
mer med Calonianj om Gården
formen upsatt för den i Protocol-
let anmälde Vorden Lars Jun-
dahl anmäldt i Laitiala sig tillbaka ödmju-
digast anhållan: Kongsgården i
Prästtegården den 28. Januarii 1815.

Adm. Molander

för så. Ty öfverallt, hvar jag härdat i minnet för samlingen
har jag funnit denna ordfurkt känd och med fördelen
lofvord omdalad bland allmogen. Inbyggarne äro ett folk

6te Fr. På hvad sätt har odlingen blifvit [illegible]
Pw. De, som idkat en widsträktare odling [illegible]
wid utplanteringen nyttjat plog, hvarmed
forar blifvit upkörde, der de [illegible]
[illegible]

7de Fr.
Pw.

8de Fr.
Pw.

[illegible]
[illegible] med utsäde, [illegible]
till föda och [illegible] utplanterat [illegible]
Pappor. Vid detta tillfälle [illegible]
[illegible] Ordförande [illegible]
[illegible] redan år 1789. och [illegible]
de är gifvit sina Underhafvande [illegible]
Vohlets Torpare Potäter till utsäde, [illegible]
de icke wärdat sig at cultivera denna jord
fruktt, utan om hösten altid förtärt [illegible]
hvad de af sin plantering å afkastning [illegible]

Ithis

Wördsamt Memorial.

Kaiserliga Finska Respective Hushållnings Sällskapets wördade Skrifwelse är jag, för fortfarande sjuklighets skull, ur stund satt att till nöjes fullkomligen besvara — Emedlertid will jag uppgifwa följande:

Potatoes Culturen idkas i Ithis församling med all flit och kännedom af saken, så wäl af hwarje Hemmans brukare som Torpare och Backstugu-

består af en församling, ännu finnes någon ende Bonde eller Torpare, som icke brukar årligen utsätta någon kappa Potatoes. Om sådane finnas, så måste de wara altför få. Ty öfverall, hwar jag färdats inom församlingen har jag funnit denna jordfruckt känd och med särdeles loford omtalad bland allmogen. Inhysingarne äro et folk

fold, der det sig möjligen göra lämpligt.

Gammaldags sättet att plöja för utsäde från 8 dagar till 1 a 2 timmar årligen — Dagsverken och Jordbruket i proportion derefter, minskas: och har man numera för[illegible] användt från 8:dra till 14:de Kornet, allt efter[illegible] mycket och mödosamhet skilda beskaffenhet. Man[illegible] har det varit synnerligen fallsynt att skörda mer än[illegible] eller högst 2:dra Kornet.

Skälla nu Allmogen ej varit omkänsam att af[illegible] vinna de förmånar genast användning erbjuder för[illegible] der, så vore det här å orten svårt att möjligt[illegible] Grund som skulle anställa att denna vägt till bättre[illegible] sedan Timmerhuggaren af Perhamiani Chrd Major[illegible] herren Carl Robert Brunow, den andra som förädlare[illegible] med trefaldiga beskäftigande med trä-Potäter med[illegible] Skälland af lika quantité aller mått säfva, nämligen[illegible] af 14 Tunnor skördade ej förr emmot mer än 18:de[illegible] Kornet jämte Potäter mig bekräftat.

Omgående fördelar beträffande Potäter anmärkes att det förnämligast består uti mognandet med mindre Skörd af Kornet — glesare Stånd, färre och urbota[illegible]

[illegible] Tunnor förr. Sädesslag växt ej tillfredsställande[illegible] fällt sådan och årligen nödtorftigt tvätta[illegible] Qualitet. Vårt sällan tillfälla väll att[illegible] Granskare Omförmälande anmärka, oblandat[illegible] Grenfarm, antagen år 1789. och nägra[illegible] de är gagnvist sinn Omförmälande Jordbruk[illegible] Vederlag Potäter till utsäde, men[illegible] de äcka vändat sig att cultivera dessa[illegible] foulds, utan om Hösten altid förtärdt[illegible] Grund de af sin planteväxt å upplastning anfälla[illegible]

växtlag, med sin — Sidan anlägges åkren, der legat på Ena fordona — 7 Skällands Jordbruk bröder man den icke — Allt ock samma land årligen nyttjadt ändamål ej så förmenligt; men på alla ställen har man ej tillfällen till ombyte — Så som blott i miniature ifrån denna Plantering, i många liten Lägga, ock förekommit inom orden i vanliga Potäter-Länger, ytligen i den fall[illegible] har göra ombyte. Genom Utsyltanläggen bekräftas, så förmånligt den så snart gjorden Erfarenhet vunnen; men när tjänen är mycket Fall, ofta ända intill slutet af Junii, när det ej mer att Grund förnja så länge. Ytligare anställer ej, så mycket jag vet, här å orten, åtom ytliger man i dessa Skälla, vid handtvätt[illegible] ning, placera en del af det öppnyckta ogräset Grisar, Potäter, Kastan, åfvan som ock allt det öfriga kommer på mycken upp.

Allt detta Länner Allmänheten med mera gemenskap mät af mogna Jingen har dock för ömmärkt skäl; Ingen mäg gjort sig förtjänt af distinction och belöning, framför andra — Nästimedlar den icke fallar för en Kontering, som vidkommen kolonner sig själf.

Nödtorftigt för sig mänman, att Allmogen förstadgad ytliger Conservera sina Potäter i groyer ändra sina Hägn-egolf, under de äga på marken i vanliga Kofgroyer äro blott fällde för Gårens hund. I Rymmelt-kärror, med tillräcklig Halm på botten och ofvan på, blandade med torra Löfmar eller Halm Qualitet, torde de och Ännun conserveras. Fahis den 22 Dec. 1814.

Israël Hahlberg.

består af en församling, ännu finnes någon enda Bonde eller Torpare, som icke brukar årligen utsätta någon kappa Potatoes. Om sådane finnas, så måste de vara alldeles få. Ty öfverallt, hvar jag färdats ibland församlingar har jag funnit denna förträfliga känd och med särdeles lof omtalad bland allmogen. Inbyggarne äro ett folk

[illegible]
[illegible] tract [illegible] utsäde, [illegible]
till föda och årligen utplanterat [illegible]
Pappor. Vid detta tillfälle will [illegible]
[illegible] Ordförande anmärka, [illegible]
[illegible] redan år 1789. och några [illegible]
de är gifvit sine Underhafvande Pastorat
Vahlets Korpare Potäter till utsäde, men [illegible]
de icke wärdat sig at cultivera denna jord-
frukt, utan om hösten altid förtärt [illegible]
[illegible] de af sin plantering i afklastning [illegible]

[illegible] 10. Nov. 1814. No. 8. 326.
[illegible] d. 15. pos. [illegible] d.

Jokkas

Ödmjukaste Memorial!

At beswara Kejserl. Husshollnings Sällskapets högtärade skrifwelse af den 28de sistledne September wore för mig et särdeles nöje, om jag wore i stånd at på de deruti framsatte frågor lämna et så fullständigt och tilfridsställande swar, som jag önskade. Men om ock mit swar i vissa delar blir ofullständigt, kan jag dock icke längre upskuta at afgifwa det, såwida det samma innom detta årets slut dock icke kunde blifwa fullständigare.
Hwad således den första punckten angår; är det mig omöjeligt at säga, om i hela detta Pastorat, hwilket blott består af en församling, ännu finnes någon ende Bonde eller Torpare, som icke brukar årligen utsätta någon kappa Potatoes. Om sådane finnas, så måste de wara altför få. Ty öfweralt, hwar jag färdats innom församlingen har jag funnit denna jordfruckt känd och med särdeles loford omtalad bland allmogen. Inhysingarne äro et folck

som icke äger någon jord at odla, och af dem kan således
icke heller Potatoes cultiveras. Men Torparne har jag fun-
nit lika så angelägne, at skaffa sig utsäde af denna frukt
som hemmansbrukarne.
Dock är det sant, at jag wid beswarandet af den andra frå-
gan måste tilstå, at Potates culturen ännu bland denna
Sockens Allmoge är såsom i sin början. Blott litet af den-
na jordfruckt, högst omkring åtta kappor, har jag hos
några af de trefnaste Bönder funnit årligen utsatte.
Et Ståndspersonerne utsätta mera, til circa twå tunnor,
men sällan deröfwer, lärer äfwen böra anmärkas. Tor-
warnes utsäde har wanligen warit ifrån En til Tyra
kappor. Dock har jag i år emot förmodan inhämtat
at en Torpare under Herr Capitain Fiandt i Vehmait
by, benämnd Bertil Karwoin, skall haft utsatte åtta
kappor potäter, och deraf skördat omkring tiotunnor.
En närmare detaillerad upgift i detta afsende, som
skulle framställa odlarne efter utsädet, indelade i Clas-
ser, kan jag icke, förr än efter de i nästa winter an-
ställande husförhörens slut, meddela, om så skulle å-
stundas.
Til swar å den 7dje frågan får jag anföra: at allmogen
öfweralt här på orten har sine boningsrum midt på
åkerjorden, hwilken är så indelad, at man årligen finner
åkern på ena sidan af Pörtet besådd, och på andra sidan
i träde. Trädesåkern som wanligt wis icke är dikad, blir
om wåren hårdt tiltrampad, så wida den är öppen för
alla slags kreatur, och deräfwer nyttjas wägar til gården.
Omkring midsommaren och något sednare gödes den-
na åker tilräckligen och plöjes sedan en eller par
gångor mot hösten. Denna åker besås wåren derpå

med korn, utan at den i allmänhet, om den icke är sum-
pig widare upplöjes, än at utsädet nedmyllas. I denna så
beskaffade åker, har jag på de fläste ställen hos Allmogen
funnit i något hörn potäter utsatte, dock så at det styc-
ket der de stå, blifwit om wåren upplögdt. Ofta händer
dock, i synnerhet om sommaren är regnacktig, at jorden
på et sådant potates land blir hårdt tilpackad, så mycket
mera, då åkern icke är dikad, hwilket allmogen som mäst
brukar korn i sine åkrar, icke anser för nödwändigt. De
fläste åkrar äro ock på högder, och således hällande. En del
af allmogen har åter et wist särskildt stycke instängdt til
en så kallad kålgård, och der utsätta de sine potatoes. Van-
ligen sättas de så tidigt som man tror dem i jorden äga
nödig wärma, hwilket sällan inträffar för än en eller
par weckor för midsommaren. Få af allmogen hafwa
hittils brydt sig om at kupa dem. Man har medelst
rensning befriat dem från ögräs. De som haft något
mera at utsätta, hafwa gjort det med tilhjelp af plog, och
jag tror at Allmogen äfwen framdeles, om denna jord-
fruckt kommer at intaga et större åkersält, skall widta-
ga den sed som några Ståndspersoner begagnat, nemli-
gen at sätta Potäterne så glest, at man med plog kan
köra emellan raderne, och på det sättet kupa och rensa
dem. Som något märckwärdigt, kan anföras, at man
redan här, så högt up i norden och i et land som består
nästan af bara sten, ser den Engelska potät plogen nyt-
tjas; nemligen hos Herr Häradshöfdingen Dan. Poppius,
hwilken med mycken kostnad rensat sin åker från
sten, så at han icke blott wid potäters och kålrötters
cultiwerande kan begagna förenämnde plog, utan äf-

wen wid sådes sådden, den Engelska Såmings-maschinen. Det skönaa utseendet af hans Potates åker, skall säkert rela anöre, at, om ock icke en sådan plog kan erhållas, likwäl med den wanliga gaffel-plogen söka at öfwa deras potates land samma slags utseende.

Öfwer wintern förwaras Potaterna allmänast i kål-gropar, men ock af en del under golfwet i stugor som fållan eldas. Någon gång, men icke ofta har jag hört dem af kåld blifwit skadade.

För det tjerde, får jag meddela Sällskapet den lugnande underrättelsen, at Allmogen här wästerligenare-dan har smak för Potaterna, äfwen genast och nyttjar dem fölom en slags sarlet wid sina gästebud. Då nyttjas de icke blott i soppor, utan ock stufwade med falt fisk eller kött. De förekomma franför alla rotwaror, ehuru desse äfwen annu cultiveras. Här Potatoes cultiveren blifwit antagen af denna Socknens Allmoge, är mig så mycket mindre svårt at uppfina, som jag efter min flyttning til denna ort, icke sant plåre en twenne Bönder, en Kardinen och en Narinen, som kände wärdet af Potates och kunde äta dem. De hade under sin resor til Södra Finland warit nog nyfikne at hämta sig någon kappa af denna frukt til utsäde; men de ras exempel werkade alsintet til förmon för Potaten ne hos Allmänheten, hwilket förekommer mig så mycket begynneligare, som denna jordfrukt likwäl längre tid want odlad af Socknens ståndspersoner och borde således wara känd. År 1805, då jag tillträdde Pastors Embetet härstädes, hade jag af Kejserl. Hushållnings Sällskapet det uppdrag at anskaffa och utdela Potates til utsäder. Sedermera skedde en sådan utdelning genom Kronobefallning. Wid första utdelningen funno de, som icke tilf nyttjade utan bärsalde det utsäde de fått. Men numera skulle wäl ingen göra det, ty man ser nu, at äfwen tiggarne om höstar samlas uppå de åkerstycken hwilka potaterne blifwit upptagne, för at söka om några ännu kunde finnas. Uppå desta framfarna 10 åren har således Potatoes cultiveren blifwit här så allmän som den nu är.

Om någon bland Allmogen hittils skördat så mycket Potates, at han kunnat hysa några fine grannar med utsäde, så har sådant skedt så smått, at det icke förtjenat annärkas. Ingen Bonde har nog welleligen ännu sått åfwer en Tunna. Af Ståndspersonerne hafwa Herr Öfwerstelöjtnanten och Riddaren Grafenfeldt, och Herr Öfwerstelöjtnanten och Riddaren Ladow ärligen hafft at något rundeligare anlämna til utsäde åt behöfwende. Bland Allmogen kan således knapt således ingen nämnas som gjort sig förtjent til distinction för potates odlingen, om man icke i detta afseende skulle wilja utmärka den förut omnämnde Torparen Bertil Rasmark i Wehmaid.

Den owanliga torrska man hade förledne Sommar, torde want wållande dertil at potaterne hos de flästa blefwo små och mindre lönande. En del har dock häråfwer icke haft at klaga; hwarföre behöfwes til nästa års utsäde, om allmogen blott är angelägen at förskaffa sig dermed, efter min tanka, icke kan wara svårt. För at i denna del hjelpa de fattigaste, torde 3 à 4 Tunnor wara tillräckliga, hwilka också kunna fås inom Socknen til et pris af 3 Rdr Swenska Rikgält för Tunnan.

vid åfwerswägandet, hwilket wore det säkraste medel till Potatoes cultures widare utbredande, tror jag mig finna et stort hinder för denna cultur icke så allmogens mindre tyske för denna jordfrukt, utan sjelfwa åkerbrukets beskaffenhet på denna orten. Ehuru det at åkrarne afwerall äro högst stenige, äro de åfwen så små, at på somliga nyttjar dem till annat än kom sådd, då deremot rag och hafra sås i skog. Då nu den ädlare sådden, råg och kom, utgör grunden till Bondens existens i samhället, ehuru det twarmot han utgör sine utskylder, så är lätt at föreställa sig, det han ogerna skall låta potatesen för mycket uttränga denna såd från sin åker. Åkerd, ehuruwäl gifwer på sina ställen i goda år, enastående, wore i södra Finland torde förekomma ofta, nemligen 4de kornet, då den nemligen är tillräckligen gödd. Att uptaga mera åker, än ork på sina ställen dertill wore tillfälle, anser Bonden här för en misshushållning, då han icke kan hålla den tillbörligen bet, i saknad af nödig ladugård. Och denna kan åter icke ökas för frånwaron af åfwer wintern underhålla den i brist af fourage. Att afhjelpa denna brist, later icke finnas annan utwäg, än att, så widt det later sig göra, förwandla de här ännu befintliga kärr till ängar. Skulle detta kunna werkställas, så tror jag at denna art, blefwe i flere afseenden, och åfwen i anseende till Potatoes cultures, wida rikare på födoämnen för inwånarne. Om på et hemman, som enligt wanligt wis underhåller 4, a. 5. kreatur, skulle kunna underhållas til 20 a 30, så skulle tamboll på åkern

der det wore till fälle, utwidgas, och då åfwen få mera utrymme för potatesen. Flere bland allmogen hafwa ock i lednare tider med full alfware sysselsatt sig med kärrbruk.

Dock äfwen wid landtbrukets närwarande beskaffenhet skulle Potatoes cultures kunna utwidgas, om det täte göra sig at Potates kunde utsättas på den trädes åker, som ämnas till följande årets kornsådd. Då skulle denna åker, som nu står ledig en hel sommar, med föda för landtmannen en betydande förde. Ingen har här ännu gjort detta försök, men en af Handtwerkarne har lofwat at nästa år göra det, och om det lyckas, torde flere widtaga denna utwäg för at få mera Potates utsatter. Wisserligen skulle någon lags belöning för utmärkt förtjenst afseen i den landthushållningsgren hwaruti här är fråga, wärka andre till mera drift och omtanka. Men om dermed, wid den redan beskrefna beskaffenheten af åkerbruket, fördelen kunde uträttas, kan jag icke förutse. Gratis utdelade utsäde, wore för de fattige en wärgerning, hwaraf de icke skulle uraktlåta at begagna sig, om de äga jord, hwarwid detta utsäde kan användas. Jokkas den 5te November 1814.

M. Gottlund.

k. d. 9. Dec. 1814 . N:o 38. 339.

Pumala

Ödmjukaste Memorial?

k. d. 11. April 1815. N:o 313. 330.

Sulkava

Välborne Herr Öfverste och Riddare af Kongl. Svenska Nordstjerne Ordn!

Till svar å Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapets skrifvelse af den 28. sidstledne September – får jag ärad vid handen gifva – hvad mig är bekant om potatoes kulturen i nedanskrefne församling.

Hushållnings Sällsptember, åskat, angå-
ig, får jag ödmju-
mentet angår:

n Församlingen be-
från den tid den
Sällskapets omsorg
je hemmans intres-
torpare och inhys-
adlades denna väel
tar någon enda af

n som här cultivera
göra sig, såwida
de mer än några
ner som här finnas

d. 9. Dec. 1814 . No. 38. 332. 4.

Pumala

Ödmjukaste Memorial?

331.

1o. Utom Standspersoner och några af deras torpare, är det gänska få hemmansbrukare torpare och inhysningar som ännu härstädes vinlagt sig om potatoes växten.

2o. Standspersoner utså ungefär par hunnar och derunder – hemmansbrukare högst 10 kappar och torpare 4 a 5. Kpr, men för det närvarande kan jag icke så bestämt upgifva förhållandet härutinnan att jag kunde indela potatoes idkarena uti klasser.

3o. Jordens beredning, potäternas utplantering, kupning, rensning och förvaring öfver vintern, sker här ungefärligen som på andra orter i finland – Standspersoner hafva öfvan med hjälp af plog verkställt odlingen – likasom ombytt land – men inga diken finnas – såsom öfver alt sällsynta i Savolax.

4o. När och hum potatoes kulturen upkommit i denna församling kan jag ännu icke besvara – men att den öfven här begynner göra framsteg och växten blifva smaklig för allmogen – är en otvifvelagtig sanning öfvensom det glada hopp jag tryser om växtens allmännare utbredande hvart är här i landet.

5o. Ännu kan jag icke upgifva någon iblund allmogen som med utmärkt drift idkat denna kulturen, och derigenom gjordt sig förtjent af särdeles distinction och belöning

Hushållnings Sällskapet, åskat angå-
ng, får jag ödmju-
mentet angår:

n Församlingen be-
från den tid den
Sällskapets omsorg
je hemmans intres-
torpare och inhys-
ndlades denna väl
tar någon enda af

n som här cultivera
göra sig, såvida
det mer än några
ner som här finnas

ej eller att någon med utsäde kunnat betr[illegible]
andra, om icke ganska obetydligt: det [illegible]
priset har svarat emot hälften af Kagm[illegible]
likväl betaltes 1. Kappa utsädes potäter [illegible]
ledne sommar med 37½ Kop.

6.o Som potatoes växten var ganska mycket förled[illegible]
sommar i anseende hi den ovanliga torikan, [illegible]
utsäde för nästkommande är högst nödvändig[illegible]
och kunde 50. hunnor hälst erhållas, skulle 150. hus[illegible]
därigenom förses med 10. Kps utsäde – så mycket [illegible]
lagnare som innom Soknen icke kan erhållas något, [illegible]
hvad pris som hälst – Gratis utdeladt utsäde, vore väl [illegible]
lämpeligaste, att hi en början få denna växten med [illegible]
gång kultiverad här i landet. Under skeende lä[illegible]
ten i vinter skall jag göra mig noga underrättad [illegible]
alt hvad som i detta ämne förtjenar uppmärksam[illegible]
och sedan med särdeles nöje lämna Sällskapet en [illegible]
ständigare underrättelse, hvilken jag i brist af en bätt[illegible]
kännedom för denna gången nödgas inskränka[illegible]
Vulkava Prästegård den 7. December 1814.

[illegible]

d. 9. Dec. 1814 . N.o 38. 339. 4.

Pumala

Ödmjukaste Memorial?

Till svar på de puncter Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet, genom Bref af den 28 sistledne September, äskat angående Potatoes culturen i denna Församling, får jag ödmjukast inberätta följande. Hvad första momentet angår:

1.o Så hafva af de 146 hela hemman som Församlingen består af ungefär ¾ idkat denna adling från den tid den genom Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets omsorg med utsäde blef begåfvad, hvaraf hvarje hemmans intressent erhöllo ej stort öfver en Kappa, men torpare och inhysingar ej det ringaste. Intill denna tiden adlades denna väl endast af Ständspersoner, då man unnantar någon enda af allmogen.

2.o Att indela efter qvantiteten af utsädet dem som här cultivera potatoes, i vissa classen, låter svårligen göra sig, såvida ganska få af allmogen härintills utsädt mer än några Kappor årligen, och de få Ständspersoner som här finnas omkring en tunna.

3:o Som jordmånen i denna Socken mäst består af stenblandad sandjord, har potat landet blifvit upbrukad som tål korn-ulsädet utan dikes, men väl göds mästen dels på samma sätt som med omskyfl af åkerland. Utsäningen sker vanligt-vis i Junii Månads början. Kupande nyttjas ej af allmogen som väl skulle rensa potat landet. Rogen har ej någon nytta af i förende till det ringa quantum potatves som här idkas. Plant-ningen har skedt uti hål eller små groptar som med en gör-dan-dam-ål förfedd stör blifvit slutkte i jordew. För vara-det öf-ver vinterw sker i sådane groptar i sandjord som här förekom-mer öfverallt i hela Socken, varest allmogen dewen för vara sina rofwor och der de ganska väl för-varas emot köld och röta, ef-tast groptew med försiktighet täckes. Ståndspersonerne som äga källrar förwara dem der.

4:o Ståndspersonerne hafwa väl i längre tid cultiverat denna växt, dock ej till större qwantitet än de till eget husbehof tarvat; men allmogen ej längre än som i första momentet blifwit nämnd: dock hoppas man snart om större framsteg för allmogen rätt-sinnig och erkänd nyttan af denna fördelaktiga frukt.

5:o Ingen i denna Församling har utmärkt sig särdeles i den-na cultur. Ganska få ha kunnat förse andra med någon kappa till utsäde. Priset kan derföre icke heller bestämb ut-sättas, emedan ej någon hafft tillfälle att sälja af sitt lilla förråd, men då någon någongång hjelpt sin granne med nå-gon kappa utsäde, har det händt genom utbyte emot hafre kappa för kappa och hafwer kappan på denna ort hår van-ligtwis hållt emot rågen ältet mer än två mot en.

6:o Utsäde för nästa år wore så mycket nödigare, som att denne frukt detta år (såwen som mäst allt wårsäde) tog, i anseende till den owanliga torkan som rarade mäst öfwer hela sommar-en så ansenlig skada, att de flesta neppeligen fått sitt utsäde igen. Men huru många tunnor härtill skulle fordras är swårt att

förestå, så wida utom mäst alla inbyggingar och torpare, många af de i första momentet nämnde hemmans åboer äro alldeles utan ut-säde, hälst ej någon inom denna Församling kan af förenämnde orsak bistå de behöfwande.

Förövrigt och som hushållnings Sällskapet gärna kännen allmogens lynne emot alla helsosamma inrättningar, kan Det ock gärna finna och widtaga de tjenligaste medel, hwilka till detta nyttiga endamåls winnande kunna vara af nöden. Emedlertid borde det närvarande vara säkraste om all-mogen härstädes kunde blifwa tagnade med något utsäde åt året för den stora bristen som den förestående har förut omnämnt blif-wit har derpå, så mycket mera nödwändigt wore det, som bå-de smaken för potatoes, som ock driften till dess cultiwerande, är i ansenligt tillagande, hwilket kan ses deraf att allmogen wid första utdelningen af denna nyttiga wara till utsäde knapt wil-le emottaga den, i thy rum den nu är ganska angelägen och be-kymrad om utwägar att i en framtid kunna få bättre till-gång till denna nödwändiga frukts cultiverande.

Sumala den 13 November 1814.

Georg Wenzen.

2. d. 27. Dec. 1814. n:o 86. 334

Wiborg

Björkö

Högvällofliga Kejserliga Finska
Hushållnings Sällskapets Högtärade
Herrar Ledamöter!

Uppå Högvällofliga Hushållnings Säll-
skapets vördade bref af den 28de sistledne
September, beträffande Potatoes odlingen
hos härvarande Församlings Åboer, kan
jag icke anföra ett omständeligt svar,
emedan Hans Excellence Herr Landshöf-
dingen och Riddaren Carl Stjernvall
af en berömlig Patriotism Sjelf har
behagat åtaga sig att befordra denna
nyttiga Växts odling i hela Wiborgs Län.
Förledne Vår skickade välbemälde Herr
Landshöfding några tunnor Potatoes till
härvarande krono Läusman, att utdela
dem åt menigheten gratis; huruvida
Läusman har uppfylt denna befall-
ning är mig obekant. För min del
tror jag det Potatoes odlingen här-
städes icke kan komma långt, ty hol-

marne Björkö, Tuorsaan och Biskops
som äro situerade i en linie af Sydost
till Nordvest emot Fastalandet, innehåll
väl 56. Qvadrat mil, men Marken är st
nig och består af den sterilaste sand.
De små åkrar, som åboerne hafva om
kring sina hus, besås med Råg. Vårsä
kunna de intet bruka, och följakteligen
litet eller alsintet Potatoes, hälst de fö
dem jemte andra Knyddgåns värter fra
Lifland. Fastalandet, som ligger emot
benämnde Holmar och formera det be
kanta Björkösund — farvattnet ifrån
St Pettersborg till Wiborg — innehåller
182¼. Qvadrat mil, men de Hemman, som
äro emot Holmarne, bestå äfven af
sand. De deremot som ligga högre fr
stranden åt Wiborg, bruka deras ma
ker ordentligt, hafva 7. åkrar om
kring sina hus och bruka Vårsäde; m
en stor brist på höbol förorsakar ho
dem mycken svårighet att odla deras
länder efter önskan. En stor del må
köpa boskapsfoder; de lefva altså tu
största delen af Fisken och handel. No
gra hafva likväl börjat uppodla Mora
ster. En bonde i synnerhet, benämnd Sig
Torckel i Humaljoki by, har innom få är
upptagit Morast under 10. tunnor, och rödja
äng under 15. hass. Jag hoppas det flere af

haus grannar icke underlåta att följa hans e-
xempel, i fall nämnde Bonde kunde få hälst
något Prämium, hvilket utan tvifvel skulle göra
haus grannar uppmärksamme och beveka dem
att följa hans idoghet. I denna Församling
fins inga Ståndspersoner boende. Prästerne
odla väl Poteter, men allenast till husbehof;
ty det lönar ej att odla dem till afsalu, eme-
dan Ryssarne, idoge och mycket erfarne Knydd-
gåns idkare i Wiborg, providera ymnigt hela
Wiborgska Nejden med allehanda Knyddgåns
värter. — För min del är det mig den an-
genämaste pligt att uppmuntra min Försam-
lings Åboer till Landtbruk, såsom jag med
skyldig vördnad förblifver

Högvälloftiga Kejserliga Hushållnings
Sällskapets

Björckö
den 3. Decembr
1814.

ödmjukaste tjenare
Abr. Forssman

Nykyrka

Ödmiukaste Memorial.

Med anledning af Kejserliga Finska Hushållning Sällskapets åsko-
de underrättelse angående Potatoes Odling i Nykyrka Pastorat lemnes i
ödmiukhet följande upgift. at i Nykyrka och Cuolemajärvi Capell in-
beräknad finnes.

Hemmans brukare ---------- 111.
Torpare och Inhyses ---------- 153
Summa 264.

Då af desse afdrages 424 Hemmans brukare och 73 Torpare och Inhy-
ses som ej idkat Potatoes plantering utgjör antalet af Hemmans bru-
kare som utsät. ---------- 287.
Och af Torpare och Inhyses. ---------- 80.

Af desse hafva för år utsåt.

36 Hemmans brukare och 16 Torpare och Inhyses hvar för sig	3	Kappa
71. ---------- och 7. ----------	4.	Do
89. ---------- och 9. ----------	5.	Do
65. ---------- och 36. ----------	10.	Do
16. ----------	15.	Do
---------- och 13. ----------	20.	Do
1. ----------	25.	Do
2. ----------	1.	Tunna
2. ----------	2	Tunnor
5. ----------	4.	Tunnor

Summa 287 Hemmans brukare 80 Torpare och Inhyses.

En annan beredning af Jorden för Potåterne än den vanligen nytt
för vår såde Kännes ej; Landet dertill har hos de flåste som såring
så merendels varit ett och samma; Åkrens Dikning har ända till s
re tider ved åkerbruket varit myket litet i bruk; och des storra ny
nåstan okånd hos hårvarande Hemmans brukare. Efter slutad vår
dets utsåning i slutet af Maj och början af Junii utplanteres Potåterne
Kupas och rånsas hos en del med ~~en~~ dertill inrättad liten Krokug
spada, och hos en del med Hånder, och små trådspador. Harflan nytt
ock till ogråsets agande, då den ock kupas med plogen. — Utsåningen
ställes af dem som itka mindre Utsåning med spada och Handarbet
af dem som utså mera med tilhjelp af plog. — Förvaringen öfver vin
sker i Jordgropar i hvilka de stundom igenom ofta gående i samma
derefter oförsiktig tiltåpning skadas af Köld, och Fuchtighet.

Kulturen har redan i 40 års tid och något derôfver varit bekant, och har för-
modeligen upkommit igenom utlåningar hvilka hårstådes anlagd Glasbruk, sederme-
ra utbred sig under Stånds personerne, och ånteligen til bonda Ståndet hvilka
nu redan allmånt Kånna och hafva smak för denna växt; Men at den så litet
odlas torde hårröra af efterlåtenhet at i råttan tid anskaffa utsåde, som ock af det
at Hemmans brukare hår å orten såsom nåra liggande til Ståder, och omgif-
na af Fabriqver, och en del boende vid Hafs Kusten blifvit vana at lifnåra
sig af Ved, Kål, Gatu-Stenars, och åtskilliga steg Jordfrukters och växtes trans-
portering til Petersborg och Cronstadt, hvilken utvåg at föda sig förknippat
med tryg omkostnad, Sjö-Resor Skogs uthårjande och så vidare i långden måt-
te nödvåndigt blifva mindre gagnande, och vore det derföre myket önskeligt
at de af vår nådiga Öfverhet vidtagne måt och steg angående åkerbruket, för-
bättringe hvaraf vi redan igenom Högvålborne Herr Lands Höfdingen Stjern-
valls åtgiård åga bevis, måtte blifva fortsatte och erna dess åndamål.

Savida Potatös Odlingen än år ringa finnes ingen af bonda Ståndet som giört
sig förtiente af Distinition och belöning; och det bitråde af utsåde som då och
då af en och annan Ståndsperson blifvit giört torde ej än förtjena at omnåm-
nas. Priset för et år tilbaka var för 32 uprågade Kappars Kuhlimat i Cronstad 10 rub: B.A. då åf-
ven en Kuhlimiöl af samma måt giålde 17. 18. rubel.

Understöd til utsåde för nåstkommande år år viserligen af nöden, och då
den beståmes endast til en Kappa för hvar och en som ej än utsåt Potatoës
skulle behöfvet utgiöra 16 Tunnor 17 Kappar. Inom Församlingen kunde
tör hånda något erhållas och det återstående förskaffas ifr: Cronstadt Syster-
beck och neigden omkring Petersborg der Priset nu förtiden efter berättelsen
skall vara i anseende til misvåxten 14 rubel 50 cop: efter förut nemde Kuhli-

mät hvartil ån transporten på längre och närmare afstånd bör räknas.
Då ej någon alfversam anläggning at idka Potatoës odling hos Allmogen lärer kunna finna rum, måste Kulturens framsteg afvaktas af tiden, och undertiden [illegible] uppmuntringar, och belöningar af något åreteken användas at verksamare [illegible] komma det samma.
För öfrigt kann jag ej undga at närmna at Allmogen hvilken här å orten i [illegible] månhet är sedigt, och välfrägdeat, och mycket drifvande i de arbeten de åro vana vid bögde för undergifvenhet och lydna för dess höga öfverhet, med största och ömmaste taxsamhet erkänner Höglofliga Kejserliga Hushållnings Sällskapets ömma omsorg at befrämja deras väl; hvaraf äfven den nyligen ut detta Huonemaa Malituxen Newsoja yhteiselle kansalle tjent dem til bevis; och jag vågar [illegible] lenast at hoppas, atan ock at försäkra, at den af de efterdömen som den nu redan akerbruket igenom några Hancspersoners nya anläggningar inhämtat, och var välmaga de Lancshöfdingens åtgärd, och dessdrifvande Befallningsmänners drift innan skall njuta nöjet, at se sin välmaga bragt til en säkrare, och större Höjd.

Nyslottia den 16 Decembr 1814.

Andr: Gezelius Hornb[illegible]

Till Kuivimäki.

Ekonomiska Hushållnings Sällskapet

Om Potatoes Kulturen i Kuivimäki Socken har jag den ära att öfverlemna detta Ekonomiska Hushållnings Sällskapet följande underdåniga

1:o I denna Socken voro innegångne 520 Hemmans Ägande Hvilka nu och förr idka Potatoes odling i större eller mindre mån, utom dessa 70 a 80 Torpare som ock denna Värf äfven idka [illegible] Åker täppor planteras

2:do Af dessa Hemmans, Ägen ingått Potatoes Hemmans Ägande och andra delarna derigen [illegible] sätta, låtar sig så göra: Att Kunna de delas i tre Classer – Uti Första Classen planteras om året 8 tunnor a 4 kappar Tunnor och utgjör således den första Classen – Til den andra Classen Kunna räknas fyra Hvilka [illegible] ligen utplanteras fem a sex tunnor, och den öfriga delen af Hemmanen til den tredje Classen Hvilkes [illegible] sker ifrån fem Tappar til en Tunna

3tio Der jorden är mager, gödes den och ofta
om våren, plöjes och harfvas flere gånger till
des den blifver lös och lacker, hvarefter
kiöres med plogen en diup fåra dit Potaterna
ohngefähr i halft alns afstånd, gemenligen af
barn och qvinciön kastas, sedan vändes jorden
med plogen öfver utsatte Potaterna, kiöres
åter igien en diup fåra och fortfares på ofven
namde sätt till des all utplantering är förr
tad. sedan den så utsåd ståt några veckar bli
var den med en lätt harfva harfvad, så at
ogräset blir förqväft och någon tjd derefter k
pade med et järn, som enkom dertil är giordt.
Ett och samma land nytjas ej gierna alt jämt
til Potatoes plantering, där stället som förut
några år vuxit Potater sås med korn: gifver
den gemenligen en gof och ymnig skjörd

De til utsäde bestämde Potaterne förvara
öfver vintern, af dem som hafva et större qv
tum i källare eller i gropar, som ej förr öpna
än om våren, och af dem, som mindre inbarg
under stug gålfvet, uti dertil inrättade af
delningar af bräder, hvaruti de nästan alt
af kiöld blifvit skadde

4to Vidpass 35 år sedan har dena Växtens
Cultur upkomit i Sockn och skall hafva blifv
endast af några få idkad, men för sin a

år sedan har allmogen med drift börjat med Po:
taters plantering så at det numera ej gifves nästan
någon den ringaste torpare som ej cultiverar den
na växt.

5to En tunna Potater har här blifvit sålde
till ohngefähr sin rubel

6to För nästkommande år är utsäde inom försam
lingen at erhållas ej allenast till församlingens
egit behof utan det har och vanligen blifvit
sålde til näst gränsande

Kiwinebbs kastorath den 16de December
1814

Heinrich Borenius

Walkjärvi

Ärmiukaste Memorial.

Rätt Bidraga till näringsfaugens utvidgande i vårt Fosterland har iag altid ansedt för en så kär, som angelägen med borgerlig skyldighet. Det är derföre med mycket nöje, iag får meddela Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapet de efterrättelser Högdetsamma medelst vördade Skrifvelse af den 28de sistledne September, (den iag i slutet af October erhållit) om Potätärs odlingen i detta Pastorat äskar,

1o. I Walkjärwi Pastorat, som består af ungefärligen 450 Hemmansbrukare eller matlag, och ett obetydeligt antal af Torpare som Jordbruk idka. Är Potatoes Planteringen fast allmänneligen vedertagen efter det råd och tillfälle en och hvar tror sig dertill hafva.

2o. Detta års utsäde har varit hos allmogen af en till 25 Rappor, på det hattet, att de minste Hushållen som ut göra säkert byra femte delar (4/5) af Församlingen, utsåt ifrån en till tem Rp r, och den öfriga 1/5 del der öfver, de mäste emellan 5 a 10, färre 10 a 20 och allenast några till 25 Rp r, utom Preste.

Summa — 2. 18.

Län

Ödelan, som gästat sätt till en Tunna och derutöver—

3:o Landet till Plantering har varit så mycket dominerande
Fullan, mycket dels af stubbar och sammanhängande stubbar
mycket så störra väg Landet liggen med öfriga Wäxter
Torfven Buskar mål Skrubb, fällning, fällnings-
Cäfvande, Röjning och Harvning, förutom andra
Plantering som sannings tiden i Warm erfordrar för-
feg Jord, af dem som minder vana med dyng gödsla
i Sängar, lida med Lust försättning; man der
sädet är störra, nödgätta förutom äfven ägg
fara, som sedan i återvägen göras mycket. Dryf-
i fast dels afstånd ägg dörnbeen ny fara, och med
Plantering förrättas som förut, till Landet ut-
fallet Rusät. Om all det till Jordens tillvägagå-
Beredning och förutom Plantering förer, det allt
mogen, så väl genom den af Högvälborne Herr
Landshöfdingen i detta Län så Nyttiga Hus-
hållning Skyldighet gjorda anordning i förhål-
då ödelagda Kojerids afhandlingen, om förmånlig
gasta fället att driften denna ödlingen, som ock
Gyttor dömned och den nödvändiga förstörande
andra dithörande personer denna Länsmål, skulle ligga
i dessa städer, afgörs det af sällan Tunnatal, att mig
förvärfvad upon det Landt Brukare Rätter till Länsmän
gen Tunnaligad förminskning ytterligare. Ej heller
fast är dessa ödlingen ödelands Arrender söka undvika
nom nya försök Tunnaskyldighet på dessa Arrender afskaffning
Tillägg. Som mig en Blandad Erfarenhet, att sedan den

ny Jord, sedan den förut nägra Tunnor till Landets
den har nyttjat, den sen tillbaka lagt Tunnatal utsatt
Tunnetyngden vägten Reflexet den enskilda Besvärande
liga afskattningen där af 2 à 3 Tunnor. Nödvändi-
förvarnad öfver vintern väl öfverkastet i jordgrop der,
sedan det Reflexet afskrifvet, som till förbrukning nyttjas,
Foderet under Stallningstiden, allra i allmänhet Gräsbrist till
Landt fällorna i dessa grogrund skadet det tillbaka af Boskap,
Gemenligt enligt Mäsvad Scheidia Linie / Herr Amiralen, att för-
varad Jordärtrad förmycket Rättad för förnämnde.

4:o Tullverken af denna Wägtens Jord vid den längd i Wäbergs
Län varit bekant, nyttjandet allmänt ibland. Jordägarne
tidigare nägra månaders dertill af Landets öfverhet
stadt, samt nägot ritsäde för allmogen nät det Reflexet.
Öfver Commercii trädde Plandom, som för 12 à 13 år
tillbaka genom Wäg Reflexet gjorde tagard af större
delen af denna diversemligen, som ofvan förut Wägen
gått årligen utsätt 10 à 15 Tunnor Skatter efter gärd.
den har i dessa jordarna ökats, sedan allmogen lärt sig noga,
va Tunnad Jordärtrad Tidsätt, anse ligan tillagt, —
och dennes årligen inne och mera smak och tillvidgning.
Förutom Grunderna till det jordnära liggen Landbrukarnas
Tunnetal i ganska små Communer delar, som ofvan om
ökning med förminskad, det Rätta derutöfver Tafl: Lärt- och
Skrivland nyttjas, samt Landbrukare i Christi Skrifter
va vägen Tunna

5:o Om mästa Gårdfallen ärd med tillgång sed nästa år
förstöda, och de det sedan, Tunna det af sina grannar,

			4.
			6.
			8.
			8.
			8.
			8.
			4.
			6.
			2.
			—
			4.
Summa	—	2.	18.

allas innanm Länsmanbygden så skrifvet i jämförelsemål
trägen där: 1 Lagcarvg = 2 Rg:r Skattör.

Till Belöning af sådanne sker nämnde Ed skrifvet i denna väg vägar mig ej någon i synnerhet nämnd, förutom
skaren sig dessa lika åtnjutit, och mången synderlig
gjordt, varit finderade af skrifvet påtryckelig förderman
och nödigst tillgrymmad till denna skantvenigens

6:o Skola / under förut till utfärd sed näst commande
där Rg:r Canceli förgående enkel varda af nöden,
utan Tan det innanm Länsmanbygden till 20 Kop. Rg:r
ersättas, afsänd Rågangens i där ej försvarad emot-
det förr gående, för den skarda kostan, vid hvilken

Till Cultivens tillvägagt sed framliden kostnad
sattes Gemenige Belöningar, eller medaillen sed nägon
Belönad ordning mer värkad, än gratis tillhandla
utfärd, som sed vinnyd gifvit Tan ersättas.

Wälkjärwi Pastorat den 21 Decemb:r 1814.

Ch. Wahlstrahlmann.

St. Andreæ

Kejserliga Finska Hushållnings
Sällskap!

Till ödmjukt svar å Sällskapets Högt-
ärade skrifvelse af den 28de Septembre
sistledne Sep-
tember har dean att lämna angående Po-
tatoes odlingen Jansteboes följande efter-
rättelser:

1o Hemmans-Brukare eller Bonder äro

											1.	—	8.
											1.	—	8.
											1	—	8.
											1.	—	—
											1.	—	6.
											1.	—	8.
											1.	—	8.
											1.	—	8.
											—	—	4.
Henrik Thoas	1/16	—	12.	3	16.	—	10.	—	—		1.	—	—
Henrik Ericas	1/16	—	8.	2.	16.	—	8.	—	—		1.	—	8.
Johan Ericas	1/24	—	8.	2.	16.	—	8.	—	—		1	—	4.
Matts Ericas	1/24	—	8.	—	16.	—	—	—	—		1.	—	6.
Johan Österman Smed Österkyrkby.	000	—	4	—	32.	—	4.	—	1.	—	—		2.
Storkfors Gård	5/8	3.	—	50	—	5.	—	1	—	—	—	—	—
Jacob Bohlas	1/8	—	16.	3.	16.	—	16	—	—		1.	—	4.
										Summa	—	2.	18.

i S:t Andreæ Församling af Wibory Ha
tad och Län Sexhundra Sjuttio åtta /: 67
Torpare och Inbyggningar Ethundra Sjutti /:
in Summa Åttahundra Fyratio åtta /: 84
Matlag. Af dessse äro vid pass en d
tionde del, som idka denna ödling och

2:o Kunna lämpeligen efter quantitat
af årligt utsäde indelas i följande Numm
Klasser, nemligen Nitton utplantera Fyra
kappar, Trettio Sju Två Kappar och Fem
tio En Kappa årligen

3:o Jorden beredes så, som möjeligt
är med plog och utplanteras Potaterne me
tillhjelp af samma redskap uti medio Maj
gamla stylen. Kupa är icke [illegible] bruklig

343.

men väl utrycker ogräset med henderne eller
renfas 2 till 3 resor om Sommaren, samt för-
varas Potaterne öfver Vintern dels i
jordgropar dels och under Stugu-golfvet
uti sand. Dock då Vintren är sträng, skadas
de uti jordgropar ofta af köld, emedan de
fleste äro mycket vårdslöse med groparnej till-
täckning.

4:o Culturen försöktes har uppkommit inge-
städes för femton år tillbaka, då de i Syr-
kobyn varande först sått utsäde af Presten
Skaget och andre Ståndspersoner och har allmo-
gen sedan fattadt mycken Smak för denna
växt.

5:o Mig vetterligen äro icke flere än en fat-
tig Bonde, vid namn Matthias Sindorff från
Sindola by, som i närmare tio års tid oafbrutit

344.

Viborgs Län

Henrick Thoas	1/16	—	12.	3.	16.	—	10.	—	—	1.	—	—
Henrick Ericas	1/16	—	8.	2.	16.	—	8.	—	—	1.	—	8.
Johan Ericas	1/24	—	8.	2.	16.	—	8.	—	—	1.	—	4.
Matts Ericas	1/24	—	8.	—	16.	—	—	—	—	1.	—	6.
Johan Österman Smed	000	—	4.	—	32.	—	4.	—	1.	—	—	2.
Österkyrkby.												
Storkfors Pard	5/8	3.	—	50	—	5.	—	1.	—	—	—	—
Jacob Bohlas	1/8	—	16.	3.	16.	—	16	—	—	1.	—	4.
									Summa	—	2.	18.

										1.	—	8.
										1.	—	8.
										1	—	8.
										1.	—	—
										1.	—	6.
										1.	—	8.
										1.	—	8.
										1.	—	8.
										—	—	4.

Jagt Potatoes till egit behof och öfver sy-
ledne War bifrådt sine grannar med sex
Kappars utsäde.

6:o Utsäde vore dem ganska nödigt och behöf-
des sådant för nästkommande år minst fem-
ton till Tjugu Tunnor ja fast mera; emedan
innom Församlingen icke något erhålles kan.

Nu i början vore val penninge Belöning
önödig, endast de blefve försedde med utsä-
de för öfrigt har dem med fullkomlig
högagtning att framlefva.

Pöfferliga Finska Hushållnings Sällskapets

S:t Andrea den 17 December 1814. 29

Ödmjukaste Tjenare
Peter Skandman

Kl. d. 30. Dec. 1814. N:o 109. 344.

Kopparmärd

Tabell Pyttis

Öfver Potatoes Culturen i Pyttis Församling af Wiborgs Län Åren — 1813 & 1814. —

	Allmänna förmåns Tal.	Ö årliga utsäde. Tn	Kpr	1813 års afkastning. Tn	Kpr	1813 års afkastning. Tn	Kpr	—	—	—	Potatoes skatt till Kronan 1815. Tn	Kpr
Westerkyrkby.												
Henrik Joas	1/8	—	20.	5.	—	10.	—	—	1.	—	8.	
Henrik Gaspars	1/8	—	8	2.	16.	16.	—	—	1.	—	8.	
Johan Daniels	1/16	—	8	3	—	6	—	—	1	—	8.	
Anders Daniels	1/16	—	8	—	16	10.	—	—	1.	—	—	
Peter Arfvids	1/8	—	8.	1.	—	8.	—	—	1.	—	6.	
Anders Willström	1/8	—	8.	3.	—	8.	—	—	1.	—	8.	
Henrik Antas	1/8	—	8	3.	—	16.	—	—	1.	—	8.	
Henrik Hafvisto	1/16	}	16	7.	—	16.	—	—	1.	—	8.	
Anders Hafvisto	1/16				2.							
Anders Skoas	1/16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.	
Henrik Skoas	1/16	—	12.	3	16.	10.	—	—	1.	—	—	
Henrik Ericas	1/16	—	8.	2.	16.	8.	—	—	1.	—	8.	
Johan Ericas	1/24	—	8.	2.	16.	8.	—	—	1.	—	4.	
Matts Ericas	1/24	—	8.	—	16.	—	—	—	1.	—	6.	
Johan Österman Smed	000	—	4	—	32.	4.	—	1.	—	—	2.	
Österkyrkby.												
Storkfors Gård	5/8	3.	—	50	—	5.	—	1	—	—	—	—
Jacob Bohlas	1/8	—	16.	3.	16.	16	—	—	1.	—	4.	
								Summa	—	2.	18.	

	Klem-mantal Cah.	Årligt Utskrivn.		Utskrivningen år 1813.		Utskrivningen år 1814.		Rekryter.		Rekryter år 1815.		Rekrytering år 1815	
	Man-tal.	Fr.	Kpr.	Fr.	Kpr.	Fr.	Kpr.	—	—	—	—	Fr.	Kpr.
								Transport				2.	
Arfvid Möllnare	1/8	—	8.	3.	—	1.	—	—	—	1.	—		
Johan Trombare	1/8	—	8.	1.	—	—	10	—	—	1.	—		
Henrik Svartvare	1/8	—	8.	2.	—	—	24	—	—	1.	—		
Anders Lakar	1/8	—	10.	2.	16.	—	16.	—	—	1.	—		
Herronik Hemar	1/8	1.	—	3.	16.	1.	—	—	—	1.	—		
Matts Fransar	1/8	—	8.	2.	16.	—	16.	—	—	1.	—		
Anders Simons	1/8	—	8.	2.	—	—	8.	—	—	1.	—		
Michel Styrman	1/8	—	8.	1.	—	—	16	—	—	1.	—		
Mårten Stråka Torpare	ooo	1.	—	4.	—	—	16	—	—	1.	—		
Eric Stråka Torpare	ooo	1.	—	4.	—	—	16	—	—	1.	—		
Fredrik Forstrom Skomakare	ooo	—	8.	1.	24.	—	6.	—	—	1.	—		
Carl Cajander Wäfvare	ooo	—	10.	1.	28.	—	20	—	—	1.	—		
Johan Weiss Skomakare	ooo	—	2.	—	12.	—	4.	—	—	1.	—		
Aron Taymlander Pälsjis.	ooo	—	16.	5.	—	1.	—	—	1.	—	—		
Daniel Nopander Klockare	ooo	—	5.	1.	8.	—	10	—	1.	—	—		
Abborfors.													
Stor Abborfors Gård	1.	—	16.	2.	—	—	8	—	—	1.	—		
Peter Lönroth. Inspector	—	—	8.	2.	—	—	8.	—	—	1.	—		
Matts Huskoski Torpare	ooo	—	2.	—	8.	—	2.	—	—	1.	—		
Perbel Nabbasuoja Dc	ooo	—	2.	—	8.	—	2.	—	—	1.	—		
Thomas Lepistö Dc	—	—	1.	—	4.	—	1.	—	—	1.	—		
Vilåsaro.													
Jacob Bondar	1/8	—	16.	1.	16.	—	—	—	—	1.	—		
Jac. Joh. Eliaser	1/8	—	16.	3.	16.	—	8.	—	—	1.	—		
Jacob Mattar Torpare	—	—	2.	—	9.	—	—	—	—	1.	—		
								Summa		—		4.	

	Klem-mantal Cah.	Årligt Utskrivn.		Utskrivningen år 1813.		Utskrivningen år 1814.		Rekryter.		Rekryter år 1815.		Rekrytering år 1815	
		Fr.	Kpr.	Fr.	Kpr.	Fr.	Kpr.	—	—	—	—	Fr.	Kpr.
								Transport				4.	16.
Henrik Möllnare	—	—	4.	—	16	—	4.	—	—	1.	—	—	
Walter Fiskare.	—	—	1	—	4	—	—	—	—	1.	—	—	
Svartbäck.													
Joran Räckar	1/12	—	16.	8.	—	2.	—	—	1.	—	—	—	
Samuel Räckar	1/12	—	16.	5.	—	1.	—	—	—	1.	—	8.	
Henrik Labbar.	1/12	—	8.	5.	—	—	20	—	1.	—	—	8.	
Johan Labbar.	1/12	—	10.	4.	—	1.	—	—	1.	—	—	8.	
Eric Klampus.	1/8	—	6.	3.	—	1.	16.	—	1.	—	—	4.	
Hans Christers	1/8	—	8.	5	—	2.	—	—	1.	—	—	—	
Anders Blom.	1/6	—	8.	4.	16	2.	—	—	1.	—	—	—	
Philip Vornar.	1/6	—	8.	—	8.	1.	—	—	1.	—	—	—	
Jacob Halfar.	1/8	—	8.	4.	—	1.	—	—	1.	—	—	—	
Matts Halfar.	1/8	—	3.	1.	—	—	16.	—	1.	—	—	4.	
Johan Smid.	1/12	—	4.	—	8.	—	6.	—	1.	—	—	4.	
Johan Wänpling.	1/12	—	10	4.	—	2.	16.	—	1.	—	—	8	
Henrik Nyby	1/12	—	3.	—	—	—	8.	—	—	1.	—	5.	
Simon Nyby	1/12	—	1.	—	8.	—	4.	—	—	1.	—	2.	
Henrik Vuggar.	1/4	—	16.	10.	—	1	—	—	1.	—	—	8.	
Henrik Skrädare.	1/6	—	24.	10	—	3.	—	1.	—	—	—	4.	
Henrik v. Siremer.	3/4	1.	—	12.	—	3.	—	—	1.	—	—	—	
Sacell. F. Mäklin.	1/6	—	16.	2.	—	1.	—	—	—	1.	—	4.	
Jonas Vitulin. Smed.	—	—	8	4.	—	—	5	—	1.	—	—	4.	
Peter Krok	—	—	3.	—	16	—	16.	—	—	1.	—	2.	
								Summa		—		6.	25.

	Mantal.	Tr:	Kpr:	Tr:	Kpr:	Tr	Kpr:				Tr:	Kpr:
										Transport	6.	
Johan Fremling.	—	—	4.	—	16.	—	4.	—	—	1.	—	4.
Magenpört												
Anders Stähl	1/4	—	16.	—	3.	2.	16.	—	—	1.		
Henrich Stähl	1/12	—	8.	1	16.	1	—	—	—	1.		
Anders Rasi	1/6	—	15.	3	16.	—	20	—	—	1.	—	5.
Matts Rasi	1/12	—	8.	1.	16.	—	10.	—	—	1.	—	
Erik Rasi	1/12	—	8.	1	16	—	5.	—	—	1.	—	—
Erik Malm Landbonde.	1/6	1	—	7	—	1.	—	—	—	1.	—	—
Jacob Malm Dc	1/8	—	24	5.	—	—	24.	—	—	1.		
Hans Klinkabohle.	1/4	—	8.	1..	16.	—	27.	—	—	1.	—	
Peter Tuska.	1/4	—	7	1.	—	—	24.	—	—	1..	—	
Jacob Tuska	1/12	—	16	5.	—	—	8	—	—	1.	—	
And. Qvarnström Skräddare	—	—	6	1	—	—	16.	—	—	1.	—	
Jacob Puncki Mänads Torp:	—	—	1	—	3.	—	2.	—	—	1.	—	
Joseph Lifländare Dc	—	5.	5	1.	—	—	5.	—	—	1.	—	
Hor- och Lill Kuyis.												
Kaplen Philippofs Änka.	1.	1.	—	6	—	1.	—	—	—	1.	—	
Hans Herrman.	1/24	—	4.	—	24	—	5.	—	—	1.	—	
Henrich Herrman	1/24	—	2.	—	15	—	3.	—	—	1.	—	
Jacob Herrman.	1/12.	—	3.	—	18	—	4.	—	—	1.	—	
Jonas Herrman	1/12	—	2.	—	12.	—	2.	—	—	1.	—	
										Summa	—	7.

	Mantal.	Tr:	Kpr:	Tr:	Kpr:	Tr:	Kpr:				Tr:	Kpr:
										Transport	7.	23
Arfvid Herrman.	1/12.	—	3.	—	16.	—	3.	—	—	1.	—	2.
Eric Böhlsbacka	1/6	—	8	1	16.	—	10.	—	—	1.	—	—
Simon Böhlsbacka	1/6	—	8.	1.	—	—	12.	—	—	1.		
Peter Lillkupis	1/8	—	4.	—	24	—	5.	—	—	1.	—	—
Anders Dc	1/8	—	2.	—	13.	—	3.	—	—	1	—	—
Johan Raja Landbonde.	1/2	—	4.	—	16.	—	5.	—	—	1.	—	—
David Stennäs Tornare.	—	—	2.	—	13.	—	4.	—	—	1.	—	—
Simon Lifländare Tornare	—	—	1.	—	8.	—	2.	—	—	1.	—	1.
Peter Vroko Dc	—	—	1.	—	7½	—	3.	—	—	1.	—	1.
Michell Vroko Dc	—	—	½	—	5.	—	1.	—	—	1.	—	1.
Gustaf Herrman Smed.	—	—	½	—	6.	—	2.	—	—	1.	—	1.
Broby.												
Pähl Fransila	1/8	—	2.	—	9.	—	2	—	—	1.	—	1.
Gustaf Fransila	1/8	—	2.	—	10.	—	3.	—	—	1.	—	1.
Eric Fransila	1/8	—	1½	—	13.	—	4.	—	—	1.	—	1.
Joell Fransila	1/8	—	2.	—	8.	—	3.	—	—	1.	—	1.
Eric Pellas.	1/4	—	3.	—	28	—	4.	—	—	1.	—	—
Henrich Broas	1/6	—	8	1	8.	—	7.	—	—	1.	—	—
Peter Broas	1/6	—	4.	—	16.	—	5	—	—	1.	—	—
Johan Nybons	1/12	—	2.	—	10.	—	4.	—	—	1.		
Samuel Nybons	1/12	—	1½	—	9.	—	2.	—	—	1.	—	—
Thomas Nybons.	1/12	—	2.	—	10.	—	3.	—	—	1.	—	—
										Summa:	8.	1.

	Mantal	Tr	Kpr	Tr	Kpr	Tr	Kpr	—	—	—	Tr	Kpr
										Transport:	8.	1.
Kleinlax.												
Herr Lysens	1/8	—	16.	5.	—	12.	12.	—	—	1.		
Malts Peldola	1/8	1.	16.	6.	—	—	15.	—	—	1.	—	—
Simon Vandola	1/6	—	20.	1.	5.	—	13.	—	—	1.	—	—
Anders Gyll Landbonde	1/12		2.	—	—	—	2.	—	—	1.	—	—
Malts Hardicka	1/8	1	16.	7.	—	1.	16.	—	—	1.	—	—
Johan Hardicka	1/12	—	20	3.	—	—	20	—	—	1.	—	—
Mårten Ifvars	1/8	—	10	4.	—	—	10.	—	—	1.	—	—
Anders Ifvars	1/8	—	10.	3.	—	—	10.	—	—	1.	—	—
Anders Tjäder	1/6	3.	—	10.	—	5.	—	—	—	1.	—	—
Michel Nahts Landbonde	1/3	—	8.	1.	16.	1.	—	—	—	1.	—	—
Jonas Nahts Landbonde	1/4	—	10.	2.	—	1.	16.	—	—	1.	—	—
Johan Nahts Landbonde	1/4	—	10.	2.	—	1.	16.	—	—	1.	—	—
Eric Nahts Landbonde	1/2	—	15.	3.	—	2.	—	—	—	1.	—	—
Sigfrid Langi	1/4	2.	—	7.	—	5.	—	—	—	1.	—	—
Anders Langi	1/4	1.	16.	6.	—	3.	—	—	—	1.	—	—
Malts Fordas	1/6	1.	16.	6.	—	3.	—	—	—	1.	—	—
Frw Herkepaeus	1/8	3.	—	10.	—	5.	—	—	—	1.	—	—
Haven Bagare	1/8											
Nymlander												
Simon Myrys Torpare		—	1.	—	3.	—	2.	—	—	1.	—	—
Henrik Skomakare		—	—	6.	—	24	—	6.	—	—	1.	—
Christer Langi Smed		—	—	8.	3.	—	1.	—	—	—	1	
										Summa	—	8.

	Mantal	Tr	Kpr	Tr	Kpr	Tr	Kpr	—	—	—	Tr	Kpr
										Transport:	8.	1.
Norder-by.												
Thomas Falck	1/6	—	16.	2.	—	—	5.	—	—	1.	—	3.
Peter Falck	1/6	—	4.	—	24.	—	4.	—	—	1.	—	2.
Jacob Falck	1/4	—	8.	—	29.	—	5.	—	—	1.	—	4.
Mårten Simons	1/8	—	4.	—	16.	—	—	—	—	1.	—	2.
Mårten Länsmans	1/8	—	4.	—	15.	—	4.	—	—	1.		2.
Thomas Länsmans	1/8	—	4.	—	17.	—	6.	—	—	1.	—	3.
Gustaf Eric Länsmans	1/8	—	4.	—	20	—	4.	—	—	1.	—	2.
Henrich Länsmans	1/16	—	2.	—	12.	—	3.	—	—	1.	—	1.
Johan Länsmans	1/16	—	1/2	—	9.	—	2.	—	—	1.	—	1.
Mattis Nybonde	1/12	—	2.	—	16.	—	4.	—	—	1.	—	4.
Henrich Nybonde	1/12	—	2.	—	23	—	5.	—	—	1.	—	2.
Johan Nybonde	1/12	—	1.	—	9.	—	2.	—	—	1.	—	1.
Johan Nybonder Anka	1/24	—	2.	—	16.	—	—	—	—	1.	—	2.
Clas Pousar	1/12	—	2.	—	10.	—	—	—	—	1.	—	2.
Johan Klangus	1/12	—	4.	—	26.	—	2.	—	—	1.	—	—
Gustaf Räbach	1/6	—	3.	—	16.	—	4.	—	—	1.	—	2.
Johan Räbach	1/6	—	2.	—	12.	—	3.	—	—	1.	—	1.
Anders Olas	1/8	—	2 1/2	—	19.	—	4.	—	—	1.	—	2.
Elias Wiukari Inbyssing	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skrom Krogare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Thomas Nybons Inbyssing	—	—	4.	—	16.	—	4.	—	—	1.	—	2.
Simon Wallherde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oster-Qvarnby.												
Anders Danielsbacka												
Joh. Danielsbacka	1/4	2.	—	6.	—	—	—	—	1.	—	—	8.
Petter Danielsbacka												
										Summa	9.	15.

	Mantal för Gårdsnummer	Årligt Utsäde Tn	Årligt Utsäde Kpr	Af Spannmål 1813 Tn	Af Spannmål 1813 Kpr	Af Hö 1813 Tn	Af Hö 1813 Kpr	Af Halm	Af Skatten	Af Skatten	Af Spannmål 1815 Tn	Af Spannmål 1815 Kpr
									Transport		7	9. 15.
Matts Danielsbacka	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Matts Skinnars	1/8	—	12.	2.	—	—	—	—	1	1	—	4.
Petter Heickbonde	1/8	—	12.	2.	—	—	—	—	1	1	—	4.
Carl Knutas	1/6	—	10.	1.	16.	—	—	—	1	1	—	4.
Henrik Knap Gabriel Knap Hans Knap	1/6	—	24.	3	—	—	—	—	—	1	—	4.
Henrik Wiala	1/6	—	16.	2.	—	—	—	—	1	1	—	4.
Anders Wiala	1/6	—	16.	2.	—	—	—	—	1.	—	—	4.
Eric Drockila Samuel Drockila	1/3 1/12	—	16.	1.	20.	—	—	—	1.	—	—	4.
Carl Öman Johan Öman Hans Nyman	1/4 1/4 1/4	1.	—	3.	16.	—	—	—	1.	—	—	4.
Anders Långa Smed	—	—	4.	—	16.	—	—	—	1.	—	—	1.
Eskell Wallberde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sigfrid Inbyssing.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Anders Birells Hirsvikossi.	1/8	—	8.	—	24.	—	—	—	1.	—	—	2.
Carl Antila	1/8	—	20	5.	—	2.	—	1.	—	—	—	—
Petter Antila	1/8	—	20	5.	—	2.	—	1.	—	—	—	—
Eric Pispa	1/12	—	16.	5.	16.	2.	16.	1.	—	—	—	—
Joran Pispa	1/12	—	20	4.	16.	2.	—	—	1.	—	—	—
Johan Pispa	1/12	—	16.	5.	—	3.	—	1.	—	—	—	—
Sigfrid Pispa.	1/12	—	16.	4.	—	2.	—	1.	—	—	—	—
Jonas Pispa	1/12	—	20.	5.	—	2.	—	1.	—	—	—	—
Matts Markila Jacob Markila Eric Markila	1/18 1/18 1/18	—	20.	5.	—	2.	16.	1.	—	—	—	—
Clas Kottila Eric Kottila Matts Kottila Thomas Kottila	1/24 1/24 1/24 1/24	—	26.	5.	—	2.	16.	1.	—	—	—	—
Jacob Braski	1/8	—	20	5.	—	2.	—	1.	—	—	—	—
Petter Yrjola	1/6	—	25.	6.	—	3.	—	1.	—	—	—	—
Jacob Isalin	1/6	5.	7.	40.	—	5.	—	1.	—	—	—	—
	—	—	7.	—		—	8.	1.	Summa		—	10.

Jorden åt Potatoes bereder här aldeles efter Kejserliga Hushållnings Sällskapets tryckta anvisning, och nyttan af denna väsl är af 30 a 40 årig erfarenhet nogsamt känd. Som missväxten å detta slags i år är allmän, så vore till att önska om dugligt utsäde deraf kunde erhållas.

Pytis den 19 December 1814.

Sam. Nordström
Kyrkoherde.

Upgift öfver Potatoes Planteringen i Kymmene Församling för innevarande år, samt

k. d. 19. Dec. 1814. N:o 72. 349 låt,

Kymmene

Till

det Keiserliga Finska Hushållnings-Sällskapet.

			Kappor
			10.
			15.
			15.
			15.
			15.
			20.
			15.
			15.
			18.
			15.
	1/4.	Samuel Rysä	16.
Högfors	1/4.	Johan Osola	15.
	1/6.	Maths Kareli	20.
	1/4.	Maths Rayki	15.
		Gustav. d:o	15.
	1/12.	Simon Ristola	15.
	1/6.	Simon Grinar	20
	1/6.	Joran Porka	15.
	1/4.	Nils Wanhala	20.
Helilä		Joran Hampspinnar	15.
	1/4.	Maths Gunnar	15.
	2/3.	Titulair Rådet Gjös arf: Karhula	15.

Tillfölje af Keiserliga Hushållnings-Sällskapets vördade updrag, har härmedelst åran i Ödmjukhet insända hosgående upgift:

1:mo Huru många Hemans brukare och Torpare idka Potets-Plantering, och huru många icke.

2:do Huru mycket hvar ock en utsåt, samt efter Sällskapets önskan Odlarena indelte i Klasser.

3tio Jorden beredes och göres locker, ge
en oftare anstäld plöining och g
ning eller blandling med Morass-j
Spåndynga, Sand etc: efter jordm
natur; samt behörig dikning.
De som hafva tillfälle, ömsa o
Landet efter några års förlopp
De blifva äfven ränsade och
pade; af en stor dehl med vanl
plog. Öfver Vintern förvaras
i dertil inrättade och väl betä
gropar, där de sällan af Köld sk
4to För 10 år tillbakas, enligt Försam
boernes intygan, har Potatoes Pl
teringen tagit sin början, och ä

Upgift öfver Potatoes Planteringen i Kym-
mene Församling för innevarande år, samt
i hvilken qvantile hvar och en utsåt,
indelt i Klasser.

Byanamn	Mantahl	Hemmansinnehafvare.	Tunnor	Kappor
		Odlare af 1.ta Klassen.		
Skellby	1.	Rådman Åbergs arfv.	1.	—
Huruxula	5/12.	Maths Heikkila	1.	10.
	1/3.	Maths Kahari	1.	—
	1/8.	Eric Susi	1.	—
	1/4.	Maths Halkola	1.	15.
Högfors	1/4.	Christer Lajakoski	1.	—
	1/4.	Maths Simola	1.	15.
	1/4.	Simon Möhkö	1.	—
Pihko	1/8	Häfrådet Clothils	4.	—
Stor Tavastir	1 7/12.	Casseuren Wilhelm Steven	1.	—
Pernå	3/8.	Christer Ericsson Wanhala Mickel Mickola do.	2.	—
		Odlare af 2.ra Klassen.		
Bärnäs.	2/3.	Johan Sunila	—	15.
		Christer do.	—	15.
Eskells by	1/4.	Thomas Halkonen	—	20.
	1/3.	Bernt Gunnar	—	15.
		Simon do.	—	15.
Huruxula	3/8.	Jemias Purdilo	—	18.
	1/4.	Christer Koho	—	15.
	1/4.	Samuel Rysä	—	16.
Högfors	1/4.	Johan Osola	—	15.
	1/6.	Maths Kareli	—	20.
	1/4.	Maths Racki	—	15.
		Gustav. do.	—	15.
	1/12.	Simon Ristola	—	15.
	1/6.	Simon Grinar	—	20
	1/6.	Joran Porka	—	15.
	1/4.	Nils Wanhala	—	20.
Helilä		Joran Hampspinnar	—	15.
	1/4.	Maths Gunnar	—	15.
	2/3.	Titulair Rådet Gjös arf: Karhula	—	15.

	4.	Erik Sipola	
	4.	Thomas Takala	24.
	4.	Joach: Suthoss Randala	24.
	4.	Maths Hippala	24.
	4.	Märthen Kujala	24.
	4.	Thomas Wanhala	24.
	4.	Samuel Wilcki	24.
Pihko	4.	Marth: Kujala	24.
	8.	Erik Kasila	24.
Ylänommi	8.	Thomas Skyttä	24
	12.	Erik Heickilä	20.
	8.	Simon Nätkäla	15.
	5/24.	Erik Wilcki	15.
Kallio koski	6.	Henrik Hordola	25.
			15.
			24.

Ollare af 3:ie Klassen

Eskills by	3/8.	Titulair Rådet Gjös arfv:	
	4.	Simon Martila	10.
	4.	Simon Kihli	8.
	4.	Anders Isackala	8.
	4.	Maths Rommi	8.
Huraxula	8.	Maths Sahkuri	8.
	6.	Simon Hirvi	5.
	8.	Samuell Urjölä	4.
	4.	Christer Loppar	4.
	8.	Jonas Einola	4.
	5/24.	Jeremias Mattila	3.
Högfors	4.	Maths Finni	3.
	6.	Erik Mäenpä	2.
	6.	Simon do	8.
Helilä	11/24.	Michell Mälli	8.
	4.	Maths Parila	12.
	8.	Handelsman Grazoff	10.
Kuzalö	4.	Erik Sutari	5.
	4.	Simon Autio	5
	6.	Johan Wanhala	4.
	6.	Gustaf Brunila	3.
	6.	Maths Seppälä	2.
	8.	Bertill Pipari	2.
	4.	Elias Mulli	4.
Kurittula	3/20.	Maths Sahkuri	8.
	3/20.	Bernt Esko	8.
	3/20.	Maths Herrala	8.

357. 353.

	3/20.	Johan Styrman	8.
	3/20.	Johan Kähäri	8.
Kaukola	5/24.	Jacob Wanhala	10.
	5/24.	Erik Wullko	9.
	5/24.	Märth: Ollila	8.
	5/24.	Mats Husila	9.
	5/24.	Johan Leklin	7.
Marby	8.	Thomas Skyttä	8.
	8.	Anders Jacola	8.
	8.	Petter Dufva	8.
Parickala	8.	Maths Lassila	8.
	4.	Jöran Paricka	8.
Pihko	8.	Jöran Kärjus	10.
Skoby	16.	Simon Kalli	4.
	16.	Simon Mättölä	4.
	16.	Maths Purdilo	4.
Mr: Nevitto	5/48.	Pohl Mettälä	8.
	5/48.	Thomas Wanhala	8.
	5/48.	Erik Klavo	8
	5/48.	Erik Orava	2.
	5/48.	Simon Kempi	2.
	5/48.	Johan Saxa	8.
	5/48.	Henrik Seppä	8.
	5/48.	Thomas Ricka	4.
	5/48.	Häfrödet D: Bruns Trumbar	4.
Sutela	5/16.	Jöran Hintula	3.
	5/16.	Erik Kouvi	8.
	5/16.	Maths Kahri	9.
	5/16.	Simon Leisti	7.
	5/16.	Thomas Sutari	12.
Ylänommi	8.	Jacob Sipola	8.
	8.	Thomas Pavola	9.
	4.	Maths Sahari	8.
	8.	Christer Kälka	7.
	8.	Maths Hänni	9.
	6.	Simon Wilola	10.
	12.	Thomas Snickari	7.
	8.	Maths Jaanu	5.
	5/24.	Jöran Knuttilä	7.
	8.	Adam Bärnilä	4.
	8.	Erik Säppälä	5.

Geriçkala	1/6.	Maths Geriçka		
	1/6.	Simon — do		8.
Kallio koski	1/8.	Johan Klockars		12.
Langi	1/3.	Henric Langi		8.
Mussalö	3/4.	Eric Mussalö		8.
	5/24.	Thomas Christersson		5.
	5/24.	Mickel Ericsson — do		3.
	5/24.	Maths Tura		6.
Konala	1/3.	Eric Andersson		8
Stor Tavast Torp.		Gustaf Brandi		6.
		Elias Roima		2.
		Pohl Suomalain		1.
		Adam Martila		1.
		Samuell Kujala		1.
		Anders Yrjölä		1.
		Hvilcka icke utsat i år.		2.
Hogfors	1/3.	Handlanden Larkin Ritala		
Helilä	1/8.	Maths Mäkelä		
	1/8.	Jacob Mändola		
Pähko	1/8.	Johan Mauno		
Stor. Nevitto	5/48.	Jacob Saucko		
	5/48.	Petter Tommola		
Kymmenegård 1. Häfrådet Herr A: Claihills				

Kymmene Pastorat
d. 12 December. 1814.

Carl Friedr. Kuhlhelm
Prost och Kyrckoherde

d. d. 2. jan. 1815. No. 121. 353.

Till

Kaiserliga högtförordnade Hushållnings-

359

varit i tilltagande, såvida Allmogen fattat den största smak, för denna så nyttiga växt.

5to. Enligt Sällskapets anmodan, kan underskrefven ej upgifva någon viss för utmärkt drift, till belöning, såvida en och hvar, som haft utsäde hjelpt sin granne, och sålt Potets Kappan till 20 a 30. Kopk: då Rågen kostat 50. a 53/6. Kopek.

6to. Understöd till Utsäde för nästkommande år, sade de sig ej behöfva; de trodde sig komma uth med egit, eller ock få köpa af sina Grannar.

30. är ungefähr här uptommit. Här äro 220. hemmen, af hvilcka hvart och et sår ut i Maji månad icke ½ kunna, hvarföre dessodlare ei kunna classi-

Gerickala	6.	Maths Gericka	8.
	6.	Simon — d:o	12.
Kallio Kosk	6	Johan Klaskar	9
Langi-			
Hussalö-			
Konala-			
Stor Tavast Ko.			
Hogfors-			
Helilä			
Rahko-			
Stor. Nevitte.			
Kymme			

För min dehl tycker jag, Att gr
utdelade Böcker i Landthuushåll
i Finska språket, såsom: Att b
Hallm-Tak, Att bygga Huus af Le
Att skänka dem någon Machin
rengöra Säden; Plog: att uptaga
hårdvalls Ångar, som ej växa g
som nu med hackande Förrätta
och hvartill upgå så många dag
innan en kappas Land är upta
Böcker: Om Cuuren för Hästars-
och fähr Sjukdomar etc torde va
de värksammaste.

Kymmene d.
12. Decembr 1814.

Carl Fredr. Kuhlh
Prost och Kyrkohe

d. 12 December. 1814. Prost och Kyrkoherd

k. d. 2. jan. 1815. No. 121. 353.

Till

Kaiserliga högtförordnade Hushållnings-
Sällskap.

Fredrikshamn

Härmedelst har jag äran at besvara
Kaiserliga högtförordnade Hushållnings
Sällskapets wördade skrifvelse af den
28. sistledne September och får berätta
at Potatoes Kulturen i Neckelax Förs-
ling är än i sin början, ehuru den genom
högöfverhetelig upmanning redan för
30. år ungefähr här uptommit. Här äro
220. hemman, af hvilka hvartochet
sår ut i Maji månad circa ½ Kunna,
hvarföre dessodlare ei Kunna classi-

ficeras och distingveras. Hur brukas häst
eller mull jord, som förut beredes genom
giödande och plöjande samt dikande
där det hålles för nödigt. Det har och
blifvit bemärkt, at et och sammanlandet
med fördel alt jemt nyttiga
hvarföre de nämnare omräpla Pot-
toes länder. Kupande brukas ei, men
väl ren sande. Potäterne förvares
dels i groper, dels under boningsrum-
mens golf och tagen sällan skada av
köld eller röta. Jollket härstädes har
begynt fatta smak för denna wäxt, och
skall tvifvelsuten framdeles bemöda sig
om dess plantarande mer och mer.
När rug kunnan kostat 7. Rd så betaltes
för en kunna Potäter 3. Rd och nu, då rug
kunnan betales med 17 a 18 Rd måste för
en kunna Potäter gifvas 9. Rd alt
Banco Assignationer. Med utsädde
för nästkommande år äro Sockne-
boarne efter sin sägen försedde
för den wärcksamma omsorg och
wård, som kaiserliga högkfärdnan

Hushållnings-Sällskapet om denna nyt-
tiga odlingens uphielpande wisar
får jag frambära min och mina
kära Åhörares ödmjukaste tack-
sägelse. Friedrichshamn den 28. De-
cembr. 1814.

Em: Jodenius

Walkiala

Till det Kejserliga Finnska Hushålls Dålskapet i Åbo

Till följe det Kejserliga Finnska Hushållnings Dålskapets vordade skrifvelse angående Potäter odling i denna Församling får jag härmedelst lämna följande Svar

1mo Antalet huru många hemmans brukare som idka Potatis odling kan ej specificeras, likvist idkas der af största delen af hemmans åboer fast i minden grad

2do Potatis utsädet bland Allmogen är ganska ringa de utså blott några kappor och de förmögnare Intresserade half tunna, men Standspersonerne gör tunnor, samt Herr Baron och Riddaren Stackelberg femton à 16 tunnor

3tio Jorden Potäter blir lika som kohlland beredt och mastendels ett och samma land dertill nyttjat, hvilket kastas og i sängar, hafver sådt tiden plandera de ränsade Standspersonerne rärkställa ränsningen med Plog, men allmogen upryka ogräset med händerna, hvilket de bruka och så hjelpa derigenom att dicken emellan sängarna upkastas 14 dagar efter potetere plantering, och ogräset genom den påkastade myllan förgräfves. Öfver vintern förvara de utsädet i jord gropar hvaruti det i bland skadas af kåld

4to Nu först i sednare åren har allmogen börjat att plantera Potäter af årligen småningen giort fram sing, emedan en del fattat smak för denna [illegible]

5to Jagen annan har med utmärkt drift [illegible] vit Potatis odling än Baron och Riddaren Stackelberg, som alla år hjelp dem med Potatis utsade utom hvilken intet tionde delen af Församling lemmar kommit sig dertill, för brist af utsade emedan förenämde Baron föregående åren bytt Potatis med Torn, Kappa mot Kappa —

6to Utsade till nästkommande år, vore vist af nöden, ungefärligen 5 a 6 Tunnor, för den ovanligt torkan vi hade förledne Sommar, samt ett p[illegible] af [illegible] Tunnor kan fås på Walkeala Gård, [illegible] femton Rubell Tunnan, med de villor att [illegible] stämt svar erhåller i medio Februarii, i [illegible] nat fall är han sinnad ytten dem till Fredrik hamn — Tämpeligast vore väl att befordra [illegible] tis Culturen att utdela gratis ut dem utsäd i synnerhet för nästkommande år, då det [illegible] så bitet af förenämde vägt —

Med högaktning har jag äran att vara det Respective Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets

ödmjukaste hr[illegible]
J C Hornborg

Walkeala d. 19 Dec:
1814 —

k. d. 24. Jan. 1815. No 185. 356.

Till
Kejserliga Högtförordnade Finska Hushållnings Sällskapet

Wederlax

Angående Potatoes Kulturen i Wederlax församling, hvarom Kejserliga Hushållnings Sällskapet, förmedelst Högtvördad skrifvelse af den 28de September sistledne, behagat af Underskrefven infordra efterrättelser; får äran i ödmiukhet, så som svar, anföra följande omständigheter:

Qvoad 1mum Alla Hemmans brukare och Torpare, de där alla idka jordbruk, pläga också, ehuru obetydligt, odla Potäter; Men Inhysningar, hvilcka desutom äro få, och icke äga något jordbruk, hafva icke haft tillfälle at odla denna växt.

Qvoad 2dum Potatoes utsås ungefärligen ifrån 1 till 3 Kappor af 150 —

hemmans brukare, ifrån 3 till. 5 Kappor af 126. — ifrån 5 till 8 Kappor, af 53. ifrån 8 till 15 Kappor 32. och öfver 15 Kappor af 3 hemmans brukare.

Qvood 3tium Landet, hvari Potäterne utsås, är gemenligen någon teg i vårsäds åkern eller någon Kåltäppa; hvilcket om våren gödes, plöjes, harfvas och dikas. Potäterne utplanteres öfveralt härstädes, och detta sker gemenligen Urbani tiden eller vid slutet af Maii månad N. st. och rensas, men kupas icke. Blott af några gårdar i en enda by har odlingen blifvit med tillhjelp af plog värckstält och har lyckats. Öfver vintern förvaras Potäterne, dels i så kallade rofgropar, dels i små källrar under vånings rummen, och skadas sällan af köld, så framt icke någon oförsigtighet eller efterlåtenhet föregått.

Qvood 4tum Potatoes kulturen har i församlingen för 15 år till baka uppkommit, på det sätt: att några hemmans brukare först förskaffat sig sjelfve utsäde, och sedermera hafva de af sin inbärgade afkastning delat åt sina grannar; Och då för det närvarande ingen enda hemmans interessent finnes, som icke odlat denna växt, ehuru i ganska liten mon; så kan i detta afseende kulturen anses hafva giort framsteg, och torde framdeles göra ännu större, sedan Allmogen, å ena sidan, genom Kejserliga Hushållnings Sällskapets ädelmodiga skaf af Hushålls underrättelser för Menige Man, — Hvilcka med djupaste Tacksamhet blifvit emottagne — blifvit satt i tillfälle, att bättre lära känna denna växtens odlings sätt och nytta, och å den andra sidan åter finner särdeles smak och tycke för denna växt.

Qvood 5tum Som Potatoes kulturen härstädes är lika som i sin början, så finnes ock ingen, som utvidgat så sin Potatoes odling, — och således giort sig förtjent till särdeles belöning — att han kunnat till salu föryttra något af sin skiörd, eller med utsäde biträda andra, ehuru någon enkell altid funnits, som åt sin närmaste granne eller frände utdelat någon enkell kappa till utsäde, och har priset gemenligen varit i jämförelse med Rågen så som 1. till 4.

Qvood 6tum Beklageligen skadade den ovanliga Torckan, som sistledne Sommar härrskade, ganska mycket Potatoes odlingen härstädes, ty den största delen af hemmans brukare ärhöllo icke utsädet till baka, så at denna odling för nästa år afstadnar, om icke allmogens brist af utsäde, genom Kejserliga Hushållnings Sällskapets ynnest fulla åtgärd af hjelpes, och hvilcken brist torde på sin högd bestiga sig till 20 Tunnor, och är innom Socken icke at till gås.

Sluteligen måste jag ännu i odmiuckhet förebära, emedan Kejserliga Hushållnings Sällskapet behagat infordra mitt yttrande härutinnan, att det lämpligaste sätt, att befordra Potatoes kulturen, torde vara för det närvarande, att gratis utdela utsäde, men i framtiden genom några heders Teckn och beloningar.

Med djup Vördnad framlefver

Kejserliga Högtforordnade Hushållnings Sällskapets

Wederlax den 12te Januarii 1815.

Ödmiuckaste Tjenare

Jacob Corsberg

d. 19. Dec. 1814. N:o 74. 364.

Lappvesi

Luumäki

Till

Kejserliga Högvällofliga Finska Hushållnings Sällskapet.

d. 13. Dec. 1814. N:o 50. Klemis den 29:de November 1814. 358

Högtupplyste Kejserliga Finska Hushållnings Sällskap!

Klemis

Sr. Sällskapets Högtvördade Skrifvelse d:d: 28, nästl: September, hvilken hade äran erhålla den 13:de i innevarande Månad, får härmedelst vörd=

d. 19. Dec. 1814. N:o 74. 364.

Lappersi

Lunnäki

Till

Keiserliga Högvällofliga Finska Hushållnings Sällskapet.

sammast meddela all mig möjelig efterrättelse om potatoës växtens kultur härstädes.

Mig hade ålegat att, ej allenast med uppmuntringar, å hvilka ej brustit, utan äfven med efterdömen för soken männen, befrämja potatoës kulturen, emedan uppmaningar utan exempel sällan hafva den åsyftade verkan; men de små och magra åkrar jag för någon mer än sju år sedan tillträdde vidanta till adpertinentier kringskurna bar hafva med allt bemödande ännu ej tillmig, att efter önskan, utvidga kulturen eller bispringa alla behöfvande med utsäd dock har potatoës odlingen härstäde redan vunnit här burskap nästan öfver i denna lilla, af högländta, frätstens

359.

och mo-agtiga marker bestående, Församling finnas 151, Bönder som odla potatoës och blott 13, som ännu ej kommit sig dertill, sju Torpare som odla och tio som ännu ej börjat dermed; äfven äro här tvänne Backstugu hjon som idka någon potatoës plantering, och dessutom en Landtmätare dotter, Mamsell Platán, som äger hemman, samt en Landtmätare son (nu brofogde) sorén, hvilken ock har litet hemman, som något årligen idka potatoës plantering. Inhysingar, hvilka ingen jord hafva, finnes ingen som kultiverat växten qvästionis.

Men till närmare underrättelse om kulturens tillstånd får inberätta, att här äro:

1o. Trenne Bönder, nemligen Göran Huttuin, samt David och Jonas Torfvet, som årligen utsådt till fem fjerndels (5/4) Tunna potatoës.

2o. Trenne Bönder, nemligen Erich Huttuin, samt Göran ylä Sallmi och Jacob ala Sallmi, som årligen utsådt 25 till 26 Kapr potatoës.

d. 19. Dec. 1814. N:o 74. 364.

Lappersi

Lunmäki

Till

Kejserliga Högvällofliga Finska Hushållnings Sällskapet.

3o Sjutton Hemmans Brukare, som årligen ut
så half (½) Tunna.
4o Tretio-två Hemmans Åboër, som årl: utsådt 8
Kapper, något mer eller mindre.
5o Tretio-sex Bönder, hvilka årl: utsådt 4, 5 à
Kappor.
6o Sextio Hemmans brukare, som årl: utså
2 à 3, Kapr potatoes.

För potatoës odling väljer en hvar här
des den bäst gödda sand-mylle jord, som a
att tillgå, denne jord göder man efter
hand med spån mylla, eller någon va
brunnen och bespard ko och får spilning.
Här som äro öfver alt högländta och torra
marker, hafva de mästa hållit sina po
tatoës länder i flanck med djupa fa
kring peripherien, några hafva dock
brukat kringdikat och medelst dik
delt i breda Benckar.
Utsättningen har skedt om våren s

360.

snart jorden något värmt sig. Utplan-
teringen har blifvit verkställd af de flästa
med tillhjelp af plog, så att man i en
uppkörd fåre fäldt potatoes ett stycke
ifrån hvarannan och derefter åter med plog
vändt mylla på dem. alt efter hand som
utsättningen skedt; men somlige ut-
sätta potatoës så, att de för hvart frö
bereda med torf-hacka en bred men ei
djup grop, hvilken, sedan utsädet blif-
vit dijt fällt, förmedelst med hackan
fijnarbetad mylla löst kup-aktigt
pådragit täckes; (det jag äfven funnit
förmonligare vid inbergningen) En och
hvar i agttager den oundgängeliga rens-
ningen, hvarefter somliga medelst plog å-
nyo vända ifrån mellan rummen mull
å rötterne, somliga kupa äfven an-
nors hvarje rot, eller vid hvarje stånd;

den 22de
ler, räran-
ma Lu-
berätta
ndsper-

d. 19. Dec. 1814. N:o 74. 364.

Lappvesi

Luumäki

Till

Keiserliga Högvällofliga Finska Hushållnings Sällskapet.

men nästan större delen hafva ej än
i agttagit detta försigtighets mått.
Växten har förvarats mäst uti gro
par i sand jord, der den några star
ka vintrar, såsom ifjol, för några
blifvit skadd genom köld, några
förvara också den öfver vinteren
förra och mullfria inlaggda uti hög
tunnor eller kar, som blifvit hållna
öfver vinteren uti så kallad mat
ga som eldas något öfver hela vin
teren för att hålla det har brukelt
mjuka brödet, mjölk, fisk m: m: s
hvilket funnits säkrast för att
hålla rötterne till utsäde, som och
alltid kan bibehållas i goda källa
En fattig torpare, vid namn Christen
Holajsein, som fått smak för pot
genom det han tjent någon tid hos

361.

Herrskap, har odlat växten, hela tiden
han haft litet jordbruk, som utgör till fy-
ratio (40) år, har äfven i sednare tider nästan
årligen hjelpt en och annan med utsäde,
ehuru han ej haft tillfälle att sjelf utså
årligen öfver 4 à 5 kappor. Han är sale-
des den förste, som börjat härstädes med
potatoës odlingen. För tjugu-fem år sedan
hafva Bönderne Turiaiset och derefter några
andre börjat med potatoës plantering; men
de fläs'a hafva för 7 à 8 år sedan, en
del äfven för 4 à 5 år tillbaka börjat med
potatoës odlingen. — I allmänhet sagt, han
potatoës kulturen blifvit mera utvidgad
och driftigare vidtagen i sednare åren;
såsom och smaken för potatoës blifvit
mera allmän.
Bönderne Göran Huttum med dess Interessenter, Do
David och Jonas Torfvet, Bönderne Göran ylä Sall-
mi och Jacob ala Sallmi, hafva visserligen fram
för många sina Medbröder gjordt sig förtjente genom

det de lämnat uppmuntrande efterdömen till potatoes
planteringe utvidgande, äfven som för det de jemte
derne Malts Olkom och dess Interessent samt Näm
demen David Kärmenjemi, nästan år. Hjelpt
många sina grannar med utsäde, till och med
tes gifvit utsäde åt några fattige; men anor
de bytt en kapr potatoes mot en kapr Korn
de flästa hafva nu frö för nästa år; dock äro
gre i anseende till missvärten för torkan i somra
om dem som än ej cultivert, i brist på utsäde, hv
till kunde behöfvas 2 à 3 Tr. hvilken brist lik
torde bli afhjelpt [illegible] soken — Gratis ut
delt utsäde [illegible] väl uppmuntra någon ibla
de fattigare vid kulturen; men någon af
Kejserl. Finska Hushåll Sällskapet bestämd och
dess vägnar tillställd Belöning för någon
dem som utmärkt sig vid potatoes Odlingen
de ännu kraftigare värka till Odlingens utvidg
de och befrämjande — Härvid torde äfven
Bönderne Huttuset och Olkoiset i syn
het kuna hafvas afseende, hvilka [illegible] my
ket utmärkt sig genom vidsträckten [illegible] o
gar, framhärdar med djupaste vördnad att va
Högtupplyste Kejserl. Finska Hushåll Sällsk
pets —

ödmjukaste tjen
Joh: Gabr: Lunda

d. 19. Dec. 1814. N:o 74. 364.

Lappvesi

Lumäki

Till

Kejserliga Högvällofliga Finska Hushållnings Sällskapet.

Angående de, uti högtärad Skrifvelse af den 28de sistledne September, åskade efterrättelser, rörande Istatoes kulturens tillstånd uti denna Lumäki Församling; har äran att inberätta följande:

1o Uti denna Församling idka alla Ståndsper-

soner, som utgöra 10, hushåll, denna odling
Af Bönder, äro 207, Hemmans Interessenter
idka, och 74, som icke idka berörda odling.
10. Torpare och 3. Inhysingar idka samma
kultur; men 12 Torpare och 14 Inhysingar id-
ka icke.

2º Följande antal af Potatoes odlare, hafva
årligen utsått på sätt som följer:

6.	odlare utså årligen	½ kappa
84.	— " — " — " —	1. —
67.	— " — " — " —	2. kappor
25.	— " — " — " —	3. —
16.	— " — " — " —	4. —
10.	— " — " — " —	5. —
9.	— " — " — " —	6. —
2.	— " — " — " —	7. —
2.	— " — " — " —	8. —
2.	— " — " — " —	10. —
3.	— " — " — " —	15. —
1.	— " — " — " —	18. —
3.	— " — " — " —	20. —

Dock är att märkas: att det här uppgifn
kappetal af utsådet, icke är hvart år alldel
lika, utan beror dels af odlarens förråd p
utsäde, dels och af markens vidd, som der
blifvit utsedd.

3º Sedan jorden för Potäterne blifvit gödd
jes och harfvas den, samt bearbetas till lös
locker. Af en del Sockneboer nyttjas der
allt jemt samma Land, af större delen dere
omväxlas dermed. Derest det är lågländt

och anses tarfva diken, dikas det, men i annat
fall icke. Potäterne utplanteras gemenligen
mot slutet af Maji. Att kupa, har ännu icke
härstädes kommit i gång; men att ränsa, är
allmänt öfligt. Potäterne utplanteras här till
större delen, med tillhjelp af plog, som släpas af
en häst, hvarunder de, till en half alns afstånd
ifrån hvarandra, uti fåran nedsättas, och vid
den andra fårans uppkörande betäckas, uti
tredje fåran sås åter, och fortfares sålunda der-
med, att hvarannan fåra lämnas obesådd.
Dock skola äfven somlige beså hvarje fåra.
Till en del utplanteras och Potäterne uti ~~dertill~~
dertill upphastade bänkar eller sängar, utan till-
hjelp af plog. Potäterne förvaras öfver vin-
tren, dels uti gropar, dels och under stugu gålf-
ven, hvarest de för en och annan, någon gång
blifvit skadda af kölden.

4º Kulturen har för mer än 40. år tillbaka upp-
kommit härstädes, och det sålunda, att Högstsa-
liga Hennes Majestät Kejsarinnan Catharina
den Andra, låtit gratis utdela Potäter till
utsäde, jemte undervisning om deras skötsel och
nyttjande. Dock hafva endast Ståndspersonerne
och några få af Allmogen allt sedan oafbru-
tit fortsatt bemälta odling. Men för 10. år till-
baka, blef denna kultur så till sägandes allmän
härstädes, och det genom Hans Excellences, dåva-
rande Herr Civil Gouverneurens i Wiborg, Emins
eftertryckeliga Påbud, och Herr Krono Befallnings-
mannens i Willmanstrand, Titulair-Rådet Wire-
nii ådagalaggda nit att befrämja samma od-

ling ibland Allmogen uti sitt Härad, hvartill och denna
Församling hörer. I sednare åren har denna kultur vål
hos någon del af Allmogen gjort små framsteg; men der
mot hos en annan förblifvit lika svag som i början
till och med har den uti somliga Byalag alldeles afstan
och detta af den orsak, att merbemälta växt icke trifv
på deras ägor, och således icke varit lönande. Allm
gen åter berörda växt med mycken begärlighet.
5:o Om och emman, färdeles Ståndspersonerne, hafva vål
i någon mon hunnat bibräda andra med utsäde, d
har, enligt mitt omdömme, ännu ingen uti denna
samling, genom utmärkt drift vid Potatoes odlingen
gjort sig förtjent af distinction och belöning. Priset
bör här varit ungefärligen hälften emot det som
ägen gäller.
6:o Understöd till utsäde för nästhommande år, vore hö
ferligen af nöden, åtminstone till ett belopp af 5
tunnor. Inom Församlingen erhålles förmånligen tillrä
heligt utsäde, då denna växt i år härstädes nästan
allmänt misslyckats, så att många icke ens fått uts
det igen. Till hvilket pris utsäde till nästa års behof
kan erhållas, är mig obekant. Sannolikt stiger pris
högre, än i de föregående åren.
Tanseende till närvarande brist på utsäde, vore
efter min tanka, lämpeligaste sättet att befordr
kulturens framsteg, det, att åt de behöfvande u
la utsäde gratis, och att för framtiden utsätt
någon viss belöning, antingen i penningar, ell
och något heders tecken för den, eller dem, som
en bestämd höjd drifva samma kultur, hvarom
Församlingen borde genom behörig Lysning und
rättas.
Har äran att med all vördnad framhärda

Kejserliga Högvälloflige Einsta Hushållnings
Sällskapets

Lumäki den 26 te
November n:st: 1814.

ödmjukaste tjenare
Johan Strohlman

uk. d. 13. Dec. 1814. N:r 51. 364

Sakkjävi

Kejserliger Einsta Hushållnings Sällskapet.

Till undertecknad nöjn sader jag förmått vitt
Församlingen uti Sulkava, der jemväl Kejser-
liger Hushållnings Sällskapet synnerligen upp-
vakt skrifvelse af d. 28. Sept:r innehållande
mig anlägger, i hvilk Potatoes odling i den-
na Församling skulle ytterligare drif-
vadt med den förmodan Kejserliga

366.

i Åbo

Prosten S.

d. September 1814

ad ovanstående,

ad afsände

d erhållit i den

ad jag kunnat lämna
ca några allmänna anmärkningar om denna Församling, vårda
Sällskapets uppmärksamhet.
Denna Församling, som, efter anteckningar härstädes, har sitt
tidiga Stadfäst Drottningen Christina för sin tillvext år 1639.
endast omfattat år 1639. af Byalag tagna af nästgränsande För-
samlingarne: Ruokolax, St:e Petris eller Jääskis, Taipalsaari och Lapp-
vesi (Willmanstrands), hvar dels till Kapphult, dels till Jääskis Härad
af Wiborgs Län, och dess omedelbara gränser besörjes af Svenne
Landsmän. Den omgärd af afvarnämnde Församlingar,
hvarmed den med sin nord-västra sida i anseende till Kyrkan
determineras af Saima Sjö, (hvarest Svenne till Församlingen
hörande Öbodde holmar äro, den ene af 2:ne Ryssar och den Svenske

Underdånigt Hufvudskrift till Kongl. Maj:ts
Nådiga Resolution, angående Kongl. Maj:ts
Nådiga Förordning om Kronans Skogar
i Finland, af den 4 Dec. 1814.

Till Kongl. Maj:t.

Uti Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning om Kronans Skogar i Finland, af den 4 Dec. 1814, har Kongl. Maj:t Nådigst befallt, att Kronans Skogar i Finland skola, efter Kongl. Maj:ts Nådiga Resolution af den 4 Dec. 1813, förvaltas och vårdas af Kronans Skogsstat, som för detta ändamål är inrättad, och att Kronans Skogsstat skall, under Kongl. Maj:ts Nådiga Befallningshafvande, lyda Kongl. Maj:ts Nådiga Befallningshafvande i Åbo Län, som

ling i
Förfam
hos n
mot p
till oc
och de
på de
gen o
5:o Or
i någ
har, e
famt
gjort
har
räge
6:o Ur
ferlig
Summ
kelig
allmä
det i
han
högre

Far
efter
kulturens framsteg, det, att åt de behöfvande ut
la utsäde gratis, och att för framtiden utfästa
någon viss belöning, antingen i penningar, ell
och något heders tecken för den, eller dem, som
en bestämd höjd dylika samma kultur, hvarom
Församlingen borde genom behörig Lysning und
rättas.

Har äran att med all vördnad framhärda

Kejserliga Högvälloftliga Einska Hushållnings
Sällskapets

Lumäki den 26te
November n:st: 1814.

ödmjukaste tjenare
Johan Strehlman

10

Till
Kejserliga Einska Hushållnings
Sällskapet
i
Åbo

2. d. 19. Martii 1816. N:r 198. 366.
n. Utfr. d. Nemdn. d. 25. Maji

Joutsenus

Til höglofl. kejserlige Hushållnings Sällskapet i Åbo

Ödmjuka Relation.

Å anledning af de genom Herr Contrakts-Prosten S.
A. Europæus mig tillsände trycktе frågor: 1:o om Lin- och Hamp-
skörden: och 2:o om producerad mängden af Lin och Hampa,
samt Linne- och Hamp-Väfnader; åfvensom, til följd af ett til
kyrkoherden Ahlberg adresseradt Bref af den 28 September 1814
3:o om Potatoes-Odlingen; och, såsom ett ämne för höglofl.
Kejserl. Hushållnings Sällskapets serdeles ömma omvårdnad,
4:o om Vaccinationen, har jag i ödmjukhet ärnat att afgifva
all den upplysning för mig vidt möjligt att erhålla i den
del, som rörer Joutsenos Församling.

Men innan jag går i denna detail, torde jag kunna lem-
na några allmänna anmärkningar om denna Församling, värde
Sällskapets uppmärksamhet.

Denna Församling, som, efter anteckningar härstädes, har att
tacka Svenska Drottningen Christina för sin tillvaro ära de-
nådet omkring år 1639. af Byalag tagna af nästgränsande För-
samlingarne: Ruokolax, St:a Pelagia eller Jäppis, Taipalsaari och Lapp-
vesi (Willmanstrand), för dels till Kapfwesi, dels till Jäppis Härad
af Wiborgs Län, ära dess omedelbara gränser bestämde af Storen
Ladoga. Den omgifves af obrutna förfamlingar,
hvarvid den med sin Nord-Östra sida i anseende till Kyrkan
determineras af Saima Sjö, (hvarest Svanne till Församlingen
förande Gästade holmar äro, den ene af 2ne Ryssar och 2ne Finnar

och med ett förut till Wuoxen-Ruotan afsänd. kyrkan
ligger Nilsby Verst från Willmanstrands Stad, och femtiotre ve
från Wiborg samt tjugu Verst från Ruotan. Stora vinterväg
från Sordavala till Wiborg och St. Petersburg går tjugovers
församlingen her invom sig ingen sjö: andtlig ängen sträc
sträcker sig här gård med land en omärklig omvexling a
Men så mycket märkbarare är ett stort fjäll Morasv
kommunen kallade, vid vägen till Wiborg, ungefär af lik
som en half Verst i bredd och tjugufem Verst i längd
sträckande sig in i Lappvesi Soken, efter men förmodan
möjligt att, med kropp och ägg, utgrafvad ut Suokumaa
joki å ett dessförr widare i flera sjöar. Werkligt berg
förete sig ganska få, men flere äro Sandbärkarne med lös
sten. Församlingens areale vidd är mig obekant; men
enligt år 1806. års Jordebok har den femmiotu Tusende
sjuttonde Mantal och tvåhundradetjugusju hemman, som
efter flere ödesmål och förmedlingar nu besinnad redan
gerar till ungefär tjugufatta Mantal och tvåhundrade
sjuttiosju hemman. Af dessa hemman har under senaste
styrelsen tjugutvå rusttåls Dragon. Nu förtiden hörde sjutto
hemman till Etatsrådet Thomsons och tjugutvå till Enkefru Co
legii Rådinnan von Rechenbergs Donations gods, af hvilka se
nare Stycke kyrkoherden köpt sig fränteseie. Alle hafver första blifvit o
nerade år 1742, som man säger, vid Kårnåkoski flag, blifv
rade Lieutenanter. Jordmonen är åtskillig: en del sä
nes, något kärr, mäst uppodlad, och en god del finsi
mull- och lerjord, mäst på lergrund, som består af samlig
sädesslags arter, gifver per medium 10de kornet. Den sa
kallade nedre delen af församlingen är utsatt för va
frosten, förmodeligen för dess närmare granskap med
Kronmunsjö Morass. - Egentliga åkerbruket har med de
lig afsund nödgats se sig urgamla sädjandet med
gymnade; närvarande tider gifver det likväl hopp

November m: fl: 1844.

att segna åfven sin medtäflare: dagligen utvidgad åkrarnes
åfven ut-åkrar hafva kommit i ålanke; några börja redan
med artificiel gödsels beredning; dikandet fattar ock
de gränsbyarnes uppmärksamhet. Traktandet i Uya-
sinland har återbragt denna näringsgren; men nämnes
ock med saksamhet några possessionärers i orten gjor-
ne efterdöme; ej mindre torde dertill bidraga, åfven-
som framdeles bidraga, en uppåd brist på timmer-
och vedskog, hvartill ymnigt svedjande egendeliges, och
i sin mon tränd blekande till skärs-bränning, åfven
närmaste orsakarne. Ang timret till en stor del upp-
komma genom kärrbruk, dock kan den ej mycket
produceras så till afsalu. Skogarne äro, såsom
omnämndt blifvit, utspridde, och en del traktor
kunna en total brist på bränsle och timmer, som
från längre afstånd måste anskaffas. Boskapsskö-
tseln är ulan mäklig skiljand lika andre orters; dock
kan man nämna att hästarne äro af finsk
race äro deras favorit kreatur: de föras för försälj-
ning skull, de tjenare, emedan de gifva ett omsätt-
tande ämne till beredande af en antagen mörkgrå
klädesdräll. Obetydlig med andra till skogen, men både
vinter och sommar med nöt försedd uti skärsjö och
uppfångas så kallad tegnys till husbehof och för goda
vanner och grannar, derved bresten ej eller blir gömd.
Åkerbruket och svedjandet lämnar bröd-födan,
till hvars förmedling sinnad en husbehofs Vidgawara
och några dylika dotterwaror samt en full gawa i Wuo-
xen och många handtwerkare. Ringa fäd försäljes till kläder,
nöd; och penninge-utgifterne bestrides af försäljande. För-
landet utgör nästan sommar och winter församlingens
kärafte yrke; de förmögligaste inskränka dock sitt begär
innom husbehofvets gräns. Några sysselsätta sig äfven

såsom Skeppare och Matroser, och som Brödkorgar från Sa
Gwarnerne i Savolax, hvilken Upplagsplats är för
Skeppagårds och Strandrens Häradskring. Bröderne fraktade
hänsyn om vintren till Wiborg.

Församlingen uträcker af 5ta Tusende Åttahundra Sjut
Själar, alle Lutheraner, och, utom Skeppsfolket och Kö
man, Bönder. Religionen är den Helig; upplysningen om
Jemn Källa begrepen, och viser sig uti en andägtig —
Gudstjenst, vordnad för Öfverheten och dess bud, — uti en
drägt, så väl sig med nöje nämner hushåll, der 31, 4
oin 36, m. m. personer, utan anspråk på mer eller mind
rädighet, lefver utan in- och utvärtes afund, lefver
afundsvärdt lif, — uti vänskap och förtrolighet inbörd
vänlighet, kyskhet och beskedlighet, — uti en brukun
vid enfald uti mod, som, strömmande från all
lust och nöjaktighet, förednare sund Ungdomskor som
för ungdomens Sokuard Sakianer, och timet och W
mahet sin för dess frid, åsom då de malkad den
Allrahögste. Härmaste Censores morum äro Kyrkoherden
upplysningsmän i byarne, som gott skal för sig. M
då sig nämner detta i allmänhet, bör sig i förhål
bristerne. Skuldan sinnad åsen har, men så, och kunska
nödvändig tid vändning för andre, tid förlöjande af
andres verck, ännu oftast högtid add genom ett eller
två Söndagen i församlingen hejdad och återförd tid
efterdanke. Arbetsamhet tyckes af lefnadssätt och tälj
giord vara en dygd, den de älskad: men den vid gårds
vid af motarbetande hinder. Hemmanen äro till
största delen klufne, men arbetet förrättas af Enkors
fenderne gemensamt och afkastningen delas i viss
Den flitige och omtänksamme skördar här i mer
ad den late och Funklose; endrägt bristen och kunska
ungång; och otta add gör add den flitige lätt

November 11:st: 1844.

lustnen förgäfves, och indifferencen så rum. Renlighetens och
snygghetens kan väl ej klaga sig i Börten vara mindre
tydlig i Jämtlanden än i de andre skilte församlingar i
Finland, men den kan och icke anses lika fördelaktig emot
skärgårds tingas främmande skogar sinnen. Vänligheten i
umgängets, sielfva hälsningsformen, är väl den, men
den saknar den lifvighet, som ålfolket hyser emot
ärlighetens är obestridlig; främlingarnes kan likväl be
gynna sig af conjuncturer. Klädedräkten är utan
prätentioner, men för Pomerl är den fördelaktigt obegynnad
och obetydlig. Man skulle tro sig finna en trollpacka,
då en Jämtlänning gifvan sig antingen i näsver-
eller fjurlädrad skon i en oval form, rymligt för
den lifskoppe stramnamn med höga pannbetagne
klackar, som stundom ännu den främmandes
ankomst och i golfvet förevägd minnet af dess be-
stöld, utbytt i en tjock linne duk (Hunter) genom
vikt platted på hufvudkallen och med ett hvitt hängan-
de länge utmed ryggen ingå medan uppå en lång
Wadmals kaftan, som sommar och vinter skyler den
annars reslige och stånt bildade kroppen, och med
ett randigt, med röd nedantill kantadt, tyrkantigt ylle-
plagg (Hurstu), som med ett band bärad omkring hal-
sen och hänger på vänstra sidan afvänt axeln och
under med ena knäet samt tyrkad främandelst dölja och
hvarandra som all öfvernaturlig och genlig konstkap.
är ställd för hufvudet (Hunter) hvaraf flickorne pal-
mika ellen band, hvarmed det midtpå tjocka uppdrag-
ned håret ansedt), och som faller ned länge ingå ryggen
uti mångfärgade fransar, hvilken appendix kallad Serten.
Smärre flickor bära på ett nedhängande hår ett svart
band. Det andra öfverflöd, hvaraf könet gör sig en ära,
att för gestalten ej stor silfver-brisk eller för flickor
en liten, som strid nedanom halsen sammanhåller det
nästan i stycken-form lydde linnet.

Bland månkvardigheter förefaller sig, att i denna församling
ner, att ingenstädes, kännes ock varken Kornet eller uppmärk
samhet och lindring. Det tyckes att man här gifter sig endast
för att taga utsäd skull och att få sig en, som tager hela går
den i besittning och bär namn av minne till efterverldan.
Det är vad Janne, att Justerum bör förstå som menas klä
ner; men skarlarne förstår, att jag tror annorstädes icke
ster, brännevin, klappar och bykar kläder, gör
malt, tid och med hjelper och ladugårds skötsels, med och
och: befria gärningar från allt göromål, förmedst äro förunda
kald, förrän kaffet är urdrucken. Uti Hemmans Döttrar bortgif
tad, så de i hemgift äro att undfå 1. ko, 1 får, 1. kyl, 1. får=
skinns fäll, 1. kista och några annat smått, men deremot i
sen hemgård årligen vissa tider stora veckors galad, utan
det att de äro speciskrifne gäster, dock på tinding, vid alla
slagtning begrafningar, bröllopp och Barnöls-klädningar
är åsundsvärd gård besitters så; men naturliga följden härav
är rent bröd; af stamp vet man knapt, icke är liggred en
nägot; ibland man ej besvärad att fyra ett par för sina
slagtningar är sällsynt, att förskjuter dem icke, när de blifva
sjuklige, orkeslöse eller enkor. Till tillgodogörande ändamål finn
Kyrkan knappt de enskilt någon gång förslag. Vi vete således
icke någon annan tiggare förordningarnes tillämpning, el[ler] an
de dennes så förmenliga tiggare-tull- inrättningar. - Under
Samtliga Skyttes har vid Jan Jenny kyrka Wiborgs Dragon-de
Infanteri-Regimentens exercitie-möten blifvit gällande. - Andra
tiggare

1. Capitlet.

Om lin- och hamp-skötseln.

1. §.

Om lin-skötseln.

1:o Så linfrö odlad sed och gammal åker, och linet anser
2:o Både dessa i begynd. 3:o åkern är med grenjesand och gödsel
förkt mellan Råg- och korn-utsäd, och linet får utan vidare
gödsland uti Råg eller korn stubb, som 4:o plöjes, harfvas

och, der det besås med gräslor sönderstyckad. 5:o Frön
som begagnas är merendels åra gammalt, som under
allred, utan all man kan nämna om det ena
eller andra förefinnes, ej eller 6:o vet man med visshet
het, om Riga frö eljest brukats, dock tror man
det; och all det innom några år degenererar. 7:o
Man tror, att linfrön förbättras, när de få mogna
na i knoppe, och sedan, efter föregången stampning,
ligga ett skifte i mjölet. 8:o Sådden förrättas, sedan
jorden eljest varm, antingen när säfterna af öfriga
växter den för sig gått, hvarvid i synnerhet, att två kop
par lin fås, der en koppe Riga frö eljest sås,
och 9:o nedmyllad med harf. 10:o Linlandens renhål
i sin första vård, är kunskap förbättrad, innan
ut sändes främmande, att man slår allt frö på det
nyss nysskrafta linne kläde, hvarvid heterogena sam=
nen i wäfven och afskiljes. 11:o Det är känd att
bestånd med renvinnen minskad genom bruket af
brunnen gödsel; äfvensom 12:o att tid frö bör fås tidi=
gare än tid Råga, men att man i stadeln plägar så
att på ingång. 13:o Lin-upptagningen sker, när frö=
knopparne börja slå på gult, och 14:o förrättas med
fördrar, hvarvid 15:o ingå dagen, att det tid Råga
bestämda tidigare upptorkes. 16:o Fröknopparne
torkes på varm golf, sedan de, genom derför
enkom inrättade trad-mätare, medelst dragning
genom de der gjorde skåror blifvit från sina
skaft skiljde. 17:o Det från frön befriade linet
nedsänkes till rötning strax i vatten, utan att först
utbredes på gröna ängar, hvarvid väljes 18:o tidpunk
ende vatten, hvari det sedan 19:o får ligga i två ve
ckor, då det anses hafva tillräcklig röt, hvilken
om dagen, när det blåst mot vatten ytan, skiljer sig
från skifvet. Sedan upplägges det 20:o i stacka, för

och togs varmt i två dagar eller flere, om det är fin
dare, spraggigt och ullbrodet uppå gråblind mycket
tunnt, och utan vidare vändning eller torkning 21:
lägges at längsmed gärdesgården upp ats nr vänd
tid besörjandes af skåfvorna (osning), i hvilken
skattning de bibefallna 22:a i ny verken eller längre
allt efter väderleken. 23:o om skåfvornas [förordnade] löfningar
af frost, har man i förfald, [då] den tiden frosten
infallit, har man vanligtvis härstädes allt omgjort
dessemot har man erfarit, att linet erfaller större
lenhet, om det lämnas att ligga utan vändning
som man dock hälsan skall vara i tillfälle att gö
åtminstone har man 24:o ut över, att torkningen i
tid eller tidsfrist, uti hvarje vänne förbättrar li
net; ats annat hvarigt landsorts kännes man
25:o icke för att bidraga till dess godhet. Slutligen 26:o
bräkad linet i vanne gångor med vanne slags
bråkor af hvilka den förstnämnd kallad hästhjulka,
dit är en motsvarighet af den vanligt brukliga form,
undan klyftad linet, uppå en gemen omslagen
med nät, med det titel landbråk, gjordt i form
af en fabel, samt dess förfärdigande.

2:dra

Om hampa-skörden

1:o Hampa-växten anses tvifvel bäst i stark eller fet
mylla, hvilken torr är väl plöjd, harfvad och
vaden och gärna kalkad, samt stark gödsel för
nämligast med fårdyngor. Tillfällingen sker om
våren, och sträningen förrättas Johannis tiden,
hvarvid fröet nedsåddes, hvilket allenast 2:o år
allena är användt. Den redligt hampväxten anses
3:o för mogen, när fröet börjar bliva hårt, då
upprycker, el 4:o gulhampan förbi är, utan 5:o på
en gång med förhampan, hvarpå 6:o de afskilde

kvarsparne ullbroden på 7:e eller första gröfsta för att
torkas, öfvergås med gevalt, drifvas och det vergjorda
fröet torkas, hvarvid utan vidare förening nyttjas
till utsäde. Med hvitsvar hampan förfares följande,
att den 7:e genast efter upptagningen, med fröet i vatten,
der den ligger 3 à 4½ veckor, ats med den början
blekna, tages upp och upphängas på gärdesgårdar
för att torkas, hvarvid innan förskrifvit behandling 8:o
med gulhampan ingående, utan blifver allt 9:o jemte
med på engång brukat, med den så kallade hjelm
oförsänt, ats skräddt eller borttadt. 10:o af annat
behandlingssätt vid hampan, till dess förädling, vet
man ej ikke.

2:dra Capitlet

Om produktion mängden af lin ats hampa samt
linnet ats hampa-väfnaden.

§. 1.

Om produktion mängden af lin ats linnevarfven
der.

1:o Lin planteras allmänt. 2:o D. största hemmans,
så alla delar sammanräknade, kunna utsås ungefär
ett tunnland örtäga, de medelmåttige alla kappar ats
de minsta sex kappar, så att 3:o per medium på
hvart hemman skulle belöpa sig i det närmaste
Elofva kappar, ats sedan ytterl. nära sedd fastställt
4:o uppgå till circa 40. tunnor. 5:o Man har upp
gått grad som växt, utan att hafva begrepp sig med
några calculer, med mera tror lifvad att man har
erfarit ungefär femton marker rengjordt lin efter
ett kappar utsäde. 6:o, 7:o ats 8:o lin säljes, ats
9:o ats 10:o kopek q; ordet endast till hampgarn. 11:o
allmänt med Ryssar ats q 12:o med skänd, som kom
mit ur bruk, förrättas spånadet. Desse spinnerskor
13:o lönerkas dels af en Bonde i församlingen, dels

kopne sind närmaste säder, af dè vanligd gamla sa-
gets; an mindre sälsyd Lingarna, ej eller linnevarna,
med desse så ord tarde sträcka 15:e, 16:e, 17:e, 18:e, 19:e
20:e eis 21:e, vara besvarade.

§. 2.

Om produktion mängden af hampa samt hampfrö-odlingen.

22:a Hampan odlas företrädesvis på de största gårdar eis
der fiskerskap befinnes. 24:e ungefär två Tunnor åker
par, på de medelmåttiga en Tunna eis på de minsta
en-half Tunna, så at 24:e, efter hvad jag kan erfara,
en Tunna frö kapper per medium torde belöpa
sig på hvarje hemman, eis i dessa förhållanden befin-
ja tid 135:te. 25:te, 26:e eis 27:e hampa sällan
ej eller 26:e kapen odlas endast till gårdsbehof, eis 29:e
nyttjas hampan tillverkad till de flesta behofven, såsom
fiskeredskap eis linnen, öfverrocken, kalsong-
Mejkor eis några sommar kläder för manskönet;
fiske-redskap, m. m. 30:e Rudan tillverkad ej.

3dje Capitlet.

Om Potatoes Kulturen.

1:o Potatoes kulturen har innan denna församling under
loppet af några år blifvit till sina förnäma tillkant, så
att redan ungefär 230 hemman äfven sysselsätta sig der-
med. Torpare, inhysingar eis andre, som jordbruk icke
äga så; men dessa gräfva till en del åtven sig åt några
af denna odling. - De hemman åkerns antal, som
annu icke sysselsätta sig dermed uppgår till 65; eis af
Torpare, Inhysingar, m. m., som, enstaka gånger undan-
tagne, tillsammans äro 51- and 55, som ej kulti-
vera denna grödsort.

2:o Mer eller mindre nödvändigt är förslå eis morgonrodnaden
annalkar sig att komma, fördenskull till, innan solen
hinner ur sjöd. Man kultiverar, med gamla sättet

de förnämaste åker jord till sina kappar, en
stor del bliver red Ru, eis största delen vid en-half kappe,
så at nästan ofver hela församlingen kan gälla för
till två Tunnor (uten storleksskilnad nästan 5 à 6:e);
alltså 3. fem, 9. fyra, 15. tre, 45. två, 84 Ru eis 100. en-
half kappe.

3:o Så potatois land upptill blod i juni kapen, en stor del
stark förut mylla, eis största delen vid förra sandjord, så
vänd kapen, som dèt är möjligt. Några få bruka att
fimma land, de flesta ombytes stråd eis odla i säg eller
korn-stubb, eller åtta gror in eis hampa vendad. Mästa-
delen af landet odlas; men dèt för potäter bestämda stubb
landet, plöjes om hösten, gödsel dropå och vanen af de
flesta med kåst-spridning; en mindre betydlig del får förfoder
eis fimmet gräsvall tillredes, såsom befordrande större
potatis-skörd. Sådan plöjes dè äfven eis gröna sint. Ut-
planteringen verkställes fimma två sina förrättades, dock
sedan jorden blifvit uppvärmd, antingen med plog, då ut-
fåra i hvarann fara kastad ungefär en-half aln från
hvarann, att efter potäting torkar, eller ock medgräfva
från-potäter af hvar eis grannfolks med sändene i jor-
den, som i dèt fallet mästadels är upptagen i Ränken.
Då potatois-planteran sitt sig par tum ofver jord, resten
landet med sänder; när stjälken uppnått ungefär två qvarter
längd, rensas landet af fimmelig ålen, eis kapen ändtill
af några få; men dèt är ej eller sällan ökänd att verk-
ställa den andra rensningen eis kupningen på en
gång genom körning med plog i den tomma fåran. -
Sådan uppväxen potäter antingen med plog eller spade;
de uppbergade potäterna utbredas sedan, om vädersleken
är torr, på några timmar, eller, om vädersleken är fuktig
införas de i rum, för att undvika att dèt
skulle torka; dessa eis sedan frosten kommit i jorden, sät-
tas de i gropen, blandade af en del med sand, eis till

förekommande af skada, som något af Fäder livet, lagga
familjer dem in i kärl. Ingången till gropen belägges med
halm. Potatoes stundom förvarade hafva om vintern
icke livet af sig. Men under nästa vårtorn mull-
vador andra skadegörare på stora ställen ännu totalier
potatoes; förmodligen, emedan potatoes-landet ännu i ge-
nast gemsskap.

4:o Denna kostbara växtens förökande har redan i flere
delar i förra Socken befunit förfärdra kand. En gammal man
Adam Höjkia hafver, att potatoes-odlingen då befunit sig
tegenings påbudet, men att den innom 2 à 3 år af-
stadnat. Höjk sedvane lider har den äfter befunit upplif-
vad genom Kongl Gouvernementet, Herr Generalen m.m. Ba-
ron von Meyendorffs åtgärd, som i Regerings manad skall
genom Kungoreser låtit påbjuda dessammas vid i denna
väg en förbättring utgå; Gouvernementet Wasa hafver
med dess nogaktande förenat sökelse af skenfft; landsfog-
dingen Rosenwald tillagt erinringar om utförde besva-
ring. – Ulsäfvel har erfarenhet dels af skadliga an-
fallen, som det för åren i synnerhet i Kuokkala Kuusamo
distrikt, dels af privata, så nyttiga att den genom
af sitt lilla förråd samma att möjligt att utan be-
talning bispringa förmanar.

Smaken för kulturen är tilltagande i så mån
att samma som man börjar sätta smak för sjelfva
växten så inse dess fruktbarhet så att använd borgen
Man odlar så erfaren i god växt efter en kappa
andra till trettiotvå kappar; misväxt aren, såsom
1814, kan man väl ej märkbara mer än som, som
sextonde kappan. Potäter äta med begärlighet
tillkokte eller också nyttjas de såsom smör-surrogat
i förlust sedvane sandelse de sammankradd mindre
något smör än nyttt.

5:o Afsett förgående av tydligt, att icke någon nämnärd del i
potatoes odlingen, så att den kunde anmärkas till försäkring
eller belöning. Det lilla uppfuntrade förmånde så väl som kun-
nade tänkas något öfverskott till afsalu, försvann åtsom
gnist på stranden innom sednare vunnit hastighet och ökand
fart. Man tillvänder, såsom tagdt är, förmodligen med nö-
jaktet för intet.

6:o Sidsta året var förhållandet på potatoes, alls ej förmo-
dan, att samma inbördes tjelpsamhet, som förut, skall
åtsven i år gora att nödvändigt understöd till anskaffande
af utsäde umbärligt.

4:de Capitlet

Om Vaccinationen.

Vaccinationen har i denna församling varit försökt redan
öfver tio år. En lärig vilja, enhetsmannet verksamhet
och, i sina början, rätt skens af befallning mera tempe-
gen gaf åt förslaget, lådande straf för stadiotrikte vä-
cinatörer denna ålla bemödande. Kreis Läkaren i Wil-
manstrand, herr Collegii Assessoren Bujkoff tillkommen
anna att hafva varit den förste vaccinatör i Jomtland.
Vice Klockaren, nu varan Comministern i Kemiäki Winter
och Socken Schoolmästaren Gästrin sedan Peter Agander hafva ar-
betat på denna lagde grund, att Klockaren Michel Heino
med ett mit förtroende verket, att vaccinationen förskrädes
Vanned att allmänt förtjenade och är fullbordad, var
man undantagen nyttoställe, på alla bord. Ej sedan stad-
ning kan för vaccinationen tvångsmedel ingenting be-
fara) – ingen vidare åtgärd behöfvas, än att vacci-
natören har, enligt Höglofl. Kejserl. Hushållnings
Sällskapets Hogvinnskapl. vidtagna förfarenhet,
att vårtider tillgång på vaccin från Wiborg,
emedan den ock igenom ej kan innan förfarenhet

Jaaspeis

Jaaspeis

Dille

Häradsrätts Sinsen Jord-Hällnings-Förrättning.

Uppvisades uti Sinsen Jord-Hällnings-Förrättning d. 22. Septembr. uti Herr Landtmätaren Uppmannens närvaro af Sinsen Bönderna, att man jag måste lägga, att jag funnit klart å minna Mantziga Cåpa, det jag gan om fällan talar, dels å mark fast af Jord-Hällnings-Förrättningen säsom ofvanför blifvit antecknat, dels ock Fastmarken, som ingen sig igenom sin uppgift blifvit underrättad, ad in handla Nämnderna om dess nya ansats, samt för samlingt å ofvanstående Gran-skning hållit förrättning, anser för sin Klient i Lantbruket ad Qvarn. 1:r Gården Peters Kärkio ad Kiefers Capelle för sam-lingen, som intet Long-Gren-sa Häradsrätten Dull bestått af Hemmansrotarne förmerade de lika 96 Mantalen, belägen uti Jo-hella å 210 Tunnor ad Lahor af 490. inbegripen, jemte nära 200 Tunnor, ad Inhägningar, jämte Cartoffel-ängen näsan af 200 Tunnor.

ad Qvarn 2:r de flägta sin Jord-Hällnings-Förrättning ifrån Sinsen Cartoffel-Wäxt, nämligen ängen 7 a 8 Tunn. af den Tunnet 20 fjäk. 2:r Claser nämligen ängen 5 a 6 Tunn. af den Tunnet 100 fjäk. 3:dje Claser nämligen ängen 3 a 4 Tunnor af den Tunnet 140 fjäk. 4:de Claser nämligen ängen 1. a 2. Tunnor, af den Tunnet inclusive Lan-den ad Inhägningen 230 fjäken.

ad Qvarn. 3:dje Landet Tunnor Cartoffel-åkar, de sedan vidare med-delas, om fjärran, af den som Lifvet nämligen, som de sen nämligen mera, eljest Landet. Landet om Lifvet ängen. Om Landet be-fjärras gjordes, så gjordes den innan den nya, Publique Vägen, man å Landet å den sak, gjordes intet. Ingenting fat Land-man å Badstigit, åtgren som magnet angifvit, Cartoffel-drifs-

undersökning. Du vakssam och menniskio-älskande Fader Du ver ock gerna sen lissen ofver verket, ick dissö din skapelse. Kand då ingen sandrisk utebliswa Jordbonig den 2. Januarii 1816.

Gustaf Adolph Brunow
Cur. Past. Gerens.

wat käsa i santig ad unile land, som äa väl giört. Mål land och
Lara land, äa enak Cartoffelus Gratum. Om Landet behöfwer ad
dyrkat, så säas där Cartoffeln ähsåt i medio Maji, och wär
laken äa kara ad Maan. Händerna sam ähsåa likat giöra
bänkare. Jorden äa så med hand gräfwer ur gropa, sätta Cartoffl
i gropen, ad fylla den med Jord. Emellan hwarsa säas äa
wer skorka Rissene. Min Cartoffeln äig skinkel like 4 a 5
wer skorka Cang, ransat ogräsat, och det sinnes där äa säas
Jo skal Jorden säas, med en trefskafwa. Sig forbätil de
blinda säas eläja, men täkla saadant en Man sam
en god käsa. Jet wig ähsåt ej Cartoffel a fält som wi
anwänder, uten for händerna sam ähsåa likat. Sag säas
eläja Cartoffeln a fält sam det brukat i Preussen, Wyssen
berg ad Hala Pfalzgrefwen i Petersburg sa Gouvernem
ad ref Maan Colonister, skrifwat jag sade ad i Kiewnet
ad Lithuanien Cartoffel under sin Hwit hälft. Sag sa
gra säkert jören ar fällas, strassa Cartoffel ad all not
jra säkert jören ar fällas, strassa Cartoffel ad all not
Jaken i sina afhandlingar förwarat.

Ad. Qväst 42 Anno Cartoffel säigs sa allsten åhr 1766. s
wil säkand sa sat händerna. Casimir Jos. Lesser. Portu
dem Casimir sa Hemmel ad wid hafwa åhr 1766 d. 27 Ja
ref Etatsråd von Kallmann lik nåsåt 4 Tolwerig Ker
damit, sam ad ar wid sina lillfälle Besåkning om Cart
till Klanteringen i Kasa Kåsa ad sina sa Gårdar ähsåa
under tal jag Levedral Lychis Archiwet sa Kåsa Kåsa
wid besåkningen om Cellåren med a Tergo åhr 1766, af
knoppen Solacka giord Anmärkning, at flera Exempl
samla ähsåt blifwit ad Bondarna utdelat. Ad Qu
Jen snack sa Cartoffel sinkar jag knappat jag alt sedan
1806. mäst fälla Marsk ca Cartoffel Candel. Bonden

ren intet Cartoffel ähsåg till sådan, uten Jälden sänder Jen
bägaren Cartoffel Gratis. Åker gienna dä den Jonen sår
fåtts. Under Hala tiden Jen ej mera än 2 Tolwerter sår-
fält. Ad Bonden Jär ej Cellärer Cartoffel bäsåtaligt
Jämnåra deraf, Jan Jen om med alfwen Cellärer af
Rafwelid, så blir Jord ränta för högt, som ad om Jen näs
wärdiga åker, Jen sam a bo Jorden hat. Wanligen ad
dig Jörn ingebar Jen bekamil, men wäl ad Jen ähsåt, ad
nägot bekamil. Men Cartoffel ej Cöhnerde, så Fällan
wäxel i Kiewnet Wehöra Lagenhet sam Sacrilegium
Jan i den nämnden hat, som af dem sker.

Alla Gouvernementer ifrån åhr 1766. Jaken ad Tillsyne
beständigt am Cartoffel Cellärer. Bonden Jen ad hat ad en
bisåtta, som ad ofter beständig så minnelsen Jen ad Bönden
Jen jag Cammarråd blifwen förhögd. Lyckta Cartoffeln ad
Cartoffel Planteringen ä ofwersta af Bonden, så ad Bon
den i dette Gouvernement Gårdslof. ähsåg tiden så
så förwalten Bröd. Då misswäxt åhr infallit Jen förmå
blifwit Jögsta Macht Jen Jordnegit, Fiskeri Skatt Befall
ändrad måste ad Jen nödlidande. Enligt den Kejs
serliga Ukase af Provincen åhr 1742 Congiatterad, så ähsåtta
2000 Kulier måste. åhr 1743. ähsåtta om Wåren ähsåt
tadt 1000 Tolwerter uten Kulier Jorn till ähsåta. åhr
1765. ähsåtta 2000 Kulier måste. Jetzo Jen mästan
Jen i alla till, så snart nöd wärit så Gård Jälg ähsåt
Jetwern tiden Jen åter Kåsa Magazinen i Hala Kåsa
Ladt blifwit inrätta. Strassa Sortesahnie Djäl så så
Land ålla ähsåtta en Tolwerk till Kåsa Kåsa Kåsa
Jesten ad flera nöd Tatgärder Jem Jen snack, Jem
ankämmat af Kronja Tagen Kåsa och Lackan Jaka
Jen intet Bönder så Bonden Jen, uten ägenmäktig Jo=

inem ul Jan gerçik şə̈ mut alferen em, übwirzat äbe
Jand Cultivirat Cartofal.

Hülle Hanten Jän: Gouvernementeh. Jh Bloß kşə̈ mut
äben brutak, dat üt virgantn, ub ej mut Jarezjänt, du Lüfun
ä müßa Hällen Jimut Jn Jälyüsks Länds Lilläbrin
tak gan Jn ein wändbahrn, Jä trun Jän: Gouvernemen
tet öfrun flät eä bänt. Hantin Hülle ej tuta Jarezjä
Hülle Jäfälja Jamu. Cultivirat Jüntat ihän
ühäsun ländn Provincier, Jeun biägwintah. mü ej
wät ingn baiß eä bänt, Hindlosl mun Hagerun äbe
ül higgin, flun Jafen baiß eä bänt, giäntzeh ui
Jämen alln Käcken. afta Jan dal Jänt abbändun
uf fält Jrazjänt ij Jaft nagan ingtn. Jäun Jägri
lagn Jäfäumt Jen Jäil Jäntal ij Jä Jäbält Klüzrat Lill
Lil, Jun: Jäun Jäfäumt Jan, Jn Jeun Jafen eä
äbänt übwirt gantn, trun uf Jänt ütz ankbändun
trail ütgemäckJun, ul Jnis Jäntun Lichällih
den Jun Hülzhof ul übwirtzn Aber ul Plantern Pflü
Jen ej allmaft Jän: Gouvernementel af Bändn, üben
ul Fälubatzlandun, Jrüchtn Jaft Jän Lill Jäntn, üben
uf Cartoffelgerate Häntl Jaufmon klüzrat afta Jä
Lichtlichen Jun Jr Loch, ul dat wun ul Jä gri zwäg ej
mut Jäglin träfentl, un ndgen ürtfäun niagt Jun
trun Jun Hällat ij Kigh, ul Excellencerate dat Jrafen
flun üben ul üntafäkn Aber Jändatl ij Hn Jun
i länga tn eä Jär, afta Jüchtgil Jä bü Jäumon lün
Lägginga Jun altnig trail Jä Lätmandt Jun äbentz
bat ul Cartoffel Plantirungen. Jn Jafen Jämutzlun
al ingn Obseel — an Jä Jachsun Jun Jäntn, un dn Jach
latat äth, ul Jäun Jwäl dal anlegtn Jandatl trun Jä
run all Jan tmin um Jun Jandatl Jachsun. Jänäfen

ü äfn ül nimn Jäfäumt Jun wüß coch, Jrüchtbah
zü machan ij Jäun Jäumon Jun ü Jällandt, Jun Jn Jrüch
nimn anläggungen:

Dat Lill ul Jan gerçik şə̈ mut Jäufon. Hälten, äfn 1884 a
Jä Jag Lil ankam. Jun Jän eä Jn Jaftmarkt 10 Uhr gän
den. Pfarrerthüß übwirlandt Jaftat af 12 Jun Jn Jäun
land. 4 Jm land Jafädat ünlign mut Hüg. 4 Jimm land
mut Gräs Jäft. 4 Jm land Lägt brak. Jun akan tran
Jimm. 2 Jafädat ul Jräs Jun Jr. äbenn Jun ütan
Canalen, ümgenn äfen-ängenn agiändatn allmajh
mut mafak provideta. Jamt Hag tränn. Jala af
Jungen uf 236 Jäcken allen Hüten 6/8 Jand räknat
ä Jarefs Jäcken allen Hüla Jaftat: 26 Zetnrtln wäg
thüßfädat afta Jung Jn Jaf inlufiern mut Jun
ul Jafen uf 24 Zetnrtln ümgenn afta Jung Jaftat
uf 31 Lafa a 25 Kint eä Lafat. Hagen Jun eä näm Jäfen
Jäuchen ul Lillgä, Jarufun Hagen Jän flenn äfn üb
Jüggen ul Jänd, Jä Lil Jäg: Jfrital af Jrüj Jn 1884.
ij glägn un Jäntn Land unten 6 Zetnrtln, an Lachen
Canalen Jung giändatn, ul mut Artificiel giändung
giädt Jamn, uf Jrüchtn Artificiel giändung Jä Jäfa
rathat Jun Jun Lill gäng, Jat min Conducteur ij Jändt.
Jamn Jäft üblich Jn uf nig 10 Zetnrtln äg. Lüfun üblich
den Kinfat Jäg Jaufon mut ábänt Lil ábrüggandt, ul a
Jaufon Jä Lange, ul ni 3 Jäbn Lüchn immüllu Jun
Jun 12 Zetnrtln allen Lillsun mut 36 Zetnrtln üb
fätn. ni Jun i Jäfn uf 12 Zetnrtln üblich Jabänäh,

1350, Zücken alles Thälers 12 band ca hanesa Thäla, hank ak 12 Zehnerk Zoand ükseh bak mäl 60 Zücken 20 band ca hanesa Thäla. hank ak ak 12 Zehnerker hapak ükseh 900 Zücken alles Thälers 10 band ak nak ca hanesa Zück. Hian üsh akkes hanga an kisa ana ban jag ü Zaja. Hisa'äk Zäg han hanga Zäta ü kill Zälskes Zaspak. dej hanaka, ahan hanaka ana gaska han, han fü näga Zäkel gan Zaspaliyäl, ak mäl anlegta askes klisaa ügtak ha Läsak. Häg ügtes ana gaska Zäkg. Cängaan han ana Häg ha Cajaa, han Läkil hang gäaka Hisa ak ükse. Zätta Hüdi Lak. ha ügtas, ak jag i Läsa hängaka 9 Clap Zöö 25 band ca hanesa Lapa. Alla näna Canlagg nügan kösta ang ag hanligas.

Jeden Zag ca Paßtenkhel ü ana maka in 6 Cancaa han jeaka ang 13 Zagen i Zücken nak Zäsk, ak dak ana 6 nägak mak 6 Cancaa ak Paßtenkhels 2 dangen ha Zaja ak, üban akkid mü ka Zälle dag Zücken, han dana ana ak ü akkid ak kilgä, Zü antagt ak mü Äha 1805. 4 Sk Zak Cancaa, Zükeka Zaja Zückan ang 10 Zagen. ak daßaa kakama 11 Zehnekka 10 Zagk ang hank 3 Zehnekka 24 Zagk kaa - hank Zäa üläßaa Häg, ak Cakkdel land. Läk ak kaja Zißßa ak Paßtenkhels Häg. ana ang Zäa Cäma. Häna jag Zakka üban Paßtenkhels 2 dangen 23 Zagen alla Zücken, Zü Cämdaka Zig Wändaaa Häna gädang hanlanka ak präjenakkes, Hanßaa kükka Lakbaak a ka Läkhaka kidaa ügtekäldig da Häna, ak,

---

fag ügtkaa und ananingan, Zaa intak kunk Ekk Cancaa ükseh Zig. Hi jag Zäa kiäk ak Zaaka, ak ana gaaal. Zükbak Zakk. Ak intägek ak Zäckas, ak ana 6 Cancaa ükseh Zig. Hi jag Zäa kiäk ak Zaaka. Zaß ana Zücken, Zaa ak ak jag Zaßäkank Zäkan da akkäügta Zäa, Zaak intak Äta daaal dagkäcken, Zakäll jag da alla Äta, Zaak intak Äta daaal dagkäcken, Zakäll jag da alla Zaaa. ana in Zo ka ügtas, Zakßaa und äkaak ak ügtaa Zo.

Jeaka ca Paßtenkhel ü ana Zak Cancaa ha Zäa Zißßaa ginäang, ana Zükbak Zaa Zaak jag Zakßaaa, Zäa Äta Läkil Zäaga a 2 Zaaaf ana, ak 945 — 2½ Zo Zaaaa

[illegible] d. 7. Jan: 1816. N:o 101. 380.

Kemmaki

Ödmiukaste Memorial!

[illegible] d. 28. Dec. 1814. N:o 98. 377.

Kemmaki

Ödmiukaste Memorial!

Til ödmiukaste följe af högt upplyste Kejserliga Finska hushållnings Sällskapets dem 28 sistledne September till mig angående Potatoes Plantering m. m. inkomne denne Församling, aflåtne vördade Skrifvelse — får jag insända följande underrättelser.

Klemmans brukare, hvilcka hafva odlat denna odling, äro till antalet i denna Församling 303.

Torpare hvilcka begynt samme odling — 35.

[illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible] d. 7. Jan: 1816. N:o 101. 380

Kerimäki

Ödmjukaste Memorial!

[illegible]

Hemmans brukare och Torpare hvilike ännu icke idkat samma men önskade til nästa års utsäde blifva hjelpte a til antalet — 52[illegible]

De förre af dem: näms: Hemmans Interessenter utgöra — 242

Och de sednare näms: Torpare hushåll — 283

Årliga utsädet efter husvärdarnes egne upgifter bestiger sig uti Tunnetal, 32 kappor räcknade på Tunnan til 33[illegible] hvaraf afkastningen i detta år räcknad, enligt odlarenas na upgifter, till Tunne tal — 4[illegible]

och hadde blifvit ymnigare, om Tårkan icke försvagat växten.

Jordbrukarnes antal efter utsädets quantitet klassificerade, är sålunda: En hushållare har utsått kappor 38

En	D:o	D:o	D:o	35
Tre	D:o	D:o	D:o	30
En	D:o	D:o	D:o	25
En	D:o	D:o	D:o	16
Två	D:o	D:o	D:o	11
Två	D:o	D:o	D:o	10
17:ten	D:o	D:o	D:o	8
En	D:o	D:o	D:o	7

378

Fyra hushållare har utsått kappor				6
En	D:o	D:o	D:o	5
38	D:o	D:o	D:o	4
20	D:o	D:o	D:o	3
103	D:o	D:o	D:o	2
143	D:o	D:o	D:o	1

Potatoes utsås på de starkaste ställen vid gårdarne, hvilika flere gånger förrut plöjes och harfvas. De som hafva större utsäde värckställa såningen med tilhielp af Plogen. Hvilika utsåå mindre skeer det också hos somlige uti bänckar, och huru som hälst det sås, så sker ränsningen men kupningen sällan, ock endast hos Ståndspersoner.

Öfverallt förvaras Potatoes uti gropar, uti hvilika de förleden vinter hos de fleste blefvo skadde genom kölden.

Innom Församlingens Kuopio Läns del har denna Kulturen blifvit begynnt i kraft af öfverhetelige och andre patriotiskt gifne anledningar, långt förrut, än uti denne Sokns Wiborgs Läns del, som ungefähr 8. eller 9. år sedan blef dertill Högöfverheteligen anmanad.

Af desse Upgifter är altså at sees, at, ehuru Kulturen kunnat årligen något utbreda sig och lända till

[illegible] d. 7. Jan: 1816. N:o 101. 380

Kerimäki

Ödmjukaste Memorial!

379

någon nytta, äfven såsom bönor, ärter, kål och rofvor, [illegible]
icke hunnit ännu komma til den väsenteliga nytta, som [illegible]
de bidraga til besparning eller mindre åtgång af andre [illegible]
des arter, såsom vid brödbakning och brennvins brenn[illegible]
m. m. Eller at Potatoes uti mindre tilgång eller [illegible]
brist på den vanliga säden vore så i förråd, at ma[illegible]
använde däraf till oumbärligt och endaste näring[illegible]
del, såsom kokade och doppade uti salt, altförväl [illegible]
bröd och annan såfvel, til en förträffelig och hälsa[illegible]
sam föda altid, men fattiga år i synnerhet, kun[illegible]
nyttjas. Det är denna hufvudsakeliga nyttan, som
Presterskapet vid alla gifna tilfällen, ifrån kan[illegible]
len vid förkunnandet af de tid efter annan uti [illegible]
na del utkomne Öfverheteliga och andre Patriotiq[illegible]
anvisningar, och vid årliga Läsförhörsställe[illegible]
har föreställt den härvarande Allmogen, som [illegible]
känner icke allenast sanningen däraf, utan ock[illegible]
flere i sielfva wärcket hafva uti smått pröfvo[illegible]
densamme vara grundad. Men likväl tycks Potat[illegible]
plauteringen gå hos oss med tröga och långsam[illegible]
steg til mera önskad höigd för sig, och det har [illegible]
ven sina orsaker. Icke allenast at saken kann [illegible]

ännu vara ny, tils smaken, vanan, och behofvet
hinner småningom mer och mer föröka i detta ämne
omtankan, en möjelig flit och arbetsamhet.

Ett hinder en tid framåt för Potatoes större kultur-
ligger uti härvarande Landets små åkrar, deras dåliga
sandgrund som fordrar ofta och starkt at gödas, och in-
vånarenas sätt, at allenast med Fähusspillning göda de-
ras åkrar, och ännu deruti; at Potatoes kulturen
hielper icke tillika til boskaps födan, och gifver ännu
fögö utsigt til någon fördelaktig förytting emot
den vanliga säden, samt för öfrigt fordrar vid me-
ra utvidgad plautering en anseenlig kostnad, tid
och många Dagsvärck.

När invånarene härstädes hinna at utvidga sina
åkrar, blifva vane at annors än deras förfäder
göda sina desamma, och bruket af Potatoes hinner blif-
va dem oumbärligt, så at de kunna däraf nytja till
föda, läckerhet och till handels vara, så försumas
visserligen icke i sådant förhållande denna kulturen
större och större grad. Emedlertid skulle det lända
dem till en märkelig upmuntran at begynna med-

hemt kringliggande Herrskapliga förhemlingen äfven
hem Sewitaspel at Willmanstrand, om någon hafver lust at
Cultivera Castaffel. det säkerste hem tande wärcke hos Wan-
den är kanninga belöning. Men det wärcker ej hos alla. om
något skall wärcke så wore det ålägge Herrje Byns äldste
wid 5 Rubl. stenst, at efter se at Grenje intressent näste wäf
utsädde 20 kappar. hemt at den hem efter sätter hemma belägga
med 5 Rubl. äfwen hem at Byns äldste skulle wid hämtande
[illegible] tillfälle dem hem hafver sten föge fällen at [illegible]

denna plantering, hwilka härtils ännu icke giordt
gon början därmed, om dem skulle delas utsäde g
för nästa år, hwilket skulle enligt deras begäran
göra et Quantum af 21 Tunnor och 16 Kap
Det wore äfwen så godt och kanske bettre om samm
Quantum i anseende til utsädes godhet af bästa slag,
de utfalla i natura. Också kann til utsäde så myc
upköpas hos flere härwarande Socknе bönder, unge
til en Plåt Kappan, hwilka enligt min tanka ic
behöfwer ännu at nämnas, såwida de icke ännu
sig förtjente af Distinction och belöning.

Jag som har haft den hedern at blifwa upt
ibland Högt-respective Sälskapets medlemmar och
Posten något före närwarande tiden förledit år öfw
styrde den, uti Sälskapets stadgar, utsatte årliga a
ten 3 Riksdaler banco; öfwerstyrer äfwen nu i sam
ändamål här innelykt Tjo Rubels Assignatio
Kerimäki Prestegård den 15 December 1814.

A. Wanni

d. 7. Jan: 1816. No 101.

Kerimäki

Ödmjukaste Memorial!

Då jag sistledne Pask Lördagen hade erhållit
Högloff: Kejserliga Hushållnings Sällskapets
wördade Skrifwelse jemte 200de Rubel uti Pappe
med den anwisning, at därmed skulle upköpas Pota-
toes Utsäde och utdelas ibland sådane af denne För-
samlings Fordbrukare såwäl af Bönder som ock af
Torpare, hwilka ännu icke idkat denne wäxten el-

1.	do	do	16.
1.	do	do	20.
1.	do	do	30.

Ibland desse äro 133. Hemmansbrukare ~~och~~
och 33. Bofaste Torparen wid Åker och annat
Fordbruk, hwilkas Utsäde utgör tilsammans —
17. Tunnor och 8. Kappor — och Afkastningen —
däraf 187. Tunnor, efter härwarande sätt 32.

ser ägde icke Ullfäde därtil samt vore af mig och Mä
heten kände, at i anseende til omständ och idoghet
bruket vara del värdige, hade jag den derpå följande
dagen genom tillsägelse ifrån Predikstolen alle de
Männe uti Qvet sammankallade, som nästkommande
den bästa Potatoes afhämtning, för at deraf til berörde
vet så af dem inlöses. Och då jag vid det tillfället
tade at deras förråder vore såvida utgångne, at
deras eget Ullfädes behof vore öfvigt och del de kunde
afsläta, blefve ganska obetydligt, (men sade de, hade
Höstas ett säkert förbehåll blifvit deföre gjordt, att
de dessle hafva rättat sig) upbrog jag de förnämste
Socken-Männer, at de allestädes både innom och utom
sarlingen skulle göra sig underrättade der Potatoes
kunde ännu köpas och deraf til 20. Tunnor inlöses sam
mot betalning hos mig afgifva, hvarvid de jemväl gan
ska obetydligt kunde ga mig tillhanda. Sedan jag
som Constituerad flere Socken ifrån Presta Vis
tiones resor återstående, så jag ifrån St Mikel på
Mikels afstånd kommit 9. Tunnor och litet här och där

jag förfarit

Jag som här haft den hedern at tillfälligt upp
ibland Kgl. respective Sällskapets medlemmar och
Posten hågot förr närvarande tiden förledit år öfver
styrde den, uti Sällskapets stadgar, utsatte årliga a
ten 3 Riksdaler Banco; öfverskyper äfven nu i sam
ändamål här innelykt sjo Rubels Assignation
Kemmäkis Prestegård den 15 December 1814.

A. Wallin

samlade, såsom uti här bifogad Redovisning är at
inhämtas. Jag utdelte således såväl in natura så
mycket jag kunde, somock den uti Penningar, som
tillfälligt kunde skaffa sig Ullfäde, hvilket såväl, —
som ock det, hvad de nu i Höst för näsla års behof
efter deras begäran emottagit, sedan det blifvit med
efter Sälskarenas önskan blifvit lyst i Kyrkan at
Potatoes köpes nu til 30- men i nästa Mahn ej min-
dre än til 50. kopek Kappan, genom medföljande För-
teckningen bestrifves. Och som de icke vidare hafva
anmält sig at emottaga den dem årligen gåfvan, —
etarne ännu många af denne Socknens Jordbrukare fin-
nes både af Torpare och Kommans åboer, hvilka —
dermed, för deras behofs skull hade kunnat hugnas, så
återsänder jag här innelykt til Höglofl. tillförlitliga
Hushållnings Sällskapet det som af Summan —
ofvan blifvit och som utgör 34. Rubel 62. Kopek. och
enär sådana, hvilka hafva hvarken Ullfäde eller Penning-
gar, härnäst skulle anmäla sig, så vill jag derved

1.	—	—	16.
1.	—	—	20.
1.	—	—	30.

Bland dessa äro 155. Kommansbrukare
och 33. Bosatte Torparen vid Åker och annat
Jordbruk, hvilkas Ullfäde utgör tillsammans —
17. Tunnor och 6. Kappor — och Afskaffningen —
däraf 187. Tunnor, efter hänvisande sätt 39.

hjelpa dem, och samma hos Sällskapet genom be-
flytkel Förfrågning uppgifva, ulan at jag derföre någon
ersättning fordrar. Långt för detta, hade jag med min
Redovisning velat vara färdig, men vänlades till det
längsta, at Allmogens egil Utsäde och afskaffning kunde
deraf, som ock af del, som Gatis Blifvit utbelt, skulle nä-
set noggrannt hos mig uppgifvas, hvarvid jag tillyckat till-
nad fått erfara tröghet, churu derföre alla Sändeq
på del kraftigaste Blifvit påmind och tillika erbud
dem tillfälle, at ännu för nästa år blifva hjelpte til
Potatoes Utsäde, hvilka ock för deras fattigdoms skull
bordt vara angelägna at emottaga denna välgärning
och med största ifver borde vinlägga sig om en ädling
som, såsom allmännare och belydligare än hänlig ihåg
skulle längt mera hjelpa dem både til välmåga och und
fällning i nöden, än alla Förråds Magazinen och de
förö vidlagna inrättningar, då deigenom allanned
Säd, til en ansenlig del kunde sparas? Dock hvad för
det närvarande, såsom uti Början af en god sak, så kunna
af erfarenhet, Smak och vinnings lystnad torde med
framtiden fullkomnas. Om ställning af Potates

jag förtyga.

Jag som här haft den hedern at blifva upp
ibland Kogt respective Sällskapets medlemmar och m
Postrid något förre närvarande tiden förledet år öfver
styrde den, uti Sällskapets Kassa, utfallne årliga af
ten 3 Riksdaler Banco; öfverskyter äfven nu i samm
ändamål här innelykt Tjo Rubel 65 sig nästa
Kerimäki Prestegård den 15 December 1814.

N. Wallen

Uti betydlig Penninge älkomst vore al hoppas, —
skulle Allmogen väl aldra säkraste och snaraste til-
idog Planteving däraf uppmuntras. Såsom anseen-
lig tilökning genom Potatoes på den vanliga Sä-
den och näringsämne, går långsamt al upväcka —
känsla af nytta, smak och vinning, churu denom —
sätt och ofta af mig vid Allmänna sammankomster,
såsom ifrån Predikstolen ibland andra Kongörelser
och enskildt hos mig och mina Åhörare förehålles.

Churu uppgifterne uti förledit Års Förfrågning öf-
ver Socknarne gått högre, än uti den detta års, som öf-
ver härjemte medföljer, öfver alla dem, hvilka ha-
va haft egil Utsäde, så är dock uti Utsädes Quantitet
ingen skilnad, men Afskaffningen deremot, i detta år
märkard 300 ☞ Tunnor större. Uppgifterne förledit
år til del mästa vore ungefärliga, men nu verkeli-
ga, och de nu aldeles utesluta, af hvilka hjelper
eller af andra på deras vägnar, jag icke varit i til-
fälle at inhämta, om de odlat eller icke denne väx-
tens. Emedlertid utgör nu Socknarnas hela antal
med deras eget Utsäde 247. och således 90. mindre

1.	☞	☞	16.
1.	☞	☞	90.
1.	☞	☞	30.

Bland desse äro 153. Hemmansbrukare och
och 53. Bosatte Torparen vid Åker och annat
Torpbruk, hvilkas Utsäde utgör tillsammans —
17. Tunnor och 6. Kappor — och Afskaffningen
däraf 187. Tunnor, eller hvarvande sätt 70.

ån förledit år dels ungefärligen uppgifne, och uti de
til Utsädes erhållande föreslagne 525. hafva 413. blif
vit deraf delaktige, alltså 112. mindre, med den an-
märkning, at en del enligt Hyamäus inlyggan om-
oduglige förbrukade, endel afgångne och til andra för-
samlingar bortflyttade. Men beträffande större delen
så väl af de förra som sednare, är det obekant, huru-
vida de varit åstad eller icke för Potatoes Cultures,
hvarom handlades vid tillfället för nogare underrät-
tande, och huru Potatoes bör tåås. Jorden i alla
hänseenden dertill brukas, Växten rensas, kupar-
lew icke och Afkastningen förvaras, såsom det för-
dras, är allmänt bekant, både genom underrättelser,
som blifvit ofta förkunnade ifrån Predikstolen, upp-
repade vid Nattvardshören, och genom de Böcker, som
nästledne Vår ifrån Sällskapet hitskickades och
om Påskdagen efter slutad Gudstjenst vid Soken-
stämman Församlingens alla Disitrikter, några Al-
par Byar ett Exemplar gemenligen med den för-
skrift utdelades, at Hyamännen skulle hafva derom
vård, at de ej allenast skulle Circuleras ifrån by til

by och ifrån Hus til Hus, utan ock flitigt läsas och
förvaras, at de, uti dem, medelst råd och underwisningar
borde så länge tid efter annan medelst läsning
återkämtas till alt hvarmed uti fullkomlig utöfning
och nytta användas.

Kongl. Sällskapets Skrifvelse af den 17.
sistledne Maji, angående Vaccination och dess
afseende användande, på sätt, som deruti för-
skrifves, har jag den 11te nästledne November er-
hållit, men ämne icke hvarmed befordra i verkställ-
ighet, hvilket väl icke skall underlåtas, och så
snart jag hvarmed deruti uppfylla min skyldighet,
skall jag med fägnad sådant inberätta. Men nu i
förhand får jag allenast göra det bekant, at Vacina-
tion härstädes allt ifrån den tid, som den med dess väl-
görande verkan begynte recommenderas, har tillfäl-
med den förtret nyttjat, at Smitt-kopper äfven ifrån
den tid tillfället förekommit. Dels Kongl. Läkarene
i föregående tider hafva och innom denna För-
samling hafft dermed befattning, dels genom In-

I förgången

Jag som har haft den hedern at blifva upp-
ibland Kongl. respective Sällskapets medlemmar och
Poster nägot förre närvarande tiden förledet år öfver-
styrde den, uti Sällskapets Stadgar, utsatte årliga af-
tew 3 Riksdaler Banco; öfverskyter äfven nu i sam-
ändamål här innelykt Tjo Tubelo Assignation
Kerimäki Prestegård den 15 December 1814.

N. Wallin

1. ___ ___ ___ 16.
1. ___ ___ ___ 20.
1. ___ ___ ___ 30.

Uti denne år 153. Kemmansbrukare
och 33. Bosatte Torparen vid Åker och annat
Fordbruk, hvilkas Utsäde utgör tillsammans
17. Tunnor och 6. Kappor – och Afkastningen
deraf 187. Tunnor, efter närvarande sätt 32.

formaliteten och Adjunctus, och genom sednare Adjunctens Wahl i synnerhet, som dyra sednare Åren varit uti vårt Hus, och nyligen i sistlidne Augusti härifrån til Upsala, såsom Nådärs Rikshant-Chef förordnad, har dermed Chefsil fortfarit. Nu på dyra Månaders tid, har Vaccination icke Chefsil Continuerat, af orsak, at Vaccin genom Wintertes Bortgång har utgått, såvida jag förgät, at göra mig underrättad, när och hwarest han hade sist Vaccinet? Jag har ock fetal derafi, at jag alla redan deraf förskrifvit mig, hwilket, skall svart ske, ifrån närmaste ort del kan fås. Vaccination kan här drifvas genom Kläckare Jungfru Försell, som är dertil behörigen Attesterad. Hwad jag räknar alla mina Vaccinatorer, hvilka hafwa sig hos mig upphållit, til last, är dock, at de ej rigtigt författat Förteckningarne och Hwem Tiden aldeles inga hos mig har inlämnat, hwarw jag har honom derom påminl. Och då jag wil

hans afsese härifrån sist förplikkade honom dertil, förfäkrade han mig sätta sina Förteckningar uti behörig ordning och dem sedan mig tillsände, hwilket icke ännu skedt. Där jag sist har undersökt, hwilka af Barnen hafwa Smitt-koppor eller Chefsil Vaccinerade? huruvida Skyddskopporna flagit ut? vart rätta eller falska? har det skedt äfven vid Läsförhören, och derefter Chefsil anteknadt uti Barna Läsförhörs-Jakten, som jag förmäl, at de anbringen hafwa de värkeliga Smitt- eller Skyddskopporna.

Uti Höj loffl. Sällskapets frågor, om Dirr- och Hamp-skållsel, och om Productions mängden och Klassiraden af hwardera, har jag äfwen icke länge sedan fått del, men hinner icke at fullständigt besvara dem, utan allenast i korthet nämna: — at Din skötes här af hvar Jordbrukare blott til eget behof, såås icke uti Åker, utan uti Svedje Hafwer ibland, som upphört at växa allmänt.

1.	Cl.	Cw.	16.
1.	Dr.	Dw.	90.
1.	Jr.	Jw.	30.

Ibland desse äro 153. Hemmansbrukare och 33. Bosatte Torparen vid Åker och annat Jordbruk, hvilkas Utsäde utgör tillsammans — 17. Tunnor och 6. Kappor — Och Askasningen — däraf 187. Tunnor, efter härvarande sätt 3½

Jag förr. —

Jag som har hafft den hedern at blifwa uppå ibland Kongl. respective Sällskapets medlemmar och mo Posten hafwer något dröjt med närvarande tiden förledit år öfver styrde den, uti Sällskapets Kassan, utsatte årliga afgift ten 3 Riksdaler Banco; öfverskyper äfwen nu i samma ändamål här innelykt Tjo Rubeln Assignation Herimäki Prestegård den 15 December 1814.

N. Wallin

Däremot är Hamp edlingen så betydlig, at Hampan icke allenast nyttjas hos Allmogen til alla möjliga behof, och såsom slit Kläft uti hvardagslag, utan ock försäljes årligen til och med af den fattigaste Fordbrukare, och utgör den betydligaste och Allmännaste Penninge inkomsten. Den släpas härifrån årligen til Kuopio Winter Marknaden och til Österbottniska Städer uti särdeles myckenhet, och med den fördel såås uti åkern som under såningen med vanlig Fähus Gödning gödes, at åkern icke derigenom försvagas, utan med den anmärkning under nästa års Korn sådd så förmånligen förbättras, at Sädes växten icke allenast blifver ren och frodig, utan säges Allmänt, at Hampan året förut är Odlaren til skänks gifven.

Framdeles, när jag hunnit inhämta fullständigare underrättelser för at besvara de gjorde frågorne, skall jag wisst icke underlåta, at samme så snart insän-

jag för

Jag som har haft den hedern at blifva upp ibland Högt-respective Sällskapets medlemmar och med Posten något före närvarande tiden förledit år öfverstyrde den, uti Sällskapets Stadgar, utsatte årliga afgiften 3 Riksdaler banco; öfverstyrer äfven nu i samma ändamål här innelykt Tjo Rubels Assignation. Kerimäki Prestegård den 15 December 1814.

N. Maloni

da. Kerimäki den 16. December 1815.

N. Maloni

P: S: detta nu tilända gående års afgiften bestående af Trio (10) Rubel i Papper får jag äfven vid detta tilfället, såsom antagen medlem, til Högloftiga Sällskapet öfversända. N. Maloni

1. — d° — d° — 16.
1. — d° — d° — 20.
1. — d° — d° — 30.

Ibland desse års 133. Hemmansbrukare ~~och~~ och 33. Bofaste Torparen vid Åker och annat Fordbruk, hvilkas Utsäde utgör tilsammans — 17. Tunnor och 8. Kappor — och Afkastningen — däraf 187. Tunnor, efter härvarande sätt 39.

Förteckning öfver Potatoes Odlarena delta uti Klasser efter Qvantiteten af deras Utsäde inom Kerimäki Församlings Wiborgs Läns del, hvilka hafva haft eget Utsäde och såsom följer:

59.	hafva utsått	Kappa	1.
32.	Dito	Kappor	2.
22.	do	do	3.
16.	do	do	4.
9.	do	do	5.
6.	do	do	6.
3.	do	do	7.
6.	do	do	8.
1.	do	do	9.
5.	do	do	10.
2.	do	do	12.
1.	do	do	16.
1.	do	do	20.
1.	do	do	30.

Ibland desse äro 133. Hemmansbrukare ~~och~~ och 33. Bofaste Torparen vid Åker och annat Fordbruk, hvilkas Utsäde utgör tilsammans — 17. Tunnor och 8. Kappor — och Afkastningen — däraf 187. Tunnor, efter härvarande sätt 32.

Jag som har haft den hedern at blifva upp[illegible] ibland Högt-respective Sälskapets medlemmar och [illegible] Posten något före närvarande tiden förledit år öfver styrde den, uti Sälskapets stadgar, utsatte årliga af[illegible] ten 3 Riksdaler banco; öfverstyrer äfven nu i samm[illegible] ändamål här innelykt Tjo Rubels Assignation[illegible] Kerimäki Prestegård den 15 December 1814.

A. Wiaeni

Kappor räknad på Tunnan — Widare inom Ke-
ki Sokns Kuopio Läns del både af Hemmans
Interessenter och Torpare Hushåll, som haft eg-
Utsäde och såsom följer.

23.	hafva utsått	Kappa	1
15.	Dito	Kappor	2
10.	do	do	3
10.	do	do	4
2.	do	do	5
4.	do	do	6
2.	do	do	7
2.	do	do	8
4.	do	do	10
1.	do	do	11
2.	do	do	14
5.	do	do	16
1.	do	do	20
1.	do	do	24
1.	do	do	26

Åbland dem 63. Hemmans Bönder och 20. Bosa-
Torpare vid Åker och annat Fordbruk, hvilkas Utsäde
gör tilsamans 13. Tunnor och Afkastningen de-
af 244. Tunnor, som intyges Kerimäki Prästegård den
December 1815.

Fr: Maconi

d. 10. Jan. 1815. Nr. 140. 387

Ruokolax

Högtärade Kejserliga Hushållnings Sällskap

Uppå Kejserliga Hushållnings Sällskapets Högt-
ärade skrifvelse af den 28. Junii ai Ctis har
äran härmed gifva följande svar:

1mo Så väl Stånds personer som ock Bönder, så-
som Hemmans Besittare betraktade, än
mindre Torpare, hafva nog litet vinlagt
sig om Potatoes odlings idkande; men

2do hafva de dock till ett nödigt hus behof ut-
mindstone deße sednare åren utsått
Potäter; såsom Stånds Personer 16. a 24.
Kappor, till och med 1. Tunna 16. Kappor

Men Bonder och Torpare 1.2. a 5. Kappor, al-
derefter som deras inskränkta Åkor-
det tillåtit. I förledit år blef härstäd-
a öfverhetens wägnar till hemman
besittare och Torpare Potatoes utsäde
in Summa 4. Tunnor 30½ Kappa utdelt
af skördades 30. Tunnor 29. Kappor. Inne-
rande år planterades härstädes 15. Tun-
I anseende till den länge pastående tor-
kan, skördade mängen icke sit utsä-
Hela afkastningen utgör allenast 8. Tun-
3tio Beträffande, huru man bereder jor-
för Potäter m:m: samt huru de förwa-
ras öfver wintern; så rättar sig hwa-
och en efter den föreskrift och under-
wisning som Hushållnings Sällskap-
År 1801. utgifwit, hwaraf ett trykt ex-
plar i finska språket genom Landsh-
dinge Embetet blifwit hit skickadt.
4to Potatoes Kulturen har för femtio år
dan har upkommit; Men blifwit nä-
litet af Bonda Ständet handhaft såwi-
det samma icke ännu kunnat fatta

nagon synnerlig smak för denna wäxt.
5to Af den som för utmärkt drift gjort sig
förtjente af Distinction och Belöning,
kan ej här nagon uppgifwas, såwida de ej
synnerligen utwidgat sin Potatoes od-
ling, att biträda andra med utsäde.
6to Understöd till utsäde för nästkommande
år wore wäl för den fattigare Klassen nö-
dig, hwartill fordras åtminstone 10. a 15.
Tunnor; hwilket dock innom församlingen
ej kan fås; men wäl i Wiborgs och
Willmanstrands Härad till 12. a 16 Rubel
Tunnan.
7mo Efter min öfwertygelse kunde på det lämp-
peligaste Potatoes Kulturens framsteg
genom några små belöningar beförd-
ras, tills innewanarena med åren
inhemta selfwa nyttan af denna wäxt.
Har äran att wara, Höftärade
Kejserliga Hushållnings Sällskapets

Ruokolax
den 14de December
1814.

Ödmjukaste tjenare
Andr: Gottl: Carlsson

d. 5. Dec. 1814. N:o 34. Kexholms Södra 389 4

Till Rautus

Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapet i Åbo

ödmjukaste Rapport

Keiserliga Hushållnings Sällskapets Tillskrift, till mig d:d: 28. September innewarande år, har jag erhållit d:s 4. November, och will härmedelst uti ödmjukhet berätta, hwad mig witterligit är, och jag fått förnimma af Kyrkoseximänn, om Potatoes Culturen härstädes; fast min berättelse icke kan blifwa så fullständig, såsom Tillskriften fodrar, och jag önskade att kunna efterkomma.

1:o Huru många hemmans brukare uti denne församlingen idka Potatoes Culturen, och huru många icke, är jag wäl icke i tillfälle att kunna uppgifwa; men uppå gjord efterfrågan, hafwa Kyrkoseximänn försäkrat mig, att wisserligen de fleste, så wäl af bondor, som ock torpare, pläga utså Potatoes, någon kappa, eller flere kappor, allt efter sine tillgånger, och hos många har jag ock sedt Potatoes wara utsatt.

2:o Huru mycket Potatoes hemmans brukare om året utså, därom har jag icke kunnat få efterrättelse, kan därför

icke

ikke fallne indelta adelsmän i Elfsborgs nämnde län
tilsäkra; men af förre nämnde tjenstemän vare sig
sina hemmansdelar, skogar och ängar, antingen
skattehemman, ibland
skattehemman, och inbergningen några år vore tillräck-
de kronans gränsegårdar som för i fjelkan äro, hvar blifvit
fullt, dock tillåtet 20. Augusti, dock att de kunna: förinnan
kommet vore, allena år lika.

30 Utgå gjorda förfrågningar, huruvida Rydboerne
ning, att böndernas genom skörning från gjorda jord-
lägenheter för Fäboarne, ibland gårdar de handel, ibland
de gå för gårdens skatten, några nyttjor nät att samma
flere år, några om sina afkomst; synnerligt dikande hvar
blifvit beräknad, undantagande de fjärdedelar, som hvar bönderne
skogen gjort, hvarifrån man vid hvarje års mantal
dock några ängar; i blandbönder
sådan skörd, som hvar bönderne
blefvo; ty de hafva nu fastställt, att till jord för hvar
vuxtan och ogräsfri ängar hvarje åbo-hemman,
ningen hafva idoga bönder funnit för nödigt att
och de som öfverskyddet sig om nyttan af Ängsinrätt-
förrätten den mantalsskrifning (Se Fabr. förordningen
Dec.) förenämnde ogräsfri ängsmark, att jord-böjning
kommer vårkor; den ofrälse-mannen för sina hemmans förvärf-

4a

förrättning förrättad mantalsskrifning, då
det fäbod-ställe hade skogsmark tillagd, innan an-
den reduktionen blev det bruket med jord, och än äldre
till andra ställe kräfja förvan ödsliga hade, bort blev det
tagen, för att andra vore skolan kunna för-
med tagen mellan Fäboarnes grunder, till Ängs-
Utgå hvarjehanda frågor hvad de hafva förrätt-
det Ängsinrätt med grunder ställe gjorda jord
grunder, och hvad att bruka Fäboarne, dels i bruket, dels
till några ofullkomlig jämna förra landskyld; ut-
hvilken förvarar några bönder till groger i jorden
och några under sina skog-gärdar, för nämnde och hvem
för de flesta blir det förkortat om höstan, för att vin-
åro Kolden inte sinnar ofta grunder Fäboarne; hvad
förrättan hafva flere ödvangar, att conservera
de sina för vinter Kolden.
Liden, då Fäbodar ödelägga upkommit i dessa för-
samlingar, hvar ingen kännedom med vistbolagsjord
man på fjärdedelar ofta grundar, hvar inga bönder
bonden till Fabrer, med den ideal öfverskyddet (80)
årligt. En Byrätt nämnd inrätta, att han till 29. årl
lid, innan han varit förbrukad, ällen är fastställd några
Fäboar ställe; mig förekommer det, att Fäbodar nyttja

jorden

jemnd giör framstrg, och att allmogen saltand/mal
för denna wäxt; och dat är wist, att de äfta dennas
appetit, ju flere jemdar sätt tillwäxt; hwarför
är ikke kurtsig, utgör ju mängen jemdar sätt, att till
wäxten är sig till mast.

5:o Utgifft ju någon, som för utmärkt dryfft idenn
wäg giordt sig förtient af distinction och belöning,
dem jag icke gifwa; dy för ingen här ju att ortan, är
ju mycket lig allra förrida förtinnande: nu ock mans
bonden har kännat gifwa någon lugga, äfsin granne
allra är sinen grannes, om wäfwen till utsäde; man
skulle jemd gnid, här ju bemdat, här mig witterligen ikke
warit, utan böndörna hafwa slugat tillbyta sig ut
med någat annat, ofta wäd och lägenhet, och förnäm
na omständigheter: till ingenstädes gifwet, mig
jag dock nämna i de förregångne åran 20. 25:o allra
och 30. Kop: lugga, i för tiden wahrat.

6:o Underdåd till utsäde för nästkommande år, hwil
wäl nu ock annan befrörwa; förrida Potätnen för
sommar blefwo mycket små, och wäl litet lönade
men de jag föreställa mig, att här warande Allmo
gen till fälla att få utsäde här i Pedmen ut flera, (som

wan

ifrån St. Petersborg, skall ju fälla befrörwa) dem-
mast, för, fullas mig, många Bolmar i simbundsfälle
len icke hafwa ju mängen till fällen af nöden
liggande fältan, och förnän sig med utsäde: ju det
ock dennas Bolmand allmogen, mä befrörwa nu ofta wäx
och blifwa tillwanda, och sinlefwa anstalta och blifwa
wäxen omtänkta, om Potätoes utsäde, ju dem de allo-
nden sedlad smuk för wäxten; ju ytterwäx min tan-
ken; och till dennes förtenningen icke befrörda tänk
Potätnes utsäde, ägga dennes Cassens belöningar.

Publiquen här jag anmärka, handlad ock dat jag här-
städs wetenhet, att för flere år sedan, äfkom nu
borg, hwarutti allmogen befallad bemöda sig om
Potäts-kultären, och att Landsmän skulle gifwa akt
och tillfälle, att dit blefwe nyttan befrad, och ifrån den
nu tid, här omfingsamheten om Potätnes för-skaffan
de och utsäning, för allmogen här städs, warit icke
mindeligare tillfogande: nämnen sedan böndörna fat-
tat smuk för oftanämnde wäxt, och sedan jag nyligen
förnämnt, att mägen fattiga böndör i denna Pedmen
som här mindeligare besitta ju Potäts-annex, utan

wid tingsmen

njutningen kokad eller stekt, koka Potaterne til
mjuka, krossa till en grot blanda upp med litet
smör, och nyttja såsom Sufwel med sitt bröd, wid de
tillfällen, då de äro föranlåtne, att wara borta
ifrån sina hemwister; så är att förmodas, att be-
hofwet och näringsämnet, som uppå flere sätt är
anwandbar, sielf yrkar till dess flitigare Cultur.
Framhärdar med Wördnad

Kejserliga Finska Hushållnings Säll-
skapets

Rautus d:o 28. November
1814.

ödmjukaste tienare
Jacob Åkerstedt

d. 28. Dec. 1814. n:o 102. 392.

Till Sakkola

Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet

Berättelse

Med vördad anledning af Kejserliga Finska Hus-
hållnings Sällskaps Bref af d. 28. September sistl. får jag
i all ödmjukhet berätta om Potaters närvarande Kul-
tur i Sackola Socken.

Högst Saliga Kejsarinnan Catharina II. Hvars högt
prisvärda Moderliga Försorg för Landets väl, äfven
ved detta tillfälle med all undersåtelig Tacksamhet
bör ihogkommas, har först låtit i detta Länet utdela
Potater till utsäde. Men allmogen som dels ei kände sin
egen fördel härved, än mer okunnig att värda denna
nyttiga växten, har låtit samma till större delen hossig
utgå. Landets vördade Styrgmän, Herrar Gouverneu-
rer, hafva likväl medelst tienliga Författningar för-

mådt att Bönderne blifvit uppmärksamme och lärt sig af Ståndspersoner odla Potater. Härtil har ock lyckligt vis kommit, att närbelägne Herskap af St. Petersborgska Länet kunnat för billigt pris sälja sagde Fruckten. Häraf har smaken för denna kultur årligen tilltagit, att ehuru för 20 år ganska få bekymradt sig härom, såg man redan ungefär ~~för~~ 20. år sedan stor del af Socknen plantera Potater. Numara har smaken så vida utbredt sig, att endast de jordbrukare denna växten, som ei kunnat få utsäde.

Tiden har ei tillåtit mig att få en fullkomlig räckning på Potaters odlare. Jag måste tills vidare låta mig nöja med berättelser af Nämndemän och andre lika trovärdiga. Af dessa vet jag att mestadelen hafva utplantert 1. till 4. kappar. Endast på 14. Bönder har jag räckning, hvilka plantert 8. kapr. Inbergningen var i denna sommar ringa. Våren var kall, derföre kunde samme, ei för än efter medio Maji utsås. Andra åren gjordes sådant ungefär 4 eller omkring 8 af samma månaden. Sommaren var till större delen torr; och ~~der~~ för tidiga natt frosten förhindrade växten. För dem som hade våtare länder var inbergningen förmånligare; tvärt om ringare af högländare eller sandiga. Samma klagan höres på Frälse Håflägret af Öfverste Lieutenantens Baron v. Freedericks Enke Frun Friherrin: Prasiovia.

Hon har i Bänckar utsatt 5. Kuler och bekom allenast 22 af samma mått.

Bästa växten hafva följande Bönder haft. Simon Lemmyt i byn Labarrais 104. kapr. af 8. kapr. Nämndeman Peter Kiski i Riska, af 5 kapr. 2 Kuler. Af anförde 14. hafva 9 bekommit hvar, 2 och en af dem 40 kapr.

Utom dess har jag räckning 10. Bönder som af 5. kapr. 1. Kul och en, Martin Kuprarin, den i brist af mera, utsatt 1 kappe bekom 2 Tunnor.

Till N. 3. Flästa nytja samma Land. Är det nodigt, dikas det. Dynga på föres. Jorden beredes med Plogen och Hartven och göres fin som möjligt är. Utsädet sättes i uppna fåran och lämnas half aln emellen hvart och ett.

Sedan ogräset hunnit komma fram, ränsas och kupas samma, såsom ske kan, antingen med Plogen eller händer.

Nästa års utsäde förvaras af dem under stugu-Gälfven, dels ock uti tienliga gropar.

Till N. 5. Ehuru berörde Odling än är till större delen ringa, torde smaken och driften mera uppväckas, om Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapet behagade gunstigt någon, fast liten Flit utmärka med Belöning hurudan som hälst.

Hvad de kunna aflåta hvarandra till utsäde är ock nog ringa, emedan alla, besynnerligen barnen äta dem rätt gärna och derved spara något annat.

Till N. 6. Det vore nyttigt, besynnerligen för något aflägsnare från Hufvud Staden och fat-

tigare, om i orten för dräglight pris fåg
men huru mycket här behöfdes, är för mig
svart att bestämma, besynnerligen då jag ej
vet huru dyrt eller billigt det kan fås i of
ta nämnde Staden; hvarföre man finner, att
folket tager hälft det billigare. Af ofvan
nämnda Hälse Häfläget lär väl ock gra
utdela Potater till Godsets bönder, men säd
kan ej heller ån säga huru mycket förrådet li
later. och behöfvande utom Godset kunna ej
vänta häraf någon del.

Emedan Kejserliga Finska Hushållnings
Sällskapet åfundar något yttrande, hvad som
kunde befordra Kulturen framsteg; måste jag an
ra det som förorsaka är till hinder och önskade att
detta Kurtdey afhjelpas. Vi hafva Morasser som medelst
Köld både höst och vår befrias all odling,
länge Suvando sjön ej något utlopp till Ladoga
Detta åren sak, hvarpå flere, mer och mindre
tydande öfver 70 och följande åren tänkt, och
tid blifvit af emellan kommne orsaker i denna g
affigten hindrade. Nu vänta vi, tills Höga
vederbörande hunnit pröfva vatten ledningen som
militerade Herrars Project angående Farledens upp
nandet emellan Ladoga och vår Suvando.

För öfrigit framhärdar med all Vördnad

Kejserliga Finska Hushållnings Sällskapets

ödmiuke Tjenare
Carl Ackerstedt

Sackola Pastorat d. 1/13 December 1814.

Postrågång

Memorial.

Uti anledning af Kejserliga Finska Hushållnings
Sällskapet under Dato 28de förlidne September till mig
afsänd vördsam skrifvelse, angående tillvägagående
tillvägabringande af en mera allmän Potatves Kultur
Potatves Kulturen vederbörligen rådd, har jag nogsamt de
gjorda frågor förfarit tillåta mig följande svar.

1:o Uti innehållet af Passerat idka för det när
varande Potatves odlingen, 395 Finnmarksbönder,
21 Bergmän, och 6 Inspectorer, och emedan dessa
i Byar ej mängas finnes som förekomma icke. —
med sina 55 Finnmarksbönder, 4 Bergmän och 17 In
spectorer, merändels odlade icke, eller allenast ett
obetydligt quantum utsatt.

2:o Rörande hvad Potatves odlandet vidare för
närvarande, och tillkommande quantiteten, som af de
til planteringen i dessa trakter skiftesvis, finnes lägg
gjord i bifogade förteckning sub lit: A.

3:o Med afseende hvarandra till planteringen för
nöd af odlarens ofvan omförmälte, till tillvägag
ligt fall Land, nyttjas ock jämt för längre tider
tiden til det odlas stycken sjelfve upplägga; då det nä
gonsin gödsel sällan gifvet tillräckligt til dessa m
lat. — Emellertid plantering i skrifvelsen sig utbredd
flere Byggers tillfälle, både befria planterna
ofvanförmälde medelst gungande upbestående
ning vid nattliga frostgrader, som Potaten tillfälle
vist; men de som tillfälle skrifvelsen gradvis plägga gynn
ligen dike Landet. — Planteringen förmenar nöd

alla årt å jämna lid, vilket medför, att
upsnö sker mycket där backstycket. Där den kalk vis
brukt för Lapmark dessutom användt till jämnare blir
någolunda upsnö vis tjäle. En del af Odlarne för
tvedt, med Potatoes planteringen, menar det tillvägabringa
att låta bruna allmogen med användning, spridd på
å lämpligaste ställ; medlingar gräsen ogräsbete
ägnade med hänsyn, vilken förening med plogen
i synnerhet i det land, genom den mycket för-
mera kännedom äger. — Till planen och gräsen hvarför
lämpade nyttiga mer stadd jorden medtag å för-
fallet ställ. Vanligen medtaga odlingen jämnade
jordens förmån med plogen ägnade vis sten utfärd
mycket stort blifvit, nödvändig den 2dra, förmån-
ligen både den nämnda plogmyllad vis mera
för att bruna lagen, förutsig hafvaval. För jordart fält
continuerer, till plantering fullgått är. Andra sor-
med, vis i synnerhet tider är plogen odlarne — (som ve-
vanligt händer icke bäst vallen förmån utan allmogen
den 3dje, men 2den eller medlan förmån, som är bättre
mot torr, och blott dessförn med plogen ägnade, att
medlet ofvanmyllen den befruktade. Vallen förmån plan-
teringsfält blir genast allmogen medtagen, icke
mindre dessförn, att förädlande kunst det på sina mo-
ser i trakten af St Petersborg, dess Culturen allmo-
dan finnit till mycket lyckligt sätt, att att nyttjaren sätter
jämnare kunst, att icke allmogen enskilta förmån-
men finnit bli medlidigare; utan dessutom vidare den för-
delen minnet, att, jordan ogräsbete med plantering
förmedlat, genom förmån- vis återkommande med
plogen i denna medlan förmån, jämnare plantering
ägnad, som vid plantering, men icke allmogen, medför

medlet att ogräsbete minskat. — Potatorne förmånligt
ofvanom mintaren, dels i grovgrus, som medtagna medlet
för dessa medlet, allmogen att tillida nyttjad för nyttjaren,
fälst å någolunda fuktig ställen ägnad; dels i synnerhet
att af dem som bättre förbrukat — medlet beskaffenhet
mera ogräsbete, som grundan är väl fuktig, medlagna rätt
till den mindre grädda grupper, allmogen i skärd vis för-
gäng, mest ögonmärkbar, för det de för allmogen med-
lan med mycket förbrom.

4:o Potatoes Culturen sker, såsom i andra hänseende
så väl i dalen Lappmark medlet bruka jordens beskaffen-
het för 40 år tillbaka, så som landet ännu
mycket skogbärande befolkning medtagit idka det odlingen
intresse den vid i dessa quantiteter nyttjad förblifvit. Men, förmedlagen är mindre ansenlig
i plantering fältet, än dessa följande ringa odla-
ning, den i början medlet erfaren, att Culturen
för jordart bland gifven förmån. Ordningen sådan
landet Gouvernementet tid nyttjar medlet jordens
turens fortfallande vis tillbringande i landet, som
ofvanom ännu bruna Culturen förblifvit medtagna
att nyttja nyttjat sådan. Tidmedlet bruna 20 år tillba-
ka medlet, i dessa småbrukar tid Culturen förändringen
ändlagen medlet i tillbringande, fälst den förändring för-
mit, som medlagna nyttjat återsand. — I dessa dan
synnerhet vis medlet med Potatoes odlingen jämnare
vid användning sådan fält medtagit medlet skäl, jordens
genom synnerligen sten förhållandet sådan
i landet nyttjad til nyttjandet tillfälle att be-
gynnda allmogen allmogen nytta förblifvit. — Den allmo-
ne begärligheten nyttja denna medlet, som så allmo-
gen medlet, mittemot nyttjad, att ni genast för den-
ne fattad. Ja, denna småbrukar, til med bygd, fälla för en
tidlång fält, att ibland medlet vid gästen dessutom användning.

5te Wessen mera burwek lägyist niderwäthwa, swa wäl ni nägon wäg i detta Pastoral sämst gynnas itmarkt drift i denna näg giöra sig förtient af distinction wid balwing. Men öfwerall sakna gänliga af sil lika förnöd med rätsida biträdt warda, ida på nygdat gynnar förskyning swa gisinnade på löna. Spist på Pölater sam wanit nyttoradt alt i jämförelsa med Lägna sockna sinnadas.

6te Widen på den tunna sammansatt Jord, swa wäl i dän sank, Pölatwes mäxling, i synnerhet på sänd mark til en del nödtwändig, på dess mäl denna odlingen på nyttbringande sätt nödig är litsida, wid knuta tillfälen, på det en wid swara hushållsmarka ick nägolunda kunna att på, — swara nä gynnerligen med Riv 10/ Rödwet undersöd uppfylgande. Det nämnwärda kan wara förfamligen idra litsida upfattad, swa wäl, som det bruukliga — sedd jämwäl nu, swa i förrygående Öfwer i Kexholms Lähn warit til sälo, swarandt Lägyen på en sida i Ladoga sjön, 7 Wärstor mäg öfwer en å sida Landet gänd wanit balägen, til detta Pastorat hörande Lgl. Skattehemman Imastaderskala belägen utgör wanligt 20 Tunnor Pölater, utan til sidy af glop, allenast i sängarna, nödtorftig mark tyrda. Plantagen Luvab, uti mindre sängarna ock ogynnsat, på ofta det nyttigt sinne, all utan sämmanhang mycket litsida. Detta Odlingsställe lärer sig dock bäst wid hålla, swarandt ni ock Gräs, swarandan på til allan orbatarna. Skogen wärda Lägyen sam ni Privat skog tillhörandes Gr Krist, mindre hushållsbränd sinnad swara på nära swara mäxmål gynnsamda Lägställe bestädd skall 1 Lagga kasta 20 a 25 kop: B:sdsg:—

496

A:

Längd på Pölatwes Odlares antal i Pyhäjärwi Pastoral, jämte tillhörde quantiteten, som af en uti swar år 1811 utgiwen terat blifwit.

Pölatwes Odlares		Tillhörde quantiteter	
til antal	Condition	Lagan tal	Lagg: tals Summa
1	Hemmanshrukare tillhör	12.— — —	—12
5	— — — —	10.— — —	—50
14	— — — — —	—8.— — —	112
3	— — — — —	—7.— — —	—21
6	— — — — —	—6.— — —	—36
11	— — — — —	—5.— — —	—55
92	— — — — —	—4.— — —	368
76	— — — — —	—3.— — —	228
103	— — — — —	—2.— — —	206
82	— — — — —	—1.— — —	—82
2	Torpare tillhör — —	—5.— — —	—10.
3	— — — — —	—4.— — —	—12
3	— — — — —	—8.— — —	—24
2	— — — — —	—3.— — —	—6
8	— — — — —	—2.— — —	—16
3	— — — — —	—1.— — —	—3
4	Inhyseringar tillhör —	—4.— — —	—8
3	— — — — —	—2.— — —	—6
1	— — — — —	—1.— — —	—1
Summa 422	— — — — —	— — Summa	39 Tunnor 20 Laggor

Henr: Wilh: Wolter.

Sedan allmogen alloredan uti detta Pastorat
både fattat smak för Potatoës wäxten, och af erfaren-
heten lärt känna, huru hon – til spis anwätt – är
ett ganska tienligt medel til lifsuppehälle, samt
för den skull och börjat nästan allmänt idka Cul-
turen, – ehuru den ännu ei hunnit til någon bety-
delig grad giöra framsteg; så synes belöningar
til des befrämjande wara föga af nöden. – Än
dock, sedan genom miswäxt i nästförledne som-
mar en del af Odlaren ei wore i tilfälle
af brist för utsäde fortfara med Culturen,
så kunde Utsädes utdelningen för dessa konn-
bäst til mätta; likwäl med förbehåll, att om
de det rätteligen til odlingen anwändt, och det
kunna å daga lägga, att de af wäxtens af-
kastning inbärgat, utom något behof til egen
föda, jämwäl förrad till utsäde till nästföl-
jande år, skulle i det fall, få behålla gratis
det utdelta; – och än deröfwer, de som utmärk-
sig genom drift i Culturen fram för andra, ka-
na, sig sielf och androm til upmuntran erhålla
något distinctions teckn.

Sedan jag sålunda det föregående inberättadt
har jag slutligen skolat utbedja mig eftersikt i an-
seende bristfälligheter i språket, hwilket att grun-
ligen lära känna, jag härtills ei haft tilfälle.

Pyhajärvi Pastorat den 16de December 1814.
Henr: Wilh: Wolter.

Ink. d. 3. Jan. 1815. N: 127. 398.

Hitola

Till

Kayserliga Högtförordnade Hushållnings-Sällskapet i Åbo.

Medanledning af Kayserliga Högtförordnade Hushållnings-Sällskapets till mig afhåtna skrifvelse af den 28de September i detta år, angående Potatoes Kulturen i denna Församling, har jag hedern at uppgifva följande uplysningar:

1o Sexhundrade Hemmans brukare eller Hushåll, äro i denna Församling befintelige, af hvilka nästan alla idka Potatoes odling, men Torpare och Inhysningar fins till en så ringa antal, at om

Hvs. kan ej vægal ommärkas.—

2:o Uhan då Innan Kulturn, som än warit
ähi sin skuld benämnd, så bruka Innan
brukt af allmänningen soson en Byalgarde
brukt och så ät gå sin faigd 8 à 10 Kappor
uf de störste Innmarker benämnes portion
portion af de mindre, likå 3a 2 Kappor.
Ehuruvad Kinnan delad ähi tre Klasser af
hvilken den 1a Klassen bestående af 100 Hus-
ähsså 8 à 10 Kappor den 2a Klassen af 200 Hus-
håll, som ähsså 5 à 6 Kappor och den 3dje
sen bestående af 300 Hushåll, som ähsså 4
Kappor.—

3:o Marieham som vanligen allt jämt därtill nyttja
förmånligast gå samma sätt som Kul Lund— gö-
vrål och göres kärker, och ingalunda i kännedom
finnes hvarsåkter — med sanderna.—
Uti sådanna måne, som en del begynt ut
slag att ähsså, — men detta sätt, som
ovanligt så mycket kommande. — Ahsaning
sker: hösgain och sänji allen då jorden är vad
och kvar, agnäs så vanligen och vanligen kogsätt
Förutom den stenmagasta beskaffenhet, som
med denna brukt ähi jordgrogan, medför
och kåld, lika som vattnet sker i Lunden
5:o Lös kan och hänga ut till bakka, när den
druckit klafvorna kundi denna lösamlingen

man kulturna sammanhållet giordt gemensam
obligatoriskt framstag, — allmänningen
sker dock fastblad — emellan senast till denna
frukt.
6:o Beklagligen kan ej nogan nedanskrifvare
som för ögonblicket driftig denna ansvarig
giordt sig förhänt att diftinglion af beläning-
ens storlek fördenna obligat framstag
vet, att jord, nyttjanderna i allmänningen gemen-
samt ähsså, och sedan sin mästa stenmängd med
skogs vuxen.—
6:o Underskrifvit tillstädes som nästan nu, vår alldra
ödmjukast anmälan, att ingenstans Lunds Lappar
nödvändigt, att ingenstans Lunds Lappar
nödvändigt, att ingenstans Lunds Lappar
nödvändigt

Kronoborg

Till

Keiserliga Finska Hushållnings Sällskapet i Åbo

Till följe af Keiserliga Hushållnings Sällskapets den 29de sistledne October N. st. mig tillhandakomne högtärade Skrifvelse, har jag, med all den Noggrannhet Sakens Vigt och Keiserliga Hushållnings Sällskapets välgörande Afsigt fordrar, sökt insamla tillförlitteliga Underrättelser om Potatoes Kulturens beskaffenhet i detta Pastorat. – Och ehuru de berättelser jag derom erhållit, äro mindre tillfredsställande än jag önskat, och med skäl förmodat, har jag likväl trodt min skyldighet fordra, att, i den mig föreskrefne Ordning, meddela Keiserliga Hushållnings Sällskapet desamma

1:o Uti detta Kronobergs Pastorat – som för det närvarande består af 743 dels större dels mindre Hushåll, i Mantal fimmes af Remanebrukare 446 som icke äga, och 297 icke äga Potatoes Tillgång. – Torpare, – nten näst så hårvarande Egendomsinnehafvare och Prestegårdar gifves således icke, och finnes – Inga Backstugusittare – Ägo inbegripet Land, och äro af desse orsaker undantagne att icke denna Tillgång. –

2:o Af Remanebrukare, – några få Ståndspersoner undantagne – finnes

1,	som årligen upsår – , – , – ,	20 Tappar.
1,	do – , – , – , – ,	16
1,	do – , – , – , – ,	12
2,	do – , – , – ,	8
1,	do – , – , – , – ,	6
10,	do – , – , – , – ,	4
7,	do – , – , – , – ,	3.
45,	do – , – , – , – ,	2.
194,	do – , – , – , – ,	1,
164,	do – , – , – , – ,	½ Tapp.

Af Ståndspersoner utsås i Trakten af En, och 6 tia Tappar af Syra. –

3:o Jorden – som i detta Pastorat, till större delen består af hård Lera – beredes för Potatisens med af Allmogen gemenligen följande sätt, att den, först för utsädningen, väl gödd, upplöjes tillsammans 1 a 2 gånger, och redan för och för den mycket kan erhållas, dels genom vårbrandt, och genom stadigt och flitigt harfvande af de härtill för Erfarenheten bar visst, att Leran upblandad med lätt jord, och sedan väl gödd, varit förut åkrigard, och vith ofta 25 to till 30 do Korneh: –. Allmogen dels nyttiar gemenligen ett och samma land för Potatis

hvilket de indela i Sängar, med mellandelt lämna en fot. Ståndspersonerne deremot omvända landet åtminstone hvart 3:dje år, och välja gemenligen om hösten dertill gifvet emot sådant hållande land, hvilket de sedan årligen – Tiden för Potatisens utplantering är hänförlig emellan den 16 och 20 Maji m:sk. och förrättas af Allmogen med hänsyn af dess sednare och tidigare utsädd vid Plöjningen, lägges uti hvarje förvarmkring ett hvarf. Gräslie ifrån hvarannan. – I Ståndspersoner och Bättre underrättade af Allmogen utplantera Potatisen gemenligen och lämna således en hvarf emellan hvarje. – Då Rågen och renset af ett dess mera skäppor deraf Allmogen förtjenar sådant, och förvaras öfver Vintern, af den som äga större förråd deraf uti Gropar, med af de årligen under deras förvaring. – De i Gropar förvarade, tillhållas sig gemenligen ofta till öfver Vintern, hvaremot de andre nog ofta Så förlora dels af Värma, dels ock af Köld. –

4:o För innefattigen 7 à 8 dr sådan har Potatisen kuhurna i detta Pastorat, sedan upkommit, att någon utsäd särskilt, af Oförrätten, blifvit utbredt bland Allmogen; men att denna Rotfrukten hittills gjordt så ringa framsteg, torde, i jämförelse den förderfvar hårvarande Vonder hyser emot och hvar nytt år – hos största delen hämmas deraf, att Allmogen, dels icke känner eller kämna rätta Tillvägagångssättet, dels ock af brist på utsäds, sedan deras förråd deraf öfver Vintern tagit skada. – För öfrigt anföres denna Växt nog mycket af hårvarande Allmogen. –

5:o Af hvad redan anförd blifvit, finner Hushållnings Sällskapet, att, uti detta Pastorat, för det närvarande, icke finnes någon af Allmogen, som, genom olämplig drift i denna väg, gjordt sig förtjent af någon Distinction

eller belöning. – Priset på Potäterne har varit ung. färlig hälften emot Rågen, och understundom något mera. –

E:/ Då uti denna Församling och hela denna Regd, för allmenna Missväxt som – förorsakad af en långvarig torka – sist Sommaren varit på Potäterne, icke någon finnes som med de kunde bjträda andra; så vore, för nästkommande År, stod därtill visserligen af nöden. – Och som, enligt förenämnde gift, 297 Hushåll i denna Församling finnes, hvilka aldeles idkadt Potatoes Kulturen, hvartill med säkerhet kan räknes dje delen af Odlare, som för anförde orsaks skull, icke ägt något Utsäde, så vore väl – om en och hvar behöfvande skulle bekomma hälst en Kappa – 12 a 15 Tunnor för nästkommande År af nöden i denna Församling. –

Jag tviflar icke, det distinction och belöning ganska mycket skulle bjdraga till Potatoes Kulturens befordrande hos härvarande Allmogen; Men då för det närvarande, icke någon finnes som med skäl giordt sig förtient deraf, så tilde det värksammaste sätt till denna Kulturens framsteg, ra gratis utdelt Utsäde – hvarom jag altså, å Allmogens vägnar, härmedelst vågar ödmjukast anhålla. –

Kronoborgs Prestegård den 1sta December N. st. 1814

pac: joh: Stottman

...ik. d. 9. Dec. 1814. No 36 404.

Sordavala

...k. d. 3. Jan. 1815. No 126. 406.

Joachimvaara

Högtvördade hejserliga Finska Hushållnings-Sällskap.

Enligt hejserliga Finska Hushållnings Sällskapets högtvördade Skrifvelse af den 28de sistförvekne September, det jag hade äran att erhålla den 4de sistledne November, har jag, vid min omfart i Församlingen, giort mig på det nogaste underrättad, hvilka af Församlingens Åboer sig vinlagt hafva om Potatoes plantering etc. Hvarföre jag nu äfven, uppå de föresatte Frågor, Sannningen likmätigt, besvakann.

...den 28. sistledne September förlidet ... med önskan att få underrättelse om Ambilar Castorats och Sokne boeomes Jordebucks tolkare. får

eller belöning. – Priset på Potaterne har varit ungefär

1º Af nedanstående Församlings Hemmansbrukare, med större och mindre inbereknad, äro ungefär 576 som idka denna odling och 277 som den icke idka. Af Torpare och Inhysingar äro en 51 som plantera den, och 67 som icke plantera.

2º Det finns här allenast En Bonde som får stundom 48 kappor, dom åter 32 kappor Potatoes. Trenne plantera 16 kappor årligen. Af den som så 4 kappor äro ungefär 60. Af 2 och 3 kappors planterarena äro 310, och de som så allenast 1 kappa 202 mansbrukare.

3º Nästan alla nyttja ett och samma Land till Potatoes vårten, de i flere resor plöga, med Harfven göra fint, till slut åka med Plogen en Fora, dit de kasta Potaterne, ungefer en Span gl af hvar annan, och med andra Forans plögning betäcke det i första Foran kastade Utsädet, och så vidare, tills hel Landstycket är utsödt. Några bruka väl att ränsa Landet a Ogräs, men om den sammas dik- och kupning äro de mind omtänkte. Doc de, som så ut 1 eller en half Tunna, stå dessas Skötsel redan noga, och underlåta ej hel att dika, ränsa, göra jorden under Stengeln mör att kupa samt befukta dem, när det så behöfves. Ut ningen anställes gemenligen om våren, så snart hälan försvunnen och jorden blifvit varm. Om vintern för ras den uti Gropar och äfven under Port-gålfvet, de bäst blifva conserverade.

4º Kulturen är upkommen ungefär för 17ten eller 18ten på sätt: att Tröet köptes ifrån Kexholm för 10 kopek k I början var dens upodling trög och långsam; emedan

ik. d. 9. Dec. 1814. Nº 36 404.

Sordavala

403.

ras Smak var dem något ovanlig och mägtigare än Tofvan; men nu, sedan de fattast smak för samma, besynnerligen barnen, så äro de ock mycket angelägne derom att få sig Utsäde; hvarföre ock upodlarenas Antal i de 6 sednare åren, har ansenligen tilltagit.

5º Bonden Johan Härkänen i Thalanoja by, Bonden Matts Waisänen i Yervi by och Inhyses karlen i Wara by, Peter Pesu äro de driftigaste i denna väg. Desse tjena androm äfven till ett mönster i upodlings vägen, ty desse hafva lärt sig Potatoes skötseln af Pröisiska Colonister in vid St. Petersborg. Huruvida desse förese deras Grannar med utsäde, är mig obekant! det allenast vet jag, att mine Grannar hafva årligen bekomit af mig Utsäde gratis. Nu förtiden kostar En Feling eller 4 kappor Potatoes 150 kopeker i assignationer.

6º Understöd till Utsäde för nästkommande år, torde vara högst nödig: emedan denna plantering för den stora Torckan aldeles misslyckades. Innom Församlingen kan svårligen fås tillräckligt Utsäde för hela Församlingen, och Invonaren torde vara för tröge dertill, att giöra derföre en Resa af 8 och 10 mils väg till Kexholm.

Anmerkning

Så märkeligen Potatoes upodlingen, uti dessa sednare åren, uti Församlingen tilltagit; så ögonskenlig är dens totala undergång i framtiden, så länge Hemmansbrukare äga frihet att skilja sig i flere matlag! Potatoes vårten fordrar idoghet och en god skötsel: men den kann ej äga rum

den 28. sjelfvne September förlidet år med önskan att få underrättelse om Ambilaer Castorats och Sokne boeomes Jordebruks Tolkare. får

Sordavala

Kejserl. Finska Hushållnings-Sällskapets

Sordavala Filial.

Protokoll

hållet vid Sällskapets Filial i Sordavala Församling den 22:dra September 1814.

Sedan Herr Kyrkoherden Christian Gabriel Hellenius anmodat Herr Kontraktsprosten Johan Fredrik Wegelius att för denna gång intaga Ordförande-Rummet, förklarade Herr Kontraktsprosten Sällskapets Filial i Sordavala Församling för öppnad, och anmodade Herr Kyrkoherden att uppläsa Kejserliga Senatens Bref af den 6:te Maji 1814, hvilket skedde.

Derefter anmodade Herr Kontraktsprosten Herr Kyrkoherden att uppläsa Kejserliga Senatens Bref af den 23:dje Maji 1812, angående Hemmanens Indelning i Bruk, hvilket ock skedde.

Herr Kontraktsprosten anmodade Herr Kyrkoherden att uppläsa Kejserliga Senatens Bref af den 23:dje Maji 1812, angående Hemmanens Indelning i Bruk, hvilket ock skedde.

Herr Kontraktsprosten anmodade Herr Kyrkoherden att uppläsa Kejserliga Senatens Bref af den 23:dje Maji 1812, angående Hemmanens Indelning i Bruk, hvilket ock skedde.

Herr Kontraktsprosten anmodade Herr Kyrkoherden att uppläsa Kejserliga Senatens Bref af den 23:dje Maji 1812, angående Hemmanens Indelning i Bruk, hvilket ock skedde.

Herr Kontraktsprosten anmodade Herr Kyrkoherden att uppläsa Kejserliga Senatens Bref af den 23:dje Maji 1812, angående Hemmanens Indelning i Bruk, hvilket ock skedde.

Herr Kontraktsprosten anmodade Herr Kyrkoherden att uppläsa Kejserliga Senatens Bref af den 23:dje Maji 1812, angående Hemmanens Indelning i Bruk, hvilket ock skedde.

Herr Kontraktsprosten anmodade Herr Kyrkoherden att uppläsa Kejserliga Senatens Bref af den 23:dje Maji 1812, angående Hemmanens Indelning i Bruk, hvilket ock skedde.

Herr Kontraktsprosten anmodade Herr Kyrkoherden att uppläsa Kejserliga Senatens Bref af den 23:dje Maji 1812, angående Hemmanens Indelning i Bruk, hvilket ock skedde.

Herr Kontraktsprosten anmodade Herr Kyrkoherden att uppläsa Kejserliga Senatens Bref af den 23:dje Maji 1812, angående Hemmanens Indelning i Bruk, hvilket ock skedde.

Herr Kontraktsprosten anmodade Herr Kyrkoherden att uppläsa Kejserliga Senatens Bref af den 23:dje Maji 1812, angående Hemmanens Indelning i Bruk, hvilket ock skedde.

Hushålls-Sällskapets Förordnade Sjöcrona och Hellenius

Den 22:a Instående September förlidet år med-

delade Herr Kontraktsprosten och Kyrkoherden att de af Sällskapet förordnade Sjöcrona och Hellenius

eller Belöning: - Uti Brefet sub N:o 6 förmäles, att Förordningen har varit

hos de emottagade, som bestå allenast af Två Personer och några små omyndiga barn. Skall nu en sådan stackare skola sitt Hemman vårda om sina barn, eller anse sitt Potatoes Land? Hän med är det ej gjordt, att Potatoes uprodlingen genom sådane skilnaden afstannar ut den förorsakar och än flere andra skador! Så många Enkor ler uppå Ett Hemman blifva, äfven så många Hugor och rethuggna va därpå byggde. Dessa byggnader förminska anseenligen deras dan utomdess små åkrar: Stock-skogen och äfven bränsle-skogen blir tillfullo aldeles ödd: Fattigdomen får herravälde i le församlingen, så att de alla till slut måste taga deras tillflykt till Tiggare stafven! och hvad inkomst skall då Kronan i framtiden förvänta af sådane? Hemmanens antal dessa församling, med större och mindre, består i 487 Hem och nu är Hemmans brukarens antal redo 961. Genom dessa skilnader har ock fattigdomen merkeligen tillvagit! hvad när de alla skiljas ifrån. Det vore alltså högst nödigt, det Höga Öfverhelen ville förmena för alla Hemmans brukaren en dan skadelig och förderfvelig skilnad. med all högaktning har jag äran att framhärda

Kejserl. Finska Hushållnings-Sällskapets

Jaehimvara den 23:dje Dec. 1814.

Ödmjukaste Tjenare
Christian Hellenius
Kyrkoherde

Hushålls-Sällskapets Förordnade Sjöcrona och Hellenius

Den 22:a Instående September förlidet år med-

delade Herr Kontraktsprosten och Kyrkoherden att de af Sällskapet förordnade Sjöcrona och

benätta, dett Allmogen altmål, [illegible] de nebenmanade Poteters Mänt, så önskar de [illegible] Potete Plantor Sordavala den [illegible] December 1814.

Michael Melanchton
Tyrlicharde i Sordavala

Dek. d. 30. Jan. 1815. No. 191. 406.

Imbilax

Ödmjukaste Memorjal

Till allerödmjukeste åtfölje af Kaljserlige Hushålls Sällskäts vördadade skrifvelse af den 22. sistledne September förlidit år med önskan att få underrättelse om Imbilax Castorats och Sokne boeomes Jordebucks Idkare. får

allerödmjukast afgifvo följande nom

Imbilax Castorat eller Sokn består af Wänne för-
samlingar en Lutherskt och den andra Grekiskt
under min församling är hemmans åbor
efter Nummer ——— 104
Ränte Torpare eller nybyggare ärd ——— 74
Samt matlag öfver hela församligen gör ——— 42
Hvad åter beträffar Catates kulturen är här gan-
ska lite, ty di har alldeles inte förtroende eller
bemödar sig om denne kultur ———
Åkrar eller denne församling fördmån är dels af-
sand dels af Lera och dels af fördmylla samt
ganska snäfva och små; föröfrigt är denne
församling ännu mycket obekant och okän-
nig af denne förmånliga kultur ———
Om tiden då denne Catats växt har tagit
sin början kan jag ej göra viss underrättelse
ty den är ganska obetydelig ännu; utsäde
fins ej i denne Sokn till det ringaste belopp
flere torde redan hafva och ville vara hugad
till denne kultur men i brist å utsäde så om
det ännu tiver elakligt. Jag har utsädt årligen

å Castoratet till en Tunna samt erbjudit
flere af Sokne boerne utsäde men di kan ej
konsulvera det tills utsädes tiden infaller ———
min ödmjuka anhållan vore det Sällskapet
täcktes vara höggunstig och skickade hit
utsäde som genom kronor Betjeningen kunde
utdelas. Hvilket jag härmedelst får ärand
tillkänna gifva. Imbilax Sokns Prästegård
den 4. Januari 1814.

Friedrich Spenner

QPCARD 201